Bőlkényi Kiss Károly

„Az erdélyi magyarok mezőgazdasági öröksége.

- adatok-magyarázatok-„

X.kötet

A tizedik kötet négy, leginkább északi megyét foglal magába. Ezek a megyék Máramaros, Szatmár és Szilágy megyék, közbe iktatva Szeben megyét. Ugyanakkor tartalmazza mind a négy megye, a kötetben szereplő helységeinek magyar és román elnevezéseit is. E kötetben vannak a munkám során összegyüjtött erdélyi uradalmak is.

Útmutató az idézett szerzők,művek visszakereséséhez.

A bibliográfiai adatokat, a tizenegyedik kötetben szereplő ABC-s sorrendű általam összeállított keresőben találjuk meg, a következő képen: Mivel én végig számítógéppel dolgoztam a visszakeresést is evvel kérem, hogy végezzék a kedves olvasók. Minden adat végén egy L. (lásd) betű található melyet egy szerzői név, vagy egy mű címe vagy egy szó követ. Ezeket a Google keresőbe beütve kapjuk meg a keresett szerzőt vagy művét.

A szerző.
Élesd 2016. IX. 5-én

Tartalomjegyzék

X.kötet

Máramaros megye ……..……...…....2 – 48. oldal

Szatmár megye……...…..……..….. 49 – 200. oldal

Szeben megye ……...……. 201 – 224. oldal

Szilágy megye …….…….….... 225 –388. oldal

Uradalmak…….……. 389 – 394. oldal

Máramaros megye és vármegye általam összegyűjtött magyar mezőgazdasági örökségi adatai.

Máramaros

-Legelője e' Vármegyének mind a' marháknak, mind pedig a' juhoknak alkalmatos, lapállyai jól termők, néhol pedig sováyak, fájok bőven van, levegője egésséges, és ritka szépségű vidékjei is vagynak.

L. Vályi

-A leghíresebb gesztenyetermő vidékek voltak a közelmúltig……. Nagybánya vidéke, valamint Bihar megye néhány körzete.

L.Magyar Néprajz.II.k.

-Az 1890-es évekre már csaknem minden nagyobb faluban volt egyleti vagy községi faiskola például Mármarosban …….31-ben volt faiskola.

L.MNL.II.k

-A megyében 1897 áprilisában 6 fedeztető állomás 11 ménnel működik.

L. Köztelek 1897 április 8

- A Mármaros vármegyei gazdasági egyesület a végrehajtó bizottság múlt hó 20-án tartott ülésén hozott határozat alapján tagul belépett a Szövetség kötelékébe. Örömmel üdvözöljük az uj tagot azon reményben, hogy tevékeny működéséről a jövőben minél többször fogunk megemlékeztetni.

L.Köztelek 1901 január 9

- A háború előtt a borzderes bikákat az ország északkeleti részében a közös tenyésztésben is használták, a mokánymarha nemesítő keresztezésére pl.Mármaros, megyében.

L.Brehm

-Gáti István az 1785–1787. évi máramarosi éhség szörnyűségeit szintén versbe foglalta:

A' mivel Máramarosba, élnek már az Emberek,

A'ma, Korpa, Tsalán, Kotsány, Rügy, Fűrészpor Kenyerek.

-Eposzi méretű költeményében elmondja, hogy a lakosságot a tatárka (Fagopyrum tataricum) termesztése mentette meg az éhhaláltól.

L.Magyar Néprajz II.

Máramaros megye falvai.

Aknasugatag

- Itt működik az 1858-ban létesített meteorológiai állomás.

L.Pataki János

Alsó-Misztótfalú ma Miszmogyoros falu részét képezi

-Messze földön híressé vált szelídgesztenye termeléséről. 1904 és 1914 között Lengyelországból jöttek ide a szelidgesztenyét vásárolni.

L.Nagy -Tóth Ferenc II

Apahegy

Apa ma Szatmár megyében ,Apa pusztájából alakult 1912- ben Apahegy.

- az apahegyi szőlő és bor:Lakosságát a vincellérek alkották.

A szőlődűlők: Csobota, Bányasor, Szenderi, Borács, Sugárvég, Kiskőkincse, Ráksi-hegy.

L. Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia 1653

-A 18. század második felében települt magyar szőlőművesekkel Apa és Szinérváralja szőlői mellé. 1785-ben már néhány állandóan lakott ház állt itt. Románok a 19. század középső harmadában települtek be és nem foglalkoztak szőlőműveléssel. 1912-ben Apa pusztájából alakították önálló községgé, 1950-ben csatolták Szinérváralja községhez.

Helynévtár:

Apahegy,.Avrum-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Bányaház –1894,1909: ~ (t).Barnyies Bàrnyijes – 1894, 1909: ~ (t).Bars-patak Bàrs-patak – 1894, 1909: ~ (t).Belső-dárda – 1894, 1909: ~ (t).Bérc .– 1894, 1913: Bércz (t).Bertes-

patak Bèrtes-patak – 1894, 1909: ~ (t).Dárda – 1894, 1913: ~ (t).Erdőség Èrdőség . Fekete-tanya – 1894, 1909: ~ (t). Forrás Fòrrás – A falu ivóvízét biztosító forrás/kút.Hegyalja – 1894, 1909: ~ (t).Hollós Hòllós – 1810: – Nagy gyümölcsös. Holt-patak Hòlt-patak – 1894, 1909: ~ (t).Hó-Patak – 1629: Hó patak, 1638: Hó- Patak, 1810: Hó-Patak , 1864: Hopatak , 1907: .Katona-tanya – 1894, 1909: ~ (t). Kereszt .Kis-Kőkincs ~ : Kis-Kőkincse – 1810: Kis-Kökintse, szőlő., – 1864: Kö kints , Kis Kökintse — 1894, 1913: ~ (t) – 1907: – Kis-Kőkincshegy – 1894, 1909: ~ (t).Komzsa – A falutól északra fekvő hegy.Kovács-Gyula-tanya– 1894, 1909: ~ (t).Kukui malma – 1894, 1909: ~ (t). Lengyel-tanya – 1894, 1909: ~ (t). Magyar-sor Magyàr sor – A magyarok lakta utca. – Vö.: Ungureasca. Mándy-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Markovics-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Mukuiz-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Nagy-Kőkencse – 1894, 1913: ~ (t).Nagy-Kőkincshegy – 1894, 1909: ~ (t).Országút Òrszágút – Avasújváros, illetőleg Színérváralja felé vezet.Papp Antal-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Pirosbérc – 1894, 1909: ~ (t).Ráksa-patak . Roznuc-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Szendeli-tanya – 1894, 1909: ~ (t).Tarda Tàrda – Valószínűleg azonos a Torda hn-vel. Torda – 1810: – Vö.: Tarda – Vö.: Magyarsor Vár-hegy – 1894, 1909: ~ (t).Zugó – 1723: ~Zugo – 1864: – 1907: – Vö.: Zúgó völgy. Zúgó-hegy – 1864: Zúgó Hegy .Zúgó-patak – 1629: - , 1638, 1810: Zúgó Patak – 1864: – 1907: .Zúgó völgy Zúgó vö□lgy – 1909, 1930: ~ (t) – Vö.: Zúgó.Zúgósi-forrás – 1907: – Forrás a Zúgóban : Zúgó völgyben.

Gyűjtő: Bura László (2001)

Adatközlő: Czompa Erika (22, egyetemi hallgató).

Megjegyzés :Mit tudunk kiolvasni ? A határban több tanya volt,ami azt is jelezhette, hogy tanyai gazdálkodás is folyt a falu határán. A tanyák mind magyar elnevezésű gazdák neveit viselik. A Nagy gyümölcsös megjegyzés más kisebb gyümölcsösöket is jelezhet,ami viszont a gyümölcstermelés meglétét is jelzi. Több szőlőhegyet is tapasztalunk, ami szőlőtermelő falut jelez. A mai nagyszámú román lakós megléte, nem változtatta meg a falu magyar helyneveit. A román lakosság nagyon későn csak a XIX. században kezd beköltözni és nem lesznek szőlő,gyümölcs termelők és földművelők, leginkább bányászként élnek. Erre utalhat a Bányaház megléte. Az állattenyésztés nagyobb méretére,helynevek nem utalnak.

Kiss Károly

-1941-ben a gazdakör elnöke Illés Lajos.

L.Erdélyi 1941-42

Avas Az Avas ,a Kőhát,a Gutin hegységek által bezárt medence.

-avasi gyümölcsösök:HH Az 1800-as évek végi és az 1900-as évek elején a leírások..... „pompás gyümölcsösöket.....” említenek az.

Avasban.....”ugyanakkor mindenütt megvoltak és megtalálhatók napjainkban is a rendkívül gazdag fajtaállományú gyümölcsösök”....

L. .Mód László- Simon András

-avasi szőlők:HH Az 1800-as évek végén és az 1900-as évek elején …....” derék szőlőtermő hegyeket” ….említenek az Avasban.....” s a gazdák többsége a települések határában levő domboldalakon-többnyire csak saját szükségletre-ma is szőlőt termeszt.”.....

Keleti Károly 1873-as szőlészeti statisztikája a 16 avasi település közül 11-ben regisztrál szőlőt és borgazdálkodást.....”a gazdák erősen ragaszkodnak a nemzedékről nemzedékre hagyományozódó művelési technikához,a hagyományos szőlőfajtákhoz,....legelterjedtebb metszési mód az erdélyi karikás”....lokális szőlőtermő vidék.

L.Mód László- Simon András

Barcánfalva

- Feltűnő, hogy a XIV—XVII. századi földrajzi nevek közt milyen sok a magyar. Barcánfalvának 1390 ben ilyen határneveit jegyezték fel: Széphegy, Hegyorr, Sóspatak, Semerkés (hegy), Közbérc, Borpatak, Nagy Kari mező, Radvánforrása, Gémpatak, Sáspatak, Szarvashegy, Berhetlenpataka, Monostor-patak, Paphegy, Szépfahegye.

Megjegyzés.: Feltehető, hogy az előttük ott lakott gyér magyar lakosság által használt megnevezésekről van szó.

L.Bélay

Berkeszpataka kastély

Berkesz, melyet régi iratokban Berkesnek írnak. Melléknevei Sáros és Magyar. Az első egy a kővári várból való vitéztől, ki a hagyomány szerint alapította; a másodikra azzal szolgált rá, hogy az oláhság kellős közepében máig megmaradt magyarnak. Egyik szőlőhegyének neve Miskolca; benne van a Rétorbán kertje, mely Szapolyai János titkáráé, Röth Orbáné volt. Egy hegynek Lencsés a néve; a község egyik telepet Berkesz-patak-nak nevezik

L. Rácz Miklós

- Határa 2870 kat. Hold.

L.Brovszky Szatmár

Borkút

Nevét savanyú ásványvizéről vette, melyet a nép borvíz-nek nevezett.

Bozinta

-1540.III.17.: Zalai Indali Péter Bozontha (Sza vm) határában a Zazarwyze folyóra épített malmát, amelyet felesége : Veronika(korábban Eszenyi Péter váradi polgár özvegye) jussán bír, 150 Ft-ért eladja Osgyáni Bakos Simonnak, Kővár új várnagyának

L. Vistai

Dragomérfalva

De nemcsak ez aránylag korai időben, hanem még a XVI. század közepén is ilyen magyar neveket találunk a román személynévből képzett Dragomérfalva határában: Fejériza, Orrpataka, Bolyapataka, Jodpataka, Ist- vánhegye, Fanyad, Cibleshavasa, Egres, Disznópásztorbérc, Jód- medvepatakafeje, Jódhegye, Szlatinapatakafeje, Nyiresbérc, Ruginácspataka, Sárospataka, Nyires (erdő).

A hegyeknek, patakoknak, erdőknek tehát régi magyar nevét használta a Faluk népe, azt a nevet, amely az őket megelőző, de gyér száma miatt közéjük felszívódott magyarságtól vett át.

L.Bélay

Domokos

Magyarlápossal együtt a középkor óta magyar nyelvsziget a történeti Erdélyészaki határán.

-1553-ban Csicsóvár, később Szamosújvár uradalmához tartozott. Báthory Zsigmond 1584-ben felmentette lakóit a harmincad fizetése alól, terméketlen és szűk határa miatt.

-„A XX. században a falú gazdaságilag specializálódik, zöldséget, gyümölcsöt termelt.....a román falvak részére”

L. Wikipédia

-1750-ben határa többé kevésbé termékeny ,s jobbára zabot termelnek.,319 köbölnyi szántóján búzát, török búzát, kölest,lencsét borsót termelnek. Állatai :85 jármas ökör, 118 tehén 179 juh, 40 méhköpű.”..... a nők len,kender és gyapjúfonással foglalkoznak....:”

-Határneveik: 1767-ben Sereg almafa, Csukás tó, 1864-ben Borsos hegy, Ökörfőbérce, Csíkostó, Feneketlen tó.

L. Kádár József Szolnok

-a domokosi hagyma:hasonlít a makói bronzhagymához, csak annál nagyobb, főzéshez kiváló.

L. Bányavidéki Új Szó 2011 június 10

-Domokos, Lápos-völgyi falu magyarjai (Szolnok-Doboka m.) főként lombtakarmányt tároltak élő fán vagy fatörzs köré rakott boglyákban.

L. MNL.II.k

Erdőszáda gróf Dégenfeld kastélya

-Erdőszáda, vásárjoggal rendelkező mezőváros.

L.Kávássy

Gróf Dégenfeld Sándor kastélya.

200 gazda, a Szamos mellyékén ,igen jó termékeny földje,szőlő hegye is vagyon, erdeje a legszálasabb tölgy fákat neveli, esztendőben négy vásárral, a Szamoson az uraságnak malma és hidasa van…..

L.SzirmayAntal

-Kiemelkedik ….. “gróf Dégenfeld Sándor erdőszádai uradalma “

-Határához tartozik a Csüröskert major és a Junáczatanya.

Gróf Dégenfeld Sándor uradalma

-Ide tartoznak a Tománya és Avasfelsőfalu határában levő részek is. Összterület 3700 k. hold. Ebből kert és beltelek 60, szántóföld 1005 11/3 kaszáló-legelő 680, erdő 957, szőlő 4 k. hold. Gazdasági és üzemrendszer ötös és hatos váltó forgó. Lóállomány 50-60 db. angol félvér; ebből igás 4, kocsiló 8, hátas 4, a többi ménesbeli, a mely már több mint száz éves eredetű és ebbe olvadt a híres Wesselényi-féle ménes is. Szarvasmarha-állomány 284 db. magyar fajta; ebből jármos ökör 60, tehén 62, bivaly 28, tenyészbika 1, a többi gulyabeli. Sertés-állomány 107, fehér mangalicza, 44 anyakocza és szaporulata s 5 kan. Erdészete tölgyes és 120 éves fordában kezelik;..... a termékek fűrészárúk, vagonok számára. Szőlejében főleg csemegeszőlők vannak. Gyümölcsöse 35-40 holdon alma- és szilvafákkal. Van gőzmalma is, a mely egyidejűleg villamosságot szolgáltat és a vízvezetéket is ellátja. „

L. Borovszky Szatmár

Erdőszádai ménes -1903.

Tulajdonosa: gróf Degenfeld Sándor.

A ménes helye: Erdőszáda, Szatmármegye.

A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 3000 k. h.

Alapíttatott a 19-ik század elején néhai gróf Degenfeld-Schonburg Miksa által..

A kanczák nyáron át legelőn járnak, de részben mint hátas és kocsilovak is használtatnak.

A ménest 1816-ig alapitó kezelte, ezen időtől 1841-ig ennnek özvegye gróf Teleki Anna. Ekkor a ménes az alapitó 3 fia: Ottó, Imre és Pál között megosztatván,, egy-egy örökösre mintegy 8 kancza jutott. 1852. évig nagyobbrészben néhai báró Wesselényi Miklós zsibói ménesében levő angol telivér és félvérmének használtattak.

1852-től 1860. évig egy Angliából importált Parkin-Warbek nevü telivér mén fedezett, később 1881-ig egy,a zsibói ménesből vett angol félvér és egy saját nevelésű félvérmén használtatott. Azután North-Star, Bois-Roussel, Sutherland és Pásztor angol telivér állami mének után nevelt félvér bérmének használtattak.

1898-tól kezdve báró Podmaniczky Géza által nevelt Marabu (Marczi—Dilemma), saját angol, telivér fedezett, azonban 1902-ben Inlánder (Mágus - Julié), angol telivér mént vette meg ménese részére a tulajdonos.

Állomány 25—30 drb. angol félvér anyakancza. Az egész lóállomány 60 drb.körül váltakozik, melyek részben a régi ménesből, másrészt a néhai báró WesselényiFarkas hadadi méneséből származott kanczák ivadékai, valamint a mezőhegyesiállami ménesből vásároltak.

A ménes tenyésztési iránya: a hadsereg czéljainak megfelelő pótlovak és nehezebb, erős csontozatu hintós lovak előállitása.

Felnevelési rendszer: a ménesbeli lovak nyáron át legelőn tartatnak, csakis a kis csikós kanczák kapnak zabot és zöld takarmányt naponta háromszor, melyben a kis csikók is részesülnek. Elletés márczius, április és május hónapokban. Az elválasztás szeptember végén. Télen át az összes lóállomány váltakozva lóhere, bükköny és közönséges réti szénát kap; zabot csak az ellős kanczák darabonként 3—4 litert, úgyszintén a választott csikók 1 éves korukig darabonként mintegy 5 litert.

Felállitás: a 3 évet betöltött csikók őszszel kerülnek tanítás alá, eleinte csendesen lovagoltatnak tavaszig, ekkor mint 4 évesek eladatnak, részben pedig sajáthasználatra fogják be. Az ily módon jóknak bizonyult kanczák a ménesbe tenyészanyagul viszszatartatnak.

Értékesítés: a méncsikók egy éves korukban az államnak ajánltatnak fel megvétel végett, az ezekből visszamaradottak kiheréltetnek s mint pótlovak 3 vagy 4 éves korukban a csikótelepre illetve a honvéd lovasságnak adatnak el.

L.Podmaniczky

-Határában 300 éves mammutfenyő.

L.Wikipedia

-A nemesalma-termelésben különösen kitünik gróf Dégenfeld Sándor erdőszádai kertészete.

-régi törzsgulya van a gróf Dégenfeld Sándor erdőszádai uradalmában, ez is czímeres, nagyszarvú, szép, kicsi fejű, tetszetős kinézésű erdélyi fajta marha.

L.Borovszky Szatmár

Farkasaszó Kállay urilak

L. Borovszky Szatmár

-melynek szintén nagy gonddal ápolt szép parkja mellől egy nagy gyümölcsös kerten át 300 méter hosszú árnyas szölőlugas vezet az erdőbe.

L.Palmer

Fehérszék Teleki urilak

„.....gróf Teleki Gézának ..... ma itt egy 57 holdas parkban szép úrilaka van. A kertben két halastónak van nyoma. „.

L.Borovszky Szatmár

- a Péchyek korában művészi Ízléssel alkotott díszkert lehetett.

L.Palmer

Fekete falú.

-Itt született 1872. június 3-án Korponay Kornél jogász, főrendiházi tag, gyümölcstermesztő és gyümölcstermesztési szakíró.

-Szülőfalujában gyümölcsfaiskolát létesített, s ott a mostoha termesztési viszonyok közötti gyümölcskertészkedés lehetőségeit kísérletezte ki.

-a színéri uradalom-hoz tartozott,

L.Wikipedia

-…a Lápos vize határán foly ,melyben szép halakat fognak,s a két partján tengerik,a rétjei alkalmatos szénát teremnek,legelője kevés,gyümölcsös kertjei meglehetősek…..

L.Szirmay

-ósi gyümölcsös:Korponay K.szűlőfalújában 250 hold kecskelegelőn alakítja ki kemény munkával híres gyümölcsösét.

L.Nagy -Tóth Ferenc

-Tanulságos tapasztalatokat a falu egyetlen földesura, Korponay Ferencz, nyugalmazott kir. bányamérnök szives kalauzolása mellett az okszerűen berendezett kis mintagazdaságában szerezhetünk.

Legfőbb érdekessége e gazdaságnak a nagytudományu birtokosa saját rendszere szerint épitett országszerte hires aszaló.

L.Palmer

Korponay faiskolájából elad:elsőrendű koronás almát, körtét, szilvát, cseresznyét, meggyet, kajszit , őszibarack és dió csemetéket. Ezenkívül 25 kg-on felül London pepin és Jónathán almát.

L.Erdélyi Gazda 1937 szeptember 1

Milyen jó példa arra, hogy minden román faluban meg kell keresni és meg is lehet találni a magyar mezőgazdasági múltat……

Kiss Károly

Feketefalui gazdatiszti lakás.

Felsőbánya valamikor Középhegy

Itt született 1830-ban Gábor József szőlész.

L .Wikipedia

Határnevei: Kis-Kákás, Eresztőmező, El (hegyhát), Kőkút, Kőröshegy, Kakastaré, Hosszúorom, Sojor-völgy. Bányái: a Tudor, Leres, Tomoz, Vant,

Igen érdekes Felsőbánya lakosságának Nagybánya város birtokterületén űzött szőlőmüvelése is, valamint az ezen körülményekből származott viszony Nagy- ésFelsőbánya városok lakosai között. A felsőbányaiak ugyanis, városuk területén megfelelő szőlőtermő talaj hiányában,Nagybánya város területén szereztek s foglaltak akkor úgynevezett –szőlőskerteket-, s az ezek után nyert haszonélvezetért Nagybánya város pénztárába minden kapás után 12 dénárt tartoztak fizetni. Minthogy pedig Nagybánya város hatósága 1734-ben eme 12dénáron felül még kilencedet is követeltkövetelt a felsőbányai szőlőbirtokosoktól, mely újabb terhet ezek nem voltak hajlandók elfogadni: e körülményből hosszú és kellemetlen pör keletkezett a két fél között, mely hosszas vajúdás után aként dőlt el, hogy az eddigelé is fizetett 12 dénáron felül, a követelt kilenczedett csak az újonnan szerzett szőlőbirtokok után fizessék az illető uj birtokosok, a 12 dénárt azonban külömbség nélkül tartozott mindenki — régi vagy uj birtokos — megfizetni.

-Terménygazdaságának legkifejlődtebb ága messze földön hires gyümölcstenyésztése.

A város környékén a kedvező éghajlati viszonyok folytán minden gyümölcsnemnek annyira kedvező hazája van, hogy a vadgyümölcsök: málna, szeder, földieper, áfonya, mogyoró, dió, gesztenye, néhány szilvafaj, vadalma s körte minden emberi beavatkozás nélkül dúsan teremnek s a szorgalomnak csak is azon feladat jut, hogy a gyümölcsfákat a kellő távolságba helyezve, s a vadakat nemes fajokkal benemesitve, a kiirtott üres helyekre átültesse.

Tényleg a gesztenyét, diót, beszterczei szilvát, — néhány faj hazai almát, körtét és cseresznyét nagyban tenyésztik Felsőbányán s a három első, valamint az aszalt szilva és szilvaiz, mint könnyen szállitható kereskedelmi czikkek, már a legrégibb időkben is szekereken főként Lengyelország felé nagy mennyiségben szállíttattak s nem csekély jövedelmet adtak a lakosságnak, mely jövedelem ma már annyival biztosabb, minthogy az elsorolt czikkek a

vasutakon minden irányban könnyen szállítható s már is mondhatni világkereskedelmi czikkeket képeznek.

A nyers alma, körte, cseresznye — bár ma már a legjelesebb fajokkal vannak felfrissítve — romlandóságuk s költséges szállíthatóságuk miatt még eddig cask ritkábban vitettek távolabbi vidékre, vagy épen külföldre, hanem inkább a helybeli fogyasztásra voltak utalva; ha azonban a nagybánya-mármarosi tervben lévő vasút kiépül, ezen nyers gyümölcsöknek is állandó piaczuk nyilik Lengyelország felé.

L.Palmer

Hegyeshegy. Csorgók: a Réti, Rettegi, Petrezselymes, Csorba stb.

L. Rácz Miklós

-Az italmérési jog és a szabad húsvágási jog is a várost illeti.

-Két lisztőrlő malmot említenek

L. Wikipedia

-Wales-i herczeg szilva

-Ojtóvesszejét 1869-ben kaptam Felső-Bányáról. Több ízben termett nálam azóta és mindig gazdagon.

L.Bereczki Máté I.

Felsőbánya, 1813. sept. 9.

Vidéki szőleinkben néhány napok óta előttünk ismeretlen betegséget fedeztünk fel. mit más években nem észleltünk, nevezetesen némely helyeken hamuszínű por lepte el szőlőinket, minek következtében a bogyója fonnyadni, s elrothadni kezdett; a vinczellérek nézete szerint fekete ragya következése volna, többen pedig a rendkívüli időjárás következtében penésznek tulajdonítják s fajra való tekintet nélkül helyenként pusztitott. Minthogy eme betegség itten még eddig nem uralkodott, s nem vagyunk tisztában a betegség neme meghatározásában, bátor voltam egy kis ládába néhány szőlő fürtöt becsomagolva a Tekintetes Igazgató urnák a mai posta szekérrel küldeni, kérvén, hogy tanulmányozva, bennünket szőlő birtokosokat értesitemi szíveskednék, miből keletkezhetett, minemű a szőlő betegségek közöl, talán csak nem Oidium, s eltávolítására s tovább terjedésének megakadályozására minő intézkedések volnának szükségesek ? mert terjedni látszik; az én szőlőm aljában mintegy 16—20 tőn tette semmivé a különben is csekély mennyiségű termést, de szórványosan az egész táblában található.

Báthi Károly-

L.Borászati 1873 szeptember

Felső-Bánya , Sz a t m á r megye. A „Borászati füzetek" vidéki tudósításaiban Szatmár megye nagy terjedelmű szőlő hegyeiről, az őszi szüretelésről semmit sem olvasván, bátor leszek némi vázlatát feltüntetni az idei bortermés mennyiségének, s minőségének. A mint általánosan az ország többi részeiben a májusi fagy az idei szőlő s gyümölcs termést majdnem egészen semmivé tette, úgy nálunk is roppant károkat okozott s kevés remény mutatkozott az idei szőlőterméshez. S mily csudálatos a természet munkája, hogy a fagy által megromlott termő vesszők ismét kihajtottak, s még termést is hoztak, s jövőre bőtermést igérő vesszőket hajtott ki. s ha a most uralkodó száraz fagyok s úgynevezett ónas esők meg nem rontják szőlőfáinkat, ugy bő termésnek nézünk elébe. Az idei szüret vidékünkön középszerűnél is kisebbnek mondható, nagyrészint a reá fordított költséget sem fizeti ki, sőt Nagybánya város határában felénél több helyen csak annyi termett, hogy kosárral haza lehetett vinni egyes gazdáknak szőlőterméseiket, a hol jó években 40 — 60. hordó bor is szokott teremni. Különösen ez őszön, hogy egyéb gyümölcs termés nem volt, mi pedig e vidék nagy kereset forrása, — mielőtt a bár csekély termésű helyeken a szőlő be érhetett volna, a madár, légy, darázs, sőt a hangya is annyira pusztított, hogy midőn a leszedés ideje bekövetkezett, már nem maradt semmi. Ez okozta azt, hogy a szüretelésnek ez évben nem volt határozott ideje, mert az szeptember és october hónapokban szórványosan tartatott ; a hol vólt mit szüretelni, az mint rendesen loctober hó 2-ik felében végeztetett, mint a mely időre tüzetett ki a megye által a szüretelés hahatáridеje. Nem hallgathatom el egyébiránt, hogy helyenkint, hol a fagy nem ártott annyira, hegy oldalban, hegy közt— kivételesen egyes szőlő birtokosoknak meglehetős termésük volt, minőségére nézve átalában kitűnőnek mondható, s bő czukor tartalommal bir, a miért is osztrák akója 10—12 frton kél. Ez előtti években a szőlő penésznek (oidium tuckeri) vidékünkön semmi jelét nem tapasztaltuk, de fájdalommal kell tudatnom, hogy ezen betegsége a szőlőnek majd mindenütt mutatkozott, s különösen Szatmár városa szőlőhegyén az idei termésnek csaknem felét tette tönkre, s ha ezen betegség meghonol nálunk, miután csak az uj szőlőültetvények sorosok, a többiek a régi schlendrián módra keverve s rendetlenül ültetvék, s így kénporrali meghintése annak idejében nehezen lesz eszközölhető, valóba nagy csapás vár reánk, ha csak a változó idő el nem hárítja rólunk. — Valóban ezen terjedő szőlőbetegség lehető eltávolítására kényszer rendszabályok alkalmazandók, és az ugy az egyes hatóságoknak, mint a kormánynak gondoskodó figyelmét igényli.

A mi pedig a bor kelendőségét illeti, főleg az ó borokra nézve, azt bátran írhatom, hogy pang, nincs pénz, minden felől ez a panasz, főleg oly vidéknek, melynek még vasúti összeköttetése nincs a nagy világgal, s mi óhajtva várjuk a szamos-völgyi vasút mielébbi kiépítését, melynek teljesedéséhez mily kevés reményt köthetünk a mostani constellatiok közt. Azért ha borainknak kelendőségét, s e vidék szőlő iparát, bor készitését, előmozditani, s a mostani

igényeknek megfelelő javitását akarjuk, kell. hogy az ennek megfelelő eszközökről gondoskodjunk, bortársulatot kell felállitanunk, hogy boraink egy helyen tömegesittetvén, egyformásittassanak, s nagyban a kor igényeinek megfelelőleg kezeltessenek, s a vevők ízléseinek megfeleljenek, csak ily uton érhetjük el, hógy borainkat jobban értékesíthetjük, az okszerű bor és pincze kezelést és szőlő mivelést meghonosíthatjuk, mert nem lehet kivánni egyesektől, hogy most bizonytalanra oly beruházásokat s költségeket tegyenek, melyeknek megtérítését más oldalról nem reményelhetik ugy de a mostani idő még az ily társulatok felállítására sem kedvező, mondják sokan s nem ok nélkül, mert a szédelgés korát éljük, oly rövid idő alatt mily sok kecsegtető vállalatok megbuktak, nem csuda, ha most ily eszmék megpenditése nem látszik időszerűnek, várjuk be a részvény társulatokra tervezett törvény javaslat életbe léptetését, — addig pedig e „borászati füzetek"-ben cseréljük ki eszméinket.

Báthi Károly .

L.Borászati 1874 január

Tekintetes szerkesztő ur! Felsőbánya, april 12. 1874.

Szőleink állásáról kívánok rövid tudósítást tenni,….. Szatmármegye nagy terjedelmű szőlőiről….. a „Borászati lapok"-ban. Most a tavasz kinyiltával tünt fel, hogy habár a szőlő termő vesszéje a mult évben eléggé megérett is, még is az őszszel beállott száraz hideg, kemény tél, s talán még a tavaszi száraz fagyok következtében is az agg tőkék meghasadtak, minek következtében szekérszámra vágattak ki, nem tett különbséget metszett vagy metszetlen szőlőben, mi elég érzékeny csapás a szőlő birtokosokra nézve, miután vidékünkön divatozó karikára mivelt szőleinkben épen a vén tőkéken lévő vesszőkből reményeltünk oly sok terméketlen évek után bő szüretet. I tt vidékünkön a szőlő télen át nem fedetik, csak a szatmári hegyen, most ily kemény tél mellett a fedett szőlők jobban teleltek. A tavaszi munka javában foly, az idén csak márczius utolsó felében lehetett a karózáshoz és vesszőhajtáshoz hozzáfogni a hoszszúra nyúlt tél miatt, holott tavaly ilyenkor már be is kapáltatott; már most itt is széltére kapálják a szőlőt, kapás napszám 33 — 40 kr. o. é. jó az idő is, van munkás is elég, de a két rendbeli ünnepek miatt a munkáltatásban sok hátráltatás történt. A szőlő ugyan még nem indult meg, nem foly a leve, mint más években már ilyenkor, s a megmaradt fa szép termésre jogosit. Gyümölcs termést is jót várunk ez évben, minthogy ugy tartják, jó tél jó nyarat hoz, s bő havunk volt.

A rozsvetés itt is kiveszett, mi okból, nem tudni, — tavaszi alá szántják földjét. A penész gomba talán a kemény tél folytán elveszett, igy reményljük, — majd meglátjuk.

Tisztelettel Báthi Károly szőlő birtokos

L.Borászati 1874 április

Felsővisó Pap villa

Girodtótfalú

- …Szép tilalmas erdeje,….szántóföldje nincs,kaszálója szűkös,szőleje és gesztenyése szép,piaca Nagy és Felső- bánya,pénzt szereznek gesztenyéből és szőlőből ,szekerezésből….

L.Szirmay

-Szántóföldje nincs, rétje is kevés; de gesztenyéje s szőlőhegye szép.

L.Magyarország geográfiai szótára

-"Lakói századok folyamán főként állattartással foglalkoztak,a nagybányai heti piacokon és vásáron főként tejterméket árusítottak(ebből kifolyólag a helységet „tejfölöstotfalu" névvel becézték 1692-ben"

L.Nagybánya ro.

„1692-ben a falut tejfeles tótfalunak, s néha Veslinger-Tótfalunak írták, mert lakosai tejfelből kitűnő édes sajtot készítettek „

L. Borovszky Szatmár

Hagymáslápos /régen Magyarlápos/

Hagymáslápos nevezetes a Teleki-házról

L .Benkő József

-1475-ben vámhely,Magyarláposként a kővári uradalomhoz tartozott, határa 3134 hold.

L.Borovszky Szatmár

-1941-ben a gazdakör elnöke Máthé Mihály.

L.Erdélyi 1941-42

Horgospatak

-1849 április 18-án szentelik fel a páratlan nagyságú Kossuth kohóját .....és nagy gabonaraktárát.

L. Kádár József :Szolnok

Hosszúmező-Tiszahosszúmező

-1456-ban sórakodóhely épült a városban: itt rakták tutajokra a máramarosi sóbányákban kitermelt sót.

-Gazdaságában jelentőséget nyert a zöldség, különösen a káposzta termesztése. Itt tenyésztették ki a máramarosi borzderes szarvasmarhafajtát.

L.Wikipedia

Helynevek:

-1673 : A Kortvelyes Pataka, a Forrás feje, a Kő Szakadas nevű part, Rebenicze n. hegy és e., kit Felso Lunkának hinak a Szenynyes patak es a Luboka n. patak szomszédságában, A kis Berczes, vagy Pisehova (?) Maiostya, n. hely.

-1720 : F e l s o F o r d u l o b a n : Az Fuzes mellett (sz.), az Csukás tonál (sz.), Az Szarvaszai határ felé (sz.), Az hat halom alatt (sz.), Az domban feljül (sz.), Az Koho Láz patakán vagyon egy fold az mocsarasra megyen véggel, Az Szarvaszai határ fele az Tisza parton egy foldeczke meljnek jobb részét az Tisza el hordotta ; Az Város mellett az mocsárosan (k.), Az also forduloban az malom alatt (sz.), Láz(azaz k.) az felso hagobann, Bél mezobenn (k.).

-1739 :Magura alias Fekete n. Bikkes és Fenyves e. melly e. is vagjon azon Nemes Máramaros Varmegjeben levő Szigethi es Hoszszumezei Határban kűlőn szakasztva.

L. Szabó T.Attila

Itt született 1918.november 23 -án Kósa Barna agrármérnök, mezőgazdasági szakíró.

-„Lakói az újkorban a mezőgazdaság mellett különböző mesterségeket is űztek. gazdakör elnök Kósa Imre birtokos

L . K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke ifj. Fekete Lajos

L .EMGE

Hosszúmezői Nagy család háza , ma helyi néprajzi múzeum.

-1937 augusztus 7 gazdaköri napot tartottak itt. Istentisztelettel kezdődött. Jelen voltak Bikfalvy Ferenc felügyelő és Molnár Ferenc tejszakértő. A gazdaköri gyűlést Kós Imre gazdaköri elnök vezette ,jelen voltak Fekete Lajos alelnök, dr Székeley Ákos a Magyar Párt máramarosszigeti elnöke, Rácz Béla isk. igazgató.

-dr. Szász Pál tevékenységének méltatása,eddigi tevékenység ismertetése, búza vetőmag szükséglet összeírása,tejszövetkezet megalakítását javasolták, határozat született arról,hogy a faluban levő Hitelszövetkezet keretében felállítják a tejszövetkezetet. Gyűlés után megtekintették a falu 6 drb. tisztavérű borzderes bikáját.

L.Erdélyi Gazda 1937 szeptember 1

-1938 január 17-én vette kezdetét a kéthetes EGE téli gazdasági tanfolyam.

A hosszúmezői gazdáknak két nagy kincs van birtokukban ,az almatermelés és a híres borzderes tenyészete.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1941-ben a gazdakör elnöke ifj. Fekete Lajos .

L.Erdélyi 1941-42

Iloba

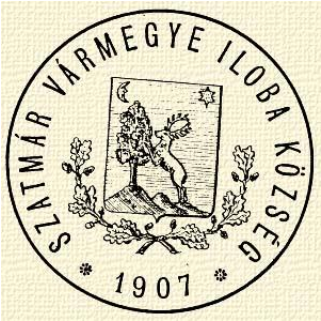

A szinéri uradalomhoz tartozott, s mindenkor annak sorsában osztozott.

-Mint Rákóczi birtok, az ecsedi uradalomhoz tartozott.

L.Wikipedia

K**apnikbánya**

-Kapnikbánya község 3766 kat. hold területén tulajdonképen két külön helység osztozik meg, az alsó és felső handal.

L.Palmar

Katalin:

Lakossága nagy részt zöldségtermesztéssel....foglalkozik.

L.Nagybánya ro

Kelence.:

1869-ben 30 hold szőlő

L. Csávossy

Kissikárló

-1614-ben a királyi kamara zálogbirtoka volt és ekkortájt pusztaként szerepelt, ahol Ankreiter Mihály a Báthory-hagyatékból részt kapott. Ezután a szatmári vár tartozéka, majd 1711-ben gróf Károlyi Sándoré lett, majd a Károlyiaké volt egészen a 19. század közepéig.

L.Wikipedia

Koltó: Telekí kastély

- Gróf Teleki János kastélya.

-térségi jelentőségű.

„1846-1847-ben – a "vad gróf" vendégeként – három alkalommal is megfordult a településen a kor híres költője, Petőfi Sándor. Ezek közül a "látogatások" közül a legemlékezetesebb az 1847. szeptember 9. – október 19. közötti időszak, amikor az ifjú író hitvesével, Szendrey Júliával, itt töltötte a mézesheteket, miközben 28 új verssel gazdagította a magyar lírát. A költemények zöme a híres somfa alatti kőasztalon íródott, ezt a fát Petőfi somfájának nevezik, s ez alatt temették el kívánsága szerint Teleki Sándort is.”

L .Wikipédia

-„Teleki Jánosnak van itt nagyobb birtoka és nevezetes kastélya,....” „ Ebben a kastélyban élte le mézesheteit Petőfi Sándor „ Itt halt meg 1892-ben gróf Teleki Sándor, a legkedvesebb nagyúr, és itt temették el a "Petőfi somfája" alá.” Kiemelkedik „ a gróf Teleki János koltói gazdasága „

Gróf Teleki János gazdasága.

Ide tartoznak a Szakállasfalu; Remete, Magyarberkesz határába eső részek is. Összterület 2420 k. h. Gazdasági és üzemrendszer hatosforgó. Lóheremagot termel 40-50 holdon. Lóállomány 40 drb. félvér amerikai faj. Szarvasmarha 200 drb. félvér simmenthali és magyar fajták. Ebből jármos ökör 40, a többi gulyabeli. Sertéstenyésztése 50 anyakocza és szaporulata, 8-10 kannal. Erdeiben tölgy és bükk van, melyből műfát és tűzifát állítanak elő. Három holdnyi borszőleje is van. „

-A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészetet találunk a gróf Teleki János koltói gazdaságában.

L. Borovszky Szatmár

A kb 1300 koltói lakos kertészkedő földműves..”

L. Nagybánya .ro

-1940-ben a gazdakör elnöke

L.. EMGE

Kővárhosszúfalu -Hosszúfalva Teleki László gr. kastélya

-lóistálokkal, térségi jelentőségű.

L .Máramaros

-akinek a kastély mellett szép lóistálója is van.

L.Palmer

Hosszúfalva…….. széki Teleki Sámuel grófnak ……. az udvarházával ékes

L .Benkő József

Itt született Teleki Blanka.

-”Az itteni uradalom is jelentős bor és gyümölcs (kiváltképpen dió és szelidgesztenye) bevételt biztosított”

L.Nagy- Tóth Ferenc

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag,háziipari kiállításán és vásárán aranyéremmel díjazták gróf Teleki Ádámot.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

Láposbánya

…..minden szántás vetés nélkül kézi munkával,szekerezéssel és bányászsággal keresik élelmüket…malom jövedelme van…..a Lápos pataka sok pisztrángot nevel,…erdeje fogy……

L.Szirmay

Magyarberkesz valamikor Sáros-Magyar Berkesz. Péchy –kúria-

-Szelídgesztenyése és az egykori Péchy-kúria.

„ A 19. századfolyamán sok és jó szilvája és kevés gesztenyéje termett, amelyet az árusok a nagybányai gesztenyével együtt Kolozsvárig elhordtak.”

„1848-ig jó bort adó szőlői is voltak, amelyet azonban a rákövetkező években kipusztultak.

A hagyományos, állattartással kombinált kétnyomásos földművelés az 1860-as években szűnt meg. 1639-ben. szántóföldje és kaszálója annyi volt, hogy a termés betakarításában, illetve a kaszálásban a szomszédos falvak lakói is részt vettek. Hét hold szőleje és a szomszéd falvakkal közösen tilalmas tölgyerdeje is volt. „

L. Wikipédia

-A vár felé eső oldalán elterülő gesztenyések kedvelt üdülőhelyekül kínálkoztak nekik s a »Miskolcza« nevü szőlőhegy tetején ma is láthatók a szórakozásukra épitett tekepálya nyomai.

L.Palmer

-1899-ben itt népies mintagazdaság alakul meg.

-A kitűzött czél érdekében a mintagazdaság tulajdonosára természetesen kötelezettségek ….. hárulnak, nevezetesen a birtokos kötelezi magát arra,hogy: 1. a már előzőleg tulajdonában volt, mint különösen a segélykép nyert állatokat,gépeket s egyéb segélytárgyakat kellő gondozásban részesiti, a kapott vetőmagot vagy egyéb anyagot gazdaságában elveti, illetőleg a kijelölt czélra felhasználja; 2. Gazdaságában előállított takarmányt és szalmát állatai takarmányozására és almozására, a gondosan összegyűjtött és megfelelően kezelt összes trágyát földjei trágyázásra felhasználja; 3. a használatra nyert nagyobb gépeket (konkolyozó vetőgép) saját munkájának befejezése után gazdatársai kérelmére saját felelősségének fenmaradása mellett megfelelő mérsékelt dij ellenében nekik használatra átengedi, a befolyt használati dijakat első sorban az eszközök javítására,a felesleget pedig a felügyelettel megbízottnak utasításai szerint a gazdaságban szükségesnek mutatkozó beszerzésekre fordítani tartozik; 4. a megállapított vetésforgót szigorúan betartja és megfelelő nagyságú területet évenként betrágyáz 5. gazdatársainak a gazdaság minden részére és menetére vonatkozó bárminő kérdéseire felvilágosítással szolgál; 6. a mintagazdaság felügyeletével megbízottnak a gazdaság szakszerű vezetésére vonatkozó tanácsait figyelembe veszi és útbaigazításait követi, a menynyiben pedig előre nem látható okok miatt a vetésforgó módosítása, valamely állat vagy eszköz kicserelése mutatkozik szükségesnek, tartozik a tulajdonos ezt a felügyelőnek bejelenteni és annak előzetes engedélyét, illetőleg intézkedését kikérni.

L. Köztelek 1900 december 19

Magyarkékes

-…..a nagybányai uradalomhoz tartozott, sorsa is azzal volt egy.

-1594-ben az Orbán család volt birtokosaként említve.

-1628-ból fennmaradt tanúvallomásban felsorolják lakosainak neveit is: Bóta, Móka, Horgos és Szilassy nevű családok éltek itt.

"…A XVII. század végén a nagybányai jezsuiták foglalták vissza az itteni református templomot, ami után a magyarok helyét csakhamar oláhok foglalták el.

L.Borovszki Szatmár

-…….Ungorásnak nevezik az oláhok mivel az előtt, magyarok laktak itt….határjok rész szerént dombos, rész szerént lapos,kevés búzát, rozsot, zabot, tengerit terem,szekerezéssel és kézimunkával élnek…..

L.Szirmay

Itt is apró magyar nyomok !

Kiss Károly

Magyarlápos

-1553-ban egy malmot emlitenek.

L.Kádár József Szolnok.

-Itt született 1745-ben Benkő Ferenc lelkész, mineralógus, a nagyenyedi természettudományi múzeum alapítója, az első magyar ásványtani könyv, a Magyar mineralógia (Kolozsvár, 1786) szerzője.

-1553-tól említik mezővárosként és 1603-ban már a Lápos felső völgyére kiterjedő uradalom központjaként.

-A vidék kézműves és vásáros központja volt. Csütörtöki hetivásárai mellett évente négy országos vásárt is tartott, melyeket a 19. század első felében BukovinábólésGalíciából is látogattak. A mesterségek és a földművelés mellett sokan sófuvarozással is foglalkozta.

-A szomszédos Domokos mellett a túlnyomóan románok lakta Lápos-vidék másik, középkori eredetű magyar lakossággal bíró települése. Magyar nyelvjárásamezőségi típusú.

L.Wikipedia

-”..hagyományos a mezőgazdaság,állattartás, tejfeldolgozás...””...a bábai mészégetés, a tőkési szénégetés és a tömeges bivalytartás..

L. Nagybánya .ro

-Itt született Kisbaczoni Benkő Ferenc lelkész, tanár, 1745-ben Ő létesítette a nagyenyedi természettudományi múzeumot.

A mezőgazdasági műveléssel kapcsolatos határmegnevezések. :1679-ben Szilvás, Kecskés.

1828-ban Méhpatak,Boronás, Málnás mezeje. 1864-ben Kendertó, Szilvás, Diófa, Csukás tó, kecskés.

L.Kádár József Szolnok.

-1940-ben a gazdakör elnöke Bágya István főszolgabíró

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 25 hallgatója volt.

L. EMGE

Máramarosziget

-1570 június 17 egy udvarházat a kérelmezőknek adnak.

-1570 november 26 a király egy malom építésére ad engedélyt a Tiszán.

L. Erdélyi történelmi adatok

-1940-ben a gazdakör elnöke Novák János

L .EMGE

Helynevek:

-1678 : A' Czétánál (sz.), A' Temető mellett (sz.), A' Temetőn túl (sz.), a' Temető mellett lévő tónál, a' Temetőn alóll Bojtosnál (sz.), Az Izán való Felső járonál(sz.), A' Kőkény Mezőn lévő Láz, A' Ronán inné(n) (sz.) Gereszegben Penczné főlde mellett (sz.), A' Miklázi főld, a' Tisza fordulón a' Veresmarti utnál való vapán túl, A' Czéta farkon (sz.).

-1686 : az őrvén hátan (sz.).

-1702 ; magna quaedam Fagina, qae Vulgo Nagy Magura nuncupatur, etia Vocatur Fekete erdo.

-1709 : az Iza szeren (ház).

-1710 : az Tisza szeren (ház). —

-1713 : Nagy Kajtáron levő Láz, az Somos patak előtt (k.). —

-1718 : Pad n . . . . föld.

-1734 : Felsö forduloban a Fejéredgyházj uton felyül Csere Domb alat (sz.).

-1739 : Tisza felöl valo fordulora levö Szanto földek között, az Iza felöl való fordulora az Ország Uttja mellett (sz.), Kajtár n. h.-en (k.) ...Délről a' Bardfalusi Határ, Ny.-ról a' peres Láz É.-ról... a' Fiscus földe, Nagj Kajtár (k.), az Iza felöli valo mezön nevezetesen Asztarag mezön (sz.) K. felöll... az ország uttya, a' Nagy parton (sz.), az Iza fordulon a Rona mellett (sz.) ...É.-ról a' Rona..., a Csere Dombon az Iza fordulon (sz.) nem meszsze a porgoláttól..., nagj patak, Iza felol lévő Mezeje s forduloján(an) a Gerészekben (! sz.), Kerekbikk (sz.) . . . Ny.-ról... Sziget felőli a' Ronán túl való Veresmart felé menő ut, Iza szeren (sz.) (egy felöl) a Kertek alatt, az Izán túl a' Bányász főidén (sz.) H a t á r . . . patak (sz.).

-1740 : Czeta v. Czéta dombnál (sz.), Hangyás (sz.), a' T i s z a f o r d u l o n :az őrvény vápában (sz.), a' Hangyás főbe (sz.), a' Czéta farkon (sz.) . . . D.-re a' Veresmartra menő U t . . . , Kőkény Mezőn (gyü., k.), a' Gardány utja mellett (sz.), Kis Kajtar (k.), az Also Város vegin (sz.), Gardon (sz.), a' Temetőnél (sz.) ; az Iza vize felől való fordulón... a' kertek alatt (sz.), az Iza szeren Ny.-ról a Rona vize. - 1742 : Orminy Háton (sz.), az őrvény vápában (sz.) (egy felöl) a Tisza ; a' Tisza fordulon : az Hangyás (sz.), a Forras fobe (sz.), a Czejta Dombon (sz.), a Czejtadomb alatt a Tisza felol regi Szuly (? Szaly?) kotonél (sz.), a Csere élen (sz.), Dobonyos (sz.), a határmezo alatt (sz.), a Fekete Mezon (sz.), Szereka Lázza (sz.), a Maccsarban (! k.), a Lanczos(k.)

L. Szabó T.Attila

-A jelentékenyebb piaczok közül forgalmas szarvasmarha vására volt Máramaros-Szigetnek (félhajtas 7,026, eladás 5,614 drb).

L.Köztelek 1897 július 24

Mármarosi nyakas szilva.

- Származása. A 70-es évek elején fűtől-fától kérdezősködtem, hogy kitől kaphatnám meg a Nyakas (beszterczei féle) szilvát, melyet az áldott emlékű, orv. Dr. Pólya a „Kertészgazda" 1870. évfolyam 806. hasábján, mint kitűnő hazai szilvafajt, fölemlegetett. 1872. tavaszán aztán Spachtholz József, jeles gyümölcskertésztől, Marmaros-Szigetről kaptam az itt leírandó szilvát, mely egészen külömbözik az általam akkoriban keresett s Pólya által fölemlegetett beszterczei nyakas szilvától. Minthogy azonban a Spachtholz ur küldötte szilvafajt is igen beesésnek találtams hozzá hasonló szilvafajt leirva könyveimben sehol sem fedezhettem föl; jónak láttam azt is, mint honi és Marmarosbau elterjedt szilvafajunkat, fönnebbi névre keresztelve bemutatni.

Érésideje. Aug. végén, Sept. elején csaknem egyidöben a Besztörczei szilvával.

L. Bererczki Máté II

-A magy.kir földművelésügyi miniszter megbízta Brezovay István m. kir. gazdasági gyakornokot a máramaros-szigeti kir. állattenyésztési felügyelőség teendőinek ellátásával.

L.Köztelek 1896 augusztus 5

Rozs szállítás.

A máramaros-szigeti m. kir. erdöigazgatóság magtárai részére szükséges szállításának biztosítására 1899. január hó 37-én d. e. 1O órakor az rdöigazgatóság hivatalos helyiségeiben árlejtés fog tartatni.

A szükséges rozs mennyiség: Bocskón 100 q, Hahón 700, Kőrösmezőn 400, Visón 550 és Vaséren 50, vagyis egészben 1800 q, amely mennyiség ez évi február hó végeig egyszerre szállitandó be a raktárakba.

Az 50 kros bélyeggel és 2000 frt bánatpénzzal ellátott ajánlatok az alulirt erdöigazgatóságnál nyújtandók be, a hol az árlejtési és szerződési feltételek megtekinthetők. .

L.Köztelek 1899 január 18

Állattenyésztési felügyelő:

XI. terület működési területe: Máramaros, üng, Bareg és Ugocsa vármegyék. Vezető: Brezovay István, állatteny. m. kir, felügyelő. Lakik: Mármaros-Szigeten

L.Köztelek 1900 december 8

-1941-ben a gazdakör elnöke Novák János.

L.Erdélyi 1941-42

Misztótfalú

-Misztótfalu, mezőváros.

L.Kávássy

-Itt született Miszt Tóthfalusi Kis Miklós 1650-ben, az erdélyi nyomdászat nagy alakja, meghalt 1702-ben.

L.Wikipedia

-…erdeje…bővséggel,szántó mezeje majd semmi, ezért fazekas mesterségből, szőlő művelésből, szekerezésből és napi számjokból élnek……semmi kenyerek nem teremvén. Szőlő hegyei szépek és jók,gesztenyése nevezetes,a két bányavárosbéliek sok szőlőket tartanak itt,mivel a misztótfalusi borok jók, tartósak, inkább kapnak ezeken: Bányai bor, bányai leány csak helyben jó! közbeszédben mondván. Minden szombaton heti vásáruk.

-1442-Móriczhidai Móricz néhai Simonnak, néhai Jánosnak,Bán fiának fia,ilyen szabadsági levelet adott ezen városnak.” Mivel becsületes férfiak Tolvay János és Nagy István misztótfalusi bírák és egyéb esküdtek,azokról keserves szóval,alázatos kéréssel kérének, hogy mivel ők a mi birtokunkban igen szoros helyt felépülvén, verejtékkel és munkával élvén,adnánk nékiek olyas szabadságnak orvoslását ,mely által ők népesedjenek és az ők sokaságukban gyönyörködhessünk. Azért mi a nagyságos Ilona kedves feleségünknek,nemes és nemtelen hív szolgáinknak vezéreltetvén tanácsával,helyes kéréseknek engedtünk és különös kegyelmünkből adtunk nékiek ilyen szabadságokat:hogy Asszonypataka városának szokásaival éljenek minden jussaikban Bányászi és Magas Ligeten levő szőlőiknek törvényeibe,Szent-Márton napra minden szálástól(mansio)12 pénzt ,hasonlóképpen Sz.György napján az italra vetett adót(ungeld) úgy minden csöbör bortól melyben 13 pint vagyon , két pénzt ,akár jó akár rossz folyó pénzül nekünk fizessenek. Kamaránk is lesz felettek mely minden bánya mivtől(werk)egy gyra (mark) ezüstöt vegyenek rajtuk. Aki a szálásoknak helyére telepedik,12 esztendeig,aki más pusztára épít 3 esztendeig semmi adózással nem tartózik. Ami tisztünknek nem lesz hatalmában ítélni vagy bírságolni. Bírót ők maguk közül válasszanak aki a tolvajokat, latrokat, gyilkosokat, gyújtogatókat, hamis pénzverőket, eretnekeket és egyéb gonosztevőket a több esküdteknek tanácsával megítélje. S valamely felitéletével nem elégszik az Asszonypatak törvényszékéhez feljebb vihesse. Azt is megengedtük,hogy ha valaki közülük máshova költözni akar ,letévén a föld váltságát és engedelmet a bírótól nyervén,szabadon elmehessen. Melyről adánk ezen szabadsági levelünket ,amelyet maradékink közül valaki felbontani kívánná a mindenható Isten haragja és a mi átkunk szálljon reájuk.Költ Meggyesen nagyobb függő pecsétünk s hitünk alatt Szent György mártir ünnepén 1442 esztendőben.

-1613-ban egy nemes udvarhelyet említenek……

-1614-ben egy szőlőt Misztótfalu határán nyernek……..

-1638-benkét darab szőlőt nyernek……

-1642-ben királyi helybenhagyással nyernek két szőlőt……

Hazája volt Tótfalusi Kis Miklósnak akiből is olyan híres betű metsző és könyvnyomtató lett ,hogy az anglusok,franciák,belgák,zsidók,lengyelek hozzá jártak a mesterségnek megtanulására az örményeknek betűket készített és a georgiai királynak nyomtató műhelyt állított fel. Ez a magyar bibliát Amszterdámban 1685 esztendőben a maga betűivel a maga költségén nyomtatta igen gyönyörűségesen,sok aranyos betű, vagy táblájú oldalak voltak közötte……

-1686-….. de amint bírájinak neveiből és az esedező levelekből ….valóban ékes magyarsággal vannak írva ,kitetszik ezen várost tősgyökeres magyarok lakták…

L.Szirmay

-Gazdái”..mezőgazdasággal, borászattal és állattartással foglalkoznak...”

L.Nagybánya.ro

-„Hajdan szőlőhegyei is híresek voltak, 1614-ben Báthory István hagyatékából számos udvari embere kapott belőle egy-egy darabot „

L.Borovszky Szatmár

-Misztótfaluból (Szatmármegye), Guzman Dénes, barátomtól, a ki eladási szempontból nagyban termeli a gyümölcsöt, kaptam kétféle sóvári almát, t. i. az ott úgynevezett Nagysóvári és Középnagy sóvári almát. Ezek közül az egyik azonos a Daru almával, a másik különbözik megint valamenynyi, eddig fölemlegetett sóvári almától.

L.Bereczki Máté III.

Szöges rambúr alma

Származása. E becses alma Szatmár megyében és a Szilágyságban van elterjedve. (Guzman Dénes, barátom Misztótfaluból és ifj. Török József, törvényszékiiktató Zilahról küldöttek róla gyümölcsöket hozzám meghatározás végett. Minthogy könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt egyet sem találok; hiszem, hogy ez is olyan faj, mely hazánkban lépett a világra. Hol ? mikor született? senkisem jegyezte föl. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam Guzman Dénes barátomtól, Misztótfaluból. Több ízben termett már a fajfán nálam is. Mint terjesztésre méltó hazai fajunkat ezennel bemutatom körülményes leírásban.

L. Bereczki Máté IV.

Misztótfalusi uradalom.

Miss-Tótfalu, mezőváros Szatmár vármegyében, egészen a gróf Károlyi család bírja az ecsedi donatio alapján,……..

A majorsági szántóföld 17.7 o9/ 1200 hold, a majorsági kaszáló 19.808/1200 hold.

Gazdasági épületek: tiszttartói lakház, egy ócska, fatalpakra épült templom, jágeri ház, két aszaló, az alsó és felső korcsma állással, a béresek háza, istálló színnel, pálinkaház, alsó és felső lisztelő-malom, pintérház, sertésakol, pintérműhely, épületfa raktár, két tengeri góré, pincze, felette granarium, mészárszék, üvegköszörülő malom, köszörűsök lakháza, egy fából készült csűr, mely épületek mind a városban vannak. Van egy fűrészmalom is a várostól nem messze és a majorság szőllőben egy fatalpakra épült szüretelőház.

V an ……egy közös erdő, melynek területe 14,000 hold, használtatik együtt a királyi tisztséggel.

Gyümölcsös és gesztenyések együtt 64,99/1200 hold. Minden héten szombatonkint szokott vásárt tartatni. A lakosok fazekas mesterségökből éltek.

L.A nagykárolyi

-Misztótfalú, 1887. évi augusztus hó 13-án. Biharmegyében a filloxera oly rohamosan terjed, hogy alig van szőlő, mely meg ne lenne támadva, s igy csak nagyon kevés helyen lehet jó középszüretre számítani. A borüzlet teljesen szünetel és semmi kereslet sem nyilvánul.

L.Borászati 1887 szeptember

- Misztótfalu, 1887. évi november hó 20-án.

Vidékünkön ugy a szüreti idény alatt, mint utánna is a borkereslet nagyon lanyha volt. Kötések alig történtek, számba vehető vételek csak elvétve fordultak elő, mig a megjelent borkereskedők oly nehézségeket is gördítettek a termelők elé, hogy a megegyezés elmaradt. Igy Nagyváradon egy bécsi borkereskedő magával hozván Bécsből, ausztriai hitelesítéssel ellátott hordóit, azt követelte egy ügyvéd bortermelőtől, hogy a bort ezen hitelesítések szerint adja át; a termelő azonban az ő hitelesített hordóihoz ragaszkodván, azok űrtartalma szerint akarta a bort átadni s miután ekként megegyezni nem tudtak, a vásár elmaradt.

A hordók hitelesítésénél egyáltalában nagyon sok hamisítás és csalás fordul elő. Az idei szüretek alkalmával volt alkalmam meggyőződni, hogy a bor vevők között akad akár hány, ki hamisitottan hitelesített hordókkal jött vásárolni. Akadtam olyan hordókra, kiken a törvényes hitelesítés le volt gyalulva s helyébe 100—150 liter űrtartalommal kevesebb reá sütve; akadtam olyanra, melyet csak a vevő tulajdonos hitelesített, tudniillik csak ő maga sütötte az évszámot és űrtartalmat reá, csalárdon, 100 -15 0 literrel kevesebbet. Egy ilyen gazembert Nagybánya városa rendőrkapitánya által meg is csípettem s az kellő elbánásba részeltetett. Igen czélszerü és szükséges lenne az, a minisztérium figyelmét ezen már általánossá válni kezdő nagy bajra felhívni, hogy az a nélkül is annyira sújtott termelők érdeke lehetőleg megóvassék. Legczélszerübbnek találnám azt, hogy minden idegen vevő, ki hordókat hoz a piaczra, azok megtöltése előtt, köteleztessék azokat a község elöljáró- ságánál bemutatni, hogy — minden elöljáróság által beszerzendő — vizir-ruddal megkutattassanak. Az ilyen vizir-ruddal ugyan nem lehet egész pontossággal a hordó űrtartalmát meghatározni, de azért 10—15 liter különbözettel mégis felösmerhető az, hogy a hordó jól ós igazságosan, vagy hamisítva van-e hitelesítve ? A borárakat a következőkben van szerencsém tudatni:

Nagy-Váradon 7—71 forint hektoliterenként.

Diószegen 7—10 „ „

Székely hidon 7—9 „ „

Margittán 7—8 „ „

Szilágyban 5—6 „ „

Szatmárt 10 „ „

Erdődön 6—8 „ „

Sz -Váralján 12 „ „

Sikárlón 11—12 „ „

Misztótfalun 11-1 2 „ „

Nagybányán 10—12 „ „

L.Borászati 1887 november

Monó Kúria van a faluban -legútobb Péterfi Sándor birtokolta.

-Egy malom is volt.

-A Zsibótól nem messzi faluban ,a Vigyázó-hegy csúcsa mellett, ahol régen szőlős ültetvények létezhettek, egy nagyon öreg de még termő szelídgesztenye fa élt., alatta egy Toldy-sírhalom kőbaltával leborítva.

L. Nagy -Tóth Ferenc II

-Meiszner József (meghalt 1940-ben) az óvári gazdasági akadémia elvégzése után gazdálkodó lett Erdélyben, előbb, mint főbérlő, később, mint kisbirtokos építette ki mintagazdaságát Monó község mellett.

L.Somkuti Gabriella.

-Károlyi és Péchi birtokok.

-monoi szőlő és bor: Szőlő hegye: Egerháti szőlő.

-1869-ben 10 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-1627-ben a Monó mellett levő Nagy -Mocsár nevű makkos erdőt említik,

- 1637-ben a monói szőlőket említik,

- Összeírt szántóföldek 1715-ben 171 1/2, 1720-ban 555 köblöst; rétet 1715-ben 99, 1720-ban 337 kaszást; szőlőt 1715-ben 48, 1720-ban 114 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 2187, legelő 503, rét 422, erdő 206, nádas 2, szőlő (parlagon) 1, beültetve 1

-Határrészei: Kis-Csarna, Nagy-Egres, Forrás, Nagy-Csarna, Iskola, Kövicses, Veresláb, Csere-alja, Szivona, Vicsipatak melletti erdők, Mocsár, Aszály, Dámpalló, Bükk, Biága, Gyökér, Égerháti szőlők, Gémszeg, Büdöskút,

Kis-bükkoldal, Szik, Mesgyegaz, Halastó, Vápa, Nyilas-föld, Magas-liget (elpusztult szőlő), Tekerület-erdő, Vigyázó, Füvényes, Malom-dombja, Akasztófa-domb.

L. Petri Mór Szilágy

- Egy drb. 6-éves pej Nonius mén fedeztetési engedéllyel eladó.

L.Erdélyi gazda 1941 április 1

Monó

-Monó települése a halmazfalu típusba sorolható. A házakat az fő/utcára merőlegesen építették, nagy részét domb irányába. A házak az utca két oldalán úgy néznek ki, mintha egymás tükörképei lennének. Általánosságban a telek bal oldalán található a lakrész, a telket pedig mintegy lezárva a csűr- ha a falu jobb oldali házait tekintjük Sülelmed felől. A jobb oldalon lévő házak elhelyezkedése pont ennek a fordítottja.

L.Wikipedia

-1387-ben Aranyos várának, 1545., 1564., 1570-ben Hadad várának tartozéka.

-1604-ben úgy említik, mint a Dengelegi meg a Gyulafi jószághoz tartozót. 1627-ben a csehi várhoz számítják.

-1423-ban Kusalyi Jakcsi György fiának, tisztelendő Dénesnek Mono magyar birtokába György másik fiát Jánost, ennek nejét Annát meg fiait: Lászlót és Györgyöt iktatják

-Nagy-Mocsár (Mochiar) erdő……-„ ne tartson jogot, mert az eleitől fogva Cseh várbeli tilalmas erdő volt, azonban Széchi Kata s Gyulafi Sámuel igérik, hogy a mikor termése lesz az erdőnek, tized nélkül járathatja rajta a saját disznóit, a mikor az övék is járnak, sőt a monói jobbágy marhái is legelészhetnek ott; de, ha makk terem, Cseh várához tizedet tartoznak adni…”

-„….. 1637 márcziusában Cseh várában kelt végrendeletével többek között a monói szőlőket egész határival…..”

-1895-ben gazdaságainak száma 163.

L. Petri Mór Szilágy.

-Monóban a két világháború közti években egy elismert szakkertész tevékenykedett, aki a korszerű gyümölcsfajta oltványokat terjesztette. A helybeli gazdák mégis szívesebben termesztették az „oltogató" gazdatársuk által megnemesített, maguk ültette vadcsemetékből serkent régi fajtájú oltványokat. Néhány évvel ezelőtt egyik szorgalmas gazda (Vicsi Mihály) Szilágycsehből

hozott magának „Batur" almafa oltógalyakat, mivel az ottani almák szebbek az otthoniaknál,

L.Nagy-Tóth Ferenc IV

-A hagyományosan népi gyümölcstermesztés háttérbe szonilt, de folytonossága meg nem szakadt. Erdélyben a 20. század első felében a legtöbb egyházi (papi) kertben(Monóban, Magyari Domokos papsága idejében) létezett kisebb-nagyobb csemetekert, ahol a konfirmándusokat oltogatásra is tanították.

L.Nagy-Tóth Ferenc II.

-1940-ben a gazdakör elnöke Magyary Domokos ref. lelkész

L. EMGE

Nagybánya valamikor Asszonypataka gróf Teleki udvarháza

-akik kézművességgel, szőlőműveléssel, de leginkább bányászattal foglalkoznak.

L.Kávássy

-„…. a' kik a' külömbféle kézi mesterségeken kivűl, a' szőlő mivelést, és gazdaságot is jó igyekezettel folytattyák. Határjában borkútak is vagynak; vidékje nem mindenütt kövér termésű, fájok, borok van; 's javaikat helyben könnyen el adhattyák."

L. Vályi

-„Nagybánya vidékének szelídebb hajlásu hegyein elterülő szelíd gesztenye-erdők, a vármegyét, s a távol vidéket ellátják gesztenyével." „Megemlítendő még a Nagybánya városi kertészet, mely a legnemesebb gyümölcscsel és kitünő oltványokkal látja el a vidéket. „

- A tömeggyümölcs-termelések között méltó helyet foglal el a berzenczei szilva, mely kisebb-nagyobb mértékben majd minden kertben feltalálható. Ipari czélra (kifőzésre) és aszalásra, különösen az alsó Szamos mentén, Szinérváraljától Nagybányáig terjedő lanka földeken és a szőlő-hegyek déli oldalain használják nagyban. Erről a vidékről a kereskedelmi forgalomba hozott szilvát "nagybányai aszalt szilva" név alatt, kiváló jósága miatt, a fővárosi kereskedések is nagyon keresik.

L .Borovszky Szatmár

-"Nagybánya város tanácsa 1642 szeptember 24-én I. Rákóczí Györgynek mint máskor is kedveskedésképpen ,gesztenyét küldött ajándékba.

L.Nagy-Tóth Ferenc II"

-1699 október 14. A szüret alkalmából erősen megparancsolja a tanács a mészáros mestereknek, hogy »jó és olcsó hus legyen-, egyszersmind az árát is meghatározza, nevezetesen a jó tehénhusnak árát fontonkint 3 dénárban, a

juhhusét 2 dénárban; hozzá tette még a következő fenyegetést is: »ha rósz hus lesz, azt a huslátók a szegények számára elvegyék és elvitessé.

-Első helyen áll a fűszer-, liszt és a terménykereskedés, mely utóbbi, különösen mióta a "Nagybányai műmalom és szeszgyár részvénytársaság üzemét megkezdte,oly nagy tért foglal el, hogy nemcsak az egész környék szemtermelését absorbeálja, hanem még a szatmári piaczról is meglehetős mennyiségei importál.A gyümölcskereskedés egy nagy vidék őstermelését csoportosítja Nagybányán s a vidék egyik specialitása nem csak a nyers,hanem az aszalt gyümölcs is jelentékenyen van benne képviselve. A nagybányai aszalt szilva messze földön híres nagy czukortartalmáról. Jó szilvatermésü évben már szeptemberben nagy tevékenységet fejtenek ki a termelők aszalványaik előállítása körül, az üzérek pedig a szilvaiz készítésével foglalkoznak, mely apró hordókba csomagolva, 80—100kilónként megy ki a világkereskedésbe.A finom téli almáknak Budapest közvetítésé-vel fő fogyasztója Németország: a szilvaiz és dió,valamint a többi aszalt gyümölcsök szintén a fővárosba kerülnek, míg az aszalt szilva legnagyobb részben Lengyelországnak veszi útját.

Jó gyümölcstermő évben a nagybányai piaczról aszalt szilvából 100 kocsirakomány 100.000 frt. szilvaizből 60 kocsirakomány 75.000 frt,dióból 30 kocsi rakomány 60.000 frt. egyéb asztali és aszalt gyümölcs. 50- 60.000 kocsirakomány összesen 230 - 346.000 frt. értékben indul a világforgalomba.

E tekintélyes gyümölcskivitel kézzelfoghatóan igazolja, hogy e vidék a föld alatt rejlő érczeken kívül föld felett is mennyi kincscsel bir, a melynek okszerű kihasználása és szaporítása ép oly fontos, de állandóbb életforrását van hivatva a lakosságnak megteremteni, mint amaz.

L.Palmer

-Zsigmond lappangását megelõzõen rendre látogatták Nagybányát összeírás,inventálás, a változások ellenõrzése okán a királyi kincstár, a kamara alkalmazottai: 1717. szeptember 17-én Szigeti György udvarbíró Kassáról a tatárok kószálása utáni állapotokat vette számba. Az 1556-ban „inventált” kúria, és az idõk folyamán helyébe épített csinosabbak elpusztultak. Az udvarház fundusa „pusztán” ásítozott az udvarbíró elõtt. A lakatlan kúriához is kötõdtek a „szántók két fordulóra,” ugyancsak „két fordulóra 2 kaszáló”.Tartozéka volt egy „vízimalom két kõre”, amelyet „tavaly reparáltak a jobbágyok”, és egy „serfõzõ üsttel”, kádakkal. A városban néhány ház, a lakók szolgálataival. A város határában három rét. Felsõbánya határában nyolc rét, „mely réteket a jószág takarít fel”

L.Takács Péter Várak

-Van a városnak szép négyszegű piacza, díszes házakkal. Régi szász lakosai, hogy pinczéket tarthassanak (a város lapos helyen feküvén) a vizet földalatti csatornákon eresztették a Szaszár vizébe. E vizen több malmai vannak

a városnak; ezentúl néhány lépésre folyik a Fernezely vize, szép tiszta, s a legjobb ivóvíz; ezen is malom és érczzuzó művek vannak. Szőlőhegyei délre feküsznek, s jó asztali bort teremnek. A borpataki szőlők alatt igen jó savanyúvíz, a völgyekben szép hideg források buzognak. A gyümölcs termesztés itt nagy fontosságu. Hires a nagybányai gesztenye és aszalt szilva; ezenfelűl terem jó izű alma, körte, baraczk, noszpolya, berkenye, barkócza. Hegyei szép térséges legelőkkel, orvosi füvekkel, hideg forrásokkal, tölgy, jávor, bikk, és kőris fákkal bővelkednek. De találtatnak nagy vadak is, u. m. őzek, szarvasok, vaddisznók; továbbá fajd- és nyirtyúkok, császármadarak szalonkák, st. Kézművesei közt a késcsinálók és az igen számos gubások különös emlitést érdemlenek A város 4 egész és 1/2 falut bir, u. m. Felső-Fernezelyt, Felső és Alsó Ujfalut, Lénárd falut, és Laposbányának felét.

L.Magyarország geográfiai szótára.

Ajtay Mihály nagy bányai bányainspektor 1707 január 16-án …...irja a Fejedelemnek - II Rákoczi Ferencnek...négy zsák gesztenyét küldtem Ngának”

L,Történelmi Tár Bp 1878-1914

N.-Bánya, deczember 30. Mintán az idei bortermés végkép ihatatlan, nagyon keresett czikké vált nálunk az 1869-ki bor; vedrét szivesen veszik meg 2 frt 20 kr, egész 3 frt 30 kr.

L.Borászati 1871 március

-A IX . vagyis a boros egyéb szeszes italok csoportjában: Kiállítási nagy éremmel lett kitüntetve: Gróf Teleki Sándor, Nagybánya, kitünő 1872-iki fehér boráért.

L.Borászati 1885 október

Bereczki Máté szakmai és baráti kapcsolata:

Molcsány zöld a!mája

Származása. E jeles almát Nagy-Bánya határában, egy lapályos kaszálón,több vadalma fa közt Molcsány Gábor, kir. erdész fedezte föl. Az ojtatlanul fölnevekedett s jelenleg mintegy 40 éves anyafáról 1881-ben mutatóul néhány szép gyümölcsöt kapván, a fajt becsesnek és terjesztésre méltónak találtam. Molcsány Gábor, derék öcsém, kinek hazai gyümölcsészetünk iránti meleg érdeklődéséről több ízben volt alkalmam meggyőződni, szíves volt nekem ojtóvesszöt is küldeni e fajról, mely azóta nálam is bemutatta gyümölcseit, melyek mindenben egyeztek a Nagy-Bányáról kapott gyümölcsökkel.

Mint eredeti, önálló fajt fönebbi név alatt ezennel bemutatom körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

L .Bereczki Máté IV

-A nagybányai amerikai szőlőtelep elősegítette, a nagyszabású szőlőtelepítéseket.

-A nagybányai hegyek déli oldalán azonban szelíd gesztenye- és mandula-erdők díszlenek.

-Nagybánya vidékén …. az algaui és a borzderes marhát tenyésztik legszívesebben .

L. Borovszky Szatmár

-Az ezredéves kiállításon kitüntették jeles minőségű terményekért a Nagybányai gazdakört.

L.Köztelek 1896 november 28

-Kovács Géza -Nagybánya- fajbaromfi telepén állandóan kapható tisztafajban tenyésztett Rhode Island úgy tenyészállatok mint tenyésztojás. Továbbá örvös fácán tavasszal szállításra és őszi szállításra kiszínesedett tenyész törzsek.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Almássy János

L.EMGE

-Nagybányán – ahol korábban és később ben érő fajtáiról tudunk – zöld burkával hordóba taposva júniusig eltartották a gesztenyét .

-a gesztenye „….terjesztéséhez hozzájárultak a várkerteket, gyümölcsösöket telepítő földesurak, egyházi férfiak….”

L. Magyar Néprajz II kötet

-Szőlők: Éhvölgy, Bányaoldal, Tükörhegy, Kollátos, Kalandás, Décsén, Fejérút, Paprád, Fendely.

L. Rácz Miklós

Nagybocskó Trianon óta kettévágott falu.Itt Németbocskó.

-1711-ben udvarházat említenek itt.

L. Wikipedia

Nagysomkút gróf Teleki Sándor udvarháza.

Gróf Teleki Sándor kastélya

-gróf Teleki Sándornak szép kastélya van itt. Kiemelkedik „a gróf Teleki Sándor nagysomkúti gazdasága. „

-Nagysomkúton fedeztető állomás van, a méneket Szatmárról kapják.

L. Borovszky Szatmár

Nagysikárló

-„Hegyei híres bortermők s kivált a kilenczvenes években dúsgazdagok voltak.

-„A határhoz tartoznak a Csonkás Ptyetris szőlőtelep, Kalymán, Ptyiklós szőlőtelepek, Károlyitag, Stolltag és a Brachfeld-féle s a Geroldi-társaság aranybánya-telepei majorok. „

-A nagysikárlói állami amerikai szőlőtelep elősegítette, a nagyszabású szőlőtelepítéseket.

L. Borovszky Szatmár

-Károlyi Alajos gróf nagykövet által alapított erdődi hitbizományi uradalom erdőgazdaságának központja, melyhez a nagy kiterjedésű ilobai és misztótfalusi pagonyok tartoznak.

L.Palmer

Pribékfalva Teleki Géza gr. udvarháza

-Szives kalauzolása mellett- gróf Teleki Géza- első sorban a kastélyt környező szép parkot (8 k. hold) szemléljük meg, melynek egyes ritka példányú fáit és növényeit a szakértő kertész jogos büszkeségével mutogatja nekünk.

-Aztán kisétálunk vele a külső gazdaságba s itt is lépten nyomon alkalmunk nyilik az elméletileg és gyakorlatilag egyaránt avatott gazdát ismerni meg, a ki birtokának mocsaras területeit is úgyszólván az utolsó kis darabig értékessé tudja tenni az által, hogy a talaj nedvességét a legtermészetesebb módon, a beleültetett fákkal szívatja fel. Minduntalan találunk ilyen csemetéket, melyek az ingoványos talajban gyökeret tudnak verni, nőnek s gyarapodásukkal a termő földet is gyarapítják-.

L.Palmer

Gróf Teleki Géza kastélya.

-Gróf Teleki Géza itt szép kastélyt is építtetett itt, hatalmas park is tartozott a kastélyhoz.

L Wikipédia

-„A gróf Teleki mintagazdasága is elsőrangú.”

L Borovszky Szatmár

Sülelmed:

-1886. május 17-én született a Szilágy megyei Ördögkúton, a R.M.I.L szerint -Kolozsvár, 1886. máj. 17. –- Itt hunyt el Bodor Kálmán 1960. jan. 30., Sülelmeden – mezőgazdasági szakíró.

-a XVI .században vásártartási joggal. Vásárain főként szarvasmarhát adtak-vettek.

-1573-ban Gyulaffy László birtoka volt, a határában levő Gyükeres nevű szántófölddel együtt.

-1897-ben 1876 holdnyi határának 50%-a volt szántó, 20%-a legelő és 8%-a erdő.

-A két világháború között mezővárosias jellegűvé vált, nagy malma, fonodája, tejfeldolgozó üzeme volt.

L.Wikipedia

-Sülelmed (k. Szolnokmegye.) egykét vásárain jó kelete van a' szarvas marhának.

L.Nagy

-A falu lakosságának alapfoglalkozása a mezőgazdasági termelés.

-1937-ben gyógynövény,gyümölcs és gombaszárítót alapítanak a faluban.

-Tejfeldolgozó és kosárfonoda is működik egy malommal.

-Helynevek: Szigelet, Tófű, Mocsár, Tanya, Hosszúrítek,

Veresláb,Túlaviz, Porondos, Gyelnice, Horgas,

L. Szilágysági magyarok.

-Birtokosok Récsei Lajos és Péchi Ferenc.

-1573-ban a Gyükeres határrészben levő szántót említik

-1640-ben nemes udvarházat említenek,

-1676-ban több szántóföldet említenek,

-A sülelmedi udvarházhoz két, fordulóban vannak majorság szántóföldek. Két hold föld van a Thómarton, egy szél-szántóföld a Szilason, a Reteben (?) pedig egy szél-föld vetéssel. Rét van a Sigedben, továbbá a Keres (?) Malad nevű, melyek mindegyikét ötven-ötven ember kaszálhatja meg egy nap. A jégverem alatti kaszáló rétet tíz-tizenkét ember kaszálhatja le egy nap. Makktermés idején (makkos erdeje a kis Mocsaron van)

-1628-ból egy malmot említenek,

-1720-ban szántóföldet összeírtak: 191 1/2 köblöst, rétet 113 kaszást.

-1895-ben területe katasztrális holdban:, szántóföld 933, legelő 368, rét 158, erdő 141, kert

-„ A lakosok vezetékneve magyar ugyan, de nyelvre nézve nagyobb részük oláh.”

L. Petri Mór Szilágy

Sülelmedi ménes-1903.

Tulajdonosa: Récsey Endre.

A ménes helye: Sülelmed, Szilágymegye.

A ménes elhelyezéséül szolgáló bérelt birtok területe 1800 k. h.

Alapitotta jelenlegi tulajdonos atyja 1875-ben.

Az anyakanczák a ménesben hevernek s csupán egynéhány jár hámban.

A ménes alapításakor a helybeli fedeztetési állomás ménjei vétettek igénybe, később Sürgöny (Ercildoune—Renown), Maunderer (Petrarch—Lady-Maura) és Fortély (Craig-Millar—Becses) angol telivér állami mének béreltettek közösen báró Bornemisza Elemér szilágy-csehi birtokos ménestulajdonossal. Ez idő szerint Polmoodie kisbéri angol félvér kanczából, Trick-Track (Verneuil—Tittle-Tattle) után származó saját mén fedez.

Állomány: 20 drb angol félvér anyakancza. Az egész lóállomány 70 drb körülváltakozik. Tavaszi elletés.

Tenyésztési czél: Katonai használatnak megfelelő lóanyag előállitása.

Felnevelési rendszer: A ménes nyáron igen jó minőségű legelőn jár. Télen kiváló takarmányozásban részesül. A sikerültebb csikók nyereg alá idomíttatnak.

Értékesítés: Az egy éves ménescsikók az államnak ajánltatnak fel megvételvégett, a jobban fejlettek 3 éves korukban a katonai csikótelepre adatnak el, avagymint 4 évesek pót-lóként értékesíttettetek.

L.Podmaniczky

-1940-ben a gazdakör elnöke Keményfy István

L. EMGE

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron tartott EMGE vetőmag, háziipari kiállításán és vásárán aranyéremmel díjazták Bodor Kálmánt.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

- Gyógynövény értékesítésben a Szilágy vármegyei Sülelmed környékén Bodor Kálmán előadó tevékenysége folytán mintegy 9000 pengő értékben gyűjtöttek és értékesítettek gyógynövényeket.

L.Erdélyi gazda 1941 június 1

-Sülelmedi gyümölcsaszaló létesítésére engedélyezett államsegély elszámolása -1944-

L.M.O.L.

Szamosardó Fodor kastély és gyönyörű parkja.

-szamosardói szőlő és bor:”..a dél felé lejtő domboldalon szőlőt termelnek...” ”...az ardói bor hírneves a szomszéd településeken” 1869-ben 19 hold szőlője van,

L Nagybánya.ro

-1715-ben 9 kapás,

-1720-ban 25 kapás szőlője van (Petri Mór)

L. SzilágyságVII

-1869-ben 19 hold szőlője van,

L .Csávossy

-1940-ben a gazdakör elnöke Mody Pál ref.lelkész

L. EMGE

Szamoscikó: Péchy kastély gyönyörű parkkal és híres gyümölcsössel.

-A II Világháborúig híres gyümölcsös a Péchy gyümölcsös kert.

L .Nagy-Tóth Ferenc

-Református temploma - 1799-ben épült, gróf Tholdi Zsigmond és neje báró Bánffy Rákel támogatásával, melyet 1901-ben újítottak meg. Karzatán olvasható:

„Ez a helység régentén magyarokból állott, Kiknek száma mára tíz gazdára szálott.”

L. Vistai

-A falu helynevei: Csorgó, Porond, Kenderföld, Picsókás, Akasztófa,

L. Erdélyi adatbank.

- A XVI. században Drágffy bírtok, de a későbbiekben a birtokoslistán ott találjuk a Báthory, Nádasdy, Kun, Wesselényi, Tholdi, Péchy családokat is. Utóbbi kastélyt is épített,……

-Czikófalváról Kun István jobbágyai: Jakab András és Bálint Mihály jelen vannak Benedekfalván, mikor 1640-ben Közép-Szolnok megye meg akarta osztani a sülelmedi és benedekfalvi nemes udvarházakat Gyulafi Borbála és Zsuzsánna között.

-1810-ben két malmot említenek a faluban és 10 veder bort.

L.Petri Mór Szilágy

Szamostóhát

-Mint a neve is mutatja magyar alapítású falú.

-1676 május 13-dikán osztályt tesznek a tóháti határon. A Nagy-Mocsárban a Szilágy erdeire menő szántóföldeknek a holt Szamos s az ország útja felől való része Kapi Györgynek, az Eperjesen átjövő szélföldek Monó felől való része szintén Kapinak, Wesselényi mellett a holt Szamos felől való rész Bethlen Farkasné Ostrosith Borbálának jut. Az Eperjes a holt Szamos mellett s a Szamos felől a Kapié és a Wesselényi-földek mellett a Bethlennéé. A Péter tava mellett oldallal való parlag földeket, melyek lábja Monó és Sülelmed felé megy, a két tó között levő szélszántóföldeket Nyíres felől szintén felosztják.Az Eperjesen levő szántóföldeken már 1671 szeptember 23-dikán is osztozkodtak Kapi György, Balassa Imréné Barcsay Judit és Bethlen Farkasné Ostrosith Borbála.

-1715-ben 4 jobbágy- és 2 zsellér-, összesen 6 háztartás fizetett adót; magyar 3 és oláh 3. 1720-ban 5 jobbágy- és 7 zsellér-, összesen 12 háztartás, 4 magyar és 8 oláh. A népesség száma az adatok szerint 108 lélek lehetett a pragmatica sanctio korában, túlnyomó része, vagyis 72 lélek oláh és 36 magyar. A lakosok vezetékneve ugyan magyar, de nyelvre nagyobb részük oláh.

Megjegyzés : Ez egy nagyon jellemző megjegyzése Petri Mórnak amely nagyon érvényes nagyon sok szolnok-dobokai és más megye falvaira. Vajon nem éppen azért van ez, mert a földesurak nagyon sok esetben ide csalogatták a románokat és a tenyerükön hordozták őket-adót nem fizetetve például. Jobb volt románnak lenni ?! Miért volt jobb románnak lenni ?

Kiss Károly

-1895-ben. Területe 443 katasztrális hold, a melyből szántóföld 279, legelő 63, rét 13, kert 2, terméketlen 86 hold

L. Petri Mór Szilágy

Szilágyújlak

-1387-ben még magyar falú.

-Helynevei: Hólyagos, Cserga, Halastó, Merház, Dombok, Balog-kút,

Szőlőalja, Rit, Bodáva, Csargó, Hatvan, Bandó-hegy.

L. Szilágysági magyarok

-Antos Jánosnak újlaki pinczéjében van: 1872-iki fehér bor 170 akó, más faj 25 akó, 1873-iki fehér bor ..... . 8 akó a nemzetközi borkiállításra.

L.Borászati 1875 április

Szinérváralja Papolczy–Bay kúria

-…minden szombaton hetivásárral…..erdei a lapos földön elpusztultak, bérceiről még építhetnek,tüzelhetnek, szántóföldjei a Szamos mellett zsírosak, és bőven teremnek, másfelé fekvők pedig igen soványak,

-…..a Kácza nevezetű pusztához tartozik 500 hold földnyi nagyságú, kerek erdőből és tengerit termő földekből álló,…….

-...Szép szőlőhegyei vannak a város felett: Nagy –szár,Kis-szár, Pap, Ajtómege, Bocs, Barnics, Pereszlényes, Szinér oldal, Vár, Elő, Közpatak, Lavicska, Verebes, Zúgó nevezetűek.

-…gróf Kornisoknak csinos udvarházuk… Nyári kastély.

-1604-ben egy szőlőt említenek…..

-1627-ben két darab szőlőt említenek ….

-1633-nan egy szőlőt említenek……

-1649-ben egy udvarházért villongás volt…….

-1665-ben egy szőlőbe iktatnak be tulajdonost…

L.Szirmay

-……..az addig szőlőműveléssel foglalkozott nép keresetképtelenné lett…..

-A kies várost környező hegyek érczekben nem bővelkednek, de régebben hires bort termeltek.Most ugyan egyes gazdák ültetnek amerikai tőkéket, de sok időbe fog kerülni, mig a nagy kiterjedésű szőlőhegyek mind be lesznek ültetve. A hegyek aljában és a kertekben kitűnő gyümölcs terem; a váraljai szilva ha nagyságban nem is, minőségben versenyez a boszniai szilvával.

L.Palmer

-Mezőváros v á s á r t a r tási joggal.

L.Kávássy

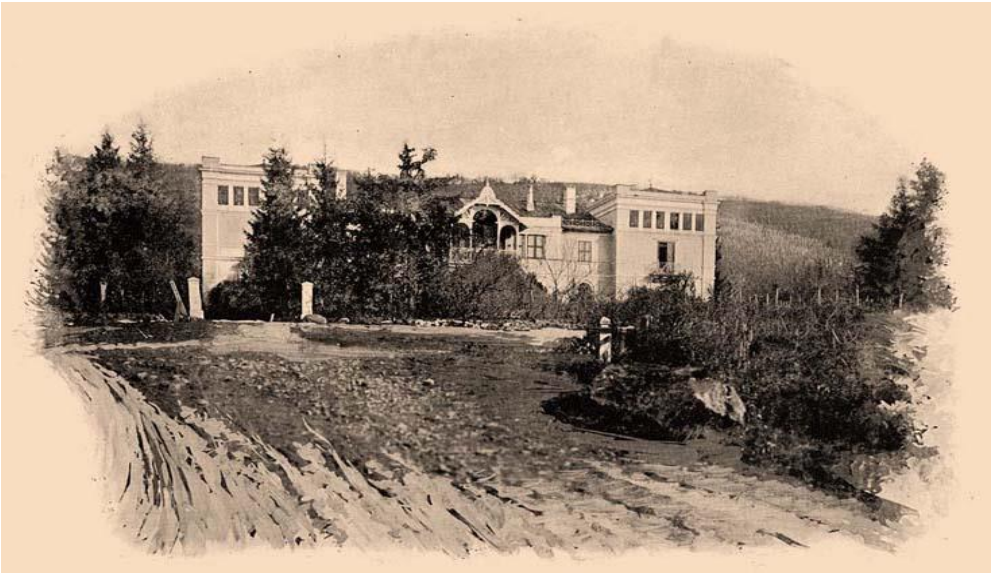

Mándy Zoltán kastélya.

Neve Szinyér vára alatti települést jelöl……

-A volt Papolczy–Bay kúria.

-A volt Kávássy-kúria.

-Kepes Sándor 1875-ben épült malma.

-A 652 méter magas Komzsa-tető gyertyános-bükköse természetvédelmi terület.

-A Gutin-hegység legnyugatibb pontján, a Várhegy erdővel fedett tetején állnak Szinyér várának romjai.

-Itt született 1504-ben Erdősi Sylvester János tudós, bibliafordító. 1902-ben szobrot állítottak neki.

-Itt született 1822. október 22-én Zágonyi Károly, az amerikai polgárháború hőse.

-Itt született 1907. február 8-án Bay Béla vívó, edző, sportvezető.

-Itt született 1909. október 19-én Incze János festő.

-1950 előtt 179 hektáros szőlőterülettel rendelkezett.

L.Wikipedia

- a szinérváraljai szőlő és bor:

A szinérváraljai körzet Erdély egyik legészakibb szőlővidéke A XIV században már írások említik a szinérváraljai szőlőket,Váralja szőlőterülete 1950 előtt 179 ha, Apa-heggyel együtt 230 ha körül.. Művelése 1,2 x 1,2 ültetési távval, az erdélyi karikás módszerrel történt.

-Szőlőfajtáik: Bakator, Járdovány, Olaszrizling, Szürkebarát, Furmint, Erdei, Oportó, Nagyburgundi kék, Cabernet sauvignon.

-Szőlődűlőnevek: Határköz, Szárhegy, Bocs, Nagyhegy, Szinéroldal, Várhegy, (Csaosz), Közpatak, Mándi, Zugó, Virághergy, Vigyorgó, Apahegyi-farhegy, Potoly és Slusszner.

-Régi-tulajdonosok nevén.: Erdei, Vanika, Tolnai, Rátai, Dobai, Ujfalusi, Veselény, Bardoczy, Sentei, Papolczi, Kávossi, Hunyori. Hires pincék a Teleki, Demeter és a Mándi pincék

L .Csávossy

Szinérváralja és vidéke.

Tisztelt szerkesztő ur!

Mióta borászati lapok léteznek anyanyelvünkön és talán mondhatni, mióta bor termeltetik e hazában, felölünk, illetőleg szőllőhegyeinkről, hogy ilyenek is vannak nálunk s borainkról mai napig sem szóllott még senki; pedig ezen vidék is megérdemelné, hogy róla említés tétessék, mert Szatmármegyének, mely hazánk legislegnagyobb bortermelő megyéje, azon részét teszi, hol szőllőmivelés és gyümölcstermelésből mintegy 10— 12 mértföldet tevő hegylánczolat alatti lakosok nagy része várja s reméli évről-évre anyagi jobb léte elérkeztét, ugy azon pillanatot, melyben nem csak Máramarosból érkező zsidókkal legyenek kénytelenek szerződni, de oly értelmes és jóakaró vevőkkel, kik a jót a rosztól nemcsak meg tudják, de meg is akarják külömböztetni, s nem ígérnek ép annyit a 3-szor lehúzott tisztán kezelt áruért, mint a sokszor figyelmetlenül kezelt szüreti mustért. De nemcsak ezek remélnek jobb jövőt a bor és gyümölcstermelésből, de azok is, kik vidékünktől távol, sőt más megyékben laknak, s itt birnak terjedelmes szőllőhegyekkel s gyümölcsö- sekkel.

A borászati lapok legutóbbi számában olvastam, hogy egy gyöngyösi bortermelő sértve érzi magát, mert igen sok oly borról beszélnek nagy szavakkal, habár az silányabb is, mig a gyöngyösiről hallgata krónika. Mi is elmondhatjuk joggal, hogy vannak nekünk olyan boraink, melyek ha jól kezeltetnének, sok más elhiresedett bortól vennék el az elsőséget, s ha e borok egy már hirre vergődött tekintélyes borász pinczejéből kerülnének ki, jót állunk érte, hogy a mienk nyerné el a babért. Szőllőnk pedig olyan van, hogy az mind zamatjára, mind lédús tartalmára nézve, akármint asztali, akár mint borfaj sok vidék szőllejét messze túlszárnyalja. De ki tehet róla, mi sem nem értünk, de felesleges és nevetségesnek is tartjuk a dologhoz értés tudományát megszerezni, tehát a mienk rosz, mert váraljai, a ki pedig tanult és tudja, hogy s mint kell tenni, azé jó, ha mindjárt rosszabb helyről való is mint a mienk. Ebből kifolyólag, mi is elmondhatjuk a gyöngyösi levelezővel, hogy terem nekünk uraim kitűnő világhirü jó borunk! csak a szőllőmivelést és pinczekezelést

tanuljuk meg más előbbre haladt ország szőllőmiveseitől. Hogy s mint gyakorolják ezt vidékünkön, s mily vélekedéssel vannak a korszerű, értelmes szőllőmivelés és borkezelésről, továbbá mily fogalommal birnak értelmes emberek is egy vinczellérképezde felől, ha megengedi t. szerkesztő úr elmondom később, most csak arra térek vissza, hogy milyen borunk terem , s milyen szőllőink vannak? s akkor tessék aztán Ítéletet mondani, alapos-e azon neheztelésünk, hogy mai napig is nem lettünk figyelmökre méltatva.

Gerber Ödön

L.Borászati 1874 augusztus

……Ami gyümölcs termésünket illeti, ,azzal Sz.- Váralja nem igen dicsekedhetik ez idén, alma alig, körtve is kevés van, az is férges és rothad a fáján. Szilva helyenként van csak, de nem általánosan. Bányavidék nagyobb terméssel dicsekedhetik. Időjárásunk juliusban igen esős volt, végén hűvös 12 — 15 R. meleggel, augusztus szép kellemes. Ma azonban ismét borús hűvös időjárásunk van pár nap óta.

Aratásunkról szólva, az sem volt olyan mint reméltük, szénánkat, zabunkat a nagy szöcskék milliói igen elpusztiták. , Kalászos terményeinknek alig van vevője. Ipar, kereskedelem panganak, heti vásáraink mitsem jövedelmeznek, hétköznap csak annyit árulunk nehezen, mennyi a napi élelemre szükséges……

Gerber Ödön.

L.Borászati 1875 szeptember

-1875. évi. nov. Budapesten tartott borkiállításra beérkezett bor:

-Gerber Ödön (Szinyérváralja) szőlőbirtokostól. 1 db 1 /1 palaczk 1872-ki apahegyi bakator . . —.50 krj.

L.Borászati 1876 január

-A magánbirtokosok által létesitett amerikai szőlőtelepek közül kiemelendő-1884-; Gerber Ödöné Szinyér-Váralján

L.Borászati 1888 február

-a szinérváraljai gyümölcsök.: A szinérváraljai szőlőkről és gyűmőlcsökről ír a helység hírneves szülötte Erdősi Sylvester János neves bibliafordító 1541-

L. Csávossy

-Határa 11.250 k. hold.

-az uradalmat magát is hol szinérinek, hol meggyesinek szokták nevezni.

-1583-ban Báthory Zsuzsánnáé volt az egész szinéri uradalom, Váraljával együtt, mely ekkor már mezőváros volt.

-1638-ban a Lónyay Zsigmondé, a kinek az idejében nagy határpör folyt Apa és Váralja között. Az érdekelt váraljai földbirtokosok a Kornis, Nyáry, Pernesz, Bakos és Kállay családok voltak.

-Hetivásárjai révén hatalmas környéknek a góczpontja.

-Van szeszgyára, gőzmalma.

-A községhez tartoznak az Atyim, Barát, Fényes, Kávási, Klein, Mándy, Nagy I., II. Papolczy, Urbéres tanyák és a r. kath. egyház tanyája.

-Szinérváraljai Takarékpénztár és a Szinérváraljai Központi Hitelszövetkezet.

L.Borovszky Szatmár

„**Papolczy Béla gazdasága.**

-Ide tartoznak a Józsefháza, Avasújváros és Apa határában fekvő részek is. Összterület 2700 m. hold; ebből kert és beltelek 11, szántóföld 1500, kaszáló és legelő 700, szőlő 24 hold, a többi erdő. Négyes forgókban mívelik. Lóherét 150-200, repczét 60-70 m. holdon termel. Lóállomány 15 darab vegyes faju. Szarvasmarha 350-400 darab magyar fajta: ebből jármos ökör 74, a többi gulyabeli. Juhállomány 1000 darab fésűs kétnyíretü, 22 tenyészkossal. Gyümölcsöse 22 hold, főleg nemes alma- és szilva-fajokkal.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Mándy Zoltán

L. EMGE

Tiszaveresmart- Szaplonczay Zoltán kúriája

-gazdakör elnök Kósa Imre birtokos

L . K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

Tőkés

-1628-ban a fejedelem Szamosújvár várához csatolta.

-1820-ban birtokosai: br. Bánffy Ferencznek van 55 telke, Ujfalvi Sámuelnek van 1 telke…….

-Itt született Kalmár Elek főgimnáziumi tanár, Kalmár János m. kir. főerdőőr és Sánta Anna fia, 1862 márcz. 22-én. Az algymnasiumot Szamosújvárt végezte Fogarasy Mihály költségén, folytatta Kolozsvárt. 1881-ben Budapestre ment, önerején tartotta fönn magát. 1886-ban oklevelet szerzett, egy évig a gyakorló iskolában tanárkodott. 1886-tól a II. ker. kir. főgymnasiumban 3 évig helyettes tanár, innen Lőcsére ment. Számos czikket írt különböző tudományos folyóiratokban. Nagyobb művei: Iskolai magyarnyelvtan közép isk. számára. Budapest, 1893–94. Magyar Olvasókönyv,

u. o. 1893–94. János vitéz, magyarázatokkal. U. o. 1895. Titus Livius, római történetnek XXII. könyve 1896

L.Kádár József Szolnok

Vicsa

-1387-ben magyar falu……magyar lakossága még 1682 előtt elpusztul,

L. Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Jörös Pál.

L. EMGE

Máramaros megye falvainak magyar és román elnevezései

Aknasugatag-Ocna Şugatag

Apahegy-Viile Apei

Avas-Oas- nem helység

Barcánfalva- Bărsana

Berkeszpataka-Berchezoaia

Borkút-Borcut

Bozinta-Nagybozinta-Bozanta Mare

Dragomérfalva-Dragomireşti

Domokos-Dămăcuşeni

Erdőszáda-Ardusat

Farkasaszó-Fărcaşa

Fehérszék-Fersig

Feketefalu-Ocoliş

Felsőbánya-Baia Sprie

Felsővisó-Vişeu de Sus

Girodtótfalu-Tauţii de Sus

Hagymáslápos-Lăpuşel

Horgospatak-ma Kohóvölgy – Strămbu Băiuţ

Hosszúfalu-Kövárhosszúfalu-Satulung

Hosszúmező-Cămpulung de Tisa

Iloba-Ilba

Kapnikbánya-Cavnic

Katalin-Koltókatalin-Catalina

Kelence-Chelinţa

Kissikárló-Bărgău

Koltó-Coltău

Kővárhosszúfalu-Satulung

Laposbánya-Băiţa

Magyarberkesz-Berchez

Magyarkékes-Unguraş

Magyarlápos-Tîrgu Lăpuş

Máramarossziget-Sighetul Marmaţiei

Misztótfalu-ma Miszmogyorós
része-Tăuţii de Jos

Monó-Mănău
Nagybánya-Baia Mare

Nagybocskó-Bocicoiu Mare

Nagysomkút-Şomcuta Mare

Nagysikárló-Cicărlău

Pribékfalva-Pribileşti
Sülelmed-Ulmeni

Szamosardó-Arduzel

Szamoscikó-Ticău

Szamostóhát-Tohat

Szinérváralja-Seini

Tiszaveresmart-Tisa

Tökés-Groşii Ţibleşului

Vicsa-Vicea

Szatmár megye és Szatmár vármegye

Szatmár vármegye cimere 1779.

-Szatmár vármegye ……egy szép és gazdag tartomány mely minden gabonát és egyéb veteményt megterem,még harmatkását is,Európának ritka termését. Bővelkedik borral,dohánnyal és gyümölcsel is,úgyhogy cseresnyései,szilvásai s gesztenyései egész erdőkkel legyenek. A svábokból lett magyarok itt is elszaporították a krumplit……Temérdek sok szarvasmarhája,juha és sertése,úgyhogy csak a Gombás nevű erdején harmincezernél több sertés hízik…..vizeiben rák,csík és különbkülönbféle halak……Folyói ezek:Tisza,Szamos,Túr,Kraszna,Lápos. Nevezetes tavai az Ecsedi tó melynek hossza hét mérföld és széle négy mérföld,a Csehi csudálatos tó amely felül forrómeleg alul pedig hideg .Tovább a Sár,a Holt Tisza,Holt Szamos számos mocsarakkal melyek együtt Halvány nevet viselnek.

L.Svastics

-„Szatmár vármegyének mindene van,a mi a természetért rajongó lelkületet a változatosság örömével tölti el; s a ki csak ezt az egy vármegyét ismerné is meg nagy Magyarországból, az körülbelül tiszta fogalmat alkothatna az egészről” (Bársony I. 190.., IX). Szatmár vármegye a Kárpát-medence északkeleti részén helyezkedik el.

Természetföldrajzi szempontból két nagy egységre bontható: a nyugati síkságra (Nagyalföld) és a keleti domb- és hegyvidékre (Északkeleti-Kárpátok, Erdélyi középhegység). Ez a kettősség jelentős hatással bírt a társadalmi

jellemzőkre: pl. a településszerkezetre, a közlekedési hálózatra, de az etnikai szerkezetre is. A vármegye nyugati részén elterülő síkvidék két nagyobb egységre osztható (Felső-Tisza-síkság és Nyírség), melyek között szintén jelentős településszerkezeti különbségeket találunk. A keleti hegyvidék 17 peremszerűen övezi a vármegyét, a köztes területeket a megtelepedésre alkalmas folyóvölgyek és medencék foglalják el.

L.id. Maksai F.

Legnagyobb része sík, földje azonban a sok homokos t e r ü l e t miatt éppen nem a legtermékenyebb. Mégis a gabonaneműek, különösen pedig a tengeri,vagy törökbúza szerfelett jól teremnek. Nincs hiány a fán érő és kerti gyümölcsösökben sem, ám a szarvasmarhatartást nem a legnagyobb arányokban űzik. Annál nagyobb gondot fordít a lakosság egy része a szőlőtermelésre,amely kitűnően válik be és módfelett olcsó. A hegyeken és dombokon a legtöbb helyen szőlő díszlik, nagy kiterjedésű erdők vannak, amelyekben sokféle vad tenyészik.

A megyét öntöző folyókban meglehetős bőséggel találni halat, különösen a Szamosból fognak k i sok heringet, aminek— mivel hiányzik a tengeri só — nem a legjobb az íze.

-Termékenység szempontjából nagy különbségek vannak ezen a tájon, néhol ui. homokos a szántóföld,másutt műveletlen, így nem nagyon alkalmas a nemesebb termeivények számára. Ezért leginkább a törökbúza terem nagy mennyiségben ezekena helyeken. A borban szintén nagy a bőség, s e t é r e n nagy az olcsóság, mivel a megye szélén majdnem minden hegy szőlővel van beültetve. A z egyéb gyümölcsökből hasonló a jövedelem. Állattenyésztés a legelők mennyiségének és ..mértékének megfelelően, különböző mértékben folyik.

L.Kávássy

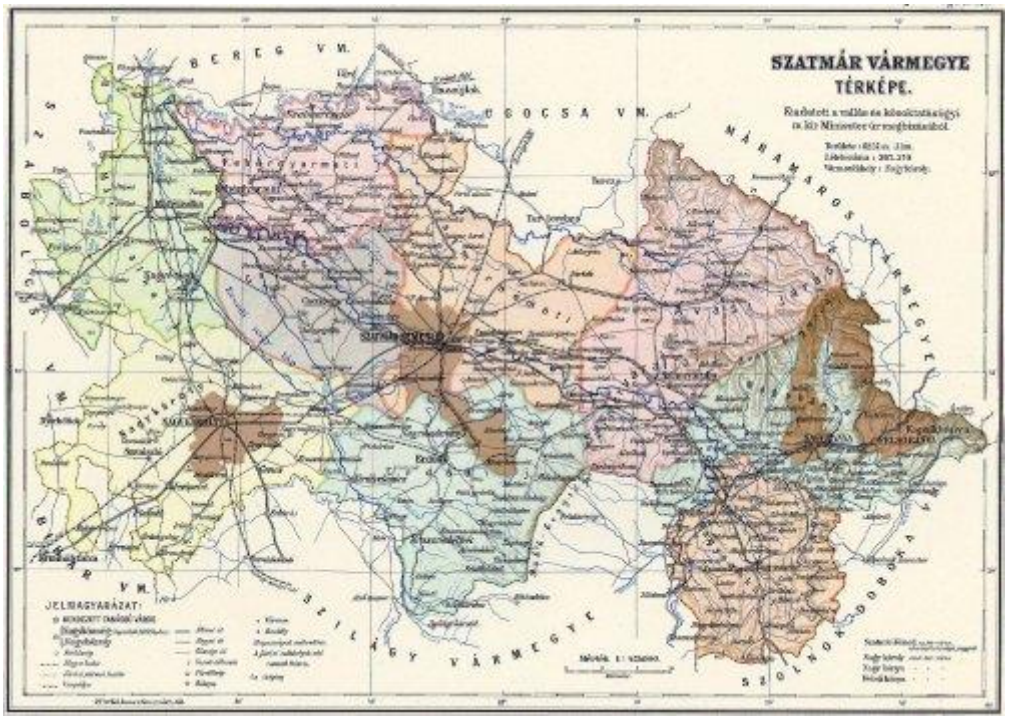

A vármegye járásai a következők:

I. Csengeri járás; van benne 9 körjegyzőség, 27 kisközség és Csenger nagyközség.

II. Erdődi járás; van benne 8 körjegyzőség, négy nagyközség: Erdőd, Királydarócz, Krasznabéltek, Madarász és 31 kisközség.

III. Fehérgyarmati járás; van benne 11 körjegyzőség, két nagyközség: Cseke és Fehérgyarmat és 38 kisközség.

IV. Mátészalkai járás 10 körjegyzőséggel, három nagyközséggel, u. m.: Mátészalka, Nagyecsed és Ópályi, továbbá 26 kisközség.

V. Nagybányai járás, van benne 9 körjegyzőség, Kapnikbánya nagyközség és 38 kisközség.

VI. Nagykárolyi járás; van benne 10 körjegyzőség, 27 kisközséggel és 6 nagyközség: Érendréd, Érkörtvélyes, Gencs, Mezőterem, Penészlek és Szaniszló.

VII. Nagysomkuti járás; van benne 10 körjegyzőség, Nagysomkút nagyközség és 41 kisközség.

VIII.. Szatmári járás; 13 körjegyzőségben 44 kisközség és Szatmárzsadány nagyközség.

IX. Szinérváraljai járás; van benne 11 körjegyzőség, egy nagyközség Szinérváralja és 30 kisközség.

L.Borovszky: Szatmár

-Levegője egészséges, bora bőven terem, és óltsó; gyümöltsök sok van, vadászattyok Kárpáthegyének határjánál jeles; halakkal, ’s madarakkal is eléggé bővelkednek.

L .Vályi

-Az avasi rész „....a földbirtokosságnak csak marhalegelőként és a sertés-nyájak téli makkoltatása által hozott …..... hasznot „

-„A vármegyének Szatmár-Németitől délkeletre eső részében, …....,E gyenge talaj czélszerü kihasználására jó példát mutat a gróf Lajos erdődi uradalma, mely az alagcsövezéssel és műtrágyával oly szép eredményeket ért el, hogy a sekély termőképességű vadvizes dombokat és völgyeket, jó középminőségű búza- és tengeri-földekké alakította át „

- a cséplőgépek annyira el vannak terjedve, hogy rendes időjárás mellett, augusztus végére, a kisgazdák termése is zsákba kerül. Az 1906. évi munkászavargások miatt azonban oly késedelem állott be, hogy némely vidéken a tél folyamán, vagy csak tavaszszal végezték be a cséplést. Érdekes megemlíteni, hogy míg az 1900-ik évi összeírás szerint a vármegyében 169 gőzerejű locomobillal hajtott cséplő volt, ma 302 van. Ugyanazon adatok szerint marokrakó aratógép 47 volt, ma 217 van. Kévekötő aratógép volt 14, ma van 171.

Mezőgazdasági termények.

A kalászos növények közül mindenesetre a búza foglalja el a legnagyobb területet, utána a kapás növények között a tengeri következik. A búza, a hegyi vidékek és nyirvidékek kivételével, a vármegye túlnyomó fekete, agyagos talaján a legbiztosabb és legjövedelmezőbb gazdasági termény; hozama rendes időjárásban 7-10 mm. között ingadozik. Ugyanazon minőségű földekben és a folyók melletti iszapos talajokban, a búza elővetemény e a tengeri, melynek átlagos hozama 6-8 mm. A tengerit, a jól felszerelt gazdaságokban harmados mívelésben, vagy ha kevés a fogatos erő, feles mívelésben kezelik. Rozsot és zabot a Szamos-Tisza közötti rónán alig termelnek többet, mint a mennyi a gazdaság fogyasztására szükséges.

A vármegye éjszaki és keleti részében levő fehérszínű márgás földekben a búza m.-holdanként 4-5 mm., súlya és aczélossága azonban fölötte áll a homokrétegen termelt búzának; a szatmárvármegyei búzát a kereskedésben mégsem a tiszavidéki, hanem a pestvidéki minőségbe sorozzák. Az ármentesített ecsedi láp területén, megfelelő időjárás mellett, a kapásnövények és a rozs az előbb említett hozamoknak kétszeresét is megtermik, a kalászos növények azonban, különösen a ledűlés miatt, silány minőségű szemet adnak. A kétszeres és az árpa csak a helyi szükségletet elégíti ki és mind minőség, mind mennyiség tekintetében jó, közepes termést adnak.

Dohány.

A kereskedelmi és iparnövények közül megemlítendő első sorban a dohány, melyet különösen a tisza- és szamosközi iszapos lanka földekben

nagy mennyiségben tenyésztenek; ez a közforgalomban "Szamosháti dohány" elnevezés alatt szerepel. Ezenkívül szórványosan a szatmár-németi és nagykárolyi járások fekete, kötött agyagtalajában, valamint a Nyirség barna vegyületü homokjában évről-évre szaporodik a termelés. A dohány, a búza elővetemények eként, szakszerű mívelés mellett, ma már a mezőgazdaság legjövedelmezőbb ága. Az említett finom pipa-dohány és szivarborítéknak használt szamosközi dohány mellett, különösen a televény lápi talajban, a kapadohány tenyésztése is nagyon terjed, úgy hogy ma már alig van nagyobb gazdaság, a hol dohányt ne termelnének. A dohány átlagos hozama 7-9 mm., melynek beváltási ára 35-40 korona.

Kender.

-Másik, újabban felkarolt iparnövény a kender. Ennek ipari czélokra való termelése jóformán csak az ecsedi lápi terület szabályozása óta honosodott meg Szatmár vármegyében. A kender-termelés azonban különösen szép sikerű a lápi talajban, mert egyrészt a lápi földön uralkodó burjánokat elöli, másrészt óriási magasra nő, s igy rendkívül jól fizet; az évi átlagos termés k.-holdanként 40-50 mm. E kender-termelést fokozza a lápi terület szélén, Börvely községben kiépített kenderáztató és kikészítő telep, melyet a Mezőgazdasági ipar-részvénytársaság épített meg s újabban a "Pannónia" kender és lenipar részvénytársaság vett át. A kender jelenlegi beváltási ára, a telepre szállítva, mm.-ként 4 kor. 60 fill. Minthogy azonban a tengelyen való szállítás a gazdáknak az őszi időszakban nagyon nehéz, gazdasági iparvágány-hálózatot építettek a láp területén.

Repcze.

-Régebben nevezetes volt a repcze-termelés is, melyet nehány évtizeddel ezelőtt a vármegye minden vidékén nagy mennyiségben és igen kedverő eredménynyel termeltek, mint elsőrendű iparnövényt. A múlt években azonban a különféle rovarok és hernyók pusztítása miatt olyan feltételesnek és bizonytalannak mutatkozott a repcze-termelés, hogy a gazdák lemondtak róla. Még csak a Tisza- és Szamos-közön tartják fenn helyenként, a váltórendszer forgóiban. Hozama régen 8-12 mm. volt k. holdanként. Ara nagyon változó, most 30-36 k.

Mák. Napraforgó.

Ugyancsak a láp-vidéken kezd terjedni a mák-termelés, mely, ha ez a vidék elegendő kézimunkával rendelkeznék, ép úgy kifizetné a fáradságot, mint a kender. Hozama 5-6 mm. k. h., ára jelenleg 60 korona. Czukorrépát csak itt-ott termelnek, mert a czukorgyárak igen távol vannak s nagy a fuvarköltség; csak a nagyobb uradalmak kísérleteznek vele. Napraforgótönálló táblákban csak a lápi területen termelnek, mivel itt óriási rózsákat fejleszt s nagyon meghálálja a fáradságot. Más helyen csak a tengeri-táblákat szegélyezik vele és ugyanoly bánásmódban részesül mint a tengeri.

Lóhere.

A lóherét a váltó-gazdaságok vetés-forgójába rendszerint beosztják, mert itt a talajban nem igen válogat. Az első kaszálást szénának készítik s k. holdanként átlag 20 mm. terem. A második növését rendesen magnak hagyják, mely, ha az Apion-féreg a gumókban el nem terjed, 2-4 mm. magot hoz k. holdanként.

Répa. Burgonya.

Nagyon lényeges és az állattenyésztésre majdnem nélkülözhetetlen a takarmányrépa termesztése, mely szintén kiegészítő része a gazdaságoknak, sőt a kisgazdák is szivesen megmunkálják harmadába, hogy a sertés, meg a fejős-tehén téli tartását biztosítsák vele. Megemlítendő még a burgonya, melyet a kötött fekete talajokon inkább csak házi szükségletre termelnek; a Nyirvidéken szeszfőzésre nagyban termelik és itt ez is biztos jövedelmi forrás.

„**Említésre méltó még a gróf Sándor erdőszádai ménese, a melyet a múlt század elején gróf Dégenfeld-Schomburg Miksa alapított. Kezdetben fedezésre a báró Miklós zsibói méneséből angol félvér és telivér méneket használtak.** Később 1850-1860-ig egy Angliából importált Parkin-Warbek nevű telivér mén fedezett. Majd a North-Star angol telivér, valamint Bois Roussel, Schutherland és Pásztor telivér angol állami méneket használták. E kitünő apák ivadékai, a jól gondozott állománynak ma is díszére szolgálnak. A 25-30 drb félvér és telivér angol kanczát szabad ménesben tartják, a csikókat elválasztás után legelőn és abraktakarmányon nevelik„

„ A verseny- és vadász-lovak nevelésében kitünik a gróf nagykárolyi tenyésztés, melyet néhai gróf Károlyi György alapított 1836-ban. E ménesben évtizedeken át saját nevelésű angol telivér-méneket használtak, míg 1887-1893-ig Millerjung angol telivér állami mén fedezett. Az állomány ez időszerint 26 drb angol telivér kancza, melyeket részben Angliából importáltak, részben a ménesben neveltek. A csikókat versenyre idomítják és ezek gyakran szép sikereket érnek el; a versenylovaknak be nem vált csikók vadász- és kocsilovakká lesznek. Az 1899. és 1900. években a budapesti pályán tekintélyes versenydíjakat nyert az Andrée nevű mén; ezt az állam megvásárolta és a mezőhegyesi ménesbe osztotta, be. Említésre méltó lótenyésztés van a gróf József csomaközi uradalmában is. Itt az állomány 25-30 drb angol félvér anyakancza és szaporulata. Az angol telivér bérmének után nevelt csikókat nyáron legelőn tartják és saját használatra, vagy mint méncsikókat, köztenyésztésre nevelik. „

„Végre megemlíthetjük még a vármegye egyik fiatal, törekvő gazdájának, gróf Pálnak pribékfalvai kezdő tenyészetét, melyet tulajdonosa 1900-ban állított be, félvér angol kanczákkal; fedezésükre a gróf Teleki László Gyula hosszúfalvi és néhai Dőry József tüskei méneséből vásárolt angol félvér és amerikai félvér-méneket használtat. Ezeknek ivadékai ma már szép és értékes ménest alkotnak„

Fedeztetési állomások:....., Csanálos, …..., Érendréd, Érkörtvélyes, Kálmánd, Kaplony, …...,, , Nagykároly, Nagysomkút,..... , Szatmár. Mindezek a szatmári méntelepből kapják a méneket.

„..... a magyar erdélyi szarvasmarha mind a köztenyésztésben, mind a nagybirtokosoktól tartott szabad gulyákban, az országos tenyésztés magas színvonalán állott.”

„Nagyon szép magyar gulya van …. a gróf Lajos erdődi uradalmában, melyet a múlt század elején az akkori tulajdonos gróf Károlyi Lajos alapított. Ez a még eredeti minőségében fentartott törzsgulya kizárólag a nagy kiterjedésű uradalom használatára szolgáltatja a tenyész- s az igavonó-marhákat. Ez a marha nagytestü, széles, erős csontozatú, szép galyas szarvú. Ehhez hasonló régi törzsgulya van a gróf Sándor erdőszádai uradalmában, ez is czímeres, nagyszarvú, szép, kicsi fejű, tetszetős kinézésű erdélyi fajta marha „ s„.....a gróf -féle sarkadi gulyája...”és a Elemér …..... vetési gazdaságában.”

„A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészeteket találunk a gróf János koltói,....., báró László sárközi, Alajos lázári, gróf István nagykárolyi …..... Nagybánya vidékén azonban az algaui és a borzderes marhát tenyésztik legszívesebben „

„a szatmári,..... piaczokról az idegen marhakereskedők nagy számban hajtanak el ökröket, használati és hízlalási czélokra. „

Sertéstenyésztés.

„Szatmár vármegyének sertés-tenyésztése a múlt század második felében olyan magas fokra emelkedett, hogy az országos tenyésztés és kivitel jelentékeny százalékát tette. A debreczeni és kőbányai hizlalók innen kapták a legkitűnőbb anyagot. A folyók szabályozását megelőző időkben a nagyterjedelmű mocsaras legelők és az avasi közbirtokosság közös erdőségében folytatott téli makkoltatás a sertéstenyésztést nagyon elősegítette. Nyáron pedig az ecsedi láp környéke volt az ezrekre menő nyájak legelőhelye s itt a csíkon, halon és búja növényzeten pompásan kihíztak a sertések. A sertéstartás ilyen előnyei mellett igyekeztek is a gazdák tömérdek és a legjobb fajtájú nyájakat tartani. A legelterjedtebb és legjövedelmezőbb fajok közé tartozott a kisjenői fehér göndörszőrű mangalicza és a Szunyogh-féle fekete, fecskehasú.…....

A nagybirtokosok között különösen a gróf báró gróf továbbá a gróf a báró uradalmaiban a sertés-állományok régi, jó minőségükben maradtak meg, míg a középbirtokosok közül …....., Ágoston vetési, …....., Antal mikolai Emil nagykolcsi gazdaságaiban igen szép kondorszőrű mangalicza-nyájak vannak. Ezenkívül a kisgazdák is nagy előszeretettel foglalkoznak a sertés-tenyésztéssel. „

JUHÁSZAT

„Különösen három fajt tenyésztenek: a merinót, melyet főleg a gróf Károlyi-féle nagykárolyi és a gróf Károlyi Lajos erdődi uradalmában tenyésztenek nagy mennyiségben és különös gonddal. …..... Az egynyíretű

fésűs, gyapjas birka, a mely a legtöbb nagyobb- és középgazdaságban el van terjedve. Az úgynevezett hosszú-szőrű magyar juh, mely kitartásra a birkánál sokkal igénytelenebb, az időjárást jobban állja és több gyapjút ad. Igaz, hogy a gyapjúja olcsóbb, de korai göndörszőrű bárányával és bő tejével elég jól kifizeti a tartását. „

L. Borovszky Szatmár

Gyümölcstermelés.

"A gyümölcstermelés a vármegye minden vidékén el van terjedve, mert az éghajlati viszonyok kedvezők. Minden vidéknek megvan a maga különleges gyümölcse számára az alkalmas talaja. A tiszaháti és szamosháti almák már a régi időkben híresek voltak és tutajokon szállították le a Tiszán, a magyar Alföldre. Igaz, hogy akkor még az úgynevezett sárgakormos, zöldkormos, Kenézipiros, Török Bálint és Sóvári almafák foglalták el a nagyterjedelmű lanka földeket; ma már azonban, kivált az urasági gyümölcsösökben, Batul, Parmén, Jonathán, Kalvil és különféle Ranette-fajta almákat termelnek. A Tisza és Szamos mentén termelt nagymennyiségü almát, ma már nemcsak helyben fogyasztják el, hanem az a kereskedelemben is számot tesz és a gondozott gyümölcsösök szép jövedelmet hoznak. A nemesalma-termelésben különösen kitünnek a …….,, , Böszörményi Emil nagykolcsi, gróf Dégenfeld Sándor erdőszádai, kertészetei, melyek közül a nagyobb gyümölcsösök kiterjedése 50-100 holdnyi, és középtermés idejében az alma-termés 6000-8000 korona jövedelmet hoz. Megemlítendő még a Nagybánya városi kertészet, mely a legnemesebb gyümölcscsel és kitűnő oltványokkal látja el a vidéket.

A tömeggyümölcs-termelések között méltó helyet foglal el a berzenczei szilva, mely kisebb-nagyobb mértékben majd minden kertben feltalálható. Ipari czélra (kifőzésre) és aszalásra, különösen az alsó Szamos mentén, Szinérváraljától Nagybányáig terjedő lanka földeken és a szőlőhegyek déli oldalain használják nagyban. Erről a vidékről a kereskedelmi forgalomba hozott szilvát "nagybányai aszalt szilva" név alatt, kiváló jósága miatt, a fővárosi kereskedések is nagyon keresik.

Nagybánya vidékének szelídebb hajlású hegyein elterülő szelíd gesztenye-erdők, a vármegyét, s a távol vidéket ellátják gesztenyével."

Szőlő.

Szőlő kisebb-nagyobb mennyiségben a vármegye minden vidékén van. A filloxera pusztítása után a szőlő-felújítások oly rohamosan emelkedtek, hogy ma már nemcsak a régi agyagos és köves szőlő-hegyek vannak amerikai alanyon oltott szőlővel beültetve, de a Nyirvidék homokdombjain is megtízszeresedett a szőlőterület. Miután a homokon felújított urasági szőlők finom csemege- és borfajokat ültettek, a homoki szőlők és borok kiállják a versenyt a hegyvidékivel. Ezek mellett kiválóbb minőségű borokat teremnek a szinérváraljai, apai és sárközi mészköves hegyek, valamint Szilágymegye határszélén a nántúi, ….., oláhgyűrüsi, erdődi és szatmárhegyi új telepítések. Ez utóbbi szőlőhegyeken termett bakatorok, furmintok, rizlingek és saszlák olyan

finom pecsenye-borokat szolgáltatnak, hogy jó esztendőben az érmelléki borokkal is kiállják a versenyt. …….A nagysikárlói állami, a nagybányai városi és a szatmári gazdasági egyesületek nagyobbszabású amerikai telepekkel nagyon elősegítették az új szőlők megtelepítését. Az 1900. évi összeírás szerint a beültetett terület a vármegyében 4518 k. hold volt, ez azóta körülbelül 20 százalékkal növekedett és ma 5600 k. hold körül ingadozik

Vidéki tudósítások. Felső Bánya, Szatmármegye, deczember 15. 1872

A „Borászati füzetek a XI-ik számából örömmel olvastuk „Boraink mostani áráról " irt czikket, mely tanúbizonyságot tesz arról, hogy jó magyar boraink már a külföldön nagyobb kelendőségnek örvendenek, mint eddig, s itt a hon különböző helyein is a közlekedés megnyíltával boraink keresettebbek lettek. De fájdalom, hogy mi a hon e vég vidékén, Szatmár megye keleti részén, hol nagy területen és nem csekély mennyiségben termeltetik a szőlő, s a vidék egyik legértékesebb iparágát képezi a bortermelés, a borkereskedésnek nem örvendhetünk, mert nálunk ez iparág kelendősége főleg most pangásban van, minek oka leginkább az, hogy nem csak a külfölddel, de még hazai nagyobb borkereskedő czégeinkkel sem lehetünk oly összeköttetésben, mint azon vidékek, melyek már vasutakkal birnak.

Ugyanis a Szatmár városán át Ugocsán keresztül Mármarosba menő vasút még tőlünk Szathmár megye keleti részén lakó szőlő birtokosoktól annyira távol van, hogy a bort 6 — 8 mértföldnyi távolságra tengelyen kell a vasúthoz szállitani, habár jó országúton, de mégis a vevőre nézve nagy hátránynak, költségnek, idő veszteségnek mutatkozik, s talán ez lehet oka annak, hogy a külföldi kivitelre is alkalmas szinyér-váraljai és sikárlói finom zamatu asztali borok még eddig fel nem kerestettek, melyeket többnyire Felső-Bányán lakó városi lakosok, de szinyér-váraljai és sikárlói szőlő birtokosok termesztenek, s részint szőlő hegyeikben lévő pinczéjökben, részint honn Felső Bányán házak alatti pinczékben vannak elhelyezve.

Még 1866-iki, 1868. és 1869-iki jó évekről vannak itt jól conservalt borok, melyeknek ára osztrák akója 20 — 25 forint. Én magam is azon jó reményben, hogy a szatmári vasút talán vidékünkön nagy lendületet fog adni a bor üzletnek, a fentebbi 3 évről termett boraimat megtartottam, melyekből mintegy 150 akóval rendelkezem, s palaczkokbani lefejtésre s eladásra is érdemesek. De vannak még másoknak is ezen évekről maradt boraik, melyekkel mintegy 400-akót tudnánk forgalomba bocsátani, s ily cholerás világban legjobb ellenszerül ó-borral élni. A szegényebb szőlőbirtokosok terméseiket rendesen egyik szürettől a másikig eladogatják, hogy abból szőlőbeli költségeiket fedezhessék. Itt ugyan szokában van, hogy egyes gazdák pinczéjökben itczénként áruitatják el boraikat, most az 1871-iki, 1872-iki bornak itczéje 16 — 18,1868,1869-ki ó finom bornak itczéje 28 — 30 krajczáron árultatik, de a mennyiben az élelmiszerek drágasága, a bányaipar hanyatlása, s az általában itt is beállott kereset hiánya miatt a bor kelendősége nagyon csökkent, azért még mindig lehet találni jó minőségű eladó borokat több évekről. Azért vagyok bátor

tehát a Tekintetes Szerkesztő úrhoz fordulni, s e részben is közben járását kikérni, hogy nevezett czikkben közölt kereskedői czégeket vagy jelen levelemnek a Borászati füzetekbeni közlése utján, vagy a hirdetési rovatban való közlés által értesíteni szíveskedjék. Vannak még ezen kivül jól készített aszú borok is, melyek a tokajival versenyeznek, 1866, és 1868-ik évekről. Hogy a venni szándékozó a borok minőségéről s mennyiségéről meggyőződhessék, legjobb lenne a helyszínén megjelenni, mert a bormustra üvegekben küldve sokféle véletlenek van kitéve. Végre feltűnő ellőttünk, hogy vidékünket még tudtommal műszaki borász utazó nem szerencséltette látogatással, hogy igy mégis oly ismeretlenek nem lennénk saját hónukban, s e vidék, sőt a nagy terjedelmű szőlő hegyeivel bővelkedő Szatmár megyéről a „Borászati füzetekben " soha egy betűt sem olvasunk, miért is bátor leszek az őszi szüretelésről a Tekintetes Szerkesztőség engedemével a Borászati Füzetek olvasóit későbben értesíteni.

Báthí Károly.

Köszönettel fogjuk venni e becses tudósításokat, s füzeteink olvasó közönsége is érdekkel fogja olvasni a borászat ügyeire vonatkozó értesítéseket oly megyére nézve, mely hazánk borvidékei sorában oly nagy fontossággal bir, mint Szathmár megye. Szerk

L.Borászati 1873 január

Klosterneuburgból hozatott simagyökeres vesszők megrendelőinek névjegyzéke.

Szatmár vm. 1869/70. Nagy-Bánya. gr. Bethlen Ferencz. Korponay Ferencz. Boitner Károly. Bercsey Lajos. Sziklaváry Adám. Koltó. gr. Teleky. (Kővár vidék) 1870/71. N.-Bánya. Bercsey Lajos Sziklaváry Adolf. Horacsek József. Hidegkút, gr. Bethlen Ferencz. 1871/72. N.-Bánya. Gróf Bethlen. Felső-Bánya. Konczwald András. 1872/73. N.-Bánya. Horacsek János. Hidegkút. Gr. Bethlen Ferencz. Szatmár-Németi. Sződényi József. Joó Ignácz.' 1873/74. N.-Bánya. Sziklaváry Adolf.

L.Borászati 1875 március

Tiszántúli kerület. 1. Szatmár Kővár vidéke. Szőllőterülete: 4877 cat. hold. Átlagos termése 46,408 hl.; ebből 45,127 hl. a fehér, 1281 hl. a vörös borra esik. E vidék községei : Kraszna-Béltek, Alsó-Boldád, Dobra, Erdőd, Lophágy, Nántű, Sándorfalva, Szakasz, K. és N.-Szokond, Gyűrűs, Alsó-Homoród, Ivacskó, Szinfalu, Ilioba, Miszt-Mogyorós, N. és K.-Szikárló, Szinyér-Váralja, Miszt-Tótfalu, Apahegy, Aranyos-Medgyes, Kányaháza, Komorzám, Sárköz, Rózsapallag, Avas Újváros, NagyBánya, Szathmár-Németi, Somkutpatak.

L.Borászati 1879 szeptember

A tiszántúli kerületben sok hires és jeles bortermő borvidék van, s ezek a kiállításban igen eltérő arányban vannak képviselve. Igy pl, a szathmár-kővári borvidékről csak néhány, de jelesebb termelő jelent meg; ezek Gerber Ödön Szinyér-Várallyáról, ki több évfolyambeli borait és cognacját állítá ki,

természetesen még azon évekről, mielőtt a phylloxera szép szőleit tönkre nem tette. Kállay Kornél, FarkasAszóról 1882. és 1883-iki jó vörös burgundi bort mutat be. Dr. Serly Gusztáv N.-Károlyról rieszling- és bakar-boraival jelent meg.

L.Borászati 1885 október

-Szathmár, máj. 9. F. hó 7-ére virradóra nálunk fagy volt, mely szőlőhegyeinkben érzékeny kárt okozott; a termés felét, leperzselte; a gyümölcsfák terméseinek is vége. J. K.

L.Borászati 1886 május

Konyhakertészet.

A nagyobb és közép-gazdaságokban a konyhakertészet a háztartásnak megfelelő zöldség-termelésre szorítkozik. A folyóvizek mellett azonban a bolgár kertészek évről-évre nagyobb tért foglalnak és ellátják a vidéket olcsó zöldséggel. Ezenkívül a felső-szamosi lankaföldeken és az ecsedi láp területén, különösen a téli káposzta-termeléssel foglalkoznak nagyban a kisbirtokosok. Maga Nagyecsed községe, jó termés idején, el tudja látni káposztával Szatmár és Nagykároly városok vidékét. Bő termés alkalmával a káposzta olyan olcsó, hogy a legszegényebb ember is elláthatja magát télire. ....”

L.Borovszky Szatmár

-A Földmívelésügyi Királyi Magyar Ministerium 1896-ban a törvényhozás elé terjesztett jelentése vármegyénként javaslatot tesz a nagybani termesztésre érdemes fajták listájára ezek szerint Szatmár megyében javasolt a Török alma.

L. Szanyi Zsolt

Az ezredéves kiállításon kitüntették mezőgazdasági haladásért Szatmárvármegye gazdasági egyesületét.

L.Köztelek 1896 november 28

-Az ecsedi láp ügye, mint az „Agrár Ér-tesítő" megbízható forrásból jelenti, közeledik a megoldás felé. Az Értesítő szerint Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszter február hó első felében egy műszaki nagy tanács elé terjeszti a kérdést, melyen maga a földmivelésügyi miniszter fog elnökölni, aki már intézkedett is, hogy az értekezletre a társaság és az érdekelt Szatmár város egyaránt meghívassák, s hogy a tényállás objektív leírása és az e czélra külön készített helyrajzi térkép az összes "tagoknak jó - eleve- megküldessék.

L. Köztelek 1897 január 23

-A megyében 1897 áprilisában 19 fedeztető állomás 56 ménnel működik.

L. Köztelek 1897 április 8

-Az 1800-as években Luby Margit Szatmár megyéről szóló néprajzi írásaiban is említést tett a Tisza ártereinek dzsungelgyümölcsöseiről. Akkoriban még 8-10 almafajtát, 4-4 féle dió-, körte- és szilvafajta volt ismert a környéken.

L .Wikipedia

-„Erdélyben, 1611-ben ……..már termesztették, az Alföldön csak 1670-1680 évek óta ismerték, majd hamarosan az egész magyar nyelvterületén ismert kapásnövény lett. A Szatmár megyei, kővári Rákóczi-uradalomból 1639-ből származik, amikor ezt olvashatjuk; „Török búza cubuli cassovienses no.6." már nem kuriózumként számított; még1665-ben is „török búzának" nevezték,1691-ben pedig a következőket olvashatjuk;„Itten élésből nagy szükség vagyon, mert magunk is kokorica kenyérre szorultunk…" (Szabó István- Sári Zsolt,2001).„Kukorica" formájú elnevezése a magyarban csak a XVIII. században tűnik fel.

L. Kukorica

-A szatmármegyei gazdasági egyesület mult hó 21-én tartotta rendes közgyűlését, melyen többek közt az 1900.évi költségvetés és működési tervezet is megállapittatott. A működési tervezetbe felvett főbb tételek: az egylet szőlőtelepén fás- és zöldojtási tanfolyam rendezése; az ombodi bérlegelö fentartása az arra kiváltott jószág jutányos díjtételek melletti biztosításának közvetítésével; szeptember 23-ánlóverseny; tenyészállat-dijazás ; községeknek 3 évre adandó kamatmentes kölcsön utján 2 bika beszerzésének megkönnyítése; szeptember 23-26-án gyümölcs- és konyhakertészeti kiállítás;állatbiztosító intézmény népszerűsítése.

A szövetkezeti mozgalmak terén az Északkeleti vármegyei szövetkezetek szövetségének végleges megalakítása; szatmári és vidéki tejszövetkezetek alakítása; állattenyésztő szövetkezetek és gazdakörök megalakítása. A sárosmagyar- berkeszi mintagazdaság felügyelete ésvezetése; gazdasági tanfolyamok és népies előadások,háziipari tanfolyamok rendezése-, kisgazdák tanulmányi kirándulásainak szervezése .

L.Köztelek 1900 április 4

-Az országos gazdakongresszusra a gazdasági egyesületek küldöttei Szatmár megyéből:

-Szatmármegyei gazd. egyesület: Báró Vécsey József Sárköz,, Domahidy Sándor Szatmár, Kovács Eduárd Homok, Domahidy István Domahida, Szuhányi Lajos Csenger, Szuhányi Ferencz Csenger, ifj. Böszörményi Sándor Pettyén, Kölcsey Antal Mikola, Kende Elemér Nagy-Ár, Kende Zsigmond Istvándi, Szerdahelyi Ágoston Véres, Pethő György Csegöld, Szeőke Sándor Udvari, Szeőke Barna Udvari.

L. Köztelek 1896 augusztus 22

Nagyobb parkjainkban már régóta ismeretes diszfa a hikori-diónak, vagy hikori-fának — Canya, Nutt — egyik-másik fája. Sőt a Pallos Lexikon szerint: a Károlyi grófoknak Szatmár vármegyében ebből a fanemből van 1000 holdas érett állományuk is, amiből következtethető, hogy erdészeink valószínűleg hazánk több helyén is megkisérlették ezt, mint erdei haszonfát, meghonosítani; a mi mindenesetrefigyelmet érdemlő vállalkozás, ha meggondoljuk, hogy a

hikorifa kemény, rugalmas és jól hasitható, ami miatt kerék- és kocsigyártók, asztalosok és gépgyárosok részére mindezideig nagy tömegekben Észak-Amerikából szállítják Európa városaiba, a hol magas áron vásárolják.

L.Köztelek 1900 december 22

Szatmár vármegye

- „Az 1898-ban lecsapolt Ecsedi-láp a Nyírség és a Szatmári-síkság határán feküdt. Nagy vonalakban a Szatmárnémeti – Nagykároly – Mátészalka háromszögben, kb. a következő települések által körülhatárolt részen húzódott: Szamosdob–Kismajtény–Domahida–Kaplony–Kálmánd–Börvely–Csanálos (a mai Romániából)–Vállaj–Mérk–Fábiánháza–Nagyecsed–Ököritó–Porcsalma–Tyukod–Ura–Csengerújfalu (Magyarországról). Ebben az övezetben a 19. század végén az árterület nélkül 430, az árterülettel együtt 750–800 négyzetkilométernyi területet roppant víztömeg ült meg, amelyet a 19. és a 20. század fordulóján csapoltak le.

-Az Alföld legnagyobb összefüggő mocsárvilága volt. A Kraszna és a Szamos árvizei táplálták. A láp területe nem volt teljesen sík, a vízből itt-ott kiálló lápi szigetek tették változatossá. Az Ecsedi-láp legsajátosabb képződményét az ingóláp jelentette: felszínét szép pázsit alkotta, amely alatt 1-4 méter mélységű víz volt.

-1895-től rendszeres árvízmentesítési és lecsapolási munkákkal kiszárították és túlnyomó részét művelés alá vonták. A környező falvak népe az Ecsedi-lápot Rétnek, a környező vidéket Rétoldalnak nevezte. Az elmúlt évszázadban az Ecsedi-láp közelében fekvő falvak nagy változáson mentek keresztül. Életmódjukban az állattartás és pákászat-halászat háttérbe szorult, a földművelés előretört. A láp lecsapolása után a táj képe gyorsan megváltozott, eltűnt a csodálatos vízi élővilág. Ezeken a területeken ma gabona, burgonya és kukorica terem, de a mélyebben fekvő részein még ma is sás- és nádfoltok találhatók.”

L.Wikipedia

-A sárgadinnye és a görögdinnye országszerte kedvelt gyümölcs volt, egyes vidékeken – Szatmárban,…….. a 18. században már piacra is termelték .

L.Magyar Néprajz II.k

-Hikori dió: a Károlyi grófoknak Szatmár vármegyében ebből a fanemből van 1000 holdas érett állományuk is (Kelet- ázsiai diófaféle)

L.Köztelek 1900 december 22

-A Szatmármegyei gazdasági egyesület mult hó 20 án igazgatósági, f. hó 21-én közgyűlést tartott, melyeknek fontosabb határozatai voltak a következők: A vásárügy rendezése czéljából a törvényhatóságokhoz begyűjtött adatokat felülvizsgáló bizottságokba az egyesület képviseletében 2—2 tag kijelölése. Vállalkozók által létesítendő kenderfeldolgozó-telep támogatása. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó bizottságába ujabb 3 évre kiküldettek: báró Vécsey József, Domahidy Sándor és Szentiványi Gyula. A

községi faiskolák szervezetének szabályozása érdekében és a kezdetleges selyemtenyésztés felkarolása érdekében tétettek intézkedések. A földmivelésügyi miniszter úrhoz teendő felterjesztés a gabona fedezetlen határidőüzlet megszüntetése végett. Megállapíttatott az 1901. évi működési tervezet és az 1901. évi költségelőirányzat. Az egyesület szőlőtelepén képzett szőlőmunkás tanonczok, a ker. szőlőszeti és borászati felügyelő előtt mult hó 15-én délelőtt tettek vizsgát gyakorlati és elméleti ismereteikről, amiről a tanonczok bizonyítványt is kaptak. A gazdasági egyesület a szőlőmunkás képzését, tekintve a szőlősgazdák érdekeit, továbbra is fentartja s ezáltal oly állandó munkásokat nyernek a szőlőmivelés körében, akik a helyes kezelés, ojtás, metszés, telepítés körül megkívánandó szakképzettséggel bírnak.

L. Köztelek 1990 december 8

-Összefoglaló jelentés Szatmár és Szilágy vármegye szőlőtermeléséről-1944-okirat.

L.M.O.L.

Borászati és szölőszeti kiállítás az 1885. évi budapesti országos kiállitáson.

-A szatmár-kővári borvidékről csak nehány, de jelesebb termelő jelent meg, ezek: Gerber Ödön Szinyér-Várallján, ki több évfolvambeli borait és cognakját állitotta ki, Kállay Kornél Farkas-A szóról 1882. és 1883-ki jó vörös burgundit s dr. Serly Gusztáv Nagy-Károlyhói rizling és bakar-borait állitotta ki.

L.Borászati 1888 augusztus

Szatmár-Kővár vidékről Boros Bálint szatmári bakart és vörös bort, Kerekes Zsigmond és Kovács Ágoston szatmári asztali bort, Keresztes András és Smoczer Ignácz pedig szatmári asztali és pecsenyebort állított ki.

L.Borászati 1888 szeptember

Szatmár megye falvai.

Adorján

-a Túr vize keresztül foly a határon, szántó földje három részre osztatnak, teremnek búzát, rozsot, tengerít, fája tüzre, épületre, mak termő erdeje, hasznos malma a Túr vizén vagyon…..

L.Szirmay

-Adorján az Árpád korban már ismert település volt,……

L. Borovszky Szatmár

-a Csákyak az adorjáni uradalmat Zsigmond királytól kapták.

L.Papp Klára

-1413-ban Oltáros löveö –pusztát emlitik.

-„….szántó földgyei három nyomásbéliek, ’s gazdagon teremnek tiszta buzát, és rozsot is, piatzozó helye két órányira, itatója határjában alkalmatos, és közel, tűzre való fája is elegendő, makkoltatása ingyen, néha só hordással is, és szőlő munkával is kereshetnek pénzt, vízi malmok helyen, ……más jó tulajdonságaihoz képest, első Osztálybéli.

L. Vályi

-Határát a Túr vize hasítja, s terem buzát, tengerit, rozsot, zabot; erdeje elég és makktermő.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Határa 1732 k. hold.

-Határában van a Sepsy tanya és Pusztahegy, hova adorjáni lakosok költöztek fel.

L. Borovszky Szatmár

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl. Adorján,

L.Fazakas Lóránd

-1940-ben a gazdakör elnöke Anghi Dániel

L. EMGE

Alsóhomoród

-1390 után az Erdőalja kerületbe tartozó királyi falu volt,……

L.Wikipedia

-A. 1418—1633. a Drágflak birtoka volt. 1781. magyarokat telepítettek ide,de ezek a zord vidéken nem boldogultak, azért 1787. svábokat hoztak ide Bádenból és Bajorországból.

L.Révai

-Határa tagosztályozva levén, van urbéri szántóföldе 1170 h., rét 390 h., legelõ 100 h., szõlõhegy 150 hold; majorsági szántóföld 160 hold, rét 80, igen szép erdõ 1500 hold. A föld vörös agyag, sok helyt salétromos, legjobban megtermi a zabot; a mezei-gazdaság a nép nagy szorgalma mellett is csak középszerüen fizet. A zsellérek és lakók vászonszövésbõl élnek. Birja gr. Károlyi Lajos

L.Magyarország geográfiai szótára

-Határja hegyes, dombos és néhol sovány, erdeje mreglehetős szöleje csekély bort terem……

L.Vályi

Alsószopor

-Itt született Kovács Katona Jenő (Alsószopor, 1910. február 8. – Kolozsvár, 1944. október 9.): író, költő, kritikus.

L.Wikipedia

-1424-ben vizsgálat folyik Palyi Miklós fiai, László, János, Pocsaj István fia, János, és Pocsaj Péter fia, László javára, Majádi Albert fiai János és György ellen, kik Zapor birtok erdejéből sertéseket hajtottak el, egy jobbágyot megvertek, többeket pedig a szeődemeteri (Zeüdemei, így!) templom építéséhez való fahordásban megakadályoztak.

-A «hadi segedelemhez» való hozzájárulásra 1797-ben Alsó-Szopor községből összeírták a következőket, főbb birtokos: gr. Andrási Károly; kisebb birtokosok: br. Huszár József, Szombatfalvi László, Sujjok úr, Kúthi János, Bydeskúti Imre, Kengyel Gábor, Drávitzki úr, ifjú Dávid János, idősb Dávid

Demeter, idősb Dávid János, Szunyogh István és Csontos Sándor; saját telkükön lakó, adómentes nemesek: Dávid János, Gergely, Gábor, Dávid Péterné, Dávid Sándor, másik (alter) Dávid János és ifjú Dávid Demeter; más telkén lakó, adómentes nemes: Csoltyán Péter: más telkén lakó, adózó nemes: Peres Illés; molnár: Malommester Simon.1809-ben Alsó-Szopor birtokosai a szatmári részben: a királyi kincstár, gr. Andrássy Károly, gr. Károlyi ház, Sándorházi János, István, József, Guthi János maradékai, gr. Teleki Imre.Felső-Szopor birtokosai: a királyi kincstár, gr. Andrássy Károly, gr. Károlyi ház, Bökényi Ferencz Mint Szirmai megjegyzi, Alsó- és Felső-Szoprot régentén a Szopory-család birta azután pedig Felső-Szoport a Szily nemzetség.

L.Petri Mór Szilágy

Szaitz Sándor (Alsószopor) gazdasági felügyelő……..-1944-

Amac

-80 telkes gazdából álló,szántóföldjei termékenyek, rétjei elegendők, itató helyei, tűzre való fája, hasznos káposztás, és gyümölcsős kertjei.,,

L.Szirmay

-Róna határa 1500 hold, mellyből 1000 h. szántó, 500 h. rét; s ezekből csak 200 h. majorság. Földe száraz időben jól megtermi a buzát, zabot és tengerit; gyümölcsös és káposztás kertjei szépek; rétjei sok és jó szénát adnak. A faluban van egy tó, a határszélen folyik el a Homorod. Birják: gr. Teleki Imre, báró Apor Lázár, Szögyényi Sándor és Peley Imre.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Az 1500-as években, a faluban halászattal is foglalkoztak, de ez megváltozott a település helyének megváltoztatásával.A faluban elsősorban első sorban az állattenyésztéssel foglalkoztak: szárnyasok, sertés és nagyobb testű állatok (lovak, marhák, szamarak). Az ellátásukhoz lucernát, zabot, búzát, rozst termesztettek. A föld megművelésére a szegényebb parasztok szamarat használtak, hiszen csak a jómódú parasztok engedhették meg maguknak, hogy lovak húzzák az ekét. Amíg a település tulajdonosai grófok voltak, addig a falubeliek úgy dolgoztak a földeken, mint a sajátjukén, aztán az évtizedek elteltével már felosztották a területet, és minden családnak jutott egy darabka saját föld, amit művelhetett.

L. Wikipedia

-Határbéli szántó földgyei száraz esztendőkben termékenyek, réttye elegendő, piatzozása tsak fél mértföldnyire van tőle, a’ hol könnyű módgyok vagyonnyaiknak eladására, legelőjének ugyan egyik része sovány; de más részén elegendő, itató helye a’ határban alkalmatos, tűzre való fája közel, Királyi dézmát nem adnak, némelly lakosoknak hasznos káposztás, és gyümöltsös kertyeik is vagynak, az ollyan lakosok pedig, a’ kik kézi munkával keresik élelmeket, egy órányi járó földön kereshetnek kapával, alkalmatos kendert áztató vize, ’s nyári időben Szatmáron pénz keresetre jó módgyok, első Osztálybéli.

L. Vályi

Helynevek:

Válogatott helynevek: Báró-tag ~, Bozsó-Ferenc kertje – 1864, Malom Nagy-tó – 1864, Öregerdő-földek – 19. Sz, Pálinkafőző, Alsó-körtvélyes – 19.sz, Falu rétje, Görékert – 19. sz., Nagy - mocsárerdő – 19.sz. Nyilas – 1936,Nyíres, Malom árka, Nagy-erdő – 1864 Pétertó-1902,Salamon-tó– 1902, Sziget-tó – 1902,Varga-kertje – 1864,

Gyüjtötte. Miclăusné Vékony Judit (2003, tanítónő), Fazekas Bernadett (2007, egyetemi hallgató), Püsök (Szűcs) Zella (2007, egyetemi hallgató).

Az udvaron több melléképület volt: fáskamra, kis kamra, lomtár. Az udvar másik felében az ólak kaptak helyet: tyúkól, disznóól. Az istálló az udvar leghátsó részében volt a csűrrel. Az udvart lugas díszítette és virágágyások.

A legtöbb vidéken a gémeskutat az udvarban készítették, de több faluban vagy annak határában voltak közös használatú gémeskutak is. Nagyobb vízfogyasztású helyeken (például legelőkön) iker gémeskutat is készítettek, ahol a szokásosnál nagyobb kútgödörből két gémeskút segítségével merték a vizet

L.Wikipedia

-1940-ben a gazdakör elnöke Horváth Gyula

L.EMGE

Apa a Kovács Gyula és Szentiványi Gyula kastélyai

-Itt született 1947. március 1-jén Sallay Károly tanár, iskolaigazgató, biológiai szakíró és előadó.

L.Wikipedia

-….három nyomásra van felosztva határa,gazdagon termő földjei,a Szamos mellett sok szőlő hegyei:Nagy-Kis-Kőkintse,Hollos,Krassai- Szug,Elő-Hegy,Köz-Patak,melyek jó bort teremnek,kaszálója elegendő,fája tüzre épületre közel,a Szamos vize mossa határát melyen jó hasznot hajtó malmok vannak,

-1638- Zúgó patak és Iló patak közt lévő liget erdő iránt villongás volt a szinérváraljaikkal.

L.Szirmay

-„….a' történetekböl olvasható; három nyomásbéli szántó földgyei nagyok, és gazdagok; kertyei termékenyek külömbféle gyümöltsökkel tsak nem minden esztendőben, szőlő hegyei jó bort termők, kivált a' fekete hegyen, réttye két osztálybéli, mellynek némelly része kétszer kaszáltatik, és jó szénát terem, piatzozása tsak fél mértföldnyire van, meglehetős úton, fája mind tűzre mind épűletre közel, makkoltatások ingyen, számos vize határját mossa, első Osztálybéli.

L. Vályi.

-Földjei a Szamos mentiben gazdagon teremnek mindennemű gabonát; rétjei elegendők; erdeje mind tűzre, mind épületre elég; szőlőhegye, a Szamoson malmai vannak. F. u. gr. Teleki és b. Vesselényi örökösök, b. Vécsey Miklós, a Gáspár családhoz tartozók, Darvay Ferencz, Katona József, Kölcsey János, s. M

L.Magyarország geográfiai szótára

- Határa 3121 kat. Hold.

-Báthory Gábor 1610-ben jószágot és nemesi udvarhelyet, Szirmay Györgynek három szőlőt adományoz az apai hegyen.

-1638-ban a Zúgó-patak és Hó-patak között levő Ligeterdőn pöröltek a szinérváraljaiakkal.

-„**legnagyobb birtokosai Berenczei Kováts Gyula és Szent-Iványi Gyula, kiknek itt csinos kastélyuk van.**" „ A határ nevezetes részei az Előhegy szőlőhegy, Erdőmező házcsoport, Jeremiás tanya, Kiskőkincs Szőlőhegy, Kovács-tanya, Nagykőkincs szőlőhegy, Szentiványi tanya és Zugó szőlőhegy."

-A község lakossága hitel- és fogyasztási szövetkezetet, úgyszintén népbankot tart fenn.

L. Borovszky Szatmár

-a Szamos partján, termékeny határral……Apafiak birtoka volt.

L.Révai

-A XIX. századi Apa egyik jelentős földbirtokosa Berenczei Kováts Gyula volt. Napszámosaival 1500 hektár földön gazdálkodott. Uradalma kiterjedt a Berencze, Udvari, Komorzán és Tartolcz környékére is.

L. Kováts kúria, Apa

-a meggyesi uradalomhoz tartozott.

-1638-ban a Zúgó-patak és Hó-patak között lévő Ligeterdőn perlekedtek a szinérváraljaiakkal.

-Határában van a Sepsy tanya és Pusztahegy, hova adorjáni lakosok költöztek fel.

L.Wikipedia

Kovács Gyula gazdasága.

- Hozzá tartoznak a Bereneze, Udvari, Komorzán és Tartolcz határában levő részek is. Összterület 2000 k. hold. Ebből kert és beltelek 8 hold., legelő 150, erdő 900, szőlő 6, a többi szántóföld. Gazdasági és üzemrendszer többféle. Lóheremagot 120, luczernát 10, repczét 30 k. holdon termel. Lóállomány 30, vegyes fajú; ebből 24 igás, 6 kocsiló. Szarvasmarha-állomány 180 drb. magyar fajuak és pedig 30 jármos ökör, 40 tehén, a többi gulyabeli. Juh-állomány 900, egynyíretű birka, 14 tenyészkossal. Erdészet bükk- és tölgyfanemmel. Szőlőt, bor- és csemegefajokat tart."

Szentiványi Gyula gazdasága.

Ide tartoznak a vámfalusi, újfalui és bikszádi részek is. Összterület 2750 m. hold. Ebből kert és beltelek 115 m. hold, szántóföld 810, kaszáló 350, legelő 200, szőlő és gyümölcsös 28, a többi erdő. Gazdasági és üzemrendszer négyes forgó. Lóheremagot 70 m. holdon termel. Lóállomány összesen 20, nonius és vegyes fajok. Ezek közül igás 8, kocsiló 6, a többi csikó. Szarvasmarha 150, magyar és simmenthali keresztezés; ebből jármos ökör 24, tehén 5, gulyabeli 120. Erdeiben bükk és tölgy van; szőleiben járdovány, bakator, risling, budai fajok. Kertészete gondosan kezelt s 20 hold fiatalabb gyümölcsöse van. „

L. Borovszky Szatmár

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl . Apa.,

L.Fazakas Lóránd

-1940-ben a gazdakör elnöke Gyula Géza ref.lelkész

L. EMGE

Aranyosmeggyes Wesselényi várkastély-Böszörményi urilak, Boros urilak, Kovásznay úrilak..

-Határa 12,532 kat. hold.

-Már az Árpádok korában vára volt .

L.Borovszky :Szatmár

Boros Zoltán urilakja.

-…..nagyra kiterjedt ,s minden veteményt bőven termő szántó mezeje, hasznos kaszálója, hires Gombás, Etény nevü erdei, jó bort termő Bükk, Csiap, Ördög, Boszorkány, Kaczkó nevezetü szőlő hegyei,…négyszögletű várral……

-ifj.gróf Csáky Istvánnak….itt egy elhanyagolt majorja volt……. szénájához, szalmájához akárki hozzá nyúlhatott ….innen ered „Nem a Csáky szalmája.”mondás.

L.Szirmay

1475. dec. 14.

Kanthor Imre és Gyarmathy Benedek szatmári alispánok és a négy szolgabíró emlékezetüladják,hogy mikor Luca-nap utáni csütörtökön (dec. 14.) törvényszéket tartottak, megjelentelőttük Thwkod-i Miklós és bemutatta Bátori István országbíró 1475. nov. 11-én kelt levelét (423), kérve, hogy írják át azt Chahol-i Pál és fia: Imre (egr. dom.) részére. A levélnek megfelelően kiküldték maguk közül Thwkod-i Miklóst (nob.), aki visszatérve jelentette,hogy Chahol-i László (egr.) valóban Megges birtokra ment és itt Toth Kelement – nem saját kertjében, hanem máshol – keményen elverette, feleségét viszont nem is látta (uxoremque eiusdem neque vidisset), a 400 juhot pedig valóban elhajtotta, de hamarosan visszaadta kevés kárral (cum aliquibus dampnis), de egyet sem tartott meg magának. Thot Kelemen viszont tényleg mások birtokára költözött. Mindezt megírták a királynak…….

L.Piti

Számunkra az érdekes,hogy 1475-ben a meggyesi birtokon 400 juh létezett.

Kiss Károly

-Aranyosmeggyes, mezőváros ……v á s á r t a r t á s i joggal.

L.Kávássy

-„……Lónyai nagy Nemzetségnek régi kastéllyával díszesíttetett, szántó földgye elegendő van, délre fekvő földgyei termékenyebbek a' többinél; réttyei jók, piatzozása egy órányira meglehetős úton, legelője elég, fája mind épűletre, mind tűzre szabados a' határban, szöleji ís vagynak, és saját erdeikben makkoltatások, úgy a' határban, mint szomszédságban, mellyet Berentze és Görbed helységekkel, bírnak. ……..első Osztálybéli."

L.Vályi

-Határa 12,310 hold, mellyből szántóföld 3455 (1748 urb. 1707 h. majors.), kaszálló 1887 hold (607 urb. 1280 majors.), 178 h. szőlőhegy (48 urb. 130 majors.), majorsági erdő 6290 h., közös legelő 500 hold. Földe kis részben homokos, majd kavicsos, nagyobb részben jó fekete agyagos, melly tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot, tengerit, pohánkát, lencsét, babot és burgonyát terem. Rétjei kövérek; tölgyes erdeje gyönyörű; szőlőhegye kevés de jó bort terem. Folyóvize nincs, hanem van egy Rákta nevű tó, melly több ágra szakad, s kevés nádat és sást terem. Van itt egy régi szent Ferencz szerzetbeli zárdának maradványa, és egy régi vár, melly 1278 előtt már fenállott, s Jákónak neveztetet……..

Kisebb birtokosok gr. Károlyi család, gr. Barkóczy, gr. Kornis, b. Apor, Darvay Ferencz, Eötvös Mihály, Szirmay György, Ujlaki Gergely, Boros János, Köpeczy Sámuel, Sepsy Gedeon és Dániel, Pap Ferencz és Mihály, Böszörményi Antal, Boros Pál, Bakó András, Kovács István, Sólymosiék, Pap Antal, Tamási Mihály, Szathmáry György, Országos-vásárt hetet tart, u. m. 1. a fejérhétben, 2. a nagy héten, 3. az áldozó hetében, 4. Sz. János hetében,…….6. Imre hetében, ……., és mindenkor 3 nap, u. m. kedden, szerdán a baromvásár, csütörtökön a kirakóvásár; kivevén az áldozó csütörtöki vásárt, a midőn a kirakó szerdán tartatik. Hetivására nincs.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Híres pálinkafőző község." A tüzes ital a még Robert Károly magyar királyt is kínzó köszvény gyógyítására javasolták,a legenda szerint az uralkodó éppen a pálinka hatására meg is szabadult a nyavalyától..."

L. Népújság 2011 augusztus 18-án.

-„A községben több csinos úrilak és régi kuria van." „ Határában vannak a Boros, Böszörményi, Etény, Gombás, Grosz, Hegy, Jakó, Jungreisz, Órét, Svaiczer, Selyebi, Streicher, Teleki s Wesselényi tanyák s a Hegyescserei rét."

Boros Zoltán gazdasága.

Összterület 800 m. hold. Ebből kert és beltelek 13 m. hold, szántóföld 650, szőlő 2, a többi kaszáló, legelő, erdő.

-Gazdasági és üzemrendszer hetesforgó. Repczét 45, lóheremagot 75 holdon termel.

-Lóállomány 16 félvér és lipiczai; ebből igás 8, kocsiló 4 drb., a többi csikó.

-Szarvasmarha van összesen 100, ebből jármos ökör 16, a többi gulyabeli.

-Juhállomány 500 db. birka, 10 tenyészkossal.

A munkaerőt helyben szerzi; napszám férfiaknál 160-200, nőknél 120-160 fillér. Az átlagos földhaszonbér ezen a vidéken 16 k. m. holdanként.

Böszörményi Zsigmond gazdasága.

Ide tartoznak a Berencze, Józsefháza, Avasújváros határában levő részek is. Összterület 1157 m. hold. Ebből kert és beltelek 18 m. hold, szántóföld 775, szőlő 5, a többi kaszáló, legelő és erdő.

-Gazdasági és üzemrendszer hatos forgó. Repczemagot 50, lóheremagot 100 m. holdon termel.

-Lóállomány 11 db., félvér és lipiczai, ebből igás 4, kocsiló 4, hátas 1, a többi csikó.

-Szarvasmarha 144 db., ebből jármos ökör 24, gulyabeli 120, magyar fajták.

-Juhállomány 550 birka 12 tenyészkossal.

-Szőlejében borszőlő-fajták vannak.”

-„. Jákó Kálmán gazdasága.

-Hozzá tartoznak a Józsefháza határában levő részek is. Összterület 700 m. hold. Ebből kert és beltelek 20 m. hold, szántóföld 500, szőlő 4, a többi kaszáló, legelő, erdő.

-Gazdasági és üzemrendszer ötös forgó. Lóheremagot termel 100 m. holdon.

-Ló-állomány összesen 14, vegyes fajtájúak, ebből igás 10, kocsiló 4.

-Szarvasmarha 100 db. és pedig 16 jármos ökör, a többi gulyabeli.”

-Svaiczer Gábor örököseinek gazdasága.

-Hozzá tartoznak a Tőkés és Sebespatak határában fekvő részek is. Összterület 780 m. hold. Ebből 10 m. h. kert. és beltelek, 75 k. h. legelő, 90 k. h. erdő, 7 k. h. szőlő, a többi szántóföld.

-Gazdasági és üzemrendszer hatos. Tőkésen négyes forgó. Lóheremagot 30 m. holdon termel.

-Lóállomány összesen 25 db. félvér és lipiczai, ebből igás 12, kocsiló 2, csikó 11.

-Szarvasmarha 26 van, magyar fajta; ebből jármos ökör 14, tehén 4, tinó, üsző 4, bivaly 2.

-Hét holdas szőlejében bakator, furmint, carbenet, nagy burgundi és nemes kadarka-fajok vannak.”

L. Borovszky Szatmár

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag,háziipari kiállításán és vásárán aranyéremmel díjazták Sveitzer Bélát..

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

-1941-ben a gazdakör elnöke Aranyosmeggyesen és Szatmárgörbeden Svájczer Béla

L.Erdélyi 1941-42

Az aranyosmeggyesi várkastély.

Atya

-…Földjei bőven teremnek,rétjei meglehetősek,némely helyen kétszer kaszáltatnak,legelője elegendő,fája mind tüzre mind épületre elég,makja a határban.

L.Szirmay

-Határa 2148 kat. hold.

L .Borovszky:Szatmár

-Fekete agyagos határa mindent bőven terem; szénája sok; tölgyes erdeje van. F. u. Váradi Antal, Péchy Gábor, Zimány Antalné, s több nemesek.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„…..Földgyei bőven teremnek, réttyei meglehetősek, és némelly helyen kétszer is kaszáltatnak. Szatmári piatzozásától egy mértföldnyire van, legelője elegendő, itató helye alkalmatos, fája mind tűzre, mind épűletre elég, makkja a’ határban ingyen, öt ember kaszálló réttye van a’ helységnek, malmok két órányi földre a’ szomszéd helységek határjában, második Osztálybéli.

L. Vályi

-1804-ben 29 armalista nemest írnak össze, és gazdasági viszonyukat mutatja 31 ökör, 10 fejős, 3 üsző, 17 ló, 17 sertés, 10 juh, 4 kecske, 85 kereszt búza, 20 kereszt zab, 66 zsák tengeri összesített adatként.

Földrajzi nevek

1314. Wyzeserdew" 0

1794. Vizes erdő" '

1807. Kerek-homok" 2

1807. Kerektóhát" 3

1807: Póka halom, Magas Erdő Kátyója, Ereszvény erdő, Ördöngös, Gánás, Kosmonta, Gyékényes, Feredő tó, Kaptár

1809: Tatár erdellye /Darócz felé vagyon/" 5

Dűlőnevek Ravaszlyuk a III. nemesi forduló és a Nagyerdő között volt, szomszédságában a Nagy- és Kisbotos. Kosmonta-hát, Kis-Kosmonta. A Gánási a peleskei út melleti tag és az I. nemesi forduló között. A Kutskahalom 64,9 m pusztadaróci út mellett.

-A kúria után járó földek:

A Daróczi fordulón: a Csigesi háton 2 db, nyolc hold dűlője, egy föld, a Magas Erdő Kátyójánál 2 db. A Nagypeleskei fordulón: az Ács földénél 1 db. , a Gánásban 3 db. föld s szomszéd a Vay rész, a Horányszerben 3 darabokkal a Vay rész, a Kerektóháton 1 föld, a Rét alatt egy dülőföld, az Ereszvény alatt egy darab a Kosmonta oldalon lévő. Császlói fordulón: Danka földön 3 db. , északi szomszéd Korponai László, a Gyékényes főnél 4 db, a Feredő tónál egy barázdán, a Kaptárban 3 db. Kaszálók: a Csukáson, az Ördöngősnél lévő kaszáló a géci ut hosszában, a Kert alatti, a Szilason egy kaszáló, a Vizes Erdő között a Génásben.

Signat Atya, die 8 v a Mártii 1807.

L.Matkó

-Határában van a Pál-tanya. gőzmalommal.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Pap Kálmán

L. EMGE

Avasfelsőfalu

-1490-ben már szerepel, urai voltok a Moróczok, majd a Báthoryak. Hozzá tartozik a Gyapjumosótelep.

L.Révai

-Fekszik szélel-szórva számtalan dombokon. Egy-egy ház mellett 8–10 köblös föld is van, mellyben őszi, tavaszi gabonát, kendert, gyümölcsöt, szénát termesztenek; Tuba nevü erdejek, véghetetlen bérczeik tölgy és bikfákkal koronázva, főkincsek. Minden avasi bérczek közt legmagasabb az itt levő sziklás Petros, felséges ős erdővel boritva, mellyben medvék, őzek, sasok, károlymadarak, vércsék tanyáznak, s hol különös vastag jaharfák szemléltetnek. Itt ered a Tur vize, mellyben számos guba-kalló találtatik. Van itt továbbá savanyuvizforrás. F. u. Teleki, Károlyi, Kornis grófok, Vesselényi, Vécsey

bárók, Kovács, Darvay Gábor, Luby Károly, Lónyai Gábor, Helmeczi Mihálné, Nagy, Boros, Korda, Gáspár, Szirmay, stb. nemes családok.

L.Magyarország geográfia szótára

-Gyapjumosó-telep

L.Borovszky Szatmár

Avasújfalu

- … egyedül málét termesztenek….

L.Szirmay

-A falu a szinéri és a meggyesi uradalom birtoka volt……A 18. századtól a gróf Károlyi család, gróf Teleki, gróf Kornis, báró Wesselényi, Báró Wécsey, báró Huszár, a Bagossy, Becsky, Luby, Daróczy és Péchy családoké. Később még a Kovács, Darvay,Helmeczy, családok is szereztek itt birtokot. Az 1900-as évek elején Kovács Jenő, gróf Teleki Sámuel a főbb birtokosa.

L.Wikipedia

- Roppant bérczes erdőiben medvék őzek s más vadak bőséggel vannak. A Taba erdő vele közös, s a Terep pataka a falun végig folyik. Vannak több savanyuviz-forrásaik is. F. u. Teleki, Károlyi, Kornis grófok, Vesselényi, Vécsey, bárok, s m. t. Ut. post. Aranyosmegyes.

L.Magyarország geográfiai szótára

-igen nagy határral s baromtenyésztéssel; erdőségeiben sok szenet égetnek. Hozzátartozik Lajosvölgy-telep és a Monnier-tanya, szép kastéllyal….

L.Révai

Avasújváros Vécsey kastély

- körülötte angolkert.

- ……..jó rendű mezőváros ,egy tágas völgyben Megyessy és Újvárosi hegyek napkeleti olalában, …183 házból áll az Avasságnak Anyavárosa,sok erdeje a lapos és hegyes részeken tölgy,cser , musdály és bik fából álló.Szőlő termő dombjai.: Piac,Virág,Diós,Fövény,Balócz nevezetüek,Becsky uraknak neveztes tábla szőlőjük jó italu bort teremnek,a Tána vize partján két felől gazdagon termő földjai,jó széna csináló helyei,fris forrásból ivó vizei,….vására Úr napkor,

Van a városnak hasznot hozó malma…….

L.Szirmay

-1633-ban, mikor Bethlen István kapta adományul Avasújvárosnak már mezőváros rangja volt.

-Négy kőre járó híres malma volt, s egyben a környék kereskedelmi központja is, hol nevezetes vásárok voltak.

-A községhez tartozik a Grosz-tanya.

L.Borovszky Szatmár

-Fekszik egy tágas völgyben a megyesi és ujvárosi hegyek keleti oldalában. Földei a Tana viz mellett igen termékenyek; rétjei, forrásvizei jók; rengeteg erdeje tölgy, bikk, musdalyfákból áll; szőlője jó bort terem, de keveset. Urnapkor tartani szokott vására nevezetes. A város feje az Avasságnak, melly

16 helységből áll, s felette számos családok birtoka. Ezek közül többek: gr. Károlyi, gr. Teleki, Vesselényi, Lónyai Gábor, s m. t.

L.Magyarország georáfiai szótára

- itt van az egyik legősibb szőlőfajta, a bakator végvára.

L.Friss újság 2014. október 2., csütörtök

- az Avasság központja……., termékeny határral, jó borral és savanyú vízzel ..

L.Révai

-1940-ben a gazdakör elnöke Szél György

L. EMGE

Avasújvárosi tájház.

- Avasújváros, mezőváros……,

L.Kávássy

- avasujvárosi szőlő és bor : Szinte minden családnak van szőlője. Sok a direkt termő (Delaware, Roska, Elvira, Noah)-de van Bakator, Ottonel muskotály, és Furmint is. Szőlődűlői: Döngő, Pusztahegy, Bodó-hegy, Izsák-hegy. Az 1900-as évek első felében Avasújváros borkereskedelemmel rendelkezett.

L. Csávossy

-Avasújváros szőlővel beültetett domboldalai javarészt a Szamos völgyére néznek,fekvésük déli.

-„Nevezetes emléke négy kőre járó malma, a melyet még Bethlen Gábor erdélyi fejedelemtől kapott. „

L. Borovszky Szatmár

-Már 1633-ban, mikor Bethlen István adományul kapja az egész helységet, mezővárosnak irják. Vásárai nevezetesek és itt látják el magukat ennek a világtól elzárt nagy völgyterületnek a lakosai mindenféle czikkekkel.

L.Wikipedia

-gazdaköri elnök Szelle György gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1938 februárjában itt Hitel szövetkezet.működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

Ákos A hagyomány szerint az Ákosoknak "kastélya" – azaz megerősített udvarháza – is állt a faluban

L.Ákos

-Itt születtek Barra Gábor (Ákos, 1799. – Kolozsvár, 1837. december 19.) kőfestő.

-Szénássy Sándor (Ákos, 1828. április 24. – Budapest, 1872. november 29.) tanár, a Magyar Tudományos Akadémialevelező tagja (1871).

-Szekeresi Nagy József (Ákos, 1913. március 8. – Dés, 1961. augusztus 6.) Ákos község bírója.

L.Wikipedia

-Neve az Ákos magyar ősi személynévből ered, amelynek jelentése fehér sólyom.

-1421-ben Ákos már jelentékeny település volt városi ranggal (Opidum), Akos néven, s a bihar megyei Adorján várához tartozott, mint a Csákiak birtoka.

-A 15. századi mezőváros legjelentősebb birtokosai az Ákosi család volt. A 16. századtól, a család kihalta után kisbirtokosok tulajdona lett.

-1579-ben emlitik a Bodon és a Csigle erdőket.

L.Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Költő Béla

L. EMGE

Batiz Kovásznay urilak

Kovásznay Zsigmond úrilaka.

…….Szántóföldjei és rétjei igen gazdagon teremnek,piaca Szatmár, legelője, tűzre fája épületre bőségesen vagyon,…..

-1548-Csonka hegy erdejének,Aszurekettye és Sánta Péter vápájának határi Baztiz és Udvari helységek között igazittatott.

-1549-a Gombás erdejétől határa elválasztatott
-1604- szőlőt emlitenek-

L.Szirmay

-1369-ben a meggyesi uradalomhoz csatolták.

-Határában sok a tanya; így az Ambrózy, Bodonya, Böszörményi I. és II., Dragos, Draveczky, Ecsedy, Fényes, Gedő, Jákó I. és II. Kacsó, Kis, Markovits, Osvát, Sándor, Ványos és Weisz tanyák és a Gombás-puszta, a híres Gombás erdőnél,

-1392-ben határát megjárattak Vasvár felő.

-Határa 6367 kat. hold.

L.Borovszky Szatmár

-Áll az egész helység 125 telekből és 5 curiából. Határa 6970 hold, mellyből a Gombási erdőből réz2000 h., szántóföld 3000 h., rét 1300 h., közös legelő 670 h. Ezekből urbériség 900 hold, a többi majorság. Földe sárga agyag, egyébiránt igen lapályos, mindent jól terem, de leginkább szereti a tengerit. Szarvasmarhát sokat és szépet tart. Határát mossa a Sárvize, s ezenkivül a Szamos árjai is felhatnak ide. Birják: a szathmári káptalan, özv. Kruspér Sándornő, Kende Zsigmond, Tolnay Antal, Vásárhelyi József, Kállay Leo, Kandel Kristóf, Pap János, Jakkó Pál örök., Fényes József, Gödény Károly, a Vincze örök.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„Szántó földgyei, 's réttyei is jók, Szatmár piatzozása fél órányira van, legelője elég alkalmatos tűzre, és épűletre való fája szabados a' határban, makkja elég, és közel; Szamos vize tsak fél órányira foly tőle, első Osztálybéli.

L. Vályi

„ Kovásznay Zsigmondnak ……itt csinos úrilaka van, melyet a tulajdonos ipja:Draveczky János 1890 táján építtetett. Határában sok a tanya; így az Ambrózy, Bodonya, Böszörményi I. és II., Dragos, Draveczky, Ecsedy, Fényes, Gedő, Jákó I. és II. Kacsó, Kis, Markovits, Osvát, Sándor, Ványos és Weisz tanyák és a Gombás-puszta,.....”

Kovásznay Zsigmond gazdasága.

Összterület 960 m. hold. Ebből kert és beltelek 18 k. hold, szántóföld 800, szőlő Szatmárhegyen 3, a többi kaszáló, legelő, erdő.

-Gazdasági és üzemrendszer hatos forgó. Lóheremagot termel 80, bükkönyt 15-20 holdon.

-Lóállomány 33 db. angol félvér és pedig 20 igás, 4 kocsiló, 1 hátas, a többi csikó.

-Szarvasmarha 132 db. magyar, simmenthali és pinzgaui keresztezés; ebből jármos ökör 24, tehén 18, gulyabeli 90, bivaly 12 db.

-Juhállomány 300 db. magyar faj 8 tenyészkossal.

-Sertéstenyészete kitűnő, 56 mangalicza anyakocza és szaporulata.

-Tejgazdasága is van napi 40 liter és juhtej 30 liter termeléssel, a melyet Szatmáron értékesítenek.

-Baromfitenyésztéssel is foglalkozik s az évi forgalom kb. 800-1000 korona.

-Szőlejében főleg csemege fajok vannak, így muskotály és chasselas.

-Gyümölcsösében kb. 400 fa van, és évi forgalma kb. 500 kor."

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Krajnik Pál

L. EMGE

Batizvasvári

Határa 1366 k. hold. ősi, magyar telepedésű hely.

-1339-ben Garancs, Kysnemethy (Kisnémeti) és Baromlak-pusztát emlitik

1548-ban említik "Dukaszegrét" és a "Sárpataka" részeket.

L. Borovszky Szatmár

Határa sárga és fekete agyag, melly szép buzát és tengerit terem; rétjei sok és jó szénát adnak. Van 1400 h. szántófölde és 400 hold rétje; mellyből 500 h. majorság, 1300 h. urbériség. Vize a Sár, csekély folyócska……. Birtokosok: a szathmári káptalan, Kállay Leopold, Kandel Kristóf, Vásárhelyi József, Tamási Bertalan, Jakkó Pál, és Esztergál László örökösei.

L.Magyarország geográfiai szótára

-….szántóföldje igen jó, a Szamos gyakori árja kövériti,kaszálója alkalmatos,

-"A falu végén udvari felé vagyon azon halom,amely alatt a nyughatatlankodó magyarok kikhez a szatmári diákok is csatlakoztatták magukat a szatmári német örző sereg által 1672 esztendőben levágattatván,temetettek….."

-1366-ban a határit megjárattták.

-1426 ban határit ujra járatják.

Bere

-1291-ben a Rosályi Kún család volt a falu birtokosa, mely a váradi káptalan előtt vállalt kötelezettséget arra, hogy Bere falut nem adja el másnak mint rokonainak: Udungnak, vagy Péter comes fiainak Jánosnak, Péternek, Mártonnak illetve Andrásnak, kik a Kaplon nemzetség-ből származó Bagossy, Vetéssy, Csomaközy és Károlyi család ősei voltak.

- Határa 1498 hold .

L.Borovszky Szatmár

- Szántóföldjei kevesek, rétjei nincsenek; szőleje van. F. u. számos nemesek.

L.Magyarország geográfiai szótára

Berend lásd Szatmárudvarinál.

Bogdánd:

-Szekereket, házi eszközöket, sőt hordókat is házi iparszerűleg készítenek a magyarok is Szeérben, Bogdándon, meg más falvakban is,……

L.Osztrák-Magyar

-a bogdándi szőlő és bor: Régente a szőlő fontos mellékjövedelem volt,piacoltak vele Szatmáron,Nagykárolyban. Borukat közösen a református egyház pincéjében tárolták: Szőlő hegyei: Kenderszerhát és Malmaszó-szőlőhegy. 1715-ben 26 kapás ,1720-ban 40 kapás szőlő volt a határban..

L .Szilágyság VII

-1869-ben 104 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-Határnevei. 1900-ban Kenderszerhát, Halmaszó, -szőlőoldal, Köleságmente. Rétek: Felső rét, Kert alja, Alsórét, Szőlőhegyek :Csikó hegy, Nagy hegy.

-Gazdasági állapotáról a XVII. századból azt a följegyzést találjuk, hogy a hadadi majorságbúza a bogdándival együtt 2200 kalangyát tett ki. Szántóföldje 1715-ben 48 köblös, 1720-ban 186; rétje 1715-ben 30, 1720-ban 81 kaszás; szőlője 1715-ben 26, 1720-ban 40 kapás. 1895-ben gazdaságainak száma 229, területe 3026 katasztralis hold, a melyből erdő 1283, szántóföld 1101, rét 371, szőlő (parlag) 93, beültetve 5, legelő 9, terméketlen 163 hold.

-1722-ben határa két részre oszlik. Talaja a völgyben félfekete és sárga, agyagos, vizenyős; a domboldalokon veres. Földje inkább őszi vetésre alkalmas. 4 és 6 ökörrel kétszer szántanak. Trágyában szűkölködik. A kétszeres megterem. Szénája jó. Az Egregy pataka néha kiönt. Erdőben bővelkedik. A szomszédban őrölnek.

-Bogánd, Hadad-Nádasd, Korond határjárása kezdődött 1383-ban. A király embere volt János, a János fia (de Sebesvár), a királyi udvar katonája, a káptalan részéről András, a moni eklézsia tiszteletes papja és megboldogult András apostol kápolnájának igazgatója, ez a kápolna abban az egyházban van, amely egyház a boldogságos Szűz Mária tiszteletére van szentelve. A határjárás kezdődött Invocavit vasárnap után öt napra. Két halmot emeltek, a Korondpataka mellett, ott azon a helyen és ama hegy alatt, melyet Farkas-orrának hívnak. Ettől keletre, a hegy élén menve egy darabon s ott északra térve, a Dobra és Erdőalja királyi birtokok szélén egy földhalmot emeltek. Innen tovább menve leszállottak egy völgybe, melyet Szárazaszónak hívnak s ott is egy halmot megújítottak; majd innen egyenesen a hegy oldalán keresztül haladva kelet felé, azon út mellett, a mely Dobráról Bogdándra vezet, ott is egy halmot emeltek. Innen ezen az úton tovább menve és keleti irányt tartva, az útnak jobb oldalára térve, a Terebes-folyó eredetéhez, ott azon a helyen, a melyet Terebes-hegy tetejének vagy bércznek hívnak, új halmot emeltek,

honnan elindulva az Öles-patak (Ulussa) feje felett egy tóhoz vagy patak forrásához, melyet Ferencznek hívnak, ott is halmot emeltek. Ettől a halomtól tovább menve, a Bábcza Magosa tetejére, ott két halmot emeltek, egyiket Bábcza oláh falu felől, a másikat Bogdánd felől. Ettől a helytől folytonosan hágva, egész a tetejéig azon hegynek, melyet Bábcza Magosának hívnak, egyenesen kelet felél, ezen hegynek azon csúcsáig, melyet közönségesen Bükk-(Buch)-nek hívnak, ott egy halmot emeltek. Innen tovább menve jöttek ugyanazon irányba a hegyre fel, azon helyre, a melyet Orkebábcza Magosának neveznek, a hol két határhalmot emeltek, egyiket a fennemlített Nádad falú felől, a másikat Bábcza királyi oláh falu felől. Ezen helytől, illetve határjelektől lefelé haladva s keleti irányban tartva, jöttek egy völgybe egy patak folyásához, a melyet Nyireságnak neveznek s ott hasonlóan egy földhalmot csináltak. Ezen patak árkán lefelé haladva, jöttek egy másik patakhoz, melyet Kisbéltek patakának hívtak. Ezen átmenve és keleti irányt tartva, nagy területen keresztül az Apáczarésze-pataka medrébe értek s ezen patakon felfelé, annak árkával, illetve folyásával egyenes irányban a patak forrásához; ott földből egy egész új halmot csináltak. Innen tovább haladva értek egy dombtetőre, melyet Százhalomnak hívnak közönségesen, ahol az apró halmocskák között két határhalmot emeltek földből s innen tovább ugyancsak keleti irányt tartva azon hegynek oldalán felemelkedve, jöttek azon nagy úthoz, a melyik Ujlakra vezet s ott egy új határhalmot emeltek, ezen az úton folytonosan a bérczen s hegy élén azon hegyhez, melyet Szarvadbükkinek hívnak. Itt újra egy új halmot emeltek, a bérczen keresztül menve s annak szélén leereszkedve a Kemen-patakhoz, ott két földhalmot állítottak, a melyektől lehaladva s a már említett erdőalja birtokon keresztül, a királyi Kunárvár határához értek s ott az előbb említett patak medrébe leszállva s azon fel annak forrásáig haladva, ismét egy halmot emeltek. Ettől, illetve a Kemen-patak forrásától egy völgybe áttérve az úgynevezett Tógagtó (Csokos?) tóhoz érve, ott egy halmot emeltek, a honnan déli irányban felfelé haladva azon hegyélre, a melyet Daróczkerekének mondanak, a hol egy halmot emelve ugyancsak déli irányban leszállva a Tüviseág-völgybe, ott keleti irányban egy halmot emeltek, attól a határdombtól, illetve völgytől felemelkedve az Ileligete bérczre, a hol a Kunárvárbirtok határait érintve a Lele-birtok határánál, két földhalmot hányattak s innen déli irányban hosszú vonalon tovább haladva ismét két halmot emeltek; az egyiktől azon hegynek tetején délre tartva ismét két halmot emeltek, a mely két halomtól tovább haladva azon patak folyása felé, melyet Hosszúaljának (Hosszúaszó?) hívnak, egy földhalmot hányattak a szántóföldek melletti úton, a másikat a patak forrásánál s ezen patak folyásán végig haladva a végébe ismét két halmot emeltek. Ezen halmoktól délre és felfelé emelkedve, ezen birtok határszélén egy határhalmot emeltek s onnan lefelé a Medvés-patakába, annak folyásán felfelé nem messze haladva két halmot hányattak, az egyiket kelet felől, ettől tovább haladva értek egy árokba, melyet Szárazpataknak hívnak, ennek árkán keresztül menve, annak kezdeténél egy halmot csináltak, innen déli irányban kettőt. Innen déli irányban

fölemelkedve egy hegyre, a melyet Bércznek hívnak, ott a közönséges út mellett, két halmot emeltek, onnan a hegytetőre fölemelkedtek délfelé a hármas halomhoz, melyek közül az egyik Hada, a másik Kusaly, a harmadik Erked határait határolja; ezen kívül még egy határhalmot, Lelére nézve külön állót is, hányattak. Ezzel Hada-Nádasd és Korond birtokok körülhatároltatván, a határok – senki sem mondván ellent – törvényesen megállapíttattak. Ezen határjárás egy példányát az adományosoknak adták ki, a másikat a káptalani levéltárba tették.

L. Petri Mór Szilágy

Megjegyzés : A korai időkből egy érdekes határjárás leirását olvashattuk.

Kiss Károly

-1940-ben a gazdakör elnöke Kis Sándor

L.EMGE

Börvely.

-Itt született 1926. június 11-én Varga Lajos rádió- és könyvszerkesztő, fordító.

-Itt született 1943. május 14-én Demján Sándor nagyvállalkozó.

-Itt született 1953. március 3-án Végh Balázs Béla irodalomtörténész, műfordító, egyetemi oktató

L.Wikipedia

1324. szept. 19. Börvely.

A Zotmar-i bíró tudatja, hogy korábbi oklevelüknek megfelelően szept. 19-én (f. IV. p.Exalt. Crucis) Berue faluban János fia: Péter és Dénes fia: János úgy egyeztek meg rombolásügyében, hogy János ad Péternek a méneseiből egy 1 évnél idősebb csikót a bíróság helyszínén(loco iudiciario) nov. 8-án (oct. omn. sanct.), s ha ezt akkor elmulasztja vagy elhalasztja,4 márka bírságot kell fizessen neki. (D. die prenotato.)

L.Piti

-….szép lovakat tenyésztenek. – Roppant lápjában sok nádat vághat, és szénát gyüjthet, e mellett sok halat, csíkot foghat. Róna határa felette termékeny fekete föld; erdeje csupa vad körtefákból álló; az uraság pedig egy vad sertéses keritett kertet tart. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

L.Magyarország geográfiai szótára

-A belső fundus 1o8 hold.

-Egy egész telek külső tartozéka 26 hold szántóföld, 12 hold kaszáló,

-Közlegelöje 517 hold, erdeje 6o7 hold, nádlása 800 hold.

-Az uraság allodialis birtoka 300 hold szántóföld, magánerdeje 472S3/i6oo nyárfás erdő.

L. A nagykárolyi

-„… a börvelyit, kinek öltözete télen-nyáron vászon nadrág, kitli és az elmaradhatatlan kis tarisznya, melyeket asszonyaik mind otthon szőnek. Börvely az egész vidék legsajátságosabb falva; elütő a többiektől

nemcsak öltözete, hanem szokásai- és nyelvjárásával is. Fekvése teljesen az ecsedi láphoz szorítja; csak egy út vezet belőle kifelé Kálmándon keresztűl Nagy-Károlyba; máskülönben csak télen, mikor a láp befagy, mehet a lápon keresztűl Tyukodra. Termékeny gazdag határa és vagyonos, szorgalmas népe van. Valami régi székely eredetű telepítvény ez, mely sajátságos szokásait és tájszólását elzárt helyzetében teljesen meg tudta őrzeni.

L.Osztrák-Magyar

-Határbéli szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyek tiszta, és kétszeres búzát, zabot, kukoritzát bőven termenek, és valami kevés árpát is; de négy marhával miveltetnek, réttyeinek némelly része jó, és hasznos fűvet terem, piatzozó helye tsak egy órányira fekszik; a' hol terméseit nyereséggel elszokták adni. Legelője elegendő kaszállás előtt is; itató helye közel, és elég, makkos erdeje a' határban, és tűzre való fája is, Királyi dézmát nem adnak, nádgya elég, mellyböl néha pénzt szereznek, a' szomszéd szőlő hegyekben, három órányi járásra jó borok terem, első Osztálybéli.-

L.Vályi

-„…...a határ egyes részeit Eger, Nyaras, Csókás, Thókerek, Agerdő, Merkyochere, Zepenrezteve névvel nevezik; a faluvégen volt a Diósberek erdő …." „Halas-tava, rétje ..." „..... A községben ma gőzmalom és kendergyár van. Határában van a Bodoky és a Halmos-tanya. „

- Nádvágás

L.Borovszky Szatmár

-…..kik szép lovakat tenyésztenek……..Roppant lápjában sok nádat vághat és szénát gyűjthet, emellett sok halat és csíkot foghat, Róna határa felette termékeny fekete föld,erdeje csupa vad körtefából ál,az uraság pedig egy vad setéses keritett kertet tart.

L.Fényes

-„…. a háromfordulós gazdálkodásra utaló 15-16. századi szöveg. Belényesi Márta A permanens egymezős földhasználat című munkájában írja, hogy „1430-ban a szatmári Börvely birtokon lefoglalnak három népes és 32 néptelen jobbágytelket, háromekényi szántófölddel, valamint olyan más legelőföldekkel, melyeket »nyomásnak« neveznek".

L.Fazakas Lóránd

-Bőrvelyi barátaim keserű anekdotaként mesélték, hogy az országhatár kijelölésébe is beleszólt a zöldségtermesztés. A határ Börvelynél kissé beugrik Magyarországra. A falu az eredeti tervek szerint Magyarországon maradt volna. Megrettentek ettől a börvelyiek: hol fogják eladni a terményeiket'! Küldöttség kereste fel a francia tábornokot: ne szakítsák el őket Nagykárolytól. A francia tábornok könnyed mozdulattal kiigazította a határvonalat.

-Úgy folytatódik az anekdota, hogy 1945 tavaszán a börvelyi parasztok megint küldöttséget menesztettek, ezúttal az orosz tábornokhoz: már nem ragaszkodnak Nagykárolyhoz, szeretnének visszakerülni Magyarországhoz.

Inkább a zöldségtermesztésről is lemondanak. Az orosz tábornok bolondoknak nézte őket,hogy lehet a zöldségtermesztést belekeverni a világpolitikába?

L. Beke György

-A kender-termelést fokozza a lápi terület szélén, Börvely községben kiépített kenderáztató és kikészítő telep, melyet a Mezőgazdasági ipar-részvénytársaság épített meg s újabban a "Pannónia" kender és lenipar részvénytársaság vett át.

-1940-ben a gazdakör elnöke Kese Elek

L. EMGE

Csanálos

-Itt született 1931-ben Tempfli József nagyváradi római katolikus megyés püspök.

L.Wikipedia

-Egy egész sessió 26 hold szántóföld, 12 hold kaszáló és 1 hold belsőségből áll, a holdja 1100 □ öllel számítva.

- A falutól délre egykor egy település létezett, Vada (Wada), melyet már a 13. században említettek a dokumentumok, és ennek határába telepítették a jelenleg is létező Csanálost, mely a 14. században Csanálosvada néven jelent meg.

- A falu határában lévő tölgyerdő természetvédelmi terület.

L. Jankó Szép

- Határa részint gazdag fekete föld, részint homok; erdeje minden gazdának külön van; rétjei igen jó szénát teremnek; innen a lakosok szép lovakat, s igen tejelős teheneket tartanak; szőlőkertjei savanyú bort teremnek ugyan, de nemesitett gyümölcsfákkal bővelkednek. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

L.Magyarország geográfiai szótára

A község közlegelője 850 hold, erdeje négy darabban 2125 hold, melyet egészen maguk használnak,

-Az uraságnak van itt korcsmája, istállója, szekérszinje és mészárszéke.

L.A nagykárolyi

- A 19. században jelentős volt szőlőművelése és lótenyésztése. Az Ecsedi-láp lecsapolása után sokan települtek be a faluba. 1910-ben tagosították földjeit. A 20. századelején a környék leggazdagabb és legnagyobb presztízsű településének számított.

L.Wikipedia

-„Szőlőkultúrája és különösen lótenyésztése, mely az ezredéves kiállításon négy díjat nyert, mintaszerű.

-Csanáloson - fedeztetési állomás van, a méneket Szatmárról kapják.

L. Borovszky Szatmár

Bura László: Csanálos: falumonográfia. Csíkszereda: Státus. 2001.

Csedreg

- Árpád-kori település.

- Rónán lévő szántóföldjei termékenyek, kivált őszi vetésre. F. u. Dózsa, Gál, gr. Teleki, b. Perényi, Fogarassi, Osváth örökösök s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára

Csengerbagos

-1306-ban egy királyi adománylevélben, emlitik melyben a községet és a hozzátartozó uradalmat örökös hűbérül a Bagossy család kapja, amikor Bagossy János vezetésével itt tartotta gyűlését a nemes vármegye.

-1731-ben Bagossy László "óhitű" oláhokat telepített ide.

-Van itt gőzhengermalom .

L. Borovszky Szatmár

-Határa termékeny fekete föld; rétje, legelője sok. F. u. Bagossy Jánosné, kinek itt szép lakháza van.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1940-ben a gazdakör elnöke Mogyorós Sándor

L. EMGE

Csomaköz Dégenfeld kastély.

-Buttyán János, Bay Mihály és Solymossy István. Ezek mindegyikének csinos úrilaka, vagy régi kúriája van a községben.

A középkorban három Csomaköz volt Nagycsomaköz, Kiscsomaköz ésVárcsomaköz.

L.Wikipedia

-Egyenes határa bőtermékenységű; sok dohányt termeszt; erdeje nincs. F. u. gr. Teleki Lászlóné örökösei nagy részben, Menszáros, s más nemzetségek.

L.Magyarország geográfiai szótára

Csomaköz-homoktagi ménes-1903.

Tulajdonosa: gróf Degenfeld József.

A ménes helye: Csomaköz, homoktagi gazdaság, Szatmármegye, Szaniszló vagy «Degenfeld-tanya.

A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 3100 k. h. (homokterület).

Alapíttatott 1879-ben jelenlegi tulajdonosa által. Kezdetben az anyakanczák hevertek, mig 1897. óta igásmunkára használtatnak.

A ménes felállításakor arabs, később Gidran és végül 1891. óta angol telivér bérmének használtatnak.

Állomány 25—30 drb. angol félvér anyakancza, melyek mind a ménesben; neveltettek.Az egész lóállomány 90 drb.körül mozog.Átmenet az őszi elletési rendszerre.

Tenyésztési irány: könnyű hátas lovak, valamint a köztenyésztés czéljainak megfelelő ének előállitása.

Felnevelési rendszer: a méncsikók nyáron tágas kifutókban legelnek, csakis rossz időben kerülnek fedél alá, állandóan abrakoltatnak, télen is a nap nagyobb részét szabadban töltik. A kancza és herélt csikók nyáron 2 éves korig abrakoltatnak, ezen kivül legelőn vannak, a 3—4 évesek nyáron abrakot nem kapnak,, csupán csak ha a legelő fogytán van, akkor pótlékként szénát vagy luczernát kapnak.

Télen az összes csikók lekötve állanak és naponta 5-6 órára szabadra eresztetnek.

Értékesítés: a ének a fennálló egyezség értelmében 3 éves korban az állam számára átvétetnek. A heréltek 3 éves korban a katonai csikótelepekre adatnak el..

A megfelelő kanczacsikók pedig a ménes anyakanczaállományának emelésére megtartatnak. A tenyésztésre nem alkalmas példányok a tulajdonos más gazdaságaiba igáslovakul alkalmaztatnak.

L.Podmaniczky

3 forint ezer vessző.

A következő faju simavesszöknek , csomagolva és vasúthoz szállitva: Izabella, Olasz rizling, Madleine angevine. Piros veltelini. Szilváni zöld. Carbenet, Oportó. Nagy burgundi. Sárfehér, Vegyes csemege. '

6 forint ezer Piros bakar,

8 forint ezer

Chasselasse croquant. Muscat Alexandria. Chasselasse rouge, Muscat lunel.

Háromszor permetezett erőteljes,egészséges külön tábláékba ültetett fajtiszta vesszök.

Megrendelhetők Ponyvási szölőtelep u.p. Csomaköz

Szatmármegye a TÓVÖLGYI TITUSZ szölökezelőségénél.

L.Borászati 1885 november

Dabolc

-Itt született 1887. november 21-én Kürthy Károly református lelkész, költő, író.

L.Wikipedia

-Itt nött fel Gellért Sándor költő(született Debrecenben 1916 december 11-én)

-Földe termékeny volna, de határából a Fekete-Eger mocsár, mellyet a lassan folyó Hodos vize képez, sokat használhatlanná tesz. F. u. Többen.

L. Magyarország geográfiai szótára

-a Dabolcot körbevevő mocsarakban rengeteg volt a csík. Csíkkassal fogták, sőt kasitával (fáskosárral).

-kisnemesi falu.

-a Bencze Gyuri bácsi oltókése nyomán a bő termésükkel alázatosan földre roskadó szilvafák

-Markovicsék vitték szét messzeföldre e vidék szilvaterméséből készített ízes, mézédes szilvalekvárt.

-Ma a dabolci szílva turci pálinka néven bódítja a világot.!!!!!!

-Földjüket maguk művelték.

-1743-ban egy dabolci kisnemes csizmadiaként, egy vargaként, egy pedig mészárosként tartja fenn családját.

-Az 1690-es parasztmegmozdulás vezére ….a dabolci Órás András .

-A dabolci menyecskék kasornyába rakva, cserépszilkében vitték a mezőre a meleg ételt szántáskor, vetéskor és főleg aratáskor a férjüknek. Árvagulyást főztek egy kis olajban pirított vereshagymás rántással, csillogó piros paprikával, a hízó vékonyka szalonnája már megugrott a szabadkéményből. Főleg aratáskor, mert ilyenkor a férfiak már éjfél után kimentek a búzatáblába kötelet vetni a holdvilágon, hogy legyen mivel megkötni a kévéket. A málé- és napraforgókévéket fűzfavesszővel kötötték. Ez a kötélcsinálás hajnalig tartott. A tövestől kitépett leghosszabb szárú búzából egy-egy marokba elférő csomónak a fejét a másik marokban lévővel összetekerték, megsodorták, a fejet a két marék közé hajlították és a két szárat ráfonták. Aztán az így elkészült kötelet kévébe kötötték, tizennyolcat egy kévébe. Az egészet megöntözték, hogy engedelmeskedjen, a nap ne szárítsa ki.

-Hajnalban a jó harmaton, amikor még a rókafüvet is úgy vágja a kasza, mint a cigány izéje a vizet, kezdődött az aratás. Az egy, vagy két csapóval ellátott kaszával komótosan jó másfél méteres rendet lehetett vágni úgy, hogy szinte tövig borotválták a búzát, a levágott rendet rádöntötték a még le nem vágott búzára. A kaszával nem csápoltak, mint az avasi románok. Ezért is mondta cigány, hogy a kapálás csak ácsorgás, a kaszálás csak sétálás, a vályogvetés, az a munka. A kaszás mögött a marékszedő egy sarlóval ölbe szedte, lerakta, ha győzte, akkor két ölet egymásra rakott, ebből lett a kéve. Ezt naplementig fonnyasztották, főleg ha gazos volt, s mind az volt. Akkor lerakták a köteleket, bele a kévéket, térddel jól meggyomrozták, ezért is hordtak vászonkötőt, hogy ne szúrjon, mert mindig tele volt a búza szúrókával, s a kötelet megcsavarták, s a töves részét aládugták a megkötött kévének. Mintha géppel összepréselték volna, olyan volt. Akadt, ritkán, olyan markos marékszedő menyecske, aki a gyenge kaszásnak azt mondta, hogy ha nem igyekszik, akkor őt is a kévébe köti. Ez nagy szégyen volt. De az is, ha a kaszás körbevágta a felfogott pászmát. Ilyenkor azt mondta a marokszedőjének, hogy igyekezzen, mert belevágja a rendbe. Estére aztán a földön heverő kévéket keresztbe rakták. Egy kévét alulra, aztán négyszer négyet fejjel összefordítva rá. Végül, mint a pap a fejére a sapkát, hátracsapva rátették a papkévét, azt

kétoldalról a felső kévéhez kötötték, hogy a nyári viharok ne tudják széthordani. A lerakott és keresztbe rakott búza így tovább száradt, a fejjel összerakott kalászokat a nyári záporok nem tudták beáztatni, megrothasztani, kicsíráztatni. A kerülő a neki járó kévét a keresztből kivehette amikor akarta, s villára szúrva a hátán vihette, mert a felső négy kéve közül a papkéve csak kettőhöz volt kötve, s ugyanúgy védte a búzafejet, mint eddig. Az aratás 2-3 hétig is eltartott. Aztán kezdődött a hordás. Az oldalrudas bélfás ökörszekérre, ha a jószág bírta, négy keresztet felraktak, csigás kötéllel keresztbe az oldalrudakhoz lekötötték, hogy szét ne rázódjon, csússzon. Így szállították a rakodóba (szérűskertbe), ott asztagba rakták. Aztán kezdődhetett a cséplés, amely sokszor szeptemberig is eltartott, mert a tüzes kazános cséplőgépeket csak hat-nyolc pár ökörrel lehetett vontatni, ha a két oldalra mellé rakott négy asztagot elcsépelte.

Végül a szalma meg a polyva hordással is igyekezni kellett, mert kezdődött az őszi betakarítás, szántás. A túlérett napraforgó pogácsából száraz időben kipergett a mag, vagy kilakmározták a verebek, esős időben pedig belerohadt. A málészedéssel, kóróvágással is sietni kellett. A tököt is haza kellett hordani, hogy az első fagy el ne rohassza a mezőn. Szent Mihály napjára szabaddá kellett tenni a mezőt, mert attól kezdve a csordát ráhajtották a földekre, hogy a száraz muhart meg a virágzó paprikagazt lelegeltessék még az első fagy előtt. A legelőn ilyenkor már nem volt mit egyen a jószág. Az első fagy egyből semmivé tette a málé fiókhajtásait, a paprikagazt, a töklevelet meg az apró zöldtököt, a napraforgó fiókhajtásainak még virágzó pogácsáit.

A nyári búzatarló földeken is legeltettek, vagy csapadékosabb években a gazdagon növő muhart, szelíd füveket is lekaszálták. A tehenek jól tejeltek tőle. Az ökröknek, a nagyszarvú hortobágyi magyar marhának jó volt a sás is, meg a hazahordott málékóró, de a búzaszalma is, meg a polyva. Valahogy ki kellett húzni vele a telet. Azok a gyorsjárású szilaj marhák nem voltak olyan kényesek, mint a mai fajták. Bírták a strapát. Igaz, a húsuk inasabb, szárazabb volt mint a mai jászlan nevelteké. Meg gyengébben is tejeltek.

Az ötvenes évek kollektivizálása is megtette a magáét. A bábonyi oldal több száz éves faházait széthordták, lerombolták, a szőlősöket kiirtották, juhlegelővé változtatták, az eddig létező mintegy száz szőlőfajtát kipusztították, helyébe a Halmihegyen mintegy négy-öt fajtát telepítettek. Ennyit a múlt századi nagy filoxéra járvány se pusztított itt. Dabolcnál rosszabbul csak Halmihegy járt. Ezt a települést a kanyargó határ elzárta Dabolctól. Mintegy 8-10 km-es kerülővel lehet csak eljutni a Halmihegy aljára. Ceaușescu faluromboló politikája meg felszámolta Halmihegyet. Halmiba telepítette őket. Csak a harangláb maradt meg egy kisded haranggal, meg vagy negyven lélek, akiknek az állandó munkájára az állami gazdaságnak szüksége volt. Az állami gazdaság szőlőirtása és telepítése munkaerőt igényelt, így a sors megkegyelmezett nekik. A közeli Tamásváraljáról csak a nagy szezonmunkára alkalmaztak napszámosokat. Szőlőszedésre meg ott voltak az ingyenmunkások: a szatmári Kölcsey Ferenc Gimnázium diákjai lelkes hazafias munkával

pusztítottak amit csak lehetett, miközben a diákokért felelős pártaktivisták degeszre tömték autójukat szelídgesztenyével, édes muskotályszőlővel, a Foksányban megrendezett országos versenyen aranyérmet nyert édes borral, miegymással, ami éppen került.

L.Görbe

Dobra

-…a határa három fordulóban használtatik,búzát,zabot, tengerit terem, amelyiknek egy részét a Kraszna vize kiáradása gyakorta elborittya, vannak szép szőlő hegyei és erdeje.

L.Szirmay

-1561-ben egy szőlőt emlitenek…..

-A Bélteki uradalomhoz tartozott,s annak sorsában osztozott. A Drágfiak birtoka volt.

- A Pogányvár nevű dűlőben.

XVI. század közepe táján a Kővári uradalomé lett, s később pedig az Erdődi uradalomhoz került.

-1592-ben az Erdődi uradalommal együtt a Szatmári váré lett.

-Az 1900.as évek elején 5626 katasztrális hold határral.

L.Borovszky Szatmár

Határa buzát, zabot, tengerit bőven terem; szép szőlőhegye s erdeje van. F. u. a gr. Károlyi ház.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag,háziipari kiállításán és vásárán bronz éremmel díjazták Gáti Istvánt és Sógor Andrást.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

-A Szilágy megyei/ma Szatmár megyei/ Dobra községben január 3-án nyílt meg az EMGE háromhetes tanfolyama, a záróvizsga január 23-án zajlott le 43 hallgatóval.

L.Erdélyi gazda 1944 február 1

Dobrácsapáthi

-…szántóföldjei kemény agyag,és lapályosak,egyébb iránt közép termékenységüek,nagyobb része rétjeinek kétszer kaszáltatik,fája tüzre épületre,almáskertjei……..

L.Szirmay

A település az 1400-as években még két különálló község volt Dobrach ésApathy néven

Az olcsvai apáturaságé, később egy ideig a praemontrrei kanonokoké volt.

Határa 1177 kat. Hold

Határában van a Cseh-tanya.

L.Borovszky Szatmár

Határa kemény agyagos és lapályos; erdeje és almás-kertjei vannak; rétjei kétszer kaszálhatók. F. u. Cseh, Csuhay, Virágh örökösök.

L.Magyarország geográfiai szótára

Domahida Most főbirtokosai Domahidy Sándor örökösei és Domahidy Elemér.

Mindeniknek külön kastélya is van itt.

Domahidy Sándor kastélya

-A község határához tartoznak a Csaba, Domahidy I. és és II., Péterffy és Weisz lápi tanyák és a Sipos tanya. Egy Tagy nevü pusztájáról is megemlékeznek a régi oklevelek.

L.Borovszky

Szatmár

-Földe jó buzatermő fekete föld; kaszállói nevezetesek és hasznosak mind a gyepen, mind a lápon, mivel az ecsedi láp Domahida alatt kezdődik. F. u. a jeles Domahidy nemzetség, Buday, gr. Károlyi, gr. Teleki s m. t. Hajdan sokszor tartattak itt megyegyülések.

-Domahidy Sándornak benzinmotoros malma is van itt.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1337. júl. 10. Dománhida. Miklós fia: István Zothmar-i vicecomes és a szolgabírók előtt a Lelez-i konvent embere és a nádor embere jelenlétében Ábrahám fiai: Mihály és János júl. 10-én (f. V. a. Margarethe) tilalmazták Lukács fia László fia: Tamást és más szomszédaikat Abraam Zekerese nevű birtokuktól,annak haszonvételeitől, a szántóföldektől, kaszálóktól és erdőktől. (D. in Damanhyda, termino supradicto.)

-1338. szept. 10. Dománhida.Miklós fia: István Zothmar-i vicecomes és a szolgabírók tudatják, hogy emberükkel: Vitka-i Andrással Chohol-i Péter fia: János mester a Vosyan nevű saját birtokán tilalmazta Miklós fiait: Pált és Miklóst (valamint azok jobbágyait), és más szomszédait e birtok hasznai elvételétől és használatától, ti. a szántóföldektől, kaszálóktól, halászóhelyektől. (D. inDamanhyda, f. V. p. Nat. virg. glor.)

L.Piti

-Vámos hely volt, hol a Krasznán állított hídon szedtek vámot.

-1711. április 30-án Domahida határában a nagymajtényi síkon tette le a fegyvert gr. Károlyi Sándor kuruc generális a császári hadak előtt. „Domahidy Sándor kastélyát a XVII. század második felében Domahidy István építtette „. …....” A Domahidy Elemér kastélyát 1898/99-ben atyja, Domahidy István emeltette.” …,..Domahidy Sándornak benzinmotoros malma is van itt „

Domahidy Sándor örököseinek gazdasága.

Ide tartoznak az Udvari és Angyalos határában levő részek is. Összterület 3000 m. hold. Ezen kívül még Szabolcs vármegyében, Mihálydiban van birtoka. Kert és beltelek 24, szántóföld 1400, kaszáló, legelő 830, a többi Mihálydiban van. Gazdasági és üzemrendszer Domahidán nyolczas forgó; Angyalos és Udvari bérbe vannak 5adva. Lóheremagot 30, mákot 20, kendert 25 k. holdon termel. Lóállomány összegen 30 db., ebből igás 10, a többi csikó, vegyes fajok. Szarvasmarha-állomány 70, magyar és simmenthali fajták, az utóbbiból bikaneveléssel is foglalkozik. Jármos ökör 24, tehén 20, tenyészbika 2, a többi tinó, üsző és gulyabeli. Juh-állomány 400 darab birka, 12 tenyészkossal. A tejgazdaság kb. napi 100 liter, a mit Nagykárolyban értékesítenek. Kertgazdaság czéljára bolgár kertészeknek bérbe adott 24 holdat. Van motoros malma egy pár kőre.

-Tisztavérű, törzskönyvezett istálló még eddig csak Domahidán a Domahidy Sándor gazdaságában van, a honnan az egy és fél éves tenyészbikákat 500-600 kor. árban veszik meg keresztezésekre. Ebben a simmenthali tehenészetben borjúnevelés mellett tejgazdaságot is vezetnek, napi átlagos 100 liter mennyiségben .

“Domahidy Elemér gazdasága

Összterület 1828 m. hold. Ebből kert és keltelek 30, szántóföld 1500, szőlő 3, a többi kaszáló és legelő. Gazdasági és üzemrendszer hármas forgó. 30 m. holdon lóheremagot, 25-ön bükkönyt, változó területen repczét, 20 holdon dohányt, 20-on kendert termel. Lóállomány 40 db. angol félvér, ebből igás 8, a többi kocsiló és csikó. Nevezetes méne a Millenium, Angliából importált mén fia. Szarvasmarha-állomány 190 db., magyar fajták, ebből jármos ökör 30, tehén 40, a többi tinó, üsző, gulyabeli és hízómarha. Sertésállomány 60 mangalicza anyakocza és szaporulata, 6 kannal. “.

-A sertésvész után a Domahidy István sertés-állománya régi, jó minőségében maradt meg. Benne igen szép kondorszőrű mangalicza-nyájak vannak.

L. Borovszky Szatmár

-1941-ben a gazdakör elnöke Nagy Zoltán.

L.Erdélyi 1941-42

Egregyborzova .

-….mind nemes emberek lakják,….határja jó,trágyázás után mindenféle gabonát terem,legelője hasznos és elegendő, fájok mindkét szükségeikre, piacozás közel, de határját az árviz elönti……..

-1476 –határa megjárattatott Puszta -Mánd felől.

L.Szirmay

-1722-ben határa két részre oszlik. Talaja a völgyben félfekete és sárga, agyagos, vizenyős; a domboldalokon veres. Földje inkább őszi vetésre alkalmas. 4 és 6 ökörrel kétszer szántanak. Trágyában szűkölködik. A kétszeres megterem. Szénája jó. Az Egregy pataka néha kiönt. Erdőben bővelkedik. A szomszédban őrölnek.

-1895-ben…... Területe 1023 katasztrális hold, a melyből erdő 415, szántóföld 319, rét 153, legelő 95, kert 15, szőlő (parlag) 1, terméketlen 25 hold.

-1837-ben birtokosai: Kabós, Peley, Zsombory, Hatfaludy Cserey nemesek.

L.Petri Mór Szilágy

-Egri Kelemen Aladárnak és ifj. Magoss Gedeonnak érdekes, régi kuriája van.

A település szülötte Csűry Bálint (1886–1941) nyelvész, nyelvjáráskutató, az MTA tagja.

L.Wikipedia

-……szántóföldje három nyomásbeli,tiszta búzát,kétszerest és rozsot terem, rétje, legelője kevés, fája tűzre és makkolásra határjában, piaca Szatmár közel……..

-1374 Egri határát járatni akarják……..

-1614-ben egy nemesi udvart és házat emlitenek…..

L.Szirmay

-Egri tulajdonjoga egészen 1366-ig az Egry családé, ekkor azonban Egry László és János elzálogosítja a Vasvári család-nak, azonban utána erőszakkal visszafoglalja tőlük, ezért a királyi törvényszék elé állítják őket. Később egy határjárási vita miatt újabb birtokpörbe keverednek az Egryek, évtizedekre.

-Az 1800-as évekig a falunak tiszta magyar lakossága volt, a földesurak ekkor kezdtek ide tót és oláh lakosokat telepíteni.

-Határa 2292 k.hold.

-1374-ben malmot és 1200 sertést emlegetnek. Határához tartoznak a Bornyász, Éger, Gombás, Jávos, Kuczorgó, Ponyvás, Sugár, Szénégető és Téglavető tanyák.

L .Borovszky Szatmár

-Határa 3 nyomásbeli, buzát, kétszerest, rozsot terem; rétje és legelője kevés; erdeje van. F. u. Szirmay, Korda, Udvarhelyi s m.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl . Egri

L.Fazakas Lóránd

-1940-ben a gazdakör elnöke Sepsi József - Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 36 hallgatója volt.

L. EMGE

L. Erdélyi gazda 1941 április 1

Erdőd: Károlyi kastély

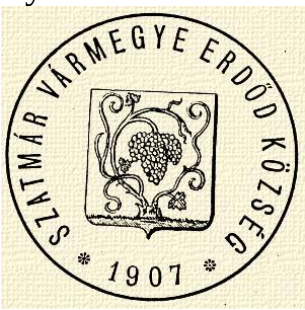

-Itt született Bakócz Tamás, bibornok, esztergomi érsek. -1442., megh 1521 jún. 15.; atyja a Drágfi nemzetség jobbágya volt. Keresztes háborút hirdetett 1514 ápr. 16-én , s rövid időn pórlázadássá fajulván, lángba borította az egész országot. Eszerint közvetve ő idézte elő a Dózsa-féle pórlázadást…

L.Révai

- Itt született 1928. június 10.-én Czier Antal mezőgazdasági szakíró .

L.Wikipedia

- A 18. század elején Erdőd központtal egy kiterjedt uradalom alakul ki, amely a Károlyi család tulajdonába kerül.

L.Szabó Márta.

- szántóföldjeik , három nyomásbéliek,melyek trágyázással mindenféle veteményt, rétjei jóféle szénát teremnek, két országos vására esik esztendönként, legelője elegendő, fája tüzre épületre, hegyei jó bort termesztenek, legmagasabb szőlő hegye Szt. Dónát…..Régente vára volt…..

A kastélyból a pincébe lehet menni a hegy alá,hol hét ágakra oszlik, hol kőből kivágva, hol béboltozva, 500 hordó bor könnyen elfér benne.

- 1565-„…boron,szemes életen,szarvasmarhákon kívül…….

- 1639-szőlőt emlitenek….

- Most is vagyon az erdődi hegyekben egy Bakocz nevezetű szőlő……..

- „….. határjában nevezetes huták vagynak, szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyek, ha trágyáztatnak, szép rozsot, kétszerest, és tiszta búzát is teremnek, réttyeit a' vizek nem járják, 's nagy része jó szénát terem, két piatzozásai három mértföldnyire vagynak, Nagy Károlyban, és Szatmáron, a' Nagy Bányai piatzok tovább esik, a' hová mindazáltal jó időben könnyű úttyok van, és magában e' mező Városban is két Országos vásár esik esztendőnként, legelője elegendő, itatója alkalmatos, fájok tűzre, és épűletre ingyen, szőlő hegyei nagyok, 's jó borokat teremnek, mint hogy külföldiek is tartanak ottan szőlőket, jó módgyok kézi munkával is a' pénz keresetre, két száraz malmok helyben, harmadik az Uraságé, vízi malmok pedig egy mértföldnyire van, első Osztálybéli.

L .Vályi

- ma azonban Károlyi grófé, aki itt szép n y á r i kastélyt építtetett. A v á r a t hosszú ostrommal János Zsigmond idején foglalták el és rombolták le.

- …….a hasonló nevű vár mellett elterülő mezőváros. Híres vásárairól.

L.Kávássy

- Az itteni kápolnában esküdött meg Petőfi Sándor és Szendrey Juliánna.

-„ A községhez tartoznak a Cserhát-puszta, Erdőhegy szőlőtelep, Tisztató, Gombatag, Konyárda, Pandúrház tanyák, Lajos puszta, Lászlótér puszta, Ujmajor és Károlyi Lajos major „ „Van egy gazdasági hitelszövetkezet. Gróf Károlyi Lajosnak gőz-hengermalma is van itt. „

- egy gazdasági hitelszövetkezet.

„ Gróf Károlyi Lajos erdőd-vállaji hitbizományi uradalma.

-Ide tartoznak a Szentmiklós, Nagymajtény, Kismajtény, Szamosdob, Tőketerebes, Madarász, Résztelek, Alsóhomoród, Felsőhomoród, Középhomoród, Szoldobágy, Páczafalu, Szinfalu, Borhíd, Oláhmogyorós, Válaszút, Óhuta, Zelestye, Papbikó, Barlafalu, Oláhújfalu, Oláhtótfalu, Balotafalu, Kissikárló, Nagysikárló, Buság, Monostor, Misztótfalu, Iloba, Szatmár, Vállaj, Mérk Börvely, Kálmánd és Kaplony községek határában fekvő részek is. Összterület 59,000 k. hold. ……..... A szatmár vármegyei uradalomban kert és beltelek 280, szántóföld 18,606, kaszáló 2335, legelő 1821, erdő 34,900, szőlő 45, adó alá nem eső terület 1013 k. hold. A földek különböző minősége szerint a gazdasági és üzemrendszer ötös, hatos és hetes váltó forgó. Repczemagot 60-100 k. holdon, dohányt 150, kendert 200 k. holdon termel. Lóállomány összesen 330, ebből igás 180, kocsiló 44, csikó 100, mén 6. Szarvasmarha-állomány összesen 3134, fehér erdélyi magyar fajta, ebből jármos ökör 1340, tehén 364, tinó 752, üsző 424, hízómarha 200, tenyészbika 84 db. Juh-állomány 9646, Merino (Electoral-Negretti) 285 tenyész kossal. Erdészetében a tölgy és a bükk dominálnak s 100 éves fordákban kezeltetnek. …..tölgy-műfát, tűzifát és a bérczes erdőkben faszenet termel. Borászatánál a fő-szőlőfajok a bakar, risling, oporto, erdei fehér, ezerjó, és mézes fehér; fő

csemegeszőlő a chasselas. Gyümölcsöse 30 k. holdon van s az évi forgalom kb. 1400 kor „

-Nagyon szép magyar gulya van… a gróf Károlyi Lajos erdődi uradalmában, melyet a múlt század elején az akkori tulajdonos gróf Károlyi Lajos alapított. Ez a még eredeti minőségében fentartott törzsgulya kizárólag a nagy kiterjedésű uradalom használatára szolgáltatja a tenyész- s az igavonó-marhákat. Ez a marha nagytestü, széles, erős csontozatú, szép galyas szarvú.

-a merinó juhot tenyésztik melyet főleg a gróf Károlyi Lajos erdődi uradalmában találjuk.

L. Borovszky Szatmár

- Határa 16460 hold, mellyből 4750 h. szántó, 2020 h. rét, 1090 h. legelő, 650 h. szőlő, 7170 h. erdő, 780 h. haszonvehetlen. Urbériség: 134 egész telek után 4361 hold szántó, 1800 h. rét, 804 hold legelő, 400 h. szőlő, 536 h. erdő. A többi majorsági föld, rét és erdő 8559 hold. Földe sárga agyagos s erős trágyázást kiván, terem buzát, árpát, zabot, burgonyát, kevés tengerit. Szőlőhegye igen jó bort ad, s a szathmárival határos; legmagasabb tetején Sz. Dónát tiszteletére egy kápolna áll,……. a hegy alatt fekvő Sós pusztán az uraságnak majorsága és gyönyörü juhtenyésztése van. A lakosok leginkább lovat és sertéseket tartanak kitünő sikerrel; s a sertéstenyésztés az uraság roppant makkos erdejében szinte virágzó. Országos vásárt 7-et tart csötörtök napokon, ugy a hetivásár is csötörtökre esik, de nagyon csekély. Mind a kirakó mind a baromvásár egyszerre történik. Erdődnek régen vára volt, de annak helyére gr. Károlyi Sándor 1730. a hegy végén csinos kastélyt épittetett, négyszegletes tornyokkal ékesitve honnan napkeletre bekeritett kies vadas erdőcskét, délről Erdőd városát, s a Bikk aljában fekvő helységeket, nyugotról az erdődi nagy erdőt, északról a szép szántóföldeket és Szathmár városát szemlélhetni. A kastélyból a pinczébe lehet a hegy alá lemenni, mely hét ágra oszlik, s 500 hordó bor könnyen elfér benne. Erdőd hajdan szinte a Drágfiaké volt; majd a Károlyi grófi családra szállván, jelenlegi birtokosa gr. Károlyi Lajos.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Erdőd szőlőhegyén 1x 1 és 1x 0,8 m tenyészterületű ,s a váltócsapos metszést alkalmazták. Szőlőfajtái: Bakator, Ezerjó, Fehér leányka és a Chasselas.direkt termők: Noah, Roska, Izabella, Othelló.

-Szőlődűlő nevei: Kishegy, Középhegy, Budahegy, Csiribirc, Rózsahegy, Major, Balaskó, 1989 előtt 60 ha szőlő volt a határban.

L.Csávossy

Erdődi ménes-1903.
Tulajdonos : Gróf Károlyi Lajos.
A ménes helye: Erdőd, Szatmármegye,
A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 5000 k. h.
Alapitotta 1863-ban néhai gróf Károlyi Alajos.

Az anyakanczák ezelőtt mind a szabad ménesben jártak, ez időszerűit azonban nagyrészt a gazdasági igás fogatokban járnak.

Rendszerint angol telivér ének használtattak. Ez időszernit Bögöncz és Digbygrand saját ének fedeznek a ménesben s szükség esetén az állami, fedeztető állomás ménjei is használtatnák.

Állomány 60 drb anyakancza, melyek Gidran, Abugress és Kis Kapitány (Lőrincz—Niczky leány) állami ének ivadékai, 1893 óta azonban «Miska» nevű pinczgaui mén is fedezett a ménesben. Az egész lóállomány 120 drb körül váltakozik.

Tavaszi elletés. Tenyésztési czél: Könnyebb igáslovak nevelése.

Felnevelési rendszer : Nyáron természetes legelő, télen belterjesebb tartás.

Felállítás: Az évjáratok 4 éves korban a gazdaságnak adatnak át használatra és pedig a nehezebbek igáslovakul, a könnyebbek a tiszti fogatokba. Értékesítés: A használati lovak nagy állománya folytán csupán a legkiválóbb példányok adatnak el.

L. Podmaniczky

-1940-ben a gazdakör elnöke Reiz Mihály

L. EMGE

Esztró

-Az 1500-as években Esztró az erdődi uradalomhoz tartozott, és a szatmári várhoz volt csatolva.

-A XVIII. század végén, XIX. század elején több földesura is volt: birtokosok voltak itt a Szabó, Pogány, Bődy és Linker családok.

-Határához tartoznak a Gruber és Tordi tanyák

L. Borovszky Szatmár

-Határa két nyomásbeli, s elég termékeny; rétjei jók. F. u. gr. Károlyi György.

L.Magyarország geográfiai szótára

Mi is az érmellék? „Ahol Kölcsey bölcsője ringott, ahonnan Ady elindult, hogy az élet- folyama belefusson a „szent nagy Óceánba”, ott van az Érmellék kiterjedt, dús legelőivel, a péri szőlőskertek édes nedüt termő vesszeivel. Ahol Petőfi először pillantotta meg az Ő Júliáját, ahol Rákóczi zászlai a porba hullottak és ahol nyaranta aranysárga színbe öltözik a táj – sokféle nép, nyelvek, vallások, hagyományok, ízek kavalkádja.”

Érdengeleg

-A falu a Dengelegi család ősi birtoka, mely még a XVII. században is a család birtokában volt. A Dengeleg várának helye még a XX. század elején is felismerhető volt.

-Határa 4736 k. hold.

-A községben hat régi nemesi kúria van.

-Dengeleghez tartoznak a Balázsi, Diószegi, Gorove, Jasztrabszki, Komoróczy, Krecsinger, Sváb, Szintay, Vay és Vonház tagok s a Kisdengeleg tanya.

- A község hitelszövetkezetet tart fenn

L. Borovszky Szatmár

-Róna határa gazdag fekete föld; rétjei jók; erdeje az uraságnak és helységnek is van; szőlőjök 1 órányira, hol jó borok teremnek. F. u. Becsky, Ócsváry, Zimány, Fényes, Bükk, Gencsy, s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára

Érendréd Falussy kúria

-Határa tágas és gazdag fekete föld; rétjei kövérek; két erdeje s nádja van. F. u. b. Luzsinszky, Luby, Sánta, Irinyi, Gencsy, Botka, Uray, Fényes s m.

L.Magyarország geográfiai szótára

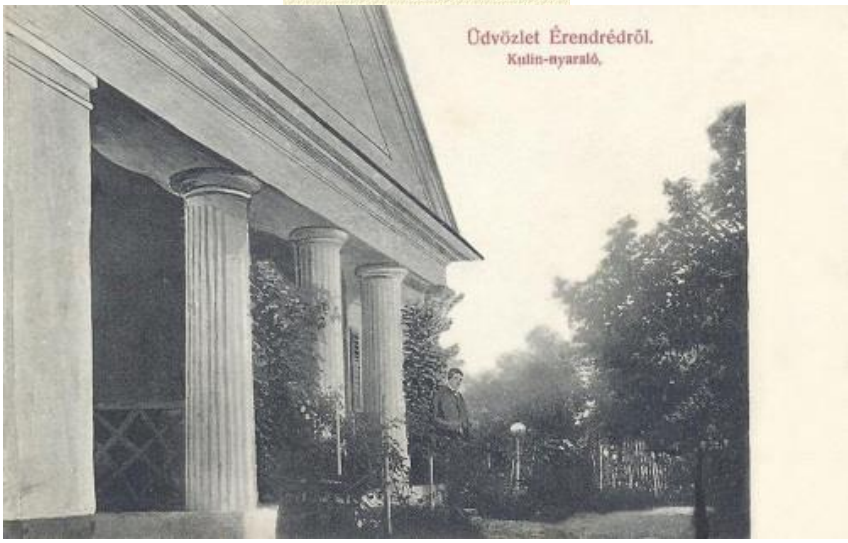

-1398-ban a Zoárdfi Endrédyek pereskedtek Dengelegi Bertalannal, aki szántóföldjeiket elfoglalta.

-1848 előtt Petőfi Sándor néha hetekig vendégeskedett Báró Luzsénszky házában, mely később községháza lett és 1848-ban, mikor az erdélyi táborhoz vonult, itt toborzott honvédeket.

L.Wikipedia

-„A lakosság gazdakört és hitelszövetkezetet tart fenn; benzinmotoros malom is van benne. „

“ Falussy Árpád dr. birtoka..

-Összterület 270 m. hold. Ezen kívül még Szilágy vármegyében van nagyobb szőlő birtoka. Itt kert és beltelek 8, szántóföld 220, szőlő 11, kaszáló, legelő a többi. Gazdasági és üzemrendszer hármas forgó. Lóherét 15-20 holdon termel. Lóállomány 18 db., vegyes fajúak; igás 14, kocsiló 4. Szarvasmarha-állomány 18 magyar és verestarka fajták; jármos ökör 8, tehén 7, üsző 3. Szőlejében borszőlőfajok, bakator, risling, leányka; csemegeszőlők: chasselas, mézes fehér, Madelain. Gyümölcsöse három holdnyi, kiváló alma- és körtefajokkal.”

“Strobencz Péter gazdasága.

-Összterület 1412 k. hold. Ebből kert és beltelek 12, szántóföld 1166, kaszáló és legelő 234 k. hold. Gazdasági és üzemrendszer hatos vetőforgó. Lóherét 100 m. h., dohányt 40 k. h. termel. Ló-állomány összesen 40 db. Furioso-faj, ebből igás 16, a többi ménesbeli. Szarvasmarha összesen van 150 db. Ebből jármos ökör 44 magyar fajta; tehén 40 nyugati, hízómarha 30, tenyészbika 1, a többi tinó, üsző.”

-Érendréden fedeztetési állomás van ,a méneket Szatmárról kapják.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Kandel Imre

L. EMGE

Érgirolt

-1548-ban kúriát említenek.

-Szántóföldje 1715-ben 88, 1720-ban 638 köblös, rétje 1715-ben 33, 1720-ban 79 kaszás. 1895-ben gazdaságainak száma 65. Területe 1855 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1258, rét 432, legelő 105, kert 8 .

-Giróton (1590 márcz. 18.) Horváth Jánosnak Kis Mihály nevű gazdatisztje van

-Határrészei: magyar nevűek: Malom-domb, Tótér, Nádas. 1640 aug. 10-diki jegyzék szerint a Girothon levő puszta nemes udvarház helyhez való szántóföldeket említenek .

-1763 – Giro (l) tban oly bőv volt kivált a szilva, hogy majd az ágak letördelőztek a termés miá…

L. Petri Mór Szilágy

Határnevek.

Csánk kútja – ,Daróczi tanya – 1894,Ér-csatorna ,Érgirolti Nagy tanya – 1894, Érhát – 1900, Fövényhát – 1900-Gold tanya – 1894, Iléd – 1806 (praedium), Illédi puszta – 1894, Illéd-útfél – 1900, Malomdomb – 1894 –

1900: Nádas – 1900, Nagyhorgas – 1900-, Nyáras – 1900, Pokota hát – 1894, Sárga tanya – 1894, Tótér – 1900.

L.Érgirolt

Érhatvan

-Itt született Saszet Géza (Érhatvan, 1929. március 8. – Nagyvárad, 2013. április 26.) erdélyi magyar filozófiai író, költő, dramaturg.

L.Wikipedia

-1545 ben „...e birtokbeli Kosárhely nevű rétjét lekaszálta és letapostatta„ olvassuk Petri Mórnál

-1548-ban”... az apró marháit Mindszentre hajtották „

-1549-ben „:::Hatvan helységben «az nag eer mellet az kenderhalonn aránth» levő rétjüket ….....oda ajándékozta”.

-1608-ban egy itteni udvarház miatt perelnek,

-Szántóföldje 1715-ben 61, 1720-ban 422 köblös; rétje 1715-ben 25, 1720-ban 168 kaszás; 1895-ben a szántóföld 1617, rét 826, legelő 225, erdő 90, kert 27, szőlő (parlag) 2, k.hold

L. Petri Mór Szilágy

- Telepítés Érhatvan községben.-1944-?-

L.M.O.L.

Érkávás

-1552 febr. 21-dikén Szántai Becski István egyezkedik Károlyi Péterrel némely juhoknak s egyéb barmoknak elhajtása dolgában, a mely «közhelyen Káváson» történjék

-1619-ben egy tavat és rétet említenek Keketh rét néven.

-1742-ben a Gencsi fordulóban egy szántót emítenek.

-……..a nádastóval körülvett sziget határrészen és a Dinnyés dombon……

-1779-ben Tasnád mezőváros tartozéka volt, melyet hat évre bérbe vették Vajai Vay Lászlótól Reviczki József, Szotyori Kerekes József és nejeik

-Határának terjedelme 1845-ben: 6,415.664 • öl, 1718-ban pedig: 28 kolonikális telek, 41 kolonikális sessio és 2 nobilis kuria.

-Határrészei: Sziget, Hortobágy, , , Dinnyeföld, Dinnyésdomb, = Disznófertő,), Kékeczi-rét, , Rácz-, Banka-rét,.

L. Petri Mór Szilágy

Érkörös

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 32 hallgatója volt.

L. EMGE

Érmindszent ma Ady Endre - Itt született Ady Endre költő 1877 november 22-én

-1548-ban apró marhákat hajtanak el,

-1551-ben kúriát foglalnak el,

-1588-ban udvarházat és nemesi kúriát említenek,

-1753-ban kúriát zálogosítanak el.

Szántóföld 1715-ben 144, 1720-ban 683 köblös; rét 1715-ben 72, 1720-ban 117 kaszás tartanak számon. 1895-ben szántóföld 2271, rét 986, legelő 485, kert 12 k.hold

L. Petri Mór Szilágy

-Az 1900-ban épített Ady-kúria a falu végén áll, emlékmúzeum van benne. Az udvar másik végében található a régi parasztház jellegű épület, melyben Ady született. Ebben a család régi bútorai láthatók.

Érszakácsi Bölöni kastély

-1869-ben 93 hold szőlője van.

L. Csávossy

-első lakósai királyi szakácsok.

-1361-ben elfoglalják a határban levő Nyáresmező nevű részig terjedő és a Forrópataknak a Szekerespatakba való torkolatánál levő földeket.

-1516 előtt pert folytattak a Szakácsi határán megtámadott és innen hatalmasul elhajtott marháikért…..

-az 1533-ban……. a Somlyón, aug. 11-dikén kelt oklevélben, ……Báthory István, szabolcsi főispán s erdélyi vajda előtt néhai Bylgezdi Nagh Ferencz özvegye Ilona a belső-szolnokmegyei ….. szakáczi falunak őt illető részét 16 frtért és 2 borjas tehénért átadja Szakácsy Lászlónak, az ő osztályos testvérének.

-1548-ban „…..szakácsii szántóföldek elfoglalásáért….”.

-1550- „…..elvitte amannak szakácsii földjeiről a learatott gabonát…”

-1558-ban a zakachy hegyen szőlőt vásárolnak.

-1606-ban udvarházat vásárolnak vissza,

-1629-ben a Macskahegyen levő szőlőt adják zálogba,

-1630-ban egy öreg udvarházat említenek,

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 26, 1720-ban 309 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 15, 1720-ban 64 kaszást; szőlőt 1715-ben 17, 1720-ban 110 kapást.1895-ben területe katasztrális holdban:, szántóföld 3441, erdő 836, legelő 415, rét 364, kert 8, szőlő beültetve 7,.

-Határrészek: Ereszény, Veresses, Gyúró (régi falu helye) Juhászkút, Laposmező, Függő-oldal, Cserepes (állítólag szintén falu helye), Gánás, Dobjakab, Szekeres, Bolygó; hegyek: Melegmál, Czihó, Gorzás, Salamon-Nagy-hegy.

L. Petri Mór Szilágy

-Antal Dániel 1938-tól Gogomán Ferenccel az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület (EMGE) vándoroktatója volt Érszakácsiban.

L.Farkas Zoltán

-1940-ben a gazdakör elnöke Bikfalvi Ernő

L. EMGE

Érszentkirály

-1414-ben erdőket foglalnak el,

-1588-ban kúriát és minden hozzátartozót adományoznak,

-1590-ben egy romlott malmot és egy udvarházat említenek,

-1655-ben udvarházat adnak zálogba és egy tulajdonos összes földjeit, rétjeit ,

-1699-ben a következő földeket jegyzik fel: Kallóvölgye, Kakastó, Gyenevölgye, Csikostó, Ároktő, Banyótövise, Mogyorószél és Anyatavak.

Szántóföldje 1715-ben 108, 1720-ban 624 köblös; rétje 1715-ben 54, 1720-ban 109 kaszás.

-1895-ben területe katasztrális holdban szántóföld 3015, rét 1481, erdő 666, kert 22, legelő 1,

Határrészei: Rajkhát, Kopolya, Anyatóhát, Gyenevölgy, Kala, Kőkert, Folyamás, Czinkóta, Cserepes, Ménesdülő és Ökörtilalmas. Erdeje felerészének neve: Csere, másik felerészeé pedig Sajté.

L. Petri Mór Szilágy

Gencs

-Itt született Nagy László néprajzi szakíró, helytörténész 1936. augusztus 22-én

-Őszterülete 2477 hektár.

L.Wikipedia

-….hol piacza is vagyon. Határja két nyomásbeli,tiszta búzát és szénát jót terem.fája és szöleje nincs.

L.Vályi

Térséges határa gazdag búzatermő föld; rétjei igen jó szénát teremnek; erdeje nincs. Az Ér a helység mellett foly el. F. u. Csomay, Laskay, Sántha, Iklódy, s más számos nemesség.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„.....két gőzmalom is van benne ...” „Határához tartoznak a Balogh, Burger, Grehl, Hegedűs, Ökrös, Penyigei, Sternberg, Tomanóczy, Tóth, Uray, Vörös és Wálik tanyák és a Forrás csárda. „

L. Borovszky Szatmár

-gazdaköri elnök Hetey Gyula birtokos

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Hetei Gyula

L. EMGE

Géres

- A település eredetileg királyi birtok volt, a daróci uradalom része,

-A XIV. század-ban és a XV. század-ban a falu a királydaróci uradalom része.

-1592-ben az erdődi uradalommal a szatmári várhoz, a szatmári uradalomhoz tartozott.

-1634-1642-ben a daróczi uradalom lajstromaiban fordul elő, s ekkor is a szatmári várhoz tartozott.

L.Wikipedia

-Fekszik Farkasorra nevü hegy alatt, igen termékeny vidéken. F. u. gr. Károlyi, Kölcsey Therezia asszonyság, Balogh, s m.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1940-ben a gazdakör elnöke Adorján Sándor

L. EMGE

Gilvács

-……..határát szorgalmatosságuk által mindenféle őszi s tvaszi mag termésre alkalmatossá tett,….szép szarvasmarhákat, és jó lovakat tenyésztenek, piacok Nagykároly…….

-1615-.ben malmot emlitenek

-később az ecsedi uradalom része lesz…….

L.Szirmay

-Határbéli szántófölgyei három nyomásbéliek és teremnek búzát,zabot, kukoritzát és krompélyt, sík tér helyen fekszik a Kraszna vize partján, erdeje. szöleje nints, piatza 1 ½ mérföldnyire Nagykárolyban.

L.Vályi

-Többször volt fejedelmi családok birtoka.

-„az gilvácsi határról hajtottanak el a magyar katonák, kik csak alá s feljárnak az országban, százhetvennyolc ökröket, mely marhákat az mindszenti földekre hajtották; ott változtatták meg az katonák az ökröket, két-két forintot adván vissza az káros embereknek, kik búzát vittek volna az szakmári piacra.- „Vallomás 1673-

L.Borovszky Szatmár

-…….igen szorgalmas gazdák (35 telkes és 10 zsellér), és szép lovakat tenyésztenek. Határa 1113 hold, mellyből 638 h. szántóföld, 175 h. kaszálló, 300 h. erdő és legelő s az erdő a telkek után fel van osztva, s itt semmi majorság nincsen. Földe fejér agyag, salétromos, buza, zab terem leginkább. Vizei a Kraszna és Homorod, mellyek néha a határ felét is elöntik. Birja gr. Károlyi György.

L .Magyarország geográfiai szótára.

Helynevek.(válogatott)

-Àlsó kút, Bivajfürösztő , Csőüszház, Demetèr-malom, Döktér, Fácános, Gilvácsi-erdő – 1894, Gőüzmalom, Káposztás, Kisrét, Legelő út, Lófürösztő, Lucèrnás felé, Pásztòrház, Sebestyén-kert, Száraz-malom, Szilvás, Szőlőfelé, Szőlőkereszt, Àlsófőd, Írtás, Nyomásrét, Bikalegelőü, Bikarét,Csere-erdő, Déli-legelőü, ,Déli-legelői-dűlő – 1864: Déli legelői düllő (Egy kut elkészült délérei

marha, ’s lovak itatására, melly téren csupán szántás alkalmával délére etettek, itattak.Dinnye-földi-dűlő – 1864-(rét volt ’s kissé dombosabb hely, mellybe dinyét termesztettek, Disznókút ,Disznólegelő ,Epres,Erdő-föld, Háromvékás – Az erdőn túl a falu határa felé,Hétvékás, Hostát – Dűlő a régi Kraszna mellett. – Ezen a területen volt – régészetileg alátámasztott – a 18. századig a régi falu, amely a Kraszna folyó áradása miatt űttelepült a folyó jobb partjára, Hosszúfőd, Ìrtás rét – 1864, Itatói-dűlő – 1864- (Lapályos vizenyös hely lévén, a hol sertések tanyáztak, és inni oda jártak, Kosár – 1398, 1864: (Ez egy bekeritett, ’s fel árkolt gömbölyü, ’s nagy térségü legelő. – 1884– 1894, Lókèrt, Lucèrnás, Nyomás rét -1398-1864- Sertés-bokros – 1398, 1864- (Nevezése onnan veszi eredetét, mint hogy régenten nagy bokrok, cserjék és Körtve fák vóltak, Tabla-föld-dűlő – 1864-(Nevezetét onnan veszi, mint hogy a Tőke Terebesi határhoz tartozó Urasági (Grófi) tábla mellett hosszant nyúlván, Toldási-dűlő – 1864-([a község lakosai] pótlékul kapván, azt egymás közt felosztva toldalékul adatott, Gyűjtő: Bura László, 2004, Fecser József (1970, tanuló.)

-1941-ben a gazdakör elnöke id.Fecser János.

L.Erdélyi 1941-42

Hadad

A Wesselényi kastély

Wesselényi és a Dégenfeld barokk kastélyok

-1816-ban a Wesselényiek vendége volt itt Kazinczy Ferenc.

-Itt született 1888. február 26-án Ady Mariska költő, elbeszélő, Ady Endre unokatestvére.

-Itt született 1929. január 8-án Bántó István újságíró, műfordító.

-Itt született 1950. augusztus 3-án Méhes Kati, Poór Lili-díjas színésznő, előadóművésznő

L.Wikipedia

-Hadad birtoklástörténete meglehetősen egyszerű: 1383-ig az erdődi királyi uradalom része volt.

L.Hegyi Géza

-Várát 1399-ben említik először……

-A középkorban fontos település volt, vásártartási joggal és kolostorral. Gyakran ülésezett itt Közép-Szolnok vármegye.

-1482-ben mezőváros.

-egykori parkokkal, /Erdély egyik legelső barokk kastélya/

-A késő barokk Wesselényi-kastély a vár kibontott köveiből épült 1761 és 1776 között A Degenfeld-kastély.eklektikus, 19. század végi.

-1772-ben megerősítették korábbi jogát hetivásár tartására.

L. Wikipedia

-Hadad jelentékeny és várral megerősített falu. Nevezetes vásárairól, szőlőműveléséről és az ott létesített vadaskertről.

-Báthory István, Lengyelország királya, a hadadi várat roppant uradalommal néhai méltóságos Wesselényi Ferencre ruházta.

-A vár……. kerületén kívül elhelyezkedő Wesselényi udvarházak is láthatók.

-„…a legnagyobb erdő borította hegyek, amelyeken át Erdélybe út vezet, a Karika nevet viselik. .

L .Benkő József

-hadadi gyümölcsös:” a vár alatt van egy nagy jó rekesz gyümölcsös kert mindenféle sok szép gyümölcsfák benne”

-hadadi szőlő és bor:A XVII.század elején az egyházmegyei jegyzőkönyvben írják.....” Az egyház két szőlőjét...a két eklézsia Hadad és Nádasd műveli....”

Bél Mátyás írja 1753-ban Hadad...” bár kicsiny de hetivásárai vannak, borkereskedése virágzó”::.

L. Szilágyság VII

-H a d a d b a n évenkint 1200—1500 egy-két eves csemetével szaporítja szép eperfását b. Wesselényi Farkas.

L.Nagy

1869-ben 59 hold szőlője van:

L. Csávossy

-**hadadi állattenyésztés:híres a Wesselényi báró -féle ménes** hadadi Dégenfeld kastély, hadadi Wesselényi kastély és kert

-1512-ben aprójószágokat hajtanak el.,

-1543-ban és 1553-ban találtak egy-egy nemesi curiát.,

-1554-ben pedig , 3 kocsist, 3 servitort, 3 stipendiariust, 3 zsoldost, 2 vinczellért (procuratores vinearum), 2 kerékgyártót, 1 mészárost, 1 vargát, 1 cziterást, 1 chirurgust, 1 takácsot (seripar…, sericarius?), 3 nemesi házat

-1577-ben egy Chyre Rész nevű birtokot és egy kastélyt perelnek,

-1625-ben borból,búzából, zabból, tönkölyből, alakorból, méhből, bárányból fizetnek papi dézsmát.

Szántóföldje 1715-ben 41 1/2, 1720-ban 196 köblös, rétje 1715-ben 25 és 1720-ban 103 kaszás; szőlője 1720-ben 33 kapás. Területe erdő 5075, szántóföld 2301, legelő 722, rét 583, kert 52, szőlő (parlag) 48, beültetve 9, k. hold Határrészei: Zabmező, Vásármező, Határrét,

L. Petri Mór Szilágy

Kiadó birtokok

Hadadi báró Wesselényi Miklós tulajdonát képező a Szilágy vármegyei hadadi uradalomhoz tartozó

BAROMLAKI ÉS KORONDI GAZDASÁGOK,

melyek egymástól' alig három—négy kilométernyi távolságra fekszenek, és a melyek 960 hold szántóból, 270 hold rétből, 178 legelöböl, 17 hold belsőségből, tehát összesen 1425 katasztrális hold gazdasági" kezelés alatt álló' területből állanak, e gazdaságokban levő gazdasági és lakó épületekkel, hatvankét darab jármos jószággal és az ezekkel járó gazdasági felszerelésékkel egyetemben hat vagy nyolcz évre haszonbérbe, vagy esetleg meghatározott jövedelem melletti kezelet're, megfelelő biztosíték mellett kiadatnak.

Bővebb részletek megtudhatók: Bazala Károly intéző tiszttartónál Hadadban; Fiktusz .József főerdésznél Nyírsiden vagy Karácsony Sándor tiszttartónál Kékesen.

Megnevezett három hely posta-állomás.

L.Köztelek 1897 oktober 30

Hadadi ménes-1903.
Tulajdonos: ifj. báró Wesselényi Miklós.
A ménes helye: Hadad, Szilágymegye Szilágy-Cseh és Alsó-Szopor.
A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 1200 k. h.

Alapitotta tulajdonosa 1886-ban,részben az atyjától,a görcsöni ménesből átvett kanczákból.

Az anyakanczák a ménesen hevernek. Fedezőménül a görcsöni ménes Prímás (Dunure—Primadonna) angol telivér állami bérménjét használták; 1903-ban kisegítőül az ott levő Búvár angol telivért. Állomány 15 drb. angol félvér anyakancza. Az egész lóállomány ezidőszerint 50 drb. körül van. - Tavaszi elletés.

Tenyésztési czél: Vadászlovak és gyors kocsilovak nevelése.

Felnevelési rendszer: Anyakanczák nyáron legelőn, a téli hónapokban 6 klg. széna-, 2 klg zab adagban részesülnek fejenkint és naponkint.Egész napon át kifutóban vannak, hol ezen kivül zab vagy lóhere-szalmát kapnak. Az elválasztott csikók egyéves korukig 4½ klg. zab-, nyáron luczerna, télen 6 klg. széna-adagolásban részesülnek. Két- és három évesek nyáron legelőn, télen 3 klg. zab, 6 klg. szénát kapnak. A csikókat 3½ éves korban lovagolják, vagy kocsiba fogják,s eddig szabad legelőn vagy kifutóban kellő mozgásban

részesülnek. A számfeletti csikókat részben mint éves méncsikókat az államnak ajánlják fel, idősebb korban mint hátas- és kocsilovakat, vagy esetleg mint pótlovakat értékesitik.

L.Podmaniczky

-ifju Cato.apja öreg Cato,annya Ibla angol teli vér,16 márkás világos pej,ifjabb WesselényiFarkas bároé, hág egy kantzát Szilágyban Hadadban 5 császári aranyakért,a kantzák mind két helyeken ingyen legelővel és gondviseléssel lesznek ellátva.

L.Erdélyi Hiradó 1837 május 2

Hadadi parasztok 1838-ban

- Szép magyar mangaliczákat lehet tenyésztésre venni Hadadon

L.Monostori Károly

-Az erdélyi részek merinos tenyésztésére jelentősebb volt báró Bánffy Dániel borsai nyája, melyből Hadadra is jut.,

L. Dr. Szentkirályi

Helynevek(válogatott)

-Àlsó-kastéj , Àlsó-malom, Barompijac, Halastó, Kűső- malom, Ócska-malom, Szedèrház, Tímár-kèrt, Tyúkház, Újmalom, Vadaskèrt, Virágház, Virágkert, Āsó-fövenyes, Āsó-rét, Āsó-Sàrmás, Apáca - 1864: Apátza (község volt, de B.Wesselényi Farkas ur ő nagysága az elpusztulás után prediummá változtatta, Apácaji szénafű, Apácaji szénafű ,Bandi-tó,Bèrkenyefánál, Bikarét, Bükhát – 1786: Bük Hát -1792, Csere – 1792, Csikós, Daróc èrdeje, Daróc-puszta1900:Darócpuszta,Daróc-rét – 1902-erdő, egykor falu volt ,Dijós –irtás, Disznóferedő, Fēső-fövenyes, Fēsőrét,Fövényes, Gát I. – Az erkedi gát Korond-oldal alatti része,Gát II. A gát Korond alatti folytatása, Grófné léniája, Hagyód-èrdő,: Határrét 1900, Hegy-végi-èrdő – A Diós mellett, délekeleti része a szőlőkig ér., Hosszú-szőlő – Régen a Belső hegytől a Szent László hegyig terjedő szőlők neve volt, Juhàrfa kút, Kancák mezeje, Kantiszta, Kapuhèj cseréje – Valószínűleg határelzáró kapu. – 1786: Kapu helly tseréjén, Kiskèrti-èrdő, Kis Talló, Korond-oldal Korond-ódàl parlag,– 1864: Korond oldal (hajdan község volt, de elpusztult, csak regélnek felölle, Köszörűs kuttya, Legelő-tábla, Leventefőd, Malom-hegy, Mogyorós erdő, Nagyèrdő – 1792, Onos Erdeo, Pap-nággya – 1864: Pap Nádja (hajdon vizes hely volt, és a rege ugy szol hogy Baratok birtoka lett volna, és még mostan is látczik a szelén a magos töltés, a hol a halas tojok volt – a böjt napokra alkalmazandolag, Puszta-

szőlő, Sátoraszó – Népetimológia: Sátorasszony – 1792: a Sátor aszóba – 1864: Sator aszszo (a Báro Wesselényi Ferencz erdő rész birtoké. Hajdon Sátor aszszo falu volt, de a török német hadjárat alatt pusztittatott el. – 1902:,Sátor oszló bérc, Somos írtása – 1792, Szántó-domb ,Száraz-aszó, Széles-fòrduló – 1703: A nyomásos földművelés emlékét őrzi, Szénafű – 1792, Szénegető, Szent László-hegy ~ szőlő– 1864, Urak szőlője, Úrbéri-erdő, Vásármező Száraz-völgy – 1864: Vásár mezö (a Báró Wesselényi Ferencz ur birtoka, hajdon ottan tartattak a Hadadi vásárok, Verőfényòldàl– 1792, Zab-mező – A Szénafű régi elnevezése. – 1786: Zab mező, 1792: Zab Mező – 1900: Zabmező (határrész,)

Gyűjtők: Bakk Ferenc (tanár, 1998), Bálint Andrea, Sánta Szabolcs, Sumi Róbert (17 éves tanítóképzősök, 1999).

L.Hadad

-1940-ben a gazdakör elnöke Máté Samú ref.lelkész

L.Erdélyi 1941-42

-1941-ben a gazdakör elnöke Janicskó János

L.EMGE

Hadadnádasd

-Hadad-Nádasd határát 1383-ban járják meg.

-Nádasd magyar falu pedig Hadad várának volt a tartozéka (1543, 1570) s a Wesselényiek jószágához tartozott (1604)

-……..kihallgatnak az 1548-ban Mutos és Cseh birtokok határvonalának megállapítása végett tartott tanúvallatásnál.

-Szántóföldje 1715-ben 18 1/2, 1720-ban 62 köblös; rétje 1715-ben 17, 1720-ban 35 kaszás; szőlője 1715-ben 9, 1720-ban 18 kapás.

-1797-ben végzett összeíráskor Magyar-Nádasd fő birtokosa báró Wesselényi Farkas volt

-1895-ben gazdaságainak száma 178. Területe 2676 katasztrális hold, a melyből erdő 969, szántóföld 872, rét 433, legelő 265, szőlő (parlag) 55, kert 53, terméketlen 29 hold.

-Hadad-Nádasd határrészei: a keleti oldalon Barszén, Kosárhegy és Nagyhegy; a délkeletin Korondi oldal; a délin Szegényág, Pólyás oldal; a délnyugotin Délő-Mező, Mogyorós: a nyugotin Kis-Nyil és Kölesag; az északin Kecskés forduló, Újhegy, Tövisoldal, Tolvaj árok, Kendernyil.

L. Petri Mór.

-díszes fejfa faragók.

-„A hadadnádasdiak szorgalmas földművelők és állattenyésztők....”

L. Szilágysági magyarok

-1869-ben 74 hold szőlője volt

L. Csávossy

-Több borpince a hegyen.

-Hepehupás, jellegzetesen szőlőtermő vidék

L. Wikipedia

-1940-ben a gazdakör elnöke Bartha Miklós

L. EMGE

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre gróf Dégenfeld M.gazdaságában Hadadnádasdon Bánkuti 1205-ös . búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Halmi és Halmihegy:

-Ítt született a településen Kótay Pál (Halmi, 1910 szeptember 21- Marosvásárhely, 1986 december 25) Orvos, urológus, sebész, orvostörténész, egyetemi tanár

-Itt született 1935. április 19-én Görbe István írói álneve Halmi György - magyar közíró, irodalomkutató, folklorista, műfordító.

-Itt született 1936. augusztus 13-án Vígh István festő, szobrász, restaurátor

L.Wikipedia

-A község legfontosabb jövedelemforrása a mezőgazdaság. A községet epertermesztése az egész országban ismertté tette. Szatmár megye adja Románia epertermésének a felét, és a megyén belül Halmi község az, amelynek a neve leginkább összeforrt az eperrel. Másik jelentősebb kultúrnövénye a szőlő, az itt termelt borokat érmekkel jutalmazzák a borversenyeken.

L.Halmi

-Fényes irja 1851-ben.”Főbirtokos benne Szentpály uraság, kinek nemzetsége már II. Andráskirály idejéb en virágzó volt, s melly különösen sok derék vitéz férfiakat adott honunknak. Többi földesurai Ráthony, báró Perényi, Gazda, Zaffiry, Száraz, végre gróf Haller, és Csató örökösök.”

-a halmi szőlő és bor: :Mindkét település honfoglaláskori település. Elterjedtebb fajták: Furmint, Fehér leányka, Ottonel muskotály, Királyleányka és Chassalas doré és rosé.

A halmihegy szőlődűlői:

Akli-hegy, Váraljai-hegy, Gesztenyés, Bátonyi -hegy. A régi szőlőkben fejművelésű, csapos és félvesszős metszést alkalmaztak. Ültetési távolság 1x 1 m. 1950 előtt a határban 30 ha szőlőt dolgoztak meg,…….

L. Csávossy

Helynevek(válogatott)

-Àlsó mező – 1656, Barackfasor – 1865, Borjú-láz — 1894, 1909, Comogai-kaszáló – 1895, Cselősz nevű forduló – 1895, Csere-szőlő – 1624, Csordalegelő, Disznólegelő, Dobosi-tag , Dögtér, Égeres,Első-erdő, Fekete-éger – 1865-mocsár, Felső-láz, Fogási-földek – 1895, Gyertyánfadomb, Hajdu-sor – 1865, -Halasy-tanya – 1894, 1909-, Harmadeger – 1694, Hármashát – 1865, Hegyaljai-kaszlók – 1865, Határlapos – 1618, Hosszestók-láz – 1895, Jég-verem-laposa – 1865-(Ez vagy a' Kávás vár közelében, melly lapos hellyen a' várhoz tartozó Jégverem vólt épülve, nevét ezen Jégveremtől vette, (Pesty), Kanális-láp, Kaszáló tag – 1889, Kávás – 1545, 1546- Kawas -castellum-Kávás-vár, Kávás-vár – 1865: ~ (Kávás Vár a' Fekete Eger mocsarai között vólt építve. (Pesty) – 1887, Kisasszonyok tagja, Kislegelő,Lápmellék – 1936, Lengyelkert – 1865-Pesty, Malom-kert – 1894, 1909, Malomszegi dülő – 1865, Medvés kert – 1865: ~ (Pesty), Mogyorószeg – 1895, Nagy-fogási-föld – 1916, Nagy-mező – 1656), -.Nagy-szőlő – 1624, Oltványosdomb) – 1936, Oltványoslapos, Ökörfű-dűlő – 1895, Pást – 1319– 1865:-Ez egy elpusztult helység be kebelezve a' Halmi határba a'IV. Béla alatti Tatár járás ólta bé nem népesittetett, Pesty, Pásti-malom – 1650, Porgolásnál-levő-föld – 1895(kapu körüli föld), Révhely – 1694, Rudas-kert-második – 1865-ludas kert ?, Rudas-nyáras-első – 1865- (Pesty) – Vö.: Ludas nyáras.,Sáncos-kert-első, Sűrű alja) – Forduló neve, Szappanyos – 1865, Szarvaskő-alatt-szőlő – 1634, Szederjes-kert – 1865,Szeszgyár, Szirmay-szőlő – 1624, Telekdomb – 1936, Tőgyesszeg, Törőláz– 1936, Turc-erdő– 1865, Urszeri – 1865,Vágott-erdei-legelő, Vajas-oldal – 1894, 1909, Vár – 1865-Pesty-, Vész – 1900 körül – Gyakran árvíz-fenyegette terület. –,Vész dombja – 1694, Virág-hegy szőlő – 1865-Pesty,Virágos-kert – 1865.

Gyűjtő: Bura László (1998), Balogh Erzsébet (egyetemi hallgató, 2004).

-Halmihegy nevét 1913-ban említette először oklevél Halmihegy néven. A település a falurombolás áldozatává vált, lakosait a községközpontba telepítették át.

-Halmihegy a hires Tokaj Hegyaljának folytatása.Hires szőlőjéről és almaboráról.

Túrmenti Természetvédelmi terület.

L.Wikipedia

Hirip

- határja lapályos ,búzát,tengerit ,zabot bőven terem,és igen sok veres hagymát terem,melyekből igen sok pénzt szereznek a lakosok,szép tölgyes erdeje vagyon,piaca Szatmár.

L.Szirmay

- A XV. században a bélteki uradalomhoz tartozó település a bélteki Drágfi család birtoka volt.

-„…..1393-ban 260 sertést hajtanak el.....”.

-1406-ban a Witkayak kérésére történt határjáráskor egy oklevélben felsorolták a település középkori helyneveit is, említette például a Balkán folyó, Hydas Balkán, Zaraz Balkán, Hangyakastély helyneveket

-A bélteki Drágfi család kihalta után koronabirtok lett, 1592-ben az erdődi uradalommal a Szatmári várhoz tartozott.

-1579-ben Zeleméri Kamarás Miklós is kapott benne nemesi udvarhelyet.

-„ A régi Szuhányi-féle urilak ma a Jasztrabszky Kálmán tulajdona. Csinos új urilaka van Papp Dezsőnek és Klupathynak. A határhoz tartoznak a Csengeritag, Dezső I. II. Hát, Háterdő és Tanyák.”

-Határa 4332 k. hold.

L. Borovszky Szatmár

- Határa 4706 hold, mellyből 3357 hold 1045 négyszögöl szántóföld és rét, 1348 h. 55 négyszögöl erdő, legelő csak az ugarforduló. Földe e vidéken a legjobbak közé tartozik; gyönyörű lisztes tiszta buzát, tengerit és rozsot terem, kevésbé kolompért. Telkesgazda van 24, zsellér 24, lakó 11. Határán végig folyik a Nagy-Balhán, továbbá határszélben esnek a száraz Balhán és a Homorod patak. Esős időben mind a két Balhán folyik. Birja Szuhányi László, kinek itt csinos lakhelye és szeszgyára van; továbbá Szuhányi Ferencz és Ignácz, Kállay Erzsébet özv. Peley Zsigmondnő, Sántha Mária özv. Kruspér Sándornő, és a Zanathy örökösök.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1941-ben a gazdakör elnöke Puskás Ambrus

L.Erdélyi 1941-42

Iriny 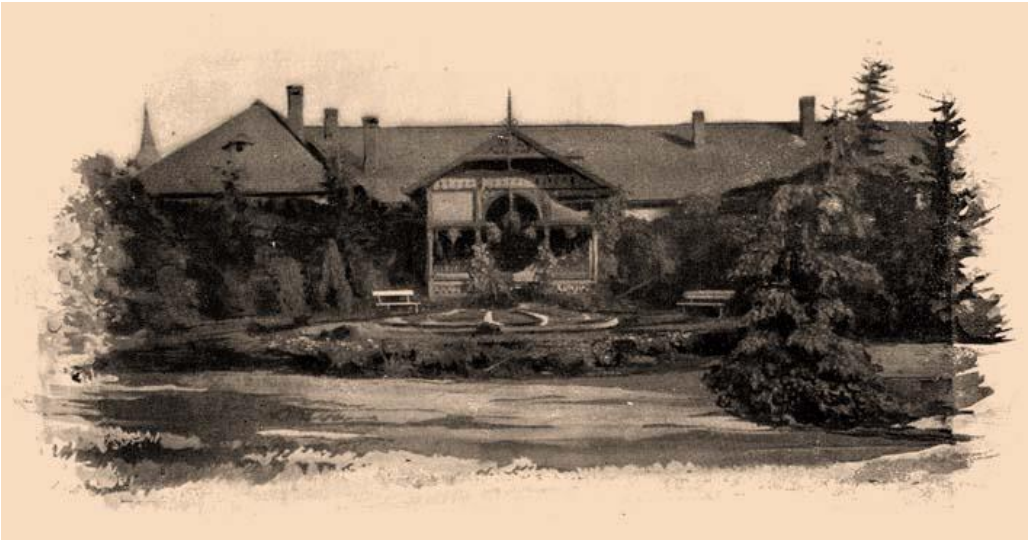

Irinyi urilak francia kerttel.

A község egykori címere kék mázú csücsköstalpú tarpajzs, melyet hullámos fonal oszt ketté. Felső részén három, legyezőszerűen széttárt arany búzakalász, a pajzstalpon három egyforma, egymástól egyenlő távolságra álló, tömött lombú fa látható. Egy-egy fa magassága a címer hosszának egyharmada. Mindhárom motívum a település egykori pecsétjén is megtalálható. A címerképek közül az arany kalászok a község mezőgazdasági jellegére, a hullámos pólyák illetve a tömött lombú fák az Érmellék ligetes, fás részeire utal.

-Határa fekete, s kövér búzatermő; rétjei jók; erdeje kettő. F. u. a régi jeles Irinyi nemzetség

L.Magyarország geográfiai szótár

- Itt született 1947-ben Irinyi Kiss Ferenc költő, újságíró.

L.Wikipedia

-1279-ben IV. László király Iuren-i Vid fiainak, Venczelnek és Lászlónak adományozta újra a tőlük Tivadar-Tódor szatmári várjobbágy által elszántott három ekealjnyi földterületet egy hőstettért. - Határa 1614 k. hold. Igen régi község.

-Most földesurai Irinyi Tamás dr. és Irinyi István dr., a kiknek itt csinos úrilakuk van, melynek alapja még a XV. századból való s 1892-ben átalakíttatták.

„Irinyi Tamás dr. és Irinyi István dr. gazdasága.

-Összterület 800 k. hold. Ebből kert és beltelek 20, szőlő 1, a többi szántóföld. Gazdasági és üzemrendszer hármas-forgó. Dohányt termelnek 40 holdon. Gyümölcsösük kiváló, faiskolájuk négy holdnyi, a gyümölcsös ugyanannyi; nemes alma- körte-, szilva- és fenyőcsemetéik vannak. A munkaerőt helyben szerzik.”

L. Borovszky Szatmár

-1941-ben a gazdakör elnöke Puskás Ferenc.

L.Erdélyi 1941-42

Józsefháza

-…határa háromnyomásbeli, kétszerest, rozsot, tengerit és zabot terem, földje térséges és kövecses, mak termő tölgyes erdeje, szőlő hegyei s meglehetős bora, piaca Meggyes,Váralja és Szatmár.

L.Szirmay

- a Szinéri uradalom-hoz tartozott egykor, s a Meggyesaljai Mórocz család birtoka volt.

Ide tartoznak a Bélafalva, Gémes, Kereszteség, Weisz, régen Izsékszeg és az Órét tanyák s a Józsefházai szőlőtelep.

L. Borovszky Szatmár

- Földje térséges és kövecses; szép tölgyes makkos erdeje, s jó bort termő szőlőhegye van. F. u. legnagyobb részben gr. Károlyi ház, de birnak benne még gr. Teleki, b. Vécsey Miklós, Szirmay, s egynehány nemesek.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl .Józsefháza.,

L.Fazakas Lóránd

-1940-ben a gazdakör elnöke ifj. Seer András

L. EMGE

Kakszentmárton Péterffy urilak

Péterffy Imre kúriája

-Kakszentmárton Árpád-kori település.

-A falu később a meggyesi uradalomhoz, és a Meggyesaljai Mórocz család birtokai közé tartozott a szomszédos Kak településsel együtt, később a Báthori-család birtoka lett, majd a Báthoriak örököseié.

- A szinéri uradalommal a 17. században a Szatmári várhoz tartozott.

-Határa 600 hold, mellyből 450 h. szántó, 150 h. rét, s gyümölcsöse is szép. A föld feliszapolt lankaság, s olly buja kövér, hogy csak tengerit és burgonyát lehet gazdag sikerrel termeszteni. Rétjei is szinte illy gazdagok, s itt gyönyörű hizott gőbölyöket láthatni. Birják: Gáspár Dániel, Péterffy Albert, Markos Imre, Téglásy József. A határból 380 h. Urbériség

L.Magyarország geográfiai szótára.

-….a Szamos…hasznos malmokat hajt, mezeje igen jó termékű, a szamos vize kövériti, szép gyümölcsössel, piaca Szatmár…..

-1369-ben a meggyesi uradalomhoz tartozik….

-1525-ben az Udvari útra dűlő Márványa szer és a Kigyós rekettye földek a szentmártoni határhoz tartozónak határoztatik…..

L.Szirmay

Péterffy Imre gazdasága

-A 20. század elején Péterffy Imre volt birtokosa, akinek itt szép úrilaka is volt, melyet még a 19. század elején Péterffy Albert épített

-Ide tartoznak az Udvari és Domahida határában levő részek is. Összterület 950 m. hold. Ebből kert és beltelek 18, szántóföld 900, erdő 32 m. h. Gazdasági és üzemrendszer hármas vető-forgó. Lóállomány 24, vegyes fajú; ebből igás 20, kocsiló 4. Szarvasmarha 160, magyar fajta; ebből jármos ökör 36, tehén 10, a többi gulyabeli. Gyümölcsöse van s évi forgalma kb. 600-800 kor. "

-Határához tartoznak a Keresztszeghy, Pap, Stern és Téglási tanyák.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke dr. Verner Jenő

L. EMGE

-1941-ben a gazdakör elnöke Szabó Sándor

L.Erdélyi 1941-42

Kaplony Haller kastély

-Határa mindent bőven terem, s észak felől Kraszna vizéből alakuló tavai vannak. F. u. gr. Károlyi, Bagossy nemzetségek s több apró birtokosok.

L.Magyarország geográfiai szótára

- A szó jelentése tigris (magyar-török eredetű).

L.Wikipedia

-Kaplony történelme szorosan kötődik az egyedülálló Ecsedi-láp történelméhez……

L.A falu honlapja

-Határja két nyomásbeli,búzát,zabot kukoricát jól terem,erdeje,szőleje nincs, piacza Nagykároly.

L.Vályi

- 1734 említenek egy Vayné és egy Bagosy Dávid kúriát.
- szőlleje 48 hold.

-Kaplony, helység Szatmárvármegyében, az ecsedi láp szélén. Ezen helységet a gróf Károlyi család, mint főbirtokos, a Bagossy családdal együtt osztályos jusson birja.

-Az uraság belső birtoka teszen 53 holdat,…….

-E helység közlegelője 1129 hold, nádlása van 1115 hold a Lápban.

-Urasági remanentialis földek szántóföldben 107, kaszálóban 169 hold.

L.A nagykárolyi

-Határához tartoznak a Keresztszeghy, Pap, Stern és Téglási tanyák.

-gyékényfonás

- Kaplonyban fedeztetési állomás van, a méneket Szatmárról kapják.

L. Borovszky Szatmár

- 1940-ben a gazdakör elnöke dr. Vágó Károly

L. EMGE

-1941-ben a gazdakör elnöke Páter Biró Endre

L.Erdélyi 1941-42

Kálmánd

Itt született 1889. szeptember 19-én Láng Ferenc erdélyi magyar helytörténész.

Kálmánd az Ecsedi uradalomhoz tartozott,……

A falut a gróf Károlyiak 1748 körül svábokkal telepítették be, s az ott lakó református magyarokat áttelepítették a szomszédos Börvelybe.

Az Ecsedi-láp lecsapolásakor itt a kisbirtokosok 765 hold földhöz jutottak.

L.Wikipedia

-…határja három nyomásbeli, búzát, dohányt bővséggel terem, erdeje van, szőleje nincs, piacza Nagykárolyban.

L.Vályi

-…. nevezetes lótenyésztéssel. Határa gazdag fekete föld; az ecsedi lápban sok szénát gyüjthet, halat, csikot, nádat szerezhet; szőleje lapos helyen fekszik; erdeje mind az uraságnak, mind a lakosoknak van. F. u. gróf Károlyi.

L.Magyarország geográfiai szótára

- Kálmándon fedeztetési állomás van , a méneket Szatmárról kapják.

L. Borovszky Szatmár

- Az Ecsedi-láphoz erősen kötődő település mindennapjai megváltoztak a láp lecsapolásakor. A művelhető földek területe megnőtt, ugyanakkor eltűntek a láphoz kapcsolódó hagyományos foglalkozások.

L.A falu honlapján

- 1941-ben a gazdakör elnöke Tempfly János.

L.Erdélyi 1941-42

Kegye:

- Kegye határában állt hajdan a Zálmoki vár, …

L.Wikipedia

-…….határja hegyes völgyes és nagy kiterjedésű, földje fekete, terem búzát, rozsot, tengerit a terméseit Tasnádon és Szatmáron szokták eladni. Kaszáló rétjei jó szénát adnak, van nagy kiterjedésű ……Bajos nevezetű erdejük, szőlő hegye,……az uraságnak tsinos kertje,melybe szép udvarház, istálló épittetett……..szép lovak nevekednek benne.

-1421-ben”…….elvitte az asztag élettyét, 9 ökreit, 4 méh kassát és 60 sertését……”

L.Szirmay

- Szirmay 1809-ben kiemeli, hogy «az erdélyiekkel vetekedő szép lovak nevelkednek Kegyén»

-Szirmai 1809-ben szép urasági kertet és udvarházat látott Kegyén.

L.Petri Mór Szilágy

-1869-ben 118 hold szőlője van.

L. Csávossy

Keszi udvarház

-Keszi valami különös alakú erdőt jelent.

-1895-ben mezőgazdasági területe:szántóföld 358, rét 87, erdő 82, legelő 20, kert 2, k.hold.

-Határrészei

Tőberk, Berekalja, Tekehajtó, Dinnyeföldek, Nyilas. Erdő: Tőberke. Legelők: Morgó-hátulja, Kis-gaz. Szőlő: Morgóhegy.

Kútai: Jókút és Itató-kút.

L. Petri Mór Szilágy

Királydaróc

-Király daróc, vásár joggal felruházott mezőváros.

L.Kávássy

-….Földjei mindenféle gabonát bőven terem,rétje szénát eleget és hasznosat ád,piaca Szatmár és Károly,legelője tágas elegendő fajzású,káposztát bőven termesztenek,szőlős kertjeik tágasak,malmok helyben……

L.Szirmay

-Az Árpád-kori település neve már 1217-ben van említve Solymos' néven, mint a királyi sólymárok birtoka és faluja.

-Szaklyán elpusztult település is Darócz határában feküdt egykor.

-1469-ben mikor a település ura a Csáky család volt, Zsáklyán alakban említették az oklevelek, azonban később nyoma veszett, valószínűleg a török időkben pusztult el.

-1489-ben Csáky Benedektől Darócz negyedrészét, s a malmot Drágfi Bertalan kapta meg.

-A Drágfiak a bélteki uradalomhoz csatolták a maguk részét, és újabb birtokokat is szereztek benne.

-A XVI. század végétől a XVII. végeig a daróczi uradalmat, melyhez 1634-ben Darócz, Nántű, Terebes, Rákos, Oláhgyöngy, Géres, Gyürkefalva, Pusztatelek, Bajfalu, Nyegrefalva tartoztak, a szatmári vár birtokaihoz csatolták.

-Hozzá tartoznak az Anyata és Árpád-tanyák s a Füzkerttelep.

-A községben hitelszövetkezet van,……..

L.Borovszky Szatmár

-A 15. században már oppidumként említik,……..

L.Királydaróc

-…….vizimalommal. Fekete szántófölde dúsan termi a tiszta buzát; rétjei kétszer kaszálhatók; erdeje, szőlőhegye és tágas legelője van. F. u. nagyobb részben a gr. Károlyiház, s még Gerzon, Irinyi, Linkner, s t. m.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron tartott EMGE vetőmag, háziipari kiállitásán és vásárán aranyéremmel díjazták Ember Gézát.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

-1941-ben a gazdakör elnöke Gerzon Zsigmond

L.Erdélyi 1941-42

Kisbábony

-Kisbábony Árpád-kori település.

L.Wikipedia

-„Az ugaroló földhasználati mód a határ részekre, fordulókra való osztását kívánja meg, így egyes mai határnevekben ez az elnevezés is előfordul, mintegy bizonyítva a valamikori ugaroló rendszert. Kisbábonyban például van Terebesi forduló,……”

L.Fazakas Lóránd

-Az erdőirtás után felszabadult területet mezőgazdasági céllal hasznosították, s manapság a lakosok zöldség- és epertermesztéssel foglalkoznak.

L.Kisbábonyi ref. Egyházközség.

Helynevek(válogatott.)

Kertek, Alsófolyamat – 1479, 1751, Bábonyi-rét – 1894, 1909,1931-, Bábonyi-rét – 1894, 1909-,Benés-láz – 1936, Csikászó– 1936, Csuka-puszta – 1865- dülő (Pesty), Fogási-föld – 1895: fogási földek, Görjös– 1865 (’ez ezelőtt gidres gödrös honcsokos helység vólt, s nevét attól nyerte.) (Pesty) – 1931– 1936, Hídvége – 1865- dűlő, Hosszú-bérc – 1479,Hosszú-Estók-láz – 1865, Hosszú-láz – 1936– Irtott terület, Hosszú-ősz – 1464: Hozzeus, terra– Vö.: Hosszú vész, Terebesi liget,Hosszú-vész, Igényelt ,Irtovány – 1864, Kertalja– A kertekkel szomszédos szántóterület, Király út Kiráj ut – 1865, Kövesmál – 1319, Külső Varga láz – 1895, Legelő, Méhes-láz – 1865 (Pesty).,Mogyoró-szeg – 1895, Nádas – 1888, Nagy-éger – 1865 (Pesty), Nagy-fogási-föld – 1895, Ökörfű – 1319- 1865: Ökörfű (legelő), Pelesőc – 1897,Pelsőc hegye – 1477: Pelsewczyhegye, promontorium, Porgolás – 1865- (dülő, Pesty) – 1895, Régifogás – 1936, Sovány-sor – 1865 ,Szárazhát – 1936, Székes-Batarcs – 1319: Zekesbatarch –’székes, szikes: mocsaras, vizenyős, sziksós’, Szentpály- István-tanya – 1894, 1909, Terebesi- forduló –

1865, Terebes-mezőszél – 1319: Therebes mezeuzil, Tölgyfa – 1479,1751,Újfogás ,Urbánusvölgye – 1319: Urbanusvelge, Urbanuswelghe, Urbanosvelgee (vallis, Pesty)

Gyűjtő: Bura László 1971, 2000

Kisdengeleg

-Kisdengeleg helyén az Árpád-korban Besenyő nevű település feküdt, mely a 17. században már csak mint puszta szerepelt az oklevelekben.

-Kisdengeleg helyén az Árpád-korban Besenyő nevű település feküdt, mely a17. században már csak mint puszta szerepelt az oklevelekben.

L.Wikipedia

Kiskolcs

-Sik határa, mellyen a Szamos folyik, buzát, tengerit, zabot bőven terem. F. u. gr. Teleki, b. Vesselényi, Darvay, s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára.

-Határa 1388 k. hold.

-A falu a meggyesi és a bélteki uradalmak határai között feküdt, s tulajdonosai mindig kisebb birtokosok voltak. A két község sorsa is mindig ugyanaz volt.

-1325-ben Kiskolch, melyet ez időben Myre Kolch-nak írták, és a Vitkay család volt birtokosa, mely határperbe keveredett a szomszédos Nagykolcs uraival, a Csomaközy és Bagossy családok tagjaival.

-„Határához tartoznak a Czikay, Détse, Győri, I. II. III. Kiskolcs, Muhi, Nagy I., II., III., IV. Pika, Sáfrány, Szeőke,és Szmik tanyák.”

L. Borovszky Szatmár

-1941-ben a gazdakör elnöke ifj.Nagy Elek

L.Erdélyi 1941-42

Kismajtény

-Itt, a majtényi síkon tették le a fegyvert a Rákóczi-zabadságharc katonái 1711. április 30-án.

L.Wikipedia

1348. jún. 26. Majtény-Ábrahám [fia: László mester] Zothmar-i vicecomes és a szolgabírók előtt [NogZekeres]-I [László fia: István] tiltakozott, hogy Zupsa és Darnow nevű földjei hasznait a szomszédai elveszik.
Kérésére fentiek ennek tilalmazására kiküldték emberüket: Mytes-i Mihályt, aki [visszatérve] elmondta, hogy a tilalmazás után gyümölcsfákat vágtak ki, [s ezt a saját szemével látta]. (D. in Mohten, oct. Corporis Christi.)

L.Piti

-Határa 4066 k. hold.

-1467-ben Kismajtény határát megjáratták Dománhidy András és Báthory András

-A község azonban nagyon áradásos helyen volt és a múlt század nyolczvanas éveiben az örökös árvizek elől menekülni akart a lakosság s gróf Károlyi Alajostól megvették az ú. n. "Messzilátó" dombot örök áron, a hol

addig csak a dombtetőn állott egy kisebb épület a "Messzilátó csárda". 1884-1886-ban történt meg az átköltözés.

-A szatmári békét a "nagymajtényi síkon" kötötték meg 1711 ápr. 27-én gróf Károlyi Sándor és gróf Pálffy János. A nagy eseménynek körülárkolt és emlékoszloppal megjelölt helye mellé költözött a falu s igy nyerte meg Kismajtény határa a békekötés helyének nevezetességét. A község régi helye ma Ókismajtény puszta……

L.Borovszky Szatmár

-Határa róna, feketeföld, s mindent bőven terem; a Krasznában csikot, halat, bőséggel foghat. F. u. gr. Károlyi.

L.Magyarország geográfiai szótára

Kispeleske

-Határa mind őszit, mind tavaszit bőven terem; erdeje és jó rétje van. F. u. a Becsky nemzetség fiága.

L.Magyarország geográfiai szótára

-két szép kúriája van, Szántó mezeje jó, terem mindenféle őszi és tavaszi magokat, kaszálója is hasznos,van különös? erdeje…..(feltehetően urasági és falusi erdők)

L.Szirmay

-Határa 2902 k. hold.

L.Borovszky Szatmár

-1869-ben 62 hold szőlője volt.

L. Csávossy

Helynevek(válogatott)

Libarét, Alerdő Àlèrdő, Alsó-fiatalos – 1864,Berki-forduló – 1864-, Borsi-tag , Csarnahó – 1864– Fiatal erdő, Déllő – 1864 – Marhadeleltető, Éger – 1864) – Elpusztult erdő, ma legelő, Eger-alatt-való-föld – 1809– Vö.: Harmadik forduló, Éger-oldali-dűlő – 1864– Az éger (patak) vize mellett,Első-forduló-Lázár-felé – 1809, Felső-fiatalos – 1864, Finta cseréje – 1760,Fogás ,Foglár, Göröjös-hát – 1809, Haraszt – 1864,Harmadik-forduló – 1809: Harmadik forduló (Egyh. 175) – Vö.: Eger alatt való föld.Homok-felé – 1864,Homoki-dűlő – 1864– Homok községhez közel van.Hosszútábla,.: Nyírfatábla,Irtás – 1864,Kádár gödre, Kaszáló-mező – 1809,Kavicsos– Vö.: Kövicses,Kenderes – 1864,Kismező,Körtvélyesnél-való-föld – 1809,Kötél-hát – 1864, Lágyos – 1809),Lapos-kaszáló – 1809, Liget ,Liget alja – 1936 Legelő ajja – határnév , Ligeti-dűlő – 1864-Kaszáló, Méhtelek-fele, Mélytelki-forduló – 1864, Mogyorós– 1864, Nagy-Éger Nagy-rét – 1864, Negyedik-forduló – 1809, Nyárfa-erdő, Nyárosi-első – 1864,Nyárosi-harmadik – 1864,Nyárosi-második – 1864, Nyírfatábla, Pál-háza-dűlő – 1864, Rekettyealja – 1936, Sár-aljai-dűlő – 1864,Sári erdő ,Sárhát – 1809, Sári-forduló – 1864,Sár-nevű-határ – 1809, Szárazberki út ,Szeredaszeg 1936 határnév, Szoboszlai-tag, Szilvás, Szőlőskert,

Szöllős-kúti – 1864– Régen szőlős volt,Tatár-erdő – 1864,Varjas , Zajta-fele, Zajtai-első – 1864,. Zajtai-harmadik, Zajtai-másod – 1864.

Gyűjtő: Bura László 1975, 2001

Kissár

-határa 827 k. hold.

-Határában volt hajdan a Sziget puszta…….

L.Borovszky Szatmár

-Földje kevés, de jó; rétje több; a homoki köz erdőn kivül még két erdeje van.

L.Magyarország geográfiai szótára

Kökényesd

-Árpád-kori település.

L.Wikipedia

-Határa róna és gazdag; rétjei jók, tölgyes erdeje van. F. u. Szentpály, Pogány, Fogarassy, Butykay, Dobsa, Ráthonyi, Domahidy örökösök.

L.Magyarország gerográfiai szótára.

-„Az ugaroló földhasználati mód a határ részekre, fordulókra való osztását kívánja meg, így egyes mai határnevekben ez az elnevezés is előfordul, mintegy bizonyítva a valamikori ugaroló rendszert Kökényesden a Cser felől való forduló.”

L.Fazakas Lóránd

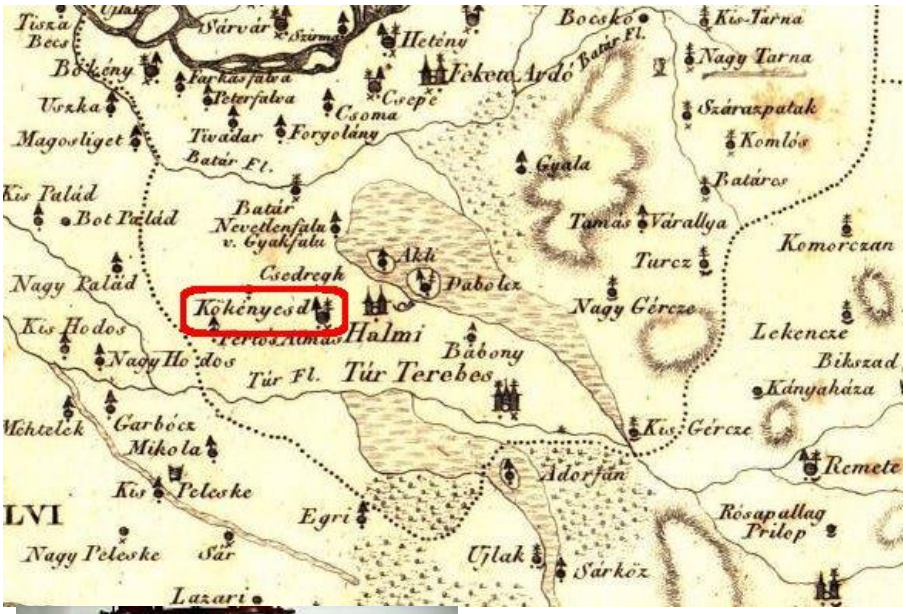

←Kép a kőkényesdi múzeumból.

Kőszegremete régebb Remeteszeg

- nagy falu dombon, szép 51 rendbeszedet házzal,….iparkodó gazdák, szántásból, vetésből szőlő mivelésből élnek, szép erdejek …….

L.Szirmay

-A XVII. században székelyek telepedtek le a faluban, s az ő utódaik éltek itt még a XX. század elején is.

-A XVIII. században Kőszegremete urai a gróf Teleki, báró Vécsey, báró Wesselényi, Fogarassy, Kölcsey és Rhédey, majd pedig a gróf Károlyi, báró Horváth, gróf Karcsay, Haller, Kende, Kovács, Dobay, Bagossy és Boross családok.

- Határa 2761 kat. hold.
- Hajdan Remeteszeg volt a neve.
- Határához tartozik Remecsora puszta.
- Dűlőnevei közül a Bélavára, Méregmező és Szulejman-szer figyelmet keltenek.

L. Borovszky Szatmár

- Nagy dombon rendesen épült, s a lakosok iparkodó gazdák, szántásból, szőlőmivelésből élnek; erdejök mind a hegyeken, mind a laposon elég. A Túr, Fejér, Terep, Mogyorós, Lekencze patakjai itt szakadnak egybe, és ezen tul Túr neven neveztetnek. F. u. gr. Teleki, Ormós, b. Vesselényi és Vécsey s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára.

-„…. határja 3 nyomásbéli, hegyes, vőlgyes, erdős, fejér agyagos, terem búzát, kukoritzát, zabot, szőleje tsekély bort termő.

L. Vályi

-remetei szőlő és bor: . A XVII-ik és a XVIII-ik században feljegyzésekből tudjuk,hogy itt a debreceni polgároknak is volt szőlőjük. A Monarchia idején szekérrel hordták innen a Bakatort, a Chasselas-t és a Járdoványt is Máramarosszigetre az izraelita családoknak. Régebbi szőlőfajtáik.: Somszőlő, Bakator, Olasz rizling, Erdei, Oportó, Nagyburgundi kék melyeket zöldhajtással szaporítottak Direkt fajtákon is termeltek: Othellót, Izabellát, Delawarit és Noah-t

L.Csávossy

- Helyi szőlőtermő község,1917-től 1946-ig gazdakönyvben jegyezték a gazdák nevét, szőlőjük nagyságát stb.

L. Mod László-Simon András

Határnevek(válogatott)

Csordajáró, Libanyáj utca, Ági-csere, Agyagos-doboga – 1864- fazekasok edénykészítésre használják., Alsó- felső- Sándor – 1864, Alsó-major – 1894, 1913, Alsónyires – 1935, Bak-szállás – Régen a Bak család birtoka volt, rajta ’szállás’, az év bizonyos részében lakott tanya, Bányai-nyíres, Béla vára, Bélavármocsár – 1936- (határnév), Bika-rét– A község tulajdona, a bikák

legelője. – Vö.: Irtás. – 1936: ~ Bikkalja – 1935, Deszka- láp – 1894, Édenkert, Égres-oldal, Egresrétség – 1935, Erdős-láza, Feketető – 1935: (határnév). Felső-major – 1894,Felsőnyíres – 1935, Fiatalos s– Fiatal ültetésű erdő, Fogás – Az erdő legelőerdővé alakított része, Fűrész-lágyas – 1935– A Kányaháza mező sarka. Talaját a talajvíz 'lágyas'-sá, süppedékessé tette.Fürészmalom mellett., Gyertyános-dűlő – 1935, Halastó– Helyén egykor halastó volt.,Irtás Kert-alja– A kertek aljában elterülő terület, Kismogyorós- Állótólag a 18. században még lakott település volt,Kónya-kert ,Lapos-erdő– 1864, Malom út, Méregmező– 1864– 1907-1936– Népetimológia: olyan gyenge a földje, hogy „a méreg eszi az embert, amikor ott dolgozik, Muzsdaly- Az egykori erdő fafajtájának nevéről Nádas– Régen nádas, mocsaras hely volt.,Nádas-patak – 1864, Nagy-gát, Nagy-híd-környéke – 1864, Nagymogyorós – Állótólag a 18. században még lakott település volt, Nagy-rét, Rózsás-mező– Nevét vadrózsáiról kapta, Sásasoldal – 1936, Somoshegy-mocsár – 1936, Szádokos – 1864– 1936: ~ (határnév) – A teteje szőlőhegy, az alján sok a szádokfa., Széchenyi dombja – 1864, Székely-nyires, Tölgyesforduló – 1936, Túrvékonyi-mező– Túrvékonya falunevét őrzi, Vadaskert – 1894.

Gyűjtő: Bura László (1976), Dohi Éva (2001), Hosszú Éva (1977).

-Először 1241-ben, majd 1600-ban, s végül 1717-ben, amikor a szőlőhegy présházait is feldúlták, s a hordókat csapra verték.

-Nem csak az Avas, de egész Szatmár megye egyik legjelentősebb gyümölcstermő települése Remete. A sok ezer szilvafa terméséből kiváló kisüsti pálinkát és lekvárt főznek, az alma, körte, dió, szőlő sok család megélhetését segíti

L. Széchenyi nyomán a Parciumban...

-1940-ben a gazdakör elnöke Dohi Bertalan.

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 47 hallgatója volt. A tanfolyam időtartama február 24-március 8 között.

L. EMGE

A kőszegremetei tanfolyam hallgatói gyümölcsészeti gyakorlati bemutatón.

L.Erdélyi gazda 1941 április 1

TÖMÖRY Lajos Kőszegremete a források tükrében

Krasznabéltek néha csak - Béltek. Bélteki kastély

-Itt született 1948. október 22-én Bálintfi Ottó magyar filozófus, kritikus, egyetemi tanár.

L.Wikipedia

-„Szántó földgyei mind a' három nyomásban termékenyek, réttyei jók, piatzozások két mértföldnyire Szatmáron, mind épűletre, mind tűzre szabad fájok van, szőlő hegyei is jók, és közel a' határban; a' hamú zsír ház is tsak egy órányira van hozzájok, a' hol fagygyút, fát, és hamut jól eladhatván, első Osztálybéli."

L .Vályi

-1772-gróf Károlyi Antalnak a bélteki kastély,mezőváros és uradalom, Sándorfalva, Szakasz, Felső, Kőzép és Alsó vagy is Rente-Homorod, és Dobra helységekkel Királyi adománnyal adatott.

L.Szirmay

-1592-ben az Erdődy uradalomhoz tartozott, és ezzel a szatmári váré volt.

-1772-ben mint mezővárost emlitik.

L.Wikipedia

-a bélteki szőlő és bor: A bélteki dombságon ,már a honfoglalás óta ismert a szőlőtermesztés. Egy helyi legenda szerint, a település nevét is a borról kapta .Szent László ugyanis 1085-ben a környéken vívott csatát a besenyőkkel. Pihenőidőben katonái tökbe töltött borral kínálták meg,amire ő viccesen megkérdezte, miféle bélű tök az ,amit elébe hoztak .Innen származik a Béltek elnevezés.

L.Szatmár

-vásárjoggal felruházott mezőváros.

L.Kávássy

-Határa mind a három nyomásban termékeny; rétjei jók; erdeje mind fajzásra, mind épületre nagyon használható, szőleje kedves bort terem, s pinczéi hiresek. Hajdan két magvaszakadt jeles nemzetségek, u. m. a Zudarak és Drágfiak birtoka és lakhelye volt. 1681. várának felépitése határoztatott az országgyülésen./A vár nem épül fel/ 1778 gr. Károlyi Antal, a várost, s a hozzátartozó uradalmat, melly Sándorfalva, Szakasz, Felső-Alsó-Közép-Homoród és Dobra helységekből áll, királyi adományban nyerte, s most is a gr. Károlyi házat uralja.

L.Magyarország geográfiai szótára

Határa 6860 k. hold.

-Az Árpádok korának már az elején szerepel.

-1395-ben a Czudarok tanúkat vallatnak a Károlyiak ellen, hogy ezek béltelki erdejüket kivágatták,…….

-1556-ban királyi jószág lett s mezővárosi szabadalmakat kapott. Ekkor hozzátartoztak Szakasz, Becs, Pete, Rente, Közép és Felső Homoród, Dobra, Esztró és Gyöngy falu .

-a Prépostváryaknak sánczokkal ellátott várkastélyuk volt itt.

-A községben ásványvízfürdő van,továbbá hitelszövetkezet, gőzmalom..

-„A dűlőnevek a Gundihegy, Bálhegy, Pénzes, Botahalma dűlők. „

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Reizer János

-1940-ben az EMGE peronoszpórajelző állomást hoz itt létre, vezetője Darabos Márton hegyközségi bíró.

L.EMGE

Krasznacégény

- Határa mindenféle gabonát bőven terem; rétje, legelője elég és jó. F. u. 4 telken kivül, Kende Zsigmond, kinek itt ékes lakhelye van.

L.Magyarország geográfiai szótára.

-Chegen a tasnádi uradalomhoz tartozott…….

-Az 1797 évi összeíráskor birtokosai voltak: Vay Mária, a kincstár, Balog család tagjai, Vass György, Dési József, Szarvadi Imre, Czégényi Mihály, Szabó György, Nagy László, Pap Ferenc, Jakab István, Vass János, Dési Klára, Kincses Pál.

-1742-ben kaszáló közös kaszáló réteket említenek, Szántóföldje – a pragmatica sanctio táján – 35 köblös, rétje 20 kaszás. 1895-ben területe katasztrális holdban, szántóföld 578, rét 247, erdő 42, legelő 24, kert 6,

-Határrészei

-Erdőalja, Horgos, Ágazza, Domb, Szentrét, Kiskúti, Szabórét, Homok, Szállás és Kurta földek (kiszakították a 40-es években Kisfalu határából) Nagy-rét, Zsidó-rét. Erdők: Beczi- és Malomgazda-erdő.

L .Petri Mór Szilágy

A nemesalma-termelésben különösen kitünik Kende Zsigmond czégényi birtokos kertészete.

L.Borovszky Szatmár

Kemény Zsigmond dohányszárítója.

Krasznamihályfalva Degenfeld Sándor-kúria

-Több jeles uriháza……. Határa 18000 holdra terjed, s ennek egy része kövér fekete föld, nagyobb része homok; terem buzát, rozsot, tengerit, burgonyát, sok dinnyét; erdeje is derék. Nevezetes terménye a kigyószer készités. A mondott határból urbériség csak 40 6/ egész telek, a többi majorság. Hetivásárt minden csötörtökön, országos vásárt 4 izben tart szinte az emlitett napon, de a baromvásár szerdán tartatik. Fő birtokosa gr. Stubenberg, aztán Szlávy Ferencz, Bernáth, Gencsy, Sárközy, Dessewffy, Osváth, Hardicsay, Kovácsok, Silyék.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1545-ben az Urka nevű pusztán, mely Mihályfalvához tartozik, osztozkodnak…...

-1546-ban erdők és a malom jövedelmét osszák meg,

-1588 ban egy nemesi kúriát adományoznak…….

-…..plebaniai egyház mellett épített udvarház az ott levő kertekkel és irtott földekkel együtt…

-1700 szeptember 3-dikán egy udvarházat elzálogosítanak,

-A hadi terhekhez való hozzájárulásra 1797-ben összeírták Kraszna-Mihályfalva községből a következőket. Kisebb birtokosok: Virág János, Szentkirályi Miklós, Balog Pál, öreg Balog István, Récsei Imre, Komornyik Jánosné, br. Bánfi László, Szunyog István, Katona Jánosné, Kúthi János, Kúthi {726.} Jánosné, Székelyhidi János, Szoboszlai Vass János, Kanyó János, Nagy Ábel és György, Szentkirályi Istvánné utódok, Mikó András, Balog István és Pál, Csontos Sándor, Csontos Sámuelné, Gergely László, Érsekújvári Lajos, Szilágyi Sándor, Balog Péter (bányai öreg), Gencsi György, Moja Borbála, Katona László, Bölöni Gáspár, Esztrai Szabó László, Kádár Péter és Zsigmond,

Balási Ferencz, Péter és Sándor és Gencsi Nagy János; saját telkükön lakó, egyházi adómentes (immunis) nemesek: Kádár Ferencz, Veress István, Vass Zsigmondné, ifjú Balog István, Balog András és Imre, Szebeni Zsigmond, Komornyik Mihály, Vass Sámuel, Czégényi Mihály, Récsei József, Bálint Flóra, Botz János, Móricz József; más telkén lakó, adómentes nemesek: Vajda Ferencz és György, Vajda János, Bálint Gábor és János, Diószegi Sámuelné és Váradi István, saját telkükön lakó, adózó nemesek: Farkas János, Ferencz és Mihály, Makri János és Mihály; más telkén lakó, adózó nemesek: Miskotzi János, Mihály, István és András, Gyimán János, Gyimán Lőrinczné, Gyimán László, Juhász György és Mihály és Lázár Demján; pap: Kovács Imre ref.; kántorok: Fazakas György reform. és Drágus Gergely oláh; zsidók: József Márton, Isák Jákob és József; molnár: Madarasi Péter.

-Szántóföldje 1715-ben 42, 1720-ban 413 köblös, rétje 1715-ben 17, 1720-ban 131 kapás. 1895-ben Területe katasztrális holdban, : szántóföld 1981, rét 531, legelő 137, kert 10,

-Határrészei: Mészeg tó környéke, Kenderföldek, Árpaföldek, Suhó (posványos hely), Csurgó, Éhmező (terméketlen), Kerekítés, Csonkás, Ökörtilalmas, Tisztaföldek és Butykai-puszta

L. Petri Mór Szilágy

Krasznasándorfalu

-Határja háromfordulós, hegyes, sovány, szőlőhegyes sok bort terem,de csak esztendeig lehet tartani, szép erdejük van, piacok Szatmár és Károly……

L.Szirmay

-Határa 2099 kat. hold.

-……. 1555-ig ….. az erdődi uradalommal a szatmári váré volt 1641-ig……

L.Borovszky Szatmár

-Határa hegyes, völgyes és sovány; erdeje derék; szőlőhegye sok bort terem, de a melly nem állandó; a falu viz dolgában igen nagy szükséget szenved. F. u. gr. Károlyi ház.

L.Magyarország geográfiai szótára

Krasznaszentmiklós

-Itt született 1939-ben Németi János történész, régész.

L.Wikipedia

-Határa 3243 k. hold.

-A 16. és a 17. században a település is a Szatmári várhoz tartozott.

-Valamikor itt ……..vár is állt, de mára már nincs nyoma.

-Krasznaszentmiklósnak egykor nagy pusztája volt Szentmiklósi puszta is,

-1511-ben pedig több birtokosa is volt: Csobay Jánosné, Károlyi Zsófia, Károlyi Mihályné, Kasuly Borbála is részbirtokosa volt. Hozzá tartozik a Károlyi major.

L.Borovszky Szatmár

-Fekete földje jó buzát, és hires dohányt terem; rétjei jók. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

L.Magyarország geográfiai szótára

Krasznaterebes

-Krasznaterebes (régi nevén: Piskáros).

-Határa 2373 k. hold.

-1551-ben az erdődi, majd a daróczi uradalom része volt és a szatmári várhoz tartozott.

-A szatmári béke után gróf Károlyi Sándoré lett …….

L.Borovszky Szatmár

-Földje búzát, tengerit, árpát, zabot terem, szép tilalmas erdeje is van, piaca Szatmár és Károly……..

L.Szirmay

-Agyagos határa sovány; szép tilalmas erdeje van. F. u. gr. Károlyi.

L.Magyarország geográfiai szótára

Lázári Nagy Béla kúriája

Nagy Béla kúriája

-… bő és termékeny határa s kaszálói,két szakasz erdeje….

L.Szirmay

Határa 3364 k. hold.

-Az Árpádkor elején már szereplő község, …

-1341-ben el akarta pörölni két ekényi földjét……

-1696-ban a szatmári várhoz tartozott.

-A XVIII. században az Eötvös, Nagy, Daróczy, Szerdahelyi és a Becsky családok a tulajdonosok.

-Most Nagy Bélának s Lengyel Endrének és Alajosnak van itt nagyobb birtokuk és egy-egy derék lakóházuk.

-A határhoz tartoznak a Daróczy, Horváth, Ifju, Kanizsai, Lengyel, Luby, Nagy és Téglaszin tanyák.

Helynevei.:

-Luby tagban (tanya),Nagy Béla rét

-A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészetet találunk a Lengyel Alajos lázári gazdaságában

L.Borovszky Szatmár

-1694-ben jun. 18-án-… a lázári kúria…van emlitve.

L.A nagykárolyi

-Már az Árpad korban létező település volt, mely a tatárjáráskor elpusztult.

-A falu neve közismert az egész megyében, ugyanis kiváló minőségű burgonya termesztésére alkalmas talajjal rendelkezik.

-1341-ben perben állt Németi városával, mert Lázár Jánostól el akarnak venni két ekényi földet. Ebben az okiratban két helynevet is megemlítenek:az Ér nevű folyót és a Kuczer falut (elpusztult, Lázári és Pete között lehetett)

-1696-ban a szatmári várhoz tartozott.

-A XX. század elején Nagy Béla földbirtokos tulajdonában van a legnagyobb földterület, akinek az udvarháza ma is létezik a faluban.

-Lázári határához tartoznak a Daróczy Horváth, Kanizsai, Lengyel, Luby és Téglaszín tanyák, melyeknek nevei mai napig használatos a mező adott részeinek megnevezésekor.

L.Wikipedia

-Lázári község klímája mérsékelt kontinentális, meleg nyarakkal és viszonylag enyhe telekkel. Csapadék kevés hull az év folyamán. A két klimatikus faktor párharcának eredményeképpen, a nyári időszakot szárazság jellemzi, ami persze kevésbé kedvez a mezőgazdaságnak. Sok esetben jelentős mértékben csökkenti a termés mennyiségét és minőségét.

Nagy problémát jelent az évről évre történő szárazság mértékének erősödése. Tulajdonítható ez részben annak is, hogy erdője teljesen eltűnt az idők folyamán, valamint, hogy vízhálózata szokatlanul gyér. A talaj viszonylag termékeny, vízhatású glejes talaj. Sándorhomok és Szárazberek környéken a talaj jelentős arányban tartalmaz homokot, ami kedvező a burgonyatermesztésének. A helybeli földtulajdonosok éppen ezért foglalkoznak termesztésével, valamint annak értékesítésével döntő részben a közeli Szatmárnémeti városának piacán.

-A falu rendetlenül van épitve, de diszére szolgál az Eötvös László csinos lakháza, és nagy kiterjedésű szép gyümölcsös és veteményes kertje, melly a megyében az elsők közé tartozik. Határa, mellyet egyébiránt az árviz nem jár, igen termékeny, különösen sok és szép tiszta buzát, zabot, kevesebb rozsot, árpát terem, a tengerit nem igen szereti; rétjei bőségesek és jók; fája mind tűzre, mind épűletre elég. F. u. Eötvös László és családja, továbbá a Nagy és

Szerdahelyi nemzetségek, úgy a Daróczy, Balogh, Barabás, Csűry és Csoma nemesek.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag, háziipari kiállításán és vásárán ezüst éremmel díjazták Kanizsay Jenőt.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

Lele

-Erdőközi Zoltán helyi történelem tanár kutatásai szerint nagy valószínűséggel a legendás Toldi Miklós Lelében született.

-Itt született Szabó Zsigmond (1924) biológus, egyetemi oktató.

-Lele híres szülöttje Kun Béla (szül. Kohn Béla, Lele, 1886. február 20. - Moszkva, 1938. augusztus 29. vagy 1939. november 30.) újságíró, kommunista politikus.

L.Wikipedia

-A többi tövisháti falvakkal összehasonlítva nagyobb önállósággal rendelkezett, vásár- és pallosjoga volt, sem a Jakcs, sem a Wesselényi család nem ingatta meg a lelei kurtanemesek tulajdonjogait.

-A leleiek gabona és szőlő termesztéssel foglalkoztak,de igen sok gyümölcs is terem a lelei kertekben szőlőkben- „..díszes fejfákat faragnak…”.

L. Szilágyság VII.

-1383-ban Hadadnádasd, Bogdánd és Korond határjárásánál említették Lelét is.

-1461. jul. 31-dikén a középszolnoki Lele határában levő Azalosfew nevű föld bitorlásától eltiltja Adi Mártont, Sándorházi Gergelyt és Jánost, Lelei Lőrinczet és Andrást meg Sándorházi Nagy (Magnus) Györgyöt Lelei Kaplyon Miklós.

-1466 nov. 16. körűl Lele birtokbeli részek és Medwestelek kaszáló fölött egyezséget kötnek egyrészről Lelei Kaplyan Miklós és Dénes, Lelei Kaplyan Mihály fia, Demeter és Lelei Kapyan Gergely fiai: János, Imre és Gergely, másrészről Sándorházi Nagy Sándor fiai: György és Gergely, Vérvölgyi László fia, András, Lelei Kakas Gergely fia, András, Sándorházi Tolvaj Tamás fiai: Benedek és Albert, Sándorházi László fia, Pál és Lelei Adi Márton leánya, Anna.

-Közép-Szolnok vármegyének legrégibb, 1475 körüli adólajstromába két Lelee van fölvéve, az egyik Szilágy-Szeg és Nyirmon közt, Tolvaj (Tholwal) Benedek, a másik – Menyő és Cseh közt – Dénes (Dionisy) birtoka.

-1547-ben és 1548-ban curiát említenek……

-1639 okt. 25-dikén Görcsöni Serédi Istvánnak, az ő főlovászmesterének ……

-1705-ben nemesek: Budai Ferencz, Gál Mihály, Somodi János, Szabó Gergely, Bethlen Gergely, Szekeres Miklós, Deák István, Szuka Mihály, Némethi János, Erdődi Benedek, Komlósi István, Pap Miklós, Veress János,

Szécsi István, Somodi István, Al. Kis János, Szabó György, Alberth János; Dablyoniak: Szávuly István, Szávuly János, Gurzó Illés, Gyurkó Mihály.

-A tizenhetedik században Kiskémeri Tamásnak ez volt a salériuma: a nemes ember borból, búzából, zabból, törkölyből, méhből, bárányból egész dézmát adott. A község másfél kalangya búzát; 8 drt, – mivel a pásztor ad acoenára (t. i. az úrasztalát ellátja) – «gyónó (!) pénzül»; egy-egy véka őrlést, a ki nem örölhet, 6 drt fizet. Fát elegendőt hoznak, egy rétet lekaszálnak, be is hordják a szénát, de már a gyűjtésével nem tartoztak.

-A népesség száma 1715-ben 72 lélek; 1720-ban 144 lélek, magyarok mindnyájan

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet :

1715-ben 26 1/2, 1720-ban 138 köblöst, rétet 1715-ben 18, 1720-ban 45 1/2 kaszást; szőlőt 1715-ben 10, 1720-ban 60 kapást. 1895-ben . Területe katasztrális holdban, szántóföld 1308,rét 99,erdő 231,legelő 104,kert 24,szőlő (parlag) 16.

Határrészek: -Temető-oldal, Kerek-mező, Alsó-oldal, Zabmező-, Szél-, Nagy-rét, Hozolyaszél, Szénafű, Medvés, Kákonyoldal. Szőlőhegyek: Vénhegy, Újhegy, Kákonyhegy, Oláhszőlő, Polyás-hegy, Sinai hegy.

-Kerek-mező határrészében van egy névtelen kisded forrás, ……

-A Vénhegyen 1898 április 26-dikán Choma Albert szőlőjében földforgatás közben…….

L.Petri Mór Szilágy

-1869-ben 44 hold szőlője volt

L. Csávossy

Határrészei:

Temető-oldal, Kerek-mező, Alsó-oldal, Zabmező-, Szél-, Nagy-rét, Hozolyaszél, Szénafű, Medvés, Kákonyoldal. Szőlőhegyek: Vénhegy, Újhegy, Kákonyhegy, Oláhszőlő, Polyás-hegy, Sinai hegy. L. Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Szőke Károly

L. EMGE

Magyarcsaholy valamikor Szilágycsaholy.

-1659-ben Szilágycsaholyt végrendeletileg az ott levő majorság szőlőkkel új gazdának adják..

-1734-ben kaszáló réteket említenek,

-1742-ben” Az erdőn jó makktermés idején 3000 sertés hízlalható fel.

-Mesterhegyen szőlőtábla van,körülötte szőlőkkel.

-A tholdi részben több szántót említenek.

-Bethlen Gábor erdélyi fejedelem a csaholyi bor és búzatermés tizedének egy részét az egyháznak adta.

-1778-ban a Sárga hegyen szőlőt adományoznak.

-1717-ben 7 köbölnyi,

-1720-ban 144 köbölnyi szántója volt,

-1715-ben 11,

-1720-ban 64 szekér szénát adó rétje,
-1715-ben 18,
-1720-ban 95 kapás szőlője volt,
-1720-ban a szőlőterület jó része kb az 1/3-a, új ültetvény volt.
-1895-ben szántója 1419, legelője, 542, rétje 340 , szőlője 266 (puszta) rétje 340 és kertje 63 k.hold volt-.

L. Petri Mór Szilágy...

-1869-ben 261 szőlője van

L. Csávossy

-Szőcze 1720-ban a Zeöcze nevű puszta Magyar-Csaholy községhez tartozott, s határából 62 köböl volt művelés alatt. Ma szőlőtelep.

L. Petri Mór Szilágy

- Roppant határa homokos dombokból, völgyekből, ligetes erdőkből, rétekből áll, s rozsot bőven terem; lápjában sok nádat vághat. F. u. gr. Teleki család, gr. Károlyi, Vay, Patay, Sulyok, Bay, Pogány, Korda örökösök stb.

L.Magyarország geográfiai szótára.

Kendertilolás Magyarcsaholy

Mezőfény

-A faluban Homokdűne-rezervátum van.
-Malomipari kiállítás.

Itt született 1932. szeptember 30-án Teiszler Pál magyar nyelvész és nyelvjárásku

L.Wikipedia

-Ezen helységben egy telek titán a belsőség egy köblös földet teszen, a külső tartozékok pedig 26 hold szántóföld és 12 hold kaszáló, a hold 1100 □ öllel számítva.

-Közlegelője van a községnek 330 hold, erdeje két darabban 1527 hold, melyet maguk használnak, van továbbá 97 hold kerti szőlleje, melynek terméséből kilenczedet ad a helység.

-Az uraságnak majorság földje itt nincsen.

-Van vendégfogadója istállóval, mészárszéke, jágeri lakása istállóval. Kívül a helységen a Fejér Farkas nevezetű csárda.

-Az urasági erdő itt Mákharaszt nevezet alatt 55 holdat teszen.

Van ezen helység határán az uraságnak egy Mogyorós nevű pusztája, 105 hold. Ezen pusztát a fényiek már régtől fogva szerződés mellett arendában birják, holdjától 4 frtot fizetnek, Összesen 421 frtot.

L.A nagykárolyi

-……..határja egyenes fekete, részszerint homokos föld mindenféle gabonát terem szölöje is vagyon két szakaszba, erdeje szükségéhez képest a gazdák fel vagyon osztva telek szám után,…….

Kaszállója jó nemű füvet terem, melyen jó lovakat nevel…….

L.Szirmay

-Fekete és homokos határa jól miveltetvén, mindent bőven terem; kaszállói szépek; erdeje szőleje van; derék lovakat nevel. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

L.Magyarország geográfiai szótára

-a fényi szőlő és bor

-Fény az érmelléki homoki szőlők talán legkiválóbb termőhelye, gyémántszem a homok között. 1950 előtt kb. 60 ha szőlője volt., a kollektív 12 ha szőlőt telepített, Olasz rizlinget, Királyleánykát, Ottonel muskotályt.

A mezőfényi bor zöldessárga, csillogó, illatos, kellően tüzes, homoki bornak meglepően testes, száraz és félszáraz, igen zamatos, hosszú bor.

L. Csávossy

- Határa 7431 k. hold.
- Hozzátartozik Kigye puszta és Körmeirtvány.
- Fényen mén fedeztetési állomás van ,a méneket.Szatmárról kapja

L. Borovszky Szatmár

SZOLOMÁJER József: Mezőfény Története. Monográfia

Mezőpetri

Boér Endre úrilaka.

-A határban vannak a Boér, Dégenfeld, Govrik tanyák és a Kigyei puszta „Boér Endre gazdasága,

-Ide tartozik az Érkörtvélyes határában levő rész is. Össz terület 1300 m. hold. Ebből kert és beltelek 5, szőlő 4 m. h. a többi szántóföld. Gazdasági és üzem rendszer hatos forgó. Lóherét 50 holdon termel. A birtok egy része bérbe van adva „

L .Borovszky Szatmár

Mezőterem

-Határa fekete buzatermő föld, jó rétekkel. Van egy tava s szép urasági faczános kertje. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

L.Magyarország geográfiai szótára

„Hozzá tartoznak a Károlyi alsótag, Károlyi csőszház, Károlyi felsőtag, Czigány-telep és gőzmalom-telep. „

L. Borovszky Szatmár

Mikola

-Királyi adományozás folytán került a település a Mikola család birtokába. Bizonyíték erre II. András király (1205-1235), adománylevele, aki Merc comesnek (grófnak) vagy más néven Zothmar comesnek ajándékozta hű szolgálatának jutalmául.

Az adományozó oklevél keltezésének dátuma 1216, és magyar nyelvű fordítása így hangzik: „A' Szentséges Szent Háromságnak, és oszthatatlan egy Istenségnek nevében. András ,Istennek kegyelméből Magyar, Dalmát, Horváth, Ráma, Rácz, Galicz és Ladamér Országoknak Királlya örökre A' királyi adakozásnak szokása azokat a' többiek felett Királyi adományokkal megtetézi, kiket ajánl az igazság, és a' kikért közben járul az ő hosszas szolgálattoknak

hívsége, hogy az ő ivadékaik örvendezzenek hívségesebben, a' kik elejének betsülete, és munkássága ezekre utat nyitott.

Tekintvén tehát sok és igen sok szolgálatit, a' mellyeket Merc Gróf, a' Zapthmárba lakó Németek helységéből nekünk fáradhatatlanul tett, az ő érdemeiért bizonyos Nichola nevezetű földet ő nékie, és ő általa az ő maradékinak örökös jússal adtuk bírattandót, melly földet tudni illik bizonyos asszonysággal, néhai Saul Gróf feleségével eltseréltük más földért, mellyet a' Chanádi várnak hatalmából kivévén a' nevezett özvegynek által adtuk, és ő a' mi reá állásunkból a' Zenthai Klastromnak ájtatosan ajándékozta, felől adván még 40 gyra (Mark) ezüstet, a' mellyet az eléhozott Merc a' többször említettasszonyságnak fizetett a maga értékéből Váradon sokak előtt. Azon földnek birtokában tehát a' nevezett Merc Grófot, a' mi Perest.....óldónk JobeErdowdi Gróf által törvényesen bévezettettük, a' ki azon földet határ jelekkel el is határozta. Az első határ jel kezdődik nap keletről azon folyó víztől, melly Túrnak neveztetik, Raphael Gróf malma mellett, a' hol két nagy tölgy fák megjeleltettek, és ottan Kristóf Grófnak határit érvén jön egy tóhoz, mely Pischarusnak neveztetik, és annak a' közepén mégyen NagEgre felé, a' hol öszve ütközik Pothenaföldgyével, és onnét Rekezil végén a' Vasváre határral, onnét dél felé mendegélvén öszveütközik a Németek helységének határival a' régi híd mellett, a' honnét viszen Egre mellett a' Raphael Grófnak fölgyéhez, a' hol az út mentibe egy nagy tölgy fa mellett két határ hányás hányatott.Onnét Berche felé tövisses bokrok között ballagván, megint Raphael Grófnak földgyével határoztatik, és ottan az EgreNicholai helységnek marad, a' honnét nap nyugatra fordulván, szomszédoztatik Kozma fölgyével, éjszak felé pedig menvén Berchétől a' Terebes felé vivő útnak mentébe Tuberonak határival, a' még a' Hodus vizén által menvén a' Túr vizéhez viszen, a' hol tétetett határ hányás Craldos fa alatt és onnét vissza' fordul nap keletre a' nevezett Túr vizén, mellynek fele Nichola helységhez, más fele Bathar helységhez tartozandó, és úgy az első határ jellel egygyesül. Hogy pedig ezen törvényesen tétetett adományunk, és meg vételnek bétellyesedése örökös erőt vegyen, és meg állyon sérthetetlenül, ezen Levelet a' mi képünknek petséttyével megerőssítve többször említett Mercnekadánk bizonyságúl.

Adatott Tamás Mesternek Fejérvári Prépostnak, és a' Mi Királyi Udvari Kantzellárunknak keze által, Urunk megtestesülésétől 1216 Eszt. Tiszteletre méltó János Esztergomi, Tisztelendő Berthold Kalocsai Érsekek, KalánPéchi, Katapán Egri, Simon Váradi, Deső (Desider) Chanádi, Wilhelm Erdélyi, Péter Győri, Ró bert Weszprémi, Jakab Váczi, István Zágrábi, Szentegyházakat szerentsésen kormányozván, Jula Nádor Ispány, Kousa Bán, Ypoche Vajda, Dienes Tárnok Mester, és Újvári Fő-Ispány lévén, Országlásunknak tizenkettődik Esztendőjében."

L.Zaharia

A 1216-ból származó „..... oklevél leírja határát is, megemlítve a Túr vizét, Pischarchus tavát, a Nog Égre, Pothem földje, Rekezil, Kozma földje, Csaldos fa részeket.„

„A határban vannak a Babicsák, Bambach, I., II. Bauer, Berényi, Bogáti, Bogdán, Császy I., II., III., IV., Egedi erdei, kis- és külső tanyák, Ignácz, Kádár, Kerekes, Klem, Kovács, Kölcsey I., II., Müller erdei és külső, Papp I., II., Strifler I., II., Sülyös, Szatmári, Taar, Tóth, Weisz és a közbirtokossági tanyák; dülőnevei között a Tatárdomb....”

-Nagyobb terjedelmű és irányú magyar fajta törzsgulyát tart Kölcsey Antal mikolai gazdaságában.

-A sertésvész után a Kölcsey Antal sertés-állománya régi, jó minőségében maradt meg.

Benne igen szép kondorszőrű mangalicza-nyájak vannak.

L. Borovszky Szatmár

-…..öt nevezetesebb udvarház van benne……. A külső határa a kertekkel együtt 5277 hóld földet, úgy mint 772 hóld szántóföldet, 1566 rétet, és 78 kerteket tesznek, Szántófölgyei három fordulóra vannak felosztva ,a föld agyagos és homokos lévén búzát, tengerit, rozsot…zabot, dinyét terem ,az árvíz nem járja, kaszálója elegendő„erdeje a Szárazberek felé való, melly alsó, és Curiális erdőnek neveztetik, 1584, a Terebes felől való felső közös erdő 1276 holdnyi„ nagy szálú tölgy, szil és körös fákkal bövülködik…….a piskáros vizeiben sok csíkok úszkálnak,…a Túr vizében sok halat és rákot fognak„mely egy köz malmot is hajt…..szatmári piacza közel……

L.Szirmay

1912

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl. Mikola,

L.Fazakas Lóránd

-Határa, melly 5277 holdat teszen, részint agyagos, részint homokos, s terem buzát, kétszerest, rozsot, kukoriczát, zabot, árpát, dinnyét, rétje kétannyi mint szántófölde; két darab erdeje közel 3000 holdat foglal el, s nagyszálú tölgy-, szil-, kőris-fákkal ékeskedik, e mellett vadakkal gazdag. A Túr vizében halat, rákot, a Piskárkos vizében s Egreiben sok csíkot halászhat. F. u. az igen régi s jeles Mikolay család, Mándy Péter és Imre, Szirmay Antal, Mészáros János, Nagy, Pap és több nemzetség. Ut. p. Szathmár.

L.Magyarország geográfiai szótára

Nagykároly a gróf Károlyiak kastélya

-Nagykároly, kedvező fekvésű, tágas és népes mezőváros termékeny és szép síkságon.

-Vásárairól nevezetes.

L.Kávássy

-1395. ápr. 29. előtt. [...]

Zsigmond király parancslevele Szatmár megye hatóságához. Elmondták neki Karul-I Marhartfiai: András és László a maguk meg Simon fia: László nevében, hogy Zudor Gorgy meg fia: Domokos, valamint Zudor István fia: Benedek múlt évben fegyveresen és hatalmasul Olchwa és Embul birtokukra törve felprédálták azokat, [...], tűzzel elpusztították, s ezzel meg nem elégedve Embul birtokon lakó jobbágyaikat [... ....], továbbá a Karul-I nemesek 100 disznaját Beltuk birtokra vitték [... ...], miközben köztük per folyik; ezért megparancsolja nekik, hogy küldjék ki egy vagy két emberüket az igazság kiderítésére, majd azt írják meg neki…….

L.Piti

Megjegyzés : Ezen oklevélből következtethetünk arra, hogy a Karuli nemeseknek -feltehetően nagykárolyi nemeseknek kondájuk volt 1395-ben.

Kiss Károly

-Nagykároly derék mezőváros melynek nagy ékessége gróf Károlyinak olaj és egyébb fákkal és virányokkal gyönyörüen diszeskedő kertekkel keritett diszes kastélya……..Piaca oly tágas,hogy mását nehezen találhatni.Heti és országos vásárai kivül is sok nevezetesek kivül is sok gyönyörködtető tárgyak adják elő magokat .Különösen a vaddisznos,dámvadas és fácános kertek.

A NAGYKÁROLYI URADALOM.

Ezen uradalomban az 1827-iki osztálykor nem csupán az ősi, első foglalási birtokok kezeltettek, hanem az ecsedi uradalom igen sok jószága is. Mivel ezen birtoklási történetnél az osztály alá esett falukat mind egyenként tárgyaljuk, azért ezen főuradalomnál, mely igazán a Caput bonomra Illustrissimae Stirpis Nagy-Károlyianae de genere Kaplon, fogjuk az ecsedi donatiót is bővebben méltatni.

Ezen uradalom állt:

1. Nagy-Károly mezőváros egészen. Ősi.
2. Szentjánosi puszta egészen. Ősi.
3. Kaplony helység nagyobb része. Ősi.
4. Kálmánd helység egészen. Ecs. don.
5. Börvely helység egészen. Ecs. don.
6. Csanálos helység egészen. Ősi.
7. Fény helység egészen. Ősi.
8. Kide szabadpuszta egészen Nádori don.
9. Mező-Petri helység, részjószág. Ősi.
10. Dengeleg helység, részjószág Nádori don.
11. Portelek helység, kir. dézma. Ecs. don.
12. Mező-Terem helység egészen. Ősi.
13. Vezend helység egészen. Ősi.
14. Érkávás helység, részjószág Ecs. don.
15. Szent-Miklós helység egészen. Ecs. don.
16. Nagy-Majtény mezőváros egészen. Ecs. don.
17. Vállaj helység egészen. Ecs. don.
18. Mérk helység egészen. Ecs. don.
19. Fábiánháza helység egészen. Ecs. don.
20. Nagy-Ecsed mezőváros, részjószág. Ecs. don.
21. Kis-Ecsed puszta egészen. Ecs. don.
22. Nagy-Fenék puszta egészen. Ecs. don.
23. Kis-Majtény helység egészen. Ecs. don.
24. Puszta-Terem szabadpuszta egészen. Ecs. don.
25. Szent-Márton szabadpuszta Egészen. Ecs. don.
26. Porháza szabadpuszta egészen. Régi vétel.
27. Bodvaj szabadpuszta egészen. Ősi.
28. Szabad Liget szabadpuszta egészen. Ősi.
29. Köröm szabadpuszta egészen. Ősi.
30. Vada szabadpuszta egészen. Ősi.
31. Szaniszló helység egészen. Ecs. don.
32. Báthory Nagy-Karuly puszta egészen. Ősi.
33. Báthory Kis-Karuly puszta egészen. Ősi.
34. Penészlek helység, kir. dézma. Ecs. don.
35. Ömböly puszta egészen. Ősi. Ezekhez járul még
36. a nagykárolyi postaépület.

-A mezővárosnak az uraággal közös legelője 2212 hold volt, továbbá volt még 195 hold szőlleje.

-Mivel az erdők fontos szerepet játszottak a gazdálkodásban, ezeket külön néven tartották nyilván. Például a nagykárolyi uradalomhoz tartozó erdők nevei: Somos, Nyíres, Makkharmat, Fekete, Nyáros, Szállás és Haraszt. A vállaji uradalomhoz: Bodvaj, Nagyfenék, Pusztaterem, Mérkiszáállás, Szilas, Sármás,

Ágerdő, Hetehegy és Szentmárton. A fényi uradalomhoz: Vada, Szabadliget és Köröm. A szaniszlói uradalomhoz: Fekete, Kozma, Pálffy, Csere, Bessenyő, Dengelegi és Vézend.

L.Kállay István

-1346-ban Lajos király heti vásárjogot ad Károlyi András fiainak Károly nevű falujokban

-A Károlyi ménesnek már 1402-ben hiresnek kellett lennie, mert ez évben panaszkodnak Károlyi Merhárd fiai, hogy az ő károlyi ménesükből a néhai Drágh máramarosi vajda 1399-ben a lovaikat elhajtatta és még akkorra sem kapták vissza.

-1477-ben I. Mátyás Budán jun. 15-én Károlyi Lancz Lászlónak kérelmére Károly mezővárosban (oppidum) Szent-Dorottya napjára évi országos vásárt ad.

-1700 márcz. 14-én Károlyi Sándor Nagy-Károlyban letelepíti a Hajdú városi katonákat.

-Szentjánosi puszta, Szatmár vármegyében, a nagykárolyi, kidéi, vezendi és mezőteremi határok között, áll 1416 holdból (1100 • ölével) egészen a gróf Károlyi családé, ősrégi, elsőfoglalási birtoka.

Évi tiszta jövedelme volt 1827-ben 2885 frt 26 kr. pp., értéke 48,090 frt 45 kr. pp.

L. A nagykárolyi

-Négyszögre épített egyemeletes kastély ez a század első feléből azon a helyen, hol régen a vár állott, szép parkkal, melynek egyik régi fáját a hagyomány az ültetőjéről most is Rákóczy-fának nevezi.

A várostól délnyugatra fekszik Nagy-Károlynak szőlőskertje, a hova a város végétől szép fasor vezet. Rendes útczái vagy sorai vannak, s minden szőlőben egy-egy csinos nyaraló, vagy legalább borház. Ez a város üdülő helye, és volt különösen addig, míg a szőleinket ért országos csapás el nem pusztította; itt gyakorolja a nagykárolyi gazda vendégszeretetét. Most már a szőlőskertek egy része gyümölcsös kertté lett

L.Osztrák-Magyar

”A 48 lóra épült, XVIII. századból való s most is boltíves istálló, meg a lovarda, szintén érdemes a szóra. „

„A kastélyt apróra gondozott városi kert veszi körül, öreg fákkal, gyönyörű dísznövényekkel, üde, ápolt virágokkal. Egyik platánfáját maga gróf Károlyi György ültette, hét éves korában, 1810-ben. …..... Már 1754-ben mint "szép és híres udvari kert"-et említik ezt a parkot. Sőt tekenősbéka-taváról is szólnak. 1810-ben így ír róla Szirmai: "az épületek napnyugati oldalán anglius izlésre épített gyönyörűséges kert vagyon"., a "…....Víztorony". A villanyáramot szolgáltatja a kastélynak és a vízvezetéket..” ” Hajdan nagy, híres sörház” is volt” a Melinda-gőzmalomig, vágóhid.

L. Borovszky Szatmár

-A város ……..főleg gyümölcs,fa és gabonakereskedése már a XIX. században is jelentős volt.

-a nagykárolyi szőlő és bor::Bél Mátyás írja az 1720-as években”A földesúr..... szőlőket is telepített a város közé. A szőlő a várostól 500 lépésnyire délre,a nagy erdőtől(Somos erdő)száz lépés távolságra terül el. Ez a hely a környező mezőségeknél magasabban fekszik. Kezdetben sok bőrvelyi lakos is telepített szőlőt, akik már gyakorlott szőlőtermesztők voltak.”

Szőlőskertek:Teremi völgy,Szentjánosi-völgy, Nyúlhát.

-Nagykárolyi borlovagrend:A Szent Orbán Borlovagrendet az 1700-as évek elején gróf Károlyi Sándor alapította,a amely a nagykárolyi Szőlőskertek védőszentjének a nevét vette fel

L. Peti Lehel:Erdélyi borlovagrendek.
Adatbank.ro

-a károlyi -kastély körüli angolkert: amelyet 1790 ben Bode György kertész hozott létre.

„ Gróf Károlyi Gyula uradalma.

-Hozzá tartoznak a Mezőpetri, Csanálos, Vállaj, Mérk, Börvely, Nagyecsed, Krasznabéltek, Felsőboldád, Dobra, Nagyszokond, Kisszokond, Szoldobágy, Lophágy és Felsősándorfalu határában levő részek.

-Összterület 25,773 k. hold. Van még Arad vármegyében 8260,..... hold területü birtoka. Itt kert- és beltelek 73, szántóföld 11,909, kaszáló 665, legelő 1078, erdő 11,644, szőlő 62, nádas 16, adó alá nem esik 326 k. h. Szabad gazdálkodást folytat. Bükkönyt 650, kendert 110, lóherét 400, luczernát 380, dohányt 210, mákot 57 k. holdon termel.

-Lóállománya 300 db. félvér. Könnyü, felerészben ardennesi nehéz és telivér angol fajokat tart. Ebből igás 120, kocsiló 40, ménesbeli 70, anyakancza 20, csikó 48, mén 2.

-Szarvasmarha 1130 db., ebből jármos ökör 700, tehén 100, tinó 230, üsző 14, hízómarha 127, tenyészbika 4.

-Juhászat 7318 db., 194 tenyészkossal; háromnegyedrésze merinó, negyede fésűs.

-Sertésállomány 3687, anyakocza 800 és szaporulata; 180 kannal.
Tejgazdaság is van, 500 liter napi termeléssel; Nagykárolyban értékesítik. Erdeiben tölgy, cser és bükk van, 60 éves fordákban vágják, főleg tűzifát állítanak elő belőle. Borszőlőnek erdei fehér, risling, kadarka, bakator; csemege szőlőnek fehér és vörös gyöngyszőlőket tart. Van két malma; saját szükségletre téglaégető és homokbányák;”

-Nagykárolyban fedeztető állomás van, a méneket Szatmárról kapják.

-A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészetet találunk a gróf Károlyi István nagykárolyi gazdaságában.

-A sertésvész után a gróf Károlyi sertés-állománya régi, jó minőségében maradt meg. Benne nagyon szép göndör szörü mangalica nyájak vannak.

-a merinó juhot tenyésztik melyet főleg a gróf Károlyi-féle nagykárolyi uradalomban találjuk.

L. Borovszky Szatmár

-Kide, szabadpuszta (prsedium) a nagykárolyi határ szélén. Területe 2003 hold (1100 □ öllel számítva). Egészen a gróf Károlyi családé,…….

-1566-ban két szántójának a neve Nyárkarót és Mogyorós…..

-1588-ban egy kúriát említenek itt.

L.A nagykárolyi

Nagykárolyi ménes-1903.
Tulajdonosa: gróf Károlyi István.
A ménes helye: Nagy-Károly, Szatmár megye.
Az uradalomból a ménes részére fentartott terület 70 k. li. nese.
Alapította: néhai gróf Károlyi György 1836-ban.

A ménesben 1887—1893-ig Millerjung angol telivér állami mén fedezett, ettől eltekintve mindenkor saját méneket használtak. És pedig fedeztek: Preferment {Cardinal York—Patronage), Queens Counsel (Isonomy — Sílk) és Quilp (Arbitrator—Sally Braso) angol telivér mének. Utóbbi mén 1902-ben Gróf Forgách László mándoki ménesébe került.

Állomány: ez idő szerint a ménesben levő angol telivér kanczák száma 26 darab, melyek részben Angolországból importáltattak, másrészt a ménesben neveltettek: István angol Borbolya (Buccanier-Cashdown), Incognito (Buccaneer-Anonyma), Pontebba (Strath- conan-Pic-nic), Sympathie (Tápio-Sympathie), Merry-Bird (Doncaster-Marigold), Szűzleány (Millerjung-Borbolya), Szőke Rózsa (Millerjung-Incognito), Crownthorpe(Tibthorpe-The Princess), Nagyasszony (Kegyúr-Brigitta), Vera-Edith (Barcaldine-Aureoline), Valuta (Millerjung-Borbolya), Hullócsillag (Millerjung-Erzsébet),Pet mouse (Patronéi-Simonetta), Charlotte (Preferment-Incognito), Tubiczám (Galaor-LadyPatronesse), Piros szekfű (Primás II.-Ágnes Primrose), Royal Muscadiner(Sir Bevys-Muscatel), Santa Monica (Uncas St. Hilda), Reel (Charibert-Cotillion), Clary (Sheen-St. Helen), Mercia (Tyrant- Sweet May), Sugár Plum (Gunnersbury Titbit), Signorét (Preferment-Merry Bird), Fáni (Beauminet-Helena), Meson D'or (Chesterfield- Veronika), Toncsi (Bálvány-Toncsí).

Az egyéves csikók nyilvános idomárnak adatnak át, s a versenypályán használtatnak ki, avagy később vadászlovakul szolgálnak.

1891-től a ménesből alábbi nevesebb versenylovak kerültek ki s nyerték a kitüntetett összegeket:

1891-ben Derék, Mikor és Szőkerózsa — ... ... 5370 K.
1892-ben László, Modell ... ... 5500 -
1893-ban Bukfencz, Szőkerózsa ... ... 8400 -
1894-ben Bukfencz... ... ... 8405 -
1895-ben Valuta II. ... ... 1600 -
1896-ban Hatalom ... ... 7660 -

1897-ben Szobaleány II. ... ... 165 -
1898-ban Bajag, Plikus... ... ... 5947 -
1899-ben Andrée-Fanny, York ... ... 25590 -
1900-ban Andrée, Bordereau, Count Niki, Prag, Prodige, Takaros 38470 -
Összesen: 107107 K.

Andrée (Proferment—Incognito) mént az állam megvásárolván, ez idő szerint mint törzsmén a mezőhegyesi ménesben áll.

L.Podmaniczky

-„….amerikai szőlőtelep kezdi el működését: Nagykárolyban(10 holdon) 1884-ben…..

L.Csávossy Gy

Nagykároly ,tapogatóval halászó emberek.

-A magánbirtokosok által létesitett amerikai szőlőtelepek közül kiemelendő a dr. Serly Gusztávé N.-Károlyban.

L.Borászati 1888 február

-Gyümölcsfák, díszfák, cserjék, fenyők, myrabolán és alma vadoncok az uradalmi kertészetben . Gabrovszky József főkertész.

L.Erdélyi Gazda 1938 október 1

Nagykolcs

-a Szamos vize a határját mossa,…… 60 gazda, gyümölcse és tölgyes erdeje bőven vagyon,földje lapályos és termékeny… piaca Szatmár….

L.Szirmay

-„….1267-ből már van adatunk, a Szamoson levő malomról..... „ “....Böszörményi Emilnek dr.....úrilaka .... van.” “ Határához tartozik a Balogh tanya.”

-A nemesalma-termelésben különösen kitünik Böszörményi Emil nagykolcsi birtokos kertészete.

-A sertésvész után a Böszörményi Emil sertés-állománya régi, jó minőségében maradt meg

Benne igen szép kondorszőrű mangalicza-nyájak vannak.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Kocsis Albert

L. EMGE

Nagymadarász

-A település a Móré család ősi birtoka volt…..

-1616 után, az évszázad hátralevő részében a Szatmári várhoz tartozott, melytől1666-ban Szatmár városa vette zálogba.

L.Wikipedia

-Határja 9000 hold, mellyből szántó 4500 h., rét 1446 h., legelő 1276 h., erdő 500 h., belsőtelek 546 h., utak, csatornák, posványok 782 hold. Urbériség belsőtelek 517 h., szántó 2900 h., rét 1356 h., legelő 1276 h., erdő 500 hold; a többi majorság. Földe fejér agyag, s jó mivelés után buzát, zabot terem. A határon keresztül megy egy csatorna, melly néha folyik; ezenkivül van több tó és mocsár. Birja gr. Károlyi Lajos.

L.Magyarország geográfiai szótára.

Nagymajtény

-Van vizimalmok a Krasznán,derék gyümölcsöse,gazdag búzatermő földje,kaszállója,jó bort termő dombja,

-lapos határja 3 nyomásbéli, búzát, zabot, kukoritzát jót terem, szénát is eleget, szőleje, erdeje nints, piatza Károlyban egy mértföldnyire van. (Kismajtény)

-határja három nyomásbéli, tiszta búzát, kukoritzát, zabot bőven terem, erdeje nints, szőleje van, piatza Szatmáron, és Károlyban 1 mértföldnyire (Nagymajtény)

L. Vályi

1355. jún. 5. Majtény, a közgyűlésen.

Zarka (dictus) Miklós – Olivér mester királynéi udvarbíró, Zothmar-i comes helyettese –és a 4 szolgabíró kinyilvánítja, hogy a királyi parancsból jún. 1-jén (f. II. p. oct. Penth.) Kulus fia: László mester, a királyi aula ifja és a váradi káptalan tanúsága jelenlétében Zothmar megye nemesei közösségével (universitas) Mohten faluban tartott közgyűlésükön (congregatio generalis) Chahaly-i János fia: Péter mester előadta Vada-i Gorgy fia: Fekete (Niger) András ellenében, hogy 3 évvel azelőtt, Szent András ünnepe utáni vasárnap (dom. p. Andree tunc transacto, cuius nunc 3. preterisset revolutio annualis) Tooh-i Gerev fiaival: Mihállyal és Jánossal, valamint más famulus-aival az ő 84, ménesbeli lovát ellopta, s folyamatosan számos más károkat is okozott neki. Péter kérésére a vicecomes megkérdezte a szolgabírókat és esküdt ülnököket, akik hitükre, a királyés Szent Koronája iránti hűségükre, az élő kereszt fáját megérintve egyhangúan megerősítették,hogy Gerew fiai – Fekete András (aki a lovakat elrejtette) tanácsából és famulusaival– mindezt megtették, valamint

András számos egyéb kárt okozott Péternek. Errol fentiekpecsétjeikkel ellátott oklevelet bocsátanak ki Péternek. (D. in loco prenotato, 5. Diecongregationis nostre predicte.)

L.Piti

Megjegyzés : Ebből megtudhatjuk,hogy Péter mesternek elég nagy ménese lehetett Majtényon 1354-1355-ben ahonnan 84 lovat lopnak el. Minket a ménes létezése érdekel.

Kiss Károly

-1363. szept. 15. Majtény, a közgyűlésen.

Móric fia: Simon mester Zathmar-i comes és a szolgabírók tudatják, hogy a Zathmar megyei nemesek közösségének (universitas) szept. 11-én (f. II. p. Nat. virg. glor.) királyi írásos parancsból Mohten faluban Jakch germanus-a: Miklós mester királyi ember és a váradi káptalan tanúsága jelenlétében tartott közgyűlésükön (congregatio generalis) Nogsemyen-i Leukus tiltakozott, hogy Synka Dobus-i officialis ápr. 25-én (f. III. p.Georgii) Dubus-ról kijőve, majd oda visszatérve az ő Raskud(!) nevű birtokáról 40 ökrét elvitte, ezeket pár napig magánál tartotta, azután neki visszaadta; majd Raskud-i jobbágyai 16 köpenyét (palia) és ékszereit (clenodium) is elvette, de ezeket nem adta vissza, 4 ottani Jobbágyát pedig megsebesítette. (D. 5. die congregationis nostre antedicte.)

L.Piti

-A helység a József császár által 1711-ben Rákóczi híveinek itt felkínált béke révén ismeretes, amelyet több mint tizenkétezren fogadtak el.

-régi mezőváros….a Kraszna partján, vásártartási joggal.

L.Kávássy

Megjegyzés : Következnek a majtényi uradalom munkánkhoz közelálló adatai.

Kiss Károly

Majten possession-1648 -

Marhás jobbágyok száma: 27 háznép 27 telken.

Gyalogszeresek száma: 32 háznép 30 1/2 telken.

Özvegyek: 9 háznép 9 telken.

Officiolatusok és szabadosok: egy főbíró, két futosó bíró, egy csűrbíró, két kerülő, három pallér, egy vámos, egy egyházfiú, egy számtartó Ecseden, egy volt számtartó, egy volt majtényi tiszttartó, egy kulcsár, egy kádár, egy kertész az itt való kerthez; béresek heten, nyolczadik béreseknek vajdája; egy ménespásztor, egy csordapásztor; lovas szabadosok tizenegy; két hetes drabant, három molnár, két kovács; 45 háznép 43 telken.

Nemesek és exempták: 14 háznép 16 telken, de meg van róluk jegyezve, hogy úgy produkáljanak jó levelet, mert egyébképpen az tiszttartó, ha kötelességét szereti, szabadságban ne tartsa őket, s ne engedje az mi paraszti fundusunkat bírniok, hanem szolgáljanak róla és adózzanak.

Puszta telkek száma: 9……..

Jobbágyfiak száma: 154. - Lovak száma: 92. - Ökrök száma: 182. - Tehenek száma: 275. - Juhok száma: 843. - Disznók száma: 451. - Méhraj: 48.

Egyenkint nézve a jobbágyokat, legjobb módban volt Gáthi Tamás marhás jobbágy, a kinél 3 lovat, 10 ökröt, 8 tehenet, 100 juhot, 24 disznót, 4 raj méhet írtak össze; egyébiránt 6-8 ökre akárhány marhás embernek volt, tehén és disznó nélkül pedig alig nehány szegény jobbágy szűkölködött a faluban.

Census: Szent György és szent Mihály adaját annuatim fizetnek az várhoz in paratis fl. 25.

Vágómarhát annuatim egyet adnak.

Lenmagot az várhoz annuatim adnak másfél köblöt.

Vajat minden ember, az kinek csak egy fejős tehene van is, vagy ha több is, az várhoz egy-egy meszely vajat ád. Vesling túrót minden ember egyet ád.

Proventus: Őszi és tavaszi vetésekből, bárányból és méhrajból is az várhoz tized jár; az dézmabúzából az ott való prédikátornak, az mint fide mediante fateálják, annuatim 32 kereszt búza adatik, azon kívül ismét egy embertül jutandó búzadezma is neki adatik. Az kinek vetése nincsen, füstpénzt ád minden ember den. 9.

Az bárányoktól, az ki váltóra megyen, mindeniktől den. 6, méhrajtól az ki váltóra megyen, mindeniktől 3 denárt adnak.

Disznajokból pázsittizedet adnak az várhoz; az ki váltóra megyen az öregit hat - az süldőt penig három pénzzel váltják meg...

Minden jobbágyember, valaki nyílast veszen, az várhoz tartozik egy-egy öl szénát esztendőnkint.

Szántóföldek ezen határon az majtényi majorsághoz három nyomásban vadnak.

Kaszáló rét hat helyeken vagyon: első Tóháti rét, másik Tóapadás, harmadik Malomnál való rét, negyedik Katonák tilalmasa nevű, ötödik Tagyelei az csűrös kertnél, hatodik az Kecskésen való rét.

Tilalmas erdő egy vagyon, Csonkás nevű; egyébaránt nem szabad vágni, hanem kinek épületre való fa kívántatik, az udvarbíráktól szoktak követni és az ő czédulájok szerint venni, többet nem. Makkot nem terem.

Élő erdejök is vagyon terebesiekkel együtt, melyet egyaránt élik, az mint akarják.

Halászó víz, majtényi tó, mely Krasznáról árad és onnét szaporodik hallal, melynek rekesze vagyon; másnak nem szabad senkinek halászni benne, hanem az vár szükségére tilalmasban tartatik.

Malmok vagyon itt az Kraszna vizén, két malom az várhoz; mindenik malom három-három kőre forgó. Ezekben való proventus az mennyi gyül, az vár szükségére administráltatott. Az mol nároknak az malomvámból harmada jár, az mikor őrlője jár s vize vagyon. Esztendeig való proventusa ezen két malomnak néha 600 köbölre, néha többre s néha kevesebbre extendáltatik, az mint az üdő hordozza.

Az mely két kovácsok vadnak itt Majténban, mivel az malmokhoz sok vas szerszámot kell mívelniek, azért az ő búzájukból malom-vámot nem vesznek, melyet az üdvözült úr Bethlen István engede nekiek, kiről levelek is exstál.

Vám vagyon itt egy helyen ugyan az faluban, melynek esztendeig való proventusa, az mint az hites vámos rekognoskálja, nem igen extendáltatik fellyebbre, hanem hol 25 forintra, hol valamennyivel többre, hol viszont néha kevesebbre.

Nobilitaris curia az dominus terrestris számára vagyon itt egy; veteményes kert is vagyon egy. Majorház, csűr, csűrös kert is vagyon, mellyek minémű állapottal vadnak és micsodás épülettel, inventariumban specifikáltatik.

Servitia: ……...

Szántást, vetést, aratást, kaszálást, takarást az itt való majorsághoz praestálnak. Az malmok körül való fogyatkozásoknak renoválását, hídcsinálásra való gondviselést, és egyéb szükséges dolgokat is, az mint az tisztek rendelik őket, tartoznak supportálni.

Határok: Kálmándiakkal, kaplyoniakkal, károlyiakkal, bodiakkal, göncziekkel, szentmiklósiakkal, darócziakkal, terebesiekkel, gilvácsiakkal viczináltatik, mindenfelől bizonyos jegyekkel és hantokkal lévén meghatároztatván, és némely felől való határokat a Kraszna vize hasítja.

L.Borovszky Szatmár

Nagypeleske Becsky kúria

-A falu kapcsán ….. meg kell említeni, hogy Becsky Györgynek (1786) az alakját Gvadányi József író (1725–1801) tette halhatatlanná a magyar irodalomban, mivel róla mintázta meg „Egy falusi nótárius budai utazása” című művének főszereplőjét.

L.Wikipedia

-derék helység, …..kiterjedt kuriája……jó határja vagyon,minden őszi, tavaszi magot bőven terem,kaszálói száraz időben terméketlenebbek minthogy árviz nem járja,három szakasz erdeje Tatár ,Gáborna éa Csarnahó nevezetüek.

-1746-ban mezővárossá tétetett .

L.Szirmay

-„.....a Tasnád-Szántói Becsky..... családnak szép kúriája ….. volt itt“

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Mátyás Endre

L. EMGE

Nagyszokond

-Határához tartozik a nagyszokondi tanya.

-A település sorsában Kisszokondéval osztozott, hajdan ez is a bélteki uradalomhoz tartozott, majd a szatmári béke után gróf Károlyi Sándorbirtokai között volt található

-Határa 2989 k. hold.

L.Borovszky Szatmár

Nántű

-A 14–15. században a bélteki uradalomhoz tartozott

-az erdődi uradalom-mal, s később a daróczi uradalommal a szatmári vár tartozéka volt.

L.Wikipedia

-Határja sovány, trágyázással élik, kétszeres életet (búzát), zabot, tengerit, földi alma (burgonya)terem, szölö hegyek szép fekvésü……Piaca Béltek és Tasnád.

L.Szirmay

-Határa sovány és erdős, trágyázást kiván; rengeteg erdeje vadakkal bővelkedik; szőlőhegye szép fekvésü. F. u. gr. Károlyi ház.

L.Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Tima Frigyes

L. EMGE

Ombod

- Itt született Kocsis István író, drámaíró 1940-ben.

L.Wikipedia

-… 80 gazda ,földja egyenes és termékeny, hasznos gyümölcsössei, tölgyes erdei….

-1405-ben malmot emlitenek a Szamoson….

-A XVII. század elején még mindig az ecsedi uradalomhoz tartozott.

-Határa 1322 k. hold.

-A lakosok virágzó hitelszövetkezetet tartanak fen. Határában van a De Gerando tanya és a Czigánytelep.

L.Borovszky Szatmár

-Határa lapályos és igen termékeny, gyümölcsösei sok hasznot hajtanak, erdeje van. F. u. gr. Teleki.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Szatmár megye legfejlettebb gazdasági kulturájú községe. Van Hitelszövetkezete, Hangya fogyasztási szövetkezete, Állatbiztosítási szövetkezete, népkönyvtára.

-1937 szeptember 8-án alakult meg a gazdakör. A gazdakör elnöke Cs.Károly István lett, titkára Szőke József tantó.

L.Erdélyi gazda 1937 október 1.

-Az EMGE York -fajsertés akciója keretében 3 évvel ezelött nyolc felbugatott kocát osztott itt ki. Amely egy nagyon sikeres akció volt.

L.Erdélyi gazda 1940 március 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Cs. Károly István

L. EMGE

Óvári

-Róna fekete határa igen buja. F. u. Mátay, Kerekes, Peley s m. t.

L. Magyarország geográfiai szótára

-1350. jún. 11. Óvári, a közgyűlésen.

Ábrahám fia: László mester Zothmar-i vicecomes és a 4 szolgabíró tudatja, hogy a megye nemesei közösségével (universitas) jún. 10-én (f. V. a. Barnabe) Owar faluban tartott közgyűlésükön (congregatio generalis) Chahul-i Péter fia: János mester tiltakozott, hogy az ő tudta nélkül Rosal-i Gergely fia: György mester, valamint Zonga (dictus) Péter fiai: Péter és Miklós mesterek az ő Palad nevű birtoka szomszédságában határjeleket emeltek, holott azon a helyen e birtok nem György mesterrel, hanem Péter fiaival határos. Erre Péter fiai azt mondták, hogy ők ott nem emeltek határjeleket, hanem György mester tette azt az ő tudtuk nélkül. (D. 2. die congregationis nostre predicte, in loco antedicto.)

-1382. okt. 2. Óvári.

Bertalan Zathmar-i vicecomes és a szolgabírók előtt Sydo-i István fia: Tamás elmondta,hogy Peleske-i László fia: István és annak fia: Péter előre megfontoltan a házához mentek,nyíllövésekkel meg akarták ölni, 2 ökrét és 20 szekér szénát elvittek, és őt azóta is sokfélemódon zaklatják. (D. in Ouary, f. V. p. Michaelis.)

-1389. márc. 31. Óvári.

Péter fia: Lőrinc mester szatmári alispán és a szolgabírák emlékezetül adják, hogy személyesen megjelent előttük Zekeres-i István fia: Miklós és tiltakozott az ellen, hogy Doba,Balázs,Mihály, György, továbbá Rufus János és fia: Beke – Micula/Micola-i Domokos,Pál és Miklós jobbágyai – a múlt év mindenszentek ünnepe (1388. nov. 1.) táján 70 jó disznójukattolvajul (furtim) elvitték nagy kárt okozva neki, s a mondottak semmiféle elégtételt nem adtak neki. A megye Miklós kérésére kiküldte Philpus-i Péter fia: Lőrincet és Samel-i Márkot, akik visszatérve elmondták, hogy ők vizsgálatot tartva megtudták az igazságot, amely mindenben igazolta Miklós panaszát. (D. in Ovary, f. V. p. Invocare.)

L.Piti

Megjegyzés : 70 jó disznó csak egy nagyobb kondában lehetett.

Kiss Károly

-Határa 3422 k. hold.

-1483- királyi adományként megkapták az egész helységet a révvel együtt.

-A régi Óvárit azonban a Szamos elhordta és a község uj helyre telepedett.

-Most nagyobb birtokosai Szilágyi Béla és László és Komoróczy Iván.

-A határban van a Tanyák tanya. Van vasas gyógyfürdője is. A dülőnevek közt érdekesek a Borczhalom,melyről a nép azt hiszi, hogy Árpád vezéréről, Borczról vette a nevét. A Babod dülő állítólag egy elpusztult község emlékét őrzi.

L.Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke K. Nagy Lajos

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 35 hallgatója volt.

L. EMGE

Patóháza régebb Magasmart

-….a Szamos parton ,szép kis erdeje,jó kövér szántóföldje,gazdag fű termő helyei,sok hasznot hajtó gyümölcstermő lankái,…..Szatmár a piaca……

L.Szirmay

-Határa 2386 kat. hold.

-Előbb a meggyesi várhoz tartozott.

-A község többször költözött új helyre a Szamos áradásai miatt.

-„Határában vannak a Dégenfeld és Tóth tanyák, a Patóházi gyümölcsös. „

Tóth Móricz gazdasága.

-Hozzá tartoznak a meggyesi, apai, krassói részek is. Összterület 430 k. hold. Ebből kert és beltelek 5, kaszáló 30, szőlő és gyümölcsös 25 hold, a többi szántóföld; hármas forgókban mívelve. Lóherét 40-50 holdon termel. Lóállomány 10 db. vegyes faju. Szarvasmarha 90 db., ebből jármos ökör 10, tehén 25; a többi tinó, üsző. Sertés-állomány 200 db. mangalicza, 30 anyakocza és szaporulata, 2 kannal. Méhészete 25-30 kas és egy-két mázsa eladásra is kerül. Borászata: bakator, járdovány és fekete kadarka. 24 holdas gyümölcsösének kb. 1500 kor. évi forgalma van.

L. Borovszky Szatmár

-Határa 4000 hold, mellynek nagyobb része szántóföld és rét, továbbá gyümölcsös (lanka), legelő a tarló, erdeje nagy részben elpusztult. Ebből urbériség 32 hold, legelővel együtt 640 hold; a többi majorság. Iszapos földe valóban gazdag, melly trágya nélkül minden évben tengerit terem és pedig sokat, s ebben buzát a kövérség miatt nem lehet vetni. A mezei földeken is legjobban diszlik a tengeri-vetés; rétjei kövérek és igen hizékony szénát adnak; a lakosok csaknem mindnyájan marhakupeczek levén, gyönyörü csontos válogatott szarvasmarhát, a földesurak nemesvérü lovakat, s mind a gazdák, mind az urak sok sertést tartanak. Folyóvize a Szamos, melly gyakran kiárad, s mellyen az uraság hidast tart Krassó felé, a Szinyér patak, s ezenkivül holt Szamosok és számtalan apró erek, mellyekből a lakosok sok halat fognak ki. Birtokosok: Tóth Mihály, Selyebi István, Fülep Mihály, Hajnal György, gróf Bethlen Ferencz, Csabay Antal, Pap Endre, gr. Rhédei Ádám, gr. Teleki, b. Wesselényi családok, Tóth János, Chernel József, Darvay Ferencz és a Szőke család. E helység nevét a Pathó családtól vette, melly család 1260-ban kir. adomány utján kapta. Régibb neve Magosmart vala.

L.Magyarország geográfiai szótára

-…..határja háromnyomásos,búzát,rozsot ,kukoricát és zabot terem középszerüen, fölgye, fekete agyagos, térséges, tövises, fája van, szöleje nincs, ….. piacza Szatmár…..

L.Vályi

-1943 január 4 én kezdődött az itteni EMGE tanfolyam 42 gazdával és zárult a legszebb sikerrel január 23-án.A gazdakör elnöke Kánya György a következő, az egész mozgalmat jellemzőket mondotta" a múltban ,de a jelenben is az EMGE az egyetlen szervezet, amely egyformán minden földművelőé, legyen az földmunkás, falusi gazda, vagy birtokos „.

-Részt vett Vass Sándor m.kir gazdasági felügyelő és Bikfalvi Ferenc EMGE kirendeltség vezető.

L.Erdélyi gazda 1943 február 1

Pele

-Híres szülötte Csiszár Anna (1918–1941), népi költő

-1869-ben 312 hold szőlője van.

L. Csávossy

-1549-ben két udvarházat vesznek számba,

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 29 1/2, 1720-ban 162 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 8, 1720-ban 41 kaszást: szőlőt 1715-ben 8, 1720-ban 73 1/2 kapást.A pelei szőlő egy cseber bort adott kapás földenkint; egy cseber bor ára pedig 1 frt volt.

-Pele községhez 1720-ban Keszi-puszta 31 köböl művelt területtel tartozott

-1797-ben a következőket írták össze, főbb birtokosok: Diószegi Sámuelné és Mensáros Sándor utódai; kisebb birtokosok: Pogány Lajosné, Kengyel Lajos, Ilosvai József és Diószegi Zsigmond; pap: Hajdu János ref.; iskolamester: Miskolczi András ref.; zsidó: Markovics Ferencz; molnárok: Gergely György és Szabó András.

-1895-ben területe katasztrális holdban, : szántóföld 1220, erdő 1112, rét 222, legelő 106, szőlő beültetve 20, parlagon 4, kert 7,

-Határrészei: Pálasszony, Szent Imre, Kis-kút, Nagy-nyeste völgy, Büdöskút, Rétoldal, Besenyő, Rózsás, Bogdánkút. Hegyek: Csákóhegy, Nagyhegy, Pusztahegy és Csányi völgy. Erdők: Tegezhát, Csonkás, Ibolyás, Békástó, Talasvölgy. Legelő: Agárvölgy

L. Petri Mór Szilágy

Pete

-Pete régi magyar település, első írásos említése a Váradi Regestrum-ból való.

-…piaca Szatmár,…határja igen kicsiny,de jó és jól is művelik a lakosok, a kaszálojukat a Szamos árja minden esztendőben megfutja, van egy kis erdeje is az Uraságnak……

L.Szirmay

-Határa 673 kat. hold.

L.Borovszky Szatmár

-Határa szűk, de jó termő, egy kis erdeje is van. F. u. gr. Károlyi.

L.Magyarország geográfiai szótára

Pettyén

-… 40 gazda…,határjuk igen szük,a Szamos árja rontja,egyébb iránt termékeny….

L.Szirmay

-Határa 963 k. hold. Régi neve Bazand volt…

-A határban van a Böszörményi tanya.

L.Borovszky Szatmár

-fekszik a' Krasznaközi kerûletben, Szamos vize mellett, határja két nyomásbéli, terem búzát, kukoritzát, és egyebet, Szamos mentében szilvát is, erdõje tsekély, piatza Szatmáron 1/2 mértföldnyire

-Határa szük de felette buja. F. u. Virágh, b. Apor, Böszörményi s m. T.

L.Magyarország geográfiai szótára

Határnevei

-Apáti-forduló, Bazan – 1316– 1417 – Egykor falu, beolvadt Pettyénbe, Berek alja – 1864,Berekóda – 1864,Berek-oldal 1864 Dűlő, az ombodi határ szélén,Böszörményi-tanya – 1907,Csákán-sor – 1864-Csákány-sor,Csikós-érhát – 1864– Vö.: Csikos-ér-hát, – Dűlő, Apátival határos, Csonka – 1864, Homoród –csatorna,Homoród híd ,Homoród-töltés ,Innetső-morotva – 1864,Kert-alja – 1864,Kis-Szik-laposa – 1864, Nagy-lapos – 1864 dülő, Nagy-szíkhát – 1864,Sás-tó-hát – 1864– Dűlő,Szák – 1809,Szamos-hagyás – 1864,Szélső-lapos – 1809,Szérű –1809, Szík-hát – 1864, Tölgyfa-sor – 1864– 1864Töltés – A Szamos védőtöltése,Törös-kert – 1864,Tövis-kert.

Gyűjtő: Bura László (1974).

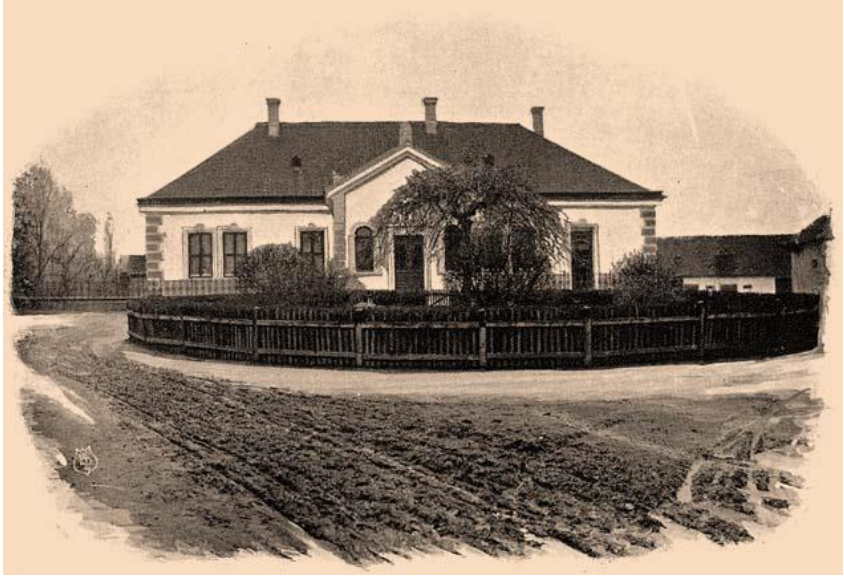

Böszörményi Sándor úrilaka.

-1940-ben a gazdakör elnöke báró Böszörményi Károly

L. EMGE

Piskolt Báró-kastély

Itt született Szabó Béla agrármérnök, mezőgazdasági szakíró 1935.szeptember 20-án.

L.Wikipedia

-Sárváry Pál Piskolt, 1765. okt. 3. - Debrecen, 1846. dec. 19. Matematikus, fizikus, filozófus

L.Historia Sárváry

-ma gr. Rhédey Johannának és Gorove Jánosnak s nejének, szül. Noszlopy Stefániának van itt nagyobb birtoka és szép úrilaka. E községben születertt 1765-ben Sárváry Pál, híres debreczeni tanár.

- szeszgyár. Határa, melly fele részben feketeföld, fele részben homokos, 10,000 holdra terjed. Ebből urbériség 1056 hold szántó, 684 h. rét, 800 hold legelő, majorsági szántó 5720 h., 1000 hold rét, 740 h. erdő, szőlő nincs. Földe részint gazdag fekete föld, melly igen szép buzát, tengerit; részint homokos, melly rozsot, tengerit, burgonyát terem. F. u. gr. Rhédey Ádám, gr. Mikó Imre és Rhédey László.

L.Magyarország geográfiai szótára

-A községben gőzmalom és ezenkívül olajütő van. Ide tartoznak Szent-Miklós, Csanálos és Zöldrész puszták. Ezek közül Szent-Miklós puszta hajdan Mikola, majd Mikolatelke néven község és a szent-jobbi apátság birtoka volt.

L.Borovszky Bihar

- „……..határja jó, ’s szép minéműségeihez képest, első osztálybéli.”

L. Vályi

Gorove János és neje uradalma.

-Ide tartozik Mihályfalva, Genyéte, M.-Pályi és Vértes is. Összterület 7160 k. hold, (ezen kívül Szatmár és Borsod-megyékben kb. 5000 hold). Biharban kert és beltelek 25, szántó 4000, kaszáló 800, legelő 1000, erdő 1100, szőlő 12. A gazdasági és üzemrendszer váltó. Magtermelés néhány száz holdon here és luczerna, 100 k. holdon felül dohány. Lóállomány 60 vegyes faj, szarvasmarha 300 magyar faj, juh 3000 fésüs, sertés 1000, fehér mangalicza. Erdészeti üzem:Genyétén tölgyfa, melyet nagyobb fordákban vágnak és részben hántolnak. Szőlőfajok: kadarka, oportó, olasz rizling, kövidinka stb. Gyümölcstermelés 5 k. holdon. A munkaerőt helyben és a vidéken szerzik.

L.Borovszky.Bihar

-Piskolt híres a dinnyéjéről……. Valamikor több száz hektáron terültek el a dinnyeföldek Piskolt határában.Hasonlóan hires a korai krumplijuk is.

L.Erdon.

Határnevek(válogatott)

Báró-kastély, Báró-kert– Parkos terület, Diós utca, Malom, Nagy-híd, Szőlőskert– A vadaskert része volt. Régen: tölgyfás, Vadaskert– Grófi vadaskert volt, Árpás-gát ,Báró-tag, Cseresznyés-kút– Cseresznyefa van mellette, Csinálosi-gyümölcsös,Eklézsia-kaszáló, Előrét -Vö.: Kenderáztató, Falka-erdő,), Fekete-rét, Ficfás-kút, Gulya-kút nyomáson levő marhákat itatták itt, Hegyesföld– Alakjáról,. Homoki gyümölcsös)., Ibolyás, Kenderáztató, Kerekfejsze– Alakjáról?,Kerek-rét, Kis-telek, Kosár-rét– Kerek kosár alakú., Lapos– 1300: laposhalom, László-rét – 1783 – 1785: Laszló Rét – A falutól DNy-ra található ~ az 1417: pr. Lazlotheleke hn. –vel van összefüggésben. Lászlóteleke – 1322: t. Lazlouteleke 1417: pr. Lazlotheleke– Névadója 1284-ben Onad birtokosa, Ludas-tó, Nyomás, Ógát, Ökör legelő ,Ördög- árka – A régi falut körülölelő árok maradványa, Öreg-szőlő – A falu első szőlőtelepítése, Püspök-rét, Régi-szőlő, Rétpótlás– A gazdák fordulóföldjeit pótolta, a rétből szakították ki, Rózsahegy) – Sok a vadrózsa, Tiszta-gát– Malomgát, Vágott, Virág-szőlő, Zsombokos.

Gyűjtő: Romaţ Sándor (1973)

-1940-ben a gazdakör elnöke ifj. Nagy Elek

L. EMGE

-1941-ben a gazdakör elnöke Bakos József ref. lelkész

L.E.M.G.E

Portelek

-Róna fekete határa gazdag termékenységű; rétje kevés, de jó szénát ad. F. u. Luby, Zimán, Irinyi s m. T.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„..... báró Luzsénszkyek úrilaka.....:”

L. Borovszky Szatmár

1496. nov. 29.

A váradi káptalan emlékezetül adja, hogy a király parancslevele értelmében megjelent előttük Albews-i Zolyomi Dávid özvegye, Anna (gen.) és Dyozegh-i Nagy (Magnus) Pál és eskü alatt azt vallották, hogy ők a Pheeleghaz-i Balázs felesége, Porthelek-i néhai Imre leánya:Ilona, ugyanezen Imre leányának, néhai Erzsébetnek Mykolay néhai Tamástól születettfia: Benedek mint felperesek között egyfelől, illetve szintén eme Imre fia: Demeter alperes között másfelől ezen Imre és Pharkas László özvegye, Katalin Szatmár megyei Porthelek birtokban lévő, a feleket egyenlő örökségi jogon megillető teljes részei és más nézeteltérések ügyében támadt és a tasnádi helynök törvényszékén hosszú ideig zajló perben előző év Judica vasárnap előtti szombaton (1495. ápr. 4.) Feeleghazy Balázs Bihar megyei Tharcha birtokon lévő nemesi házában és telkén a következő megegyést hozták létre: Imre és Katalin asszony Porthelek

birtokban lévő, a női jogot is megillető részeinek a felét Demeter átadja Ilonának és Imrének és az általuk ellene indított perek eljárási költségeifejében pünkösdkor (jún. 7.) és Mihály-napon (szept. 29.) vagy ezen ünnepek 3. Napjánkifizet 26,5–26,5 aranyforintot Balázs említett nemesi házában. Ha Demeter ezen időpontokbana kifizetésre nem lenne képes, akkor Ilona és Benedek elfoglalhatják az összeg megtérítéséig a birtokrészek másik felerészét is. Demeter egyúttal Judica vasárnapon (ápr. 5.) köteles átadni a másik félnek 8 ökröt és 15 ménesbeli lovat (equos equaciales). Döntésüket a felek elfogadták, a tasnádi vikárius előtt egymás ellen kieszközölt és a fenti perekben, illetve Demeter Porthelek-i nemesi háza és telke ügyében kelt okleveleket érvénytelenítették. Ha Demeter ezt az egyezséget megsértené, akkor legyen érvényes rá ismét az a kiközösítési határozat, amelyet a tasnádi helynök hozott ellene, és a másik fél ismét kezdhessen pert vele szemben. Anna kijelentette, hogy ő csak úgy volt hajlandó elmenni a fenti békéltetésre, hogy előtte Demeter háromszor is megesküdött: az általa és a többi fogott bíró által hozott rendelkezést végrehajtja.

Ezen hosszó okmányból megtudjuk,hogy Porteleken 1496-ban a birtokon ökrökkel is dolgoznak és ménes is van a faluban és nemesi ház és telek létezik.

Kiss Károly

Pusztadaróc Nagy testvérek kúriája és az Ember kúria.

Nagy testvérek kúriája

-Határa nem nagy de jó,a Szamos árvizei járják,elegendő jó szénát ad, van szép erdeje,

Határnevek

-1469-ből Horgastóhát, Adomazrihát, Begán tava mezeje, Homokos-Liget, Barthava mezeje fordulók, egész Zyd most Zigeth pusztái, a Pethei puszta, Tatár erdeje.

-1549-ben Szatmár-Németi részéről határai megjárattak.

L.Szirmay

-„.....úri lak, a melyet 1846-ban Nagy Ignácz építtetett ...“ “.....határában van a Varga Tanya,Jékey Ilona és Nagy László gyermekeinek gazda Egyes részei Szatmár-Németi és Nagypeleske határában feküsznek. Összterület 1600 m. hold; kert és beltelek 22, kaszáló 100 hold, a többi szántóföld, a melyet hármas vetőforgóval kezelnek. Dohányt 40 holdon termel. Lóállomány 25 db., ebből igás 12. Szarvasmarha 100 db. magyar és nyugati fajta; ebből jármos ökör 40, tehén 25 db. Juhászat 400 darab birkával. Tejgazdaság 70 liter napi termeléssel; Szatmáron értékesítik.”

L. Borovszky Szatmár

-Határa szük, de termékeny; erdeje szép, rétje igen jó szénát ad. F. u. Nagy, Barkóczy, Boros, Péchy s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára

Határnevek(válogatott)

Akácos ,Alsó-forduló – 1809 Kastély – Egykori földbirtokos (Ember Géza) lakóháza,Kastélykert, Barthava mezeje 1469, 1810 – Feltehetően elírás. – Vö.: Bart-tava-mezeje,Bart-tava mezeje – 1864– Vö.: Zigeth puszta,Began-tava mezeje – 1469, 1810– 1864, Cigányhalastó – Vályogvető gödör, Cigányok kertje, Csemetekert ,Csigér , Erdő alja, Erge-tekerületbe-hosszába – 1864, Falu földje, Falusi-vég – 1864, Farkas-réten – 1864,Felső-Cserén – 1864,Felső-forduló – 1809,Fenékrétbe – 1864,Feredő-tóhát – 1809,Ficfa-tábla ,Fiúrét – 1936,Fogás – 1936: ~ (határnév),Fürdő-tó-gaza – 1864, Fűzfás – 1936 (határnév),.Gábor földje – 180,.Gál dűlője – 1864, Ganés-árok, Halastó, Haraszt – 1936: ~ (határnév), Herceg földje– Egykori tulajdonosa (Herczeg) családnevét őrzi,Hóldszeri-farában – 1809,Homokos – 1864,Homokos-liget – 1469, 1810,Horgas-földek – 1864, Hosszú – 1936 (határnév,)– Vö. Hosszun,Hosszun – 1864– Vö.: Hosszú,Hosszú-tábla, Irtásalja – 1936 (határnév),Kaccé– Egykori földtulajdonosa nevét (Katz) őrzi.Káposztás-kert– 1864,Kárász dűlője – 1864,Kastély- kert ,Kátyó – 1936,Kátyónál – 1864,Kenderszélen – 1864 ,Kertalja – 1936: ~ (határnév), Kertalja fara – 1809,Kiserdő – 1936 (határnév),Kis-halastó (Tó) – Az erdőben található,.Kis-lázba – 1864,Kis-nagy-póka-széken – 1864: Kis nagy póla széken ,Kis-nyáras – 1864,Kisördöngős – 1936 határnév, Körtés– Vö.: Öt-körtefa,Közép-forduló – 1809,Kupás-tanya, Legelő,Liget – 1864, Lukács láza – 1864 ,Lukácsláz – 1936: ~ (határnév),Melegház, Miklós tava– 1864, Mózes-tag ,Nagyerdő – 1936 (határnév), Nagyjuharos ,Nagylegelő,Ösvény-sorba – 1864, Öt-körtefa, Rétaljára-menő-földek-farában – 1809, Sejebi-ákácossa – 1936 (határnév).Sóstenger – 1936 (határnév).Soványszer – 1809,Soványszeren – 1864, Sziget pusztái – 1469, 1810: Zyd most Zigeth pusztái– 1864: Zigeth puszta,Sziget-puszta – 1810: Zigeth puszta –1864: Zigeth puszta – Vö.: Bartava Mezeje, Sziget pusztái, Tank-árok, Tatár erdeje – 1864– 1469, 1810,Téglagödör, Tizennégy-hold-szere – 1936: Tizennétyhóutszere (határnév).Tizennégy-hold-szerin – 1864: A 14 hold szerin,Tölgyfa-tábla– Vö.:

Nagy-tölgyes,Tőltésnél – 1864, Úr gaza – 1864,Úr-árkánál – 1864,Úrbérestag – 1936 (határnév),Varga-tanya – 1907, Vasas-csere – 1864– 1936 (határnév).

Gyűjtő: Bura László (1973), Csikós Renáta, Fintás Andrea, Oláh János (tanulók, 1998).

-láz ~ (-1) fn. 'lapos fekvésű térség, kaszáló' (ugocsai,tiszaháti szó).

-1940-ben a gazdakör elnöke Ember Géza

L .EMGE

Remetemező Ujfalussy Miklós kastélya

-búza, tengeri és zab földje egyenes és lapályos,…tölgyes cseréivel.

L.Szirmay

-„.....a tulajdonos Ujfalussy Miklós, kinek itt szép tornyos kastélya van, a melynek egy része még a XVIII. századból való s ezt a Tholdy család építtette 1740-ben; ..... 33 holdas, gondozott parkjában álló virágházában híres vén kaméliafák vannak. A kert végén van egy csonka törzs, melynek odújában 10 ember elfér; tetejére nyírfalépcsők vezetnek és fenn pihenő pad áll. Kiemelkedik „az Ujfalussy Miklós remetemezői, birtoka”

„Ujfalussy Miklós cs. és kir. kamarás gazdasága.

-Hozzá tartoznak a szinérváraljai, sebespataki, balotafalui, krassói, lippói, borhídi részek is. Összterület 3900 m. hold. Ebből kert és beltelek 43, szántóföld 2900, kaszáló 40, legelő 600, erdő 164, szőlő 8, nádas 6, adó alá nem esik 150 hold. Gazdasági és üzem-rendszer hatos forgó. Lóállomány 42, keresztezett muraközi; ebből igás 10, kocsiló 7; anyakancza 8, csikó 15, mén 2. Szarvasmarha 179; ebből jármos ökör 60, erdélyi fajta; tehén 16, gulyabeli 100, tenyészbika 3 vörös-tarka. Sertés-tenyésztése 60 mangalicza anyakocza és szaporulata, 6 kannal. Tenyészt orpington-tyúkokat, mexikói pulykát, emdeni ludat, pekingi kacsát. Erdeiben tölgy-, fűz- és nyárfa van. Zöldség kertészete 4 holdon kb. 100-300 kor., gyümölcsös kertje 10 holdon kb. 1000-2000 kor. forgalmat ád. „

-Határa 3116 k. hold.

-A XIV. században a Remete szent Pál szerzeteseié volt s a veresmarti klastromhoz tartozott. Azután a bélteki uradalomba került s 1555-ig a Drágfiaké volt, azontúl 1696-ig az erdőszádai uradalommal a szatmári vár tartozéka.

-33 holdas, gondozott parkjában álló virágházában híres vén kaméliafák vannak. A kert végén van egy csonka törzs, melynek odújában 10 ember elfér; tetejére nyírfalépcsők vezetnek és fenn pihenő pad áll.

L . Borovszky Szatmár

Lapályos határa elég termékeny; erdeje is van. F. u. a Toldy örökösök, Horváth, Mándy, Éles s m t. Ut. p. Iloba.

L.Magyarország geográfiai szótára

Reszege

-Reszege Árpád-kori település .

-Határa 2886 k. hold.

-A XIV. század elején a szatmári váré volt

-„A határban vannak a Homoki és a Schwartz I., II. tanyák. „

-Ekkor vámszedő hely, de egy év mulva már pusztaként szerepel s puszta maradt a XVIII. század elejéig. A XV. században még a Kőrösi Dobó, Barlabási, Vámosgyörki Pohárnok, Kidei, Nyársapáti; Butkai családok voltak birtokosai.

L. Borovszky Szatmár

Rózsapallag

-…….ez elött a Domb alatt feküdt rendes sorban a Tana vize mentében,de a háborus és pestises időkben kipusztulván magyar lakósai Újvárosba és Kőszegremetére költöztek át,és osztán az oláhok megszállották,és mivel ők a lapos földön való lakást nem szeretik,dombokon szerte-széjjel épitettek telek földeket,minden erdejüket kiirtogatván jó szántoföldeket és kaszálókat csináltak……

-A 18. században több család is részbirtokot szerzett itt; így a gróf Teleki, gróf Károlyi, gróf Kornis, gróf Barkóczy, báró Bánffy, báró Vécsey, báró Wesselényi, báró Huszár, a Gáspár, Irinyi, Becsky, Matay, Geöcz, Lónyay, Melczer, Boross és Winkler családok is.

L.Szirmay

Sándorhomok

Berenczei Kováts Kúria

-55 házból áll, szántóföldjei három nyomásbéliek,mindenféle veteményt jól teremnek, van tölgyes erdeje Szatmár felé, Éger és Saár vizei körül fogják, de veteményében kárt nem tesznek,piaca Szatmár….

L.Szirmay

-két úri kúria, kastély, a Berzenceieké, a földesurak házai: Berzenczei Kovács Jenő és Berzenczei Kovács Eduárd portája.

-Határa 1677 k. Hold.

-1406-ban egy határjáró levél említi, hogy Kisnémeti földjét Homoktól a Nádasd folyó válásztja el. Ugy látszik, ezen a helyen csak akkor laktak, ha az áradások miatt nem maradhattak Aggnémetiben. A XVI. században gyakran gazdát cserélt.

-1717-ben a körülfekvő mocsarak mentették meg a községet a tatárdúlás veszedelmeitől.

-Most legnagyobb birtokosai Kováts Jenő és Sándor, Gödény Sándor. Két urilak van benne, az egyiket Kovács Eduard, 1860 körül, a másikat Kovács Jenő 1899-ben építtette. A határhoz tartozik a Kováts tanya. Ott, a hol a lázáriak erdeje van, a Sár partján, azon a helyen, melyet maig is Szigetfőnek neveznek, feküdt hajdan Sziget puszta, mely 1406-ban szerepel egy határjáró levélben.

-A falu határába olvadt Szigetpuszta egykori település is, mely a Szigetfő-nek nevezett részen, a Sár partján feküdt, ott ahol Lázári erdeje volt.

- Később megszünt és a szomszéd határokba olvadt

L.Borovszky Szatmár

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl . Homok.

L.Fazakas Lóránd

-Három nyomásbeli határa mindent bőven terem. Tölgyes erdeje van: az Eger és Sár vizek körülveszik, de veteményében kárt nem tesznek. A Homoki és

Mikolai határ össze-jövetelénél van egy ásványos víze, s fördője is, melly köszvényben különösen ajánltatik. F. u. Kovács, Boros Sándor és József, stb.

L.Magyarország geográfia szótára

-„Kováts Miklós nagy szenvedélye a lótartás volt, versenylovak is voltak a tulajdonában. Komoly tenyészménei ritkaságnak számítottak a vidéken. Különösen a Pali nevû lovát tartotta nagy becsben, amelyet állítólag az oroszok vittek el, nagy bánatára. Általában négy lovat fogott a fogat elé. Beszélik azt is, szokása volt, hogy rendszeresen beugratott lovával a helybeli gazdák udvarára.

-A modernizációra is gondolt: a kastélyában áramfejlesztőt szereltetett, elég komoly lakatos– és gépészmûhelye volt.

-Berenczei Kováts Miklósnak volt egy bivalycsordája is, amit egyrészt a tejéért tartott fenn, másrészt azért, mert igen jó gazda volt, és tudta, hogy a bivalytrágya nagyon jó a szántóföld feljavítására. Gazdálkodási módszerei közül a kokoricatermesztés terén újszerû módszert alkalmazott a vidéken, a négyzetes vetést. A kukoricát méternyi távolságra vetették egymástól, és ezt az uradalomnak a béresei széltében–hosszában meghúzatták, ahányszor erre szükség volt, a szedést a kommenciósai, illetve a hozzá elszegôdött helybeliek végezték, negyedében — ez volt az úgynevezett "negyedes málé".”

L.Szatmári Friss Újság 2002 honlapján

-A falu neve közismert az egész megyében, ugyanis kiváló minőségű burgonya termesztésére alkalmas talajjal rendelkezik.

L.Wikipedia

-1940-ben a gazdakör elnöke Apostol Péter Pál

L. EMGE

Sárköz Vécsey kastély„…… Péterfy-kúria kertjébe……”

Báró Vécsey László kastélya

Sárközújlak két falu, Sárköz és Újlak összenövéséből jött létre .?

A város hires emberei.:

-Gabányi István (1822-1893) – földbirtokos.

-Szabó Csongor (1942-1994) – gyógyszerész, dermatológus, gyógynövények szakértője és termelője

-Báró Vécsey Miklós (1789-1854) Szatmár vármegye főispánja, a budapesti Lánchíd építésének egyik kezdeményezője.

L.Wikipedia

-Vagyon nevezetes erdeje, melyben a Tána vize a Túr vizével egyesül, tölgy, bik,éger ,cser fás.Szőlő hegyei Barkotza, Kapitány, Misepatak, Dobra, Pallagi oldal nevezetüek, jó bort teremnek…….. határja mindenféle veteményt és jó szénát terem,…..a szőlő hegy alatt ,a kerek halom szélibe a Szigeti forrás ahol az uraságnak számos számos fejős tehenekből álló majorja vagyon…….Bírja egészen báró Vécsey Miklós …….három emeletű kastélya .

L.Szirmay

-Határa 16494 k. hold.

-1447-ben a meggyesi uradalomhoz tartozott egy része. Ez időtájt már vámszedő hely volt.

-1746-ban báró Vécsey László kapta. Ettől kezdve maig Vécsey birtok. Mostani ura báró Vécsey László, kinek ősi kastélyát 1760-ban építette báró Vécsey István tábornok.

-A lakosság értékesítő és fogyasztási egyesületet tart fenn. Van itt uradalmi tégla- és cserépgyár, gőzmalom és kőbánya.

L.Borovszky Szatmár

-Fekszik egy térségen, s nevét vette a Sár-Eger és Rákta-Eger között való fekvésétől, mellyeken a vármegye költséges hidakat tart. Van……, az uraságnak négyszegü 3 emeletes kastálya, nagy majorsága; szép tehenészettel együtt, jó kert termő szőlőhegyei, termékeny szántóföldje és rétje. Nevezetes erdeje, mellyben a Tana a Túr vizével egyesül, tölgy, bik, éger, cserfás. Fris forrásai szinte említést érdemelnek. F. u. b. Vécsey Miklós.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Parkja 81 hektáron terült el, évszázados fákkal.

-„A határban vannak a Barkócza-hegy, Pallagi-hegy, Sárközi-hegy szőlőhegyek; a Csergődomb, Kakák" Kukukmalom, Majdlesz, Mákparasznya, Muzsdai, Szakadáti kerülőház; Felsőmajor, Miklós, Ujmajor majorok; Felsőmalom, Görbedszeg, Gyertyános, Téglaszin , Ujmajor tanyák és egy gőzmalom.”

-“A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán állanak e vidéken a báró Vécsey László sárközi ...” gazdasága.

Báró Vécsey László uradalma.

-Ide tartoznak az Adorján, Józsefháza, Kányaháza, Tartolcz és Komorzán hátárában fekvő részek..... Itt az összterület 15.585 k. hold. Ebből kert és beltelek 45, szántóföld 3025, kaszáló 695, legelő 1550, szőlő 10 1/2, hasznavehetetlen 400 k. hold, a többi erdő. Hatos és nyolczas forgókban mívelik. Lóherét 100, csillagfürtöt 20 k. holdon termel. Lóállomány 114 darab; ebből igás 40, kocsiló 32, ménesbeli 41, mén: egy magas félvér. Szarvasmarha

647, ebből jármos ökör 128 magyar; tehén 60 piros-tarka, tinó, üsző, gulyabeli 190 magyar és nyugoti, hízómarha 45 vegyes; tenyészbika 5 tarka, 5 fehér. Bivalytehén 40, igás 10, növendék 169. Juhállomány 1717 drb., raczka 419, fésűs 1298, 33 tenyészkossal. Sertéstenyésztése 1381 darab, kisjenői fajta, 232 anyakoczával és 49 kannal. Tejgazdaság napi 300 liter; a mit helyben eladásra és vajkészítésre fordítanak és a savót s a lefölözött tejet a sertéstenyésztésnél használják fel. A méhészet 50 dzierdzon-rendszerű kaptár; a mézet házilag értékesítik. Mesterséges haltenyésztést most rendeznek be a Túr és Tálna patakokban. Erdeiben fő a tölgy; a hegyi erdőkben a bükk, gyertyán, kőris, szíl, nyír- és nyárfa. 16-18 km. hosszú iparvasút szolgál a szállításra; tűzifát, szerszámfát, műfát és zsindelyt készítenek. Szőleiben túlnyomó a borszőlő, csak kb. 3% a csemegefaj. Risling nagyobb táblákban, továbbá bakator, mézesfehér, furmint, ezerjó, budai stb. „

-Gabányi István (1822-1893) –földbirtokos itt.

-A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészeteket találunk báró Vécsey László uradalmában.

L. Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Forris József

L. EMGE

Anzik Albert – Sárközújlak története, 1999,

Sárközújlak Péchy urilak

Péchy Margit úrilaka.

-”Parkja 81 hektáron terült el, ... évszázados fáival”

L .Wikipedia

- ….egész határa térség,minden őszi ,tavaszi veteményt jól terem,széna termő helye kevés,erdeje elpusztult,…piaca Szatmár…….

-1490-ben zálogba adnak egy udvarházat,6 hold szántóföldet……

L.Szirmay

-„.... Péchy Elemérnének, ….. itt csinos úrilakja van „
-„.....Határában vannak a Tanyák és Téglaszin tanyák ...”

L. Borovszky Szatmár

- A kastélyt sétára kiválóan alkalmas angolpark övezi, évszázados fákkal.
- Péterfy –kúria kerttel.

L.Szatmár megye .ro

Somlyógyörtelek

-1364-ben megállapítják S.-Győrtelek birtok határát. 1416-ban pedig e Gyurteleki birtok felől járják Somlyó város határát.

-1669-ben elzálogosítanak egy szőlőt

-1682-ben a györteleki hegyen levő szőlőt osztanak meg

-1694 ben egy rétet zálogosítanak el.,

-1718-ban makkos erdőt említenek,

-A Báthoriaknak 1529-ben Györgyteleken 7 jobbágyuk van, ezek: Nemes, Duncsio, Magyar, 2 Szakálas, 2 Érsek

-Ezen a Győrteleken 1675-ben Sóhely (?) Jánosnak van 2 fia, 6 ökre, 4 tehene, 2 tulka; juha, disznója 9, méhe 6.Gergelynek 2 fia van, 4 ökre, 3, tehene, 2 tulka, disznója 9, méhe 7.

- adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 93, 1720-ban 33 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 30, 1720-ban 41 kapást; szőlőt 1715-ben 26, 1720-ban 34 kapást. 1715-ben más forrás czímen 150 frt jövedelmet jegyeztek fel.

-1895-ben gazdaságainak száma 307. Területe 2139 katasztrális hold, a melyből szántóföld 866, legelő 441, rét 302, erdő 164, szőlő parlagon 156, beültetve 9, kert 61, terméketlen 140 hold.

Kiforgatott magyar helynevek:

-la Timiteu = lá Timityëu (temető környéke? timityëu = temető elferdítve), Berc = Bërk (berek), Boghieasa = Bogyászá (boglyás), Pinchilie = Pinkilijë, Kutyahegy, Ertăşele = Jërtaselë (irtásocskák; a magyar szó átvéve), de által = gyë által (valamin túl fekvő; a magyar által átvéve), Valea Kárásztelekului = Váljá Kárásztelekuluj (hasonnevű patak völgye),

L.Petri Mór Szilágy

-Róna fekete agyagos határa két nyomásbeli; szénát sokat gyüjthet; itt megy el azon költséges vizárok, mellyen gr. Károlyi Antal az ecsedi láp vizét a Szamosba akarta szivárogtatni. F. u. gr. Károlyi és Teleki, Patay István, Szuhányi, Uray, Radványi, Kubinyi, Dombrady, s m.

L.Magyarország geográfiai szótára

Sóspuszta

-„ ….melyen gróf Károlyi uraságnak nagy majorsága vagyon, az erdődi uradalomhoz mindenkor tartozandó…….”

L.Szirmay

Szakasz

-Határa három fordulóra van osztva, mely búzát, zabot középszerüen terem, szőlőhegye, erdeje meglehetős, piaca Szatmár és Károly……

L.Szirmay

-Határa 2292 k. hold. A bélteki uradalomhoz tartozott és annak a sorsában osztozott. A XVI. századtól kezdve a szatmári vár tartozéka volt 1641-ig,…..

L.Borovszky Szatmár

-Határa nagyon középszerű termékenységgel bir, de erdeje, szőlője jó. F. u. nagy részt gr. Károlyi ház..

L.Magyarország geográfiai szótára

-1940-ben a gazdakör elnöke Winkler Ferenc.

L. EMGE

Szamosdara

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl.Dara.,

L.Fazakas Lóránd

Határa 2218 k. hold. Ide tartoznak a Fried és Mayer tanyák. Határához tartozott hajdan Vizsoly népes helység, mely már 1483-ban említve van egy zálogleveélben.

L.Borovszky Szatmár

-Határa három nyomásbeli és igen termékeny; rétje kétszer kaszálható; tölgyes erdeje két szakaszban; gyümölcsösei szépek; a Szamoson malmokat tart. F. u. Eötvös, b. Józsikánő, Kállay, Buday.

L.Magyarország geográfiai szótára

Szamosdob

-…Szántó földgyei három nyomásbeliek ,melyeknek kétharmad része nintsen a víz áradásnak alá vetve, smindenféle veteményt megterem trágyázás nélkül is rétjei tágasok ,s jó füvet teremnek,kiterjedt nagy erdeje.legelője elég,piaca Nagykároly és Szatmár…..

L.Szirmay

-1327. máj. 28. Dob.A Zotmar-i 4 szolgabíró tudatja, hogy korábbi oklevelük szerint előttük egyrészről Ewr-I Pál mester és frater-e: István mester, másrészről Ábrahám fia: János máj. 23-án (sab. p. Asc. Dom.) fogottbírói döntés elfogadására (Woya és Eur birtokok határjeleinek emelése
ügyében) tartoztak a helyszínen megjelenni. Pál és István azonban nem álltak elő, nem is küldtek senkit maguk helyett, pedig János várt rájuk fentiek jelenlétében e birtokok helyszínén.
(D. in villa Dub, f. V. p. terminum prenotatum.)

L.Piti

-Határa 5505 kat. hold.

-1626-ban Nyári Benedeké volt a "Kis puszta" nevű része, a melylyel így dicsekedett el; "Van nekem egy kis Dobom, ha megütöm, száz eke ugrik ki belőle."

-Ezután is az ecsedi uradalomhoz tartozott .

-A község, a Szamos áradásai miatt, ma már a harmadik helyen fekszik. Hajdan népes magyar helység volt.

Határában van az Ujmajor, s átfolyik rajta a Balkány. Gilvács felőli határa táján feküdt hajdan Tagy. Egykor népes hely. Valami várkastélya is lehetett, mert ennek romjait 1810-ben még látni lehetett a Kraszna mellett. 1353-banTaagh alakban van említve.

L. Borovszki Szatmár

-Szántóföldei igen termékenyek, de egy részét az árviz járja; rétje, legelője elég; erdeje nagy. F. u. gróf Károlyi György.

L.Magyarország geográfiai szótára

Határnevek(válogatott)

-Borjúlegelő, Akácos, Almás, Banké – Bank tulajdona volt.,Batári-mező, Borjú-legelő -1864, Csengeri erdő ,
Csere-lapos – 1864,Csipkés – 1864,Csonkás– 1864, Csorda-kút ,Csörgő-kút, Egyház-föld ,Első dűlő – 1902,Első-forduló – 1902,Falu-rétje – 1809, Fiatalos – 1864,Forduló-dűlő – 1902),Gémes-kút,Grófé – Grófi tulajdon volt, Harmadik-forduló – 1902,Harmadik forduló hetedik dűlő – 1902,Halom-domb) – A Nagy erdőben. Az elesett katonákat ide temették. – Vö.: Sirató-domb,Híd, Igényelt– A földosztáskor 1921-ben kiosztott föld, Kákás-rét– 1809: Kakas Rét,Kálasztag –1864, Káposztás ,Káposztás-kertek – 1902, Kaszáló, Kaszáló-rét – 1809, Kenderföld, Kerekes-tag, Kereszt-rét,Kertek, Kerülő-ház – 1902,Kettes-föld) Valószínűleg a második fordulóval azonos, Kis-erdő,Kismező ,Kis-nyilas ,Kis-puszta– 1626, 1907, Kökényesd-tábla, Láp alja– 1864, Lapos– 1864,Legelő ,Második-dűlő – 1902,t). Második forduló első dűlő – 1902,Második forduló harmadik dűlő – 1902, Második forduló hatodik dűlő – 1902,Második forduló második dűlő – 1902, Második forduló negyedik dűlő – 1902,Meggyes– 1864– Szántó és kaszáló, Meggyes-előtt-való-rét – 1809,Messzelátó – Katonai őrtorony volt, Nádas – 1864,Nagy-erdő, Régi-vágás – 1864,Rózsa-rét ,Rózsa-kút ,Sadányi-forduló – 1809, Szőkerét ,Táblás-erdő – 1864, Tagyi-forduló – 1809, Tagy puszta – 1398-ban Thagh helység volt. Szamosdob és Domahida közt fekszik, Tagy-szeg – 1609 – 1810– Vö.: Tagy, Tagy puszta,Tanya, Tölgyes-szeg, Törzsökös – 1864, Újmajor – 1907,Urasági I. tag Urasági első tag, Urasági- II. tag Urasági második tag – ,Urasági-tag – 1902, Vágás ~ 1809.

Gyűjtő: Pataki Melinda (tanuló, 1985), Bura László (2008).

-1940-ben a gazdakör elnöke Barra József

L .EMGE

Szamoskrassó itt volt a régi Darvay-kúria

-…..határa bőv, földje termékeny,és három lábnyira alacsonyabb a helységnél,jó búzát,sok gyümölcsöt és tengerit terem,…..

L. Szirmay

-Árpád-kori település. Határa 4421 k. hold. A XIV. század elején a meggyesi uradalomhoz tartozott egész a XV. század végeig.

-A községben hitelszövetkezet áll fenn.

L.Borovszky szatmár

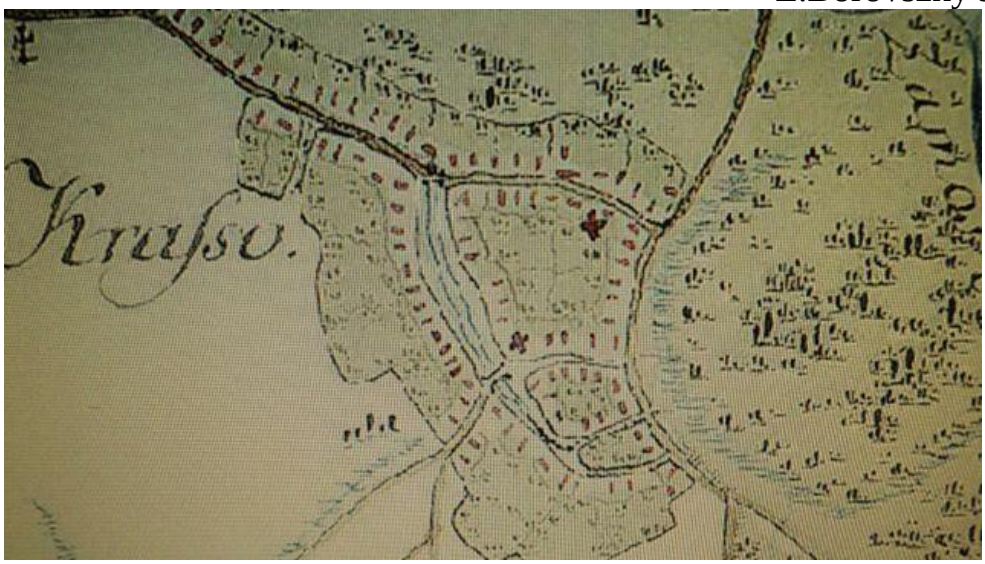

Szamoskrassó határából

-Határa, melly a helységnél jóval alább fekszik, igen szép buzát, tengerit terem; szilvás s gyümölcsös kertjei nagy hasznot adnak. A Balkány és Szin patakjai a határon keresztül folynak. F. u. többen.

L.Magyarország geográfiai szótára

Helynevek(válogatott)

-Alsó-forduló – 1864, Belső-tag, Bükk-erdő – 1864,Bornyús-kút – 1864– Szántó, régen borjúlegelő, Csorda út, Csűri-láz – 1864, Dinnyés-kert – 1864– Szántó,Disznólegelő, Erdő – 1864,Eresztvény – 1809,Ereszvény – Régen tölgyerdő, most legelő, Felső-forduló – 1864,Fertő – 1864, Harmadik-forduló – 1809– Vö.: Középső forduló, Horgas – 1864 – Szántó,Horgas-tó-köze – 1498, 1810, Irtás Ìrtás (S, sz, 35).Kánya-kert – 1864– A Kánya család veteményese, Karás-tó – 1864: Karás tó (P:53) – Régen tó, most feltölt rét.Kecskés-láz – 1864: Kecskés Láz (P:53) – Gazos kecskelegeltető hely,Kenderes – 1864– Kendertermesztő szántó,Kerek-tó – 1864– A Szakadály közepén soha ki nem apadó tó, Kert-alja ,Kertész-tag , Kis-ér – 1864,Kis-Horgastó – 1864:– V alakú kis tó,Kis-lanka – 1864– Lankai szántóföld.,Kis-tévesztő – 1864– Szántó, régen rekettyés,Kis-erdő,Kis-horgas-tó – 1864,Kislegelő, Kis-rét ,Kistag, Köles-föld – 1864– Szántó, kölest termesztettek,Körte-fás – 1864– 1864: Körtve-fás – Sok vadkörte,Köz-legelő – 1864, Középső-forduló – 1809– Vö.: Harmadik forduló, Közép-forduló, Községlegelő, Lapos-rét – 1864, Lókert– 1864– 1936: Lúkert (határnév) – Felárkolt legelő., Második-forduló – 1809, Mély-barázda – 1864:–

Mélyenfekvő szántóföldek.,Mikola-nyáras – 1864,– Régen Mikolay birtok, nyárfákkal benőve, Mogyorós – 1864, Nagy-erdő – 1864: Nagy erdö– Tölgyerdő.Nagy-híd – 1864– A falu közepén végig menő lapos helyen, egykor a Szamos folyt, vámhely volt, Nagy-horgas-tó – 1864,Nagykolcsi-forduló – 1809) – Vö.: Negyedik forduló,.Nagylegelő ,Nagy-rét ,Negyedik forduló – 1809– Vö.: Nagykolcsi forduló,Nemes-sor – 1864– A birtokos maga művelte, Nyires – 1864Sovány legelő, sok nyárfa, Pálinkafőző, Porond-S, homokos terület,Rév – 1864, Selymékes– 1864– Sásat termő rét, Szamos-szeg,Szent-tó – 1864, Tőkés-sor – 1864– Szántó.,Töltés Zaldobószeg-erdő – 1498–1864.

Gyűjtő: Bura László (1976), Mikecz Piroska (egyetemi hallgató, 2000).

-1940-ben a gazdakör elnöke Fóris Lajos

L. EMGE

Szamoskóród

-határja szük, lapos, agyagos, egyébb aránt termékeny, hasznos gyümölcsei……..

- 1539-ben egy almás kertnek kibocsájtása……

L .Szirmay

-Határa 1251 kat. Hold.

-„ Határában vannak a Cseh, Furmann és Téglaszin tanyák „

L. Borovszky Szatmár

- „Szamoskóródra vonatkozólag Belényesi Márta A permanens egymezős földhasználat című munkájából idézünk: „1516-ban Perényi Gábor földbirtokos Szatmár megye kóródi birtokán jobbágyokat foglaltat, melyben megjegyzik, hogy négy hold szántója van minden calcaturában”. A calcatura, calcatus a háromnyomásos földhasználati rendszer szakkifejezése. A nyomás vagy calcatura az ugart járó állat általi földtaposásból származik.”

L.Fazakas Lóránd

-Lapos határa szük, de termékeny; gyümölcsösei szépek. F. u. Többen.

L.Magyarország geográfiai szótára

-1938 januárjában itt Gazdakör működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke ifj. Vajda Endre

L. EMGE

Szamostelek

-…jó termő határa,lapályos földje melyet a Szamos vize kövérit, s ezért mindenféle veteményt bőven terem, kaszálói jók…….

L.Szirmay

-Szamostelek a Szinéri uradalom-hoz tartozott, és annak sorsában osztozott, majd a Báthoriak az Ecsedi uradalomhoz csatolták.

-A XVIII. században birtokosai voltak a báró Vécsey, Geötz, Gáspár, Rápholthi Nagy, Tholnay, Matay családok, majd a XIX. század közepén mellettük még a Katona és Zsiry családok is.

-A település határában álltak a Balogh és Jeszenszky tanyák.

L.Wikipedia

-Róna határát a Szamos árja kövériti, s azért felette termékeny; kaszállói jók. F. u. b. Vécsey, Rápolthi Nagy, Tolnay, Zaffiry, Katona, stb.

L.Magyarország geográfiai szótára

Szaniszló.

-Határa 17,258 kat. Hold.A XVI. században a Báthoryak szerezték meg s az ecsedi uradalomhoz csatolták. Ennek a sorsában osztozott a szatmári békéig és ekkor a báró Bánffyaké lett. Mikor a gróf Károlyi család a 162 községből álló ecsedi uradalmat megvásárolta, ezt a helységet is megszerezte.

-A község lakossága a XVIII. századig tiszta magyar volt és mezővárosi kiváltságai voltak.

-A község határában vannak Karuly önálló puszta, Karuly, Zsuzsánnamajor, Mácsa, Ménesakol, Liget, Csereerdő, Ömböly, Szőlő-tanya, Fülemező-majorokkal. Továbbá Portéka, 156Ménesjárás, Cserepes, Feketetag, Pálffy uradalmi majorok, ezeken kivül Weisz, Barth, Kozma Riméli, Józics, Schnell, Szatmáry, Lang tanyák. Ezek közül ősi az Ömböly puszta, a mely egy elpusztúlt helység emlékét őrzi. ……..A Karúj tanya, melynek neve a Károlyi név régi alakját rejti. 1346-ban ugyanisKaruly András és fia, Simon szerepelnek; a Karuli-puszta pedig már 1423-ban és 1426-ban a Nábrádi és Perecsényi családoké.

-Határában volt 1519-ben Koppan-Telekepuszta, a melyet Zétényi Fodor Imre kapott királyi adományul. Kozmateleke már 1322-ben a Károlyiak birtoka…….

L.Borovszky Szatmár

-…….határja 3 fordulóra van osztva, térséges, homokos és dombos, de jó termésű, fája van, gyümöltse, szőleje nincs, piatza Nagykároly

L.Vályi

-Határa nagy kiterjedésű, s terem dohányt, búzát, rozsot, zabot, tengerit; sok marhát és juhot tart. F. u. gr. Károlyi.

L.Magyarország geográfiai szótára.

-A Nagykárolyi Homokháton fekszik. A község alapvető megélhetési forrása a mezőgazdaság, főként a szántóföldi növénytermesztés. Határában kiterjedt erdőség található, elsősorban akácos, amely méhészeti szempontból jelentős, de vadban is gazdag.

L. A falu honlapján.

-a szaniszlói Vermes mocsár: -itt figyelték meg egyedül az országban a sárszalonkát.

-1940-ben a gazdakör elnöke Magyar Bálint

-Az 1942 es év EMGE kukorica termelési versenyét Krémer Andor szaniszlói kisgazda nyerte.

L. EMGE

Szatmár gróf Dégenfeld kastélya, Solymossy kúria

-„ 2 vízimalom, melyeknek gátjait a meggyesieknek kell megjavítani. Puszta földek is tartoznak hozzá a Szamoson túl nagy füves szigettel együtt.”

-A szatmári promontórium két szőlője Madarász helységhez tartozik.

L.Urbárium 1619 november 19

-Az Árpád-ház uralkodása alatt, kiindúló pontja volt az ország keleti és akkor elég néptelen részén fekvő roppant királyi vadászterületeknek. E királyi vadászatok alkalmával az udvarnak, a királyi vadászoknak, madarászoknak, solymároknak ellátása nem kis teherrel járt. Király-Daróczon az oklevelek bizonysága szerint királyi solymárok (daucarii) laktak, Németinek lakosai pedig még a XIV. század elején is királyi vadászoknak (venatores regii) mondatnak.

És maga Szatmár városa is nevelt és idomított karulymadarakat (vadászsolymokat), melyekkel a magyar királynéknak kedveskedett.

-Szatmár-Németi lakosságának legnagyobb része iparból, gazdálkodásból és kereskedésből él. E három életmódot együtt sajátságos vegyűletben találjuk meg a nagyszámú szatmári iparosnál.

-A négyszögű, jól kikövezett és Deák-tér nevet viselő piacz, köröskörűl emeletes házaival, hazánk legnagyobb és legszebb piaczainak egyike. Az egész teret gömbölyű-ákácz fasor köríti, és közepén két egymást keresztező fiatal vadgesztenye-sor szeli át. Keleti oldalának közepén áll a két tornyú római katholikus püspöki székesegyház, míg a díszes püspöki palota és a kanonoki lakok a piacz mellett fekvő útczák torkolatában feküsznek.

-A város nyugati oldalán, a Szamos közelében, majdnem egy mérföldnyi távolságra gyümölcsösök, az úgy nevezett lankák, a szatmáriak üdülő helyei húzódnk el…….

-Szatmár-Németi kiegészítő részét teszi a várostól mintegy két órai távolságban fekvő Szatmár-hegy, vagy röviden a Hegy, egy kies fekvésű szőlős telep, külön helyi hatóságával.

L.Osztrák-Magyar

-Újhelyi Károly, Szatmár vármegye alispánja körlevélben szólitja fel Aranyos, Medgyes, Batiz és Udvari helységek birtokosait: gr. Rhédey Ádámot (1768-1849), gr. Teleki Ferencet (1790-1863) és br. Wesselényi Farkast (1809-1870), hogy a Gombos erdő felosztásánál legyenek jelen. 1837.Batiz, Medgyes, Udvari (Szatmárudvari), Aranyos (Mezőaranyos - Szatmár m.)

L.Magyar Mezőgazdasági Múzeum

-1608-ban egy szőlőt említenek…….

-1610-ben egy malmot ajándékoznak……

-1610-ben szántókat és kaszálókat adnak vissza a szatmáriaknak…… Varga csere mellett….Erdőkért rétek…..Sadányi, Oláh Péter és néhai Révay István kaszálói…..Szent Egyed földek….

-1615-ben egy malom a Szamos vizén a városnak vissza adatott….

L.Szirmay

-„ Határja jó termékenységű, vagyonnyai külömbfélék, és jelesek, halászattyok hasznos, és jó lakást szolgáltat.”

L. Vályi

-1834-ben megalakul a szatmári gazdasági egyesület.

L.Csetri

-1880 után amerikai szőlővessző szükségletét a kormány Franciaországból fedezte s azokból részint ujabb állami telepeket létesített, …pl.…Szatmáron és Nagykárolyban .

L.Pallas

-A város határát a Szamos és a Homoród osztotta három részre. Az ún. Déli határ a Szamos bal parti részét foglalta magába, birtokosai többnyire szatmáriak, valamint Nagykárolyból Károlyi Lajos nagybirtokos volt. Itt a városnak még a 19. század elején is csak tanyái voltak. A tagosítás után nagyobb majorok alakultak, ezért ezt a városrészt még az 1950-es években is a város lakói Majornak nevezték. A Hegyi határ a Bükk-fennsík nyúlványain alakult szőlő- és gyümölcstermő terület, ahol a város törvényhatóságának tiltó rendeletei ellenére egy falu alakult, ez ma már Szatmárhegy néven nagyközség. Az Északi határ, de nevezhetnénk Németi határnak is, a Szamos jobb oldali részét foglalta magába. A várost körülölelő északi és déli mezőgazdasági terület kiterjedése 31889 kataszteri hold (1 hold = 0,57 hektár).

Mivel az északi és déli határ között a Szamos húzta a választóvonalat, a folyó vízrendezési munkálataival, a meanderek átvágásával a birtokviszonyok is változtak. Egyes jobb parti földek a bal partra, míg mások a bal partról a jobb partra estek. Így előfordult, hogy egyes fogások, kertségek egy másik kertgazdasághoz csatolódtak. Például az 1778-as mederrendezéssel a Gorzás lanka Németiből Szatmárba kerül, még az 1770-es években Nagytajti és Kistajti határrészek a Németi határhoz tartoztak, de az 1814-es átvágással a terület már a Szatmári határhoz esett, míg a Borszeg, Latorszeg, Dinnyéskert a Szatmári határból a Németibe került.

A Németi határ tíz községgel volt szomszédos, mint: Szamosdara, Pusztadaróc, Pete, Lázári, Homoksár, Mikola, Egri, Batiz, Batizvasvári és Szentmárton.

A földhasználat módját évszázadokra visszanyúlóan vizsgálva megállapíthatjuk, hogy mind a három részben a háromfordulós vagy ugaroló gazdálkodás volt érvényben.

- Idézzünk Boór Béla: Kalandos és temetkezési egyesületek Németiben című dolgozatából: „A Nemes Németi városában lévő három Processus gazdái több betsületes gazdákkal együtt gyűlést tartván a Tavasz Mezőnek felosztására és a pásztorok fogadása éránt […] Ezen elhatározták […] A Tavasz Mező három részre osztatik […] a járó marhák és a szántó marhák számára két kút tsináltasson a Központi Mezőn, egyik a Csaholcban, a másik a Hídláb ergyejében […]. Németi városában 2 Marty 1790. Kapitány Ferenc Márton, Mezőbíró Nagy János, Szűcs György Communitasbéli személyek, Processus

Péter István, Erdei János, Kádas Mihály uramék és több más jelenlétében”.

A Tavasz- és a Központi-mező említése annak a teljes bizonyossága, hogy Németi is háromfordulós, ugaroló gazdálkodást folytatott már jóval 1800 előtt.

Szinte az egész Németi határ a fordulós földek kebelében művelődött, csak a Szamos szegeiben voltak lankai földek, mint a város fölötti Halvány lanka, Nagy Berek, Piros-berek, Belső Postakert, valamint a város alatti Dinnyéskert, Nyigerszeg, Szigetlanka, Nagy Kőkert, Borszeg, Latorszeg, Szerencsekert, Hamvasszer, Gorzás-porond. A Nagyerdő alatt pedig az erdő és a Daróci út közé ékelődve a fordulós gazdálkodáson kívül esett az Ékesföld, ez úgynevezett fogás volt.

-A Felső forduló vagy Felső mező: a keleti oldalt foglalva magába, a Szamos töltése és a Mikolai út között……. Határrészei: Felső Garadhát, Mocsár, Kerektó, Kisdezső, Nagydezső, Halvány, Szentvér, Sulymos, Kőkert.

-A Középső forduló vagy Közép mező: a várostól észak-északnyugatra esett, a Mikolai út és a Daróci út közé. Határrészei: Papp csere, Alsó Garadhát, Rekettye dűlő, Csaholc dűlő, Daróci lapos, Idvány, Törzsökös, Komlós szorosa, Sárverem, Ganéjdomb.

-Az Alsó forduló vagy Alsó mező: a németi határ nyugati részére esik, a Daróci út (Fehérgyarmati út) bal oldalától a Szamos régi védtöltéséig terjedt. Határrészei: Tölgyes, Határfa rét, Pusztakert hát, Békakuruttyoló, Kopányos, Szilbokor. 1880-ig ide tartozott még a Hamvasszer 300 hold területe, de a töltés elkészültével ez ugyanúgy lankává vált, mint a Szamos mentén elterülő több más határrész.

A fordulók földhasználata.

A fordulókat évenként változó felhasználtságuk szerint nevezték ugarnak, búzamezőnek és tavaszmezőnek. A három, közel egyazon kiterjedésű forduló közül egyet minden évben pihentettek, ez volt az ugar. Oda csak a csordát, vagy ahogy még mondták, a jószágot hajtották. Az ugaron júniusig legelhettek az állatok, mert ekkor került sor e terület első megszántására, ezt nevezték ugarolásnak. Ezt négy lóval vagy négy ökörrel végezték, mivel a legeltetés alatt a talaj nagyon összenyomódott (nyomásos földhasználat). A szántott ugart a jószág már nem járhatta, ez őszig pihent, majd ebbe vetették az őszi szálas gabonaféléket.

A második fordulóban búzát, árpát, rozsot termesztettek. Ezt nevezték búzamezőnek. Bárkinek bármilyen vetése volt, ebben a fordulóban augusztus 10-ig le kellett hogy kerüljön a földről, mert augusztus 15-e után már a csorda járta a tarlót, s így sem a csordás, sem a csősz nem felelt a még ott lévő termésért. A tarlókon volt is mit egyen a jószág, mivel abban az időben a gabonafélék sokkal gyomosabbak voltak, annak ellenére, hogy a gazdák családostul, még a kisebb gyerekeket is befogva gyomlálták az őszi vetést, ezt nevezték digicselésnek vagy bikicselésnek. A tarlóról még a tarlóherét sem volt

szabad levágni, Oroszi Árpád feljegyzései szerint „szégyen is lett volna a már amúgy is szinte éhező jószágot megkárosítani”
A harmadik forduló az úgynevezett tavaszmező volt. Ez a terület az előző év búzamezejéből született. Ide vetették a tengerit, zabot, takarmányrépát, napraforgót, itt volt a búza, az árpa alatt kelt lóhere is. Ennek a fordulónak a betakarítási határidejét többnyire október közepére jelölték meg. Ezzel a tavaszmező is felszabadult, kellett is ez már, mert a búzamezőt a jószág igencsak lepusztította. Aki ekkorra nem tudta betakarítani a termést, itt sem feleltek érte. A tavaszmezőre az első hó megjelenéséig járt a csorda, ebből a fordulóból lett a következő évben az ugar. Így tehát egy év alatt a jószág végigjárta mind a három fordulót, kimondott legelőt nem tartottak fent.

A háromnyomásos földhasználat rendszerében mindenkinek igyekeznie kellett, hogy mind a három fordulóban legyen földje, mert csak így tudta biztosítani a család szükségletét. A kisbirtokkal rendelkezők igyekeztek feles földet bérelni, de így egy teljes termésért két évet kellett dolgozni. Ez a réteg volt az, amely éppen ennek okán az ugar feladásáért emelt szót.

Fogások, kertségek

A fordulókon kívül eső úgynevezett fogásokat, vagyis azokat a területeket, amelyeket négy ökörrel egy nap alatt fel lehet szántani, és a kertségeket – a Szamos meanderei közé eső területeket, valamint a védtöltés megépültével a folyó és a töltés közé eső földeket – szabad gazdálkodási rendszerben művelték.Az 1885-ös mezei rendőri szabályok 34. cikkelye szerint „a Nagyrét-oldal, valamint a többi kertszerű határrészek, kertségi testületek alakítása által szabályozzák közös érdekeiket”. Megőrződött a Szerencsekerti Társulás 1911 és 1948 közötti jegyzőkönyv-naplója, amely képet ad a kertgazdaságok vezetési struktúrájáról, szervezéséről, egyszóval a területek hasznosításáról. A Szerencsekert 103 kataszteri hold kiterjedésű volt, az ötödik a jobb parti határrészek sorában, a Nyigerszeg, a Kőkert, a Borszeg és a Latorszeg után, amely nem tartozik az Alsó mezőhöz, vagyis az Alsó fordulóhoz. Ezt követően már csak a Gorzás következik, ahol a németi határ a daraival találkozik. A Szerencsekerti Társulás taglétszáma 1930-ban 57, 1944-ben 88 volt. A birtoknagyság 1-2 hold volt, de előfordult, hogy például Szatmár város 13 holddal, Gyöngyösi Ferenc 12 holddal, Török Károlyné 9 holddal rendelkezett. A Czegő István kertgazda által 1911-ben kezdett új napló az 1845-ben indított és 1910-re betelt folytatása, ami azt bizonyítja, hogy már a 19. század közepén a kertségeket társulatok által irányítva művelték. A Szerencsekert gazdatársulása 1912-ben a kerti gazdálkodásra vonatkozólag új alapszabályt fogadott el, amely szerint mindazok tagjai kell hogy legyenek, akik a Szerencsekertben földdel rendelkeztek. A társulás célja volt a belterjesebb gazdaság kifejtése és a kártételek megakadályozása. A birtokosság ügyeit a közgyűlés által választott választmány és a kertgazda intézte, valamint ez választotta meg a kerülőt, akinek erkölcsi bizonylatot kellett felmutatnia. A kertgazda és a kerülő havi fizetést kapott abból az alapból, amelyet a

tulajdonosok tagdíjként évente befizettek. A kertben a kerülőnek – a fordulós kerülőktől eltérően – kint kellett laknia a kerülőházban, jelvénye volt, felelt a termésért, előírt szabályok szerint gazdálkodhatott, meghatározott számú állatot tarthatott.A kertben csak annak a birtokosnak volt joga lakóházat építeni és kint lakni, akinek legalább 12 hold földje volt. Az évi közgyűlés megtartására illeték befizetésével engedélyt kellett kérni a város vezetésétől, és például a gubás ipartestület árucsarnokában, a Wesselényi iskolában vagy a németi egyház parókiáján béreltek helyet. A gazdakörnek is volt terme, amelyben a választmány ülésezhetett, de volt, amikor a választmányi tagok házaknál gyűltek össze.

A fordulós gazdálkodás feladása

Már a 19. század végén több kísérlet történt a fordulós gazdálkodás felbontására. Egy országos rendelet kimondta, hogy „a nyomásos gazdálkodás csak akkor tartható fönt, ha az érdekelt birtokosoknak birtokarány szerint számított kétharmad többsége a nyomásos gazdálkodás fenntartására szavaz, mely viszont hat éven belül meg nem változtatható”.1895 januárjában a város szervezésében a gazdatársulatok közgyűlést hívtak össze a fordulós gazdálkodás további fenntartására vonatkozólag. A gyűlésen a Szatmár című lap 1895. február 12-i száma szerint elhatározták, hogy „a Németi és Szatmárhegyi birtokosok tovább is nyomásos gazdálkodást folytatnak”.Németiben az első világháború adta meg a lökést az ugar feladására. Ez 1922-ben következett be, s ezzel megkezdődhetett a mindentől és mindenkitől független egyéni gazdálkodás,

L.Fazekas Lóránd

-Határa 30,000 holdat foglal el 1600 négyszögölével számitva, s ezekből a belső telek 560 hold. Szántóföldei fekete agyagosak, felette termékenyek, s 14,000 holdat foglalnak el, réteik kövérek, s a gyümölcsösökkel, szilvásokkal együtt 6260 kaszásra terjednek; öt darab erdeje többnyire tölgyfákból áll, s 6102 holdat foglal el. A Bikk aljában, a várostól 3 órányi távolságra, az erdődi határral érintésben vannak szép renddel helyezett szőlőhegyei (4967 kapa), mellyek nem magosak, bennök kő épen nem találtatik, s igen termékenyek. A szőlők nem tőkére, hanem karikára müveltetnek, és igy egészen másképen, mint hazánk más bortermő vidékein. – A Szamos vize a határt hasítván, sok kerületet képez, s a közöttök levő gazdag gyümölcsösök lankáknak neveztetnek. Haszna e folyóviznek a malmok forgatásában, harcsa, potyka, csuka, a hires kecsege és tok halak fogásában és árjai által okozott földek, rétek, gyümölcsösök kövéritésében helyeztetik. …….

-A város jövedelme 1844-ben 86318, 1845-ben 78008 forint. volt ezüstben, s ez jött a korcsmáltatásból, sörházból, hidvámból, 7 vizimalomból, mészárszékekből, makkoltatásból, piaczi jövedelemből, Oroszteleken és Rézteleken birt jószágokból, stb. – ……

L.Magyarország geográfiai szótára

„**Solymossy István, gazdasága.**

Ide tartoznak a Szaniszló és Fény határában levő részek is. Összterület 500 k. hold. Ebből kert és beltelek 10, szőlő 2, a többi szántóföld. Gazdasági és üzemrendszer hármas forgó. Lóállomány 20, Nónius-faj. Szarvasmarha 50 db., magyar fajta. Gyümölcsöt most telepített.”

L. Borovszky Szatmár

Szatmári uradalom.

A szatmári várnak is – az ország többi váraihoz hasonlóan – nagy uradalma volt. Az országban az akkori szokások szerint terménygazdálkodás folyt, a várak a fenntartásukhoz szükséges – mezőgazdasági és ipari termelésből származó – javakat a várhoz tartozó várbirtokokon termeltették meg a várbirtok földjeire fogadott jobbágyokkal, kikkel külön-külön településenként szerződést kötöttek (urbárium), megállapodva, hogy mivel tartoznak terményben, pénzben, kézi és igavonó napszámban.

A szatmári uradalom központja maga a szatmári vár volt, melyhez négy nagy uradalmi központ tartozott 1592-ben, de a szatmári várnak már korábbról is maradtak fenn számadásai (MLt. 1337, OLt. Urbaria et conscriptiones, Gróf Károlyi cs. oklevéltára III.).

Az 1570 tájáról fennmaradt számadások szerint akkor 3 uradalma volt a szatmári várnak:

Szilágycseh 43 községgel, Erdőd 49 településsel, ezenkívül Bihar vármegyében 34 falu, s valamennyi külön úrbéri viszonyban volt az uradalommal.

A szatmári vár uradalmai 1592-ben:

Erdődi uradalom; a hozzá tartozó 37 településsel: Kis-Erdőd, Soós, Közép-Homoród, Mogyorós, Szinfalva, Ivánckófalva (vagy más néven Ujdomb), Remetehomoród, Résztelek, Felső-Homoród, Szoldobágy, Kis-Nánd, Nagy-Szokond, Mikola, Felső-Bodolád, Lophágy, Gyűrűs, Medes, Kis- (vagy Felső-Szokond), Szakasz, Alsó-Bodolád, Apáczafalva, Sándorfalva, Béltek, Dobra, Felső-Szopor, Alsó-Szopor, Nántű, Rákos, Oláh-Terebes, Ilosva, Esztró, Gyöngy, Géres, Darócz, Piskáros, Hirip.

Erdőszádai uradalom a XVI. század közepe táján alakult ki, mikor Erdőszáda a Báthoriak és a magyar királyság kezébe került, s itt alakították ki az uradalom központját, és azt a Szatmári várhoz csatolták. A hozzá tartozó 13 település:

Magyarerdőszáda,Oláherdőszáda, Remetemező, Balotafalva, Barlafalva, Papbikó,Válaszút, Szilistye, Szakállasbikó, Aranyos, Tomány Farkasaszó, Oláhtótfalu volt.

Bányai uradalom (Nagybánya): 18 településsel: Dobravicza, Magyarkékes, Pusztatelek, Györkefalva, Bajkafalva, Hidegkút, Oláhkékes, Tőkés, Sándorfalva, Feketefalu, Laczfalu, Oroszfalu, Alsó Fernezely, Sürgyefalu, Zazár, Bozonta, Misztótfalu, Újváros.

Avassági uradalom; A XVI. században ez is a Báthoryaké volt, és Szinér várához tartozott. Ehhez az uradalomhoz 27 település tartozott: Túrvékonya, Felsőfalu, Mogyorós, Bujaháza, Lekencze, Komorzán, Rákos, Terep, Bikszád, Kányaháza, Tarnócz településeken egy-két telek, ezenkívül: Szinérváralja, Szamostelek, Pasrlag, Batiz, Udvari, Pete, Csegöld, Porcsalma, Ököritó, Csenger-Jánosi, Czikófalva, Nagy-Bánya, Felső-Bánya, Szatmár, Hóstáncz, Németi.

A szatmári béke előtt, az 1693-as összeíráskor viszont már csak 80, részben, vagy egészben a szatmári várhoz tartozó települést írtak össze: Nagyerdőd, Kiserdőd, Madarász, Sós, Nántű, Rákos, Terebes, Gyűrűs, Nagyszokond, Kisszokond, Medgyes, Szoldobágy, Lophágy, Felső-Boldád, Alsó-Boldád, Mogyorós, Színfalva, Barlafalva, Szakállasbikó, Papbikó, Válaszút, Oláhújfalu, Oláhtótfalu, Szelistye, Miszoka, Nánd, Kányaháza, Csenger, Ujfalu, Jánosi, Angyalos, Nyírmeggyes, Pályi, Parasznya,Sándor, Nag ykocsord, Tunyog, Csaholy, Gebe, Mátészalka, Sályi, Győrtelek, Sonkád, Botpa lád, Kispalád, Nagy-Palád,Ombod, Darócz, Amacz, Lázári, Pálfalva, Iloba, Sebespatak, Halmi, Tasnádváralja, Bábonya, Terez, Kökénmyeid, Fancsika, Verbőcz, Kóród, Csécse, Milota, Fülesd, Nagyszekeres, at, Kisnamény, Majtis, Remete, Szent-Márton, Ujváros, Sárköz, Udvari, Szamostelek, Ujfalu, Kiskolcs, Felsőfalu, Komorzán, Túrvékonya és Kányaháza.

L.Wikipedia

Szatmár , okt. 30.

E hó 6-án irt tudósításomban azt mondottam, hogy pl. kinek ezelőtt közép terméssel 25 akó bora termett, megköszönheti, ha egy akó bora lesz, de sajnos hogy még ezt is meg kellet felezni. A must czukortartalma volt (a Bábo féle czukor mérővel) 18, 19, 20 és 21, e számok közti különbséget inkább a szőllők fekvése, mint talán a szőllőfaj okozta volna, mert valamennyi mind vegyes ültetmény, kivéve azon különbséget, hogy egyik vagy másik szőllőben több a nemesebb fajta. A savtartalom volt 7, 8 és 9 promille. A szőllőfajok következők:

I-ször fehérek: budai, s (mézes fehér) erős inn és sárga ardai, zöld ardai, furmint és sváb szőllő (vagy gazda biztató)

II-szor szinesek: bakator, kadarka, tökös fekete, apró fekete, ezekenkivül fordul elő még néhány faj, de csak kis mérvben. Hogy az idei bor az 1866-kival vetekedni fog ebből kicsit engedni kell, amit a fenntebbi számok bizonyitanak: hanem hogy megközeliti, az tagadhatatlan. A szüret két nap alatt tökéletesen végbe ment, holott máskor egyes gazdáknál 15—16 napig is eltartott. A szüretelési eljárás a többi borvidékek primitiv kezelésével tökéletesen megegyez. A szüret alatt a kedélyek átalában levertek voltak, a rakéták ezrei nem czikáztak mint máskor, a zene is nagyon gyéren hallatszott, a hangászokra nézve is bizony siralmas szüret volt. De az nem elég, hogy az idén siralmas szüret volt, hanem jövőre is szintén olyat lehet várni, mivel a folytonos nyári szárazság miatt alig hajtott 2 — 3 hüvelknyi hajtást a tőke. (Megjegyzem e

helyen, hogy az itt divatozó szőllőművelés tökéletesen megegyezik az erdélyivel.) A karikákat a késő tavaszi fagy a gyenge hajtásoktól egészen megkopasztotta, s nem is hajtottak többé ki; e mellett még penészben is szenvednek az itt levő szőllők.

Különös az, hogy az idén az alj szőllők hozták azon kis termést, holott természettani törvényeknél fogva épen az alj szőllők fagynak meg előbb. — Ennek okát szabatosan megfejteni nem tudom, de ugy magyarázom magamnak: minthogy az aljszőllők mindig több nedvességben általásban táperőben vannak, a karikák a fagy után másodszor is kihajtottak. De minthogy erre nézve biztos adatok birtokában nem vagyok, óhajtanám egy szakértő szőllész véleményét e tárgyban. Az idő mostanáig szép őszies.

Gyurits Béla. -
L.Borászati 1874 október

-Szatmár vidékén nincs phylloxera .

-Szatmár városa a földmivelési minisztérium rendeletére a phylloxera gyanús szőlőtőkből 14-et kiszemelt és a m.-óvári akadémiára küldötte vizsgálat végett. A vizsgálat utján kiderült, hogy a tők nem phylloxera betegek, hanem hogy a szőlők betegeskedése a tők tulvénségének, a hiányos mivelésnek, a talaj szellőztetés mulasztásának talajdonitható.

L.Borászati 1876 április

Magyar borok s borvidékek ismertetése. I. Szatmári hegy. Szatmári bor

A szatmári hegyek a Bükkalja hegység legészakibb részét képezik; ez pedig a Bihar hegylánczolat legészakibb tagja, s Szatmár város róna határában tőle két órányira, Réztelek, Sós és Erdőd között fekszik és lassan emelkedő meglehetős magas dombokból áll. Oldalai, különösen ormai karikára művelt szőllőkkel vannak fedve, a szőllők aljában pedig gyümölcsfákat tenyésztenek; s Bartók Gábor mondja:*) „Beültetésök kezdete nem maradt emlékezetben, hanem régiségüket következtethetni István ifjú király 1264-ik évi oklevéléből, melyben Szatmár lakosainak megengedi, hogy boraikat vámnélkül vihessék külhelyekre, külföldre".

Az egyes szőllőhegyek neve a levéltári irományokban 1406. óta említtetik először, akkor ültettetett volna be a Lippa; 1615-ben a Deres hegy (ma már szántóföld) 1631-ben a Kompos; 1633-ban a Nagy hegy; 1645-ben az Újhegy; ezek a Szatmártól legdélreesőbb helyek; ezektől Szatmár felé esik a Balhás hegy, mely 1647-ben ültettetett; 1649-ben rakatott be a Morgó, majd a közép- s kis Lippa; 1790-ben kezdetett a szőlőmívelés a Csillag-,, Palacsinta-, Nyúlhegyen; 1799-ben a Tükörhegyen, s az Előcseren, melyen a Szatmár felől jövő utasnak, a szatmári szép vágású erdőn, (mely az Előcser aljától Szatmár felé terjed) áthatolván, először kell átmennie. Ezen hegyek talaja sárgás barna szinü agyag, mi sáros időjárás alkalmával rendkivül barátságos voltából is kitűnik, a mikor képes a kocsikat megkötni……..

…..A fehér asztali bor 1866-ik évi volt a Makkay Károly ur birtokáról a Nagy-Lippa déli oldalról. Agyagos talaja 1859. s 1866-ban trágyáztatott, előbb 520, később 400 mázsa istálló-trágyával. A gohér, bakator, kadarka s ardaiból álló szőllőtőkék fele 30, fele 15 éves s 5 éven át Catastralis holdanként 20—30 akó termést ád. Ezen bor évenként egyszer húzatott le, kénes vászonnal kéneztetett, s más, de ugyanolyan j fajta borokkal havonként után töltetett. Szine szép sárga, ize zamatosnak találtatott…….

……A vörös bor szintén 1866-dik évi volt, Vajay Gábor hegybiró ur előcseri szőllőjének déli oldaláról. Talaja hasonló a fönebbi csillaghegyihez, istálló-trágyával trágyáztatott. A bor tökéletesen érett kadarka szőllőtől nyeretett; 9 napig tartott főerjedése egészen nyilt kádban; évenként egyszer húzatott le, hordója kissé kéneztetett, színe élénk veres, de nem mesterségesen festett volt. …..

…..Az aszúbor özv. Koós Lajosné urnő Nagy Lippai agyagos talaján 1862-ben felületileg trá- gyázott szőllőjéből nyeretett, tökéletesen érett gohér, bakator, kadarka, muskotály s rózsa szőllőből október 20 án ; oly módon, hogy az aszúszőlőre e bor töltetvén, 1½ évig azon tartatott, időről időre utántöltetvén közönséges asztali ó-borral. (Itczéje 1 frt. 20 krért volt kapható) A bor szép sárga színű, jó sűrű, kellemes édes ízü volt……

L.Borászati 1878 február

- A IX . vagyis a boros egyéb szeszes italok csoportjában: Kiállítási nagy éremmel lett kitüntetve: Boros Bálint, Szatmár, jeles fehér pecsenye-boráért. Kerekes Zsigmond, Szatmár, jó fehér asztali boráért. Keresztes András, Szatmár, jeles fehér pecsenye-boráért. Kovács Ágoston, Szatmár, jó fehér asztali boráért. Smoczer Ignácz, Szatmár, kitűnő fehér pecsenye-boráért.

L.Borászati 1885 november

Szatmárhegy

„A több kisebb-nagyobb dombra épült Szatmárhegy mindig híres volt szőlő- és gyümölcstermesztéséről,…..”

L. Wikipedia

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 63 hallgatója volt.

L. EMGE

Szatmárnémeti gróf Károlyi kúria

Szatmár és Németi városok egyesülése még az 1712. év folyamán ment végbe.

Németi határnevek 1795-ből:Halványtó, Halványhát, Ördöngős, Garandhát, Csaholc, Sár-Sárrét.

-„Az ugaroló földhasználati mód a határ részekre, fordulókra való osztását kívánja meg, így egyes mai határnevekben ez az elnevezés is előfordul, mintegy bizonyítva a valamikori ugaroló rendszert Szatmárnémetiben Alsó forduló, amely az 1858-as városi földkönyvben szerepel.

L. Fazakas Lóránd

a szatmári szőlő és bor:

-1644-ben”... Az szatmári határban vagyon egy vizes malom,...”

-„...egy Bona nevű majorság szőlőjét, búza-bor-bárány dézsmát, raj méheket,, majorházat csűrös kerttel és búzás házzal említi Bagossy B

-1696 és 1712 körül a szerző említ egy királyi majort,borpincével,ser és pálinka főzővel,, egy istálló, nyolcz ló s egy másik húsz ökör számára, nagy csűr, pajta, jégverem, galambház és két kút. Az egészet nagy kert vette körül, melyet palánkok védelmeztek ,”...”.két vízi malma volt a királynak a Szamoson. Az egyik két kövön, a másik egyen járt. ...”.....A királynak sok földbirtoka is volt a két város határában. A szatmári két nyomásos gazdálkodás szerint az egyik fordulóban, Vetés felé volt 120 köblös földje 63 darabban; a másik fordulóban, Pálfalva felé 246 köblös földje 148 darabban. A németi oldalon az itteni háromfordulós rendszer szerint az egyikben, mely a Csáhóczdombon feküdt, volt 28 darabban 50 köblös, a másikban, a Vaczmányon 38 darabban úgyanannyi; a harmadikban, Szent-Márton felé 47 darabban 80 köblös földje. Ugyanide tartozott a híres Pap Dániel egykori birtoka is, mely mintegy 12 köblösnyi föld volt éppen annyi darabban ...” „Az 1712. évi összeírás már csak a szatmári földekről emlékezik meg. E szerint a Hóstáncz-felé volt 190, Pálfalva felé pedig 260 köblös föld.

Szőlője 1796-ban az erdődi hegyen három is volt az uradalomnak. Az egyik, a már említett és három helyen fekvő Bóna-féle, jó termés idején 400 köböl; a másik, melyet Palántszőlőnek hívtak, 300 köböl; a harmadik, melynek Bakócz volt a neve, 700 köböl bort hozott egy esztendőben.

„Említésre méltó még a gróf Dégenfeld Sándor erdőszádai ménese, a melyet a múlt század elején gróf Dégenfeld-Schomburg Miksa alapított. Kezdetben fedezésre a báró Wesselényi Miklós zsibói méneséből angol félvér és telivér méneket használtak. Később 1850-1860-ig egy Angliából importált Parkin-Warbek nevű telivér mén fedezett. Majd a North-Star angol telivér, valamint Bois Roussel, Schutherland és Pásztor telivér angol állami méneket használták. E kitünő apák ivadékai, a jól gondozott állománynak ma is díszére szolgálnak. A 25-30 drb félvér és telivér angol kanczát szabad ménesben tartják, a csikókat elválasztás után legelőn és abraktakarmányon nevelik „

„A verseny- és vadászlovak nevelésében kitünik a gróf Károlyi-féle nagykárolyi tenyésztés, melyet néhai gróf Károlyi György alapított 1836-ban. E ménesben évtizedeken át saját nevelésű angol telivérméneket használtak, míg 1887-1893-ig Millerjung angol telivér állami mén fedezett. Az állomány ez időszerint 26 drb angol telivér kancza, melyeket részben Angliából importáltak, részben a ménesben neveltek. A csikókat versenyre idomítják és ezek gyakran szép sikereket érnek el; a versenylovaknak be nem vált csikók vadász- és kocsilovakká lesznek. Az 1899. és 1900. években a budapesti pályán tekintélyes versenydíjakat nyert az Andrée nevű mén; ezt az állam megvásárolta és a mezőhegyesi ménesbe osztotta, be. Említésre méltó lótenyésztés van a gróf Dégenfeld József csomaközi uradalmában is. Itt az állomány 25-30 drb

angol félvér anyakancza és szaporulata. Az angol telivér bérmének után nevelt csikókat nyáron legelőn tartják és saját használatra, vagy mint méncsikókat, köztenyésztésre nevelik. „

„Végre megemlíthetjük még a vármegye egyik fiatal, törekvő gazdájának, gróf Teleki Pálnak pribékfalvai kezdő tenyészetét, melyet tulajdonosa 1900-ban állított be, félvér angol kanczákkal; fedezésükre a gróf Teleki László Gyula hosszúfalvi és néhai Dőry József tüskei méneséből vásárolt angol félvér és amerikai félvér-méneket használtat. Ezeknek ivadékai ma már szép és értékes ménest alkotnak „

-Fedeztetési állomások:....., Csanálos, ……., Érendréd, Érkörtvélyes, Kálmánd, Kaplony, ……„ , Nagykároly, Nagysomkút,..... , Szatmár. Mindezek a szatmári méntelepből kapják a méneket.

-A szakszerű kezelésnek fellendítése érdekében nehány évvel ezelőtt a vármegyei gazdasági egyesület önálló szakosztályt alakított, mely vándorgyűléseken tanított és buzdított, sőt Szatmáron az utóbbi időben nagyméretű mintaméhest is állított fel.

L. Borovszky Szatmár

-Az 1712-i összeírás már csak a Bóna pap szőlőjéről emlékezik meg s azt állítja, hogy az a Szatmár-hegyen fekszik és évente 150 köböl bort terem.”

L. Bagossy B

-Erzsébet Malom és Olajgyár, Szatmár, alapitva 1912-ben. Buza és rozs őrlésre, valamint olajmagvak készítésére berendezve. Ezen kivül különféle olajakból firniszt gyártanak.Kapacitás : 300 q buza, 100 q magőrlés. Munkások száma : 40. Tulajdonos Princz Dezső

A budapesti Magyar Királyi magvizsgáló állomás által megvizsgált ,arankamentesnek nyílvánitott és hivatalosan ólomzárolt lóheremag ,kitűnő minőségben, m. mázsánként 45 frttól, ugyanolyan ólomzárolt luczernamag 50 frttól feljebb, mindenféle gazdasági és saját termésü konyhakerti és virágmagvakat jutányos árakban ajánl .

KLEIN VILMOS magkereskedése és kertészete Szatmáron.

L.Köztelek 1887 február 27

A Szatmár megyei gazdasági egyesület ,hogy a megyéje szőlőtermeléssel foglalkozó gazdái a szőlészet helyes gyakorlati kezelésében szakszerű útmutatást nyerhessenek, amerikai szőlőtelepén hetenként egy délután gyakorlati szőlészeti tanfolyamot tart. Az előadások a múlt hó 25-én vették kezdetüket, a sima vessző metszése, osztályozása, csomagolása és az erre vonatkozó 96, évi miniszteri rendelet értelmében szakmánvszerüség programmal.

L.Köztelek 1899 március 4

Hirdetmény.

Szatmárnémeti sz. kir. város alább megnevezett földbirtokai, melyek a Szatmárhegyi kövezett országút jobb és baloldalán a várostól 10 kilométernyire -és az uj Szatmár-Erdődi helyi érdekű vasútnak Darvas erdei vasútállomás

közelében, csupán az országút által elválasztva, egy tagot képező összefüggésben feküsznek haszonbérbe adatnak.
Nevezetesen:

1.A „Felső körtvélyes" nevö azon 450 khnyi, gazdasági épületekkel ellátott terület, melyet Keresztes A. és fía bírtak, s melyen 100 holdnyi ö.-buza, ő.-árpa és lóhere vetés van.

2.az előbbivel teljesen összefüggő „Kömeszeg" nevezetű 225 khnyi birtok: továbbá

3.az „Alsó Körtvélyes" dűlőben, Kolozsváry K. által birt 155 khnyi birtok, s végül

4.ugyancsak ezen dűlőben, a mészáros ipartársulat által bérelt 45 khnyi legelő.

Ezen birtokra külön-külön teendő ajánlat, együttes kibérlési szándék mellett is. A haszonbérlet ideje az 1. és 2. sz. alattiaknál azonnal, s a 3. és 4. sz. alattiaknál 1900 január 1-től kezdődőleg 6 vagy több egymásutáni évekre terjedhet.

Megjegyeztetik, hogy ezen bérlet a letárolás alatt álló szomszédos 2000 hpld erdőterületből, esetleg megnagyobbítható lesz.

A haszonbérbeadás nyilvános árverésen történend, folyó évi február hó 28-án délelőtt 10 órakor, a város gazdasági tanácsosi hivatalában. árverezni kivánók az 1. sz. alatti birtokra 300 frtot, a 2. sz. alattira 120 frtot, a 3. sz. alattira 120 frtot, és a 4. sz. a. birtokra 60 forintot, összesen 600 frtot kötelesek bánat-pénzül letenni, az árverés megkezdése előtt, mely összeg illetőleg 10°/o-a a zárt ajánlatokhoz is csatolandó. Az árverés, illetve bérbeadás részletesebb feltételei a gazd. tan. hivatalban megtekinthetők.

Szatmárott, 1899. február 15-én.

Pethő György, gazd. tanácsos.

L.Köztelek 1899 február 22

-1940-ben a gazdakör elnöke dr. Hatcsár Béla,a Szamoson túl Király Lajos

L. EMGE

- Az 1942 es EMGE napraforgó termelési verseny győztese Szendrey Árpád okleveles gazda ,szatmárnémeti birtokos. Eredménye 3 holdon 68 q termés.

L.Erdélyi gazda 1943 február 1

-1944-ben Szatmárnémetiben két mezőgazdasági gépkezelői tanfolyam indult, mégpedig február 14-től március 4-ig és március 13-tól április 1-ig.

L.Erdélyi gazda 1944 február 1

Szatmári borvidék.: a szatmári béke helye-1711-

-Kérdésemre, hogy a szatmári és az aradhegyaljai borvidék hungarikumnak számít -e ? Dr Csávossy György válasza.: Kedves Karcsi.!

Mind a két borvidék kimondottan erdélyi hungarikum, igaz a Partiumhoz tartozik de Trianon óta Erdélynek számít. Az interneten 2011 július 18-án.

Kiss Károly

-Híres a Halmi -hegy szamorodni típusú bora ,és Szinérváralja furmintja és vörös bora. A szatmári borok elsősorban keményebb, mérsékelt szesztartalmú fehérborok A szakaszi szőlő , ma már csak emlék. A borvidék termőhelyei:Halmi,Halmihegy,Túrterebes,Turterebesi,Szőlőhegy,Szatmárhegy, Erdőd,Erdődhegy, Szakasz, Krasznabéltek, Nagyszokond, Béltekhodos, Ákos, Alsószopor, Dobra, Nagykolos, Szamosborhid, Aranyosmeggyes, Józsefháza, Sárköz, Kányaháza, KKőszegremete, Szinérváralja és Nagysomkút 1884-ben még ide tartozott.. Nagybánya, Alsó-Boldád,Gyűrűs,Alsó és Közép Homoród, Illoba, Ivacskó, Komorzán, Lophágy, Misztmogyorós, Misztótfalú, Nántű, Rózsapallag, Sándorfalva, Somkútpatak, Nagy és Kis Sikárló, Színfalú.

L.Csávossy

Szatmárgörbed

-Határa 1406 kat. Hold.

-Nevét 1496-ban Gyerbed-nek írják s kezdettől fogva a meggyesi uradalomhoz tartozott.

-1585-ben Szokoly György két malmot kap a Szamoson és részjószágot.

L.Borovszky Szatmár

-Földe kis részben kövecses majd homokos, nagyobb részben kövér laposas, melly buzát, zabot, tengerit terem. Határa kiterjed 1500 holdra, mellyből 1320 h. szántó, 120 h. rét, 60 h. erdő; és ez mind urbériség. Birja gr. Károlyi család.

L.Magyarország geográfiai szótára

-„Szirmay Antal 18. század végi gyűjtése már Szatmár környékére általánosan elterjedtként említi az ugaroló földhasználatot. Így gazdálkodott pl. Görbed

L.Fazakas Lóránd

Helynevek (válogatott)

Bagoly-nyomás – 1438) – 1864, Csáky-rét – 1864) – Legelő. – Vö.: Csonkás, Csikós-kert, Csonkás – 1438– 1864– Legelő. – Vö.: Csáky-rét. Domb alja – 1864-Mélyebben fekvő szántóföld, Első-forduló , Felső-mező, Görbedág – 1438, Görbedi-erdő). Görbedszeg – 1936 (határnév,)Harmadik-forduló, Határ-domb – 1438, Jugerek, Kanális, Kert alja – 1438–1864– Szántóföld, Kertalattasi, Kis-Görbed ág – 1864– Fiatal tölgyes,Kis-mező – 1438– 1864– Szántóföld., Második-forduló, Nagy-erdő – 1438 -Nagy-erdő – 1864– Terebélyes tölgyerdő., Nagy-Görbed-ág – 1864– Fiatal tölgyerdő. Palatinus-híd – 1864) – A nádor átvonulásakor építették,

Gyűjtő: Bura László (2001)

-1940-ben a gazdakör elnöke Székely János

L. EMGE

Szatmárpálfalva

-földje egyenes és termékeny,tölgyes erdeje…..

L.Szirmay

-Határa igen jó, tölgyes erdeje van. F. u. nagyobb részben gr. Teleki, s még Peley s m.

L.Magyarország geográfiai szótára.

-Határa 897 k. hold .

-Később a szatmári vár tartozéka lett és az maradt 1696-ig.

-1703-ban itt rejtőztek el a szamosparti füzesekben Rákóczi kuruczai, mikor Szatmárt ostromolták s itt volt a táborozás középpontja.

-A bonyhádi-siementhali istállózás évről-évre nagyobb arányú és leginkább tejgazdasággal van összekötve. Ilyen nyugati tehenészetet találunk a Horváth Bertalan pálfalvai gazdaságában

L.Borovszky Szatmár

Szatmárudvari Szeöke Sándor urilaka

Szöke Sándor urilak

-…150 házból álló falu,határos a Gombás erdővel, mely vele közös……. jó búza termő földje,sok gyümölcsösse a Szamos parton…

-1382-a szinyéri uradalomhoz tartozott…

L.Szirmay

-Most Domahidy Sándornak s Szeőke Barnának és Sándornak van itt nagyobb birtokuk és derék úrilakuk.

-A nemesalma-termelésben különösen kitünik Szeőke Barna udvari birtokos.

-Szatmárudvari egykor nagyobb község volt református magyar lakosokkal. Református magyarsága a XVII. században fogyatkozott meg, helyükre románok költöztek be.

-Határa 4889 k. hold

-„A határban vannak a Böszörményi, Domahidy, Jakab, Kovács, Kölcsey, Madarassy, Papp I., II. Szőke tanyák, az Udvari erdőrész „

Határnevek :1549 Gombás erdő .Év nélkül, Kankóvár.

L. Borovszky Szatmár

Határnevek(válogatott)

Apácák földje, Berek-alja – 1864, Csonkás-öt-föld-sorja – 1864, Csűrös-kert ,Csürös-kert-sorja – 1864,Dióskert– Diófákkal beültetett terület, Erdei kert,Erdő – 1864, Erdőalja-tó– A Kiserdő alatti egykori, mára eltűnt tó,Hájasrét – 1936, Homokos – 1936, Honcsokos– 1864, Irtás– 1864,Katonaföld – 1936 (határnév). Kenderes – 1936 (határnév)Kiserdő, Kisrét – 1936, Lanka – 1936 (határnév), Lókert – 1936 (határnév), Méh-kelenc – 1864, Mihály-tó – 1936 (tónév).Nagyirtás – 1936 (határnév), Nagy-sás-oldal – 1864, Ötföld – 1936, Régi-lókert– 1864, Rét, Sulymostó – 1936, Szakács kert– 1864, Szakácskert-laposa, Szent Egyed erdeje — Szatmár határával szomszédos, Sziget-hát – 1864, Sziget-tó – 1936 (határnév),Tegla-sor – 1864,Töltés.

Gyűjtő: Bura László (1971), Miclăusné Vékony Judit (egyetemi hallgató, 2003).

-Berend Szatmárudvari beosztott faluja

-Határa 863 kat. hold.

-Most legnagyobb birtokosa Bikfalvy Albert.

L.Borovszky Szatmár

-Református magyarsága a XVII. században fogyatkozott meg, helyükre oláhok költöztek be.

L.Wikipedia

-…a Szamos …kövériti földjüket ami böven terem búzát és tengerit,rétjei kétszer is kaszáltatnak,piaca Szatmár,fája kevés…….

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag,háziipari kiállításán és vásárán aranyéremmel díjazták a Bikfalvy testvéreket.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

-1940-ben a gazdakör elnöke S. Nagy Ferenc

L .EMGE

Szatmárzsadány

-Róna határa 4437 hold, mellyből belsőtelek 162 h., szántó 2184 h., rét 807 h., legelő 663 h., majorsági erdő 180, urbéri erdő 382 h., a Homorod vize 38 h., utak 41 h. Urbériség 24 egész telek után szántó 624 h., rét 229 h., legelő 116 h., helység rétje 18 hold. A g. kath. plebánia bir 12 h. szántó és 20 kaszás rétet. Agyagos földe középszerüen megtermi a buzát, zabot és tengerit. Birják: b. Sztojka Imre, gr. Karacsay Sándor, b. Jósika Miklós, Buday József, gr. Lázár Erzsébet Bagosinő

L.Magyarország geográfiai szótára

-Határa 3365 k. hold. Régi neve csak Zsadány volt…….

-A falu eredetileg királyi várbirtok volt.

-A XV. században két Zsadányt találunk: Nogsadant és Kyssadant.

-1660 júniusban itt táborozott Barcsay Ákos, 1709-ben gróf Károlyi Sándor serege.A XVIII. század végén földesurai a gróf Teleki, gróf Thoroczkay, a Szalay, Sztojka, Dániel, Buday, Kállay és Domahidy családok. A mult század elején gróf Halleré volt.

-A határban vannak a Szarka és Világosi tanyák, Czigánytelep és a Jézustársaság tanyája.

L.Borovszky Szatmár

Szárazberek

-….80 házból és 2938 hold földből ál,földje,agyagos ,homokos nehéz művelésű, de az árviz nem járja,kaszálója a Ligeten és az Égreken,van erdeje és a Mikolay uraknak szőlős kertje,

Határnevek 1339-ből:

Nog Eger, Nagy Erdő, Vermeság, Zélesberek, Lyget, Kendera-tó, Nog Teluk, Kis Eger vize, Nog Eger.

-1627-ben egy malmot emlitenek-

L.Szirmay

-Határa 3049 kat. hold.

-1665-ben egy malmot és egy telket adományoznak.

-„A határban vannak a Király, Mándy, Parragh, Patay, Rácz és Spiegel tanyák,

-..... egy hengergőzmalom..... és egy vizimalom a Szamoson.”

L. Borovszky Szatmár

- Földe róna és fekete agyag, melly mindent megterem. – Birják többen.

L.Magyarország geográfiai szótára

-…határja középszerü,erdeje szép van, szőleje kevés,piatza Szatmáron egy jó mérföldnyire, trágyázással jobbittják homokos földjeiket…….

L.Vályi

Helynevek (válogatott)

- Gőzmalom1907,Lókert, Szőlős, Vármegye árka, Állj-félre-sűrű – 1936 (régebben erdő volt),Alsórét – 1936 határnév, Bányiszeg – 1936(határnév), Bikakaszáló – 1936 (határnév).,Bikarét – 1936 (határnév).,Birtokos-mező– A régi szárazberki közbirtokosság tulajdona volt, Butykaszeg – 1936, Boros tag, Cserhát, Dinnyéskert– 1936 (határnév), Dögtér-tábla– Régen az elhullott állatok eltemetési helye.,Éger – 1936 (határnév),Éger – 1352, Felsőrét – 1936,Felsővég – 1936 (határnév)., Feneketlen háton – 1864,Fényesdomb – 1936 határnév ,.Fiókéger – 1936, Fogás – 1936 határnév, Fövenyes-gödör, Gubásföld – 1936 (határnév), Gyümölcsös, Gyűrűsföld – 1936, Határlapos – 1936 (határnév)., Hármashatár – A magyar, ukrán és román országhatár találkozásának helye, Hátsó-hát-oldal – 1894 -1931,Hodashát– Vö.: Hodoshát, Hodoshát (– 1936 (határnév) – Vö.: Hodashát, Hódos-hát-oldal – 1894, 1931, Hodosrekettye – 1936 (határnév), Hodus-pataka – 1339,Igényelt– Földosztáskor kiosztott földek., Juhfürösztő – 1936 (határnév), Kabola-út ~ (Ú, 16) – Keskeny [1

kabola = 2 méter] földút.,Kavicsos– Építkezéshez szükséges kavics kitermelő helye,Kendera-tó – 1339, 1810,Kenderáztató-tó– 1339, Kenderáztó – 1936: ~ (határnév) – Vö.: Kenderáztató. Kenderes ,.Kendereskert – 1936 (határnév),. Kenyeres– A házak mögötti kerteken túl elterülő földek, kabolaút választotta el a kertektől.,Kerekrekettye – 1936, Keskenyszeg – 1936 (határnév).,Kétrét-gaz – 1936, Királykosár, Király-tanya – 1907, Kovácsfok – 1936: ~ (határnév), Kútvápa, Kútvápa-dűlő – 1936 (határnév),Lébuc-szer – 1936 (határnév),Libarét, Malom-tábla, Mándy-tanya – 1907, Medvés – Nevét a területén található sok medveszederrel magyarázzák. – 1936: ~ (határnév),Méneskút – 1936 (határnév), Nagy-Éger – 1339-1810– 1894, 1931,Nagy-erdő – 1810, Nagy-irtás, Nagy-legelő ,Nagyszeg – 1936: Natyszeg (határnév) ,Nagy-telek – 1339: Nogteluk– 1810: Nog Teluk ,Nagy út – Széles csordajáró út,Nagyírtás, Nyolcapróföld – 1936: Nyóucapróufőüd (határnév), Ócskagát – 1936, Ötapróföld – 1936 Ötapróufőüd (határnév)Parragh-tanya – 1907, Ötapróföld – 1936: Ötapróufőüd (határnév),Parragh-tanya – 1907, Rácz-tanya – 1907, Rét-fenék – 1894, 1931, Szélesberek – 1339: Zelesberek, Zeuleusberuk, Szőlő-domb – 1894, 1931: Szőlő domb ,.Szőllőskert – 1894, 1931– 1936: Szőüllőüskērt (határnév),Szőlős-kertnél – 1864, Töltés, Úrbéres-mező Régen földbirtokos tulajdona volt, melyet bérlőknek bérbeadott, Vármegye árka, Vermeság ~ 1339, 1810.

Gyűjtő: Bura László (1970), Popovics Erzsébet (1970, tanítónő), Bűcs Orsolya (tanuló, 1971)

-1940-ben a gazdakör elnöke Pap Zsigmond

L. EMGE

Szelestyehuta

- Szelestye néven a meggyesi uradalomhoz tartozott.

-Az erdődi uradalomhoz tartozó Bükkalja-hegységben Szelestyén, a gróf Károlyi család tagjai a 18. század közepe táján építették az első üveghutát, mely egyben nagy mennyiségű hamuzsírt is termelt.

-Szelestyéről 1847-ben, ittjártakor Petőfi Sándor is írt. Az eredeti kéziratot a Magyar Nemzeti Múzeum őrizte meg. Írásában üveghutai élményeit dolgozta fel.

L.Wikipedia

Szér valamikor Szilágyszér

-Szekereket, házi eszközöket, sőt hordókat is házi iparszerűleg készítenek a magyarok is Szeérben, Bogdándon, meg más falvakban is,……

L.Osztrák-Magyar

-1475 neve még Zertheleke, Szér…….

-Szertelek Kusaly várához tartozott, …….

-1349-ben a szolnokvármegyei Zceertelek birtok tárgyában egyezséget kötnek……

- Neve a magyar szer szó.

A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 58 1/2, 1720-ban 176 köblöst, rétet 1715-ben 38, 1720-ban 93 kaszást; szőlőt 1715-ben 51, 1720-ban 70 kapást; 1720-ban összesen 2 malom 20 frt jövedelmet hajt.

-1797-ben Varga Márton és Gaál Ferencz molnárokat emlitik…..

- 1895-ben területe katasztrális holdban, szántóföld 1270, erdő 1072, rét 271, legelő 111, szőlő (parlag) 57, kert 33, terméketlen 85 hold.

-Határrészei: Hogyod, Magos cser, Magyarós tisztása, Remete, Kanta gödör, Kigyós, Tölgyes, Bonszék, Fertő, Barom-lak, Baromlakalj. Szőlőhegyek: Ujszőlődomb, Kishegy, Fertő, Nagyhegy, Ujhegy, Nagyágfő.

L. Petri Mór Szilágy

-A település feltételezhetően nem mindig ezen a helyen állt, Sámson és Szér között ma is van Szértelek nevű szántó, s még a legutóbbi időkig szilvafák szegélyezték. A köztudatban él egy olyan változat, miszerint az Öszvék nevű határrészről települtek (menekültek) ide az utolsó tatárjárás idején.

L.Szilágyság

-1940-ben a gazdakör elnöke Kun László ref.lelkész

-1940-ben a gazdakör elnöke Sógor András

L. EMGE

-szilágyszéri szőlő és bor: 1715-ben 51 kapás , 1720-ban 70 kapás szőlője van .Szőlő hegyei.:Új szőlő(szele) domb,Kis hegy, Nagy hegy, Új hegy,Fertő,Nagyágfő.1869-nem 50 hold szőlője volt:

L. Csávossy

Határ és dűlő nevei

Hagyód,Hágó, Focsit,Kis-Mogyorós,Öszvek,Szekeres, Gálétás, Újrét-oldal, Vágó-rét, Páter-ág, Magoscser, Düllő, Pungor föld.Szárazpatak részei: Kisnyíl, Kantagödre, Baglyos, Tőgye, Bonszék, Halom, Pap-tagja, Baromlak, Nagygödör, Irtás, Kényszer, Nóvák, Fertő, Kiság alja, Kánya-kert,Hegy alja, Sajtó, Nagynyíl, Remete, Legelők, Kígyós, Bárány mező, Kövesdi. Rétek: Puszta rét, Tér, Láp, Liget, Baromlakalj.

L. Szilágysági magyarok

Szilágykorond

-Korond János Zsigmond idejében még unitárius vallású, tisztán magyar helység.

-az 1505–1537., 1544–1545. éveken Korond, 1547-ben Nagy-Korond, 1547-ben Oláh-Korond követik Bogdánd község birtoklásának a történetét, mikor Kusalyi Jakcsi László, András, Imre, Mihály, Lászlóné Anna, Bélteki Drágfi György és János, Deésházi Péterné Kászoni Jakcsi Magdolna, Jakcsi István (Nagy-Korondon), Jakcsi András s Paposi Ordög Jánosné Erzsébet, meg Kusalyi Jakcsi Mihály, Mihály és özvegye Istvánnak, Panaszi Pázmán Farkas, Kovászói Matuznai Pálné, Jakcsi Boldizsár és Révai Anna, K. Jakcsi János, P. Pázmán Péterné, Jakcsi Klára (Oláh-Korondon), Báthori István özvegye, Katalin s fiai meg Sarmasági András a már ismert szereplők.

-1383-ban Mária királynő határjárást rendelt el Korond, Bogdánd, Nádasd, Diósad falvak határában.

L. Szilágyság VII

-Szántóföldje 1715-ben 11 1/2, 1720-ban 23 1/2 köblös, rétje 1715-ben 11, 1720-ban 41 kaszás 1895-ben gazdaságainak száma 76. Területe 3082 katasztrális hold, a melyből erdő 2103, szántóföld 428, rét 316, legelő 138, szőlő (parlag) 42, beültetve 1, kert 11, terméketlen 43 hold.

-1720-ban 63 lélek, magyar 54, oláh 9. A lakosok vezetékneve magyar ugyan, de nyelvre akkor már nagyobb részük oláh.

A fenti sor egy pillanat, az erdélyi magyar tragédiából !.De mi az igazi oka ?

L.Petri Mór Szilágy

-1940-ben az EMGE peronoszpórajelző állomást hoz itt létre, vezetője Tyma Frigyes főerdész .

L.EMGE

Szilágypér.

-Itt született Budai Ézsaiás 1766-1841 bibliafordító,történész és Diószeghy Mór 1857-ben költő és író.

-„….amerikai szőlőtelep kezdi el működését: Péren (3 holdon) 1884-ben…..

L.Csávossy Gy

-szilágypéri szőlő és bor.: Pincéi a Pincesoron vannak,itt a Bakatort,az Erdeit és a Gohér szőlőket termesztették.,a borokat Bécsig szállították.

L. Szilágyság VII

-a bakator boráról híres Peér község,

-Péér község bakator boráról mindig híres volt. írja Kincs Gyula a milléniúmi könyvében

L. Ambrus Lajos:Szilágysági hepe-hupa

-1869-ben 470 hold szőlője volt. Jelentőségét a csoportosan kialakított pincék jelzik, melyek Pincesor néven ismertek. 1989 előtt 48 ha nemes szőlője van Királyleányka, Sauvignon, Chasselas dore' Szürke barát, Ottonel muskotály, Fehér leányka. 1998-ban 87 ha szőlőjük van,.a Mondola-pócsi oldalon,Vén - hegyen, Kis-hegyen, Zsindelyesen, a Farkas orrán, Szamosközben, a Rókában, és a Zoldogoson.

-A szilágypéri nemes szőlőfajták bora aranysárga, kellemesen savanykás, tüzes, zamatban kellően gazdag, hosszú bor, minőségi asztali és minőségi borok.

Szilágypéri borpincék.

-Szilágypérben a bortermesztés történelmi hagyománnyal rendelkezik. A régi időkben a lakosság 80%- a a bortermesztésből élt meg, míg a másik része a gyümölcs termesztésből. A szilágypéri bor jó minősége már a múlt század elején is híres volt pl. a két világháború között Bécsbe és Budapestre is szállították a helyi borokat.

A legismertebb Szilágypéri borok: a királylányka, az olasz rizling, fehér sauvignon, fehér leány, cabarnet sauvignon, traminer, furmint hárslevél, szürkebarát, az 1000 fürtű, a bakador.

L.Borpincék-borkostolás-internet

-a szilágypéri pálinka- Bécsig jutott el.

L. Csávossy

-A filoxéra vész először itt ütött ki, s az állam itt alapította az első amerikai szőlőtelepet.

-1565-és 1610-ben egy-egy curiát említenek,

-1615-ben feljegyzik, hogy Pérben szőlőt vásároltak

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 92, 1720-ban 1105 köblöst; rétet 1715-ben 69, 1720-ban 227 kaszást; szőlője 1715-ben 91, 1720-ban 351 kapás.

-1895-ben területe katasztrális holdban, a melyből szántóföld 3717, rét 1554, erdő 1037, legelő 591, szőlő beültetve 100, parlagon 6, kert 51,

Határrészei:

Foltok, Ele-halom, Voltér-kút, Szarka-kút, Három-forrás, Bőnye, Halomgát, Dinnyés-domb, Halász-kút, Halom, Mogyorós-völgy, Tóhely, Csiket, Vaskapu, Etei puszta, Szarvadi-völgy, Libúczos, Berek-farka, Lúszó, Nagy- és Kis-vargáncz, Nagyérhát, Lovaskó, Vitályos, Kis- és Nagy-vár, Körtvélyes, Ramos-halom, Másár, Bokros. Legelők: Rozgaz, Baglyos, Forintos. Erdő-részek: Csonka-Baglyos, Cseres, Gyékényes, Kis- és Nagy-pálinkás, Szabó-rét. Szőlőhegyek: Vén-hegy, Csákó-hegy

L. Petri Mór Szilágy megye

-A P h y l l o x e r a E r d é l y b e n van. Szilágyság nagy kiterjedésű szőlőhegyeit a Phylloxera meglepte! E rémhír érkezett az „Erdélyi Gazda ." szerkesztőségéhez. Péer helységében, mintegy 6o holdnyi területen a

mezőgazdasági minisztérium kiküldöttje a bajt feltalálta. Az új csapás Erdély bortermelésének egész jövőjét fenyegeti. Így lett !!!

L.Nemere 1879 október 5

Uszkai Árpád - Bokor Irén: Szilágypér község kismonográfiája. Szatmárnémeti, 2000

Sződemeter.

-Itt született . 1790 augusztus 8-án. Kölcsey Ferenc költő, a Himnusz költője

-szödemeteri szőlő és bor:híres bora a Bakator volt.1869-ben 135 hold szőlője volt.

-1950 előtt több mint 150 ha szőlője volt.

Ismertebb dűlők

-Nagy-hegy, Veresdomb, Káka -hegy.

L.Csávossy

-híres bora a Bakator

L.Csávossy

-Annyi azonban mindenesetre áll, hogy Sámi László sződemeterije az angol piacz számára készítendő bakar bornak ideálja, ámbár ezt annak, — különben elismerjük indokolt, — magas árára alkalmazni nem akarnók

L.Borászati 1874 augusztus

-1389 jan. 28-dikán csütörtökön vásárt engedélyez Mária királynő.

-A 17. században, 1682 előtt a környéken folyó harcok miatt a település, és annak református magyar lakossága is elpusztult, helyükbe románokat és oroszokat telepítettek.

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1751-ben 120, 1720-ban 553 köblöst; rétet 1715-ben 39, 1720-ban 147 kaszást; szőlőt 1715-ben 15 1/2, 1720-ban 73 1/2 kapást. Egy kapás szőlő egy csebret adott. melynek ára egy forint volt.

-1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 1713, erdő 1239, rét 224, legelő 122, kert 31, szőlő, beültetve 5, Határrészei Nádas, Mosina (gőzmalom környéke), Nyilas, Horpán, Hidegkút, Lázárkút, Kiss-tere, Szforás, Puszta, Ördöngös, Bogdánrét, , Szamos, Kölcsei-tanya, Szolduba, Csűrdomb. Szőlők: Nagy-hegy, Kákahegy.

L .Petri Mór Szilág

Tamásváralja

A település várát Fényes Elek is említette leírásában,Határnevek

-1482.Ewkewrfew, silva. L. még Bábony (1319) és Túrterebes (1690) határában is.

-1584.Bykkes erdeo; 1865: Belsőbik (Pesty).

Zelpes Bykk28 aliter Hozzwhat, mons seu promontorium;

-1865: Hosszú hát (Pesty); 1887: Hosszúhát ,Hidegh forras pathaka aliter Thekeres pathaka, 1865: Hideg forrás (Pesty). Somos Bykk.- Thekeres Patak

aliter Batharch, rivulus; 1771: Tekeres part (UT. Batarcs sub. No 3); 1887: Batárcs patak L. a Batarcs folyót még Bábony (1319) és Gyula (1692) határában is.

-Thekeres Lazz aliter Nagh Leorincz Lazza, pratum; Thekeres Laz.

-Nyres Lazz, pratum; 1865: Nyiresszeg, Dellőnyires, Nyires-domb, Csonkanyires (Pesty); 1887: Nyires düllő ,

-1613. Zirmay szőlő.

-1694. Alsó mező. – Nagy mező. – Száldobos Arrozat31 – Kis Bik. – Pap forrása. – Pap mona; 1865: Papp mona (Pesty).

– Rövid szer; 1865 (Pesty). – Bik mező. –Kert alatt. – Sillye Biki.

-Haraszt-nak alatt; 1865: Harasztos hát, Nagy haraszt, Kis haraszt (Pesty).

-Hoszszu szer; 1865: (Pesty).

-1735. Szarvaskő, szőllőhegy; 1865: Szarvaskő szirt, Szarvaskőhát (Pesty). L. még Halmi határában is (1634).

L. http://adatbank.transindex.ro/html/alcim_dok9231.doc

Tasnád Cserei udvarház

A Helei udvarház Tasnádon

-Tasnádon született Bíró Lajos, a ki évek óta tanulmány úton van Új-Guineában, a honnan a Magyar Nemzeti Múzeumnak, mely a Természettudományi Társulattal együtt viseli a Bíró kutatásainak költségeit, számos nagy ládával küldözgette haza gyűjtésének gazdag eredményét. Bíró a zilahi kollégiumnak volt növendéke s Tasnádon a filoxéra ellen való védekezésnél, mint biztos is működött.

L.Petri Mór Szilágy

Az Érmellék középpontja, 1456-ban s azóta gyakran oppidum (mezőváros)

-Tasnádmalomszegről 18. századi írott források tesznek először említést, amikor néhány család Tasnád város malma köré telepedett le

L.internet

-a Tatay-udvart magában foglaló területen vár épűlt,…..

-….a tizenötödik század elején Tasnád nemessége és lakosai is azok között voltak, a kik elfoglalták a Szoldobágy birtokhoz tartozó erdőket……

-1435-ben György erdélyi püspöknek Tasnád birtokát elfoglalták s a hozzá tartozó földeket meg erdőket használták Csaholyi János és László, Csáki György fiai, László, Ferencz és György, Szarvadi Szénás Péter, János, György, István és András.

-1447-ben „….kik Thasnad középszolnoki birtokból marhát hajtottak el…”

-A nagyváradi káptalan (1454 máj. 1.) László király parancsára Balásházi György és Balázs részére bejárta és újra meghatározta Tasnád birtokot. (A határok közt előfordúl Eresztvény (Erestwen) erdő, Aszúvölgy (Azywvelg), Szentmiklós (Zentymiklós) birtok, Csákó (Chakas) cserjés, Udvarág (Udwarag) völgy.

-Az erdélyi püspök Thasnad birtokáról Bályoki Szénás Szilveszter, ökröket, lovakat hajtatott el -1456 junius 2 –

-Az erdélyi püspök tasnádi jószágán hatalmaskodtak és elhajtottak róla ezerkétszáz juhot Csaholyi Pál és emberei, a kiket ezért 1468 okt. 29-dikén és decz. 24-dikén a király elé idéznek. Tasnádról és Kegyéről száz ökröt Bályoki Szilveszter és neje meg emberei hajtottak el .

-1586-ban Tasnádon a Vetésiek szőlőt bírtak, mint azt Vetési Péternek ez évi szept. 13-dikán kelt végrendelete bizonyítja, melyben a tasnádi szőlejét Vetési Mártonra hagyja. Vetési László 1610 november 10-dikén Vetési Istvánra hagyta itteni, a Kandián levő szőlejét.

-1614 jan. 27-dikén tasnádi tiszttartóvá nevezi ki Bethlen Gábor Keresztszegi Pétert, ki már előzőleg is az volt, miután Újnémethi István középszolnoki alispán a tasnádi tiszttartóságról lemondott.

„-1626 junius 29-én itt egy szőlőt vásárolnak 250 forintért,..(egy végrendeletben)

-„Az tasnádi hegyen vannak szőleim….”

-„…..melyet Bárdos-szőllőnek is hínak….”

-Pernyhégyen egy szőllő, kit adtam az édes hites társamnak az vezendi majorsággal együtt. „

-1642 március 11-én….Tasnádon lakó Szabó Bálint Tyukodra (Thiukodra) ment bort árúlni…….

-Tasnádon egy nemes kuriáját Károlyi László 1688 decz. 11-dikén fiára, Sándorra hagyja.

-1715 -felbecsűlik néhai Kalpag Jánosnak a tasnádi Nádashegyen fekvő szőlőjét hatvan vonás forintra.

-1633 körül a tasnádi szőlőhegyeken szőlővel bíró, hatalmasabb és tekintélyesebb birtokosok a szőlőtermésből, Bethlen Gábor adománya szerint……

- …. pragmatica sanctio korában s az egész lakosság magyar……

L.Petri Mór Szilágy

“…a mezővárost Tasnádnak nevezik, s ősi időktől sűrűn lakott volt; máig is sok a lakosa termékeny és kellemes földje, szőlősei, vásárai és harmincadai miatt. „

L. Benkő József

-1475-1502 között említik Geréb László erdélyi püspök tasnádi kúriáját.

L.W.Kovács-Valentiny

-Első adat 1507-ből van a szőlőművelésről,1626 és 1644-ben a következő szőlőhegyek vannak felsorolva: Bárdos szőlő és Pernehegyi szőlő, majd Kert szőlő,Macskahegy,Til vagy Hunyadi szőlő,Cservölgyi,Szoroshegyi szőlő.Báthory Zsigmond kiváltság levelében megtiltja azon személyektől a szőlő elvételét akik bármilyen bűnt követnek el.

-Tasnád múltját nagyszámú szőlőhegye igazolja. Csákó, Nagy-nádas, Nagy -Szélhegy, Gatyaülep, Új hegy (Temető hegy), Hajnal hegy, Macskahegy, Disznő hegy, Konditi, Ménes, Hagymás, Tanorok, Agyagos hegy, Bank hegy és Barta.

-Az 1578-as kiváltságos levélből"Ha valaki a város földén magának szőlőt űltet, azt a szőlőt tőle semminemű vétkeért nem vehetik el, «kivévén mindazonáltal a halálos sententiakat», melyekben a bűnös mind fejét, mind jószágát elveszti.

-„1435-ben törvénytelenül földeket és réteket foglalnak el,1468-ban elhajtanak a helységből ezerkétszáz juhot és száz ökröt,1507-ben két szőlőt említenek,1576-ban 16 szántóföldet a városhoz csatolnak,1586-ban egy szőlőt említenek a Kandián,

– 1626 -ban egy házat és egy szőlőt 250 forintért vásárolnak a tasnádi hegyen ; amelyet Bárdos-szőllőnek is hínak és a Pernyhégyen egy szőlőt, az vezendi majorsággal együtt,1640-ben egy szőlőről végrendelkeznek,1688-ban egy nemesi kúriát adományoznak,1715-ben a Nádashegyen levő szőlőt becsülik fel értékben, 1633 körül a szőlőhegyen levő szőlőt említik,

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 195, 1720-ban 449 köblöst; rétet 1720-ban 484 kaszást; szőlőt 1715-ben 130, 1720-ban 241 kapást.

-1895-ben mezőgazdasági állapota a következő:. a gazdaságok területe (kat. holdakban) művelési ágak szerint: szántóföld 3120, kert 47, rét 185, szőlő beültetve 54, parlag vagy kiírtott 510, legelő 234, erdő 417, . Gazdaságok iparvállalattal 1. Igás fogatok, ló fogat egyes 3, kettős 23, hármas 18, négyes 10, ökörfogat kettős 23, négyes 10, öszvér- és szamárfogat 4, tehén-fogat 64. Gyümölcsfák: alma 1724, körte 792, cseresznye 518, meggy 1022, őszi baraczk 668, kajszin-baraczk 459, szilva 5289, dió 961, mandula 41, gesztenye 7, eper (szeder) 635, összesen 12.116 darab. Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves 8, 2 éves 1, 3 éven felűl 5; üsző, tehén 1 éves 72, 2 éves 58, 3 éves 41, 1 éves 15, 4 éven felűl 327; tinó, ökör 1 éves 37, 2 éves 36, 3 éves 24, 4 éves 19, 4 éven felűl 151; összesen 794, az összes állományból: magyar-erdélyi 785, mokány vagy riska 3 pirostarka 2, borzderes 3, egyéb szines 1. Ló: mén 1 éves 5, 2 éves 5, 3 éves 2; kancza 1 éves 15, 2 éves 4, 3 éves 9, 4 éves 8, 4 éven felűl 88; herélt 1 éves 2, 2 éves 7, 3 éves 5, 4 éves 7, 4 éven felül 88, összesen 245. Szamár 19, öszvér 2, kecske 16, sertés 2160, juh 95, baromfi 5158, méhcsalád 76.

-Bakator borai országszerte híresek. Elpusztúlt hegyeit újra ültetik.

Határrészei: Kökényes, Bikalapos, Szomjuhát, Hajnalhegyalj, Ujhegyalj, Malomtó, Püspökrét, Körtélyes, Hajnalhegy, Újhegy, Tanarokhegy,

Vagyoshegy, Temetőhegy, Csákó-Nádashegy, Konditóhegy, Szélhegy, Bankahegy, Macskahegy és Disznóhegy. Kútjai a szőlőhegyeken Csákány- és Filó-kút a szántóföldeken: Csárda-, Tövis-, Nyáros-, Lebuj- és Papi-kút.

L. Petri Mór Szilágy

-tasnádi szőlő és bor. A tasnádi szőlőművelésről igen régi adatok tanuskodnak.1507-ből majd 1568-ból vannak tulajdonjogi igazolások. 1664-ben az uradalom leltárában 175 boroshordó szerepel és az alábbi szőlők:Kert szőlő,Macskaszőlő, Til vagy Hunyadi szőlő,Cservölgyi, és a Szoroshegyi szőlő. A tasnádi szőlőtermelés nagy múltját leginkább Báthory Zsigmond kiváltságlevele bizonyítja ,mely szerint aki a város földjén szőlőt ültet,azt tőle semminemű vétkéért el nem vehetik. 1715-ben a tasnádi szőlőterület 130 kapa Az 1857-ben itt rendezett borkiállításon a bizottság 57 -féle szőlőt különböztet meg. köztük:Bakator, Erdélyi,Furmint,Juhfark,kadarka,?hárslevelű és rizling. Híres a tasnádi bor. „A Borászati Füzetekben az 1869-es boroszlói borkiállítás beszámolójában olvashattuk”Bethlen Sándor tasnádi bakatorja a tisztasággal, könnyűséggel, hogy úgy mondjam szellemiséggel,oly finom illatot egyesített melyet érmelléki bakatorban még nem észleltem”

L .Tanárky Gyula in Borászati Füzetek

-1869-ben 565 hold szőlője volt.”Nagyszerű készlettel bírnak Tasnádon gróf Mikó Imre,gróf Bánffy Miklós és báró Bánffy Ádám örökösei , mely erdélyi mérték szerint 20-23 ezer hordó kőrül jár,„A tasnádi szőlő hegyek:Csákó, Nagy-Nádas, Nagy Szélhegy, Gatyaülep, Új-hegy, Hajnal-hegy, Macska-hegy, Disznó hegy, Konditi, Ménes, Hangyás, tanorok, Agyagos -hegy,
Bank-hegy, és Barta.

L. Csávossy

-A tasnádi szőlő területről az 1859. évi jelentésben az áll, hogy „az alant termő vagy pergő szőlő és fehér ború (ez a mi hóvíz szőlőnk) szinte nagyban termeltetnek”.

L.Rácz János

-Szőlészeti borászati kiállítás volt Tasnádon 1858-ban.

-Az 1869 május 11-15 közötti boroszlói borászati kiállításon: ”Kellemesen lepett meg bennünket Királyhágón innenieket azon sajátságos prononcirozott finom zamat, melyet a somszőlő, egy nálunk kevésbbé ismeretes faj boraiban leltünk. Az, a mit b. Kemény, Paget és az enyedi Collegium e nemből felmutattak, teljességgel nem állott árnyékban a rizlingek és traminiak mellett.

-Gr. Bethlen Sándor tasnádi bakatorja tisztasággal, könnyűséggel, hogy ugy mondjam szellemiséggel oly finom illatot egyesitett, milyet érmelléki bakatorban még nem tapasztaltam.”

-A Királyhágón túliak váltig állitják, hogy a tasnádi bakar nemcsak tartalmasabb, de zamatosabb is az érmellékinél.

-Gróf Mikó Imre és a nagyenyedi főiskola boraiknak nemcsak qualitásával — középszerű egy sem volt közöttük — de mennyiségével is

imponáltak. Az előbbi hat-, az utóbbi hétfélét állitott ki. A gróf két preszánkai szinbora mind a kettő Schlager volt a maga nemében — nagy, az 1811-diki. A collegiumnak félaszu muskát borai tetszettek különösen.

L.Borászati 1869 július

-Az 1873-as bécsi világkiállításon a nemzetközi borverseny zsürije, Gr. Bánffy György, Erdélyország, Kolozsvár, 1863-ki tasnádi borért érdem érmet adott.

L.Borászati 1873 szeptember

-Az eszmény mellett még igen sok jeles példány férvén meg, természetesen a legnagyobb elismeréssel kell hogy szóljunk, gróf Bethlen Sándor, gróf Mikó Imre s az erdélyi pinczeegylet jeles tasnádi bakarborairól, a melyek mindanynyian igen szép kereskedelmi borok lehetnének, ha kiállítók rá szánhatnák magukat belőlük nagyobb quantumot bocsátani eladásra. A pinczeegylet 1862-ki bakator borai az angol közönség előtt igen jó asztali borok, de azok a nagyobb számok hiányát nem pótolhatják.

L.Borászati 1874 augusztus

Tasnádvidék . Közép-Szolnokmegye, október 13. 1875.

Közgazdasági tényezőképen eddig alig ismert vidékünk, a debreczen-szatmári vasúttal megindult élénkebb forgalom következtében kezd lassanként gabonája, de legfőképen bortermelése által ismertesebb lenni a kereskedelmi üzérek, házak és megbízottjaik előtt. Tudom, hogy alig látszik hihetőnek, mindazonáltal igaz, hogy az úgynevezett Érmellék, a melynek legbelső részét vidékünk képezi, sehol sem mutathat fel oly kitűnő bortermést, mint e vidék legfőbb bortermelő helyei: Peér, Pele, Sző-Demeter és Tasnád. Talajunk olyan, mely különösen a páratlan bakator szőlőt nevelvén, bora ízre, zamatra, erőre, s igy szesz- és czukortartalomra nézve a diószegi és székelyhídi hegyek termését sokban felülmúlja. Fel is keresik mostanában, már néhány év óta a bécsi és pesti nagykereskedő házak küldöttei nagyobb bevásárlások végett szüreteinket, és még az Érmellék: más részein venni szokottak is az itteni hegyeken termett borok öreg csebreért (100 itczés) 2—4 frttal szívesen fizettek többet, szüretkor mustállapotban.

Csak egy baj van. És ez nem egyéb, mint hogy ezen nagykereskedők megbízottjai rendesen zsidó sensalokkal lépnek összeköttetésbe, kik aztán a borokat öszszeszedvén, óriási mértékben vizezik, s ez által boraink hitelét rontván, a már elért kedvező elismerést és hitelt megingatják s vidékünket kimondhatatlanul megkárosítják. Ez okvetlenül bekövetkező romlás meggátlására Szongott Jakab országgyűlési képviselőnk indítására keletkezőben van egy pinczeegylet, mely tisztán kezelt borainknak biztos és jó kelendőséget van hivatva eszközölni. Adja isten, hogy vidékünk e tevékeny polgára szándéka életbe léptethetése által kiérdemelje e vidék háláját. Az idei szüretek jó borral és jó terméssel biztatnak; a közelebbi fagyok csakis az alantasabb helyeken és roszul kezelt karótlan szőlőkben tettek kárt, átalában a szőlő érése már közel áll

a tökélesedéshez. A szüretek ez idén október 25-én és 28-án kezdődnek, melyre a főváros és vidék borvevői nagy számmal jelentkeztek. Hordóhitelesitési hivatalok állíttattak fel Tasnádon és Péérben; sajnos, hogy a hitelesítésnek más módja nincs, mint a vízzel való megtöltés, mely a mennyire hosszadalmas, sok részben annyira káros is, mert a vizzel nedvesített hordók penésznek, dohnak vannak kitéve. Várjuk azért, mig jobb módot találnak fel erre is. Gyümölcs van elég. Különösen oly nagy szilvatermés volt, a pálinka-főzésnek oly divatja rég nem volt, mint most. Uj szilva-pálinka itczéje 18—24 kr.

Tasnád vidéki.

L.Borászati 1875 október

Uj vinczellérképzö-intézet.

A földművelési miniszter kilátásba helyezte, hogy Tasnádon a kellő érdeklődés nyilvánulása esetén az állam segélyezésével hajlandó lesz egy vinczellér-képezdét felállitani.

Szilágymegye közönsége, tekintettel arra, hogy egy vinczellérképezdének felállítása épen Tasnádon, egy kiválóan fontos bortermelő vidék központján s a borkereskedés által is látogatott borvásár helyén, nemcsak kívánatos, de elodázhatlanul szükséges, feliratot intézett a miniszterhez, hogy az említett vinczellérképezde felállítását elrendelni méltóztassék, e czélra örömmel ajánlván fel a megyének Tasnádon létező telkét s kilátásba helyezvén a képezde részére szükséges 4 holdnyi szőlőterület előállításában való segédkezését is.

L.Borászati 1880 április

-A IX . vagyis a boros egyéb szeszes italok csoportjában: Kiállítási nagy éremmel lett kitüntetve: Pejacsevicli Arthur grófnő, Tasnád, jó fehér bakai' boráért..

L.Borászati 1885 november

Eladó 1 O O hectl . tisztán kezelt Tasnádi bor

60 hct. 1882-ik évi

15 » 1884-ik »

25 „ 1885-ik » termés. Venni szándékozók forduljanak. Sz. A. jegy alatt e lapok kiadóhivatalához.

L.Borászati 1887 március

-A magánbirtokosok által létesitett amerikai szőlőtelepek közül kiemelendő-1886-a gr. Bánffy Györgyé Tasnádon

L.Borászati 1888 február

-Itt található a 29 km hosszú Rákóczi-pince, amelynek vége Nagykárolyban van.

L. Wikipedia

-Antal Dániel 1938-tól Gogomán Ferenccel az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület (EMGE) vándoroktatója volt Tasnádon..

L.Farkas Zoltán

-1940-ben a gazdakör elnöke dr. Osváth Pál

L. EMGE

Tasnádi uradalom

-1570-ben Hagymási Kristóf, Huszt parancsnoka kapja a tasnádi uradalmat.

-**Széchy Mária tasnádi urodalmának** egész terjedelmes összeirása és leltára, 1644 aug. 30-án készült:

-A tasnádi földmíves jobbágyoknak volt 52 lovuk, 232 ökrök, 152 tehenök, 216 sertésök stb. Hasonló részletes urbarialis összeirás van Kegye, Kisfalu és Csány birtokokról, melyek szintén a tasnádi urodalomhoz tartoztak.

-Magát a curiát, s a körülötte fekvő épületeket az urbarium a legkisebb részletekig leírja……..

-A háború miatt 1644-ben a gazdálkodás sem egész rendesen folyhatott. A szérűs kertben még négy tavalyi és hat idei asztag buza állt csépeletlenűl. Az istállókban 459 sertést, 172 juhot, 24 tehenet, 9 meddő tehenet, 3 bikát, 44 különféle ökröt, 51 lovat és csikót írtak össze.

„……tekintetes és nagyságos rimaszécsi Széchy Mária asszony ő nagysága» a cservölgyi szőlőhegyen 24 különböző szőlőt megbecsültetett s az értök járó 1683 frt 60 fillért kifizette. Rajta Széchy Mária sajátkezű följegyzése «Tasnádi kert alatt levő szőlőkről való böczű levél.»

L.Acsády

Tasnádszarvad

-Árpád-kori település.

-Tasnádszarvad határába feküdt egykor Szentmiklós település is,…….

-1445 körül egy udvarházat jegyeznek fel,

-1629-ben per folyik egy szőlő miatt,

-1729-ben zálogba adnak 6-6 földet két két helyen,

-1779-ben egy cseber mézet említenek,

-Művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet:

-1715-ben 63, 1720-ban 192 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 54, 1720-ban 50 kaszást; «más forrás» czímen jövedelem 1715-ben 105 forint.

-1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 3847, erdő 2810, rét 1034, legelő 476, kert 18, szőlő parlag 4, beültetve 4, terméketlen 302 hold.

Határrészei:

Csordás, Kis-kút, Csög-alja, Kis- és Nagy-Nyilak, Sásas, Hátak, Hideg-kút, Kis- és Nagy-Mikó, Zugoly, Drága, Forrás, Cserepes, Ökörtilalmas, Kis- és Nagy-Haraszt, Kíkeczi (Kékeczi) puszta és Szent-Miklós. Erdők: Csere, szentmiklósi erdő, ennek részei: Rácz, Szántó és Gábor-kút-erdők. Szőlőhegyek: Palást, Vénhegy és Hangyás. A Hidegkút 1715-ben említve van.

1742-ben a következő határrészeket említik: Mikó, Drágapatak és a Hosszújáróban Hidegkút

L .Petri Mór Szilágy

-1869-ben 113 hold szőlője volt.

L. Csávossy

Tasnád szőlővidéke-

A Bakator a hegyek koronája-a pincék legdrágább gyöngye ...színét az aranytól,,illatát a virágoktól,erejét a tűztől kölcsönözte a hazai borok legjelesebb borai-A Bakatorral csaknem egyenlő tért foglal el a z Erdélyi szőlő. Harmadik uralkodó fajta a Furmint,fontos még az Erdélyben termő és hasonló nevű szőlőtől különböző Juhafarok.

L. Csávossy

Tasnád vidék szőlői és borai

Tasnád, Pér, Pacal, Pele, Sződemeter, Csán, Balásháza, Csaholy, Tasnád-Szarvas, és Szakácsi helységekben termelt borok a tasnádi borok." Van boraikban, s a bor jelességét föltételező körülményekben valami mely e vidék borát, olyanná emeli, amilyen t.i. a hazai borok egyik legjelesebb borává:" „ …..a tasnádi borvidéken és az összes Érmelléken a bakator,a hegyek koronája,a pincék legdrágább gyöngye,melynek bora színét az aranytól,illatát a virágtól nyeri ,s erejét a tűztől kölcsönözvén méltó kevélységét képezi a magyar bortermelőnek.".....

L. Csávossy

Tasnádcsán

-1715-ben 135 lakost számoltak össze a településen, ebből 117 magyar, 18 román volt.

L. Wikipedia

Tasnádorbó

-1797-ben végzett összeíráskor Halmágyi László, Dants György, Nagy Dániel, Móré Mihály és Szúnyoghy Farkas János birtokának írták.

L.Wikipedia

-Tasnádorbó község. legeltetési szabályrendelete-1944-

L.M.O.L.

Tasnádszántó:

-Itt született Tasnádszántón 1861. november 22-én. – Budapest, 1931. június 6-án Kovácsy Béla. állattenyésztési szakember, gazdasági író. Édesapja Kovácsy Sándor a helyi Mikó uradalomnak volt jószágigazgatója.

L.MAÉ

-1869-ben 210 hold szőlője van.

L. Csávossy

-1389-ben országos vásár tartására nyert engedélyt.

-1818-ban a Becski-család minden hét csütörtökére heti meg márczius, junius, szeptember és deczember azon hetének csütörtökére, a mely hétre esik ezen hónapok 21-dike, kért országos vásárt Tasnád-Szántó számára

-1703-ban egy összeírás szerint egy birtokon volt nyolc tavalyi búzaasztag 2000 kereszt búzával,egy másik kertben van még két tavalyi asztag 200 kereszttel,idei majorsági búza két asztag 800 kereszttel,tavaszbúza 20 kereszt,,idei kaszált árpa egy kazalban mintegy negyven szekérre való, köles 16

kereszt,,van vermes búza egy veremben-/feltételezhetően raktáron/s még tíz zsák zab.

-Lábasmarhák is vannak bika 2, harmadfű és tavalyi körtinó 22, harmadfű üszőtinó 6, fejős és meddő tehén, 23, idei borju 17, sertés 55, tavaszi malac 10, méh 26 kas, méz egy hordóval, lehet benne tíz tasnádi cseberrel,, pulyka 20, lud 20, ruca 8, tyúk 8. Idei széna tizenöt szekérrel, tavalyi-három kis kazalban tizenhat szekérrel.

-Malom van,két bokor kőre forgó, a Szántai patakon.

-„Majorságföldek három fordúlóban vannak; Tasnád, Szilvás s Puszta-Szodoró felé, száz-száz köblösek. Szoktak kaszáltatni a majorságföldek lábjában; de van egy kaszáló a kávási út mellett, a Kékeczre dűl véggel, a jó forrásnál, ötven szekér szénát terem. Van egy darab erdő a földesúr számára való, Kékecz (Kékes) vagyis Hatvan felé; ehhez a falunak semmi köze. Jó makktermés idején háromszáz sertés meghízik rajta.....”

- Majorság szőlő a szántai hegyen van 12 kapás.

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 456, 1720-ban 1218 köblöst; rétet 1715-ben 160, 1720-ban 440 kaszást.*

-1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 4930, legelő 1389, rét 850, erdő 331, szőlő parlag 167, beültetve 4, kert 3

Határrészei: Zompa, Felső-Macskagát, Alsó-Macskagát, Forrás, Csah, Felső- és Alsó-Hidvég, Benczi-vár, Szikos-oldal, Bodonos, Nagy- és Kis-Darvas, Rókalyuk, Újfalu, Gárgyás-kút, Kis-Temető-oldal, Nyilas. Szőlőhegyek: Hajnalhegy, Öreg-, Közép- és Bánat-hegy. Utóbbi három egy csoportban.

L .Petri Mór Szilágy.

T a s n ád-Szántó , nov.

A szőlők nálunk a tavaszi fagy által, kivált a magasabb fekvésüek, le lettek forrázva, de a jó tavasz ezeken is segített; a később fejlődő szőlőfajok szépen indultak, s azon szőlőhegyek, melyek a jégeső által nem lettek látogatva, jó s elegendő bort adtak. Vevők is jelentkeztek, s a bornak nagy csebre 9—1 2 frtig kelt.

L.Borászati 1874 december

Tasnádszílvás

-1576-ban 16 szántóföldet foglalnak el a Tóhát határrészben.

-Szilvás a XVII század elején még magyar falú volt, a tatárok s a törökök teljesen elpusztították, s magyar lakosságát megsemmisítették.

L. Petri Mór Szilágy

Terep

-Határa 1661 k. Hold.

-A település az Avassági uradalom-hoz tartozott és sorsuk is egy volt egészen a XVIII. századig, a mikor határában birtokot szerzett a gróf Károlyi, gróf Teleki,gróf Kornis, báró Wesselényi, Becsky, Eötvös, Dobay, Nagy, Sepsi, Szirmay, majd a Kováts család.

- Határában van a Bakó tanya …..

Szép gazdasága van Terepen gróf Vay Ádámnak.

L .Borovszky Szatmár

Túrterebes Perényi kastély

-Árpád-kori eredetű település. Őszláv terebity"="írtás".

Az Alföld utolsó menedéke az Avas hegység kapuja. Itt helyezkedik el Túrterebes község a Túr folyó mentén. Pontosabban a Szatmári-sikság és az Avas hegység találkozási övezetében…….

-Ezt a vidéket királyaink - mint gazdátlan vidéket - a saját birtokukba vették mint vadászterületeket. Latinul "Terestae sanctorum regum" ez szerepel az új Túrterebes címerben is. Magyarul "Szent Királyok területe".

-1250-ben IV. Béla király egy Erne nevűu lovászmesternek adományozta, mint lakatlan földet.

-„1399-ben …….a pert azonban a Perényiek nyerték, és igy váltak évszázadokon át a kastély és a hozzátartozó birokok tulajdonosaivá.”

-1550. május 16-án Ferdinánd királytól Terebes 4 országos vásárra kapott engedélyt: az elsôt Szent Mihály napján, a másodikat Tamás napján, a harmadikat Mária purifikációja napján, a negyediket húsvét harmadnapján engedélyezték.

-A község megélhetését legnagyobb mértékben a mezőgazdaság biztosítja. A növénytermesztésében legjelentősebb az eper, a dió, a szőlő és a szilva, de szelídgesztenye is található a község területén.

L.a falu honlapján

Helynevek (válogatott)

-Alsó malom, Csemetés,Felső malom, Gőzmalom, Kastély,Lóusztató, Vámház, Vásártér, Agyagos, Akácos, Alsó-erdő-makkoló erdő, Alsóerdősi láp, Alsóerdő-tanya – 1907, Alsó-malom-rét – 1865,Alsó-mező – 1802, Berek hát – 1865,Berek mocsara – 1865,Bikarét, Bükkös, Cselle-malom – 1604, Czelle nevű malom – 1772– Vö.: Cselle,Csemete kert, Csere – 1865, Csere-dűlő – 1894, Csere-legelő,Csira tó, Debreceni-pince – 1864 (amelyről az a hagyomány forog a nép száján, hogy itt valaha a debrecenieknek nagyszerü pincéjük volt, Diófaláb- elnevezése indítéka négy diófája, Dolláros-liget – A Kanadába kivándorolt falubeliek dollárért vásárolták. – Eladták románoknak, ma Nagygércéhez tartozik,Dudás-kert – 1865– Vö.: Dudás tanya,Dudás-laposa– A Túr holt ága, Bogyoszló és a Csere lapos között.

Dudás-tanya, Éger-dűlő – 1894, Faiskola – 1894, Fárasztó-gyümölcsös és szőlő, Farkas-bérce-nevű-szőlőhegy – 1621, Farkas-csere-kis-láz – 1865,Farkas-csere-nagy-láz – 1865, Feketebereg– 1499,Fekete-víz-köze – 1894, 1909, 1931,.Fekszik szőlő – 1604: Fekzik zeöleö, Felmező– 1604, Felmezeő (nyomás, territórium), Felső-erdő– 1772- 1775, Felső-mező – 1802, Felsőmező-dűlő – 1913, Gróf-tag – 1884 – Vö.: Gróf- tanya, Úrvölgy,Gróf-tanya – 1884, Halmi-felől-való-forduló – 1780, Hét-ökrű-fa – 1775, Híd-elj-mező – 1604 (nyomás, territórium), Homokos-gödör – 1865, Honcsok-tanya – 1907,Horgas-mező – 1780, Hosszúláb , Hosszúláz– Vö.: Nagyláz., Hosszúőz – 1464: Hozzeus, terra;

1479: Hozzyeoz, Hoszszu vesz másként Terebesi liget; 1751, Jakab-láz – 1865, Jankó-kertje-alatt, Jogos-legelő, Kakas-remete – 1865: ~ (erdőség közepén önálló hegy melyen szőlő – alacsony volta miatt –nem tenyésztetík), Karalyos-laposa – 1865, Kenderföld – 1894, Kert-alatt – 1780 – Vö.: Kert alja. Kert alja – 1865, Kertész kertje – 1865,Kerülő- ház – 1894, 1909, 1931, Kisasszonyfürdő, Kis-bükkös – 1679, Kis-láp – 1865 (száraz években széna termő helyiség), Kissebesvészi – legelő, Kóka-délő – A csorda déli itatása utáni pihenőhelye a Töltés és a Túr között. A Kóka csordás családneve., Kollát-erdő – 1865 (régebben egy terület kiirtatván, kolláttal kerittetett be), Körtefák – 1865,Körtefaláb – A Halmi felé vezető út jobb oldalán, egykor körtefákkal borított terület, Köz-domb) – 1865 (a Gérczíekkel villongásban lévő határkérdéstől vette nevét,– 1894 – 1913, Közös-legelő , Lenes-rét – 1865, Kupásbükk, Libalegelő, Libasor – 1865, Libasorban-való-földek – 1780, Lóúsztató, Magyarhegy, Mákparaszt őrház – 1884, Malomkert – 1884, Marha-temető– Az elpusztult állatokat itt ássák el. Méhes – A Szőlőkert és a Pallófél között., Méh-kert – 1865: ~ (hajdan az uraságnak itt nagy méhészete volt, Mizes-szőlő – 1656, Mocsár, Nagykanális, Nyires – 1884, Ökörfű –1482: Ewkewrfew, silva – 1865, Pálinkafőző, Pásti-malom – 1650, Ponkos. -ponk ’kis domb, halom, halmocska’, Pongoczi mezője – 1604- nyomás, territórium, Rekettye-hát – 1679: Rekettye hat – 1780: Rakottya hat – 1802– 1865,Sajtos – 1656, Sebes-vész–1772, 1775: Sebes visz (erdő,)– 1865: Sebes vész (makktermő erdő), Szilas-erdő – 1884, 1931, Szőlőalj ,Szőlőkert,.Szőlőkút – 1865, Urak erdeje, Úri-domb, szőlő,. Urak sorja – 1865 Urak sórja (E hegy láncolaton csupán az uraságnak lévén régebben szőlőjük nevét onnan vette,Úrvölgy – 1865,Úrvölgy-váltó – 1865, Vén-erdő –1894, 1909, Vizimalom, Zsellér-mező – 1865.

Gyűjtők: Bura László (1964), Rög József (39, tanár, 1964), Darabán Bernadett, Mekker Enikő, Oláh Gyöngyi (egyetemi hallgatók,1999), Vida Pál (19, tanuló, 1970).

Elek Imre :Túrterebes monográfiájaTúrterebes szőlőhegy korábban Túrterebes része volt. 1956-ban vált külön településsé,…… földrajzi adottságainál fogva kiváló a szőlő és más gyümölcs termesztésére.

L.Wikipedia

Túrvékonya Pásztory kastély

- …szép erdeje,sovány földje…..

L.Szirmay

-Határa 3170 k. Hold.

-Pászthory Árkádnak szép birtoka van itt.

L .Borovszky Szatmár

-Pásztorynak 2.000 hold földje, 300 hold erdője és szőlője volt itt.

L.Endrédi

Újnémet

-1550-ben egy kúriát említenek,

-Szőlők: Kokas-hegy, Középhegy, Újhegy.

L. Petri Mór Szilágy

Vámfalu

-….szép lapos tölgyes erdeje,sok bikkes bérce….. szőlő termő hegyei kevés, inkább gyümölcs kedvéért, mivel a szőlő ritkán érik meg……..

-…..nagy részét birja Lónyay Gábor császári,királyi kamarás ,kinek szorgalmatos tisztje, gazdálkodása az őszi, tavaszi vetésekből, a lisztelő és fűrészelő malmokból, mésznek égetéséből sok hasznot hajt az uraságnak.

L.Szirmay

Ez utolsó bejegyzés igazolja azt, hogy még a román falvakban is van mit keresnünk, a magyar mezőgazdasági örökségünk jegyében.

Kiss Károly

-Határa 9451 k. Hold.

-1490-ben már a szinéri uradalomhoz tartozó községek között szerepel s ezek sorsában osztozott a XVII. századig.

-A század folyamán földbirtokosok a Lónyay, Linkner, Eötvös, Vetéssy, Bay, Korda, Péchy, Dálnoki, Medve, Nagy és Samucsaládok.

-A község azelőtt magyar volt, de a XVII. században elpusztult s ekkor telepedtek ide az oláhok.

-„ Szép gazdasága van Vámfaluban gróf Vay Ádámnak ...”

-„ A határban vannak a Pap és Vay tanyák, a Vay malom ..... Fölötte emelkedik a Mike-bércz s ebből ered a Tálna patak. A dűlőnevek főleg magyarok; érdekes közöttük a Peres, Babos, Csellén, Leányok bércze s az Irtás, „

L .Borovszky Szatmár

Vetés a Szerdahelyi családnak két urilaka van itt.

Szerdahelyi Ágoston úrilaka.

-1376. júl. 24. Vetés.

Oth fia: Domokos mester Zathmar-i vicecomes és a szolgabírók előtt Poniula-i Péter fia:János a maga és frater-ei személyében tiltakozott, hogy a

Poniula-n levő halászóhelyüket a Somuszeg-i hospesek lehalászták, a rétjeiket lekaszálták, és számos más kárt is okoztak nekik. Kérésére fentiek kiküldték embereiket: Nabrad-i Miklóst és Nabrad-i Jánost, akik Poniula faluban nyíltan és titokban megtudták, hogy a Zomuszeg-i hospesek Zudor Péter mester egyetértésével a mondottakat megtették. (D. in Vetes, f. V. a. Jacobi.)

L.Piti

-Az Árpád-kor eleje óta lakott település……..

-1459-ben Vetéssy Miklós a Szamos-on hídra, révre és révbér szedésére nyert szabadalmat.

-1612-ben és 1616-ban egy-egy malmot említenek.

-1703 augusztus 28-án II. Rákóczi Ferenc kuruc seregei a mai falu „Gorzás" nevű határrészében táboroztak. A szatmári várat ostromló hadsereg vetési táborában fogalmazta meg Rákóczi a híres vetési pátenst, melynek fő motívuma a jobbágyok felszabadítása volt.

-Vetés határába estek egykor Gyülevész, Gelénes és Almás elpuszt falvak is.

L. Wikipedia

- Jó határa,földje egyenes és termékeny.

L.Szirmay

-„…szántó földgye közép termékenységű, réttye, legelője elég, piatza Szatmáron, és Károlyban; határját néha az áradások károsíttyák fája tsekély, Gyűlvéz pusztát is bírják, Szamos vize' mentében szép gyümöltsösei vagynak."

L. Vályi

-Szerdahelyi Ágostonnak, a ki itt csinos, kényelmes úrilakot építtetett 1867-ben, a régi családi kúriában most bérlője lakik.

- Fekete agyagos határa nagy kiterjedésü, s minden gazdagon terem. F. u. Vetéssy, Szerdahelyi, Darvay, Korda, s m. t.

L.Magyarország geográfiai szótára

-Határa 5353 k. hold. A határban vannak az Antal, Harsányi, Kepes, Mittelmann, Papolczy, Péterfi, Somoskőy, Szerdahelyi, Szilágyi és Urbéres tanyák s a Nagy tag.

-Nagyobb terjedelmű és irányú magyar fajta törzsgulyát tart Németh Elemér vetési gazdaságában.

-A sertésvész után a Szerdahelyi Ágostonnak sertés-állománya régi, jó minőségében maradt meg. Benne igen szép kondorszőrű mangalicza-nyájak vannak.

L.Borovszky Szatmár

-1940-ben a gazdakör elnöke Dr. Koronka Pál

L. EMGE

Vezend

-Árpád-kori település. Az érvidéki gyepű egyik korai telepe volt.

L.Borovszky Szatmár

1436. nov. 11. Vezend.

Janosy-i Kantor László és Lestemer-i Zsigmond szatmári ispánok (comites) meg Kyde-I László, Saralian-i Soldos János, Mand-i György és Peryche-i Antal szolgabírák jelentik Zsigmond királynak, hogy megkapták Karol-i Lancz (dictus) László meg édestestvére (carnalis) Bertalan, valamint osztályos testvérei Wethes-i Ambrus fiai: István, Gorgy és Mihály, Bagos-i Péter fia: Péter és fia: László, Wethes-i Jakab és fia: Miklós, Carol-I László fia: János és Jakab fia: Demeter, Chamakaz-i Pál és András részére szóló, saját utasítására (ex propria commissione) kiadott szept. 14-i parancslevelét .Ennek értelmében kikiáltott közgyűlés tartására (congregationem generalem iudiciarie sede nostre proclamare faciendo) egy közeli időpontot, azaz Márton-napot jelölték ki a panaszosok Wezend birtokához tartozó szántóföldek és rétek elfoglalt részén való megjelenésre, ahová előtte (Rezege-i) Györgyöt és fiait is jogosan és törvényesen odahívták, továbbá a birtok szomszédjait, határosait és a megyebeli nemeseket is összehívták, akik eskü alatt a következőket vallották: Kyde-i Egyed fia: Balázs1 határos nemes azt tudja, hogy Rezege-i György és fiai a mondott szántóföldet és rétet újonnan foglalták el, s azt mindig és régóta a panaszosok birtokolták. Hathvan-i János határos nemes azt vallotta, hogy tudja, miszerint a panaszosoktól Rezege-i György és fiai újonnan foglalták el. Kyde-I Egyed fia: György határos nemes tudomásból (ex scitu) azt vallotta, amit Balázs. Kyde-I Antal határos nemes hasonlóképpen tudomásból; Bere-i Magnus Mihály határos nemes hasonlóképpen tudomásból vallotta azt. Bere-i János határos nemes tudomásból vallotta; felesége, Magdolna határos nemes tudomásból vallotta; Bere-i Magnus Mihály felesége: Erzsébet határos nemes tudomásból azt vallotta, mint ura. Bere-i Farcas János felesége: Vsona határos nemes tudomásból vallotta; Bere-i Tamás felesége: Katalin határos nemes tudomásból vallotta; Tyba-i Miklós határos nemes tudomásból vallotta ugyanazt, mint az első tanú. – Cavas-i György fia: Péter alhatáros nemes hallomásból (ex auditu), Cavas-I Pál alhatáros nemes azt vallotta, hogy György lekaszáltatta a földet, de nem tudja, kié volt régen. Cavas-i Egyed alhatáros nemes tudomásból; Cavas-i Dávid alhatáros nemes tudomásból, Cavas-i János alhatáros nemes tudomásból; Cavas-i György alhatáros nemes tudomásból; Cavas-i László alhatáros nemes tudomásból; Gench-i Mihály alhatáros nemes tudomásból; Gench-i Tamás alhatáros nemes azt vallotta, hogy a panaszosok földjén György csűrt készített (quoddam hombram suprafecisset) és a szénát pedig lekaszáltatta. A Zenthiog-i apát határosként tudomásból vallotta; Mendzenth-i Imre megyebeli nemes tudomásból; Mendzenth-i Lőrinc megyebeli nemes tudomásból; Endred-i Zovard István határos nemes tudomásból; Endred-i András határos nemes tudomásból; Dengeleg-i Zsigmond és Bernát határos nemesek tudomásból; Hathvan-i Miklós fia: György határos nemes tudomásból ugyanazt vallotta. – Az ispánok és a szolgabírák a váradi káptalan tanúbizonysága: Mihály pap, a Szentlélek-oltár mestere és Gench-i Fodor László királyi ember jelenlétében a mondott Györgyöt és fiait a

szántóföld és rét birtokából kivetették és abba a panaszosokat újra bevezették, majd a királyi ember Györgyöt meg fiait: Balázst, Gergelyt,Miklóst és Jánost Rezege birtokukon Mihály pap jelenlétében megidézte vízkereszt nyolcadára a király, a főpapok és a bárók jelenléte elé. (D. in facie ipsius terre, dom., vidl. in Martini.)

L.Piti

Szatmár megye falvainak magyar és román elnevezései.

Adorján-Adrian
Alsóhomoród-Homorodu de Jos
Alsószopor-Supuru de Jos
Amac-Amati
Apa-Apa
Aranyosmeggyes-Medieşu Aurit
Atya-Atea
Avasfelsőfalu-Negreşti Oaş
Avasújfalu-Certeze
Avasújváros-Oraşu Nou
Ákos-Acîş
Batiz-Botiz
Batizvasvári-beolvadt Batiz községbe
Bere-Berea
Bogdánd- Bogdand
Borzova- Egregyborzova-Borza.
Börvely- Berveni
Csanálos-Urziceni
Csedreg-Cidread
Csengerbagos-Boghiş
Csomaköz-Ciumeşti
Dabolc-Dobolţi
Dobra-Dobra
Dobrácsapáti-Apateu
Domahida-Domăneşti
Egri-Agriş
Erdőd-Ardud
Esztró-Istrău
Érdengeleg-Dindeşti
Érendréd-Andrid
Érgirolt-Ghirolt
Érhatvan-Hotoani
Érkávás-Cauaş
Érmindszent ma Ady Endre
Érszakácsi-Săcăşeni
Érszentkirály-Eriu Săncrai
Gencs-Ghenci
Géres-Ghirişa
Gilvács-Ghilvaci
Hadad-Hodod
Hadadnádas-Nadişu Hododu
Halmi és Halmihegy-Halmeu-Halmeu Vii
Hirip-Hrip
Iriny-Irina
Józsefháza-Iojib
Kakszentmárton-Mărtineşti
Kaplony-Căpleni
Kálmánd-Cămin
Kegye-Chegea
Keszi-Chişeu
Királydaróc-Craidorolţu
Kisbábony-Babeşti
Kisdengeleg-Dindeştiu Mic
Kiskolcs-Culciu Mic
Kismajtény-Moftinu Mic
Kispeleske-Pelişor
Kissár-Noroieni
Kökényesd-Porumbeşti
Kőszegremete-Remetea oaşului
Krasznabéltek-Beltiug
Krasznacégény-Teghea
Krasznamihályfalva-Mihăieni
Krasznasándorfalu-Sandra
Krasznaszentmiklós-Sănmiclăuş
Krasznaterebes-Terebeşti
Lázári-Lazuri
Lele-Lelei
Magyarcsaholy-Cehaluţ

Mezőfény-Foieni
Mezőpetri-Petreşti
Mezőterem-Tiream
Mikola-Micula
Nagykároly-Carei
Nagykolcs-Culciu Mare
Nagymadarász-Madaraş
Nagymajtény-Moftinu mare
Nagypeleske-Peleş
Nagyszokond-Socond
Nántű-Hurezu Mare
Ombod-Ambud
Óvári-Oar
Patóháza-Potău
Pele-Becheni
Pete-Petea
Pettyén-Petin
Piskolt-Pişcolt
Portelek-Portiţa
Pusztadaróc-Dorolţ
Remetemező-Pomi
Reszege-Resighea
Rózsapallag-Prilog
Sándorhomok-Nisipeni
Sárköz-Livada
Sárközújlak-Livada Miva
Somlyógyörtelek- Giurtelecu Şimleului
Sóspuszta-Sărătura
Szakasz-Răteşti
Szamosdara-Dara
Szamosdob-Doba
Szamoskrassó-Caraseu
Szamoskórod-Corod
Szamostelek-Someşeni
Szaniszló-Sanislău
Szatmár-Satu Mare
Szatmárhegy-Viile Satu Mare
Szatmárgörbed-Romaneşti
Szatmárpálfalva-Paulesti
Szatmárudvari-Odoreu
Szatmárzsadány-Satmarel
Szárazberek-Bercu
Szelestyehuta-Poiana Codrului
Szilágykorond-Corund
Szilágypér-Pir
Sződemeter-Sauca
Tamásváralja-Tămăşeni
Tasnád-Tăşnad
Tasnádszarvad-Sarauad
Tasnádcsán-Cean
Tasnádorbó-Orbău
Tasnádszántó-Santău
Tasnádszilvás-Silvaş
Terep-Trip
Túrterebes-Turulung
Túrterebesszőlőhegy-Turulung Vii
Túrvékonya-Tur
Újnémet-Unimet
Vámfalu-Vama
Vetés-Vetiş
Vezend-Vezendiu

Szeben megye általam összegyűjtött magyar mezőgazdasági örökségi adatai.

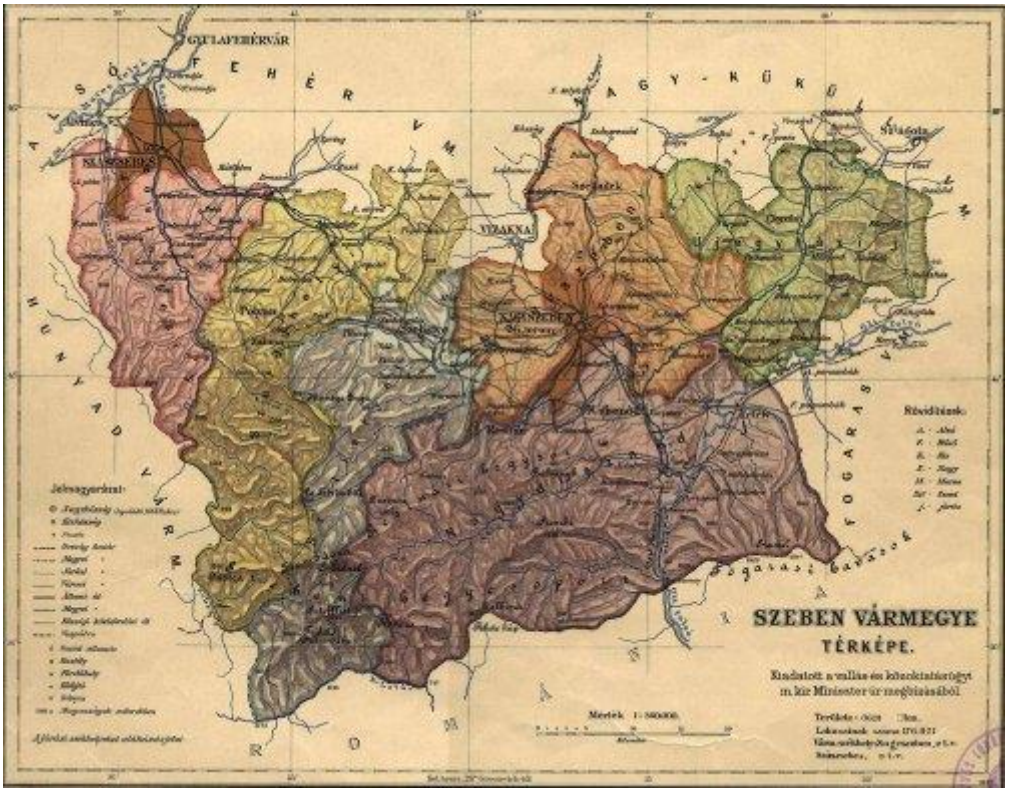

-Szeben megye mezőgazdasági bizottsága küldöttje a gazda kongresszusra : Gönczy Ödön.

L.Köztelek 1896 szeptember 16

Alamor

-Szászok alapították, de szász népessége a 15. századra kihalt. A 16. században református egyháza alakult. 1586-tól román többségű település, a 18. századig jelentős református és unitárius kisnemesi közösséggel. 1751-ben országos, 1754-ben hetivásár tartására nyert szabadalmat. Nagybirtokosa 1880-ig a Teleki család volt, akkor itteni birtokukat az Erdélyi Unitárius Egyház vette meg, és bírta egészen az 1922-es földreformig.

L .Wikipedia

-"…..borosjenői Székely László cs. kir. kamarás néhány évvel ezelőtt kastéllyal, kerttel és abban kápolnával, valamint egyéb épületekkel ékesített"

L. Benkő József

-Gabona-kukorica és bortermesztéssel, barom és juhtenyésztéssel gőzmalommal és gróf Telekyek ősi kastélyával.

L. Révai

-a' hegyek közt Alamoron termelnek nemes gyümölcsöt.

L.Nagy

-Merinos nyáj volt Alamoron gróf Teleki László birtokán.

L. Dr. Szentkirályi

Almakerék- Apafí –kastély

-Neve eredeti magyar, mely az almakertet jelentő régi (kerek) kifejezéssel ma is kitűnő almatermő földjét jelképezi.

L.Révai

-Magyar neve az alma és az 'erdő' jelentésű kerék szavak összetételéből való.

L.Wikipedia

-„….a hegyoldalon állott az Apafíak régi XVI .századi kúriája melyet az 1830-as években az akkori tulajdonos gróf Haller, s pár évvel ezelőtt a mostani tulajdonos báró Szentkereszti Pál épített újra.

L. Révai

-Első említésekor, 1305-ben már Apa fia Gegös (Gegus) és testvérei osztozkodásában szerepelt, ezután 470 évig az Apafi család birtokközpontja volt.

-Itt temették el I. és II. Apafi Mihályt, Bornemissza Annát és Bethlen Katát is – hamvaikat 1916-ban a kolozsvári Farkas utcai református templomba vitték.

L.Wikipedia

-„..... egy virágoskertbe vezető lépcső.....”-t említ.

L .Bicsok-Orbán

- Almakeréki uradalom (conscr. inv.)1632-1833

-Apafi-kúria (átépítve 1830, és a 1900 u.).

L .Vistai

Alsóárpás

-1606-ban a gyalui uradalom tartozéka volt…

L.Wikipedia

-Hozzátartozik a Ménesbirtok tanya.

L. Révai

Alsóporumbák

-„ A fejedelemnek 1648-ban négy helyiségből álló, tornácos udvarháza állt benne. I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna fejlesztette uradalmi központtá. Apafi Mihály gyakran tartózkodott itt.”

L. Wikipedia

„A tornácon öreg (nagy) deszkaszuszék (gabonatartó láda) áll,….”

„Az itteni haltartók deszkarekeszeiben más-más fajta halakat tartottak. Ha a helyzet úgy hozta magával, egyes helyeken a folyóból kerítettek el haltartót. …….., Porumbákon meg a patakon. ……..Itt….. kásatörő és fűrészmalom is volt „

L. Bíró Vencel

“Részletes leírás készült Lorántffy Zsuzsánna porumbáki birtokának kertjéről,mikor kezelését kivette Torday Péter udvarbíró kezéből, és Ispán Lászlóra bízta.

Noha egyszerű összeírásban talált leírásról van szó, mégis olvasás közben költői hatást kelt. „Filegoriás és virágos kert. A megírt régi házak mellett vagyon egy filegoriás kert, az mely filegória két részben áll, alsó és felsőben. Az alsó részen vagyon egy paraszt félszer-ajtó, vassarkos és pántos. Vagyon benne három padszék, egy kerek asztal, deszkával van padolva. Az könyöklője deszkával vagyon becsinálva. Az felső részire megyén fel egy garádics, két felől partosán csinált, kinek híja nincs, mely grádicsnak tizenhét lépcsője vagyon. Az felső résznek vagyon folyosója környöskörűl.Az folyosója deszkás, partos környöskörül. Fenn az mennyezeti táblás s iratos. Az ajtaja virágos, reteszfő s egy lakat rajta, benne két padszék, ablaka hét.

Alatta az filegoriának vagyon egy halas tócska. Az virágos vagyon keresztül épített lugas és hosszában is aszerint. Az régi házak mellett vagyon egy kis virágos kertecske,kiben vagyon hat táblában virágok. Az ház ablakai alatt rózsafák. Az patak az nagy kertből szakad az kis kertecskébe, mely ugyanazon udvaron által foly. Mellette vagyon még egy tábla virágos. Az táblának kerítése deszka." A legelterjedtebb, legkedveltebb magyar virágos kertstílus bájos és jellemző leírását olvassuk ezekben a sorokban, amelyek valósággal megelevenítik e kor magyar kertjeit.”

L. Rapaics

„I. Rákóczi György hatalmas vagyona és hitvesének, Lorántffy Zsuzsannának kertszeretete teszi lehetővé a kertművészet térhódítását a Kárpát-medence keleti szegletében. Híresek ebből az időből a fejedelem lugast, kétszintes filegóriát, liktáriomot – mint tipikus reneszánsz kertművészeti elemeket – felvonultató porumbáki, görgényszentimrei, fogarasi kertjei. „

L. Fekete Albert

Stirling János nyomán csupán említés szintjén emlékeznék meg azokról a további erdélyi kastély-, illetve kúriakertekről, melyek a szóban forgó időszak szellemiségét segítettek átmenteni az utókor számára, hiszen a kertek főbb jellemzőit idézett szerző tárgyalja, a kertekre vonatkozó leírásokat, számadásokat közli. Eszerint Brökeoson ? (Alsó-Fehér vm.), Görgényszentimrén (Maros-Torda vm.), Kománán (Fogaras vm.), Drassón (Alsó-Fehér vm.), Uzdiszentpéteren (Kolozs vm.), Magyarbükkösön (Alsó-Fehér vm.), Nagyteremiben (Küküllő vm.), Gerenden (Torda vm), Szilágycsehin (Közép-Szolnok vm.), Porumbákon (Fogaras vm.), a hajdani kertleírásokban fellelhető, reneszánsz kertekre utaló nyomok a táblás kiosztást, a lugaskert és a filegória meglétét, valamint a különböző dísz- és gyógynövényekből nyert disztillátumok készítéséhez szükséges desztillálóműhelyek (liktáriomok) jelenlétét is bizonyítják

L.Fekete Albert

Apaújfalu .

-1345-ben Körösi Péter és társai Apafi János apaújfalusi házát felégették.

L. pdf, 153.7k - Adatbank

Ágotakövesd

-1581 április 9-én Báthory Kristóf fejedelem örökjogon egy udvarházat ad Peokry Gábornak

L .Erdélyi történelmi adatok.

Balázstelke. Haller kastély

-gróf Haller Jenő itt mintagazdaságot alapított és tartott fenn.(a XIX. század végén)

L. Bicsok – Orbán

-Haller Jenő gróf, a kapjoni ágból, szül. 1844.- Balástelken, Küküllővár ura. Tanulmányai végeztével gazdálkodott, Balástelken mintagazdaságot létesített. 1887-92. képviselő.

L.Kislexikon–internet-

-Az erdélyi gazdák második vándorgyűlése folyó 1872-dik évi október 3. 4. 5. és 6-ik napjain a Dicső-Szent-Mártonban megtartandó gyűlés terve alapján egy bizottság Gerendi István balázsteleki szőlő telepének megtekintésére rándul.

L.Borászati 1872 május

-Balástelkén gróf Haller Jenő ur 6 hold szőlőjét újíttatja; lejtmérezett vizvezető utja megvan. Két holdnak pedig foly a rigolirozása. Tavaszszal ültetteti be rieslingel.-1872 végén-

L.Borászati 1873 január

Hirdetések.) Szőllövesszö eladás.

Alulirottnak balástelki szöllejéből (a legközelebbi vasútállomásra szállítva) következő " eladó szőllöveszői vannak : 250,000 kété ves gyökeres és sima vessző és pedig:

Rajnai riessling sima ezere……..5 frt.
„ „ gyökeres …… 18 frt.
Leányka sima ezere ……. 7 frt
„ gyökeres…… 35 frt
Som sima ezere…… .6 frt
Ch.croquant és alexandriai muskotály
gyökeres ezere…… 50 frt

A megrendelések Sövényfalvára(u.p.D. Szt. Márton) intézendők.

Gerendy István

L.Borászati 1878 február

Bürkös

- Bürkösön él a Hortobágy völgyének legjelentősebb magyar közössége.
- A monda szerint a falutól néhány kilométerre feküdt az ősi fészek, amelyet
E m b e r e s t e l k é n e k neveztek.
- A község területe 3634 hold, amely tagosítva van.
- „…kisebb-nagyobb kúriákban, amelyeknek egy-egy szép példánya még ma is meg van”-1930-ban-.

-1848-után”….. Nagyobb birtok öt maradt, illetve alakult ki a faluban. A Szoboszlayaké (körülbelül 400 hold), a pákosi Paxy, (volt Antos-Kocsis birtok körülbelül (300 hold), a gegesi Galambfalvy (volt Antos-Kocsis birtok körülbelül 300hold), a Gillyén és Apáthy birtok, amelyek vásárlás útján növekedtek meg.

A magyar forradalom a szász és román jobbágyunkat 1300 hold birtokhoz juttatja, vagyis teljes tulajdonjogukba megy itt a község területének több mint egyharmada. „ És mégis a „felkelők”……. Erről tanúskodik a református templom szószékének koronája, amelynek körírása a következő: „Emlékül n. Szathmáry Jánosnak, ki 1848. oct. 20-án a lázadók által meggyilkoltatván, tetemeiket sem temetették — szentelik leánya Szathmáry Franciska és vője Kocsis János, ugv az akkor elvérzett M. F. — B. K. — V. T. — V. M. —M. E. — K. D. — M. J. — V. J. — V. T. 1866 jan. 20."áldozatok.(minden két betű egy áldozat nevének kezdő betűi.)

Bürkős birtokviszonyaira nézve …….1803 január 21-én „Tamásy László és Csehy Ferenc komiszáriusok Bürkösre kiszállván, végrehajtották a birtokrendezést." A tekintetes Generális Szék öt év múlva szankcionálta – törvényesítette-az alábbi táblázatban feltüntetett birtok-arányosítást.

TEBELLARIS CONSPECTUS

Birtokosok nevei:

A Horváth Maradék (utódok),Katonai Joseff, Kolosi Farkas, Keszegh Mihály és László, Keszegh Ferenc, Keszegh József, Keszegh Sámuel (a falú nótáriusa volt), Réti Boér Gorgy,Réti Boér Anna ,Szeszcsori Motok József, Zámbó Elek-Fodor Sámuel,Kerekes Mihály ,Szabó Sigmundné.Szarka Elekné,Dalnoki P. Imre,Maurer Istvánná,Gyulai Ferenc,Visollyi Joseff, Antos Ferencné, Popolczi Joseff, Gillyén Istvánné, Kocsis Josefné, Gillyén Sámuel, Geréb Elek, Bonyhai Joseff, Katonai Joseff, Bonyhai Pál,Szabó Mózes, Bagatai Ferenc, Szoboszlai Károly, Apáti Pál, Bernád Sándorné, Kerekes Károly, Eperjesi Joseff, Simánfalvi Antal, Boér Lászlóné, Szoboszlai Joseff, Szoboszlai Károly, Szoboszlai János, Szoboszlai Susanna, Szeszcsori Motok Joseff, Szaboszlai Anna, Kocsis Józsefné, Márgai Györgyné, Borsai Abrahámné, Gr. Lázár János, Gr. Bethlen Pál,B. Ozmanné B. Naláczi Károly,Dalnoki P. Imreh, Szilágyi István, Novatzki Sigmund, Novatzki Dániel, Nagy Mihályné, Fogarasi Borbála és Judith, Nagy Sándor, Márgai Györgyné, Dalnoki P. Imreh, Szöllösi Lászlóné.

Megjegyzés : Talán a szeszcsóri Motokot kivéve, mind magyarok.
Kiss Károly

Viszont 1909-ben a birtokmegoszlás már a következő volt:

Apáthi Péter, Bartesch Adolf, Bartesch András, Bartesch Jánosné, Bartesch József, Bartesch Mihály idb., Bartesch Mihály ifi., Bartesch Mihály ifj., Bartesch Regina, Blaga Ioan, Blaga Ioan jun., Blaga Iovu, Blaga Nicolae, Blaga Simion, Benkő Dénesné, (Paxy-birtokj.Borchina Mán, Botos János,Botos Károly, Branstatter Antal,Branstatter Ferenc,Branstatter Ferenc,Breazu Stefan, Breazu Iuon, Breazu Iuon sen. Lutheránus egyház, Református egyház, Gör. kath. egyház', Gör. kel. Egyház, Község (utak)

Nemes birtokosság, Császár Istvánné, Cseke Zsigmond, Datcu Ioan, Datcu Nicolae, Datcu Nicolae, Dragomir Stefan, Dragomir Petru, Florea Nicolae, Fogarasi Ferenc,Földes Mózes Galamfalvy József,Gillyén Istvánná, Gillyén Lajos, Girda Eugen, Gizesan Ioan, Herts Stefan, Herts Simion, Herts Teofil, Horváth István, Jesenszky András, Jesenszky Lajos Jesenszky András, Jesenszky Sándor, Jesenszky Sándor, Jesenszki Tamás, Jesenszky Tamás, Kimpian T. Gheorghe, Kimpian T. Ioan, Kimpian Nicolae, Dr. Kisgyörgy Lajos Kopotz János, Kopotz Márton, Costea Mitri Ioan, Costea Iovu, Costea Nicolae, Costea Nicolae, Cocolos Nicolae, Lazar Vas Nicolae, Lőrinczi Gorgy, Ludvig Zseni, Madaras Stefan,.Malancravean Sonu,Malancravean Sonu és társai,Micske Ferenc, Moldovan Stefan, Mosztok András, Mosztok Mária, Mosztok Mihály, Mosztok Mihály sen.Mosztok Sándor, Motok Vilmos, Muresan Nicolae, Oliu Jób, Oliu Jób és 40 társa, Oprean Demian Oros Ioan, Pap Alex-né, Farcas Susana, Plesca Gheorghe, Plesca Ioan, Plesca Nicolae, Plesca, Nistor, Plesca Nistor.,Popriad Nicolae, Popriad Nicolae jun.,Porcea Ioan Prisca Dumitru,Prisca Dumitru és 2 társa,Prisca Stefan,Prisca Ioan,Prisca Ioan és 4 társa Prisca Joachim,Prisca jovu, Prisca Raveca,Prisca Maxim Nicolae, Prisca Nicolae, Prisca Simon, Prisca Zacharie, Rácz János,Rácz István,Román D. Gheorghe, Román Stefan Román St. Ioan, Román C. Ioan,Román St. Ioan, Román Fi. Nicolae, Román Román, Román Donu Zacherie, Sorban Ana, Serban Ioan, Serban Ioan, Serban Serbanné Serestély Ferenc, Sipos Gábor, Stadler Józsefné, Stadler Mátyás, Stenu? Nicolae Sulumbergian Ioan, Sulumbergian Iovu,. Sulumbergian Sári Simion, Szabó János és 40 társa, Szabó János, Szacsva Jánosné, Szilágyi Ignác, Szilágyi János, Szilágyi D. Sándor Szoboszlay Károly, Vetró József, Spetar Nicolae, Vida Károlyné, Spetar Simion Vida Ödön, Tecusan Ioan,Vustea Iovu, Vékony József, Zólya Sándor ,Vékony Mihály .

Tehát 106-év után!!

Ezt a példát azért illesztettem be munkámba,mert nyomatékosan bemutatja az erdélyi magyar mezőgazdasági örökségben a súlyos tulajdonváltozást. Ez a példa, talán csak a Székelyföldet kivéve de a megjelenitett időszakban az egész Erdélyre, Bánságra, Pártiumra érvényes.

Továbbá láthatjuk a folyamatot is.

Kiss Károly

-1909-ben a birtokviszony a terjedelem és nemzetiség szempontjából a következő: 100 holdon felüli birtokok: Apáthy 218, Paxy 259, Galambfalvy190, Gillyén 235, Szoboszlay 157, Borchina Man 155 hold. összesen 1214 hold. Ebből magyar birtok 1059, román birtok 155. A román birtokot egy Borchina Mán nevű resinári juhász szerezte, aki az Albina és a Mugurul bankok segítségével megvásárolta a Szoboszlayak birtokának felét. A másik felét 1910-ben magarei-i román földmivesek vették meg.

Megjegyzés : Nagyon jellemző helyzet erre az időszakra.

Kiss Károly

-"…1909-ben Száz holdon aluli magyar birtok 863 hold, román 1107, szász 137, zsidó 24, morva 53.

-A Bernád, Boér, Kathonay, Borssay családok utódai mindenüket elvesztik.Boér Pétert 48 előtt négy lovas hintóval vitték Enyedre a kollégiumba. A 80-as, 90-es években disznópásztor volt, később koldulni járt. Kathonay Albert és Borssay Nagy Lajos öregségükre rozoga zsellérházba szorultak és teljesen elzüllve, a szó szoros értelmében éhen haltak. A Bernádok napszámosok, béresek lettek.

-A román a g r á r reform során a nemzetiségi megoszlás szerint földet kapott 54 román, és 8 magyar. A románok kaptak összesen 407, a magyarok 18 és fél holdat. (A legelő használatából a román szövetkezeti vezetők kizárták a magyar birtokosokat)

L.Botos János

- A lakosság fő foglalkozása az állattenyésztés és a földművelés, Bólya Bolyai kastély
- Itt született Bolyai Farkas (1775-1856) tanár ,matematikus,
- 14–15. században a Bolyaiak uradalmi központja.
- 1551-ben egy udvarházat említenek
- A faluban 1860-ban épült malom is áll..
- A Bolyaiak ősei, a hidegvízi gerébek alapították. Vármegyei területen, a későbbi Felső-Fehér vármegye egyik királyföldi enklávéjában feküdt. A14. században két Bólya, Alsó- és Felsőbólya létezett, egymástól kb. másfél km távolságra. A 14–15. században a Bolyaiak uradalmi központja. A 14. században Bolyai Gáspár és felesége, Bethlen Brigitta várkastélyt épített a faluban. 1511-ben Bethlen Miklós ezt újjáépítette és 1515-ben Lulai János nagyszebeni polgárnak adta el. 1576 és 1581 között Gálfi János birtokába

került, majd 1596-ban Báthory Zsigmond a várkastélyt II. Mihály havasalföldi fejedelemnek adományozta, aki 1597. december 1-jénmeg is látogatta. 1629-ben az uradalmat a kastéllyal együtt nagyszalontai Toldi György örökölte.

A 18. században református magyar kisnemesek és jobbágyok, …..lakták.

L.Wikipedia

Darlac

-gróf Hallerkői Haller József képzett, szorgalmas, széleskörű tapasztalatokkal dolgozó gazda is vala s udvarai s mintagazdasági berendezései Darlacon is messze földön kiváló hirnek örvendettek.

L.Chalupka

Apafi Kastély.

Erzsébetváros Ebesfalva –ebesfalvi Apafí reneszánsz kastély- épült 1552- és 1567 között.

- A kastélyhoz gondozott gyümölcsös és virágos kert csatlakozott.

L.Határeset.

-Az erzsébetvárosi Apafi kastélyt az Apafi család a XVI. Században építette, reneszánsz stílusban. Ebből a családból emelkedett ki Apafi Mihály aki Erdély fejedelme volt 1681-1690 között.

L .Apafi kastély

- az ebesfalvi kertjében „kis cipressus”(=ciprusi-)ligetről tesznek említést.

L.Csoma-Tüdösné

-Itt született 1878-ban Szabó Árpád kisgazdapárti politikus, földművelésügyi miniszter (1947–48)

-A hagyomány szerint Ebesfalva neve....onnan származik ,hogy a Bethlenek itt tartották egykor vadászkutyáikat”

L. Wikipedia

-1548-ban egy ítéletből megtudjuk,hogy”…. apaffy Gergel thylalmas retheben, az kyt Malomzeknek hínak awagy mondnak komlath zedeth, es az komloth zekerere felrakta es haza wyzy wolt……..”

-Ugyan ebben az évben egy másik itélet”Az egy hold fewld, ky ekkes ferencze wot kyt Irotvannak mondnak,mellyet apaffy Gergel zantott meg,azt wgy lelthewk,hogy Bethlen Gergel apaffy Gergelnek magwat az az Bwzayat,

kyt az fewldbe weteth,meg agya,es az fewld bwzastol Bethlen Gergelnek marathgyon”

- 1549-ben több halastavat említenek

L. Fogott bírák itélete 1548-ban

-A kertművészetért rajongó fejedelem -Apafí Mihály- udvari kertészét bízta meg.... a gyümölcsös és a sétakert kialakításával-fénykorában liliom, rezeda, kékviola, gyöngyvirág nyílt az árnyas hársak alatt....”A XVIII. században egy tóról számolnak be és a nem messze levő Apafí fejedelem volt kertjeiről”

L. Bicsok-Orbán

-„….rajongója volt a kertművészetnek Apafi Mihály; udvari kertésze, Háji Péter, Ebesfalván s Fogarason gyümölcsös- és sétakertet ültetett; rózsaberek, liliom, rezeda, kékviola, gyöngyvirág, szarkaláb-virágok nyíltak az árnyas hársak alatt, a ciprusligetekben s mindenfelől patakocskák öntözték a virágágyakat; pompás volt a radnóti fejedelmi kert is, …”

-„Bornemisza Anna 1672-ben Gyulai Tamás portai követtől pomagránátfát és narancsfát kért s a ragyogó fogarasi udvar legszebb ékességei is e virágos- és gyümölcsöskertek voltak. „

L.Bíró József

-„…. uradalmi központi funkciója miatt emelkedett ki a mezővárosi rangot is elnyerő Ebesfalva (a későbbi Erzsébetváros), illetve Vámosgálfalva, mindkettő az Apafi család ősi birtoka. „

-A XVIII. század elején Ebesfalva határa 325 köböl nagy volt.

L.Kiss Réka

-Klosterneuburgból hozatott simagyökeres szőlővesszők megrendelője Küküllő. 1870/71. Erzsébetváros. Sook Lajos.

L.Borászati 1875 március

-Kis-Küküllő vármegyében ennek előtte nagyobb kiterjedésben termesztették a komlót, de jelenleg már csak két helyütt; nevezetesen Erzsébetvároson, hol Issekutz Győző országgyűlési képviselő 1895-ben részvénytársaságot alapított, mely a komlót 10 holdon termeszteni szándékozik. Gróf Bethlen Árpád Szász-Bonyhán létesített 1894 és 1895-ben 2 holdas telepet.

L.Köztelek 1896 július 18.

Holdvilág

-„Estvére két kocsival Kisfaludra Gróf: Teleky Pálnéhoz érkezénk (...) Kisfaludon az öreg Splényiné, s testvérje Gróf: Telekyné igen szivesen fogadtak. Amaz jó, derék aszszon, ez lelkes, s valódi nagyvilági dáma. (...) Holdvilágon megjártuk a grófné szép kis angol kertjét, mellynek kiességét a szép tájék, s a rajta keresztül vonuló Ompoly ág felette emelik”.-irja Tanárky Sándor hadtörténész.

L.Iczkovits

Kiscsür

-1898-ban itt népies mintagazdaság alakul meg.

-A kitűzött czél érdekében a mintagazdaság tulajdonosára természetesen kötelezettségek ….. hárulnak, nevezetesen a birtokos kötelezi magát arra,hogy: 1. a már előzőleg tulajdonában volt, mint különösen a segélykép nyert állatokat,gépeket s egyéb segélytárgyakat kellő gondozásban részesiti, a kapott vetőmagot vagy egyéb anyagot gazdaságában elveti, illetőleg a kijelölt czélra felhasználja; 2. Gazdaságában előállított takarmányt és szalmát állatai takarmányozására és almozására, a gondosan összegyűjtött és megfelelően kezelt összes trágyát földjei trágyázásra felhasználja; 3. a használatra nyert nagyobb gépeket (konkolyozó vetőgép) saját munkájának befejezése után gazdatársai kérelmére saját felelősségének fenmaradása mellett megfelelő mérsékelt dij ellenében nekik használatra átengedi, a befolyt használati dijakat első sorban az eszközök javítására,a felesleget pedig a felügyelettel megbízottnak utasításai szerint a gazdaságban szükségesnek mutatkozó beszerzésekre fordítani tartozik; 4. a megállapított vetésforgót szigorúan betartja és megfelelő nagyságú területet évenként betrágyáz 5. gazdatársainak a gazdaság minden részére és menetére vonatkozó bárminő kérdéseire felvilágosítással szolgál; 6. a mintagazdaság felügyeletével megbízottnak a gazdaság szakszerű vezetésére vonatkozó tanácsait figyelembe veszi és útbaigazításait követi, a menynyiben pedig előre nem látható okok miatt a vetésforgó módosítása, valamely állat vagy eszköz kicserelése mutatkozik szükségesnek, tartozik a tulajdonos ezt a felügyelőnek bejelenteni és annak előzetes engedélyét, illetőleg intézkedését kikérni.

L. Köztelek 1900 december 19

Kiskapus

-Magyar lakosságú falu volt a Királyföldön, Nagyselykszékben.

-Hosszú időn keresztül pereskedett Medgyessel a két helység között elterülő erdők makkoltatási jogáról. Lakói 1848. április 21-én elpusztították a medgyesszékiek erdészházát. A kivezényelt katonaság távozása után ismét elkergették a szék erdőőreit, és használatba vették az erdőt

-1913-ban közelében, a Sómarton földgázlelőhelyre bukkantak, amelynek hasznosítása a két világháború között indult meg.

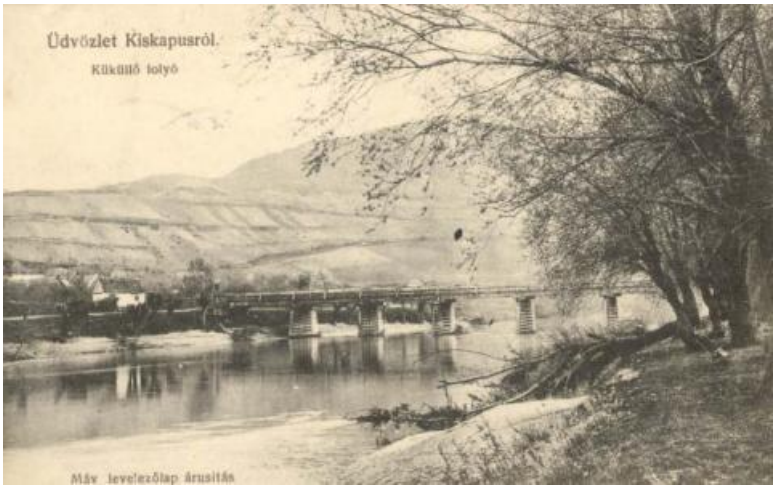

-1938 februárjában itt Gazdakör működött .

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

Medgyes

-Vásárai között különösön a' Margit-napi megemlítendő. Áruczikkjei közt nevezetesek a Moldovából hajtott ménes lovak, gyapjú, sajt, sarló, kénkő, szalmakalapok, székely faedények.

Általában ez a vásár Erdélynek egyik legnépesebb vására. Sz. Mihály-napkor, nevezetes vászon- és kendervására van.

L.Nagy

-Szőlőoltványokat amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtisztaságáért jótállva szállít legdúsabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert: Küküllömenti első szölöoltványtelep. Tulajdonos: Gaspari Frigyes Medgyes, Nagyküküllő m. — Tessék árjegyzéket kérni!

L.Borászati 1916 január

Mihályfalva Berze udvarház ,Tóbiás-kastély, 1770

a Berze udvarház leltára 1648-ból.:

-”Gabonásház, szekérszín, istálló, csűreskert és csűr.”

L. B. Nagy Margit

Tóbiás kastély.

Nagydisznód

-Itt született (talán 1510-ben) vagy innen származott Heltai Gáspár protestáns prédikátor, író, nyomdász, bibliafordító. Nagydisznódi származásáról neve (németül Caspar Helth) tanúskodik.

L.Wikipedia

(Szebenszék) két vásárain a' helybe lakó színtakácsok feles gyapjút vesznek be. Gyümölcseiért, melyek ezen vásárok körül (mind kettő nyárba esik) érnek, nagyon dicsérik.

L.Nagy

Nagyekemező

-Magyar neve – de Ekemezo Maiori (1331), Ekemezev (1334), Noghekemezeu (1360) – szántóföldre utal.

-A falutól nyugatra eső dombon magyar földvár volt.

L.Wikipedia

-Az ezredéves kiállításon kitüntették jó termelésért. Melczer Márton és Sill Mária földbirtokosokat. N.-Ekemező.

L.Köztelek 1896 november 28

Nagyszeben

-A' helybeli készitményeken kívül, mellyek minden időben találhatók, a szebeni vásárok alatt sok szarvas marha, juh, 's oláhországi disznó kél el. A' termesztmények közül len, dohány, kender 's feles köles árultatik piaczain. Január elején eső vásárába teméntelen zsiradék,szalonna, s hízott sertés van,mellyekkel főkép oláhok 'skolozsváriak jövedelrnes" kereskedést üznek. Az olvasztott zsírt épen azért legjutalmasabb áron Szebenbe kaphatni. Őszi vásárkor igen ízletes, igen csinos kisebb nagyobb tartalmú vesszőből font kosarakat lehet látni, melylyek sebesen szoktak kelni. Szeben vidékén honi

gyapjúból nagy mennyiségű czondraposztót szőnek, mellyet különösön a' Szilágyba, 's még a' hazán., kívül is elhordanak. Híres a1 szebeni flanell.

L.Nagy

Állattenyésztési felügyelet.

XVIII. kerület működési területe: Szeben, Brassó, Fogaras és Hunyad vármegyék. Vezető : i.ikl Károly, állattenyésztési m. kir. felügyelő. Lakik: Nagy-Szebenben.

L.Köztelek 1900 december 8

Oprakercisora

-Streza és Oprakertisoara egyesüléséből ma Kercisora-

-a gróf Teleki Mihály kúriájának 1683-ban elkészített leltárából: Szekérszín, öt istálló,gabonásház, két gyümölcsöskert alma-,szilva- fákkal és oltovány csemetékkel., gyümölcsaszaló, paripák istállójának kúriája, négy tyúk és lúdól 34 kappannal, 33 kakassal, 15 tyúkkal, kakas pulyka 6, nőstény pulyka 7.

L. B. Nagy Margit

Rüsz

-1477 október 6-án az itteni plébános kérésére Báthory Zsigmond rendelkezik a bortized beszállításáról.

L .Báthory Zsigmond

Sorostély

-A szőlők körül különösön említendő Déési H. István sorostélyi (Alsófejérm.} szőlőfa-gyüjteménye, ki 1829 óta fáradozik szőlőfajok nemesítésében, s annyira vitte, hogy a Vasárnapi újságban közzé tett lajstrom szerint 123 nemes fajtával szolgálhat a venni kívánóknak. De minthogy a nemesebb faj l p. és l rfrt 20 xrra is felhág darabjáért, bajosan remélhetni elszaporodásukat.

L.Kövári

-E kor gyakorló gazdái közül említésre méltó Déési H. István, aki sorostélyi gazdaságában nemesítéssel foglalkozik.

L.Csávossy Gy

- a' hegyek közt Sorostélyen termelnek nemes gyümölcsöt.

L.Nagy

-Sorostélyon gróf Teleky Sándor jószágában, hol eddig is kitűnő bor termett, husz hold szőlőhelyen kezdődik a rigolirozás lejtmérezett vizvezető ut elkészítése után Rieslinget fognak ültetni belé.-1872 végén-

L.Borászati 1873 január

Szakadát: Oltszakadát

Oltszakadáti marha jele.

- történeti kutatások azt tanúsítják, hogy jóval a szászok betelepítése előtt az Olt folyó jobb partján a magyar királyság Dél-Erdély határainak védelmére egy magyar falusort (pl. Halmágy, Árpás, Királyhalma, Hortobágyfalva stb.) hozott létre, melynek Oltszakadát is szerves részét képezte. …..A faluközösség élén álló magyar folnagy és a helyi tanács engedélye nélkül senki sem építhetett pásztorszállást (esztenát) Oltszakadát határában, ugyanakkor irtással sem lehetett továbbterjeszkedni a település tilalmas erdejében. Új udvarok felállítását csak a nagyszebeni tanács jóváhagyásával lehetett kezdeményezni……A románok kötelesek voltak kaszáláskor és szénacsináláskor a nagyszebeni tanácsnak robotmunkával segíteni, ugyanakkor a helybeli magyar tanítónak évi 20 dénárt fizettek. A helység élén álló magyar folnagy munkáját két magyar és két román esküdt segítette, míg a helyi tanácsban 16 magyar és 16 román vett részt.

Egészen a második világháborúig a románok elsősorban juhászattal foglalkoztak, míg a magyarok földművelésből és nagyállattartásból éltek.

L.Pozsony Ferenc

-HATÁRRÉSZEK ÉS DŰLŐK

A község határában található hegyek, rétek, dombok, patakok, dűlők nevei közül itt épp csak ízelítőül álljon néhány, olyan, amely a magyarsággal kapcsolatos vagy amelynek eredete magyar lehetett. Igen sok ma is használatos, magyarosnak hangzó elnevezést megtalálhatunk a 18-ik századból fennmaradt írásokban is. Hegyek és dombok: Az Éren túl (După gârlă), Bereg oldala (Pârâul Leşii), Goblya bérce (Piscul Goblei), Máté János oldala (Coasta lui Máté Ianăş), Mátyás dombja (Gruiul Podului), Szász János oldala (Coasta lui Szász Ianăş), Tálas patak bérce (Piscul Blidariului), Várhegy (Gruiul Podului). Dűlők: Alsólok (Lunca de jos), Alsóporond (Porondul de jos), Bálint köve (Piatra lui Balint), Cinterem-kert (Progodie), Feljárónál (La Gruiul Jugăreanului), Gócsok rétje (După Rogoază), Kis nyíl (Delniţele mici), Hosszú nyilak (Delniţele lungi), Kertmegett, Horgas nyilak (Delniţele strâmbe), Nagymező (Poiana

mare), Orotvány (După Bulboci), Papi rét (Livadea popii), Pap kútjánál (Fântână popii), Pozsáros tó (Balta crapilor), Rácz oldala (Coasta Sârbului), Tanarok (Tănăreul),* Tómart (La balta bisericei), Tómögött (După baltă), Dóc rendiben (Rândul Dosei), Középhatár (Hotaru de mijloc). A 18-ik század második feléből származó feljegyzéseken még az alábbi helynevek is szerepelnek, de azok ma már nem használatosak: Bodonkút szere, Bornyúk poronygya, Felső mező, Fenyőfalvi kertnél, Patak-bérc, Here megett, Tér lábjánál, Szentegyház tója, Bodonkúton felül a hegy alatt, Sás megett. Az evangélikus templom körül elterülő templomkertet „Tanarok" különleges székely kifejezés s jó fűvű kaszálóra vonatkozik, teremnek nevezik, itt régebben temető volt. Az Orotvány elnevezés egy fűzes rekettyés kiirtására vonatkozik. Ma a Várhegyen van a temető, ennek egyik részét Mátyás-dombjának hívják, valószínüleg, mert Geréb Mátyás volt a tulajdonos. Pozsáros tó (Balta crapilor) mindkét nevét a pozsár, vagyis ponty (crap) nevű halról kapta, amely itt, az Olt-járta helyen, sűrűn volt található.

A község határát 1897-ben 4455 holdnak, 1911-ben 4598 hold és 314 négyszögölnek, míg 1922-ben már csak 4432 holdnak írták.

Az 191l-es adat következőképp részletezte a község határát: A HATÁR NEME Hold és négyszögölben.

Kert 76 59 Szántó 1.997 594 Kaszáló 842 680 Legelő 846 1.375 Erdő 352 110 Terméketlen 482 1.096 Összesen: 4.595 hold és 3.914 négyszögöl 1713-ban 189 kaszás-rétet és 44 kapás-szőlőt jeleznek. 1897-ben már csak 2 hold „kiirtott szőlőt" jelent a Magyar Statisztikai Közlemények hivatalos kimutatása.

A Glimbóka és Fenyőfalva felé vezető út a szakadáti határt két részre osztja. Az úttól délre eső síkság főképp kaszáló, míg északra dombos helyen terülnek el a szántó- földek.

GAZDÁLKODÁS A föld összetétele nagyon különféle. Az Olt völgye többnyire laza, finom, sárgás-homokos földvegyülék. Más helyen kisebb mennyiségben kavicsos homok. A hegyekben nagyrészt fehér, laza, homokos a föld, de általános a sárga, nagyon kötött agyagos talaj és fekete televény is. A község területén fekvő termőföld általában megfelel a mezőgazdasági munkálatoknak. Jórendűnek mondható, főképp a hegyekben búzának, zabnak alkalmas, míg a lapályon tengerinek és burgonyának. A jó kaszálók a síkságon vannak, az Olt vizenyős környékén. A határban tudomásunk szerint még sohasem végeztek rendszeres lecsapolási vagy töltési munkálatokat. Pedig feltétlenül nagy előnyére válnék a községnek. A legsürgősebb tennivaló az Olt medrének szabályozása volna, mert száz év alatt többször is változtatta medrét. A Sás nevű nádas helyén még száz évvel ezelőtt is tó volt, de ez valószínüleg emberi beavatkozás nélkül, az idők folyamán magától száradt ki annyira-amennyire. ……1927 tavaszán az evangélikus papi birtok megvédése céljából egyházi közmunkával az Olt partját fűzfával ültették be. Ez az ültetvény máig egész kis erdővé terebélyesedett. A lakosság (a magyarság is)

foglalkozás szerint 99 százalékban földművelő. Hármashatár-rendszer szerint gazdálkodnak (búza, kukorica és ugar). Az okszerű gazdálkodás csak nagyon nehezen talál megértésre, aminek oka részben elhanyagolt helyzetük, részben pedig a tagosítás hiánya. A tagosítás ugyan folyamatban volt, de a háború megakadályozta keresztülvitelét, úgy, hogy ma nagy hátrányt jelent a gazdálkodásnál a földek pántlikaszerű keskenysége, valamint szétszórtsága. Vannak egy és fél lépés szélességű szántók, a többség 8–10 lépés szélességű, de már egészen ritka a 20 lépéses földdarab. Egy 10–12 holdas közepes gazdának a földjei 60–80 helyen vannak szétszóródva, de akad olyan is, akinek 200 helyen van a földje. A három határ között kerítés húzódik, kivéve, ahol patak fut. A bevetett területek felé vezető rosszabb utakat többnyire elkertelik, elzárják, nehogy az állatok kárt tegyenek, mégis a gyalogjárók részére e helyeken hágcsókat szerelnek. A jobb, azaz jártabb utaknál rendes sarokrajáró egyszerű mezei kapukat állítanak fel, mert itt bonyolódik le a szekérforgalom a mezei munkálatokkal kapcsolatosan. A rossz utak elkertelésénél „leszedhető kerítéskapuk” használatosak, míg a sarokrajáró kapukat egyszerűen „kapu”-nak nevezik. (Más erdélyi vidéken, a Székelyföldön is, ezeket „vetéskapuk”-nak hívják.) Évtizedekkel ezelőtt még voltak „határőrök”, akiknek az volt a kötelességük, hogy este becsukják, reggel pedig, amikor a marhák már a legelőn voltak, kinyissák e kapukat. A szomszédos Glimbóka, Alsó-Porumbák, Felek, Szentjánoshegy községekben szintén hármashatár-rendszer szokásos, míg Fenyőfalván, Hortobágyfalván már tagosított a határ. Kettőshatár-rendszer már nincs a közeli szomszédságban. Mindezek ellenére, újabban mégis fejlődik a mezőgazdaság. Használnak mezőgazdasági gépeket és pedig: sorvető- gépet, kapáló- és cséplőgépeket, amelyek általánosan elterjedtek már a faluban. Igaz ugyan, hogy a legtöbben még a Hohenheim-féle fagerendás ekét használják, de már többen kezdenek a Zack-féle vasekékkel is dolgozni. Az egész 1997 hold termőföldnek a hármashatár-rendszer folyományaként kétharmada, tehát 1331 hold volt állandóan munkában, míg 666 hold ugarterület volt. Ebből az 1331 holdból be volt vetve 1911-ben (PODEA szerint): búza 618 kukorica 618 zab 20 répa 20 lucerna, lóhere - 20 krumpli 15 kender 6 árpa 2 rizs 2 egyéb 10 Összesen 1331 hold.

Az azóta eltelt 27 év alatt változás csak annyiban állott be, hogy a kukorica rovására több lóherét s általában takarmányt termelnek. A föld burgonyára nem igen alkalmas. Zöldséget keveset termelnek, inkább csak házi használatra és többnyire csak a magyarok. Mezőgazdasági többtermelés nem igen van – régente inkább volt –, mert terményeiknek, állataiknak nincs kellő piacuk. Keveset azért visznek a feleki és nagyszebeni vásárokra. Csak közös községi legelő van (846 hold és a 666 hold ugarterület), amely elegendő a község állatállományának legeltetésére. Érdekes megfigyelés, hogy kaszálóknál (843 hold) és szántóföldeknél egy-egy nagyobb határrész egészében magyar gazdáknak, vagy a másik kizárólag román gazdáknak a kezén van. A kaszálók többnyire az Olt folyó mellett vannak, így a Tanarok-dűlő egy részén, a

Nagymezőn és a Porondocska-dűlőn. A Tanarokon régebben kizárólag kaszálók voltak, amit ez a szláv eredetű, de a Székelyföldön is használatos „tanorok” szó ki is fejez. A székelyek ugyanis a legfinomabb szénatermő helyeket nevezik így s rendesen be is kertelik őket. Erdősége a községnek régebben igen kevés volt (352 hold). Magánosoknak egyáltalában nincs erdőjük. Az agrárreform révén 1104 hold erdőhöz jutott a község és pedig a nyugati és az északi hegyeken. Szakadát községe Vurpódtól 400 holdat (20–25 kilométerre), Holczmánytól 404 holdat (5–6 kilométerre), Dolmánytól 180 holdat és Fenyőfalvától 120 holdat kapott. A közeli erdőkben inkább csak tölgy-, gyertyán-, juhar- és fűzfa fordul elő, míg a fenyőerdők oly messze vannak, hogy amikor egyszer tűzkár volt a községben és Alsó-Porumbák épületfát ajánlott fel a károsultaknak saját távolfekvő erdeiből, inkább drága pénzen a nagyszebeni piacon vették meg a szükséges famennyiséget, minthogy oly nehéz és fáradságos módon a messzi erdőkből hozzák el az ingyenfát. Az agrárreformkor kapott erdőségek állománya többnyire fenyő, amire a község lakósainak valóban a legnagyobb szükségük is van. A világháború előtt időközönkint megállapították, hogy a község mekkora erdős területet termelhet ki. Ilyenkor a község vezetősége a lakosság között nyilakat osztott szét, szinte egyforma nagyságban. Kivételt képezett az egyedülálló özvegy, aki már nem gazdálkodik s így kevesebb fára van szüksége.

gazdasági épület.

ÁLLATTENYÉSZTÉS

Az állatokat faj és nagyság szerint külön-külön csordákban a községi elöljáróság és tanács választotta pásztorok őrzik a községi legelőkön, a tarlókon vagy az ugaron. Külön csordákban vannak a lovak, ökrök, fejőstehenek, meddő tehenek és üszőborjúk, jármos tehenek, bivalyok, tejelő juhok, meddő juhok és sertések. A gazdák az állatok után a községnek darabszámra fizetnek a legeltetésért. Fedező mén jóideig nem volt a községben, a gazdák a szomszédos községekbe voltak kénytelenek kancáikat elvinni fedeztetni. A mének az állami méntelepről valók. 1937-ben azonban Szakadát községe is beszerzett egy csődört. A községnek van három szimentáli tehénbikája és három bivalybikája. Sertése minden gazdának van, (1–3 kocája), de kimondottan tenyésztelepe senkinek sincs. A malacokból 3–4-et visszatartanak, a többit pénzzé teszik. Igavonó állatnak az ökröt és lovat használják. 1890-ig a bivalyokon kívül a fehér szarvasmarhát tartották,* amely fajt azonban nem sikerült feljavítani még a megvásárolt három szimentáli bikával sem. Újabban már több a bivaly, mint a fehér vagy vörös szarvasmarha. A teheneknek átlag napi hat liter tejük van. Legkevesebb a napi négy liter, legtöbb a napi kilenc liter tej.

* 33 százalék bivaly, 64 százalék fehér és csak 3 százalék vörös szarvasmarha volt az állomány a Magyar Statisztikai Közlemények szerint

A j u h o k l e g e l t e t é s e . Van a faluban 3–4 juhpásztor, aki kis fizetésért és gabonáért körülbelül 150–200 juhot vállal. Egy-egy gazdának átlag 4–10 juha van. Tavaszszal, hóolvadás után, a pásztor kiviszi a juhokat a tarlóra vagy az ugarra, majd pünkösd után a Kárpátokba, ahol a szomszédos községek havasi legelőin háromhónapi időtartamra kiadják a nyájat juhos vállalkozóknak. Miután a község legelője mételytermelő, rendesen a feleki, a felső- és alsósebesi s más távoli legelőkre hajtják fel a szakadáti juhokat. Május első hetében tartják a „juhnyírást". A gyapjút a gazdák inkább csak saját céljukra használják. Ősszel ismét lehozzák a juhokat a búzatarlóra, a falusi pásztorok keze alá. November 10-ikétől „berreg"-nek a juhok. Kecske is elég sok van, mintegy negyede a juhállománynak.

T e j , v a j . A legérdemesebb pénzkereseti lehetősége a gazdának a tej, amelyet a községben levő 3 tejcsarnokban gyüjtenek össze s belőle sajtot, túrót, de főképp vajat dolgoznak fel. A lakosság 70 százaléka 2–10 liter tejet visz be a tejcsarnokba. Van két román és egy magyar csarnok.* Az elkészített vajat Nagyszebenben és Bukarestben értékesítik. Az állattenyésztés általában gyenge fokon áll, legfeljebb a disznótenyésztésük jobb az átlagnál.

* A magyar tejcsarnok 1938-ban megszűnt, mert a magyarok utcájában egy szebeni szász nagykereskedő versenyképes csarnokot állított fel.

B a r o m f i u d v a r o k nincsenek, a felesleget a szebeni piacra viszik. A baromfi tenyésztése újabban fejlődött s tartanak Plymouth, Leeghorn és Rode-Island fajtákat, de a leggyakoribb azért még mindig a régi, vegyes, keverék faj.

H a l á s z a t annak ellenére, hogy az Olt mellett élnek, nem nagyon fejlődött ki, aminek oka szintén a piac hiánya. Csupán ……..és alig 4–5 magyar gazda bajlódik vele. Harcsát, márnát, pontyot (pozsár), borlingot, répa-halat (huszár), csukát szoktak fogni. Halászati eszközeik a következők:

1. Porond-háló, amellyel térdig vízben állva halásznak.
2. Húzó-háló, vagyis a rendes emelő-háló, amellyel többnyire csónakból halásznak.
3. A kerítő-háló, amelyhez legalább négy ember kell.
4. Télen varsával és kerítő-hálóval fogják a halakat.
5. A szigony használata ma tilos, de régente azzal fogtak sok halat.
6. Végül a legérdekesebb és elég egyszerű a „kötelek" (sorhorog) nevezetű módszerük. Ez egy 25–40 méter hosszú kötélből áll, amelyre 70–80 centiméter távolságban egy rövid 25 centiméteres zsineget kötnek. Minden egyes zsineg végén horog lóg. Minden negyedik horog közé, tehát mintegy 3 méterre egymástól, a kötélre rákötnek egy tojásnagyságú kődarabot, amely az egészet a vízben lehúzza. A kötél egyik végét a parton egy fához kötik, a másik vége azonban a vízben szabadon marad (a kövek úgyis lehúzzák). Este helyezik el az egészet s hajnalban veszik ki az esetleges zsákmánnyal.

A v a d á s z a t nem népi foglalkozás……..Vaddisznóra, nyúlra, récére, rókára, vadmacskára, farkasra szoktak vadászni.

M é h é s z e t csak 2–3 helyen található a községben, kevés rajjal és kezdetleges kezeléssel. Pedig régebben ez is elterjedtebb volt (1897-ben 67 méhcsalád) és e célra alkalmas virágos-rét bőven van a határban.

A GYÜMÖLCSMŰVELÉS

A g y ü m ö l c s - é s s z ő l ő m ű v e l é s nem ismeretlen a szakadátiak előtt ma sem, de régente nagyobb arányokban foglalkoztak vele. A községtől 3 kilométerre a Szász János gödrében, a Berek-dűlőben és a Máté János oldalában nem is olyan rég nagy gyümölcsöskertek voltak, amelyekkel 1865 táján hagytak fel. Ugyanekkor szüntették be a szőlőművelést, egyrészt, mert érés előtt mások lelopkodták a szőlőt, másrészt, mert betegek lettek a szőlőtövek. Nagy szőlőskertek voltak a mult század közepén a „Rácz oldalán”, a „Gyergyelá”-ban és az „Alul a patakon” nevezetű helyeken, amelyek ma is magyarok kezén vannak. Szőlőt ma egyáltalában nem termelnek, gyümölcsöt igen. És pedig szilvát, almát (batul, törökbálint, jónathán), körtét és diót. Sajnos, csak saját használatra. Tekintve, hogy a szilvaaszalással, az almatöréssel foglalkoznak, érdemes lenne szakembereket hívni a faluba, hogy szakszerű kiképzést adjanak nekik s aztán az értékesítésről is könnyebb lenne a gondoskodás. Minden telek végében van egy kert, amelyben a veteményeken kívül gyümölcsfákat is tartanak, (szükség esetén még takarmányt is)

1897-ben 12,328 gyümölcsfát ír a Magyar Statisztikai Közlemények. Ebből legtöbb (9082) a szilvafa, azután az almafa (1998) és a körtefa (892). Száz-száz körül van az eper-, szeder-, meggy- és cseresznyefák száma. De akad néhány dió-, őszibarack-, kajszin-, gesztenye-, sőt mandulafa is.

A falu határán, a Dóc-utca végén, a háború előtt volt egy faiskola, amelyben gyümölcsfa-csemetéket neveltek, de kedvezőtlen földje miatt abbahagyták s helyette akác- és szilfacsemetéket ültettek, amely fák ágai igen alkalmasok árkok partjának megkötésére. Később ezt is felhagyták és a helyet belsőség részére a cigányoknak adták. A gyümölcsfacsemetekert pótlására aztán a községben vettek egy udvart, de rövidesen azzal is felhagytak, mivel túl vizenyősnek találták a helyet s így e kertben ma cser- és tölgycsemetéket termelnek. E sok eredménytelen községi kísérlet után az evangélikus egyház létesített saját híveinek egy kis faiskolát a volt segédlelkészi kertben. 1936 nyarán pedig a falu keleti szélén, a „kertek megett”, az egyházi réten 2–3 szomszédos román birtokost is hozzácsatolván, egy 62 fából álló magyar evangélikus egyházi gyümölcsöst létesítettek s azt közmunkával körülkerítették.

Ebben a munkában hiánytalanul minden evangélikus férfi résztvett, a jelenlegi pappal az élén. Ezt a gyümölcsöst a két ifjúsági egyesület tagjai gondozzák, papjuk szakszerű vezetése mellett.

Gy ü m ö l c s f e l d o l g o z ó módszert kettőt ismernek és használnak: az almából és vackorkörtéből pálinkát vagy almabort készítenek, a szilvát pedig részben aszalják, részben pálinkát főznek belőle. Régebben almaecetet is

készítettek, de ma már nem éri meg a fáradságot. Azért van ma is még több fából faragott almatörő és almaprés.

A magyarok közül Orsik Istvánnak volt egy igen érdekes nagyméretű Kézzel hajtott almatörő. Cserefából készült 1893-ban almatörője és egy almaprése, ezt 1893-ban Gergely István faragta ki. Orsik ezeket négy évvel ezelőtt adta el egy román embernek. Szilvaaszalót Pál Istvánnál láttam, aki az aszalás módját így magyarázta meg: „A szilvát rászórjuk az aszaló sövényére kétujjnyi vastagon. Az aszaló szádájábá gyenge tüzet rakunk, úgy, hogy csak hőség és füst jusson a szilvákhoz. Közben keverni kell a szilvát, hogy egyenletesen aszalódjék. Úgy 10–12 óra mulva a szilva egy része leszedhető. Ezt kosárba tesszük és a szobába visszük. A sövényen megmaradt szilvát a sövények a tűzhöz közelebb eső részéhez gyüjtjük, egyenletesen elszórva, a másik, a tűztől távolabb eső részére pedig friss szilvát szórunk.

Ezt természetesen addig ismételjük, amíg szilvánk mind rákerült a sövényre. A kosarakban összegyüjtött és aszalódott szilvát (kotyónak hívják) ismét rátesszük a sövényre, amikor is a szilvát nagyobb tűz mellett forróra melegítjük s így melegen fonott kosarakba vagy kicsi faládikókba nyomkodjuk, ahol így préselve, évekig is eláll”. Az aszaltszilvát csak saját szükségletre készítik, nem eladásra. Akinek nincs aszalója, az kemencében végzi el az aszalás munkáját, de az ilyen szilva nem oly ízletes és tiszta, mint az aszalóban elkészített szilva.

V e t e m é n y e s k e r t j e i k inkább csak a magyaroknak vannak és a csűr hátamögötti kertben, ahol néhány gy ümölcsfa és sok más fa is áll. A község közelében, a Bálint-kövénél egy káposztás-hely van, ahol sok magyar gazdának van egy-egy keskeny földje. A káposzta termelése is kezdetleges fokon áll, csak házi használatra termesztenek, mivel nem szakszerű a kezelése.

G y ó g y n ö v é n y t nem termel senki, de a réti gyógynövényeket részben felhasználják saját céljukra. L e n t nem termelnek s nem is dolgoznak vele szövésnél. De kendert annál többet, minden ház termel, de csak annyit, amennyi a ház szükségletét fedezi. Esetleges feleslegüket Feleken vagy Nagyszebenben adják el.

GAZDASÁGI INTÉZMÉNYEK Semmilyen gazdasági intézmény nincs a községben, még csak gazdakör sem. Gazdasági szakelőadásokat sem magyar, sem román nyelven nem szoktak tartani, de a szomszédos szász községek lakóitól sok új gazdasági módszert sajátítanak el. Közbirtokosság a községben nincsen. Csupán a községi kaszáló, legelő és erdő közös, amelyeket minden egyes gazda „egyforma jogokkal” használ. Szövetkezet sincs a községben, mert annak megszervezésére alkalmas ember hiányzik. Legfeljebb a magyaroknál levő és 1911 óta szépen működő „Raiffeisen” takarékpénztárt lehetne ide sorolni, amely a hasonnevű szász szövetkezetnek itteni fiókja. Tagjai csak az evangélikus magyarok lehetnek, de van néhány román „betétes” is. Az utóbbi évek 78 pénzügyi viharai e kis intézményt is megsemmisüléssel fenyegették, de kiheverte s most már lassan emelkedőben van. Már ad hathavi lejárattal

kölcsönöket tagjainak. 1936 április 15-én 691.103 lej betétje és 452.831 lej kint levő kölcsönpénze volt. A háború előtt szépen működött a „Hangya” szövetkezeti bolt (1908-tól 1918-ig), de a háborút követő zavaros időben kifosztották s ezzel aztán meg is szünt…….

IPAR ÉS KERESKEDELEM Nagyobb ipartelep, gyár a faluban nincs, csupán egy kisebbszerű szitásmalom…….... Iparos, kereskedő is kevés van; néhány év előtt valamivel többen voltak, de a szomszédos fejlettebb Felek elnyomta őket. Jelenleg van három varga (két magyar, egy cigány), van négy kovács (két magyar és két cigány), két magyar asztalos, valamint három szatócsüzlet (két román és egy magyar). ……Az iparosok közül csupán a kovács és varga tud a mesterségéből megélni, a többi egyúttal gazdálkodni is kénytelen. Vásárra nem járnak. Három mészáros is van, akik azonban csak alkalomszerűen vágnak és mérnek ki állatot; a magyarok közül sokan értenek az ács és a kőműves mesterséghez. Sok iparosnak nincs is iparengedélye s ezért csak mint segéd dolgozik a másiknak. Olajprés nincs a községben, almaprés van három. Ványoló, gyapjúfésülő nincs, mert azt a munkát Porumbákon, Czódon, illetve Feleken végeztetik el.

HÁZIIPAR A háziipar iparszerűvé nem fejlődött ki, ámbár minden házban értenek többféléhez, ahogyan ez földműveseknél szokás, de azt csak saját szükségletükre csinálják, piacra, eladásra nem viszik. Több férfi ért a kosárfonáshoz s mivel e célra szükséges nyersanyag, fűzfavessző és sás bőven van, alkalmas lenne arra, hogy jövedelmező háziiparrá fejlesszék. A sulykok, guzsalyok, jármok egyszerűek, nem nagyon díszesek. De, hogy lehettek díszített eszközeik, azt bizonyítja az a néhány még található orsókarika, amely fából van kimetszve és színesen festve. Legfontosabb és legfejlettebb háziipar, azaz népi ipar a szövés-fonás. Gyapjúval, kenderrel és bolti pamuttall vagy Kötény-hímecske (narancssárga selyemfonállal). mindezek együttes használatával dolgoznak a nők a szövőszéken, az „osztovátán”, aszerint, hogy finomabb, ünneplő vásznakat vagy erősebb anyagot kell készíteni mindennapi használatra. Sokan viszik a gyapjút a feleki, gépekkel dolgozó fésülőbe és festőbe. „Ványolni” Porumbákra és Czódba viszik a gyapjúszőttest, amelyből férfikabátot, ujjast, téli takarót, „csergét”, „szőrtarisznyát”, „gyerek polkádót”, téli kötényt is készítenek. Házilag is tudnak festeni, cserzéssel. Égerfakérget kevés vízben megfőznek, ennek fekete levében zöld-gálicot oldanak, hogy jobban fogjon. A feketítendő ruhát (gyapjú és kender) a langyos fekete lében addig áztatják, amíg a ruha a kellő mennyiségű festéket átveszi. Utána tiszta vízben kimossák. Szőnek még rongyszőnyeget is, de díszes, mintás szőnyeget nem tudnak szőni, csupán vékonyabb és egyszerűbb ágytakarót, asztalterítőt. A háziiparral kapcsolatosan népművészetről csak a női szőttesek és hímzések esetében lehet említést tenni. Hímzésük igen gazdag és színes,……. Ing ujjára, nyakra, köténybe kézzel hímzik bele többszínű fonállal egymás mellett a díszeket, „hímecskék”-et Kötény-hímecske. amelyek részben mértani idomok, de vannak állati, virág- és levélalakok is. Ezt keresztszemes öltésekkel

és szálöltéssel varrják bele. A törülközőkbe a hímet beleszövik. A legkülönbözőbb színü fonállal hímeznek. Vannak egyszínü, kétszínü és többszínü hímeik. Szépek, kiforrottak. Horgolást is használnak újabban a párnába, törülközőbe, asztalterítőbe, továbbá csipkének és betétnek. Rojtozást asztalterítő és törülköző szélére alkalmaznak. ……..Van még határbíró, akit a magyarok „szószóló”-nak is neveznek. Ámbár emberemlékezet óta ezt a tisztséget mindig román ember tölti be, úgy látszik a régi időkből átmentették ezt a jó magyar kifejezést. A határbíró feladatai: a vitás esetekben felméri a felek földjét s igazságot szolgáltat. Ő vigyáz a határőrökre s kihágások esetében bírságot szab ki a vétkesekre. Tisztsége tehát igen fontos és nagy hatalom van a kezébe adva, ezért tekintély dolgában a bíró után következik. Vannak még esküdtek, akik a község ügyeit a tanácsgyűléseken intézik és a közmunkákat vezetik. A magyarok részéről régi idő óta csak egy ilyen esküdt van a község vezetőségében, aki a magyarok felé közvetíti a határozatokat és intézkedéseket s képviseli azok érdekeit a községi gyűléseken.

A k ö z s é g i p é n z t á r kiadásait a legelők és kaszálók bérleteinek bevételeiből fedezi, továbbá a faeladásból s újabban a községi vendéglői engedély díjából…….. Régente a malomjog nagy jövedelmet jelentett s így annak elnyerése nem volt könnyű dolog. A szakadátiak is kötelesek voltak az előnyben részesített feleki malmot használni (1582-ös és 1767-es okmány szerint). Legfeljebb annyit biztosítottak nekik, hogy a molnár, ha rossz lisztet adott, köteles volt őket kárpótolni. 1722-ben még azt is megengedték nekik, hogy a porumbáki malmot is használhatták, amit aztán rövid idő mulva megint eltiltottak tőlük. A mult század közepén már két malomjoghoz is jutott Szakadát. Az egyik még 50 évvel ezelőtt állott s ahogyan Id. Pál Sámuel elmondja, igen érdekes tákolmány lehetett. A malom ugyanis egy úszó-hajóra épült és fűzfavesszőkből font kötelekkel láncolták a parthoz. A hajóra épített malom azért volt itt előnyösebb, mint a partra épített rendes vízimalom, mert így az Olt vizének időszakonkénti emelkedése és apadása nem befolyásolta munkájában, állandóan volt vize s így mindig működhetett. Itt említjük meg, hogy a Felek felé vezető gyalogösvény ma is, de régente is, csónakos közlekedéssel függött össze. A csónakjárat a mult század második felében a már előbb említett malom-bérlőé, Gergely Istváné volt. Ezen közlekedett ő Porumbák felé, ahol még egy malma volt. Ez a csónakjárat régi intézmény lehetett, mert a régi malmok közelében levő földeket is a „hajó”-ról nevezték el. Tekintve, hogy a szakadátiaknak az Olt túlsó oldalán is vannak földjeik, a csónakjárat az ő érdekeiket szolgálta.

T e r h e k . A lakosság az önellátásra fekteti a súlyt és sem terményekben, sem háziipari munkákban nem igyekszik többletet elérni és piacra dolgozni. Igy aránylag igen kevés az, amiből pénzt csinál. Pénzükből legtöbbet mezőgazdasági munkálatokra költenek, azaz eszközökre, gépekre, vetőmagra…… Pálinkát maguk készítenek, bort pedig csak kivételes alkalmakkor, lakodalomkor, sátoros ünnepkor vásárolnak…….. Munkanélküli

nincs a magyarok között. Mindegyik családnak megvan a maga földje, amely eltartja. Legfeljebb a szegényebbje vagy ahol túl sok a gyermek, ott egy-egy családtag idegenbe megy, ahol elszegődik szolgának. Igy a magyarok közül évente 3–4 legény és leány megy el szolgálni a szomszéd faluba vagy Nagyszebenbe. Otthon, a faluban magyar sohasem szolgál. Cselédet, szolgát ritkán fogad meg magyar gazda, túl költségesnek tartja kis gazdaságához képest. Inkább munkaidőben román napszámosokat fogadnak, ha a család gyermekeinek segítsége nem lenne elegendő……... Hogy a szakadáti magyarok megélhetési viszonyait jobban megvilágítsam, átnéztem egy közepes és egy kisgazda vagyoni helyzetét és kiadásait. Természetben mindkettő megszerzi magának, illetőleg családjának a létfenntartáshoz szükséges terményeket, így a kenyeret, tejet, tojást, egy hízott disznót, kerti veteményeket, krumplit, gyümölcsöt, kendert, gyapjút s végül a feleslegbe maradt termények, egy-egy borjú, disznó és majorság eladásából a közepes gazda átlag 15.000, a kisgazda 8500 lej készpénzhez jut évente. Mindkét gazda elkölti mondhatni egész jövedelmét s állandó pénzzavarban van, mégis jó esztendőt véve alapul, a közepes gazdának még 500 lej megtakarított pénzecskéje is maradhat……. Egy közepes szántó vagy kaszáló holdja 6–10.000 lej, ami nem is oly drága más vidékek áraihoz viszonyítva.

L.Vámszer Géza

- Húsvét hétfői hagyományos kakaslövés.

L .Pozsony Ferenc.

- Egészen a második világháborúig …… a magyarok földművelésből és nagyállattartásból éltek.

- Szakadáton (Szeben m.) az udvar végét keresztben lezáró csűrt nevezik sópnak.

L.MNL.II.k

Vesszöd

- 1613 ?: volt Desfaluj Gasparnak .. Egy kws puzta Zeóleója . Gaspar Kebb . . . kjrte volt megh Desfaluj vramtol hogj fel mjuellie es Eő Gaspar Keb az Mihaljfaluj hegjben . . . mas Zeóleótt adna erette –Vessződ-

L. E.M.Sz.T.

Vízakna

- a XV.században oppidum,mezőváros.

L.Borossy

- 1222. május 20-egy gerébházat említenek.

L.Bogdándí

-A kibányászott és darabokra vágott sót, amelyet innen szekereken Hunyadvármegyébe, a solymosi fiókvásárhelyre szállítanak, nemcsak az említett vármegye használja, hanem Dél-Magyarországon a temesi bánság is.

-A hetipiacot vasárnap tartja..

L. Benkő József

-„1849. február 4-én itt került sor a vízaknai ütközetre, Bem erdélyi hadjáratának egyik legvéresebb vesztes csatájára. A háromszáz halott honvédet a csata után az 1817-ben, a Visszhang nevű tárna helyén keletkezett Nagyaknató-ba dobták, ahonnan1890-ben egy felhőszakadás hét tetemet csaknem ép állapotban dobott felszínre. Őket ezután egy 1880-ban felállított emlékkereszt mellé temették el (az emlékkereszt egy csuszamlás miatt később a tóba dőlt). Később még több alkalommal vetett fel a víz honvédholttestet a Honvéd tó névre keresztelt tóban, utoljára 1970-ben."

L. Wikipedia

Szeben megye falvainak magyar és román elnevezései.

Alamor-Alamor
Almakerék-Mălăncrav
Alsóárpás-Arpaşu de Jos
Alsóporumbák-Porumbacu de Jos
Apaújfalu-Szászújfalu-Nou Săsesc
Ágotakövesd-Coveş
Balázstelke-Blajel
Bürkös-Barghiş
Bólya-Buia
Darlac-Dărlos
Erzsébetváros-Dumbrăveni
Holdvilág-Hoghilag
Kiscsür-Şura Mica
Kiskapus-Copşa Mica
Medgyes-Mediaş
Mihályfalva-Boarta
Nagydisznód-Cisnădie
Nagyekemező-Tărnava
Nagyszeben-Sibiu
Oprakercisora-Opracherţişoara
Rüsz-Ruşi
Sorostély-Şoroştin
Szakadát-Oltszakadát-Săcădate
Vessződ-Veseud
Vízakna-Ocna Sibiului

A Szilágyság - Szilágy vármegye-Szilágymegye általam összegyűjtött magyar mezőgazdasági örökségi adatai.

Szilágy

Szilágy vármegye cimere

A Szilágyság Szilágy vármegye.

A Szilágyság területén a 13–16. században öt váruradalom létezett: a valkói és szilágysomlyói Kraszna vármegye déli és középső, a hadadi, aranyosi és kővári pedig Középszolnok északkeleti részein.

Szilágy, más néven Aranyos birtokon már 1246-ban vár álott.

L.Hegyi Géza

Berettyófelvidék.:A berettyófelvidék szőlőművelésének kezdetei a XIII. századig nyúlnak vissza. Egy 1257-ből származó forrás Bürgezddel szomszédos Kerestelek falu határában egy Vidonya(WYDUNA) nevű szőlőhegyet említ.,1311-ben Lecsmér határában Dédácson,említenek szőlőt,a XV. században Nagyfaluban a pálosok foglalkoznak szőlőtermeléssel és itt a XVI. században a jobbágyok dézsmabort fizetnek és vásárokon árulják a borukat. A vidék fejlett szőlőműveléséről tanúskodik Zovány egyházának pecsétjén látható dús szőlőtő

is .Az 1850-es években a Gazdasági Egylet borászati bizottmánya írja”bár az éghajlati viszonyok nem a legkedvezőbbek a szőlőművelésre,mind a mellet terjedelmes szőlőművelést folytat itt nagyobb-kisebb birtokosság,e vidéken lakó nép jelleméhez mért szorgalommal és okszerűséggel”

A múlt század végén a szőlővel beültetett terület Berettyó-felvidéken: kataszteri holdban és az őssszterületbőlí százalék: Lecsmér Kémer Ipp Zovány Szilágynagyfalú Bürgezd Szilágybagos 93-8,2 326–4,7 84-1,2 224–5,3 230–2,5 62–6,5 168–3,5 Vlagyar(Alsó Valkó) 17–0,6

A legkedveltebb szőlőfajta a zamatos piros Bakator. Termesztették még a Szerémi zöldet, a z Erdei szőlőt, a Járdoványt, Oportot és a Rizlinget.

L.Szilágyság

-Három kisebb tájegység alkotja: Tövishát, Kraszna- mente és a Felső -Berettyó-mente Tővishát szőlőtermesztéséről híres falvai Szilágysámsond és Szilágyballa..A Kraszna mentén fekszik a hagymájáról híres három község Perecsen,Varsolc és Kraszna. Határai „A Réz és a Meszes hegység,a Szamos valamint az Érmellék által közrezárt dombság” Magyar Néprajzi Lexikon meghatározása-A Szilágyság 1848-ig Magyarországhoz, majd Erdélyhez tartozik

L. Szilágyság VII

-szilágysági borok-.A szilágysági szőlő művelést már az 1300-as évek közepén említik Nagy Lajos királyunk Olaszországból hozatja a Baca d'oro szőlőfajtát amely a Szilágyságban is meghonosodott. Bakator néven. A szilágysági borok sokkal jobbak voltak mindig az érmellékieknél, áruk is mindig duplája volt Köváry László neves történészünk írja1840-ben” szőlőhegyeinek ha délnek feküsznek nagy részében az országnak meglehetős sűrű és zamatú bort adnak”.”

Az 1850-es évek végén az akkori Gazdasági Egylet borászati bizottmánya jelenti” bár az éghajlati viszonyok nem a legkedvezőbbek a szőlőművelésre, mind a mellett terjedelmes szőlőművelést folytat itt nagyobb-kisebb birtokosság, e vidéken lakó nép jelleméhez mért szorgalommal és okszerűséggel.

Szilágyballán az EME Zilah és vidéke fiókjának vándorgyűlésén hangzott el. Marosi István egrespataki református lelkipásztor az ott tartott partiális zsinaton.

1684 május 15-én a következő szavakkal mutatta be a vidéket a kollégáinak:

……Aki nem szilágysági tudja !
Olyan ez a Szilágy,mint az Éden kertje
Nagy erős hegyekkel Isten körülvette ,
A rézzel,meszessel megerősítette.
A másik somlyai,ezen terem szőlő
Melynek édes bora fejeket részegítő
Vannak a Szilágyban ékes szőlőhegyek
Külön különféle gyümölcstermő kertek

A Szilágy közepén hegy is van kettő. Rétek,szántóföldek,kies lakóhelyek,
Az egyik Kusaly ,nagy rajta az erdő Erdők,hegyek,völgyek.....

L. Szilágyság VII

-A Szilágyság szőlőterülete 1882-ben 6331 hektár. A XIX. században termesztett szőlőfajták: Bakator, Juhfark, Alanttermő, Olasz rizling, Rajnai rizling, Fehér dinka, Zöld szilváni, Szerémi zöld, Kadarka, Nagyburgundi kék, Kékfrankos, Oportó. A szilágysági borok többnyire mérsékelt szesztartalmú, keményebb borok. Kiváló pezsgőalapanyagok.

L.Borászati

-Jó bortermés . A Szilágyságban irja a „K. K. u , az idén oly jó bortemés lesz, mely, mint remélhető, az 1844-ikivel vetekedni fog. Az idén a szőlő nagyon korán ért és nagyon édes, erre mutat a sok darázs, mely a szőlőt ellepi.

L.Borászati 1872 október

-A szilágyi borvidék nagy része már Magyarországhoz tartozik, a mennyiben a Szilágyságon és Almás völgyén kivül Kraszna és Közép-Szolnokmegyék területére terjed. A zilahi kerület szőlőinek tenger feletti magassága 930' tól 1600'-ig emelkedik. Vonulásuk, mint majd valamennyi erdélyi szőlőhegyé, keletről nyugatra tart, lejtőjük elég meredek, leginkább csak délnek terülvén. A hegyháti kerület tengerszinfeletti magassága 550—950 láb. A hegység leginkább délkeletnek vonul, valamint a lejtő is délnek vagy délnyugotnak tart csekély meredekséggel .

L.Borászati 1876 április

-szilágysági gyümölcsök:

-A Sóvári alma eredési központjának a Szilágyságot tartják.(Nagy 1842) Kőváry László írja 1840-ben" a bortermesztésen kívül hegyeinek más hasznát is veszi,alján és tetején többnyire gyümölcsfák sötétlenek,valamint laktelkeik körül is annyi gyümölcs terem Szilágynak mennyit fel sem emészthet."L Szilágyság VII. Szilágyságon elterjedt alma a Bőr alma(bőr alma, sóvári alma) amely a Sóvárinak egy változata lehet.

-Alakja szabálytalan, néha púposodó,máskor laposan gömbölyű .Héja vastag, bőrnemű, vékony viaszréteggel, Színe zöldellő sárga ,mely méz és kénsárgába érik. Húsa gyengén zöldesfehér,kásás, kissé leves, illatos, aromas (ananász dinnyére hasonlít).Fogyasztható novembertől-márciusig.

-Idézet Péterfalvi Szathmári Károly „Emlékeim" c könyvéből"Hogy,hol vette Szilágy e máshol ily kitűnőségben sehol elő nem forduló fajokat nehéz megmagyarázni,én azt hiszem,még a Báthorí -család idejében honosodtak meg. Ilyenek a bürgezdi hólyagos és magurai ropogós cseresznye.....a nyári körtefajok,különösen a dinnyével érő és a Bacsó-körte a Szent István és a sáfrányos barack ,amelyek elő sem fordulnak a pesti piacon,a sóvári ,a jeges és a bőralmák,de első sorban a sötétvörös Bakator..."

-Szilágyságon elterjedt alma a Bőr alma (bőr alma, sóvári alma) amely a Sóvárinak egy változata lehet.

L .Nagy -Tóth Ferenc II

-A gyümölcstermelés Zilah, Szilágysomlyó és Kraszna vidékén virágzik (L. Szilágy vármegye)

-szilágyság állattenyésztése-híres a hadadi Wesselényi ménes—híres a pulykatenyésztése.

-1720-ban az összeíró biztosok Szilágyságban úgy találják, hogy a legtöbb földön az elvetett mag két magot ad.

L.Dankanits

-A Wesselényiek hozzáértését és lószeretetét bizonyította a Szilágy vármegye területén alapított öt ménes.

-Míg a 19. század elején a magánménesek száma Magyarországon 64, Erdélyben 160 volt…….

L.Marton Melinda

TERMESZTVÉNYEI

Szilágy áldva van egáljának mindennemű termékeivel, hogy jó piac mellett a [...] haza leggazdagabb tájává lehetne, így minden termékei becs és ár nélkül emésztetnek fel, mert ami Kolozsvár, Nagyvárad, Debrecen és Nagykároly piacára jut, csak csepp a roppant tengerből.

Az oktalan állatok közül majd mindennemű feltalálja itt tápszerét, honnan mind a házi-, mind a vadállatok sorából igen sok fajjal dicsekedhetik. A háziállatok ismeretes sorából kiemelhetni a juhok és sertések sokaságát. Honi juhot majd minden gazda tart, tehetsége szerint nagyobb vagy kisebb mennyiségben, a birkatenyésztés igen lelkes pártolókra talál a szilágyi főnemességben. Többen vannak, kik mintegy vetélkedve e szép iparág honosítása felett, sem pénzöket, sem fáradságokat nem kímélik próbájok sikeríthetésére, mint b. Wesselényi Farkas és Miklós, b. Bánfi Ádám és János s Pelei Farkas. Közülök idősb b. Wesselényi Farkast nemcsak mint Szilágy, hanem mint egész Erdély első birkagazdá[já]t emelhetni ki, s általában az egész Wesselényi családot, kiknek birkászi hitele a külföld előtt is meg van már alapítva.

A sertéstenyészetre maga a természet látszatik ösztönözni a birtokosokat, midőn rengeteg érdéin a tenger makkot oly bőkezűleg szórja szét. Használva is van, mert apróbb birtokosok is annyi sertést tartanak, hogy csaknem mindeniknek külön csordája van, s bár makkoló erdeje nincsen mindeniknek, a telet mégis igen gazdaságosan lábolják át, mivel darabját egy pengő forintért rendszerint makkra bocsátják, s azon pár sertés, mely két pengőért telelt, majd 30—35 pengőn kél el.

Érdéin a vad csoportosan bolyong. A szarvas ugyan már ritkul, s inkább csak nagyobb rengetegeiben véli biztosítva magát, mindazáltal gyakran a falvakat is meglátogatlak s többnyire életveszéllyel. A Rezén kószáló vaddisznókat inkább csak a Zsibóról néhány évekkel szétbocsátottak szaporodásának állítják. De őz, farkas, róka, nyúl, nyest, borz, vadmacska, s vizeinek némely helyein vidra is felesen találtatik, s közülök nagy sereg el is hull apróbb-nagyobb vadászatokon, mi igenis napirenden van.

Madárban is gazdag. A bükk alatt bőségesen tanyázik: sárgatarkás császármadár, barnatarkás fajdtyúk, verhenyős fogoly, fehérebbhúrosmadár.

A Szamos körül vadréce és szalonka, az Érmelyéken gém, gólya és túzok; csaknem mindenütt: sas, kánya, ölyv több fajaikkal, a vadgalambok sokféle nemei, főleg örvös és gerle, erdei szalonka, libuc stb.

Vizei sem adnak csekélyebb adót erdeinél. Az említett vizek mindenikében hal és rák serege úszkál. A Berettyó [bán] és Krasznábansüllő, fehérhal és csuka honosok. A Szamosban is a sárlakó csukán kívül még sok y kecsege, tok; s néha Zsibóhoz lábnyi harcsa is feljő olykor a Tiszából.

Itt völgynek minden tája, völgy, oldal, tető áldással rakva vagyon. Völgyiapályai, mint említem, többek, s nincsenek elfoglalva városok és faluk épületeivel, mert ezeket gyakran vízárja borítja. A lapály tehát megtermi a szénát és sar j út. Az emelkedettebb hely és oldal, ha nem félig irtott bokros hely, egészen gabonának van szánva; trágya után jól mívelve, a legszebb tiszta búzát termi, ide értve a tiszta búzát nem szerető homok szomszédját, az Érmelyéket is. Zsibói próba y után mondom, hogy bámulásra méltó nagyszemű szász búza nem korcsul el. E két táj ad helyet a dohánynak is, mert egyebet ki nem emelhetek; a dohánytermesztéssel leginkább Érmellék foglalkozik, sikerrel termesztett dohányokat gyárokba adják, vagy a debreceni királyi dohányraktárba rakják le, más tájak nemigen termesztik. Az érmelyékin kívül híres a diósadi, a muskotálydohány név alatt termesztett[ek] közül dicsértetik a felszopori.

A magasb oldalokat szőlőhegyek erdeje teríti be, oly mértéktelenül, hogy a Réz alján kívül egész Szilágy ide fordítja minden erejét. Bora jó, de csak gondos mívelés után terem, mit igen kevés termesztő ad meg, úgyhogy némely csak a természet ingyen kegyelméből szűr. Szőlőjüket többképpen művelik, tőkére és karikára; néhol el sem fedik, mégsem féltik fagyástól, mint az erdélyiek. Legjobb bort az Érmelyék ad, ha az egészet vesszük, különben híresebbek: a sződemeteri, somlyói, ballal, păcăli, tasnádi, kelencei és gardánfalui.Szőlőfajtái közül említendő a piros bakator, minél kedvesebb ízű szőlője Erdélynek alig van.

A sok szőlőhegyért aztán szüretje is igen sajátságos. A szőlőhegyekeni házak megnyílnak, az éhes pincék és szomjas sajtók recsegnek, csattognak. Megjőnek a vidéki birtokosok, erdélyi és magyarországi borkereskedők; kik út fejében osztott borért előre fizetett vagy fizetendő mennyiségen mindenfelől halmozzák össze a bort. Ekkor megnépesednek a szőlőhegyek, a falvak mintegy kihalnak: a Mogura ormai pompás sétányokká és utcákká válnak, s ha égés támad falvakban, alig van ember, ki felkiáltson.

A bortermesztésen kívül hegyeinek más hasznát is veszi, alján és tetején többnyire gyümölcsfák sötétlenek, valamint laktelkeik körül is. így annyi gyümölcse terem Szilágynak, mennyit fel sem emészthet. Ezt főleg a zilahiak kereskedéscikké fordíták: éréskor feljárják a falvakat, igen olcsón megrakodnak, s többnyire Kolozsvárott, jó nyereséggel, szekérről apródonként adogatják el, s

ezáltal Kolozsvár gyümölcsszűkén enyhítenek, mert amit Kidé és környéke hord be, csekélység a szilágyihoz képest. Gyümölcsei közül sokasága és jóságáért megnevezhetni a cseresznyét és szilvát, az első hazája Bürgözd és utolsóé Vérvölgy.

Felébb a szőlőknél, a bérceken százados erdők borongnak, sok tájak magányát csak vad üvölti, s fejsze a visszhangot még sohasem kísérte meg. És oly nagy kiterjedésben, hogy az érmellékit kivéve szinte minden falvak körül húzódnak el fa koronázta hegysorok. Rengetegei mégis inkább csak az említett óriásibb hegyfőkön lengenek. Kiveendő a Mogura, melynek sokszoros redőit dézmától szabad szőlők fedik, [...] ezenkívül apróbb-nagyobb dombjait erdősnek képzelhetni, mit sem tüzelés, sem hamuzsírfőzés s egyéb gondatlan pusztítás a mai napig meg nem apaszthata. Ezen erdők szedren kívül képzelhetlen gombatáblák hazája, milyen: a fekete hiribi-és kucsma-, a sárga úri-, a pettyegetet tőke-, a fakó kenyér-, szarvas-, keserű-, csiperke-, szegfű-, fekete hátú gomba. Mint a pusztai vándor zsidók a mannára, úgy sietnek a szilágyiak rövid éltű gombájukra egész családostól, de alig lelnek aztán szegények vevőre. A bükk alatt a jobbágyoknak úrbéri cikkül is ki van téve öt füzér gomba vagy ötven v. krajcár, akár terem, akár nem.

L .Kőváry László

Szilágy vármegye mezőgazdasági állapotát a következő legújabb adatok tüntetik fel:

Mezőgazdaság. Gazdaságok száma: 44,104. A gazdaságok területe (katasztrális holdakban): szántóföld 271,493, kert 12,300, rét 75,631, szőlő beültetve 578, parlag vagy hiirtott 7942, legelő 78,332, erdő 184,569, nádas 277, nem termő terület 29,290, összesen 660,412.

A gazdaságok területéből tulajdon birtok 586,388, haszonélvezeti birtok 13,721, haszonbéres birtok 60,303 kh. Gazdaságok száma: épületbiztosítással tűz ellen 3417, gabona és takarmány biztosítása tűz ellen 228, átalány bizt. tűz ellen 220, jégkárbiztosítással 347.

Gazdaságok iparvállalattal 176, műtrágyát használó gazdaságok 6. Igásfogatok: lófogat egyes 418, kettős 2776, hármas 505, négyes 376, ökörfogat kettős 3846, négyes 1154, hatos 22, bivalyfogat 675, öszvér- és szamárfogat 222, tehénfogat 6066.

Gyümölcsfák: almafa 192,990, körtefa 72,330, cseresznyefa 47,275, meggyfa 50,253, őszi baraczkfa 58,850, kajszin baraczkfa 12,103, szilvafa 1.132,324, diófa 58,766, mandulafa 658, gesztenyefa 1008, eper (szeder-) fa 41,510, összesen 1.668,067 darab.

Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves 1108, 2 éves 489, 3 éves 248, 3 éven felül 427; üsző, tehén 1 éves 9290, 2 éves 5117, 3 éves 4617, 4 éves 4035, 4 éven felül 27,824; tinó, ökör 1 éves 7105, 2 éves 5316, 3 éves 5169, 4 éves 4607, 4 éven felül 122,92, összesen 87,644, az összes állományból magyar erdélyi 80,219, mokány vagy riska 1430, pirostarka 733, borzderes 64, egyéb színes 173, bivaly 5025 darab.

Ló: mén 1 éves 320, 2 éves 207, 3 éves 71, 3 éven felül 60, kancza 412, 2 éves 453, 3 éves 477, 4 éves 473, 4 éven felül 4737; herélt 1 éves 83, 2 éves 223, 3 éves 359, 4 éves 472, 4 éven felűl 4802, összesen 13,149. Szamár 733, öszvér 43, kecske 12,614, sertés 98,030, júh 103,551, baromfi 343,093, méhcsaládok 9704.

A gazdaságok száma legtöbb: Kémeren 515, Sarmaságon 465, Menyőn 425, Zilahon 962, Tasnádon 653, Krasznán 536. A gazdaságokat művelési ágak szerint tekintve, legtöbb szántóföld van: Tasnád-Szántón 4030, Tasnád-Szarvadon 3847, Nagyfaluban 3602; kert: Nagyfaluban 326, Egerbegyen 255, Hidvégen 254, Somlyón 246; rét: Tuszán 1821, Csizéren 1611, Perjén 1604, Zilahon 1736; szőlő beültetve: Péren 100, Tasnádon 54, Almás-Balázsházán 29, Zilahon 78, Somlyón 58; szőlő parlag vagy kiirtott: Magyar-Csaholyban 266, Kémeren 262, Nagyfaluban 230, Somlyón 617, Tasnádon 510, Zilahon 268; legelő: Szilágy-Kövesden 1489, Oláh-Csaholy 1390, Tasnád-Szántón 1389; erdő: Kegyén 5626, Felső-Szivágyon 5228, Hadadon 5075; nádas: Ér-Káváson 99, Hadad-Győrtelken 70, Somlyó-Csehiben 45; nem termő terület: Zilahon 663, Kendermezőn 497, Kémeren 423. A gazdaságok kerületéből. Tulajdon birtok: Hadadon 9055, Kegyén 8884, Zilahon 8394; haszonélvezeti birtok: Szamos-Nagy-Goroszlón 1053, Tasnád-Szántón 743, Zilahon 603; haszonbéres birtok: Tasnád-Szántón 4001, Felső-Berekszón 3735, Korondon 2597. Gazdaságok száma. Épületbiztosítással tűz ellen: Zilahon 398, Tasnádon 200, Pérben 114; gabona- és takarmánybiztosítással tűz ellen: Szilágy-Csehen 15, Ákoson 13, Érmindszenten 11; átalánybiztosítással tűz ellen: Náprádon 13, Alsó-Berekszón 9, Magyar Keczelben 8; jégkárbiztosítással: Menyőn 35, Zilahon 20, Alsó-Szivágyon 14. Gazdaságok iparvállalattal: Felső-Szivágyon 23, Hadadon 16, Bogdánházán 12, Perjén 12. Műtrágyát használó gazdaságok: Vármezőn 3, Boronamezőn 1, Magyar-Valkón 1, Petenyén 1. Igásfogatok: lófogat, egyes: Zilahon 44, Felső-Várczán 21, Kásapatakon 19; kettős: Zilahon 71, Krasznán 69, Perecsenben 49; hármas: Pérben 31, Szakácsiban 27, Tasnádon 18; négyes: Tasnád-Szarvadon 25, Ér-Káváson 21, Ér-Kőrösön 19; ökörfogat, kettős: Zilahon 117, Krasznán 76, Szilágy-Somlyón 64; négyes: Tasnád-Szántón 47, Kémeren 46, Hadadon 30; hatos: Pelében 6, Szamos-Udvarhelyen 4, Kraszna-Horváton 4; bivalyfogat: Zsibón 30, Hadadon 30, Felső-Kékes-Nyárlón 25; öszvér- és szamárfogat: Szilágy-Csehben 42, Zilahon 37, Ördögkúton 16; tehénfogat: Kémeren 159, Krasznán 111, Nagyfaluban 103. Gyümölcsfák. Almafa: Zilahon 23,203, Szilágy-Somlyón 7827, Krasznán 6363; körtefa: Zilahon 8162, Érmindszenten 1735, Szilágy-Somlyón 1695; cseresznyefa: Zilahon 4402, Kémeren 1766, Ballán 1547; meggyfa: Zilahon 3317, Krasznán 2672, Varsolczon 2024; őszi baraczkfa: Zilahon 10,393, Szilágy-Somlyón 6324, Sarmaságon 1670; kajszin-baraczkfa: Zilahon 1842, Szakácsiban 1452, Szilágy-Somlyón 500; szilvafa: Zilahon 42,794, Kémeren 32,520, Zoványon 31,539; diófa: Zilahon 6423, Szilágy-Csehben 2193, SzilágySomlyón 1415; mandulafa: Szilágy-Somlyón 64, Érmindszenten 50,

Tasnádon 41, Zilahon 41; gesztenyefa: Szilágy-Somlyón 122, Szakácsiban 93, Nagy-Bajomban 50; eper- (szeder) fa: Kárásztelken 6296, Ippon 3224, Hadad-Győrtelken 3073 darab. Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves Zsibón 58, Seredenben 56, Zilahon 34; 2 éves: Zsibón 32, Seredenben 31, Pecselyben 14; 3 éves: Zsibón 15, Seredenben 11, Nagyfaluban 9; 3 éven felül: Krasznán 24, Mosóbányán 22, Köődön 17; üsző, tehén 1 éves: Kémeren 198, Zilahon 163, Zsibón 143, Krasznán 141; 2 éves: Zilahon 86, Tasnád-Szántón 80, Magyarpatakon 71; 3 éves: Kucsón 138, Tasnád-Szántón 120, Gyümölcsénesen 76; 4 éves: Tasnád-Szántón 72, Peérben 69, Halmosdon 69; 4 éven felül: Zilahon 457, Kémeren 434, Nagyfaluban 390; tinó, ökör 1 éves: Kémeren 174, Sarmaságon 106, Perecsenben 104, Zoványon 104; 2 éves: Tasnád-Szántón 167, Krasznán 94, Szilágy-Csehben 88; 3 éves: Nagyfaluban 173, Tasnád-Szántón 124, Krasznán 94; 4 éves: Krasznán 129, Tasnád-Szántón 94, Kémeren 90; 4 éven felül: Zilahon 290, Kémeren 252, Krasznán 228, összesen: Tasnád-Szántón 1401, Krasznán 1380, Zilahon 1357; az összes állományból: magyar erdélyi: Tasnád-Szántón 1401, Kémeren 1350, Krasznán 1230, Magyarpatakon 597, Hármaspatakon 272, Zilahon 158; pirostarka: Kucsón 125, Zilahon 118, Szilágy-Somlyón 100; borzderes: Kődön 18, Menyőn 15, Alsó-Bánban 6; egyéb színes: Szilágy-Somlyón 45, Szamos-Széplakon 17, Görcsönben 13; bivaly: Zsibón 206, Magyar-Keczelben 148, Hadadon 144; ló összesem: Pérben 302, Szilágy-Csehben 289, Zilahon 282; szamár: Szilágy-Csehben 142, Zilahon 66, Szilágy-Somlyón 32; öszvér: Szilágy-Somlyón 9, Magyar-Egregyen 7; Zsibón 6; kecske: Vármezőn 454, Nagy-Bajomban 294, Meszes-Szent-Györgyön 278; sertés: Zilahon 3404, Nagyfaluban 2719, Szilágy-Csehben 2537; júh: Egerbegyen 3178, Peérban 2910, Hadadon 2278; baromfi: Zilahon 7588, Pérben 7188, Krasznán 6815; méhcsaládok: Zilahon 219, Szakácsiban 186, Peérban 180.

-A Szilágy gyümölcsei közül Kőváry nagy mennyisége és jóságáért a cseresznyét s szilvát emeli ki, az előbbi hazája Bürgezd, az utóbbié Vérvölgy.

-Az érmelléki részen nagyban termesztenek dohányt.

-A dohánytermesztéssel 1840 előtt is foglalkozott az Érmellék, sikerrel termesztett dohányukat gyárakba adták vagy a debreczeni királyi dohányraktárba rakták le. A vármegye más részén nem igen termesztettek dohányt, de az érmellékin kívül a diósadit s a muskotálydohány néven termesztettek közül a felsőszoporit dicséri Kőváry.

-A „jóhírű” borok közé a szilágyságiakat, teszi; a szilágyságiakat erejükért és testességükért dicséri, kiemelve a tasnádi és sződemeteri tételeket – minden bizonnyal a híres Bakatorokat, amelyet barátja, Széchenyi is fogyasztott.

L .Ambrus

-Egy 1600-diki decimaljegyzék szerint Kraszna vármegye ilosvai járásában a dézmabúza 728 gl.s 20 m., ebből a decimatorok díja 20 gl., marad ő felségének 708 gl. Sarlópénz (mindössze 1 személy után) tesz 4 dénárt,

keresztyénpénz 13 személy után à 6 d., tesz 78 dénárt, a decimatorok az egész 82 krt letudták. Ebben a járásban méhdézma: 2. 1601-diki decimaljegyzék szerint Kraszna vármegye ilosvai járásában (Vaja, Bádon, Nagyfalu, Zovány, M.-Valkó sorolvák föl csupán) a decimalbúza tesz 192 kalangyát, ebből a decimatorok sallariuma 25 kal.; keresztyénpénz, à 6 dénár, 7 személy után 42 dénár, az eladott búza ára 5.88 frt. 1705-diki decimaljegyzék szerint Kraszna vármegyében más egyébféle gabona nem terem, csak búza, zab és alakor. Panaszkodnak, hogy az ellenség s a katonaság sokat eltékozolt. Az alakort a zabbal együvé rakták s a kevés tavaszbúzát is összerakták az őszbúzával; a keresztek 18 vagy 14 kévéből állanak. 16 községből 484 véka búza s 47 véka alakor s zab kerűlt be. Mindez a cséplőrészen kívül, a helységbelieknek kiadták az ebédvékát is. A dézmás leszámította a maga illetékét s így búza 460, abrak 47 véka maradt «ad solvendum». Az abrakot nagyon eltékozolták minden helységben a resolutio alkalmával; a búza is némely helyen, mint Nagyfalun, Karásztelken s Varsolczon «meghányattatott». Valóságos dolog – mint megjegyzik – hogy e vármegyében igen gazos élet szokott teremni. A gazt ki kellett belőle választani s 37 véka ment kárba, maradt megőrlésre 423 véka s administráltatott a zilahi prófuntházhoz liszt 405 véka, a vámban is elmehetett a megőrléskor 19.

-1791-ben a gubernium a krumpli termesztését ajánlja Közép-Szolnok vármegyének s a termesztés módjának leírását nyomtatásban meg is küldi.

-A czukorkrumplit Zilahra legelőbb Gyarmati Sámuel dr. hozta be (feltehetően cukorrépa)

-A XVIII. század közepén Közép-Szolnok vármegye a kárttevő állatok pusztítása iránt ekként intézkedett: Minthogy a kárttevő madarak és egerek nagyon elszaporodtak, elhatározza a vármegye, hogy minden egyes mágnás 1000 madárfőt szedetni tartozzék, a mihez a mágnások hozzá is járúltak. A nemes emberek és a tiszttartók százat-százat szedessenek és azt a jövő aratásig a szolgabírónak beszolgáltassák egy forint büntetés terhe mellett, melynek fele a római katholikus, fele pedig a református papoké legyen. A parasztok minden háztól ötven-ötven verébfőt adjanak be, tizenkét forint büntetés terhe mellett; nem szabad lévén ebben brutálisan büntetni. Ez időből írja Bél M., hogy (1753.) madár- és vadállománya Közép-Szolnok vármegyének kivált a sűrűbb erdőségekben roppant nagy, annyira, hogy szabad vadászattal kell őket irtani, nehogy a földek és szőlők mívelésére is veszedelmessé váljék.

-Ugyanez időtájt a napszámárakat is szabályozza. Nagy visszaélések történtek a nyári munkások dolgában, «kik maguk szabnak meg maguknak érdemük felett való napszámot, mintha most az országban bővebben volna a pénz. Ebből a gazdáknak tetemes káruk, a magistratusoknak pedig sérelmük származik. Hogy tehát ebben a dologban is a jó rend megtartassék, az időnek vagyis a nap hosszúságának vagy rövidségének tekintetbe vételével a mostani hosszabb napra a következő napszámok állapíttatnak meg: Jó kaszásnak a gazda kenyerén 24, maga kenyerén 30 dénár. Alábbvalónak a gazda kenyerén 21,

maga kenyerén 27 dénár. Jó kapásnak vagy férfigyüjtőnek gazda kenyerén 15, maga kenyerén 21 dénár. Boglyarakónak gazda kenyerén 18, maga kenyerén 24 dénár. Aratónak, még pedig kévekötőnek gazda kenyerén 18, maga kenyerén 24 dénár. Jó aratónak gazda kenyerén 15, maga kenyerén 21 dénár. Alábbvalónak gazda kenyerén 12, maga kenyerén 18 dénár. A rövidebb napok eljöttével pedig egy-egy polturával csökken mindenféle napszámosnak a napszáma. Melyet, hogy 12 forint visszavonhatatlanúl behajtandó büntetés terhe mellett megtartsanak, azt a járási szolgabírák késedelem nélkül tudtokra adni el ne mulaszszák»

-Hont vármegye küldötteinek összeírása szerint Közép-Szolnok vármegyében 1715-ben 1172 kapás szőlőföld volt, 1720-ban pedig 4128 kapás; az egész terület legnagyobb részt a magyar lakosság birtokában. Egy kapás föld általában két cseber bort adott, s egy-egy cseber ára egy és fél forint volt rendesen. A zilahi és fürményesi bor cseberje 1 frt 65 dr volt, csupán egy csebret adott egy kapás föld. A pelei, szilvási és sződemeteri szőlők ugyancsak egy csebret adtak, az ára egy forint volt. 1715-ben 148 kapás volt nemesek vagy nem helybeliek birtokában, 1720-ban pedig 280 1/2. A krasznai viszonyok hasonlók. 1715-ben 1000, 1720-ban 1987 kapás volt a szőlőterület. A termés rendesen két cseber, egyes falvaknál olykor nyolcz. Ez helyi cseber, melyben 16 pozsonyi itcze volt csupán s egy ilyen cseber 15–17 kr. volt mindössze. Egy igazi pozsonyi cseberbe való bormennyiség azonban két forintba került.

-Az 1715-diki összeírás szerint Közép-Szolnok vármegyének egy évi átlagos bortermése 8256 cseber. Kraszna vármegyének egy évi átlag szerinti bortermése 3974 cseber.

-Rettegi többször említi a szilágysági szőlőket. Így: «Végeztük el, Istené a dicsőség, ezen 1760-dik esztendőt is házam népével együtt jó egészségben, felettébb való kár s betegség nélkül, jóllehet sok változásokon s egyéb kedvetlenségeken mentem által, mivel ezen esztendőben felette megszoríttattam perceptorságbeli liquidatiomnak ex (s) olutiójára; a nagykrisztolczi porczióját is gyermekeimnek az idén váltották ki e. c. t.; ugyancsak ezen esztendőben szerzettem én is Zálnokon négy sellért, ötödfél házhelyet, egy jó darab szőlővel együtt, melyet ha művelhetnék, nem lenne károm benne».Az 1761-diki bortermésről ekként emlékezik: «Eltelék ez 1761-dik esztendő is Isten kegyelmességéből, mely is nem mondathatik sovány esztendőnek, mivel a gabona, kivált a búza mindenütt bőven termett, törökbúza nem mindenütt, hasonlóképen széna is némely helyeken igen-igen kevés, bor pedig a Szilágyban nagyobb bőséggel s jobb mint tavaly, még most is meg lehet hármával egy forinton venni mindenütt».Ugyanő a szilágysági borról, a szőlő mívelésének módjáról s egyéb gazdasági dolgokról még ezeket írja: «Istennek kegyelmességéből eltelék ez az 1763-dik esztendő is. Mit írjak iránta, alig tudom, mivel mind az időknek, mind az dolgoknak állhatatlanságát, változandóságát egyszer sem tapasztaltam úgy és olyan formán. A mi a dolgokat illeti, a mint feljebb is fogtam említeni, sokféleképen változtak. A mint

megírtam, a mit győztem, az idők is úgy folyának, hogy némely helyen szárazság volt, némely helyen pedig elég a termés is, ahhoz képest néhol bőven termett búza, törökbúza, mint a Szamos mellékin; széna szintén úgy, mert a mi földünkön elég van; a Mezőségen s a Nagy-Szamos mellett kevés bor, a Szilágyban egész a Marosig kevés és savanyú, a Küküllők mellékin bőv és jó; a gyümölcs az egész Mezőségen, a hol csak volt egy gyümölcsfa, nagy bővséggel termett, nálunk s az egész Szilágyban nem volt, hanem Giro(l)tban oly bőv volt kivált a szilva, hogy majd az ágak letördelőztek a termés miá; itt ezen a plagán seholt sem volt. » 1764-ben búza mindenfelé bőven termett, úgy széna is, a törökbúza nem mindenütt ment perfectióra, hasonlóképen a szőlő is nem volt igen termett, s nem is ért meg úgy, a mint kellett volna. A borok savanyúk, kivált ide be Erdélyben, Magyarországon s a Szilágyban is némely helyeken a tőkére mivelt szőlők jobban megértek, de ragyásak voltak .

-A magasabb oldalakat szőlőhegyek erdeje teríti be, – mondja Kőváry 1840-ben – oly nagy mértékben, hogy a Réz alján kívűl az egész Szilágy ide fordítja minden erejét. «Bora jó, de sok csak gondos mívelés után terem», ezt a gondos mívelést azonban nem adja meg igen sok termesztő, úgy, hogy némelyik «csak a természet ingyen kegyelméből szűr». A szőlőt többféleképen művelték: tőkére s karikára; «néhol el sem fedik, még sem féltik a fagyástól, mint az erdélyiek». Legjobb bor terem az Érmelléken, különben híresebbek a szeődemeteri, somlyai, ballai, paczali, tasnádi, kelenczei és gardánfalvi. Ezeket emeli ki Kőváry. A szőlőfajok közül a «piros bakatort» említi, mint a minél kedvesebb ízű szőleje alig van Erdélynek. Nem kerűlte ki írónk figyelmét a szilágysági szüret sem. A sok szőlőhegyért – úgymond – aztán szüretje is igen sajátságos. Megnyílnak a szőlőhegyeken a házak, recsegnek, csattognak az éhes pinczék és szomjas sajtók. Megérkeznek a vidéki birtokosok, erdélyi és magyarországi borkereskedők, a kik összevásárolják a bort. «Ekkor megnépesednek a szőlőhegyek, a falvak mintegy kihalnak, a Magura ormai pompás sétányokká s utczákká válnak s ha égés támad a falvakban, alig marad ember, a ki fölkiáltson».Azóta szép hegyeink sorra elpusztúltak, de lassanként újra betelepíttetnek, hogy újra feltámadjon a hegyek eleven élete.

-A mértékeket illetőleg az 1588 deczember 8–23-diki medgyesi országgyűlésen azt határozták, hogy «Magyarországban, Kraszna és Közép-Szolnok vármegyében a kolozsvári köböl és ejtel mérték tartassék»

-Az 1622 május 1–23-diki kolozsvári országgyűlés azt rendelte, hogy Kraszna és Közép-Szolnok vármegyékben is az itczét és vékát a váradihoz szabják .

-Ilosvai Selymes Péter idejében sovány jelzője volt Szilágyországnak. A hegyesebb vidékek lakói egyébként is rá vannak utalva, hogy a mezőgazdaság hiányait egyéb megélhetési móddal pótolják. «Bővölködik e föld sok szelíd barmokkal, erdőkön s mezőkön legelő vadakkal», mondja a tizenhetedik század második felében élt egrespataki verselő pap.

-A sertéstenyésztésre már maga a természet ösztönzi a birtokosokat, «midőn rengeteg erdein a tengermakkot oly bőkezűleg szórja szét». De a birtokosok ki is használják ezt, mert az apróbb birtokosok is annyi sertést tartanak, hogy csaknem mindegyiknek van külön csordája s «bár makkoló erdeje nincs mindegyiknek, a telet mégis gazdaságosan lábolják át, mivel darabját egy pengő forintért rendszerint makkra bocsátják s azon pár sertés, mely két pengőért telelt, majd 30–40 pengőn kél el!

L.Petri Mór Szilágy

Tövishát , 1873. május 15.

Szükségesnek tartom előre megjegyezni, mikép a „Tövishát" Középszolnok megyének a „Szilágy" vize által öntözött völgye s azt határló hegyek által képezett mintegy 10 mértföld területü része, megáldott jó föld, termékeny szőlők és dús erdőségek által. Itt már 23 nap óta pár nap kivételével folytonosan esik. Az utóbbi fagy alkalmával szőlőnk az egyes védett pontok kivételével, teljesen elfagyott, azonban az alvó szemek gerezdes rügyekkel vernek ki, s ha meleg napok lesznek, még termés remélhető; korai gyümölcsünk semmi, télire némi kilátásunk van, s bátran elmondhatni, hogy ez utóbbi fagy összes termelésünk 20°/o-át vette el, mert csak Zilah városának szőlő és gyümölcsben egy fél millió forint kárt tett.

Tövisháti. -

- A háború újabb feladatok elé állította a magyar mezőgazdaságot is. Ebben a kirendeltség is részt vett. A háború második évében a kirendeltség azzal terjeszti fel Buchwein Béla magyar királyi Gazdasági felügyelő megjutalmazását célozó javaslatát, hogy „a Szilágy megyei gazdasági felügyelő a román támadást követőleg 1916 őszén teleltetés céljából 2381 darab igás, fejős, növendékállatot vett át mely a hosszú úttól, az őszi hideg esőtől, száj és körömfájástól, végpusztulástól volt fenyegetve. Körültekintően és fáradhatatlan munkájának köszönhetően az állatállomány megmaradt (az előirányzott teleltetési díjakból kb. félmillió koronát takarított meg és az állatállományt kifogástalan állapotba juttatta).” Buchweint a polgári hadiérdemkereszt III. Fokozatával tüntették ki és 1000 korona rendkívüli munkadíjjal jutalmazták.

L.Fehér vagy tarka

A láthatár keleti szélén
A Meszes terpeszkedik
Mint begörbitett kard a
Rézzel együtt úgy ölelkezik
E két hegység vonulata e tájnak háttere,
Gyermekkorunkban azt hittük, hogy ott van avilág vége.

Délnyugat felé
Tiz templom tornya látszik
Előtérben lent a völgyben

A Berettyó kígyózik
Melynek mentén szénaboglyák
Százai sorakoznak.
Arról lengedező szél

L.Major Miklós

Szilágy-Somlyó. Tisztelt szerkesztő úr!

Utóbbi levelemben Ígértem volt, hogy a nemzetközi borvásárra vonatkozó adatokat megszerzendem és közlendem. Miután a kivánt adatokat a megyei szolgabirák szívességéből szerencsés voltam megnyerhetni, közlöm azok alapján a következőket: Krasznamegyében 38 községben míveltetik a szőlő, részint tőkére, részint csapra, részint karikára, részint csapra és karikára vegyesen. A magasabb hegyeken, minő a Magura, melyet mintegy önálló hegyet Szilágy-Somlyó, Badacson, Győrtelek, Újlak, és Somlyó-Csehi községei használnak szőlőmivelésre, s mely hegynek legkedvezőbb vagyis éppen a déli oldalát Szilágy-Somlyó használja s azon körülbelől 500 holdnyi területen míveli a szőlőt, de kizárólag csak rövid csapra metszve, éppen úgy a többi négy község is. A Krasznamegyei 38 bortermelő községnek azon területe, melyen szőlejét míveli, 1600 □ ölével számítva 4600 holdat teszen, de bortermése általában a tőkés mivelésnél 8 — 16 akónál, a karikás és vegyes mivelésnél pedig két annyinál többre nem számitható. Daczára annak, hogy az 1874-iki bortermést bécsi és pesti borkereskedők nagy részben megvásárolták és el is szállították, mind a mellett még tetemes készlet maradt a megyei bor termesztőknél, jelesen :

A jelzett bormennyiségeket lásd falvanként.

!!!! Ősszbormennyiség a megyében összesen: 14,164 akó .

A fennebb névszerint elősorolt egyének üdvözlik a nemzetközi borvásár eszméjét és óhajtják annak létrejöttét, kijelentvén, hogy abban résztvenni kivánnak. Mielőtt levelemet bezárnám, mint különös és figyelemre méltó dolgot nem hagyhatok érintetlenül, s ez a lefolyó télre vonatkozik. Ugyanis f. é. január 27-étől kezdve e mai napig folytonosan hó boritja e vidéken a földet, s ha rendkívüli idő nem áll be, még ma is oly vastag a hóréteg a földön, hogy annak lassú elolvadása 10 —14 napig is eltarthat. Itten tehát nem ette meg a farkas a telet, azonban, hogy mi következése lesz ennek a tenyészésre, őszi vetésre, gyümölcs- és bortermésre, miután a hideg a 19 R. fokot is elérte, időközönkint pedig lágy idők, sőt esőzések is voltak, melyeket ismét kemény fagy követett, azt előre tudni nem lehet ugyan, de okunk van aggódni a kedvezőt nem reménylökkel. De ne jósoljunk rosszat, inkább reményeljünk jót, ugy is jutott már elég a roszból. Fogadja tiszteletemet Hube r t h Iván.

-A megyében 1897 áprilisában 6 fedeztető állomás 15 ménnel működött.

L. Köztelek

-Borászati és szölőszeti kiállítás az 1885. évi budapesti országos kiállitáson:

-Mint érmelléki kiállítók szerepeltek : Tisza Kálmán finom kágyai bakarjával; Pejacsevich Arthur grófné és Heley János tasnádi bakarjával; Kremer Fülöp pedig diószegi 1880—1882. évi bakator boraival.

L.Borászati 1888 szeptember

-A Felső-Berettyómente a 19. században mindenekelőtt gabonatermesztésével (búza, árpa, rozs), szőlő- és gyümölcstermesztésével és nem utolsó sorban állattenyésztésével tűnt ki. A nagymúltú állattartás (Nagyfalu, Zovány) alapjait korábban a Réz nyújtotta makkoltatási lehetőségek (sertés) és a kiterjedt marhalegelők (főleg az erdőirtások után) képezték. Az állattartás terén a berettyómenti falvak bizonyos szakosodást mutattak, így pl. Nagyfaluban és Zoványon eladásra ökröket hizlaltak. Hasonló szakosodás figyelhető meg a növénytermesztés területén is. Habár nagyrészt gabonatermesztő vidék volt, egyes falvakban, ahol kedvezők voltak a termelési feltételek, szőlőt (Nagyfalu, Zovány), cseresznyét, szilvát (Bürgezd), kajszibarackot, almát (Bagos, Alsóvalkó) is termesztettek. Az állattenyésztés fejlettségét jelzik sokhelyütt a nagy istállós csűrök és szénatartók (Nagyfalu, Zovány, Borzas).

-A magyarság itteni megtelepedése idején a Krasznamentével együtt a Csolt-Vata nemzetség nyári legelőterülete volt.

-a Rézalját alkotó falvak: (Felsőszék, Paptelek, Felsővalkó, Váralja, Füzes, Jáz, Gyümölcsénes, Halmasd, Ellyüs, Detrehem, Alsó- és Felsőkaznacs, Cserisa, Márkaszék)

-Szabó Miklóstól, akit faluja (Szilágybagos) krónikásának és kiváló versfaragónak tartott. A táj keretét (a Berettyómentét) az alábbi versben fogalmazta meg:

-Meggyőződhettünk a fönnebbiekből arról is, hogy a sóvári alma névre, hazai gyümölcsészetünk irodalmában legtöbb joga lett volna azon almafajnak, mely központul véve a Szilágyságot hazánk éjszak-keleti részén, több megyében ezen név alatt ismeretes és ezen név alatt van elterjedve: de ezen almafaj az irodalomba már előbb Daru alma név alatt lőn bevezetve és magyaros Daru alma nevezet alatt még akülföld gyümölcsészeti irodalmában is megismertetve.

A szilágysági sóvári alma, melyet én jóval később ismertem meg, mint a Daru almát, most már csak a Daru' alma hasonnevei közt szerepelhet, mert egy, még senki által le nem írt almafájnak csak az lehet a törvényes, jogos neve, amit annak az irodalomban első leírója adott. Arra, hogy a Daru alma-nevet, mely már csaknem világszerte ismeretessé lőn, megszüntessük és a Sóvári alma hasonnevei közé degradáljuk, szükséges volna, hogy a sóvári alma napnál világosabban bebizonyítsa, hogy mi jogon nevezik őt a Szilágyságban sóvári almának és mért nem nevezik ott is Daru almának? de ezt bebizonyítani, sajnos! lehetetlen többé; mert a sóvári alma örökre elvesztette keresztlevelét és, ha volt útlevele egykor; örökre elvesztette azt is.

Most már a Sóvári elnevezés egy, értelem nélküli szónál többre nem becsülhető: de rajtunk áll, hogy azt egy, olyan szónak vegyük, mely alatt hazánkban a legkitűnőbb, terjesztésre legméltóbb, olyan még le nem irt, hazai almákat értsünk, melyek közt, a -sóvári - közös nevökön kivül, egyéb rokonsági kapcsolatot többnyire fölösleges is volna keresnünk; mert ily kapcsolatot aligha találnánk.

Ilyen értelemben használom én is a sóvári-szót, midőn Nemes-sóvárit és Beregi-sóvárit emlegetek.

L.Berecki Máté I.

Birtok-árverés.

1899. január hő 12-én a tasnádi járásbíróságnál Szilágy -megyében, Felső-Szopor, Alső-Szopor és Szakácsi községek határában fekvő, igen jó minőségű szántó, rét, erdő és legelőből álló körülbelül 1210 cat. holdnyi nemesi birtok uri lakkal együtt birói árverés utján fog eladatni. A részletes eladási feltételek és egyéb felvilágitások Dr. Csengey Gyula ügyvédnél (Budapest, V., Bécsi-utcza 6.) megtudhatók.

L.Köztelek 1899 január 7

A megye lakossága leginkább őstermeléssel foglalkozik. Erre indítják földjének természeti tulajdonságai, éghajlata s általában úgy földrajzi helyzete, mint földtani alakúlása. Hegyi legelőin kitűnő fű terem, tág völgyeiben dús kalászok hullámzanak. Dombos dűlőin, kisebb-nagyobb térségein igen jó termőföld mozdítja elő a mezőgazdaság minden ágát és folytonos fejlődését.

A Szilágyság szőlője és bora kapós volt, míg gyönyörű szőlőültetvényeit a fillokszera tönkre nem tette. Ma már ismét kezd föllendűlni a szőlőmívelés. Szőlőtermesztésre (a legmagasabb hegyeket kivéve) az egész megye terűlete alkalmas; a legjobb bort azonban az Érmelléken szűrik. Az érmelléki, nevezetesen a tasnádi bakator világhírre emelkedett. Asztali bora kiváló, jó a megye minden részének. A szőlőtermesztés mellett nagy a gyümölcstermesztés is. Zamatosabb, színre, alakra nézve szebb, egészségesebb alma, körte nem igen terem az országban. Szilágymegye a nemesebb faj-gyümölcsökön kivűl nagymennyiségű szilvát termeszt. A terjedelmes szilvások egész vidékeknek adnak jó jövedelmet. Kiváló jó és szép beszterczei, vagy más néven berczenezei szilvája, a melyet aszalvány vagy szilvaíz alakjában országszerte ismernek. Különféle szilváiból évente nagy mennyiségű szeszt főznek. Terem továbbá sok és kitűnő diója, zamatos és szép cseresznyéje. De bármily kedvezők is a gazdasági állapotok, a kivitel csekély. Nagyobb kivitele a megyének csak a gyümölcsfélékből lehetne. Most félmillió forintot vesz be gyümölcsből évenként.

A szarvasmarha-, juh- és sertéstenyésztés itt igen nagy fontosságú. A megye kövér legelői, dús makktermő erdei a gazdasági állatok tenyésztésére önként kínálkoznak. Gyönyörűen fejlődő szarvasmarháiért az ország minden vidékéről járnak a kereskedők híres baromvásáraira (Szilágy-Cseh, Zsibó, Nagyfalu, Kraszna, Zilah, Égerhát). – A mi lótenyésztését illeti, a Wesselényi-

féle zsibói és görcsöni híres istállókat kivéve, alig van e tekintetben más említésre méltó tenyésztő telep.

A megye lakossága általában őstermelő lévén, az ipar terén feltűnőbb eredményekkel nem találkozunk. Az iparosok nagy része az úgy nevezett „magyar" mesterségekkel foglalkozik: varga vagy timár, csizmadia, szűr-szabó, szűcs és gubás. S valójában az ilyen iparos mind magyar. Ezek, ha iparuk révén egy kis pénzre teszek szert, földbirtokot, főleg szőlőt vásárolnak s idősebb korukban iparukkal fölhagyva, földmívelőkké lesznek. Az iparosok nagyobb része Zilahon, ezen kivűl Szilágy-Somlyón, Tasnádon, Szilágy-Csehben, Zsibón, Krasznán, vagyis a magyarság lakta nagyobb helyeken található. Zilahon rég idők óta foglalkoznak az agyagiparral, edény- és kályhakészítéssel is; de van a megyének egy tiszta magyar községe is, Deésháza, melynek egész lakossága ez iparággal foglalkozik s híres készítményeivel messze földre eljár. Mázos edényeik igen tetszetősek s régi magyar motivumok tünedeznek föl kezdetleges rajzaikban.

A gyáripar jóformán csak a szeszgyártásra szorítkozik. Van ezen kivűl gőztéglagyár, több cserép- és tégla-égető kemencze s meglehetős sok gőzmalom. Fölemlíthetők még a Szamoson álló hajómalmok; a Kraszna és Berettyópartjain jegenyések, fűzesek árnyában és a hegyi patakokon épűlt felűl- és alúlcsapó kisebb malmok, guba- és daróczszumánykallók s egy pár fűrészmalom a Réz-hegység szilaj kis patakjai mentén.

L .Az Osztrák-Magyar

Erdő - e l a d á s .

B á r ó B á n f f y A l b e r t választói lakos magántulajdonát képező, Szilágymegyében Füzes-Paptelek, K r a s z n a - T ó t h f a l u , Jaáz, Tusza-Felső-Szék községek határain mintegy 2577 hold ös-bükk-erdő f á ja s z a b a d kézből eladó. Felvilágosítással szolgál az u r a d a l m a k i g a z g a t ó s á ga Választóton, posta: helyben.

L.Köztelek 1900 július 25

-Tejértékesítő hálózat kiépítéséhez szükséges tejgazdasági gépek és eszközök bejelentése (benne: Szilágy és Szolnok-Doboka megyék különféle tejüzemeinek [sajt-, vaj-, tej-, túróüzemek] térképe)

-Szilágy vármegyei községi legelők javítási munkálatai.-1944-

L.M.O.L.

Szilágy megye falvai

Almás-Balázsháza:

-Az erdélyi rendek adománylevele, mellyel Wass György fiát: Ferencet kárpótolják a Mihály vajda által elvett és id. Csáky Istvánnak adományozott Balázsházáért a Doboka vármegyei Mikolával és a Torda vármegyei Alsóköhérrel –1600-

-említés balázsházai malomról és telkekről (1722–1730).

L.Valentiny-W'Kovács András

-1593 márczius 28-dikán Wass György nyeri a birtokot Báthori Zsigmondtól egészen. 1594 szeptember 4-dike előtt Bornemissza Anna átengedte Almás birtokát tartozékaival együtt Csáki Istvánnak, ki viszont itt enged át ugyanannyi jobbágyot, még pedig a magyarokért magyarokat köteles adni.

-1630-ban Katalin, fejedelemasszony Zakariás Istvánné Básti Annát erősítette meg a birtokban, mint a kinek ősei is birták azt. De úgy látszik továbbra is érintetlen marad a Csákiak joga, mert 1837-ben főbb földesurai, mint Józsika báró, Molnár, Geréb, Cserei, Henter nemesekkel együtt a Csáki jogon birtokolnak, a kik mellett Rédei gróf, Korbács, Felszegi nemesek még a birtokosok.

L.Petri Szilágy

-1869-ben 16 hold szőlője volt.

L. Csávossy

Almástamási

-1850-ben kimutatott 21 fős magyar lakossága 1890-re 58 főre duzzadt, a 644 fős összlakossághoz viszonyítva.

-Egykor az Alszeghez tartozott, mára elrománosodott falu a középkorban a középlaki uradalom magyar jobbágyfaluja volt. 1660-ban a törökdúlás nagy vérveszteséget jelentett, a felgyújtott református templomban bentégtek az emberek.

L.Wikipedia

Almásszentmihály

-1400-as években birtokosok voltak itt a Szentmihályi, Gyulakúti, Nagy, Lovas, Tompa, Farkas, Jakab, Sámsoni, Polyák családok. 1522-ben Naghzenth Myhal Somi Gáspár birtoka volt.1552-ben Naghzenthmyhalon Bonyhai Dezsőffy László volt a birtokos. 1554-ben a település birtokosa Somy Anna volt.

-1658-ban a fennmaradt írások szerint még állt Szent Mihályról elnevezett temploma, a 17. században azonban a templom és a falu lakossága is elpusztult, ekkor kapta a puszta előnevet. 1730-tól görögkeleti vallású lakosok telepedtek le a faluba. Az 1900-as évek adatai szerint a régi lakosság emlékét a határ-, dűlő- és utcanevek őrzik, mint például: Magyar utca, Kis utca, Kisgána, Kosárvölgy.

L.Wikipedia

Egyszerű magyar nyomok. !!

Kiss Károly

-1820-ban itt komlót termesztettek.(Cziráky)

L.Besze Tibor

Alsóbán

Bán kettő van: Alsó és Felső-Bán, mind a kettő krasznavármegyei helység s a tizennegyedik században Valkó várának tartozéka.

-Előbb várbirtok később egész történelme folyamán uradalmi birtok.

-Egy 1567-ben kelt szerződés szerint, mely Bánfi Farkas és Bándi Bala János közt jött létre, Bala János 6 forintért zálogba vette Bánfi Farkasnak Alsó-Bán possessioban lakó Kozma Mihály nevű jobbágyát négy fiával, házhelyével és minden javaival .

-Felső- és Alsó-Bán birtokok és ezek határjárása, kimérése s negyedrészre osztása ügyében II. János király 1570-ben ítélőlevelet adott ki Mogyorói L. Bánfi Pál felperes számára Kis-Várdai Várdai Ambrusné Bánfi Petronella s mások, mint alperesek ellen.

-1573-ban a két birtokba be is iktatták Bánfi Pált s a határt megjárták s kimérték.

-1720-ban itt száraz földesüri malmot emlitenek.

-1808-ban Alsó-Bánról összeírták a gr. Bánfi, br. Bánfi, Boros, Lakatos, gr. Teleki, Balog és Nagy nemes családok tagjait, összesen 10-et. Ezek kezén volt összesen 68 antiqua és 24 nova jobbágytelek. A Balog-családnak nem volt semmije. Legtöbb telket bírt gr. Bánfi György (31 antiqua, 8 nova) és Boros Klára (11 antiqua, 7 nova) F.-Bánról pedig a gr. Bánfi, br. Bánfi és Lakatos birtokos nemes családok tagjait írták össze, összesen 4-et, a kinek kezén volt összesen 39 antiqua és 8 nova jobbágytelek. Legtöbb telket bírt gr. Bánfi György (24 antiqua, 4 nova) és br. Bánfi János (11 antiqua, 2 nova)

L.Petri Mór :Szilágy.

-1869-ben 11 hold szőlője van

L. Csávossy

Alsóegregy - Magyaregregy

-Egregy nevű helységünk kettő van. Mind a kettő Doboka vármegyéből való: Felegregy és Magyar-Egregy, mely utóbbinak kétségkívül Alegregy lehetett az eredeti neve.

-„Mostani nevezetét az Oláhok elnevezése szerént is hajdani magyar lakósaitól kölcsönözte ,kik 1705 a' Zsibói harcban haltak el."

-„…..a gabonát –különösen a' haricskát tisztán termi……."

- Erdeje tölgyes,bükkös,nyíres ….ahol számos sertést makkoltattak….."

-1837-ben, … M.-Egregy birtokosai régebben a Bethleni Bethlen grófok, majd Kendefi grófok voltak. Felegregy birtokosai pedig Iktári Bethlen, Kornis grófok, Inczédi báró, Korda, Simon, Biróné, Kabós, Dráveczki, özv. Linknerné, özv. Miklósné, Majthényi, Nagy, Hatfaludi, özv. Hatfaludiné, Biró, Ketheli, Csukás, Székely nemesek

L.Hodor Károly

-Felegregy hajdan M.-Egregyhez tartozott. Sőt Magyar-Egregyből szakadt el Ördögkút helység is, mint a hagyomány beszéli.

-„1722-ben Magyar Egregi határa két részre oszlott. Talaja a hegyek között nagyon sovány, vörösszinű, a lapályon azonban valamicskével termékenyebb, homokos és sárgaszinű. Trágyában szűkölködik; 4 és 6 ökörrel háromszor szántanak. Földjén megterem a kétszeres. Szénája erdei. Az Egregy

kiöntése gyakran okoz kárt e falunak. A malom földesúri területen áll. Erdeje csak tűzi használatra van. Fel Egregj határa szintén két részre oszlott: az egyik rész domb alatt terűl el, terméketlen, vörös talajjal; a másik lapályon és termékenyebb. Földjét 4 és 6 ökörrel kétszer szántják. Trágyában szűkölködik; az őszi vetés bővebben terem, mint a tavaszi. Szénája erdei. A malom a földesúr telkén fekszik. Erdeje tűzi használatra és építkezésre elegendő van. Ekkor Magyar Egregi faluban az összeírt 6 jobbágy, 6 zsellér és 4 udvari szolga kezén volt 16 egész és féltelek, 16 ökör, 21 tehén 10 borjú és üsző, 4 ló, 18 juh és kecske, 44 sertés, 92 köblös szántóföld, 32 köböl és 1 metreta (mintegy 39.39 l.) őszi vetés, 9 köböl és 3 metreta tavaszi vetés; termett itt a megelőző 1721. évben 40 kalangya búza, 24 kalangya zab, árpa és alakor, 15 kalangya kender és len, 5 metreta kukoricza és 31 szekér széna."

-1895-ben Magyar-Egregy gazdaságainak száma 109. Területe 3755 katasztrális hold, a melyből erdő 1647, szántóföld 806, rét 609, legelő 534, kert 14, terméketlen 145 hold.

Magyar-Egregy határrészei: Şes = Sësz (róna), Dosul şi Faţa Csukásului = Doszul si Fáczá Csukásuluj (Csukás háta és felülete), Valea Ciumernii = Váljá Csumernyij (Csömörlőpatak), Dosul lui Corb Juăn = Doszul luj Korb Jiuen (hasonnevű egyén háta), Dealul Ghilii = Gyálul Gilij (Ghila nevű egyén dombja; ghila különben = teke), Dosul Rusuluj = Doszul Ruszuluj (az orosz dombja), Dealul Bětrânului = Gyálul Botrinuluj (az öreg domb), Cetate = Csëtátyë (vár), Valea Seacă = Váljá Száká (száraz patak), Eclesie = Ëklëzije és Klëzsijë (egyházi vagyon), Dealul Sĕcii = Gyálul Szecsij (kopár hegy), Sfaşie = Szfáşië (szelet), Valea Tresnii = Váljá Trësznij (Ördögkút-pataka), la Vaskapoae = lá Vaskapajë (Vaskapu), Dosul Plopilor = Doszul Ploptyilor (nyárfás hát), Zsárnó, Cer = Csër (cseres), Fireh, Între Hotare = Intrë Hotárë (határköz).

L.Petri Mór Szilágy

Megjegyzés : Mit lehet kiolvasni az 1900-as éveki, Petri Mór által közölt határnevekből.:

A határnevekből első tekintetre kiólvasható a magyar alapu elnevezések sokasága amelynek nagyon nagy része fordítás románra vagy egyszerű átvétel.

Pl. Doszul si fáczá Csukasului –a román név mögött a csukás szó elárulja a megnevezés eredeti magyar nevét-tehát fordítás.

-Válae Csumernyij –magyar név a szép Csömörlő patak-/feltehetően ősi magyar szó és elakadt patakot vagy eldugott, eltömötödő patakot jelent-

-a Gyálu Ghila szóban is magyar szót kereshetünk éspedig Kerekdomb alakban-ghila-bila= teke-/

-A román egyénről elnevezett határrész is arra utalhat ,hogy előbb más neve lehetett a határrésznek és csak azután lett román neve miután egy román tulajdonosa lett.

-A Doszul ruszului –az orosz dombja sejteti,hogy itt valamikor oroszok élhettek, mint őslakósok.

-A Gyálul botrinului-tipikus nagyon gyakran használt magyar elnevezés Erdélyben Öreg hegy néven-fordítás lehet.

-A Csetatye-vár, románok Erdélyben várat nem építettek soha.

Váljá száká-Száraz patak-tipikus erdélyi magyar elnevezés,

-Eklezije vagy Klézsie-Erdélyben csak a magyaroknak van eklézsiája, (latin =gyülekezet)……

V-áljá Tresnij-Ördögkút pataka milyen kifejező magyar neve lehetett valamikor ennek a pataknak.

Zsarnó-Hangzásban szláv szónak tünik ami a már meglévő Orosz domhoz kapcsolodhat. Zsarnó szlovákiai falu.

La Vaskapoaé-valamikor a falu határában vagy a faluban vaskapu is létezett- a vaskapu különben a vár tartozéka szokott lenni.Magyarból való átvétel. Doszul ploptyilor-Nyárfák megett-gyakori erdélyi magyar megnevezés,

Cser=magyarul cseres,magyarból átvett szó.

Fireh –valamilyen kitekert hangzású szó. A Zsárnohoz hasonló.

Érdekes, hogy az idegen hangzású elnevezések románul sokszor szlávos -nij –pl valea tresznij- végződéssel vannak leírva.Talán úgy is hangzottak. Szláv település lehetett.

Kiss Károly

-Magyar-Egregy mellett ütött először tábort Rákóczi, midőn aztán Zsibónál csatát vesztett.1551 aug. 19-dikén Izabella királynő Egregyen töltött egy éjtszakát, a mikor elhagyta Erdélyt s Zilahon át Tasnádra ment.

L.Petri Mór Szilágy

Alsófüld

Árpád-kori település. A 15. századra megjelennek a román betelepülők. Erre utal egy 1415-ös forrás, ami "Tres pos volahales Harumfyld"-ként említi. Szerepel a juhötveneddel adózók listáján is, ami ugyancsak románok jelenlétére utal. A Bánffy család az 1430-as években megszerezte a korábbi királyi vár, Sebesvár birtokát, a hozzá tartozó uradalommal, amihez Alsófüld is tartozott.

L.Wikipedia

Alsóhagymás

-Magyar telepítésű falú. A hagymás név már 1015-ben előfordul az oklevelekben mint kert név.,amiből arra következtethetünk,hogy nevét az egykor nagymértékben termelt hagyma után kapta. Oláhul Hezsmás.

L.Kádár József.Szolnok.

A román „hezsmás” megnevezésből mely magyarból történt átvétel , arra következtethetünk, hogy az eredeti hagymatermelők magyarok voltak.

Kiss Károly

- Hagymást kezdettől fogva a losonczi Bánffyak, mint a Lápos vidékének urai birtokolták. A Bánffy Dénes fiai közt 1325-ben megejtett osztály szerint Hagymás Bánffy Tamásnak jutott s egyszersmind az előbb Bogáthoz tartozó Polyán nevű rét és birtok is Hagymáshoz csatoltatott s ők adhatták el Pogány Istvánnak.

-1701–41-ben gróf Wass Dani és neje Mikó Ilona s másik fia György s neje Szentpéteri Erzsébettől való gyermekei Wass Samu és neje gr. Bethlen Róza, Wass Éva Kemény Sándorné, Erzsébet Nemes Gáborné, Wass Kata, br. Kemény Samuné s a Kemények gyermekei: br. Kemény András, Domokos, Károly, Kata birja..

-1768-ban gr. Wass Miklós a Dani fia és neje Teleki Ilona második neje Bánffy Krisztina s gyermekei Wass Kata Boldog Samuné, Eszter Mikó Károlyné s ezek gyermekei: Mikó Krisztina Bethlen Károlyné, Mikó Kata Székely Jánosné.

-1786-ban birtokosai: báró vargyasi Daniel István, gr. Wass Sámuel, özv. gr. Wass Miklósné Daniel Borbála

-1820-ban birtokosai: Ponajot Pálnak van 12 telke, br. Radák Ádámnénak 11, Vajna Istvánnak 9, gr. Dégenfeld Maximiliánné (szül. Teleki) 7, kily. Székely Jánosnak 7, gr. Bethlen Károlynak 4, br. Kemény Andrásnak 4, Fellegvári Andrásnak 2, gr. Wass Samuné gr. Bethlen Rozáliának 2 telke.

-1863-ban Telegdi Sámuel örökösei, özv. gr. Telekiné gr. Bethlen Eszter, br. Bánffy Albert, br. Radák István, Páll Mihály, Hodor Károly, Farkasné Hodor Mária, Simó Ferencz, gr. Mikó Kata özv. Székelyné, id. Daday Istvánné szül. Molnár részére úrbéri kárpótlást utaltak ki.

-Jelenlegi birtokosa 1898-ban Flórián Gergely, 180 h. vétel többektől és Telgedy Béla örökség és vásár útján.

L.Kádár József.Szolnok

- Ime nagyon a múltból visszatekintő magyar helynév elnevezés: La labu, (a lábnál-gyakori magyar helymegnevezés)Vadu Ciachi, Dosu Ciachi (az egykori Csáky tulajdonosokat rejti- 1577-79), tabla osoiului-malului osoiului (valamilyen oszlás szót rejthet), oltoian (oltovány szavunket rejtheti), madiarista (világos)

Kiss Károly

Alsókaznacs

-Kaznacs – Kraszna vármegyében – négy volt: Alsó-, Középső-, Felső- és Magyar-Kaznacs. Alsó-Kaznacsot másként Kis-Kaznacsnak is hívták (1587). Ma Alsó- és Felső-Kaznacs van.

-E helységek: A.- és F.-Kaznacs 1578-tól, Magyar-Kaznacs 1590-től tünnek föl, mint Valkó várának tartozékai…….

-1540-ben Magyar-Karnath szántóját Somlyói Báthori András a váradi káptalan előtt elcseréli a Nagyfalvi Losonczi Bánfi Miklós kolozsvármegyei Hódmező szántóföldjével.

-1551-ben L. Bánfi Tamás Magyar-Kaznacs birtokban egy elhagyott templom, Báthori András szántóföldje és Bánfi Miklós jobbágyának szántóföldje közt levő «Hosszú feljáró Föld» nevű hat hold szántóföldet Ippi Szakácsi Lukácsnak s utódainak ajándékozza hűséges szolgálataiért.

L. Kádár József Szolnok

-1720-ban itt száraz földesúri malmot emlitenek.

L.Petri Mór Szilágy

-1806-ban Alsó-Kaznacsról összeírták a gr. Bánfi, br. Bánfi, Orgovány, Vállÿ, Láposi, Kabós, Kolumbán, Szombatfalvi, Székely, Bideskuti, Ladányi, Egri, Guti, Izsák, Ajtai, Péterfi, Fogarasi, Marinka, Keresi és Margitás birtokos nemes családok tagjait, összesen 24-et. Ezek kezén volt összesen 3 adózó lakótelek; 29 lakott antiqua meg 20 lakott és 2 puszta nova jobbágytelek. Legtöbb telke volt gr. Bánfi Györgynek (2 lakott antiqua és 4 lakott nova).F.-Kaznacson a gr. Bánfi, br. Bánfi, Tisza, Izsák, Fodor, Kovács, Ladányi, Bideskuti, Orgovány, Pap, Péterfi, Kolumbán, Vállÿ, Fogarasi, Nagy, Lakatos, Láposi és Bordás birtokos nemes családok tagjainak (összesen 20) a kezén volt összesen 29 lakott és 1 puszta antiqua meg 24 lakott és 2 puszta nova jobbágytelek. Legtöbb telke volt gr. Bánfi Györgynek (6 lakott antiqua és 3 lakott nova), br. Bánfi Eleknek (3 lakott antiqua és 2 lakott nova) és Izsák Imrének (2 lakott antiqua és 3 lakott nova).

L. Kádár József Szolnok

Alsóvalkó

-A valkói uradalom alapjait 1249-ben fektették le, amikor IV. Béla király országbírójának,a Bihar vármegyében birtokos Geregye nb. Pálnak (1248–1254) adományozta Szilágyzovány, Szilágynagyfalu és Valkó falvakat.

L.Hegyi Géza

-Valkai vár…….

-Az oklevelek két Valkó nevű helységet említenek: Magyar- és Oláh-Valkót. Az előbbit egy ízben, 1523-ban városnak mondják. Ma is két Valkónk van, mind a kettő Kraszna vármegyéből való, ……..

-1373- Valkó birtokáról negyven sertést hajtottak el,……

-Magyar-Valkóra vonatkozólag elrendeli az 1643 ápr. 24–máj. 21-diki fehérvári országgyűlés, hogy ha nem volna hely a falu határán, a hol szánthassanak, legyen szabad más oláh falu határán is szántani, s abból ne tartozzanak dézmát adni.

-1676 nov. 19-dikén a magyarvalkói határon a Jáz mellett egy rétet, az oláhvalkói határon pedig hat hold szántóföldet emlitenek.

-1808-ban M.-Valkóról összeírták a gr. Bánfi, gr. Petki, br. Bánfi, Vai, Cserei, Pap, Nagy és H. Kis birtokos nemes családok tagjait, összesen 11-et. Ezek kezén volt összesen 2 curia, 81 1/2 antiqua és 30 nova jobbágytelek. Legtöbb telke volt gr. Petki Antóniának (27 1/2 antiqua, 2 nova); ezután következik gr. Bánfi György (1 curia, 22 antiqua, 5 nova) stb, O.-Valkóról a gr. Bánfi, gr. Petki, br. Bánfi, Vai, Cserei, Pap és Mada birtokos nemes családok

tagjait, összesen 7-et, írtak össze. Ezen családok kezén volt összesen 18 antiqua és 31 nova jobbágytelek. Legtöbb telke volt gr. Bánfi Györgynek (7 antiqua, 12 nova), gr. Petki Antóniának (3 antiqua, 6 nova), Cserei Farkasnénak (2 antiqua, 6 nova) stb.

-A két Valkó birtoklásának a története Valkó várát követi. az 1481-1795 közötti években.

-Magyar-Valkón a művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 30, 1720-ban 26 köblöst; rétet 1715-ben 11, 1720-ban 26 kaszást; szőlőt 1715-ben 14, 1720-ban 33 kapást .

-1895-ben területe katasztrális holdban:, l szántóföld 1252, erdő 616, rét 233, legelő 197, kert 87, szőlő parlagon 17, Szeszgyára van .

-Határrészei: Sovány, Nagy-rét, Felső-Sovány, Csup-oldal, Magyar-írtás, Rátonvölgy, Cseres, Diós, Tér.

L. Petri Mór Szilágy

-"Alsóvalkón még tartanak bivalyt, onnan lefelé csak elvétve."

L.Major Miklós

Bábony

-1720. körül Orosz Demeter (Demetrius Orosz) bábonyi hites falusbírónak (judex juratus) három társával tett esküjéből megtudjuk, hogy e tájt a falu a bánffyhunyadi katonai állomás számára négy szekér szénával tartozott

-1742-ben a jármos ökrök száma: 20. — Portio (adó)alá való marha: 33.

-Kaszálójukon terem 42 szekér széna,tengeri termésük: 8 szekér. A földet nem ganéjozzák. — termett 60 kalangya búza.

-Az anno 1669 die 15 Januarii kelt Losonczy Banffi Christoph uram örökségeinek regestromá-bam a kalotaszegi birtokok összeírása alkalmával ezt jegyzik fel: „Item. -— Bábonyon is vagyon egy puszta házhely szántóföldeivel, kaszálórétheivel, szőlőhegyével, erdeiével együtt az melyek Cshe [!] Georgyről maradtanak".

-Az osztozás alkalmával az almási nyíllal többek közt Bábony is gr. Csáky Józsefnek jut, de az örökös itt mindössze egy elpusztult malom-helyet, 1 holdnyi szárazföldet és 189 hold 734 öl erdőt kap.

-Annyi bizonyos, hogy a XIIL század végén a falu már magyar lakosságú volt. A magyarság itteni megjelenése még ennél sokkal korábbi időpontban történhetett Babony környéke ugyanis arra a területre esik, amelynek irányában a magyarság már a honfoglalás korában kitolta az általa birtokba vett terület határait

-„1666 –os összeírás alapján a Kalottha szegben lévő magyar falu, kinek zab-dézmája minden esztendőben az gyalui várhoz szokott járni: Babony,

L.Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

Régebben malmot is hajtott a Patak,……..

„…a Szöllők tetejéről”…határrész a faluban

A ház elötti kiskertben a következő virágok, találhatók: betonia (Petunia)

őszi rózsa (Callistephus .chinensis). Katalin rózsa v, krizantin (Crisanthemum sp.), szálvia, szalmarózsa, örögzöld (Vinca minor). ibolya (Viola odorata) gyöngyvirág (Convalaria majalis), búzavirág, görgina (Dahlia sp.)dálija (Dahlia variábilis), söprü, tátinkó (Antirrinum majus), kékliliom (Iris germanica), fehérlilijom (Lilium candidum), diszfű (Miscantus simensis) bözsike, v, buzdug, boldogasszony-virág, vijola (Matthiola incana). Csöngő v. őszirózsa (Tagetes vulgaris), kisasszonypapucs (Impatiens balsamina), romonyica (Chrisantheumum parthenium). magyarországi görgina (Dahlia sp.)nyári muszkáta (Geranium macrorrhizum), babarózsa (a Geránium egyik apró virágú faja) Németszekfű rózsa(Rosa sp)bokorrózsa.

L. Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

-1720 körül Orosz Demeter (Demetrius Orosz) bábonyi hites falusbírónak (judex juratus) három társával tettesküjéből megtudjuk, hogy e tájt a falu a bánffyhunyadi katonai állomás számára négy szekér szénával tartozott

-Egy 1742-ből való adóösszeírásból is néhány tanulságos adatot kaphatunk a községre nézve. …….Egész fő a helységben: 9. — A jármos ökrök száma: 20. — Portio (adó) alá való marha: 33…….. — Kaszálójukon terem 42 szekér széna. — Egy szekér szénára esik 30 kr. — Tengeri termésük: 8 szekér. — Egy szekértől fizetnek 30 kr.-t. — A földet nem ganéjozzák. — Termett 60 kalangya búza.— Egy kalangya búzára esett 7 1/2 kr. — Egy kalangya búza félterméskor 1 ½ vékát ereszt.

-Az anno 1669 die 15 Jánuarii kelt Losonczy Banffi Christoph uram örökségeinek regestromá-bam a kalotaszegi birtokok összeírása alkalmával ezt jegyzik fel: „Item. — Bábonvon is vagyon egy puszta házhely szántóföldeivel, kaszálórétheivel. szőlőhegyével, erdeiével együtt, az melyek Cshe Hl Georgyről maradtanak".

-Mikor és milyen körülmények között tűnt el ez a régi szláv lakosság a faluból, nem tudjuk. Annyi bizonyos, bogy a XIII. század, végén a falu már magyar lakosságú volt. A magyarság itteni megjelenése még ennél sokkal korábbi időpontban történhetett.

-E község középkori magyar voltára mutat az a körülmény is, hogy e helység 17 más nyugat-kalotaszegi faluval együtt még 1640 táján, sőt 1679-ben is azok közé a falvak közé tartozik, amelyekből minden ember (jobbágy), aki zábdézmát nem tud adni, 6—6 dénárt ad a gyalui várhoz mint olyan szolgáltatást, „kit keresztyén pénznek hínak". Keresztyén pénzt csak a magyar falvak fizettek, mert a görögkeleti szlávokat, vagy a ruméneket nem tartotta a középkor keresztyéneknek.

-E falvak sora a következő: 1. Sálvására (Sárvásár). 2. Zentelke, 3. Nyárszó. 4. (Kalota) Szentkirály, 5.Mogyorókereke, 6. Jákótelke. 7. Damos, 8. (Magyar) Valkó. 9. (Magyargyerő) Monostor, 10. Deréte. 11. Kemete (elpusztult község Bánffyhunyad mellett), 12. Ketesd. 13. Bábony. 14. Farnos. 15. Kis Petri. 16. (Gyerő) Vásárhely, 17. Sztána, 18. Bikalja (Magyarbikal).

-Régebben malmot is hajtott a Patak, ahogy a bábonyi magyarok nevezik,az öreg Eszes Jankó malmát.

-Az egyes telkek telepedésformája a jellegzetesen erdélyinek ismert forma. A szabályos (soros) falutelepülésnek megfelelőleg az egyes telkek és rajta a lakóház, meg a többi épületek elhelyezésében is a következő szabályszerűség tapasztalható: a ház szinte kivétel nélkül hosszanti tengelyével az utcára merőlegesen áll. A csűr az udvart úgy zárja be, hogy a ház tengelyére szintén merőlegesen, az utcával pedig párhuzamosan helyezkedik el. Az ól vagy a ház udvar felőli vége és a csűr közötti szabad helyen van, vagy a ház udvarra nyiló ajtajával szemben a telek másik oldalához lapul. Egészen szórványos eset az utcával párhuzamosan épített ól vagy kamra. A magyar telkeken e telepesedésforma a kizárólagos.

-A telken legalább két rész jól megkülönböztethető. Egyik a legtöbb esetben teljesen zárt udvar, a másik a teleknek gyümölcs-, veteméný- és széna-termesztésre alkalmazott része: a kert.

-A háznak az udvarra nyiló ajtajával szemben, vagy egészen elől, a leveleskapu mellett áll1 a nyári konyha ez tulajdonképpen egyszerű deszkatetővel fedett szabadtűzhely kenyérsütő kemencével és üstmelegítövel (katlan)? A gazdasági épületek közül ritkán hiányzik a disznóól: ahol ez nincs meg, nagy szegénységre lehet következtetni. Még kevésbbé hiányzik a tyúkól…….A disznó- és a tyúkól vagy a ház vége, meg a csűr közti részen helyezkedik el, vagy — ritkábban — a házzal szemközt, a telek másik oldalán.

-Az udvar legkiemelkedőbb épülete a csűr . Ennek elmaradása a legnagyobb szegénység jele. A csűr 2 vagy 3 részből áll……főggyéhez két oldalt egyegy zárt rész csatlakozik Az egyik rész az egyosztatú pajta (istálló), a másik, különösen a nagyobb csűrök esetében két részre osztott: egy gazdasági eszközök tartására szolgáló kamrát, meg egy gabonásfélét foglal magában.

Helynevek

-Szőlők teteje (a faluban 3 vincellér telep létezik), Kölesáj, Táblák,

L.Dr.Szabó T.

Bábonyban, a ref. evyházkerület birtokán a lókapára szerelt tóltögető ekével húzzák meg az elvetésre kerülő burgonyának a sorokat.

Antal István bábonyi gazdaifjú őszibúzát boronál.

L.Erdélyi gazda 1943 május 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Eszes Ferenc Jancsi

L. EMGE

Kós Balázs:Egy falu mezőgazdaságának rajza.Hitel 1936.

Bádon

Felső-, Kis-, Nagy- és Puszta-Bádon vagy Báldon.
Határát, ….., 1391-ben járják.

1808-ban Bádonból összeírták a Bányai, Nagy, Orgovány, Récsei, Virág. László, Tokos, Huszti, Dul, Kis, Árvai, Dobrai, Pap, Boros, Jakab, Fodor, Guti és Deák birtokos nemes családok tagjait, összesen 22-t. Ezek kezén volt összesen 36 1/2 antiqua és 13 nova jobbágytelek; Hengye nem nemes család kezén 1 antiqua. Legtöbb jobbágytelke volt Bányai Ferencznek (7 antiqua és 5 nova); ezt követik Nagy Pál (6 antiqua és 1 nova), Orgovány Ferencz (5 antiqua) stb

L.Petri Mór Szilágy

Benedekfalva

-„1494-ben Kusalyi Jakcsi Ferenc a Szonogolithegye nevű szőlőbirtokot Drágh Bertalannak adta „

-„1593-ban Báthory Zsigmond Szongolithegye szőlőhegy tizedeit adta adományul .....„

- S. Báthori Zs. Ippi Borsoló János itélőmesterének adományozta a házzal és kuriával együtt. E birtok Benedekfalvi Vajda Gáspár magvaszakadtával szállott a kincstárra. 1586 május 9-előtt.

-1627-ben a Gyulafi-család osztozkodik a csehi várhoz tartozó jószágokon. Az ez alkalommal e várban kötött szerződés szerint Széchi Kata és Gyulafi Sámuel a Szongolith nevű itteni szőlőhegyen fekvő szőlőket igérték Gyulafi Zsuzsánnának és Borbálának, miket megadni tartoznak.

-Gyulafi Sámuel 1637 márcziusában Cseh várában kelt végrendeletével többek között a Szongoliton levő szőlőit egész határival, tizedével és kilenczedével édes anyjának, Széchi Katának hagyja. E szőlőket azonban édes anyja sem el nem adhatja, sem le nem kötheti, hanem halála után Sámuelnek a fiára, ha fia nem lesz, leányára, Máriára fognak azok szállani.

-1640 szept. 15-dike előtt Közép-Szolnok vármegye Barcsai Zsigmondné Gyulafi Borbála szolgájának, nemzetes Ramocsa István, szilágyfő-keresztúri lakosnak kérésére és fejedelmi parancsra kiszállott, hogy az itteni és sülelmedi nemes udvarházakat Gyulafi Borbála és Zsuzsánna között megoszsza.

-1646 május 13-dikán néhai Barcsai Juditnak(?) a határon levő birtokán osztályt tesznek. A belső Szongolith nevű hegyen fekvő pusztaszőlőnek Benedekfalva felőli része Bethlen Farkasné Ostrosith Borbálának, túlsó része Wesselényi szomszédságában Kapi Györgynek jut. A Koncsok szőlőjét, melyet haszontalan csere vert fel, két részre hagyták, úgy szintén az Orban nevű akó hegyet. Az udvarházhelyhez való csűrös {116.} kerttel átellenben fekvő Bakszi nevű szőlőhegynek Wesselényi melletti részét Bethlenné, a Bőősháza felől való Tököli melletti részt Kapi kapja.

-A csehi vár XVII. századbeli urbariuma szerint jobbágyainak száma 13. Az urak számára van egy udvarház, alatta nagy, öreg kőpincze, ezen egy rend kőház, azon felül egy rend faház. Majorság-földek két fordulóban vannak; ezek mennyiségét azonban nem tudják. Kaszáló a Szamos felől való fordulóban van három helyt. Majorság-szőlő van hat helyen: egy nagy pázma szőlőt Kún István czikói jobbágyaitól vettek el; egyet Barcsai Zsigmondné bír; egy pázma szőlőt Lisztiusné kapott volt. Szent György és Szent Mihály adójában 3–3 forintot, darabant-pénzűl pedig 6 forintot fizetnek. «Ezeket közönségesen az várhoz való jobbágyok adják.» Búzából, borból, zabból árpából ötödet, méhből pedig tizedet fizetnek. Minden tíz pázsit-disznóból egyet adnak, de, ha több volna, akkor is csak egyet. A váltó két pénz. Őszszel tizeddel adóznak, melynek váltóját az urak állapítják meg. Az udvarház mellett egy tó van.

-1720-ban 107 1/2 köblös szántóföldje s 35 kaszás rétje volt. 1895-ben gazdaságainak száma 95, területe 873 katasztrális hold, a melyből szántóföld

420, legelő 135, erdő 90, kert 55, rét 49, szőlő (parlag) 17, terméketlen 107 hold.

Határrészei: Alsó-, Felső-térség, Pojén, Peszte Gyál (túl a hegyen), Ficzigó, Gyálu Máre (szőlőhegy)

L.Petri Mór Szilágy

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 22 hallgatója volt.

L.EMGE

Blenkemező

-1770–73-ban összeirt birtokosok: galgói Rácz György, id. József, István, Antal, ifj. József, Farkas és Elek apai adományi jogon.

-1866-ban nemesi jogú birtokosai: id. Rácz István, Albert, Lajos, József, ifj. István, id. László, Samu, Sándor, Károly és Dániel, Simó Lajos, Kászoni Géza, ifj. Ujfalvi Samu, Buzura Gábor, Haragos Juon és Vaszili.

-Jelenlegi birtokosai (1898): Simó Lajos 4500 katasteri hold, vásárolta a galgói Rácz családtól. Galgói Rácz Sándor 50 h., Galgói Rácz István 50 h.

-1750-ben határának téren fekvő része termékeny, a többi hegyes és terméketlen. Jövedelmi forrását képezi a marhatenyésztés, melyet Deésre szokott hajtani eladásra. Két fordulóra osztott határa 6 ökörrel szántható, javítást nagyon megkívánja, de hegyes volta miatt nem trágyázható, jobbára kertjeiket javítják. A termékenyebb részen egy köböl őszbúza 5 kalangyát, másutt 4 kalangyát ad ugyanannyi véka szemmel. Tavaszi vetés 4 kalangyát, kalangyánként másfél véka szemet ereszt. Szőlője nincs, erdeje bőven, legelője fordulónként, törökbúzát, szénát a kertekben s fordulónként termesztenek.

-13 telekről a lakosokat elköltöztették s ezek javait Rácz Péter, Ádám, György (2), Filep Mihály és Kászoni Sándor foglalták el, a többit a falusiak mivelik.

Adó alatt van 135 köböl őszi búza vetés alá való szántó, 69 szekér széna, 74 köb. őszbúza; 47 köb. tavaszbúza és 7 köb. köles, borsó és törökbúza; 108 jármas ökre, lova, 91 tehén, 40 tulok, csikó, 130 juh, kecske, 38 disznó, 35 méhköpű.

-A lakosok főfoglalkozása a baromtenyésztés és földmivelés, mészégetés……

-Jelenleg két felül csapó malma közül a két kövü Simó Lajosé, s a Rácz Johannáé egy kővel. -1822.k.

-1703-ben egyik zsellér csak cséplésből él./feltehetően kézi vagy járgányos/

-1713-ban van benne…….., 20 telek, 40 köböl vetésre való szántó, 15 szekér széna, 2 köb. zab, 2 köb. köles, 1/2 köb. borsó, 2 köb. törökbúza termett, van 18 ökör, 6 tulok, 16 tehén és borjú, 18 sertés, 25 juh és kecske, ……..

-1750-ben egy molnár él a faluban .

Határhelyek: 1659-ben Stillbik, düllő; Ördögpataka

L.Kádár György Szolnok

Bábai szoros

-1940-ben a gazdakör elnöke Szász István

L .EMGE

Bősháza: Kaizler kastély parkjával

-1387-ben magyar falu, az aranyosi várhoz tartozott, egyébként mindig középszolnokvármegyei helység. Úgy említi, mint magyar birtokot amaz 1423-diki oklevél is, mely arról szól, hogy a Kusalyi Jakcsi György fiának, Dénesnek birtokaiba György másik fiát Jánost, ennek nejét meg fiait iktatják.

-a tizenhetedik század közepétől van írott adat, a mikor Bőősháza, Benedekfalva s Horváth egy papot tartott. Bőősházi Ferencz s Vajda Gáspár (benedekfalvi patronus) a papnak egész dézmát adtak búzából, zabból, bárányból, -a rector a búzából és zabból harmadot, a bárányból és borból nem harmadot, hanem a pásztor (t. i. lelki-) jó akaratja, ha akar adni egy-egy lapoczkát vagy egy itcze bort.- Minden házas ember – mind a három községben egyképen – egy-egy kalangya buzát, huszonhat kévéjével, volt köteles adni, -ha hat kalangyán felül leszen-, harminczhárom dénárt kellett fizetni annak, a kinek buzája nem termett; zabot is egy-egy kalangyát adtak, a kinek zabja nem termet, tizenkét dénár volt a váltság díja.

Határrészei: Omlás, Kis-Ág, Vonsza, Füzes, Branişce = Brányistyë (berek), Munczága (Munţi-ága = Muncz-ága = hegyek-ága?), Vicsai oldal, Darumagasa, Fenyes (Fövényes-) alja, Cseresvölgy, Lapácza. Erdők: Liczó és Csere.

L.Petri Mór Szilágy

-1869-ben 15 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-„A falú gazdasági életében a mezőgazdaságé volt a főszerep.” „Ha 1715-ben 64 köblös szántóját,8 kapás szőlőjét és 30,5 kaszás rétjét jegyzik ez 1720-ra 253 köblös szántóra 19 kapás szőlőre és 114 kaszás rétre gyarapszik...””..1895-ben területe 2036 k.hold, amiből 1289 k.hold szántó, 278 legelő,163 rét, 140 erdő,21 parlagon levő szőlő,7 kert,...” „Kaizlerék 2000 holdon gazdálkodtak a közeli Szivágyon de Szatmárhegyen is voltak birtokaik. Rendezett ésszerű gazdálkodást folytattak. Volt üvegház, boros és alma pince,sertésfiaztató és szarvasmarha nevelde....gabonaraktára....”

L .Szilágysági magyarok

-1795: (A veres bor készítéséhez) A' fekete járdován szőlőt meg kell szemeltetni mint az etzetágynak is szokták, annak utánna üstbe kell tenni azon meg szemelt szőlőt és addig kell főzni mig jól ki hasadot és mind egy két ujnyira lefő (Bősháza)

L.E.M.Sz.T

Búzamező.

-Itt született Deési Daday Jenő bölcseleti doktor 1855 május 24-én.,természet rajzos, és főleg állattani kisebb cikkei s úgy nagyobb állattani munkái könyvtárat tesznek ki.

-Nevét az itt kiválólag bodza vagy búza termesztésről kapta.

-Kezdettől fogva a kolozsmegyei Almásvárához tartozott.

-1724-ben ….. esketés útján kiderült, hogy Csömény felé a határ a Mál nevű hegytetőn van s az osztozás után különítették el.

-Jelenleg Frink Endrének van egy két kövű malma.

-1713-ban volt összes szántója 30, 1750-ben 550, 1822-ben 738 vékányi; ebből őszi búza alá használt 380, tavaszi alá 166, tengerije termett 12 1/2 vékát. Jelenleg főterménye a törökbúza, paszuly, őszi vetése kevés. Fordulónként jó kaszálója volt 1750-ben 98, 1713-ban 15, 1822-ben 228 szekérrel. Szálas makktermő erdeje bőven.

L. Kádár József Szolnok

Bürgezd vagy Bülgezd

- régi neve Bülgezd s csak újabb iratok mondanak Bürgezdet.

Itt tehát Bürgezdnek írja magát a község, mely mondát is tud multjáról.

A hely hajdan rengeteg erdőség volt, a melyben különféle vadállatok, köztük medvék is tanyáztak. A vadállatok nagy pusztítást vittek véghez a környéken emberekben, állatokban egyaránt; kiváltképen pedig egy forrásos helyre (Somkút vagy Oroszkút), hol talán a környék jószágait itatta, járt ugyancsak inni egy medve. E veszélyes körülményt az akkori fejedelemnek bejelentették, mire ez megigérte, hogy azt az embert, valamint annak maradékait, a ki a veszedelmes fenevadat elpusztítja, ha nem lesz nemes, nemesi jogokkal és kiváltságokkal ruházza fel; ha pedig nemes lesz, annyi területű helylyel jutalmazza meg, a mennyit egy nap körül tud járni s az ott megtelepülő lakosokat a helységgel együtt nemesekké teszi. Csakhamar találkoztak olyanok, kik e szép jutalom elnyerésére törekedtek s egy Géczi meg egy Orosz nevű vitézeknek sikerült is csellel elejteni a legveszedelmesebb vadat, a medvét. Az első ugyanis ama forrás közelében, hova a medve inni járt, befenekeltette magát töltött puskájával együtt egy nagy hordóba s ebből a szomját csillapító, nagy medvét kényelmesen elejtette. De a medve «bűr»-én a két vitéz összeveszett: mindenik magát tartotta jogos birójának; egyik, mert talán ő eszelte ki a cselt, vagy ő fenekelte be a hordót, másik, mert ő lőtte le a medvét. Ebből per lett, melyben maga a fejedelem döntött és pedig Géczi javára. A fejedelem itélete ilyenformán hangzott: «A bűr Géczié».

-A nyertes Géczi most a fejedelem igéretére támaszkodva körüljárt annyi földet, a mennyit egy nap tudott, útját mindenütt veres porzóval hintette be.

-A papi javadalom 1775-ben a következő volt: -1. A mi az papi fundatiót illeti, itt nem találtatik egyéb, hanem az, mely parochialis funduson az régi seculumoktól fogva lakik az lelki tanító, azon van egy szép gyümölcsös, az minden esztendőben a tiszteletes lelkipásztor consumálja, mikor termése van. 2. A két fordulóban mostani 1772-dik esztendőben, az midőn az egész húsvét subdividáltatott arra kirendeltetett nemes vármegye érdemes tisztjei által az egész compossesorok megegyező akaratjukból conferáltatott a pap számára két-két köböl alá való szántóföld az egyik-egyik fordulón, melyet a szent eklezsia szántat meg és beveti. De abba magbúzát a pap ad. 3. Viszont conferáltak a pap számára a possessorok fél vékára való törökbuzaföldet, de azt a maga industriájával szántatta meg a pap. 4. Esztendőnkint való bére a papnak a keresztyén hallgatóktól metr. 2. Bora pedig 1 veder. Garaspénz 24 dr. Szénát pedig négy gazda ad egy szekerecskével. Keresztelésért 24 dr., temetésért 1 frt 2 dr., copulatiokért, ha a háznál copulál, 1 frt 2 dn.- -A mi pedig a szent eklezsia jövedelmét illeti egyéb nincsen, hanem, 1. van egy darabocska szőlőhegy, a kit adózó emberek birnak, abból hegyvámot adunk a szent eklezsiának, abból a mikor legbővebb dézsmája van, jön 15–16 veder bora a szent eklezsiának. 2. van a szent eklezsiának három zsellére, azok adnak esztendőnként taxát egy-egy német frtot a szent eklezsiának. 3. mostan pedig az elmult 1774 és 75. esztendőkben a közönséges compossessorok engedelméből ismét conferaltatott a szent eklezsia számára 8 pászma szőlőnek való föld, nyolcz adózó embereknek, tali conditione, hogy a midőn ötödlevelű lészen és már akkor teremni fog, tehát az időtől fogva minden esztendőben egy-egy vonás frtot tartoznak adni a szent eklezsia számára mindenik gazda.

L.Petri Mór Szilágy

-Bürgezd nem ártéren, hanem gyümölcsfákkal borított dombok ölében, egy völgyfőben fekszik…….

L. Major Miklós

-a bűrgezdi hólyagos cseresznye: Hires volt az itteni hólyagos cseresznye, amivel eljutottak a bánffyhunyadi piacra

L. Nagy-Tóth Ferenc

-a bürgezdi szőlő és bora:Ősrégi szőlőkultúráról tanúskodik mindaz,ami itt nemzedékről nemzedékre átöröklődött .A Bürgezd melletti Kerestelek falú. határában 1257-ben a Vidonya nevű szőlőhegyet említik.

-A XIX .század végén Bürgezd határában 62 k .hold szőlő volt az összterület 6,5 %-án. Szőlőhegy Bürgezden.:a Nagyhegy, helyi hagyománya vannak a népi bortárolásnak,Erről tanúskodnak a Doma -hegy homokfalába eredeti módon bevésett lyukpincék. A Nagy-oldal alján mintegy 40 pince ismeretes. Egyetlen gyümölcsfákkal szegélyezett főutcából áll. A falu, évtizedek óta szőlő és gyümölcs őstermelő.

L. Szilágyság VII

-Ma Bürgezd a pinceromantika menedéke,,a szilágysági szőlőművelés kegyhelye „.

-1869-ben 62 hold szőlője volt

L .Csávossy

-1895-ben szántója 523 , kertje 76, legelője 57 és rétje 46 k hold.

Határrészei:

Nagy-irtás, Sűrű-erdő, Kóczé volt szőlőhegy, Doma-erdő, Nagy-hegy, ennek részei: Kongós, Banka, Diós, egykor szőlőhegyek; Zsombos volt szőlőhegy, Felső-mező, Felső-láb, Kongóshegy-lábja, Zsombos-szőlőhegy, Alsó-láb, Zsombos-erdő, Csontos-oldal, Sáros-föld, Kis-kút-lapissa, Tógát vagy Kerek-kert, Horgas-föld, Telek-völgy, Len-domb, Rakottyás, Bigecs, Csiket, ennek részei: Pótlás-föld, Encsen-kút és Zugoly- vagy Szugoly-rét; Bükk-pataka, Bükk-erdő, Szódok, Baglyos volt szőlőhegy, Nagy-oldal szőlőhegy, Nyáros-hát, Nagy-tó, Nagy-oldalalja, Kerek-mező, Alsó-mező, ennek részei: Hosszú-láb és Vad-almás; Benedek-keresztje, Határ-hegy-oldal, Kődomb, ennek része a Nyires; Galambos-oldal, Felkút-láb

-1713-ban " a bürgezdi egyház a Zsombos nevű eklézsia földből szőlőnek való helyet ad beültetés végett ,néhány nagyfalusi embernek "

L. Petri Mór Szilágy.

-1940-ben a gazdakör elnöke Szabó Lajos

L. EMGE

Cigányi

- A település az aranyosi várhoz tartozott a szomszédos Vaja településsel együtt,…

- Itt született Gecse Dániel orvos, filantróp

L.Wikipedia

-1546-ban meg akarják járni Czigan-Vaja birtok határát,……

-Szántóföldje 1720-ban 132 köblös; rétje 48 kaszás. 1895-ben gazdaságainak száma 202. Területe 2065 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1076, legelő 544, rét 196, erdő 141, szőlő (parlag) 10, beültetve 3, terméketlen 61 hold.

-Szőlőhegyek: Finka, Nagy-alj.

L. Petri Mór Szilágy

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre Czell Benő gazdaságában Cigányiban Bánkuti-1.205. búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Csákigorbó. - Haller-Josika grófok kastélya .

-Itt született Vadász Zoltán színész 1926 július 22-én és

-Török Árpád (1944. február 13. –) földrajzi, természettudományi és turisztikai szakíró .

L.Wikipedia

-„…község minden oldalról sűrű szálas erdőkkel benőtt hegyek közt fekszik,..

-A 1336-ban Pogány Istvánnak adták és az ekkor Gorbóhoz tartozó Cserneket, Bezdédteleket, Salamon, Sombor, Tata, Komlós- és Baykateleket és két Kylych (Kilics) nevű hegyet cserébe Septér, Szilvás és Örményes kolozsmegyei birtokaiért

-1470-„ Ezután Gorbó az egész vidékkel egyetemben a kolozsmegyei Almás várához csatoltatott s állandóan annak tartozékaként szerepel

-„…s az ehhez tartozó minden külsőségekkel és szántókkal vagy nyilas földek- kel, melyeket minden tavaszszal ősi szokás szerint szoktak kiosztani..”

-1555-ben egy nemesi kúriát említenek.

-1574-„..most Kendi Gábornét az almási és búzai uradalomba beigtattatnak.

-Tartománya: 1378-ban Gorbo; …(te)leke, Nogoteluk, Haten, Kylsescemesnye, Zalha, Palata, Lokson, Torokvasarhel, Wzwe, (H)uzyumezeu, Chabanka, Felozuey, Vrochk, Charnateleke, Bezdegh, Wlch, Hagmas, Tybatelkey, Posahasa, Rigofezig és…

-1554-ben Bezdéd, Búzamező, Csáka, (Csáki)-Gorbó, Csernek, Csobánka Alsó-Felső, Csömény. Gyurkapataka, Hagymás Alsó, Hosszúmező, Kabalapatak, Kalocsa, Klicz, Ködmönös, Kő-Lózna, Krisztolcz Kis- és Nagy; Lózna Nagy- és Kis, Oszvaj, Paptelke, Rogna, Salamon, Somfalva, Szalonna, Szurduk, Tótszállás, Veczk, Völcs és Zálha.

-1557-ben (Gorbó)-Muncsel.

-1591-ben Oszvaj kivételével a fentebbiek mind és még Konkolyfalva, Bagófalva, másként Mélypatak és Topilla-falva, másként Mélypatak.

-1592-ben Uj-Lózna.

-1667-ben Banyka, Balázsháza, Kettősmező, Salygo, Thoho (Tihó), Kalocha, Paptelke, Doboka és Salamon, Nagy- és Kis-Krisztolcz, Muncsel, Szalonna, Braczkafalva, Bagófalva, Tóthszállás, Glicz, Kis- és Nagy-Lózna, Lóznakő, Ködmönös, Szakatura, Rosnya, Konkolyfalva, Harasztos, Búzamező, Zálha, Kiskabalapatak, Chiurfalva máskép Újfalu, Bezdéd, F.-Csobánka, Csernek.

-Az érdekes kastély alatt a csűrök felé vezető út balján, a mostani uradalmi haszonbérlői lak mellett,……

-Enyedi Pál leír: Oláh neve ellenére is magyarok lakták 1677–78-ban

-1766-ban készül el Haller János kúriája, amelyről Rettegi György 1770-ben ezt írta"Udvart és abban helyesebb rendtartást ma Erdélyben senkinél különbet látni nem lehet."

-"..1883-ban cukorgyárat állít fel br. Jósika Jánosné , az 1840-es években eperfa tenyésztést indít el és selyemgombolyító intézetet állít fel."

-Szép szőlője a község K-i részén emelkedő Salamon hegyen gyarapodik.

Az 1830-as években nagyban főzték a pálinkát, amelyet Zilahon értékesítettek.

A magyar völgyben …. 18-20 holdnyi terjedelmű vadaskertben dámvadat tenyésztettek.

-A XVI-ik század második felében e községet városok sorában találjuk

-A XVII-ik század első felében……."…. a lelkésznek minden házas ember egy kalangya búzát, egy véka zabot, fél véka kölest s 55 pénzt fizetett. Tettek két köböl vetésre való szántást s termését betakarították a két darab kerttel együtt, s fát adtak elegendőt."

-Határa hegyes, tere kevés és termékeny, legelője tágas és jó. Szép szőlője a község keleti részén emelkedő Salamon hegyen gyarapodik, mint Hodor írja. Jelenleg inkább törökbúzát, kevés rozsot és zabot termesztenek. Gyümölcsöseiben alma, körtve, szilva és diófa.

1830-as években nagyban főzték a pálinkát, melyet Zilahon értékesítettek. Gazdasági szeszgyárát és három kerekű és kővü malmát s a Jósika más gazdasági birtokait régóta a Tüzes család tartja haszonbérben.

-A magyar völgyben (Valea Unguruluj) 18–20 hold terjedelmű vadaskertben dámvadat tenyésztenek, melynek jelenlegi állománya 64. A gorbói patakban néha szarvasagancsokra találnak, holott vármegyénk területén ma már sehol sem fordulnak elő szarvasok.

Határhelyek: 1864-ben Magyarok pataka = Valya Ungurilor; Paptelki völgy = Intre vej, Branyistya; Cserneki völgy; Hertye, Lunka, Pojana Béni (egy Benjámin nevű ember írtványa), Valya mori, La mezgus, egykor nyires (mézgatermelés?), Valya Tyityiráguluj, Ruen, kopár hely.

- 1891-ben határa 6375 k. Hold.

L. Kádár József Szolnok

Mejegyzés : Ekkor még magyar nyomok is találtattak a határnevek között.

Kiss Károly

-Gorbón b. Jó'sika János őn méltóságának igen szép … eperfa….. ültetvényei vannak,..

L.Nagy

-1832-ben a nádméz készítése répából Cs.Gorbón.

Megjegyzés :nagyon értékes ipartörténeti megjegyzés.!

Kiss Károly

-1831-ben Csákigorbón cukormanufakturát létesítenek..

L.Csetri

Csákigorbói ménes-1903.
Tulajdonos: Tüzes Jenő és Karácson.
A ménes helye: Csákigorbó, Szolnok-Doboka vármegye
A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 600 k. h.
Alapították jelenlegi tulajdonosok 1885-ben.
Az anyakanczák szabadon járnak.

Mig helyben fedeztetési állomás szervezve volt, addig ezen állomás ménjei vétettek igénybe. Ennek beszüntével Zsibón fedeztették a kanczákat B.Wesselényi Béla Prince Paris (The Duke-Abbes) és Vadász (Insulaire-Fleetness) angol telivér ménjeivel, majd a legutóbbi időben «Géza» névü angol félvér kisorolt állami mént használják.

Állomány 24 drb. erdélyi származású angol félvér anyakancza. Az egész lóállomány 100 drb. körül váltakozik. - Tavaszi elletés.

Tenyésztés czélja: Katonai czélokra alkalmas lóanyag előállitása. A ménes tavasztól késő őszig természetes legelőn jár.

Értékesítés: A három éves csikókat a katonai lóavató bizottságnak jelentik be megvásárlás végett.

A megmaradottakat 4 éves korban ismét a lóavató bizottságnak jelentik be pótlóként leendő megvásárlás végett, végül az ezek közül megmaradottakat pedig vásáron adják el.

A legjobb minőségű kancza csikókat tenyésztésre megtartják.

L.Podmaniczky

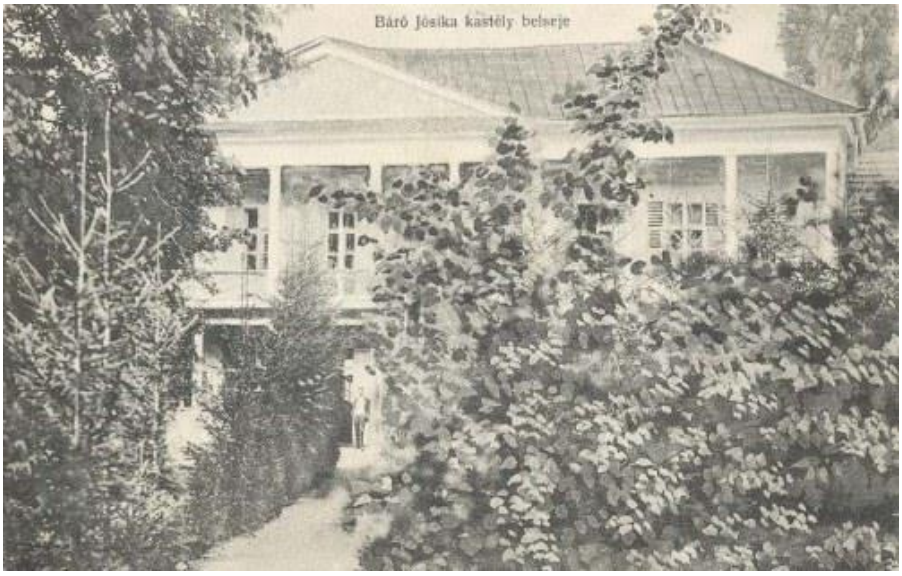

1907-ben

-Régiségekben s ritkaságokban rendkívül gazdag volt a csákigorbói kastély könyvtára; 5000 kötetet számlált s különlegességeit részletesen

ismertette Kelemen Lajos. Legrégibb darabja 1528-ból való, közel száz XVII. századi munkát talált itt közöttük sok a becses hungarica; látta a legszebb német, olasz, francia, angol, latin díszkiadványokat, az Elzevireket, Gailhabaud folió Architektúráját, Sander Flandriai kastélyait, Wenter Simon György Eques peritusát, majd a régi magyar irodalom editio princeps-eit, a testőr-írók s a szabadságharc-korabeli literatura gyüjteményét, valamint Jósika Jánosné Csáky Rozáliának, Erdély egyik nagyasszonyának híres botanikai kollekciója maradványait. A legszebb ritkaságok innen kerültek a szurduki kastély válogatott könyvtárába is

L. Bíró József.

-Csáky Rozália grófnő, a szakma által is nyilván tartott botanikus lévén a Jósika kastélynak gazdag növénygyűjteménye volt. Tudománytörténeti érdekesség,hogy az erdélyi vadorgona (Syringa Josikae) róla kapta latin nevét.

L. Bicsok- Orbán

-„Gabonatermő földjei termékenyek ,legelői tágosok tápláló füvekkel teljesek. Szép szőlője gyarapodik." „.Kész örömmel fogadjuk a czukorrépa főzés' intézetet ,melly mostanság vette lételét……"

L.Hodor Károly

-Az ezredévi kiállításon kitüntetést kapott sokoldalú igen jó termelésért ifj.Tüzes

Karácsony.

L.Köztelek 1896 november 28

- Deleu Cassiusné (Csákigorbó) fellebbezése -1944-

L.M.O.L.

Csícsókápolna

-1437 szeptemberében Lépes Lóránd alvajda ide hívta össze az országgyűlést a parasztlázadás idején, és itt kötötte meg a kápolnai uniót a három kiváltságos nemzet; a magyar, székely és szász, mely részben oka lett a később bekövetkezettErdély különválásának.

-1848 december 22-én este Bem tábornok parancsnoksága alatt itt ütköztek meg a magyar tüzérek az osztrákokkal, s az osztrákokat megfutamították. Bem tábornoknak ez volt az első diadala Erdélyben.

L.Wikipedia

-1437-ben Kápolna mezőváros.

-1437-ben Csicsóvár tartozéka volt,…….

-Egy 1608-i tanúvallatás szerint a Básta idejében…… a jobbágyok minden lábas jószágát, barmát elhajtották,….. 13 ökrüket, 60 juhokat s 4 tehenüket .

-Dévay György birtokos egy 1630-iki tanúvallomás alapján a falut szaporitotta és igen jó vizimalmot csináltatott a Szamosra.

-Mi Városkeszi Lépes Lóránd Erdély alvajdája, tudtul adjuk, hogy1437 szeptember 16-án Kusali Jaks Mihály és Tamási Henrich székely ispánok minden székek székelysége s az összes erdélyi nemesség a hét és két szász

székben s Beszterczén lakó szászok között Kápolna községben, miután mindenik rész előadta a maga baját, testvéri uniot eszközöltünk.”

-A XVI-ik század második felében magyarok is lakták….

L.Kádár József Szolnok

Csömörlő

-1558-ban e birtokot Izabellától és János Zsigmondtól adományúl kapták Bánfi Pál, Nyujtódi István, Tóth Mihály, Nagymihályi Anna és János, Kendi Katalin és Mihály meg Szalánchi Dorottya és János meg mindkét nembeli utódaik.

L .Petri Mór Szilágy

-„a Meszes keblében „

-Jó borokat adó szőlői vannak.

L.Hodor Károly

A falut történelme folyamán végig magyar birtokosok bírták.

Kiss Károly

Dabjonújfalu

-1837-ben birtokosok a Rédei, Kun grófok, Kabós, Titkos, Simándi, Incze, Décsei, Gazda, Medgyaszai, Szilágyi nemesek, Bánfi, Weselényi bárók, Farnas, Miksa, Zsombori, Katona ivadékok.

-Majorság-szántóföldek és kaszáló rétek az urak számára itt soha sem voltak.

L .Petri Mór Szilágy

Debren

-Hajdan magyar helység volt.

-1387-ben magyar falu, az aranyosi várhoz tartozott.

-Az oklevelek 1387 után is, úgy említik, mint magyar birtokot,……

-1549-ben Kővár tartozéka. Középszolnokvármegyei helység, mely vámhely volt.

-1720-ban szántója 281 köbölnyi, rétje 141 kaszás, szőlője 16 kapás.

-Szántóföldje 1715-ben 34, 1720-ban 281 köblös; rétje 1715-ben 24, 1720-ban 141 kaszás; szőleje 1715-ben 12, 1720-ban 16 kapás……...

-1895-ben gazdaságainak száma 169. Területe 1557 katasztrális hold, a melyből szántóföld 877, erdő 237, rét 188, kert 112, legelő 67, terméketlen 76 hold.

-A határrészek ma is magyar nevűek.

Határnevei

Kecskéshegy, Hosszúrét, Kendervölgy, Szénafűpatak. A Becskerek, Kerekhegy és a Kecskéshegyen hajdan kitűnő bor termett ,mit külföldre is szállítottak.

L .Petri Mór Szilágy

-1869-ben 28 hold szőlője volt

L. Csávossy

-gazdaköri elnök Viski Péter birtokos

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

Désháza

-Híres falú volt fazekasságáról.

-Deésháza azelőtt állítólag Versenytelek-hát nevű határrészében feküdt, honnan a háborús időkben költöztek át a lakosok a község mai helyére, hol akkor sűrű erdő volt.

-1747-ben egy szántóföldet, egy puszta szőlőt és két kaszlót említenek." Három máriást adnak a falunak azért, hogy sertéseik..... járhassanak a falu makkos erdejébe"..

-1895-ben a falunak k.holdban 293 szántója ,236 erdeje, 58 rétje, 25 kertje, 22 szőlője-puszta- és 19 legelője van.

Határrészei

Szőlőhegy, Nagyszőlő.- Purés-tető, Kis-mező, Versenytelek-hát.

L.Petri Mór Szilágy

-1869-ben 20 hold szőlője volt

L. Csávossy

-Régi határrészek nevei: Korcsoma bérc(ma Purés tető) Szőlőhegy, Kismező, Versenytelek-ház vásárolt határréászek: Bőnye, Szilágyszegi forduló, Burjászó, Hatfaludi, Szénafű, Dabjon határ, Újfalussi határ, Nagyszeg határ, Nádasdi határ.

L. Szilágysági magyarok

-1940-ben a gazdakör elnöke Nagy Ferenc

L. EMGE

Désházi fazekas 1954 Kós Károly

Désházi fazekas termékek 1954 Kós Károly

Diósad

-Az Ady család ősei itt éltek a településen, s a család innen vette előnevét is.

L.Wikipedia

-diósadi dió:A település nevének előtagját, a diós jelzőt a szájhagyomány szerint is a sok diófáról, a dióval való kereskedésről kapta. Híres volt diójáról.

L.Szilágyság-internet-

-„A határ északi és észak-keleti részén a mostani Felszegi hegyen sok diófa volt.E diófásról és Odi nevű birtokosáról elnevezték a községet Diós-odinak..... Diósadon tényleg úgy a múltban mint a jelenben is roppant sok diófát tenyésztettek, melyhez hasonlót a vármegye egy községében sem találunk. Majdnem minden telken van diófa. A dióval való kereskedést a lakosság nagyban űzí,a diót Debrecenbe és Budapestre szállítják.”

-1564-ben a hadadi vár tartozéka

-Az 1712. évi junius 27-én itt tartott közgyűlésen határozták el, hogy a vármegyei összes hidak és gátak helyreállíttassanak…….

-1345-ben határjeleket állítanak fel…. A határmegvonást kelet felől kezdették el a Sarmásbércz fejénél, Diósad faluhoz közel s itt három határjelet állítottak, a melyek közül az egyik Od falut, a második Mocsolyát, a harmadik a Jakcsi Kusaly nevű faluját választja el. Egy erdő szélén nyugot felé egy Berekre mentek át a Bükk-völgyön, innen a Kaczó-Patak {296.} nevű vízmosásos helyre, onnat észak-felé mentek, «melyet közönségesen feje felének» hívnak, Mocsolya felől egy bükkfa alatt el, a mely egy berek «külső szélén vagyon» s ez Mocsolya és Barla nevű falukat választja el. A Kaczó-Erdő nevű erdőt minden hozzátartozóval, a földekkel együtt a vízmosásig a Mocsolyai Imre fiai az Adi (Od) János fiainak hagyták s a Guthi fiának, Jánosnak, hogy az Diósadhoz tartozva örök tulajdonuk legyen. A vízmosástól kezdve a falu egész északi része («Fejefele») az Imre fiainak s utódaiknak maradt a Mocsolya nevű falujokhoz

tartozó örök birtokul minden hozzátartozóval együtt. Od faluban András, az Imre fia szintén osztozkodik az Adi (Od) János fiaival s azok rokonaival a váradi káptalan osztozást engedő levele alapján, olyan kikötéssel, hogy, ha valamelyik fél az osztályt megszegné, a másiknak joga legyen pörölni

-1349-ben nyolczan pörölnek a váradi káptalan előtt. A fölperes: a Mocsolyai Imre fia, András. Az alperesek az Ódi János fiai: János, Betser, Guth és Lukács; s a Guth fiai: János és László. A váradi káptalan a határpör megszüntetése czéljából a birtok felosztására s a határ kijelölésére kiküldi László rectort (talán a Szt. Lőrincz oltárának a rectora) és Péter presbytert. Megkezdették a határ megvonását kelet felől a Baksa völgy közelében folyó Szilágypataka nevű patak mellett, a hol két határjelet állítottak földből; innen kelet felé mentek s kis tért hagyva közbe egy határárkot vontak, ezután egy hegyre menve két föld-határjelet emeltek, erről leereszkedve egy út mellett ismét határárkot vontak; ez úton lejőve a Fűzpataka nevű patakhoz nem nagy távolságra e pataknak egy víz-forgója (örvénye) mellett földből két határjelet {297.} emeltek, innen kelet felé mentek annak a hegynek a tetejére, a honnan az örvényt okozó víz lezuhan, azután le s a falu (villa) közepén felbugyogó forrást jelölték ki határnak. Az úton a Szt. Mihály tiszteletére készített egyházhoz jöttek le (valószínűleg fatemplom, mert: fabricata) s e templomot közös használatra jelölték ki. A templomtól keleti irányban haladtak s annak a Bércz nevű hegynek a végében kis távolságra földből határjelet emeltek. Fölmentek e hegynek a tetejére, a hol két határárkot ástak s a hegyről lejövet egy földhányással körülvett fűzfát jelöltek ki határul. E fától eljőve egy más hegyen földből egy határjelet emeltek. Lejöttek egy lapályra innen, egy futó határjelet (árkot) vontak. Egy árokhoz (vagy völgyhöz, alveus) menve, e mellett két határjelet állítottak, a hol már a Dants fiainak a határához jutottak el s itt a határmegvonás be is végződött. A bejárt földrész délről keletre nyuló részét az Imre fiának, Andrásnak és utódainak adták örök birtokul minden hozzátartozóval együtt. Ód birtok északi részét pedig szintén a tartozékaival együtt az Ódi János fiainak: Jánosnak, Betsernek, Guthnak, Lukácsnak, és a Guth fiainak: Lászlónak és Jánosnak adták örök tulajdonul

L.Petri Mór Szilágy

-diósadi szőlő és bor: Boros központ.1869-ben 75 hold szőlője van. 1990 előtt Diósad határában 100 ha szőlő volt ,nagyrészt Királyleanykát

L. Csávossy

-Szőlőhegyei.:Nagyhegy,Sírhegy alja, Felszegi hegy, és Pusztaszőlő. „(Petri Mór)”

„Mert ám volt a Nagyhegyen nemes szőlő is- Kecskecsőcsű, Csaba gyöngye, Olaszrizling, Saszla- gyönyörűség volt nézni.”

L. Hervai Gizella Hazulról haza. Öninterjú. Látó 2010.07.15

- Szántóföldje 1720-ban 158 köblös, rétje 50 kaszás, szőlője 28 kapás.

-1895-ben gazdaságainak száma 321. Területe 2300 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1728, rét 331, szőlő, parlag 54, beültetve 2, kert 42, legelő 11, terméketlen 132 hold

Határrészei

Alsó-rét, Lókert, Köles-oldal, Nyíl, Sószék, Szélföld, Ubor, Kelencze, Mál, Nagy-hegy elpusztult szőlő, Veres-rét, Szénafű vagy Felső-rét, Sírhegy-alja, elpusztult szőlő, Kincs-hegy, Agyagos-melléke, Rókalik, Gús-völgye, Kereszteskút-völgye, Hidegkút környéke, Baksaút-környéke, Éjmál, Gödör-köze, Fűzkút-környéke, Lehely, Szénarét, Őzön-gyűrű, Nyilt-tető, Kis-ág, Döllő, Pájkás-tó, Átal- és Felszegi-hegy elpusztult szőlők, Nagy-gaz, Vasbánya, Dég-rétje, Sírhegy, Puszta-szőlő, Kaczó-erdő……, az Agyagos melléke az agyagtartalmú talajától nyerte nevét……. A Döllő onnan nyerte nevét, hogy déli itatáskor a szarvasmarhák itt deleltek régebben. A Pájkás-tó régen mocsáros talaj volt. A Nagy-gaz csaknem hozzáférhetetlen, kúszó és folyondár növényekkel benőtt terület volt s csak az utóbbi időben vették művelés alá a diósadiak s más helységbeliek is leginkább gyümölcscsel kereskednek.

-1553-ban egy nemesi udvarházat emlitenek…..

-1652-ben egy udvarházat adományoznak…….

-1705-ben nemesek: Deák András, Adi István, Kis János, Szabó András, Szőts Mihály, Kultsár István, Szigethi Zsigmond, Nagy Péter, Elekes Benedek, Czétzei Zsigmond, Püspök Mihály, Kultsár István fia, sámsoniak: Semlyénfalvi János, Huszti Ferencz, Batha János, nagymoniak: Ungvári István, Oláh Péter, Kis István, Balog György, Nagy György, K.-Dersidai Gavilla Mihály.

Helynevek

1424-Réteskut-Rétheskwuth, Vagothout-Vagothwth, 1437-Kaczó földi határ, Vártelke,1623-Baksa patak földe,-Kertes-kút a hasonnevű határrészben. A kút mélysége csak két öl, mivel a felbuzogó víztől mélyebbre ásni nem lehet. Nagy szárazság idején Diósadot és M.-Goroszlót összes marhaállományával együtt ellátja vízzel.

L. Petri Mór Szilágy

-itt 1911-1912 között népház épült.

L.Balaton Petra

-Török Lajos néptanító igazgató szervezi meg a gazdakört.

L. Kádár József:Szolnok

-gazdaköri elnök Tóth János gazdálkodó pap

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

Drág A Kamuthy(Wesselényi-Bethlen) kastély -

-1701-ben uradalmat emlitenek itt.

-Drágban jelennen is szép számmal van,'s évenkint is szaporítatik a selyemgubó.

L. Nagy

-Kaszálója , legelője és tavai voltak.”…….határa ….tiszta búzát és török-búzát kétszeri szántás is elegendőt terem. Bora iható. Vagyon itt hazánkban nem csekély birkajuh gazdaság és pálinkafőzés rozsból.”

-1832-ben becsesebb lovak Drágon találtatnak.

L. Horod Károly

- utolsó főúri tulajdonosa gróf Bethlen György (1888-19687)aki 1931 és 1936 között az Erdélyi Gazdasági Egyesület elnöke. Valószínűleg a 19. században alakítják ki az angolkertet.,gesztenye sorral.

L. Bicsok- Orbán

-Az erdélyi részek merinos tenyésztésére jelentősebb volt báró Bánffy Dániel borsai nyája, melyből Drágra is jutott

L. Dr. Szentkirályi

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre gróf Bethlen György gazdaságában Drágon Bánkuti-1.205. búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Egrespatak.

-Az oklevelekben Egrespatak mellett Magyar- és Oláh-Egrespatak is feltünik…..

-Egrespatak az égerfától vette nevét.

-1715-ben a lakosok neve magyar ugyan, de nyelvre nagyobb részük oláh.

-Szántóföldje 1715-ben 82, 1720-ban 311 1/2 köblös; rétje 1715-ben 50, 1720-ban 131 kaszás; szőleje 1715-ben 35, 1720-ban 92 kapás……. 1720-ban 1 malma is van. 1895-ben gazdaságainak száma 245. Területe 2158 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1020, erdő 382, rét 269, legelő 232, kert 92, terméketlen 163 hold

L.Petri Mór Szilágy

- egrespataki szőlő és bor:Gerebse, Ilyehegy és Kis hegy.
-1715-ben 35 kapás,1720-ban 92 kapás szőlő van a határban

L. Szilágyság VII.

-1869-ben 31 hold szőlő van a határban.Tőtös Sándor

L.Csávossy

Határnevei

Nagy és Kis rét, Berek,Gurzófalvi patak, Inác, Banka hegy, Zapága, Aráma -kert, Cserés domb,

L. Szilágysági magyarok

-1940-ben a gazdakör elnöke Dobrai László

L.EMGE

Falkosány

Keletkezését a hagyomány úgy adja elő, hogy a Blenkemezőn lakó Rácz család itt tartotta gulyáit s más állatait s az őrző cselédség számára lakóházakat épített s így szaporodott a telep, míg községgé alakult.

1676-ban birtokosai: Rácz István, György és János, kik kezesek voltak Béldi Pálért másfél ezer forintig s birta Béldi Klára, előbb Orbán Elekné, 2-ik férje után Kemény Simonné, midőn Béldi elbujdosott, hogy a fejedelemnek a pénzt kifizethessék, Deési Kerekes Péternek adták zálogba, melyből két ház jobbágyot Rácz György megtartott; Kerekes Péterről Petki Nagy Pál kezére került s midőn Rácz István 4-ik nejét Tamásfalvi Krisztinát elvette, ennek pénzével kiváltván, hagyta nejér s első nejétől Bodoni Máriától való leánya Orbán Eleknének, de Tamásfalvi Krisztina Sombori Sándornak és Péternek hagyta, kik el is foglalták, tőlük azonban Orbán Elek kiváltotta s fiára hagyta.

L.Kádár József Szolnok.

Farnas régebb Farnos a Szent-Iványi család XIX. század eleji kastélya

A Szent-Iványi kastély

-Árpád kori település, a XII. századig Adorján vár területe volt, majd királyi birtok, a Váradelőhegyi Prépostság, majd a Szent Jób Apátság tulajdona volt.

L.Wikipedia

-A felsorolásban használt röviditések a következők: A. = Alsó, a. = alatt, á. = árok, cs. = csorgó,db = domb, dő = dűlő, F. = Felső, f. = föld, g. = gödör,ht = hát, h. = hegy, i. = irtás, k. = kút, K. = Kis, Kp =Közép, Kő = Kőzépső, N. = Nagy, o. = oldal, p. = patak,r. = rét, t. = tető, u. = út, v. = völgy.

Farnas határnevei:

Palkógödre, Nyires, Sajtó, Csorgó-v., Nyáras, Szőllő- a., Mező,Gyilkos-v., Baka-v., Pad, Józsigödre, Zsoboki -p., Akasztóbércz, Márton,Határ, Őrdöghalma, Mokányok- k., Aszalos alá, Kurtaalmafa, Székeságy,Meleg-o., Vágásút, Újszőllő, Maburczó szöllő, Oláhok szőllője, Mátyásföld,Persáj, Rikonyásza, Poján, Bagazár, Máténé rétje, Gödörbe, Borsosmál,Göde, Unomájszőllő, A. és F., Nád, Vadaskert, Székeságykert, Fogadókert,Hojsza, Krucsa

L.Jankó

-„1666 –os összeírás alapján a Kalottha szegben lévő magyar falu, kinek zab-dézmája minden esztendőben az gyalui várhoz szokott járni: Fárnos.

L.Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

Felsőegregy vagy Felegregy

-Felegregy birtokosai pedig Iktári Bethlen, Kornis grófok, Inczédi báró, Korda, Simon, Bíróné, Kabós, Dráveczki, özv. Linknerné, özv. Miklósné, Majthényi, Nagy, Hatfaludi, özv. Hatfaludiné, Biró, Ketheli, Csukás, Székely nemesek.

-Malmokat és szép gyümölcsösöket említ..

-Felegregyen néhány malmaikból veszik a birtokosok azt a jövedelmet gabonában, a mit a határ, nem nagy lévén, megtagad.

Fel-Egregy határrészei: Pe Părău = Pë Pereu (csermely mente), Călcâioasa = Kelkijászá (csizmasarkalakú), Sub Poeana Ţîgului = Szub Pojáná Cziguluj (Czig nevű erdei rét alja), Sub Părău = Szub Pereu (csermely alja), Magura = (erdős fennsík), Drîglă = Drigla (szénvonó?), Vatástyina, Vêrful Dîmbului = Virful Dimbuluj (dombtető), pe Coaste = pë Kaszté (domboldal), Şes = Sësz (lapály), Măgurice = Maguricsë (fennsíkocska), Valea Bosnii = Váljá Boznyij (szentpéterfalvi patakmente), Dealul Robului = Gyálul Robuluj (rabdomb), Şura Negreanilor = Surá Nyëgrjányilor (Negrean = Nyëgrján [=Fekete] előnevüek csűrje), Dealul Puii = Gyálul Puji (Puja? dombja), Retyásza, Arinii Mulţi = Árinyij Mulcz (égerfás), Pe Rîu = Pë Riu (folyó mente), Coastea Rîului = Kasztjá Riului (folyammenti halom), Priszlop, Cer = Csër (cser), Sĕcăturí = Szekatúrj (kopár), Gropi = Gropty (gödrök), Faţă = Fácza (verőfényoldal), Ciungi = Csunzs (tőkék), Gruiul Tistului = Grujul Tyisztuluj (tiszti liget), Grueţe = Grujeczë (halmok), Cale = Kálë (út mente), pe Vale = pë Válë (a völgyön), Dosul Arşii = Doszul Ársij (perzselt hát), Dealul Bosnii = Gyálul Boznyij (szentpéterfalvi domb), Poeni = Pojëny (erdei rétek),

Sub Peatră = Szub Ptyátra kőszikla alja), La Peatră = Lá Ptyátra (kőszikla környéke), Tyuntyuljásza, Oszolj, Berc = Bërk (berek)

L.Petri Mór Szilágy

Megjegyzés : Azért itt is fel fel tünnek magyar eredetű elnevezések pl.. Czig nevű erdő alja, Dealul robului-Rabdomb. Cer-Cser, Gruiul tistului- tiszti liget, Oszolj, Berk-Berek.

A falu történelme során végig magyar uradalmi birtok volt.

Kiss Károly

Felsővalkó

-1522-ben Maghyarwalko, 1559-ben Magyarwalko……

-1402-ben Genyő János fiának Zsigmondnak halála után fiusítással Zsigmond nővérére Genyő Annára szállt, majd Anna kezével Losonczi Bánffy László kapta, kitől fiaira Lászlóra és Györgyre szállt, és övék is maradt egészen az 1900-as évek elejéig.

L.Petri Mór Szilágy

Görcsön lásd Szilágygörcsönnél.

Gorbómező

-Magyar lakói még az alparéti lázadás alatt kipusztultak, helyükre román lakosok költöztek.

L.Wikipedia

Gurzófalva

-1641-ben egy malmot említenek

L.Petri Mór Szilágy

Gyümölcsénes

Csak a névadása magyar.

A Hunyadiak korában Alsó- és Felső-Gyümölcsénesről szólnak az oklevelek.

L.Wikipedia

-1720-ban 3 száraz földesúri malmot említenek.

L.Petri Mór Szilágy

Halmosd

-Néphagyomány szerint a község a magyarok bejövetelekor keletkezett.

-Krasznavármegyei helység, Valkó várának tartozéka.

-Mikor már e második helyen feküdt a község, történt, hogy egy gazdának eltévedt egy koczasertése s e gazdának leánya a koczát keresve Halmosd mai helyén kőfalakra bukkant. A leány elbeszélte ezt otthon; a falubeliek megtekintették a helyet, megkedvelték s a kőfalakat imaházukká alakítva e köré telepedtek meg.

L.Petri Mór Szilágy

-„egy ……..gyönyörű völgyben, melyen a pisztráng-termő Halmosd patak fut végig. „

L.Osztrák-Magyar

Haraklány

-1458 márcz. 2-dikán kelt z álogvalló levele szerint ……. Dobai Sándor Mihályné elzálogosítja e birtokbeli udvarházhelyét Nagydobai Gogán Balázsnak.

-1546.ban „Kesaraÿarofewld» nevű földrészét, mely Haroklany középszolnoki birtokához tartozik és mely bokros és irtatlan volt, kiirtották és belőle szántóföldet csináltak, az ő nem csekély kárára azt maguk részére elfoglalván „

L.Petry Mór Szilágy

Hidalmás Hatfaludy kúria

Hatfaludy kúria

-híres a hidalmási alma -Neve is igazolja almájának hírességét. Már 1298-ban a neve Almás 1333-ban de Pomero és Hydalmás. A falu még a 20. században is neves volt almatermesztéséről.

Magyar lakossága 1850-től 1910-ig folyamatosan emelkedett, amikorra majdnem azonos számú román és magyar anyanyelvű élt a településen.

A Hatfaludy család egykori udvarházát Anton Ferdider tervei alapján 1809- ben építették, 18. századi alapokon..

L .Wikipedia

-Tekintetes Doboka vármegyében Hidalmás helységében egy nemesi rész jószág eladó mely áll Híd Almáson egy curiális telekből ugyanott és szomszéd 3 helységben 12 jószolgálatu taxás emberekből szép fiatalos fákkal bővülködő mintegy 1000 vékás erdöből,400 vékás majorság szántóföldből, 66 szekeres majorság kaszálóból,a több erdőkbeni legeltetési jussokból.Akinek ezen termékeny helyen fekvő fent irt rész vevéséhez kedve lenne Zilahon Somlyon keresztűl,magyarországban Székelyhíd m.városa mellett Csokaly helységbe küldendő bérmentes levele által Tekintetes
Ifjabb Fényes József úrnál magát jelenteni ne terheltesse.

L.Erdélyi Hiradó 1837 május 2

-a hidalmási szőlő és bor :

-1869-ben 299 hold szőlője volt

L. Csávossy

-Az 1940 február 17-21 között Kolozsváron tartott EMGE vetőmag, háziipari kiállitásán és vásárán aranyéremmel díjazták Hatfaludy Ferencet.

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

Hidalmási természeti ritkaság az Ördögszikla.

Hosszúujfalu

-Jósa Piroska (1934–) orvos és helytörténetíró 1964-1974 között e körzetben körorvos volt.

L.Wikipedia

Inó

-1646-ban egy szántóföldet és egy kaszálót említenek,

L. Petri Mór Szilágy

Ipp:

-ippi szőlő és bor:

Lakossága őstermelő,a megtermelt gabona,takarmányok ,szőlő és gyümölcs az önellátást szolgálta.

-Szőlőhegyei:Új hegy,Fogás,Rigó hegy, Fenkő, Oláhhegy, Cseretisztás, Pincehegy, Hófej pataka.

-1715-ben 12 kapás 1720-ban 12 kapás szőlőjük van.

A múlt század végén -1869-a falu határában 84 k.hold szőlő volt az összterület 1,2 %-án

L.Szilágyság VII

-100 ha uj szőlőt telepítenek. Új telepítésű szőlőhegyek.: Tenkei, Fogás, Bikám, Székírtás, Rigóhegy, Új-hegy. Használt szőlőfajták: 42 ha Királyleányka, 26 ha Fehér leányka, 17 ha Járdovány, 7 ha Ottonel muskotály , 4 ha Chasselas doré.

L. Csávossy

-1549-ben két kőre járó malmot említenek….,

-1587-ben egy nemesi kúriát említenek…….,

-1588-ban egy udvarházat emlitenek….

-1610-ben egy makkos erdőt (másként Réz erdő) említenek…….,

-1649-ben egy nemesi kúriát említenek……,

L. Petri Mór Szilágy

-1683 k.: Szőllő volt ugyan de incuria vulgi el puztult mivel az egesz hegy is pusztulasra fordult –Ipp-

L.E.M.Sz.T.

-Szántóföld: 1715-ben 29, 1720-ban 16 1/2 köblös, rét 1715-ben 13, 1720-ban 24 kaszás, szőlő 1715-ben 14, 1720-ban 12 kapás.

-"1895-ben határában : erdő 4013, szántóföld 1482, legelő 942, rét 187, szőlő (parlag) 102, kert 50 k hold

-1806-ban Ippról összeírták a br. Bánfi, Kabós, Vállÿ, Bideskúti, Décsei, Láposi, Berei, Csiszár, Balog, Lakatos, Pap, Péterfi, Csatári, Jánki, Horoknai (Koroknai?), Fogarasi, Egri, Guti, Ladányi, Kolumbán, Szombatfalvi, Bölöni, Ajtai, Erdőteleki, Farnas, Veres, Héczei, Czikó, Lázár, Szabó, Pelei és Lászlóczi birtokos nemes családok tagjait, összesen 42-t

-Kátai uramék malmából……

A tizenhetedik század derekán minden házas ember két-két véka búzát, húsz-húsz pénzt, a kinek szőleje volt, egy-egy itcze bort, guzsalyos özvegy asszony három sing vásznat adott a papnak. Az az özvegy asszony, a kinek «czimborában szántó fia» volt, egész bérrel adózott. A három udvartól tíz-tíz véka búza járt. A rétet a hívek megkaszálták, fölgyűjtötték s be is hordták, s fát is elegendőt hoztak, kereszteléstől egy kenyeret s egy tyúkot, esketéstől a férjhez ment leány egy keszkenőt adott.

Határrészei

-Nagyrét, Tügy, Kövecses, Kuruttyoló, Felső-hosszú, Újhegyalja, Hőtej, Nyárcserű, Faluföldek, Hőtej-far, Kis- és Nagy-Vatola, Horgas, Határ-oldal, Rókalik, Alsó-hosszú, Szakadás, Alsó-mező, Telekdomb, Hamu, Kertesrét, Forrásalj, Székely-írtás, Bihám-pataka, Iharkút, Cserefark, Pinczedomb, Kis-mező, Bikarét, Kőházkert, Sovány, Somos-oldal. Szőlőhegyek: Új-hegy, Fogás, Rigó-hegy, Fenkő, Oláhhegy és Cseretisztás. Erdők: Csere- és Káta-erdők.

L. Petri Mór Szilágy

- ippi bölényvadászokat említ a Regestrum, /Váradi Regrestrum/

L.Dankanits

- gazdaköri elnök Molnár György gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Faragó István

L. EMGE

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre Faragó István gazdaságában Ippen Fleischmann 481 . búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Kabalapatak:

- Nevét a magyar illetve a székely kabala vagy ló szóból vette.

L.Kádár József Szolnok..

Kárásztelek:

-„Kárásztelek honfoglalás kori népessége …… kabar törzsből származtatható, jobban mondva a falu neve "... a szóként is használt káliz izmaelita népnévnek és a telek szántásra alkalmas trágyázott föld főnévnek az összetétele". (Kiss L.) Ezt igazolják a falut először említő levéltári anyagok is,

mivel hogy 1241-ben Káloztelekként van említve. Győrffy György történész azt állítja, hogy „Kárásztelek a kabarokhoz tartozó kálizok települése volt”, és szerepük volt a sószállításban is.”

L. a falu honlapján.

-„...a szájhagyomány azt tartja ,hogy az Ős utca tájékán valamikor halastó volt,melyben kárász nevű hal élt”.

L .Szilágysági magyarok

- 1393. okt. 24. Karász falu mellett.

Ilsvai Leusták nádor és fejéri ispán emlékezetül adja, hogy Gál-nap előtti hétfőn (okt. 13.) a Szabolcs és Bereg megyei nemesség közössége (universitas) részére Caraz falu mellett tartott bírói közgyűlésén (in congregatione generali) Baka-i Péter fia: Bereck és János fia: Fábián a többiek közül személyesen felkelvén előadták, hogy Karol-i Marhardus fiainak: Lászlónak és Andrásnak Olchina birtokon lakó jobbágyai: Nyakkuthl(!) István, Kontar Miklós, Karus Mihály, István, Sis Péter meg fia: Gál, Bozyas Péter, Tywk Mykael(!) és Vaak Pál az ez évi Szaniszló-nap előtti hétfőn (máj. 2.) az éj csendjében ördögi sugallatra uraik parancsára, akaratából és engedélyével fegyveresen Baka birtokukra törve Bereck házának ajtajait feltörték, sertéseket (scrophas), szalonnákat (lardos) ……..

L.Piti

-Báthory Zsófia a XVII. század végén erdőket,szőlőket szántókat is adományozott az egyházközségnek.

L.Szilágyság VII.

-1869-ben 107 hold szőlője van. Az 1970-es években 225 ha szőlőtelepítés volt. Királyleányka 50 %, Chasselas, Piros tramini, Olasz rizling, Fehér leányka fajtákkal a Bikatorok, Bükkhát, Bükk, Tóka, Háromkereszt-oldal, Kiscsere, Hangás, és Újhegy szőlőhegyeken.

L. Csávossy

-1378-ban kiadott határjárási levele szerint a váradi káptalan birtokai: Kalasztelek és Adriántelek

-1584-ben egy határjárási levelet irnak át.

-1706-ban az Előhágóban levő szőlőt zálogosítanak el, A XVII században …....Báthori Zsófiának II Rákoczi György feleségének..... voltak erdői, szőlői.

-1806-ban innen összeírták a gr. Bánfi, br. Bánfi és Rövid birtokos nemes családok tagjait, összesen 9-et.

-A művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 59, 1720-ban 150 1/3 öblöst; rétet 1715-ben 29, 1720-ban 215 kapást, szőlőt 1715-ben 30, 1720-ban 139 kapás.

1895-ben gazdaságainak száma 402. Területe 5859 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1956, erdő 1406, rét 1036, legelő 1014, szőlő (parlag) 96, beültetve 13, kert 72, terméketlen 266 hold.

Határrészei

Foglár-, Tövis, Gertyános, Pálcsere, Völgy. Szőlőhegy-oldal, Bükkhát, Dinnyéskert-oldal, Felső-Csere, Kálvária-oldal, Dohi-alj, Kémeri-útgaz, Adorjántelek, Kincses-Pál-oldal, Fileget, Mogyorós-oldal, Temető-oldal, Istenkassa, Réczefű, Récze-oldal, Hangás-alja, Nagy-Aranyos, Kis-Aranyos, Baglyos, Hideg-kút, Széles-árok, Szatmár-telek, Nyires-alj.

Szőlőhegyek: Adorján, Hangás, Kis- és Nagy-Újhegy. Erdők: Nagy-erdő, Eresztvény, Csöket-alja, Mester-mezeje, Rókalik. Filfolyó, Kopasz-domb.

L.Petri Mór Szilágy

-Kárásztelek jól fejlett mezőgazdaságot mondhat a magáénak. Teljes területének több mint 50%-át szántóföldek teszik ki. Kb. 100 hektár szőlőse van, a szőlőből jó minőségű bort készítenek.

L.Wikipedia

-„A falu jellegzetes lakóház tipusa a nyeregtetős-...deszkaoromzatú vertfalu, háromosztatú lakóház.....lábfás tornác és az oromzat napsugaras, virágmotivumos kazettás díszítése”

L. Szilágysági magyarok

-1938 februárjában itt Gazdakör működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Sebestyén P.Mihály

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 32 hallgatója volt.

L. EMGE

Kendermező-Szilágykendermező

-A Monda szerint a legrégibb község az Almás völgyében. Keletkezését összekötik a magyarok bejövetelével.

L. Petri Mór Szilágy

-1820-ban a jó földekbe málét vetettek. (Cziráky)

L.Besze Tibor

Kerestelek

-Kerestelek az Árpád-korban is lakott hely volt.

-1806-os összeíráskor a település nagyobb birtokosai voltak a báró Bánfi, Horváth, gróf Toldalagh, Ladányi, Szentmarjai, gróf Károlyi, báró Kemény, Rácz és Réner családok.

L .Wikipedia

Ketesd

-A ketesdiek a 20. század elején kezdtek eladásra zöldséget és gyümölcsöt termeszteni. Terményeiket kezdetben a bánffyhunyadi „úri” réteg és a havasi románság vásárolta, 1940-től vonattal a kolozsvári piacra is hordták. A hízlalt szarvasmarhát a hunyadi nagyvásárban, az igavonásra is használt bivalyok tejét a hetipiacon adták el.

-1910-ben 1078 holdas határából 481 hold volt szántó, 253 erdő és 140 legelő.

L. Wikipedia

-Ketesd Magyarbikallal együtt Kalotaszeg fagyoktól védett gazdag gyümölcstermő része….

L.Ketesd Archive

-„……hogy szőlője és gazdag gyümölcsösei…… nagy kiterjedésű szőlőhegyeik vannak, s a megtermelt salátával, hagymával, uborkával, édesen savanykás, zamatos kerti paradicsommal, cseresznyével, almával, körtével, krumplival nagyon sokan bejárnak a keddenkénti hunyadi vásárba. .. a hajdanában bivalyoktól feketéllő faluban…….. Az asszonyok Körösfőre varrják a vagdalásosokat ……..kis, negyvenszer negyvenes terítőket..”

L. Kerekes Edit

-„1666 –os összeírás alapján a Kalottha szegben lévő magyar falu, kinek zab-dézmája minden esztendőben az gyalui várhoz szokott járni: Ketesd

L.Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

- gazdaköri elnök Kabai Sándor gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozata

-1940-ben a gazdakör elnöke Kabai Sándor tanító

L. EMGE

Kozma Anita :Az én kis falum Ketesd .

Kettősmező

-1869-ben 67 hold szőlője volt.

L .Csávossy

Kémer

- Itt született a Habsburg örökösödési háború legendás huszárkapitánya, Szekrényessy Péter (1717-1783), kinek nemesi birtoka a szomszédos Kárásztelken feküdt.

- Bölöni László ügyvéd, író - itt született 1847 augusztus 9-én.

L.Wikipedia

- Kémer község lakossága mindig földműves, gazdálkodó volt, mindig is a „földből” élt meg. Még ma is élnek olyan emberek akik emlékeznek azokra az időkre amikor messzi városokba vitték eladni termékeiket a kémeriek. Főbb kultúrnövényeik voltak: gabonafélék: búza, árpa, rozs, zab, kukorica, ipari növények : kender, napraforgó, takarmánynövények: lóhere, lucerna, bükkönyfélék, gyümölcsök: szilva, alma, körte, cseresznye, meggy, kajszi és, őszi barack, dió, ribizli, málna, egres.

-Kémer híres volt szőlészetéről, borászatáról is, nagy kiterjedésű területeken termesztettek szőlőt.

-A kémeri gazdák jószágszeretők, főleg a szarvas jószágot és a lovat szeretik, tartanak sertést és szárnyasokat sajátfogyasztás céljára, a juh és kecske tartás nem volt jellemző.

L.Kémer honlapján.

-Balla, Kémer stb. a bortermeléssel tűnnek ki.

L. Benkő József

-kémeri szőlő és bor: Az 1854-es kolozsvári terménytárlaton két szilágysági aszú szerepelt, 1834-es(ez kémeri bor volt) és 1864-es évjáratú, utóbbi I. díjat nyert. A XIX. század végén-1869- a falu határában 326 k.hold szőlő volt, az összterület 4,7 %-án.1960 előtt kb. 90 ha szőlője volt. ahol Erdei, Bakator és Járdovány termett leginkább.

-Hagyományos karós,csapos fejműveléssel Az új telepítések fajtái: Fehér leányka, Király leányka, Ottonel muskotály és Olasz rizling.

-Szőlőhegyei: Kis-hegy, Új-hegy, Macska-hegy, bagoly-hegy, hangás és Csaráty.

L .Csávossy

-Bölöny Sámuelnél Kémeren van: 1872-iki fehér bor 70 akó és 1874-iki fehér bor 40 akó a nemzetközi borkiállításra.

L.Borászati 1875 április

-1447-ben szűkebb környezetének vásárközpontjává válik, amikor Hunyadi János mezővárosi státuszra emeli.

L.Kémer honlapján

-A hagyomány szerint amikor a mai község még más helyen állt ,már akkor a lakosság nagy „marhatenyésztő volt.

-1447 –ben”… Kemer krasznai birtokon minden csütörtökön heti vásárt engedélyez”

-Hunyadi János kormányzótól azt a kiváltságot is nyeri, hogy minden húsvét nyolczad napján országos vásárt tarthat. A debreczeni kereskedők is fölkeresték 1481-ben.

-1483-ban egy udvarházat említenek,

-1486-„… összevesznek bizonyos földön és szőlőhegyen.”.

-1526-ban az „Ewren patak" melletti földet említik,

-1526-ban”….. a Laszkut melléke és Dersek (?) melléke helyen erőhatalommal marháikkal etették”

-1547-ben kúriát foglalnak le,

-1587 május 25-ikén Bucsum pusztát emlitik

-1656-ban egy jószágkihasítást emlitenek.

-1673-ban egy rétet foglalnak el Herbarton,

-„1677-ben „ Kémer nevű magyar faluba.”

-1701-ben a kémeriek kérik ,hogy disznóikat a zálnoki és csanálosi erdőbe hajthassák makkoltatásra .

-1806-ban 4 5/6 curiát , majd 2 ½ curiát tartanak nyilván.

A művelés céljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 143, 1720-ban 96 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 47, 1720-ban 102 kaszást; szőlőt 1715-ben 79, 1720-ban 176 kaszást. 1895-ben Mezőgazdasági területe katasztrális holdban,: szántóföld 3401, erdő 1284, legelő 722, rét 551, szőlő (parlag) 262, beültetve 7, kert 192.

Határrészei

Széles-tövis, Kémerfű, Nagy- és Kis-Aranyos, Lésta-Kalár-oldal, Hágó-oldal, Hosszú- és Kurta-kecskenyúzó, Tövis-oldal, Szilkút, Fileget, Dorján, Dohi-domb, Oláhné-kútja, Hosszú-bércz, Mogyorós-árka, Nográt-oldal, Pap-kútja, Csorgó-domb, Kőkút-tere, Karjas-tér, Karjas-fű, Karjas-oldal, Rigó-bércz, Bályoki, Méhes-gazza, Aranyás-oldal, Paliszka, Csompo-rét, Gyalu-rét, Kenderszer, Bukmér, Pándi berke, Vas-óla, Szőke-domb, Binné fogadója, Diós-oldal, Szilvás-patak, Sástó, Nagy-oldal, Somkerek, Nyárcsere. Erdők: Nagy-erdő, ennek részei: Kűszegő, Csepegő, Varamály és Nádas; Kis-erdő, ennek része az Édes-Márkapataka. Szőlőhegyek: Nagy-hegy, ennek részei: Macskahegy, Kigyósmál, Rozsás, Csaroly, Kerek-szőlő, Bagoly-, másképp Szent-György-hegy, Sípos, Gesztes és Újhegy; Kis- vagy Őrhegy. A régi szőlők 1890-re teljesen elpusztultak a jó bortermő, márgás talajú, északi vonalban huzódó déli védett oldalakról. A szőlők felújítását megkezdték.

L. Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Szőrös Bálint

L. EMGE

Kiadó bírtok.

Szilágy megyében, Kémer község határán egy 2000 kat. hold területű nagybirtok 1897. évi október hó l étől kezdődőleg haszonbérbe kiadó.

Bővebb felvilágosítást nyújt Br. Bánffy Albert úr hitbizományi igazgatósága, VÁLASZÚTON

L.Köztelek 1897 május 8

Kisdoba-ma Nagydobához tartozik

-1940-ben a gazdakör elnöke Viski Péter

L. EMGE

Kisdoboka

-Kisdoboka és Csicsógyörgyfalva községek vitézi telepeseinek anyajuhok kedvezményes kiosztása.-1944-

Érdekes ekkor már Kisdoboka szintiszta román község.

Kiss Károly

Kispetri

-A település valószínűleg a kalotaszegi várak egyike, az Almás vár alatt elterülő Dezsőfalvából alakult ki a tatárjárás után (1241).

L.Wikipedia

-„1666 –os összeírás alapján a Kalottha szegben lévő magyar falu, kinek zab-dézmája minden esztendőben az gyalui várhoz szokott járni: Kis Petri.

L.Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

A felsorolásban használt röviditések a következők: A. = Alsó, a. = alatt, á. = árok, cs. = csorgó,db = domb, dő = dűlő, F. = Felső, f. = föld, g. = gödör,ht = hát, h. = hegy, i. = irtás, k. = kút, K. = Kis, Kp =Közép, Kő = Kőzépső, N. = Nagy, o. = oldal, p. = patak,r. = rét, t. = tető, u. = út, v. = völgy.
Kispetri határnevei:

Telek, Sás-db., Édombkerülő-db., Lámpás-o., Nyires, Akasztófa domb, Eger p., Szőllő h., Bükkös alatt, Malom-o., Lencsepad, Nyugoti o., Tófar, Szélfak, Pitkap., Forrásfő, Tó u., Cseres, Balhás, Katalinberke, Kis Berek, Istürűs, Nyerges, Meggyes, Kőkőtes, Kőbánya, Malomhely, Árgyován irtása, Erdő, Malom-o., Bükkös, Szilas, Tőlgyes ; Gyurka Pista, Peti, Istók, Gyurka, Marczi stb. irtasik.

L.Jankó

-a gazdakör elnöke Kása János birtokos.

L . K-vári Törv-szék 363/1926 határozata

-1940-ben a gazdakör elnöke Kósa András.

L. EMGE

Konkolyfalva

-A község magyar neve után azt gyanitjuk, hogy ennek a magyarok vetették meg alapját. Ezek kipusztulása után oláhok telepedtek meg, kiknek utódai ma is lakják.

L.Kádár József Szolnok

Kornislaka

Ha e községnek ős lakosai a szlávok adták is a nevét: később azonban magyarok lakták, mit bizonyit annak sík téren való fekvése és e XIV-ik századbeli határhelyek magyar nevei. Magyar lakói azonban valószinüleg az alparéti 1437. évi lázadás után apadtak meg s lassanként oláhság, valószinüleg Kővárvidékéről, huzódott helyére, ma 7–8 magyar lakosát leszámitva, oláhok lakják.

L.Kádár József Szolnok

Köd

-A Szamos völgyében fekvő település nevezetessége Aranyos várának romja.

L.Wikipedia

-A XV. századra megjelennek a román betelepülők. Erre utal egy 1415-ös forrás, ami "Tres pos volahales Harumfyld"-ként említi. Szerepel ajuhötveneddel adózók listáján is, ami ugyancsak románok jelenlétére utal.1435-ben Zsigmond király Sebesvárat, a hozzá tartozó uradalommal együtt aTomaj nemzetségből származó losonczi Bánffy család tujadonába adja, így Füld is az 1920-as földreformig kalotaszeg legjelentősebb világi birtokához tartozott.

L.Wikipedia

Középlak Bányai kúria ,Almás vár

-Itt született Kozma Dezső irodalomtörténész, egyetemi tanár (Középlak, 1935. november 6.)

L .Wikipedia

-"…nevezetes méltóságos gróf Bethlen Domokos úr kúriájáról és házairól

L .Benkő József

-A Bécsi Codex (1291-1296) szerint a XII. században már önálló anyaegyháza volt…

-Lakói Almás váránál teljesítettek szolgálatot, amiért nemességet is kaptak.

L.Wikipedia

-középlaki (Kolozs vm) kúria említve -1670-ben.

L.Valentiny-W'Kovács András

-az EGE Kolozs megyei szakosztálya 1912-1913 telén Középlakon fafaragó tanfolyamot szervez.

L.Balaton Petra

–gazdakör, elnöke Bányai László gazda

L . K-vári Törv-szék 363/1926 határozata

-1940-ben a gazdakör elnöke Kádár Sándor

-Az 1941-ben az itt szervezett mezőgazdasági tanfolyamnak 29 hallgatója volt.

L .EMGE

-Az EMGE által 1942-ben szervezett kukoricatermelő versenyben az itteni Lippai János kisgazda nyerte a kat. holdankénti 23,3 q terméssel. Vigaszdíjat nyert id. Varga István,Kádár Sándor és Jakab Károly. - értékes mezőgazdasági gépeket-munkaeszközöket-.

L. Erdélyi gazda 1943 február 1.

-Az 1944-ben az E.M.G.E. által szervezett kukorica termelési versenyen Lippai György egy drb. ekefejet ,Horváth György és Jakab Farkas oklevelet nyert.

L.Erdélyi gazda1944 február 1

Kraszna

-Történelme folyamán uradalmi birtok sok birtokossal.

-Sok gyümölcsöt termeszt. Híres állatvásárai vannak.

-Itt volt a történelmi nevezetességű Cserey család ősi birtoka s a Cserey-féle híres könyvtár, melyet az 1848/49-diki háborús idők megsemmisítettek. A bibliotheka-épűlet (ma is így nevezik) most magtár.

L.Osztrák-Magyar

-„….. évi nagyvásáraival és hetipiacaival büszkélkedik.”

L. Benkő József

-a krasznai füvészkert.” Cserey Farkas(1773-1842) neves botanikusunk füvészkertje amelyet udvarháza mellett létesített. Itt több ezer szabadföldi és melegházi egzotikus növényfaj élt ,a vízinövények mesterséges tóban zöldeltek ”

L. Csávossy

„Cserey Farkas krasznai kertjében. Cserey ugyanis Kitaibel Pál híres botanikus halálakor „ép azon a helyen, ahol egy szőlőlevelű Kitaibelfüle van, Kitaibel nagy érdemeinek megtisztelése végett egy emlékezetkövet állított fel”, mely köré a későbbiekben sziklakerti növénycsoport települt.”

L.Fekete Albert

“A virágos tájkertben, kivált a sziklakertekben módunkban van külön magyarföldi csoportot telepíteni, a kertművészeti stílus egyéni és nemzeti árnyalatának kiépítésére. Még a szentimentális kertstílus korában találunk olyan kertészeti kísérleteket, amelyek ilyenféle törekvés előfutárainak tekinthetők. Mikor Kitaibel meghalt, sírjára a róla nevezett szőlőmályvát (Kitaibelia vitifolia) ültették, majd Cserey Farkas, akinek krasznai kertjéről Kazinczy is megemlékezik, Erdélyben krasznai kertjében „ép azon a helyen, ahol egy szőlőlevelű Kitaibelfüve van, Kitaibel nagy érdemeinek megtisztelése végett egy emlékezetkövet állított fel", mint a MagyarKurír 1818. évi 9. számában olvassuk.

L. Rapaics

-Mint szenvedélyes botanikus krasznai kertjében több száz fát és növényt nevelt; 1813-ban tervezetet küldött be az erdélyi főkormányszéknek egy Kolozsváron létesítendő füvészkertről. Igen művelt férfi volt; Döbrenteinek irodalmi érdemei méltatásául emlékpénzt veretett. Tagja volt a királyi természettudományi s a jénai mineralógiai társulatnak.

L.Wikipedia

-Kazinczy Ferenc “……Erdélyi útján 1816-ban megnézte Cserey Farkas krasznai” fűvészkertjét.”

L .Rapaics

- Széchy Károly a XIX. században így ír Csereyről: "Kertje Erdélyben az első fűvészkert, melyet szenvedéllyel és szakértelemmel gyarapít és kezel." Ebben a tekintetben Cserey állandó kapcsolatban állt kora legjelentősebb botanikusaival. Cserekapcsolatok révén a hírneves botanikusoktól növénytani szaporító anyagokat kapott, ezekkel gazdagította kertje fajállományát.

-Barátja, Kazinczy Ferenc már életében így méltatja: " Erdély nagyrészben Krasznáról vette azt, mit kertjében már most mindenfelé nevel. " Mi sem bizonyítja ezen állítás bizonyosságát, hogy a kolozsvári botanikus kertnek fölállítását is ő tervezte.

L.ifj. Cserey Farkas - az úttörő botanikus-Webvidék

Kazinczy Ferenc Krasznán tett látogatásakor értő szemmel méltatta a füvészkertet. Meglátogatta Johann Christian Baumgartner segesvári orvos-botanikus aki egy cserefajtát Silena csereinek nevez el Cserei Farkasról. Meglátogatta Debrecenből a jeles botanikus Fazekas Mihály (a Ludas Matyi írója) a Csere melyről a legnagyobb tisztelettel nyilatkozott. kertet Cserei Farkas a botanikai tudományok terjesztésének erdélyi úttörőjeként írta be nevét az egyetemes természettudományok történetébe. A kolozsvári Botanikus Kertnek a fölállítását is ő tervezte.

L .Web vidék .ifj. Cserei Farkas az úttörő botanikus.

-A messze földön híres füvészkert a Hosszú nevű határrészben feküdt. Élete főművének a Krasznai Füvészkertet tekintette.,melyet párját ritkító odaadással gondozott. Széchy Károlya XIX században így ír" Kertje Erdélyországban az első füvészkert,melyet szenvedéllyel és szakértelemmel gyarapít és kezel."Cserekapcsolatok révén jut hozzá nagyon sok szaporító anyaghoz.Cserepartnerei voltak a Braziliából visszaérkezett Wied-Neuiedy Sándor herceg,Regnault francia boranikus, akinek közvetítésével Josephine császárné malmaisoni kertjéből egy Xerantheum bractheatum növényt.Ebben akertben festette Munkácsi Mihály legszebb természetábrázoló képeit.

-Kazinczy Ferenc Krasznán tett látogatásakor értő szemmel méltatta a füvészkertet. Meglátogatta Johann Christian Baumgartner segesvári orvos-botanikus aki egy cserefajtát Silena csereinek nevez el Cserei Farkasról. Meglátogatta Debrecenből a jeles botanikus Fazekas Mihály (a Ludas Matyi írója) a Csere melyről a legnagyobb tisztelettel nyilatkozott. kertet Cserei Farkas a botanikai tudományok terjesztésének erdélyi úttörőjeként írta be nevét az egyetemes természettudományok történetébe. A kolozsvári Botanikus Kertnek a fölállítását is ő tervezte.

L. Web vidék :ifj Cserei Farkas az úttörő botanikus

-a krasznai szőlő és bor: „ a Szilágyság déli szőlőtermesztő övezetében lévő szőlőhegyei is századok óta műveltek" Az 1930-as nyilvántartásban a Nagy -hegy szőlőterülete 200 hold. Az 1956-os nyilvántartásban szerepelnek a következő szőlővel beültetett dűlő nevek:Nagy-hegy,Kis-hegy, Nosza, Rózsás, Csonkás, és a Nyíres. Az 1970-es évek után 80 ha szőlőt telepítenek .Telepített fajták:Király leányka,Fehér leányka és az Olasz rizling.

L. Csávossy

„ Kraszna népi építkezésének máig érdekes vonása a szőlőhegyeken nagy számban még meglevő u.n. venyigés pincék. Ezek nem hegybe mélyített lyukpincék,mint sok helyütt a Berettyó felvidéken,hanem a hegy lejtőjére épített, kívülről vastag földréteggel borított, kettős helyiségű

(szüretelőház vagy gátőr és a tulajdonképpeni bortároló) pince. A pince fedelét vastagon venyigével borítják be..Innen az elnevezés

L. Szilágyság VII

-1869-ben 222 hold szőlője van.

-a krasznai zöldségek:" zöldségtermesztéséről ismert"

L. Csávossy

-1682-ben egy kúriát említenek,

-1712 -ben a Gálnát patak mentén elterülő földet és a Lógószék nevű helyen elterülő rétet foglalják el,

-1753-ban kúriát említenek,

-1808-ban összesen 4 kúriát tartanak nyilván

-A református templom mennyezetén „A város czimere látható: koszorúban egy szőlőtő fürttel,két szál búzakalásszal,a négy szögletén madárral"

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 290, 1720-ban 226 1/3 köblöst, rétet 1715-ben 95, 1720-ban 188 kaszást; szőlőt 1715-ben 95, 1720-ban 169 kapás 1895-ben területéből szántóföld 3394, erdő 1477, rét 595, legelő 434, szőlő parlagon 207, beültetve 4, kert 184 hold.

-A krasznai tormát híresnek mondják. Országos vásárai népesek, különösen állatvásárai.

- Határrészei: Hosszú, Csorda-dülő, Simon-pataka, Kelencze, Pippan, Csere-oldal, Fuvasztó, Dél-szovárkó, Észak-szovárkó, Szovárkófark, Pap-domb, Martócza-kert, Dirika, Dirikafark, Szélesné kútja, Kis-talló, Kallós-kert, Sűrű-kert, Doromb-kert, Kis-kút, Nagy-mező, Mál, Tánczoló, Hangyás, Kapus, Sütő-oldal, Sovány, Csonkás, Szárazpatak, Horgas, Irtvány-oldal, Bán-szeg, Halom, Mocsár, Kilip, Hegyalja, Kenderföld, Nagy-hegy, Zsilicze, Kis-hegy, Noszа-hegy, Mocsár-hegy, Kutudgya, Kenderföldláb, Puszta-malom-gödre, Viz-közt, Nagy-gödör, Csonka-tábla, Telek-oldal, Borzafás-láb, Görbe-láb, Alsó-, Felső- és Belső-szélkerek, Zugoly, Borós-oldal, Gát-szeg, Csapó-mart, Hosszú-nyíl, Kerek-tó, Kurta-nyíl, Gárdon, Varsolczi határszél, Nagy-rét, Domb-fark, Hát, Petrezselymes, Csádé, Lógószék, Katrics, Kertes-rét, Péntek-tere, Túlsó-erdő, Mocsár-erdő, Mocsár-fark.

-A Hosszú határrésznek a helység mellett levő részén volt állítólag Cserei Farkasnak egy füvészkertje.

L. Petri Mór Szilágy

-„A népi emlékezet szerint a zöldség termesztése a jelen század elején terjedt el, és meghonosítása a karcagi születésű Kádár Imre lelkész nevéhez fűződik,aki a zöldséget nemcsak termesztette,hanem értékesítette is.,de szerepe lehetett a helybeli földbirtokos Györffy családnak is."

-„A zöldségtermesztés -hagyma- a falú Alszeg nevű településrészének kertjeiben terjedt el,majd termeszteni kezdték a Moha-tag, Géza-tag,Dirika, Kistalló nevű határrészeken is .A zöldség értékesítése a helyi heti és országos

vásáron valamint a közeli piacokon történik Az utóbbi években Brassóból és Kolozsvárról is érkeznek felvásárlók.”

-„A szőlőművelés a krasznai nép ősi és kedvelt foglakozása”. „A 19 század elején 169 kapás szőlőterülettel bírt és csak Somlyó és Balla előzte meg az akkori Kraszna megyében.”

-„A zöldségtermesztés és a szőlőművelés , mellett a lakosság megélhetési forrása a gabonatermesztés és az állattartás”

L. Szilágysági magyarok

A krasznai uradalom 1703-as leltárkor:

-A krasznai uradalom, …….. Somlyó várának tartozéka.

-„….mint külön uradalom csak a XVIII-dik században kezd feltünni,…”

- 1703.-ban Kálnoki Farkasnak Krasznán van egy udvarháza…..
Kelet felé van egy gabonás szalmás fedelű ház.

- ……gabonásban két jó nagy kád (búza-kas), 25, 30 vékás; két öreg új hordó bornak való. A marhaólak sövényből valók, van valami gyönge karban levő majorház is. A kertben fokhagyma 10 koszorúval, vereshagyma 5 vékával termett. A gabonás alatt levő fából való pinczében, melynek ajataja ……..csak paraszt, vasreteszszel, lakattal, két kád káposztát s három hordó bort (26 veder) találtak.

- Az udvarház mellett kelet felől van egy csűrös hely, még új, 8 ágasra való, mellette egy tavalyi asztag, melyben 120 kalangya búza van. Idei búza 3 asztagban. Kaszált zab egy kalangyában mintegy 5 szekérre való; de igen szegény s szemetlen. Az udvarnak csak paraszt, alacsony deszkás kapuja van. Lábasmarha: 2 bika (a többit itatóra hajtották), juh 30, disznó 60. Apró marha: lúd 20, rucza 30, pulyka 12, tyúk 36, 12 kas méh, kender 16 kita, kendermag 6 véka, köles 6, borsó megcsépeletlen 2 szekérrel.

-molnárt, darabontot, majorgazdákat emlitenek…..

-Majorságföld két fordulóban van. A Varsolcz felé való fordulóban el lehet vetni 38 köblöt, a Horváth felé valóban szintén 38-at. Kaszáló 3 drb van, melyek 12, 25 és 6 szekér szénát teremnek. Van egy tengeri búzakert is a Krasznaparton, közel az udvarhoz, negyedfél véka tengeri búza megy belé, gyümölcse nincs egyéb, mint az udvarház mellett egy kert, nem sok gyümölcsfával. Szőlő a nagy hegyen megterem 65 vedret, két másik 13-at, 15-öt. Malom kettő két-két bokor kőre forog, felülcsapók; mikor jól fordúl, egy év alatt 50 köböl vám kerül ki belőlök, melynek harmada a molnáré, «azon kívül egy igen kövér sertés». Erdő: a városnak két darab makkos erdeje van, külön a földesurak számára egy darab erdő tilalmasban, nem igen nagy. A városiak a seredeni határtól a tuszai határig az egész Meszesből nem tartoznak tizedet adni a sertésekből. Van egy Meszes nevű nagy makktermő erdő, mely közösen a Báthori- s Bánfi-családé, ezt a Meszes nevű erdőt, melynek jövedelmét a két család élvezi, Krasznához valónak mondják. Országos vásár három van: az

egyik vízkereszt sokadalma, a másik fejérvasárnapi, a harmadik Szent-Miklós sokadalma;…….. Vámról nem tudnak. …….

Részei:Kerestelek birtok: -Tartanak itt :sertést, majorságot: tyúkot, libát, méheket. Termelnek gabonát(búza) Majorságföld van, de soha se vetettek bele, ha megszántanak, belemenne egy-egy fordulóba 2–2 zsák élet. Erdeje «nem derekas».

Csehi birtok:Termel búzát, zabot, málét, szőlőt, szénát. Tartanak sertést, juhokat, méheket. Majorságszántóföld van egy fordulóra, 12 köblös, a másik 9 köblös. A három drb kaszáló megterem 60 szekér szénát. Malom, alólcsapó, két kőre forgó, az egyik kő az úré, a másik a jobbágyoké, «nem derekasak a kövei, vasai jók, haszna hol több, hol kevesebb». Disznót tartozik a molnár hizlalni,……. Málé termett vala két szekérrel, Somlyón megégett mind. Búza termett 40 kalangya. A szénát, a mi volt, elhordták a hadak. Zab kevés, a mi volt; de nem jó semmire.

-Praediumok: Malade, Szoros, Boronamező (itt majorság, malom nincs) Majorság (malom nincs) Bagolyfalva, Csízér, Tóthfalu, Boján (majorságföldek, kaszálók nincsenek, szabad avast fogniok-„avast fogni” – a makkot adó erdő makkoltatás előtti őrzését jelenti), Ballaháza(pusztatelek 1, a kertje szép gyümölcsös,szabad avast fogniok)Felsőbán (avast fognak), Alsóbán (avast foghatnak).

- Rézaljai vajdaság (avast nem foghatnak csak használhatják,marháik szabadon legelhetnek)
- Oláh- valkó(Egy malom Kálnokyné asszonyé)
- Magyar-Valkó
- Alsó-Jáz
- Felső- Jáz
- Gyümölcsénes
- Bucsun
- Kémer.

L.Petri Mór Szilágy

-Nagy Lázárnak, Br. Győrfi Lajosnak, Korbuly Lukácsnak, Bódis Lászlónak, F. Bogya Andrásnak, ifj. Bereg Mártonnak, Lázár Gézának, Kovács Lászlónak, együtt mindnyájan Kraszna városában 1874-iki fehér borok ... . 1710 akó, ó boruk van 130 akó a nemzetközi borkiállításra.

L.Borászati 1875 április

-”Országos hírű ,szakszerűen megszervezett gyümölcsös létezett itt. Hiri Ferenc a Zilahi Ref .Kollégium(1831-1850) tanára jegyzi fel,hogy régebben a krasznai.....kertek voltak híresek”

L. Nagy -Tóth Ferenc

-1938-ban az E.G.E .egy mintagazdaságot állít fel Cseke Dániel kisgazda 12 holdas gazdaságában.Itt az akkori modern mezőgazdaság szerint dolgoztak.-előre megállapitott vetésforgó-kifogástalan talajművelő szerszámok-ólomzárolt

heremag-műtrágya, elegendő istállótrágya,számadások pontos vezetése, helyí tapasztalatok figyelembe vétele.

L.Erdélyi Gazda 1938 január 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Szabó Béni

L. EMGE

Bánffy Dániel báró földművelésügyi miniszter 1941. szeptember- 24-én Bauer Sándor miniszteri tanácsos,Balogh Vilmos dr.földmüvelésügyi miminiszteri tanácsos, a F. M. erdélyi kirendeltségének vezetője, továbbá Kovrig János dr., miniszteri osztálytanácsos kíséretében meglátogatta az erdélyi árvízsújtotta területeket. Ennek rendjén 24-én megtekintette a Kraszna áradásait, Krasznán és Szilágysomlyón a szilágymegyei EMGE gazdakörök fogadták és meleg ünneplésben részesítették a segítségükre érkező földművelésügyi minisztert. A minisztert útjára elkísérte Teleki Béla gróf., az EMGE vezetője és Demeter Béla az Erdélyi Gazda szerkesztője is.

L.Erdélyi 1941-42

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre báró Györffy Lajos gazdaságában Krasznán Bánkuti-1.205. búzával.

L.Erdélyi 1941-42

A krasznai EMGE gazdanap résztvevőinek egyik csoportja.

L.Erdélyi gazda 1944 február 1

-Jelentés a krasznai 216. sz. honvéd téli gazd. tanf. záróvizsgájáról-1944-

L.M.O.L.

Krasznahorvát

-Itt született Orosz Lujza (Krasznahorvát, 1926. dec. 4.) színművésznő.

-Krasznahorvát Árpád-kori település .

L.Wikipedia

-A mai Krasznahorvát két falu, Horvát és Petenye összeolvadásából jött létre.

L.Krasznahorvát

- Kraszna-Horvát község hajdan, nem azon a helyen feküdött, ahol most. A Kraszna folyó mellé, egy nagyon szép völgybe, csak később költözködtek a

lakósok, miután a dúló hadak többször megsemmisítették, éppen az útban fekvő helységet. Régi helyén, a Csucsa-Nagy-Károlyi állami út mentén most csak korcsma (Berbécs), és két kis tanyai házikó van. E helytől egy kilométerrel bennebb fekszik a falú, melyen a Kraszna folyó kanyarog keresztül. Körülte szelíd emelkedésű erdős dombok s szőlőtermő hegyek emelkednek. A szőlőhegyek egyik kiemelkedő pontjáról (a Csúposról) elragadó kilátás nyílik a bűbájos völgyre, a kékes színben ívelő Rézhegységre, a somlyai Magurára s a Meszes egy nagy részére. Valóban felségesebb panorámát — ily tágas körrel s annyi változatossággal — keveset találunk az előhegységek zónájában.

L.Erdélyi gyopár

-Krasznahorvát lakosságának ősi foglalkozása közé tartozik a gyümölcstermesztés is .Körte termesztéséről a 13. századból vannak adatok.

L. Szilágyság VII.

-1569 december 5-én II. János király „….a Horwat-i Seliczeallja /Selycheallya szőlőhegyet örökös adományként adja.

L.Erdélyi történelmi adatok.

-1869-ben 30 hold szőlője van.

L. Csávossy

-1270-ben a határjáráskor felsorolták a következő helyneveket is: Eleupatak, Berch, Bugarffyu, Serdunke, Kevesberch, Zolina, Rathun, Grazna, Pechel.

-1476 jun. 18-dikán Mátyás király meghagyja a kolozsmonostori konventnek, hogy Horváti Pörös János Horwath birtokát lássa el új határjelekkel.

-1487-ben két malmot és egy halastavat említenek.

-A XVII.század elején Harangí László malmát említik.

-1808-ban összeírnak 3 kúriát ezekből egyik gróf Teleki Lajosé.

-Van a horváti czínteremben valami gyümölcs…..

-„A mívelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 23, 1720-ban 1 köblöst; rétet 1715-ben 9, 1720-ban 26 kaszást, szőlőt 1715-ben 12, 1720-ban 15 kapást. A malmok száma 1720-ban „

-1895-ben , területe : szántóföld 1001, legelő 637, erdő 366, rét 115, kert 50, szőlő parlagon 24,

Határrészei

Malomtér, Sovány, Széna-kert, Puszta, Vermek, Zselicze; utóbbi szőlőhegy.

-A Halastó-utcza egy nagy tó medre volt, melyen át hosszú pallók vezettek.

-A Puszta is utóbb szőlőhegy volt.” A Vermekben rejtették el a lakosok terményeiket az ellenség elő”

L. Petri Mór Szilágy

-Horvát népe őstermelő. –Földműveléssel-gabonatermesztéssel-szőllőműveléssel, állattenyésztéssel és gyümölcstermesztéssel foglalkozik.

L. Szilágysági magyarok

Petenye ma Krasznahorváth része.

Határrészei

Iszek, Lándzsa, Potyogó, Kerekerdő, Pincze-gaz, Páskuj-szőlő, Kis-bogár, Csere, Lökős, Csúpos, Disznó-regy.

Szőlőhegyek: Alsó- és Felső-Csúpos, Hegyes, Szent-Mihály-hegy és Szökés. Iszek tájszó: szurok.

L.Petri Mór Szilágy

-Krasznahorváthban és Petenye községében van 1874-iki fehér bor 360 akó a nemzetközi borkiállításra

L. Borászati 1875 április

Krasznahosszúaszó

Határrészei

la Vii = lá Gyij (a szőlőkhöz), Tábla (erdőterület), Tábla Bánfi enilor = T. Bánfi jenyilor (a Bánfiak táblája), Dos = Dosz (hát), Suvály, Szilvás.

L. Petri Mór Szilágy

Magyar nyomok !

Kiss Károly

Krasznarécse

-récsei szőlő és bor:A környező napsugaras dombokon szőlő terem.

-Szőlőhegyei:Újhegy, Szilas, Pusztahegy, Vérvölgy.-1715-ben 4,1720-ban 25 kapás szőlőjük van

-récsei szilva és alma:jelentős:Körtvélyes

-récsei zöldség

L. Szilágyság VII

-1523-ban egy malmot cserélnek,

-1549-ben a Nyirsid határészben elfoglalnak 18 hold szántót és bevetik,

-1568-ban elcserélnek egy szőlőt,1635-ben egy szőlőt osztanak meg,

-1808-ban egy kúriát tartanak nyilván,

- Művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 33, 1720-ban 45 köblöst; rétet 1715-ben 10, 1720-ban 37 kaszást, s szőlőt 1715-ben 4, 1720-ban 25 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban:, szántóföld 1632, legelő 358, rét 357, kert 57, szőlő parlag 43, beültetve 2,

Határrészei: Kalabocs, Hányás, Tordai láb, Pap-csere, Szóldob, Csere, Csere-alja, Függő, Gólyakert, Ropó, Far, Körtvélyes, Kapus, Hernyósbércz, Zilah-tere, Liget-alja, Szilas-alja, Csorgó-gazza, Telek, Sarulyka, Észek, Puszta, Ereszvény, Nagy-rét. Erdők: Szóldob; Csere, Gólyakert-tető, Vérvölgy erdeje, Liget, Mogyorós. Szőlőhegyek: Újhegy, Szilas, Puszta-hegy, Vérvölgy.

L. Petri Mór Szilágy

-A lakosság javarészben teljesen őstermelő. Fő foglalkozása a növénytermesztés-gabonafélék- …jelentős az állattartás….szőlőművelés….és gyümölcstermesztés –szilva,alma-…a faluban meghonosodott a zöldségtermesztés…”

L. Szilágysági magyarok

Kucsó:

-1869-ben 45 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-1559-ben Bodon és Csiglen nevű erdők hovatartozását döntik el,

L. Petri Mór Szilágy

Kusaly

- Ilosvai Selymes Péter a Toldi 16. századi szerzője itt volt iskolamester.

L.Wikipedia

-kusalyi szőlő és bor:Szőlői: Borsóság, Gesztenyés, Dobogó, Pinczéshegy, Rózsahegy, Miklóshegy, Hajnalhegy, Feneketlen gödör,Új-dobogó, Kis-erdő, Kökörcsényes, Kis hegy,Virághegy.

L. Petri Mór Szilágy

-1869-ben 146 hold szőlője van.

L. Csávossy

-1523-ban egy kőből épült kúriát teljesen lebontanak,

-1548-ban a kuriából az aprómarhákat elhajtják,

-1635-ben kúriát adományoznak,

-Szántóföldje 1715-ben 28, 1720-ban 235 köblös; rétje 1715-ben 13, 1720-ban 93 kaszás; szőlője 1715-ben 6, 1720-ban 39 kapás.

-1895-ben területe katasztrális holdban : erdő 1271, szántóföld 1105, legelő 426, rét 316, szőlőparlag 112, beültetve 1, kert 29,

Határrészei

Kis-kút-oldal, ennek részei: Hágó, Malom-domb, Csűrdomb és Közép-ág; Pinczegaz, ennek része: Tóknál; Bércz mögött, ennek részei: Vágás, Petrezselymes; Kokas-kút, Somos, Varjaság, részei: Söregát, Mogyorós, Vasbánya, Pájkástó; Nagyszénafű, részei: Nagyág és Franczia-gödör, Szilvásrét, Puszta-szőlő, Czipó-domb, Peresföld, Várhegy és Bartha-csere, Erdők: Fiatalos, Sarmás, Kaczó, Liget, Boczó-lök. Legelő: Kis-ág. Szőlők: Borsóság, Gesztenyés, Dobogó, Pinczéshegy, Rózsahegy, Miklós-hegy, Hajnal-hegy, Feneketlen gödör, Új-dobogó, Kis-erdő, Kökörcsényes, Kis-hegy, Virág-hegy, Hegyes, részei: Fejéritős, Kőszikla, Macska-lik, Kis- és Nagy-nyereg; Rácz-hegy, Rétgaz, Alsó-rét, Felső-rét, Erőság

L. Petri Mór Szilágy

Lecsmér

Hajdan Necsmér

-Gazdasági szempontból inkább a szőlőműveléssel tűnik ki .

-1311- ben Lecsmér határában lévő Dédácson egy határkijelölés alkalmával szőlőt említenek(„a templomtól a szőlőig ért a határ”)a korabeli források. A XIV. század elején már intenzív szőlőtermesztés folyt a falut keletről határoló napsugaras domboldalakon.Lecsméren a pap jövedelméhez tartozik „ négy itze bor”

-Az 1820-as összeírásokból megtudjuk,hogy a gabona és a kender mellett borból is tizedet adtak. A falunak szabad kocsmáztatása volt egész évben.

-Az 1895.évi mezőgazdasági statisztika adatai szerint 93 k. holddal, a mezőgazdasági összterületének 8,2 %-át alkotta a szőlővel beültetett terület,a legmagasabb a Berettyó-felvidéken..Jelenleg 153 pince szolgálja a szőlőhegyek (Szakadács, Porostető, Szurduk, Hegyalja, Szendihegy) nemes nedűjének tárolását

- 1869-ben 92 hold szőlője van.

L.Csávossy

-lecsméri kajszi: jelentős forrás a gyümölcstermesztés. Kajszi termelése szerte a Szilágyságban ismeretes .

L. Szilágyság.

-1318-ban 3 curiát említenek,

-1806-ban Letsmérről összeírták a br. Bánfi, Kolumbán, Szombatfalvi, Guti, Gyulai, Víg, Kólya, Virág, Nagy, Goris, Erdőteleki, Farnas, Veres, Bölöni, Láposi, Bideskúti, Fogarasi, Jánki, Décsei, Szigeti, Keval, Almási, Uza, Czikó, Bihari és Bertalan birtokos nemes családok tagjait, összesen 28-at. Ezek kezén volt összesen 3 adómentes lakótelek; 44 1/2 lakott és 10 puszta antiqua meg 5 lakott és 1 puszta nova jobbágytelek. Legtöbb telke volt Kolumbán Jánosnénak (6 lakott és 1 puszta antiqua meg 1 lakott nova) és Szombatfalvi Gergelynek (4 lakott és 1 puszta antiqua meg egy lakott nova)

-„Egy-egy házas ember másfél kalangya búzát adott, addig, míg a szőlő «megépűl», azután egy kalangyát, négy itcze bort, pénzt egy forintot. Az özvegy asszony, a kinek marhája s czimborában járó fia volt, szintén ennyit fizetett. Az az özvegy, a ki guzsalyával kereste a kenyerét: háromnapig sing vászonnal adózott. Szőlőt mindjárt olyat kellett épiteniök, hogy az «tisztességes» lehessen; a falu munkálta s «épen» adta a pásztor kezéhez. Szántást két holdat, – egyikbe-egyikbe két-két somlyai köböl búza fért bele, – szénát egy-egy jó mezei boglyát, fát elegendőt, házat, istállót, csűrt tisztességest kapott. Lecsméri János nemes személy dézmát adott mind búzájából, mind borából, azonkívűl, a faluval «mindenben egyetért». Ezekre kezöket beadták: Pándi János, Lecsméri János, nemes személyek, Jankó Pál, főbíró, Pató János, Nagy Imre, Kis Máthé (ædituus: egyházfi), Borzási János, Gál Balázs, Mónár Lukács, Móhnár Marthon, Csontos (?) Péter, Matyok Mihály, Kovács Lőrincz, még pedig: Keresszegi István, szilágyi esperes s Nagylaki Bernát, somlyai pap jelenlétében. Azután még minden ember «conferált jóakaratból» két öreg itcze bort, elvetnek öt véka zabot a pásztornak («maga magvát»), egy rétet bekertelnek, megkaszálnak, róla a szénát behordják. Szüretkor a szőlő termését is behozzák,

«szekeret adván alája». A lecsméríek később azt kivánták, hogy «a négy-négy itcze bor leszálljon s ha a pásztor a szőlőhöz hársat veszen, a szőlőmívét felvállalják», még pedig jó idejében mívelik, a mikor kivánja a pap. A szőlőnek gondját viselik, hogy el ne apadjon, hanem épűljön. «Ennek bizonyságára hívjanak másunnat embereket és tegyenek ítéletet a szőlő állapotja felől.»"

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 45, 1720-ban 56 köblöst; rétet 1715-ben 23, 54, 1720-ban 60 kaszást és szőlőt 1715-ben 54, 1720-ban 66 kapást.

-1895-ben Területe katasztrális holdban szántóföld 351, erdő 308, legelő 160, rét 139, szőlő, parlag 93, beültetve 4, kert 29.

-Határrészei

Dédács, része a Várdomb; Szurdok, Éhmező, Pándi-hegyes, Herbart, Alsó-falu, Szakadás. Erdők: Csonkás, Nagyerdő, Nyíres. Szőlők: Szurdok, Nagy-hegy, Tető, Gorgyán.

-A szájhagyomány azt tartja, hogy a falu hajdan lennebb a mai nap is Alsó-falunak nevezett s most szőlőföldnek használt helyen feküdt, a mit igazolni látszanak a földforgatás alkalmával előtűnő tégla és cserépdarabok.

L .Petri Mór Szilágy

Magyarbaksa.

-Valamikor magyar falú.

Magyar nyomok:

-A Faluhely nevű határrészben, Dull László utódai tagjában feküdt a község, de 1601-ben Básta elpusztította. E helyen ma is kivehető a templom helye, neve: Harangláb.

-II. Endre uralkodása alatt ebből a falúból való volt Zsadány, a ki azt állította, hogy az ő tehenének borja volt azon ökör, a melynek elsikkasztásával Horvátba való Závida vádolja Dömötört és hogy azt ő adta Dömötörnek. Állításának igazolására Zsadány kész a vasat hordozni, de ekkor Závida bevallja tévedését. Kandra Kabos szerint is Boka = Boksa = Baksa s ez alapon Magyar-Baksára értelmezi.

-1456-egy szép szálas erdő Csete név alatt,……

-1635-ben Puszta-Baksán birtokos Haraklányi Miklósné.(miután Básta elpusztitotta)

-Szécsi György kérésére a fejedelem rendeletére, 1684-ben nemes Nagy István biró házánál tanuvallatás folyik arról, ismerik-e itt az öreg Szécsi Andrásnak házastelkét, ki volt annak a szomszédja? A tanuk: Magyarbaksai Nagy András biró és Magyarbaksai István nemes személy, az első csak házhelyet tud, melynek szomszédosa Decse Jakab és a falu földe, a második pedig csak kaszálót említ.

-1777 aug. 17-dikén tartott tanuvallomás szerint a Puszta-Baxa «vulgo Haranghegyallyán vagyi a régi faluhelyen a határban egy kaszáló rétet, melyen a tanú áll s hitét letette» m.-baksai lakos nemes Luka István és deésházi lakos Oláh János…….

Határnevei

Határrészei: Szirpó, Horgas, Irtás, Hágó-tető, Dióbokor, Büdösszék, Láb, Puszta, Békás, Faluhely, Sűrű, Hosszúrét, Dániel kerített rétje, Füves-domb, Ravaszlik, Szarkahegy. Kútak: Bodon-kút, Büdösszék.

-1895-ben gazdaságainak száma 63. Területe 1070 katasztrális hold, a melyből szántóföld 654, legelő 191, rét 126, kert 18, erdő 4, szőlő (parlag) 2, terméketlen 75 hold.

L. Petri Mór Szilágy

Magyaregregy lásd Alsóegregynél

Magyargoroszló

-Goroszlói csata 1601. augusztus 3-án

-Krausz György szász krónikás szerint: „Az erdélyiek vezére Székely Mózes volt, ez azt mondotta, hogyha az égboltozat lezuhanna, a lovasok kopjái fel tudnák tartani, hogy ne hulljon a földre.” A goroszlói ütközetben mintegy 2000 ember halt meg a csatatéren és Báthory serege elveszítette sátrait, tábori felszerelését és 45 ágyúját, ami a zsoldosok birtokába jutott. Az elfogott magyar tiszteket 60 bitófára akasztották fel. Az erdélyi zászlók közül 130 az osztrákok kezébe került és a mai napig Bécsben vannak.

L.Wikipedia

-A falu nyugati részén levő dombok szőlővel és gyümölcsfákkal vannak beültetve. A szőlőtelepítésben nagy érdeme volt Futó István technikusnak aki Csombordon végezte a szőlészeti iskolát.

-1895-ben gazdaságainak száma 225,területe 3060 k.hold, amiből 1253 szántó, 659 legelő, 449 rét, 294 eredő, 112 szőlő, 31 kert és 262 terméketlen. 4

L. Szilágyság VII

-1869-ben 70 hold szőlője volt.

L . Csávossy

-„…… határjeleket állítottak fel, a mi ellen 1445 okt. 25-dikén a váradi káptalan előtt tiltakoznak……”

-A krasznamegyei Booslo, Balla és Baksa birtokokról elhajtottak Csaholyi Péter és társai 2000 juhot. Ez ügyben 1473-ban itéletet hoznak Losonczi László, János, Mihály és György érdekében.

-1584-ben a váradi káptalan Báthori Zs., erdélyi vajda megbízásából átírja a L. Bánfi Boldizsár krasznavármegyei Guruzló birtokáról szóló határjárási levelet.

-1808-ban Goroszlóról összeírták a gr. Bánfi, br. Bánfi, Szénás, Fodor, Koszorus, Kállai, Beczkai adómentes és Antal, Ardai, Flora, Kis adózó, birtokos nemes családok tagjait, összesen 17-et. Vámos hely, folyóvíze is van.

-„Az 1630-beli gazdasági állapotról Báthori András Miklós deák nevű szolgájának följegyzése számol be, a kitől megtudjuk, hogy a kaszáló rétje negyven emberre való, a Zilah felőli fordulóban pedig száz véka búzavetés van. «A határa nagy jó marhatartó hely». Szőleje is jó darab. .”

-A mívelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldjet 1715-ben 118; 1720-ban 73 1/2 köblös; rét 1715-ben 73, 1720- ban 51 kapás; szőlő 1715-ben 28, 1710-ban 29 kapást

-1895-ben gazdaságainak száma 225. Területe 3060 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1253, legelő 659, rét 449, erdő 294, szőlő (parlag) 112, kert 31, terméketlen 262 hold.

-1895-ben szántóföldje 1253, legelő 659, rét 449, erdő 294, szőlő (parlag) 112, kert 31 k hold.

L. Petri Mór Szilágy

-Bálint Ferencz, Balogh Mihály, Domokos M. Ferencz, Ilyés D. András, Ilyés P. János, Varga Istvánné, Futó J. Mihály, Fejér Lajos, Szathmáry Dániel, Futó Ferencz és Futó B. Ferencznek M. Goroszlán 1874-iki fehér boruk ... . 160 akó van a nemzetközi borvásárra.

L.Borászati 1875 április

Magyarkecel

-Magyarkecel népének fő megélhetési forrása mindig a mezőgazdaság volt,pontosabban a növénytermesztés és az állattenyésztésből származó termékek értékesítése jelentett számottevő jövedelmet és biztos megélhetést .A XX. század első évtizedeiben as krasznaiak hatására a zöldségtermesztés is beindult a Kolicka patak termékeny árterén piacra is termelnek. A környező :a környező napsugaras dombok lejtőin szőlőművelés és gyümölcstermelés alakul ki már ősidők óta. -magyarkeceli szilva:Különösen a szilva érzi jól ezen a tájon. A pálinkafőzés..... jövedelemkiegészítő tevékenység immár jó száz éve.

-magyarkecel állattenyésztése: Az összterület 1/5-t kitevő rétek és legelők az állattenyésztés alapjait vetették meg. Magyarkecel jelentős jószágállománnyal (tehén,bivaly, juh,sertés rendelkezik. A tej eladásából jelentős jövedelem származik.

-magyarkeceli szőlő és bor:A gyümölcsfák sűrű erdejében megbújó meszesalji falú néphagyományaiból csupán a népi építkezés....fellelhető példányai emlékeztetnek a múltra.

-szőlővel beültetett Hajnalhegy…….

-A falu jellegzetes szőlőépítménye a venyigéspince Ilyenek találhatók a Kis és a Nagy hegyen,a Morgón és a Hajnalhegyen.

L.Szilágyság-VII

-1869-ben 41 hold szőlője van.

L .Csávossy

- 1548-ban egy kúriába iktatnak be új tulajdonost,
- Magyar-Keczelen 1715-ben öszeírtak 43 köblös szántóföldet ,
- 1720-ban 69 köblöst; rétet
- 1715-ben 36;
- 1720-ban 59 kaszást; szőlőt 1715-ben 31, 1720-ban 51 kaszást.
- 1895-ben Magyar-Keczel mezőgazdasági területe katasztrális holdban: szántóföld 1200, erdő 846, legelő 296, rét 265, kert 119, szőlőparlag 42, k. hold,

Határrészei:

Rét, Magyaros, Szőlőalj, Tölgyes, Lándzsabükk,, Kecskehát, Puszta, Tér, Szénakert, Vágott-berek, Gyertyános. Szőlőhegyek: Nagy-hegy (Aranó), Kis-hegy, Morgó és Hajnal-hegy

L. Petri Mór Szilágy

- Magyar-Keczel községében van: 1874-iki fehér bor 250 akó a nemzetközi borkiállításra.

L.Borászati 1875 április

Magyarzsombor A Somori kastély körülötte park.
rég Magyarnagyzsombor.

Sombori kastély

-Itt született 1906. augusztus 3-án Keleti Sándor magyar író, szerkesztő, közíró.

-A honfoglalás kori település birtokosa sokáig a Zsombor nemzetség volt.

L.Wikipedia

-„Továbbmenőleg arra is lehet következtetni, hogy a megtelepülés kezdetén a Kis-Szamos kétparti területei közt vagy a folyók mentén legelőváltó ingamozgást végeztek a nemzetségeknek ha nem is egész családjai, de mindenesetre pásztorai. Erre mutat……. a Kis-Szamos bal és jobb partján…….fekvő helynévpár: (Magyarnagy)zsombor–(Szász)zsombor .”

L.E.T

-Első nemesi lakhelye- kúriája 1533-ból.

L. Bicsok- Orbán

-1732: edgy darab irotvány török buza -M.zsombor-

L. E.M.Sz.T. V.k

Maladé

- 1553-ban Somlyóhoz, 1795-ben a tasnádi uradalomhoz tartozik.
- 1806-ban két kúriát említenek itt.
- 1900-ban szőlőhegyek : Nagy tábla, Meleghegy, Szorosi és Bűkkháti szőlők.

L. Petri Mór Szilágy

E szerint feltehető,hogy szőlő termesztésével a magyarok foglalkoztak ugyanis a határ többi részének nagyobb része román elnevezésű, néhány

magyarral pl.Szoros, Bükkhátalja, Cserés bokor, Ertas a magyar Írtásból-tarkítva.

Kiss Károly

Márkaszék

Az a falu, a melynek ma Márkaszék a neve, két faluból: Márka és Szék falvakból alakúlt.Márka falúról, a mely név minden bizonynyal amarca, marchia: jel, jegy, határjel, határ, megye szónak felel meg, 1672-ig emlékeznek az oklevelek. Márkaszék tényleg épen a határszélen fekszik. 1758-ban Márkaszék és a biharmegyei Széplak közt nagy per folyt a Bézerdő miatt. A tanúkat arra nézve vallatták, hogy Széplak határa melyik krasznavármegyei helység határával érintkezik a Rézen, a mire nézve nagypaczali Keresi János világosan tudta, hogy a széplaki határ nemes Kraszna vármegyében Márkaszék nevű helységgel határoltatik. A márkaszéki és széplaki határt hasítja a Setét patakja, mely is kezdődik a baromlaki határban lévő két nagy régi keresztes bikkfánál, mely patak lemegyen a Berettyóra, mindenütt ezen patak és a Berettyó hasítja a határt, úgy, hogy innen mind széplaki, túlnan pedig márkaszéki. A tanú az előtt tíz esztendővel Széplakon lakott tizenhat esztendeig, azalatt az idő alatt békeségesen bírtak a széplakiak innét a megnevezett Setét patakon és a Berettyó folyásán, a régi öregektől is úgy hallotta, hogy addig van a széplaki határ. Egy másik tanú is azt vallja, hogy a «széplaki határt a Rézen a Setét patakig tartották».

-1661-den Márkán Tekönös Mihály nevű jobbágyát cseréli el Kis Ferenczné Szénás Kata öcscsének Szénás Dávidnak jobbágyával

-1806-ban Márka-Székről összeírták a Katona, Vállÿ, Fogarasi, Bideskúti, Bölöni, Ladányi, Kolumbán, Szombatfalvi, Kólya, Bihari, Lakatos, Árvai, Veres, Láposi, Péterfi, Pap, Décsei, Lengyel, Vér, Szabó, Csiszár, Gyarmati, Popa, Detrehemi Pap, Bordás, Meze?, Gozmán, Krisán és Bandics birtokos nemes családok tagjait, összesen 37-et.

-A művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 36, 1720-ban 35 köblöst, rétet 1715-ben 20, 1720-ban 78 kaszást; szőlőt 1715-ben 6 kapást.1895-ben gazdaságainak száma 226. Területe 1546 katasztrális hold, a melyből szántóföld 808, rét 362, legelő 234, kert 13, erdő 1, terméketlen 128 hold.

-1785-ben a márkaszékiek s a széplakiak közt azon egyezség jött létre, hogy attól fogva a közös erdőről, sem a márkaszékiek a széplaki sertéseket, sem a széplakiak a márkaszéki sertéseket egymás kárára be ne hajtsák, s egyik helység a másik hire, akaratja nélkül sertéseiket azon közös erdőre makkoltatni ne hajtsa, hanem, a midőn az Isten makkot ad, a két helység, M.-Szék és Széplak, megegyezett akaratból etessék a magok sertéseikkel a makkot, ha pedig valamelyik részről a sertések azon erdőre a makkra szaladnának, nem több, hanem nyolcz polturával büntessenek meg egy nyájat, a kondás valami módon támadást ne tegyen.

L.Petri Mór Szilágy

Menyő

- Itt született 1912. november 13-án Horváth Endre erdélyi magyar orvos, belgyógyász.

L.Wikipedia

-„A fő gazdálkodási ágazat a növénytermesztés volt,ám birtokosai a két világháború között az árutermelés igényeinek megfelelően a szarvasmarha és a juhtenyésztésnek valamint a gyümölcstermesztésnek fordítottak jelentősebb figyelmet „

L. Szilágysági magyarok

menyői szőlő és bor: Szőlőhegyei:.Kis és Nagy Sajtága,Újhegy,Somuság és Bálvány ez ma szőlőhegy ettől kelet felé a Pogányvár nevű helyen emlékeznek az ősmagyarok áldozó helyére

L. Szilágyság VII

-1420 jun. 7-dikén egy udvartelket említenek.

-1435 május 12-én emlitik Horgaság-ot középszolnoki birtokban (menyői határrész) két hold erejéig …….

-1546-ban elfoglalják a Menyői-tó nevű halastónak egy részét ……..

-1549-ben említenek egy kúriát és elfoglalják Menyő összes szántóföldjét és szőlőjét,

-1618-ban osztozkodnak egy nemesi ős udvarházon,

-1635-ben Menyőben Haraklányi Istvánné s leánya kapta az osztályegyezségnél, mely a rokonok közt végbe ment, az udvarházat. A csürös kertnek, az udvarházhoz való földeknek egy része Haraklányi Erzsébetnek jutott, míg Miklós «a maga házával s felső kertjével elégedett meg.»

-1639-ben egy főlovászmestert említenek……..,

-1652-ben házhelyet,kaszálót és szántóföldet zálogosítanak el……..,

-1733-ban egy kúriát említenek.

-A XVII. században a következő papi dézsma jár Menyőn: bor, búza, s egyéb, tavaszi veteményből (itt a tavasszal vetendő gabonákat értik) zab, tönköly, árpa, alakor továbbá méhből és bárányból.

-1895-ben területe katasztrális holdban szántóföld 2352, erdő 721, rét 306, kert 176, legelő 166, szőlő parlag 123, beültetve 5.

-1705-ben menyői nemesek: Fodor Zsigmond, Dobai András, Szabó Miklós, Kis György, Fazekas Gergely, Fazekas Mihály, K. Török István, Egri László, Nagy István, Török István, Dobai Dániel, Bogdándi János, Sándor István, Bányai András, Szabó András, F. Nagy Gergely, M. Nagy Gergely, Dobai György, Nagy Bálint, id. Török János.

Határrészei

Nagy-Cser, Szőny, Sándorháza (elpusztúlt falú helye), Gáboró, Boduló, Menyhe, Nagy-Bükk és Gyakras erdők, Aszaló-legelő, Tulsó, Ács János, Mikó-

telke, Kendervölgy, Haraszt, Horguság, Nyáras-alja, Polyás, Baglyos. Szőlők: Kis- és Nagy-Sajtága, Újhegy, Somuság és Bálvány.

L. Petri Mór Szilág

-1869-ben 71 hold szőlője volt.

L .Csávossy

-1940-ben a gazdakör elnöke Baksai Gyula

-1940-ben az EMGE peronoszpórajelző állomást hoz itt létre, vezetője Baksay Gyula gazdaköri elnök

L.EMGE

Mocsolya

- Nyelvjárásainkban mocsolya a) kenderáztató, b) pocsolya……..

- 1349, 1355-ben Mocsolya és Od falvak határait elkülöníttetik .

- 1535-ben egy udvarház telket említenek…

- 1545, 1564, 1575-ben Hadad vára tartozéka,…..

-„….. a kinek 1548-ban Mocsola birtok területén fekvő Chete nevű makkos erdejét megtámadtatták, a makkot összeszedették, bizonyos fákat határjel gyanánt kereszttel jelöltettek meg és az erdőnek egy részét a maguk számára foglaltatták le…….”

-1604-ben is a Wesselényi-jószághoz tartozott.

-1705-ben motsollyai nemesek: Veress Zsigmond, Veress András, Csengeri Mihály, Székely György, Veress Mihály, Nagy Miklós, Katona István, Szabó György, Osváth János

-Mocsolya, curialis község, 1715-ben és 1720-ban is……

-1895-ben területe katasztrális holdban:szántóföld 666,erdő 415, rét 252, szőlő parlag 74, beültetve 1,kert 15, legelő 3. .

-Határrészei

Csetefar, Nagy-kert, Bércz, Szénafű, Hosszúrét, Önös, Csere, Nagyrét, Dodó-alja, Bükk-alja, Újhegy-alja, Tag, Sebes, Eggyest, Bagzó, Juharos, Várhegytető, Bérc, Korgó, Bányai kert, Irtás,

Erdők: Verőfény, Cseteerdő, Peres és Vénhegy.

Szőlők: Nagyhegy, Újhegy,Zsoldos, Kis hegy,Rigó hegy,Dobogó,

L. Petri Mór Szilágy

-a mocsolyai szőlő és bor:

-Szőlőhegyei: Rigóhegy, Kishegy, Nagyhegy, Újhegy, Zsoldos, Hajnalhegy,

-1869-ben 68 hold szőlője van.”.....

-Mocsolya a tövishát szőlészeti végvára”....Kiváló édes ,zamatdús főborok számos megyei versenyen vívtak ki”..elismerést. Ma Mocsolyán kb 30 ha szőlő van. Karikás művelésű volt.

-a mocsolyai alma:Nagy kiterjedésű alma telepítés volt.

L. Csávossy.

-1940-ben a gazdakör elnöke Simon Gyula ref.lelkész

L. EMGE

Nagyderzsida

- a tizennyolczadik század derekától a Babucza névvel is.

-1526-ban egy malom tulajdona felett kiegyeznek,

-1637-ben egy szőlőt említenek a Kishegyen,

-1676-ban per folyik egy malomért,

-Szodobágy pl. 1720-ban, mint puszta tartozott hozzá s abból ekkor 16 köböl volt művelés alatt.

-1748-ban döntés születik egy erdőn való makkoltatásról

-A XVII. században egy leltár készül Vanczanak helyén ahol egy majorsági szőlő van.

L.Petri Mór Szilágy

Nagydoba

-Az 1900-as évek elején Doba' kettő volt egymás mellett: Kisdoba és Nagydoba néven.

-Határait Sz. Tamás naphoz közelebbi hétfőn Odi Balázs megjáratni szándékozott Dobai Miklós fia, János és Kozmás fia, Egyed ellen; de utóbbiak ellentmondtak. Ez ügyben törvényt állottak, Dénes, erdélyi vajda pedig 1364 május 12-dikén meghagyja a kolozsmonostori konventnek, hogy hiteles embert küldvén, ama határokat újból járassa ki.

-1408-A nagydobai határ egy részét Csete tallójának hívják.

-1456-ban „ rétek ,mezők ,legelők szénafüvek szerepel egy adománylevélben”

-1471-ben „ bizonyos gyümölcsöst „említenek.,

-1520-ban szántóföldet adnak el,

-1535-ben……. Kisdobai Székely Lázár Kysdoba birtokrészén a vetéseket nézte és az itt talált marhákat be akarta hajtani, de ebben megakadályozták…… diószedést is említenek,

-1548-Területén a «Margitasszonykúttyára járó» és «az Fűztónál való» nevű földeket elfoglalta …….

-1559-ben nagydobai nemesek, Décse Tamás, Lázár Illés és Csete Gábor. Kisdobai nemesek: Bán Mihály, Szabó György, Décse Benedek, Szabó Antal, Varga István, Nagy Miklós, Banga György, Szyohi Tamás és Jakab György tanúkként szerepelnek a Bodon és Csiglen nevű erdők hovatartozásának megállapítása végett tartott tanúvallatásnál.

-1639-ben nemesi kúriát házzal említenek,

-1640-ben nagydobai nemesi kúriát említenek ,

-1647-ben…… elzálogosított Nagy-Doba birtok határában hét szántóföldet……..

-1650-ben Ákostelek pusztát, mely a kisdobai határhoz tartozott……..

-1900-ban Oltványos, Szénafű ,Szőlőhegyek, Vajas szőlőhegy.

-1895-ben Nagy-Doba gazdaságainak száma 212. Területe 1388 katasztrális hold, a melyből szántóföld 632, legelő 286, rét 192, erdő 146, kert 70, terméketlen 62 hold.

-Kis-Doba gazdaságainak száma 226. Területe 993 katasztrális hold, a melyből szántóföld 547, erdő 156, rét 154, kert 58, szőlő (parlag) terméketlen 51 hold.

-1705-ben nagydobai nemesek: Víg Mihály, Bagdándi György, Balog Gergely, Balog János, Balog András, Palánki György, Pap Márton, Lovász Jakab, Máthé Mihály, Martzin István, Víg István; kisdobaiak: Dobai József, Dobai Zsigmond, alispán, Szabó Pál, Kis Ferencz, Détsei István, Kun István, Mihály István, Mihály János, Tunyogi Tsapó Sámuel, Dobai Ferencz, Urai (?) János.

-…..mint kuriális helyek, 1715-ben s 1720-ban is kimaradtak az összeírásból……

Nagydoba határrészei

Oltványos, Halom-alja, Kerülőfar Solymók, Tolok-alja, Gögény-alja, Kis-rét, Nagy-rét, Széna-fű, Zobor. Szőlőhegyek: Felső- és Alsó-hegy, Varga- és Kishegy. Kútjai: Borsa, Kerülő, Csorgó, Új-kút, Sárkút.

Kisdoba határrészei

Halom, Fehér-domb, Vajas, Puszta, Somodi, Kőhegy, Tér, Lepenye. Erdő: Gányás. Szőlőhegy: Nagy-hegy. Kútjai: Vajas-, Bodon-, Libuczkút stb

L. Petri Mór Szilágy

Nagydobai határnevek:Selymék, Déllő, Bérc, Túlabérc, Hegyalja, Gögényalja, Szénafű, Banki (a Mezeiektől a bank által elvett föld) Kistag, Sorgaz, Nagyelöljáró, Sós erdő, Murkos, Benkő erdő,Toterdeje, Zoborberke (szántók) Felső és Alsó hegy, újfogás, Varga hegy (szőlők) Zobor, Bikaszáló (legelő) Láz, Ropó, Décsi erdeje.

Kisdobai határnevek

Fiztó-régebb kenderáztató volt-Nagyrétitó,(vizek)Zsúzska tó,Kő-hegy, Far, Somodi, malomelő, Mihályszőlő-domb, Hegyalja, Nagydobai szénafű, Fűztó-tető, Székalja, Lehej, Fehér domb, Sovány, Vajasoldal, Külső és Belső liget, Kerteskút, Felsőszénafű, Lapostető, Tisztítás, Tótpéter erdeje, Borzás, Barázdahát, Gányás, Halomalja (szántók) Nagy hegy, Irtás, Alsóláb, Felső láb, Uraké, Csatári, Kun hegy, Halom,Varga hegy (szőlők), Vérvölgyi szénafű, Far, Nagyrét, Hatos, Berek mellett Szíkalja, Felsőszénafű, Kőhegyi, Keresztuti rét, Malmos rét, (kaszálók) Hathód, Kisdobai legelő, Disznólegelő, Lehel(legelő)

-1895-ben Nagydoba területe 1388 k.hold,(szántó 632,legelő286,rét 192, erdő 146, kert 70,),ugyanekkor Kisdoba 993 k.hold,(szántó 547, erdő 156, rét 154, kert 58, szőlő-parlag 51)Kisdobán malom áll a Malomréten.

Mezőgazdasággal kapcsolatos hagyományok: arató és szüreti bál, fonó, máléhántás, máléfejtés, diópucolás, forgócséplés (napraforgó), tollfosztó, disznótor.

L. Szilágysági magyarok

-1869-ben 27 hold szőlője volt

L. Csávossy

-1940-ben a gazdakör elnöke K. Kovács István ref. lelkész

L. EMGE

-Nevét a Váradi Regestrum említette először Tuka?,Duba neveken. Neve szláv szó, amely a dub, dubrava szavakból alakult ki.

-1363-ban Doba, 1417-ben Egyházasdoba, 1439-1444körül Nagy-Doba, 1442-ben Nadoba, 1454-ben Naghdoba, 1549-ben Nag Doba, 1693-ban Nagidoba-nak írták nevét.

-1363-ban Doba a Dobai család: Dobai Miklósnak és fiának Bertalannak, valamint Miklós testvérének Jánosnak birtoka volt.

-A Dobai testvérek szolnokmegyei várjobbágyok voltak, akiknek I. Lajos király adományozott nemességet, és egyben őket és dobai birtokaikat is felmentette a várjobbágyi kötelezettségek alól.

-1456 előtt Szilágyi Pálnak volt itt birtoka, melyet Csete Pál fia kapott meg.

-1519-ben Nagy- és Kisdoba részbirtokot II. Lajos király új adomány címén adta néhai Szabó (Székely?) Tamás fiának.

-1618-ban Menyői Móré Bálint dobai részbirtokán megosztoztak özvegye és gyermekei.

-1641-ben Dobai István utódnélküli halála után annak birtokairól Rákóczi György kért jelentést.

-1718-ban Dobai György és neje Szécsi Judit gyermekei megosztoztak a szüleiktől maradt nagydobai birtokrészeken.

-1733-ban Kis- és Nagydobán 6 oláh család lakott.

-1797-ben végzett összeíráskor fő birtokosnak írták össze Nagydoba községből Décsei Zsigmondot.

L.Wikipedia

Nagyilonda

Itt született 1898. április 22-én Fodor József Kossuth-díjas író, költő.

Itt született 1947. január 16-án Szabó Piroska újságíró, szerkesztő.

L.Wikipedia

-1467-ben említik mai nevén, ekkor a Csicsói vár tartozéka és a Bánffyak birtoka volt

-1553-ban Csicsóvár tartozéka.

-1579-ben……. a fejedelemtől egy malmot kap adományba……

-1590-ben Kővárhoz tartozó fiskális birtok.

-1650-ben mint tisztán fiskális birtok, Kővárhoz tartozott.

-„……. itteni nemes házastelkeikbe beigtattatnak…..

-„….a termésből pedig 3 nagybányai mérő búzát adnak.”

Földmiveléssel, fuvarozással és mészégetéssel foglalkoznak.

-1750-ben határának fele a Szamos mellett fekszik, de ennek gyakori kiöntése miatt gyakran nagy károkat szenvednek, ez a rész közepes, de a hegyes része kevésbbé termő. Földjük jövedelméből élnek és a deésaknai bányából Szilágy-Somlyóra szoktak sót fuvarozni. Deés és Nagy-Bányára járnak vásárba. Határa két fordulós, trágyát kiván, de sem a téren, sem a hegyen fekvőt trágyázni nem szokták. A téren egy köböl őszi vetés 6 kalangyát, kalangyája másfél véka szemet ad, a hegyi rész köble 4 kalangyát, szemül kalangyája 2 vékát fizet. A tavaszi vetés köble másfél szemet ad. Erdeje elég; legelője szűk s ezért a kővárvidéki Szakatura ura gr. Teleki Ádámtól 80 aratási napszámért és Malényi (ma Kis-Ilonda) birtokos gr. Teleki Miklóstól 30 kaszás napszámért szoktak kibérleni. Van 3 szekér szénára való, minden évben használható rétjük, különben kaszálni fordulónként szoktak. Frinkfalva és Torda-Vilma határán is kaszálnak s birnak bérbe földeket.

-Összes adó alatt levő szántója 33 köböl férőű; elvetettek 182 1/2 köböl őszi, 104 köböl tavaszi gabonát, termett 6 3/4 köböl törökbúzája, paszuly és borsója; rétje 98 1/2 szekérre való. Adó alatt van 134 igás marha, 117 tehén, 75 tulok, 183 juh, 114 disznó, 30 méhköpű.

-Iparosa: 2 kerekes, 1 molnár, 2 kötélverő.

-1882-ben határa 4-ed osztályú. Adó alatt van 404 1/4 köböl szántó, 317 3/4 szekérnyi rét, 48 ökör, ló 31 tehén, 9 bornyu, 5 disznó.

-Jelenleg határa közepes termésű, őszi, tavaszi szalmás gabonát, kapás növényeket termesztenek.

-Állatai: hazai fajú szarvasmarha, juh, kis mértékben sertés. Gyümölcse: szilva, alma és körtvefélék.

-A „nagyilondai takarékpénztár részvénytársaság” 1891-ben alakult Simó Lajos, Móricz Sándor kezdeményezése folytán. Elnöke Simó Lajos országgyülési képviselő. Vezérigazgatója Ujfalvi Károly.

-1875 óta minden év febr. 8, 9, május 1, 2. s október 14-én és 15-én országos- és minden pénteken heti vására van,….

-Móricz Sándor utódainak a Szamoson van 1 egy kerekü és kövű lisztelő malmuk.

L.Kádár József Szolnok

Nagykeresztes

-Kezdettől fogva a kolozsmegyei Almásvárához tartozott 1554-ig.

L.Kádár József Szolnok

-Jósika család iratai: Br. Wesselényi Miklós észrevételei a Jósika birtokon tervezett határ szabályozásáról, valamint a háromnyomásos rendszer alkalmazásáról. (Sérült, hiányos.) 1846.

Nagykristolc [Nagykeresztes] (Szolnok-Doboka m.)

L.Magyar Mezőgazdasági Múzeum

Nagymon

-Itt születet Márton Gyula(1910-1976) nyelvész, tanár.

L.Wikipedia

-Nagymon (Mon) Árpád-kori település, azonban területe már ősidők óta lakott hely volt. Pogányvár nevű határrászében egykor földvár állt.

-1413 decz. 19-dikén A határjárás kezdetét vette a bold. szűz moni templomának szentélyétől s ért egy vízmederig, a hol határjeleket állítottak. Innen északnak fordúlva, egy hegy csúcsára, majd pedig ugyanazon irányban a fenti templom szőlejéhez meg annak tövéhez, ugyanez irányban egy völgybe egy vízmederig, mely Mon birtokot Menyew birtoktól elválasztja, a hol két jelet állítottak, innen vissza a templomig, ettől délre egy folyóig, meg egy erdőig, két-két jellel. Az erdőben egy gyertyán («Gyorgyan») fánál jellel, a Doba birtoktól Nyrmon birtokig vezető útig, két jellel.

-1624-„….. az itteni rétet, mely a Bányákon van ……”

-Nagy-Mon curialis helység 1715-ben, ép úgy, mint 1720-ban.

-1895-ben gazdaságainak száma 119. Területe 624 katasztrális hold, a melyből szántóföld 292, erdő 151, rét 105, szőlő parlag 32, beültetve 1, legelő 13, kert 1, terméketlen 29 hold .

-Határrészei

Verőfény-oldal, Nagy- és Kisrét, Csűrös-kert, Vérvölgy felőli fordúló. Erdők: Párgy, Bükk.

Szőlőhegyek: Dombszőlő és Pogányvár.

L.Petri Mór Szilágy

-Lakói gabona , szőlő, gyümölcstermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkoznak.

-Egy 1889-ből származó Díjlevél szerint a nagymoni ev. ref. kántortanítónak jár: 2 hold szántó és 488 négyszögöl kaszáló; a régi temető fű- és gyümölcstermése; a régi tanítói telek haszonélvezete; 15 hektoliter szemes gabona az egyház magtárából; jelenleg 49 bérfizetőből 1 veder must váltságba.,

L.Szilágyság VII

-1869-ben 27 ha szőlője volt.

L. Csávossy

nagymoni gyümölcsös: a kollektivizálás alatt nagy gyümölcsöst telepítettek.

- 1940-ben a gazdakör elnöke Pap Márton

L. EMGE

Nagymonújfalu

Határa jó makktermő tölgyes, cseres és bükkös erdő volt. Bálvány nevű részét szőlővel telepítették be.

L.Petri Mór Szilágy

Nagypetri

-Régi királyi birtok.

-Lakossága szőlőtermesztéssel valamint bivaly- és juhtartással foglalkozik

L. Wikipedia

A felsorolásban használt röviditések a következők: A. = Alsó, a. = alatt, á. = árok, cs. = csorgó,db = domb, dő = dűlő, F. = Felső, f. = föld, g. = gödör,ht = hát, h. = hegy, i. = irtás, k. = kút, K. = Kis, Kp =Közép, Kő = Kőzépső, N. = Nagy, o. = oldal, p. = patak,r. = rét, t. = tető, u. = út, v. = völgy.

Nagypetri határnevei:

Lok, Kenderáj, Szigyája, Büdös k., Dankrét, Mocsolyás, Tisztás, Nádaspad, Kőmegett, Szöllők alá, Kő alatt, K. Rét, Zörke, Magyaros, Tövispad, Nyakon, Kép-v., Buduló, Berekszél, Nyires, Telek, Hosszú,K. Petri, Csalik, Csorgó, Bortuka, Paperdeje, Csere alatt, Árbocz, Simonáj,Falu erdeje, Hidegkút, Kertmegett, Halomközt, Kriptánál..

L.Jankó

-1940-ben a gazdakör elnöke Fazakas István

L. EMGE

Náprád

A Szamos partján, dombtetőn áll Náprád várának romja.

Árverési hidetmény.

A néhai Indovics Ábrahám náprádi volt lakos örökösei tulajdonát képező Náprád, Köőd, Sz.-Széplak és Kelencze Szilágy vármegyébe kebelezett községek határaiban fekvő mintegy 1400 kat. hold kiterjedésű, 2 felsőségből, megfelelő lak és gazdasági épületekből, szántó, kapáló, legelő és erdőségből álló őszi vetéssel bevetett birtok, 1898. évi január 1-től kezdődőleg egymásutáni 6 évre bérbe adatik.

Az árverésZsibón 1897. évi november hó 30-án d.e. 9 órakorIndovics Sámuel úr házánál fog megtartatni.

Árverezni kivánók azzal hivatnak meg ezen árveréshez, hogy a részletes feltételek Indovics Sámuel zsibói lakosnál és Buzási Fülöp náprádi körjegyzőnél megtekinthetők. Náprád, 1897. október 10.

A tulajdonosok megbizásából
Buzási Fülöp,
náprádi körjegyző
L.Köztelek 1897 november 13

Nyírfalva (Nyirmon is régen)

a szájhagyomány szerint a XVII. század elejéig egészen magyar község volt. Magyar lakosait azonban a környéken folyt harcok viharai elsöpörték. 1719-ben települt újra.

-1548-ban”……a szőlőjét leszüretelték fegyveres kézzel …….”

-„….nyírmoni házát, a jobbágy egy ökrét megsebezték, a vetéseket lovaikkal lelegeltették, két ökröt pedig elhajtottak..”,

-1551”…. Sylagpataka mellett fekvő rétjét a hozzá tartozó, nyolcz szekérnyi gabonával meg a szekerekkel együtt elfoglalta „”….melyet «Pazman haza hele»-nek neve

L. Petri Mór Szilágy

Nyírsid

Itt volt az egykori meszesi apátság.

1564 és 1570 között a település Hadad várához tartozott.

Az 1797 évi összeíráskor főbb birtokosa Wesselényi Miklós volt.

L.Petri Mór Szilágy

Oláhhorváth.

-1387-ben és 1423-ban még magyar falú. A XVIII. században a falú közepén van egy ásott tó az uraságok részére.

L. Petri Mór Szilágy

Oroszmező

-1590-ben Kendy kastélyról történik említés. 1663-ban udvarháza van.

L.Kádár József Szolnok

Ördögkút Bay kastély

- Földjei gabonának és szénának jók.
- Makkoltatásra használt erdei vannak.
- Melegvizű forrásai „malmocskákat” forgatnak-
- gyümölcse elég terem.

L. Hodor Károly

Történelme folyamán végig magyar birtokosok birtoka.

-Gróf Toldalagi eltiltja a makkoltatást az ördögkúti és csőmőrlői erdőkben és Décsi Zsigmond disznait befogatja. 1760. Örgödkút, Csőmőrlő (Szilágy m.)

L .Magyar Mezőgazdasági Múzeum

Ördögkúti Bay kastély

Panit lásd Szilágypanitnál

Pecsely

-1869-ben 20 hold szőlője volt.

L. Csávossy

Ráton

Árpád-kori település.

-a rátoni szőlő és bor:A szőlővel beültetett terület az összterületnek 1,4 %-t tette ki, s főleg Nagy és a Kis hegyen valamint a Bigecsen termesztették.

- 1869-ben 71 hold szőlője volt

L. Csávossy

- Ráton gyümölcstermesztése: A faluban jelentős gyümölcstermesztés is folyt.

L.Szilágyság VII

-Ráton állattenyésztése:Az állattenyésztés alapját a kiterjedt nedves rétek és legelők vetették meg.

-1525-ben 51 elveszett kárászi disznót Ráton találják meg.

-1548-ban „….lelegeltették a vetéseket a Zoldoballÿa mezőn Bagos határa felé a Thelek-völgyben”.

-1584-ben”… Ráton birtokáról szóló határjárási levelet.”

-1718-ban egy kúriát zálogosítanak el.” Rátonban a Hosszúhold nevű helyen egy puszta nemes telket ad…”

-1808-ban három cúriát írnak össze.

-1895-ben, területe 1225 katasztrális holdban , amelyből szántóföld 524, erdő 448, rét 122, kert 63, legelő 50, szőlő parlag 18,

Határrészei

Belső- és Külső-Mogyoród, Hosszú, Bársony Figura, Somos alatt, Bükk, Kéthegy-közt, Kis-talló, Alszeg alatt, Patakos-tábla, Bigecs alatt, Gazos-tábla.

Szőlőhegyek: Bigecs, Nagy-hegy, Kis-hegy. Erdők: Alszegi erdő, Közép-cser, Bükk.

L. Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Kis Sándor

L. EMGE

Romlott

-Története 1638 előtt az 1408, 1461, 1507, 1520, 1522, 1524, 1525 éveken át Kékes-Nyárlóval egyezik. Itt is Bonyó Miklós, Dobokai János, Vitéz László özvegye, az Ördög-család tagjai, Dobokai Miklós, a Hidalmási Kántorok, Szilágyszegi Pál, Zsombori Péter, Deésházi Péter, Drágfi János, Bárándi (?) Dobai Ferencz, Dományhidai Fruzsina, Ferencz, Dobokai Bessenyei Bernát leányai, Dobokai Bessenyei Ferencz, Károlyi Láncz László gyermekei szerepelnek ép úgy, mint Kékes-Nyárlónál.

A dobokavármegyei Romlothon is Hadad várának tartozéka…….

-1837-ben birtokosai: Rédei, Kun grófok, Wesselényi, Jozsinczki bárók, Máté, Papp, Ketheli nemesek.

-1722-ben a falu határa két részre oszlik; nagyobb része délre, a kisebbik része pedig északra terűl el. Talaja a síkságon félfekete és termékenyebb; a domboldalokon veres és sovány. Négy és hat ökörrel szántanak. Trágyában szűkölködik. A lapályon megterem a kétszeres. Szénája vegyes. Az Egregy ki

szokott néha önteni. A malom földesúri területen áll. Tűzi használatra van erdejük.

L.Petri Mór Szilágy-

-1820-ban itt komlót termesztettek.(Cziráky)

L.Besze Tibor

Sarmaság Kemény kúria

Kemény kúria és Kemény fejedelem szobor

-Nevét a legnagyobb valószínűség szerint a határában bőven előforduló sarma (muscaris= gyöngyike, kígyóhagyma) növényről kapta.

L.Petri Mór Szilágy

-van gőzmalma és gőzfürésze.

L. Pallas lexkon

-A kedvezõ felszini formák az alacsony dombok, a Zilah patak és a Kraszna folyó termékeny árterületei, hosszú idõn át meghatározták a lakosság megélhetését. Mezõgazdasági jellegû település voltunk. Az emberek döntõ többsége gabonatermesztéssel, állattenyésztéssel, szõlõmûveléssel foglalkozott.

L.a község honlapja

- sarmasági szőlő és bor, meg pezsgő:1869-ben 200 hold szőlője van.

-1950-ben 60 hektár szőlő létezett Sarmaságon. A következő legelterjedtebb fajtákkal: Juhfarok, Járdovány, Chasselas, és a korán érő Madling (Madeleine Angevine)

-1990 előtt Sarmaság szállította a szilágysomlyói pezsgőgyárnak a savas, zamatdús,gyöngyöző Királyleányka szőlő zömét.

-1986-ban már 90 ha szőlő van a határban .Fehér leányka 19 ha,Olasz risling 22 ha, 11 ha vegyes ültetvény,Királyleányka 8 ha,Neuburgi 6 ha, 1-1 ha Ottonel muskotály és Piros tramini, Sauvignon 5 ha, Merlot 2 ha, 3 ha Chasselas doré. A 90 ha ma is meg van. Valamikor Kemény István bárónak volt itt birtoka.

A szőlőhegyek: Kishegy, Pócsikhegy, Farkashegy, Fandika, Szigethegy, Szállás, Bérc és Palántszőlő, Karácsonyi tag. A borpincék státusz szimbolumok voltak.

L. Csávossy

Egy ízben (1611) városnak van mondva.

- 1475-ben nyilván tartanak 3 nemesi udvarházat,
- 1497-ben említik az Ilyesthelke erdőt s a tartozék szántóföldeket,
- 1652 márcz. 24-dikén egy szőlőt adnak el.
- 1693-ban lekötnek az Újhegyen egy szőlőt,
- A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 31 1/2, 1720-ban 356 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 37, 1720-ban 224 kaszást; szőlőt 1715-ben 38, 1720-ban 137 kapást.

-1895-ben . területe katasztrális holdban:, erdő 3195, szántóföld 2026, rét 732, legelő 575, szőlő (parlag) 192, kert 96.

Határrészei

Mező, Csókaláb, Puszta, Busun-mező, Nagyoldal, Erdő-tér, Sarmaság, Szakadás, Lente, Tekenő-hát, Száraz-rét, Ökör-nyil, Puszta-rét, Tóköz, Széti Mihály-rét, Egeres, Nyárfás-rét Téglás-rét, Kert-alja, Pokol-tó, Lonka. Erdők: Kis-kút, Boka, Mitrez, Remete, Rigótó-oldal, Kis- és Nagy-Romocsa, mindezen erdőrészek általános elnevezése Bálványos; Szárazág-oldal, Töklen. Szőlőhegyek; Kis-hegy, Farkas-hegy, Pöcsik-hegy, Szállás, Miski-domb, (1805-ben Miske-domb), Bajza, Palánkszőlő, Fandika, Kecskés-hegy, Nagy-hegy, Somos.

-Az 1809-ben készült úrbéri és majorsági javakat magához foglaló összeirás szerint a sarmasági határon ezek a határnevek fordúlnak elő: Hegy-alja, Puszta-tető,Erge-patak, Harap-égés, Kis-hegy, Bércz Sarmaság, Komlós-erge, Alsó rét, Pöcsik-hegy, Palán-szőlő, Egeres, Fandika, Tekenő-hát, Felső-rét, Száraz-rét, Lente.

L. Petri Mór Szilágy

-1938 januárjában itt Gazdakör működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Vadon Endre ref.lekész

L. EMGE

Mojád ma Sarmaság része.

-1520-ban egy malmot említenek,

-1666-ban egy erdő részt zálogosítanak el, majd

-1695-ben egy új erdő elzálogosítása történik meg, rétekkel, szántóföldekkel és malombeli résszel,

-1725-ben említik a Kút feletti szántóföldeket, a Kis rétet és a Komlós – erge melletti rétet , a Kerek -szugoly és a Büdös -sár melletti földeket,

- 1739-ben egy erdőért folyik per,1740-41-ben egy erdő használatát tiltják meg,

Határrészei

Czigány-halastó, Tripaházi-láb, Teleki-láb, Nagy-láb, Keresztüljáróföld, Szőlődomb, Berbécs-pataka, Hídas-patak, Csomor-alja, Vágás, Erdő-alja, Réz-

zúg, Brányiska és Branyistye (fennsíkon levő cserjés), Templomhely, Vágás-alja, Mezsa dombja, erdő: Csomo .

L. Petri Mór Szilágy

-A település Népművészeti Múzeuma is helyet kapott a felújított Kemény kúriában. A 2001-ben született elhatározás nyomán 2004-ben a nagyanyánk korabeli szoba meg is

nyitotta kapuit a nagyközönség előtt.

Selymesilosva- Genczi kastély és Leitner udvarház.

-Itt született Ilosvai Selymes Péter vándorénekes .

Árpád-kori település. A somlyói Magura, mint egy védőkar őrködik a falu felett.Hepehupás,jellegzetesen szőlő termő vidék....Heéehupás jellegztesen szőlő termő vidék..

A 19. századi gazdasági élet Ilosván földművelésre, szőlőművelésre, gyümölcstermesztésre korlátozódott.

-ilosvai szőlő -ilosvai gyümölcs: Genczi kastély és Leitner udvarház.

L.Szilágyság VII

-A X. században a Berettyó völgye a Kraszna mentével együtt nyári legelöterület.

-1629 február 15-én"..az özvegyasszony aminek szőlőöröksége van....."

-1715-ben 24 kapás,

-1720-ban 19 kapás szőlője van. a falunak.

-1809-ben megjegyzik „ …...szőleje elegendő....."

Szőlőhegyei: Kerekbükk, Hamvas, Csorgó, Erje, Lukamis, Kincseshegy.

L. Petri Mór Szilágy

-1869-ben134 hold szőlője van

L. Csávossy

-1525-ben egy nemesi udvarházat említenek.

-1570-ben egy kúriát foglalnak el,

-1620-ban egy nemesi udvarházat említenek,és a szécsi Verőfényen levő szőlőt

-1639-ben zálogba adják,említenek még 3 hold földet a Verőfény irányába és a Kerekbükkön levő 3 hold földet.,

-1655-ben elzálogosítják a Far nevű hegyen levő szőlőt,

-1667-ben egy szántóföldet említenek a „ Közliget fara „ helyen,

-1672-ben a Csorgó helyen említenek szántót,

-1673-ban szántót és kaszálót zálogosítanak el,

-1674-ben birtokba adják az Erje nevű hegyen fekvő szőlőt,

-1680-ban „az Erjében a Far alatt a Báts patak mellett elzálogosítanak.... 3 czikkely földet,”

-1681-ben elzálogosítják a Palánt nevű szőlőt,

-1688-ban eladnak egy szőlőt az Egres nevű hegyen,

-1690-ben a Lesenczén fekvő szántóföldet említenek,

-1699-ben két pászma szőlőt az Egresszeg hegyen elzálogosítanak,

-1707-ben szántóföldet és szőlőt említenek,

-1711-ben egy kúriát zálogosítanak el,1714-ben egy szőlőt váltanak vissza,

-1729-ben szántóföldet és szőlőt említenek,

-1738-ban újra szőlőt említenek,

-1747-ben kúriát örökösítnek,

-1749 decz. 15-dikén az ilosvai birtokosokat megidézik e község erdőinek felosztása tárgyában.

-1764 máj. 11-diki tanúvallatás szerint az ilosvai, lompérti és hosszúmezői határok a legelésre nézve közösek, de megkülönböztetvék egymástól.

-1819-ben egy szőlőt cserélnek meg amely a Kerekbükk hegyen van ,a Láz nevű hegyen levő szőlővel,

Határa egyébiránt hegyes, völgyes, agyagos; fája, szőlője elegendő. (1809).

-1895-ben gazdaságainak száma 179. Területe 3014 katasztrális hold, a melyből szántóföld 1380, legelő 948, erdő 328, rét 147, szőlő (parlag) 118, beültetve 6, terméketlen 43 hold.

Határrészei

Tövisköz, Kishegy, Fertő, Liget, Batinnya, Szénaság, Újhegy, Pakulárház, Tér, Péterág, Halastó, Csorgóalja, Karéjos, Czigánymetszés, Egresoldal, Vadalmás. Erdők. Kerekbükk, Tölgyes és Szóldob.

L. Petri Mór Szilágy

-Gencsy Sándornak Ilosván van: 1869-iki aszubora 10 akó 1873-iki fehér fajbora 60 akó ,1874-iki fehér bora 300 akó- Bölöny Zsigmondnak Ilosván van: 1871-iki fehér bora 160 akó 1872-iki fehér bora 260 akó, 1873-iki fehér bora 160 akó , aszubora 6 akó „ bakator bora 50 akó 1874-iki fehér bora 450 akó.

-Antal Antalnak Ilosván van: 1872-iki fehér bora 100 akó 1873-iki fehér bora 500 akó 1874-iki fehér bora 1100 akó másféle 50 akó

L.Borászati 1875 április

-1940-ben a gazdakör elnöke Antal Barna

L. EMGE

Seredén:

-1869-ben 16 hold szőlő volt

L. Csávossy

Semesnye

-Birtokosai és közlakósai kezdetben tisztán magyarok voltak, de az utóbbiak korán kipusztultak belőle, főleg azon időben, midőn e község a török uralma alatt állott s időnként oláhokkal népesedett meg, kevés magyarságot leszámítva, azok lakják ma is.

-„….közlakosai földmivelők és baromtenyésztők,…..”

-Éghajlata enyhe, egészséges, széltől védve, jégverés ritkán bántja.

-1750-ben határa népességéhez képest szűk, két fordulóra van osztva, jobbára verőfényes s két harmada részben térben trágya nélkül is elég jó, s itt egy szem búza négy szemmel fizet, a többi rész csak a belevetett magot adja vissza. Földje fehéres, homokos, száraz, de van köves, vizenyős és agyagos

-1713-ban volt 361 vékányi szántója, vetett 3 véka tengerit, kaszálója 33 szekérnyi, szőlője savanyú és gyenge bort ad.

-1750-ben szántója 3046 vékányi, ebből őszi búza alá használt 1027 3/4, tavaszi alá 2026 3/4 vékányit, tengerije lett 93 véka szemes; kaszálója fordulónként 200 3/4 szekérnyi, szőlője 36 vederre való.

-1845-ben kertjeiben termel csak csemegeszőlőt.

-1822-ben szántója 2116 vékára való, rétje 609 3/4 szekérnyi.

-Erdeje hajdan sok és szép volt,…….

-Némely udvari kertben válogatott gyümölcsös van, ……..

-1713-ban volt egy udvari malma,…….

-1713-ban volt itt 24 ökör, 9 tehén, 2 ló, 61 juh, 39 disznó, 1 méhköpü.

-1750-ben 178 ökör, 141 tehén, 53 bornyú, 354 juh, 136 disznó, 68 méhköpű.

-1822-ben 32 igás, 29 fejős marha, 11 juh, 4 kecske, 8 disznó adó alatt.

-Jelenleg 1898-ban határának földje termékeny, mindenféle szalmás és kapás növényeket s mesterséges takarmányfélét termesztenek; állatai hazai fajta szarvasmarha, bivaly, ló, juh, sertés és kevés kecske. Nemesített fajú gyümölcsök, mint alma, körtve, szilva, baraczk, főleg a birtokosok kertjében láthatók. Itatója a patak és kútjai. Két lisztelő patakmalma 2-2 kerékkel és kővel, gr. Bánffy György és Petricse Simon tulajdona.

- Területe 1900-ban 5024 k. hold.

-Határhelyek: 1788-ban Kovácsé, , Gura Csonki,.

1864-ben Szakadás, , Gormos, hegy (egykor Kormos?), Bejecze, térség a Gormos alatt; Csonka,.

L.Kádár József :Szolnok

Somály

-1713-ban Vay Lászlónak is volt itt felerészben malma.

L.Petri Mór Szilágy

Somlyóújlak régebb Sutakujlak

Itt születet Szilágyi Ferenc (1762-1828)tanár, író. Ő volt egyike azoknak akik magyar nyelven kezdték tanítania történelmet.

-újlaki szőlő és bor:1869-ben 91 hold szőlője volt

L. Csávossy

-A régi község keleti, vagyis a jelenleginek nyugoti végén, a templomtól mintegy 400 m.-nyi távolságra állt állítólag az apáczák klastroma s közelében a halastó.

A falu hajdan a Belső-mező nevű határrészében feküdt,

-1364-ben a határát állapítják meg.

-1434 máj. 13-dikán kelt oklevél szerint… a Somlyóhoz tartozik Wylak birtok is.

-1548-ban a királynak tett hűséges szolgálataiért nemesi házhelylyel ajándékozta meg itt (Wÿlakon).

-1604-ben a Somlyóaljához tartozik Vylak, Hídvég, Győrtelek, Szoros, Csehi és Kerestelek helységek.

-1675-ben Bokor Mihálynak 3 fia, 4 ökre, 3 tehene, 1 tulka, 1 juha, 6 disznója, 4 méhe, a feleségének előbbi urától 2 fia van, Bokor Ferencznek 1 fia, 3 ökre, 2 tehene, 3 disznója.

-1720-ban szántóföldje 36 köblös, rétje 400 kaszás, szőlő 24 kapás.

-1806-ban ősszeirnak két cúriát.

-1895-ben gazdaságainak száma 146. Területe 1684 katasztrális hold, a melyből szántóföld 590, rét 358, erdő 347, legelő 177, szőlő (parlag) 95, beültetve 1, kert 51, terméketlen 65 hold

Határrészei

Belső-Mező, Kopasz-cser, Köszörű-domb, Fűzkút, Kis-kút, Eresztvény, Galagonyás, Sűrű, Nádas, Tó, Lonka, Középső-mező, Külső-mező, utóbbi másik neve Maladéi határrész, Nyillas, Tó-domb, Tömlöcz-domb, Hatház-árka. Erdők: Sutak, Nyesett-erdő, Bükk-hát, Kis-kúti erdő, Medvés és Sűrű. Cserés-bokros helyek: Kopasz-cser, Kis-kút-cser és Tisztás. Szőlőhegyek: Magura, Külső-hegy, Kis-mező, Csahóczi. Kőszikla: Sutak. A Tó-domb a monda szerint halastó volt, melyben az apáczák halásztak. Alakja kör. A Hatházárka a Magura erdő-borította, északi részén van.

L .Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke id Balázs Sándor

L. EMGE

- Somlyóújlak község. legeltetési szabályrendelete-1944-

L.M.O.L.

Somlyószécs

-1493-ban Gyakorfisz nevű rétet elfoglalják és egy erdőt kivágnak,majd visszafoglalják a Zőlőmak , Veressel földeket és Erdőberke és Szentgyörgy mezeje réteket.,

-1542-ben eladnak egy udvarházat,

-1569-ben egy szőlőt foglalnak el erőszakkal,

-1631-ben egy szénégető helyen levő kertesrétet adnak el,

-1651-ben egy parasztszőlőt cserélnek el,

-1694-ben egy udvarháznál tesznek esküt,

-1732-ben a Verőfényen levő szántóföldeket felosztják,

Határrészei

Rovinyá, Csorvás, (források), Kapujás, (sós víz), Halastó és Arisztri. Erdők: Rovinyá (kis mocsár környéke), (tölgyfás),(erdő alja), (főuri tanya ?), Szőlők: , Csengő és Rovinyá

L. Petri Mór Szilágy.

Szakadás

-1819-től itt gazdálkodott Ujfalvy Sándor (Kackó, 1792-Kolozsvár, 1866 július 16) a híres medvevadász, földbirtokos, vadászati szakíró, Wesselényi Miklós barátja.

-Szakatura jelenlegi tulajdonosa (1898): a kolozsvári nemzeti szinház, 560 hold; ajándékképen kapta Ujfalvy Sándortól.

L.Kádár József Szolnok

Szamosudvarhely

-Szamosudvarhely néven írták. 1387-ben Udvarhely az aranyosi várhoz tartozó magyar település volt, birtokosai a Kusalyi Jakcsok voltak.

-1475 körül feljegyeznek két nemesi curiát,

-1549-ben följegyeznek két nemesi kúriát.

-1596-ban a Monosthor és a Feketehághó nevű szántókat említik,

-„Somlyai Báthory Zsigmond 1593 márczius 22-diki adománylevelével…

Udvarhely, Vychia részbirtokok és Zongolytt-hegye szőlőhegy tizedeit…

Gyulaffy Lászlónak adományozza”

-1597-ben udvarházat említenek,

-1629-ben egy szőlőt említenek,

-1629-ben vízimalmokat ,több szőlőt említenek,

-1638-ban udvarhelyi malmokat és a Hornat hegyi szőlőket emlitik

-1641 okt. 24-dikén- «mikor az malmot leboczattata Vesselenj Uram az en Aszoniom eő Nagysaga főderől az maga fodere, latam Angios Andrast, Kadar Janost, Darabat Miklost, Chehi Tamast, Monar Jaunost, Sabo Andrast, Sabo Gergeljt, Meszaros Istvant, Tot Martot, Barta Martot, Sőllősi Geőrgiot, az seőllőben az belseő hegien lattam az Vesselenj Ur es Naga Jobagiban Na segit Magiar Petert, Poska Andrast, Kardos Petter fiat Kardos Andrast, Dan Istvan fiat Dall Andrast, Udvarhi Cehj Tamast is lattam, Meszaros Istvan is ot vólt; sokan voltak az eö Naga jobagi, de az neveket nem tudom»

A csehi vár egy tizennyolczadik századbeli urbariuma szerint Szamosudvarhelyen a Majorságföldek a Zsibó felé való fordulóban vannak. Itt egy nagy szigetet Niaras-nak (Nyáras) hívnak. Kaszáló a Nyárasban és a Kis-Szigetben van. A Lőrincz deák szigetén megterem egy öreg kazal széna. Hajós malom egy van.. Borból tizedet adnak; búzából, zabból, árpából és tönkölyből ötödet, bárányból tizedet, melynek váltója két pénz; ha pedig tíznél több van, csak egyet vesznek, mihez hasonló a pázsit-tized. Raj méhből tizedet fizetnek. Őszi tizedül minden tíz disznóból egyet adnak Van a szerhez egy nagy öreg

sziget, neve Szadka Zegh, melyben szántó és kaszáló egyaránt van. Van egy hajós malom.. Van szőlőmajorság két helyen.

A művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 38 1/2, 1720-ban 864 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 24, 1720-ban 253 kaszást. A malmok száma 1720-ban 3, s a jövedelem utánuk 30 frt. Az udvarhelyi majorság-búzát 479 kalangyára teszi egy tizenhetedik századi összeírás.

-1895-ben gazdaságainak száma 269. Területe 4314 katasztrális hold, a melyből erdő 1880, szántóföld 1592, legelő 370, rét 309, kert 103, szőlő (beültetve) 2, terméketlen 58 hold.

-Az Udvar-utcza az uradalmi udvartól kapta nevét; a Wesselényi-utcza pedig onnan, hogy itt hajdan Wesselényi jobbágyok laktak.

Határrészei

Nagy-Mező, Czigány-rét. Pămênturile cele sătesci = Pamenturilë cselë szatyësti (a falusi telkek), Loza (kötőfűzes), Valea Roşie = Váljá Rosijë (veres völgy), Părăul lui Huzdup = Pereul lui Huzdup (Huzdup siója), Sub Ceret = Szub Csërët (a cserfás alatt), Bíró-rét, Měruţ = Merucz (almafácska), Tăuţ = Teucz (tócska), Preste Valea Solymusului = Prësztë Váljá Sojmusuluj (Solymos-patakon túl), Sziget, Belbe-tó, Braniscea Lupii = Brányistyá Lupij (Lupa berke), Miska-fok, Nyáros, Mol (sár), Tyëglaríjë (téglavetés), Sub Curte = Szub Kurtyë (az udvar alatt), Creangă = Krjánga (galy), Intre Hotár (határköz). Groapa Ursoaii = Grapá Urszaji (Ursa = Ursza [-medve] gödre; Ursa különben női név vagy előnév is lehet), Creguţă = Krëngucza (lombocska), Groapa lui Moş George = Grapá luj Mos Gyorgyë (Mos [aggastyán] György gödre), pe Ţĕrmuri = Pë Czërmurj (a parton), Tăul cel Mare = Teul csël Márë (a nagy tó), Tăul lui Jancău = Teul luj Jánkeu (Jankó? tava), Valea Bârsii = Váljá Birszij (Dabjon új falusi patak völgye), Poeni = Pojëny (erdei rétek), Szátul Pusztij (puszta falu), Valea Rolibi = Váljá Rolibi (Rolibi? völgye), Valea Vacii = Váljá Vácsij (a tehén völgye), Făget = Fazsët (bükkfás), Faţa Runcului = Fáczá Runkuluj (Runkoldal).

Megjegyzés : nagyon érzik, hogy a helynevek alapnevei a magyar elnevezések, s a román elnevezések nagyrésze csak tükörfordítás.

Kiss Károly

A Pereul luj Huzdup; Huzdup nevű gazdag örmény tulajdona volt. Huzdup patak.

L .Petri Mór Szilágy

1869- ben 1 hold szőlője van.

L. Csávossy

Szamosörmező

-Szamosőrmező (Őrmező) neve az egykor itt létezett Anonymus által is leírt gyepűkre utal. A település egykori lakosainak határőri (gyepűőri) foglalkozását őrzi nevében. Egykori lakosainak kötelességük volt e gyepűk őrzése.

L .Petri Mór Szilágy

Szilágybagos Az itt lévő Bánffy kastély 1720-ban épült. A Kethely-kastély 1719

Bánffy kastély.

Kethely kastély↑ Kethely István földbirtokos↑.

-Itt született Birtalan József zeneszerző 1927. nov 10-én.

-Bagos, amelynek határa a környező dombokra is felhúzódott, főleg a gyümölcstermesztésre (alma, körte, kajszi) helyezte a hangsúlyt.

L.Major Miklós

-egykor mezőváros (oppidum Bogus),

-Szádeczky K. Lajos szerint a bagosi céhek (szűcsök) kiváltságlevelüket is Báthory Istvántól, Erdély fejedelmétől nyerték.

-A középkor folyamán Bagoson a fő megélhetési forrás az állattenyésztés mellett a szőlőművelés volt. Egy 1792. évi összeírásból tudjuk, hogy a falu vízmelléki területe igen „sovány, mert nagyobb része erdőkből irtatott és most is bokros, tsutkos".

L. Szilágyság VII.

-1323. szept. 12. Bagos.

Zathmar megye (provincia) 4 szolgabírója jelenti Fülöp nádornak, a kunok bírájának, Scepus-i és Wywar-i comes-nek (strenuo militi, domino ipsorum), hogy levelét Jakab fia: Pál bemutatta nekik. Eszerint intsék Nagy (Magnus) Jánost, hogy őelőttük adja vissza Chyzer fia: András birtokait, amiket tart. Nagy János azt felelte, hogy a nádor levelét tisztelettel vette, mint saját uráét, de e birtokokat visszaadni nem hajlandó, és az ügyet bíróság elé viszi. (D. f. V. p. Nat. virg. glor., in Bogus.)

-1483. márc. 20.

Sarolian-i Zoldus Balázs szatmári alispán és a négy szolgabíró előtt Bagos-i Dávid (egr.) azt a bevallást tette, hogy bizonyos szükségei elhárítására egy Bagos birtokon lévő jobbágytelket, amelyen Bodrogy Kelemen (prov.) lakik, Mykola-i Andrásnak (nob.) négy tiszta aranyból való forintért zálogba bocsátotta minden haszonvételével és tartozékával, azaz szántóföldekkel, erdőkkel, rétekkel, vizekkel, halastavakkal és vízfolyásokkal együtt, azzal a feltétellel, hogy ugyennyiért – a dolgok bármiféle becsüjét kizárva – bármikor visza- szaválthatja. Dávid szavatosságot vállal.

L.Piti

-1720-ban itt száraz földesüri malmot emlitenek.

L.Petri Mór Szilágy

-A falura jellemző a turisztika, a bor és a pálinka kúltura .

-szilágybagos szőlője és bora: A középkor folyamán a fő megélhetési forrás az állattenyésztés mellett a szőlőművelés. A falú keleti részén emelkedő,déli kitettségű dombság a szőlőművelésnek kedvezett. A falú népe 1640 ben igy határozott,hogy „ a szűk földek léte miatt inkább szőlejük hasznából tartotta fenn magát.....ide sokáig tilos volt más helységből bort bevinni.....mig Bagoson bort lehet kapni “

A XIX . század végén a falu határában 168 k.hold szőlő van, a falu határának a 3,6 %-án.1869-ben188 hold szőlője volt.1848-ig kádár mesterek is laktak itt.

L.Csávossy

-1895-ben Ősz György szilágyborzási birtokos, 500 drb a Bihar megyei Bályokról hozott oltványt telepít a bagosi Alsó-hegyre.

L. Szilágyság VII.

-Régi szőlő dűlő nevek:Alsó hegy,,Sajtó-szin,(valamikor Medve préssel) Gecse, felső hegy,nagy-hegy és a falu felett .Említésre méltó pincesorral. 50 ha

új telepítés a Mál dűlőben van.Művelésben levő szőlő fajták:Király leányka,Fehér leányka és
Olasz rizling.

L. Csávossy

-1663-ban a tatárok elpusztítják.

-1895-ben 1732 k.hold szántója , 1201 k.hold legelője, 399 k.hold rétje és 113 k.hold kertje-parlagon 186 k.hold szőlője.

Határrészei

1895-ben Vetett rét,Dohányos, Borsos völgy, Szilva, Szílvás, Kincses rét.

Szölök: Vén hegy, Alsó hegy, Rózsa hegy, Gecse hegy, Veres hegy, Rigó hegy, Zsigmond hegy, Sajtó szin.

L .Petri Mór Szilágy

- szilágybagosi állattenyésztés:fő megélhetési forrása a falunak-
- szilágybagosi pálinka
- 1938 februárjában itt Hitelszövetkezet működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február

-1940-ben a gazdakör elnöke Kincses József

L. EMGE

Szilágybagosi gazdakör.

A mellékletben egy bő fényképanyag van a falu mezőgazdaságáról.

Szilágyballa.

-„ Balla, Kémer stb. a bortermeléssel tűnnek ki.”

L. Benkő József

-szilágyballa szőlője és bora: Első írásos szőlőhegy említése 1702-ben a Szabó gödörnél levő szőlő .A falu lakossága földműveléssel,állattenyésztéssel

és szőlőtermesztéssel foglalkozott, a fő jövedelemforrás a szőlő termelés.1715-ben 169 kapás, 1720-ban 83 kapás szőlője van. Az 1890-es évek filoxérajárványa szinte teljesen kipusztította szőlőt a ballai határban is,az 1900 -as évek elejétől csak szívós munkával sikerült újratelepíteni

L. Szilágyság VII.

-Kiváló bor terem Ballán-Király leányka, Piros tramini és Ottonel muskotály. 1869-ben 161 hold szőlője van

L. Csávossy

-„…...Ott a legjobb szilágysági borok teremnek..”A régiek mondták, hogy ” Bakar terem, mikor akar”

A község felett, a falut átszelő országúton túl, délnyugatra hajló dombok húzódnak-számos szép dűlőnévvel-Öreg-hegy, Diókert, Nagy-hegy, Kankor, Hajnalhegy, Csipkés, Bodor,, Kis-hegy a szilágysági borvidék legjobb minőséget adó szőlőhegye 250-350 m tengerszinti magasságban: Maga a szőlőhegy nagyon szép fekvésű -bár pincéje nincs már (a kollektív nagy területeket művelt a 150 hektáros ballai hegyen)

L .Ambrus Lajos. Szilágysági hepe-hupa

-szilágyballai szőlő és bor: A szilágysági borvidék egyik legjobb minőséget termő központja:” Délnyugati fekvésű szőlőhegyein tüzes,,jó savú borok teremnek „.A szőlőtermesztés a lakosság egyik fő foglalkozása. Báró Bánffy Dezsőnek a XIX. század végén 35 hold szőlője volt .Borukat a falusiak Debrecenben értékesítették.,majd Kolozsvárt.

-Szőlőhegyei: Öreg-hegy, Diókert, Nagy-hegy, Kankor, Bérc, Rigó hegy, Hajnalhegy, Csipkés, Forrástető, Fábián, Bodor szőlője, Kacó-pince nyomokkal, Pincegazda, Cigányhegy, Goroszlai.

-1899-ben Szilágyballán 115 ha szőlő volt .

-Régről termesztett szőlőfajták: Járdovány, Nyárhiu (Vékonyhéjú) Bakator, Erdei, Kövidinka (Ködinka) Juhfark .

Viszonylag régi fajták: Furmint (Erősinú), Ottonel muskotály, (Muskotár), Chasselsas (Saszlár), Olasz rizling, Fekete rizling (Zsáké) Szürkebarát, Piros tramini, és Fehér leányka. Az új ültetvények fajtaszerkezete: Királyleányka 50 ha, Fehér leányka 6 ha, Piros tramini 6 ha, Járdovány 10 ha, Merlot 2 ha, Zala gyöngye 8 ha.

L. Csávossy

-állattenyésztése: Híresek voltak az állattenyésztésben is, főleg szarvasmarha tenyésztésben, ökrök hizlalásában jeleskedtek Az itteni tóból. halat szállítottak a somlyói Báthory várba.

L. Szilágyság VII.

-Határát 1364-ben állapítják meg.

-1445-ben egy birtok határát megkisebbitik ,új határok felállításával.

-……..elhajtottak volt innen, meg Goroszló és Baksa birtokokról 2000 juhot, a miért ellenük 1473-ban…..

-1702 máj. 11-dikén……zálogba veszik az itteni előhegyen a Szabó gödrénél fekvő két pászma szőlőt…..

-A mívelés alatti területből adózás czéljaira összeirtak szántóföldet 1715-ben 204, 1720-ban 62 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 130, 1720-ban 69, kaszást; szőlöt 1715-ben 169, 1720-ban 83 kapást.

-1895-ben gazdaságainak száma 309. Területe 2648 katasztrális hold, a melyből szántóföld 750, rét 680, erdő 612, legelő 184, szőlő parlag 183, kert 56, terméketlen 183 hold.

- Kis Gergelynek Ballán van:150 akó 1874-iki fehér bora ,

- Domokos Istvánnak van : 150 akó 1874-iki aszú bora fehér szinű bora 40 akó,

-Demjén Mártonnak van: 1874-iki fehér bora 150 akó bora,

-Fogel Móricznak van : 1874-iki fehér bora 450 akó.

-Báró Bánffy Dánielnek van: fehér tramini ó bora . . . .105 akó, közönséges fehér ó bor ... . 120 akó, 1872 iki veres ó bor 20 akó 1874-iki fehér tramini . . . .1645 akó bora a nemzetközi borvásárra.

L.Borászati 1875 április

Határnevei

az Alsó-fordulóban: Rákóczi-hegy, Czigány-hegy; Hatló-fordulóban: Malom-domb, Kis- és Nagy-áska; a Nagyfa-fordulóban: Római sáncz, rege szerint: vízforgó készülék.

Szőlőhegyek,: Kankor, Diókert, Öreghegy, hajnalhegy, Csipkés, Kis hegy., Bodor.

L.Petri Mór Szilágy

-gazdaköri elnök Bene M Márton gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Bene B. Márton

L. EMGE

78. oldal. ERDÉLYI GAZDA 1943. február 1.

A szilágyballai zöldmezőgazdasági és pásztorképző tanfolyam

1942 november 22—29-ig és november 30-tól december 3-ig az EMGE Zöldmező ügyosztálya Szilágyballán tartott zöldmezőgazdasági és pásztorképző tanfolyamot.

A zöldmezőgazdasági tanfolyamon a környék községeinek vezető gazdái vettek részt összesen 35-en. Sajnos, egy-két magyar község nem értette meg a támogató és a tanulás lehetőségének hívó szavát, de az összegyült hallgatók mindvégig figyelemmel kísérték az előadásokat. A tanfolyam tárgyából a rét- és a legelőművelést, szálastakarmánytermesztést és trágyakezelést *Zalányi* Tibor zöldmező központi ellenőr, tanfolyamvezető, az állattenyésztést, takarmányozást, állategészségügyet *Antal* József központi ellenőr ismertette.

A záróvizsgán, amelyen *Horváth* Gábor János m. kir. gazdasági felügyelő, miniszteri biztos elnökölt, megjelent még *Molnár* Géza, *Körössy* József m. kir. gazd. felügyelő, *Fodor* Béla ref. lelkész és sokan mások. A tanfolyam sikerét biztosító vizsgai feleletek után Horváth Gábor János vizsgaelnök mondott a tanfolyam hallgatóinak szép feleleteikért köszönetet. *Molnár* Géza m. kir. gazd. felügyelő mondott ezután szép és hasznos beszédet, hangsúlyozva a zöldmezőgazdálkodás és a szántóföldi takarmánytermesztés fontosságát.

A szilágyballai zöldmező-gazdasági tanfolyam résztvevői. Előtérben a tanfolyam előadói.

Végül Fodor Béla ref. lelkész köszönte meg, hogy, községünkben rendeztük meg ezt a tanfolyamot.

A pásztorképző tanfolyamon 39 hallgatót képeztünk ki. A záróvizsgán, Körössy József m. kir. gazd. felügyelő elnökletével, bizonyították be, hogy a helyes legeltetés módját megtanulták.

A tanfolyam sikerét elsősorban a vármegyei felügyelőségnek köszönhetjük. A tanfolyamért végzett fáradozásáért pedig Fodor Béla ref. lelkész úrnak ezuton is köszönetet mondunk. *A. J.*

L.Erdélyi gazda 1943 február 1

Szilágyborzás

-Árpád-kori település.

-A borzási földek vízjártabbak voltak ugyan, de itt inkább gabonatermesztés dívott. A Berettyót és mellékpatakjait égerfás-bodzás berkek kísérték. Ezenkívül az itteni magas talajvízszint egyébként sem kedvezett a gyümölcstermesztésnek. Irigyelték is a borzásiak a bagosiakat amiatt, hogy ott megterem a gyümölcs, emitt csak az égerfa. Ezért nevezik máig is a borzásiakat "égerfások"-nak

L. Major Miklós

-1342-ben egy birtok rész részbirtok határait állapítják meg.

-1563-ban részbirtokos…. a kinek 1567-ben itt bora volt. Ugyanitt «vethese vagion».

-„A művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 65, 1720-ban 65 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 28, 1720-ban 41 kaszást. 1895-ben területe 1604 katasztrális hold, a melyből szántóföld 782, legelő 360, rét 258, erdő 108, kert 23, szőlő (parlag) 4, terméketlen 69 hold.

-1808-ban 3 kúriát említenek.

-A település egykori helynevei: Kövecses, Kuruttyoló, Hát, Hosszú, Dörömbölő, Töltés-alja (?), Endőmege, Gecse-Erdő, Rákos, Lembert, Szilkerek (?) pataka, Halmosd-hát, Ugar, Rét, Sziget, Pándi-rét, Asszús, Nagy-rét. Patakjai: Gyümölcsénes-pataka, Gál-, Ördög- és Halmosd-pataka.

L .Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Nagy Ferenc

L. EMGE

Szilágycseh Bornemissza bárok udvarháza

-Itt született Péterfalvi Szathmári Károly, regényíró 1830 aug. 26-án 1891 január 14-én Budapesten halt még

-Ő írja magáról „Még kis fiú voltam, alig lehettem 10–12 éves, midőn már egész faültetvényeim voltak, melyek kezelését zilahi tanárom, Hiri Ferencztől tanúltam volt meg és nagy örömöm volt fácskáim növekedésében, melyeket magam oltottam be. Hanem sajátszerű betekintést nyújt életpályámra nézve, hogy bár egész életemen keresztűl mindig szívesen foglalkoztam a gyümölcsfák tenyésztésével, sorsom alig adta azt meg valahol, hogy azok gyümölcsének élvezésében részesűljek. A szülői kert oltványaitól elszakított honvédségem és azt követ ő bujdoklásom; a nagyenyedi tanárságom alatt vett és beűltetett szőlőmtől rövid 4 évi tanárkodásom után el kellett válnom; váczi szép szőlőhegyeimtől is előbb szakadtam el, hogy sem a sajátkezűleg űltetett szőlőtőkék és gyümölcsfák gyümölcsét élvezhettem volna: s hogy megérem-e pesti házam kis kertjében ültetett oltványaim gyümölcsözését?, az is a legkétségesebb kérdések közé tartozik.

-Itt van eltemetve PETHE FERENCZ, a keszthelyi Georgicon tanára, gazdasági író, Szilágy-Somlyón halt meg 1832 febr. 23-án

L. Petri Mór Szilágy

- Az uradalom ekkor Szilgycseh mezővárosból, Széplak, Nagygoroszló, Ardó, Horvát, Sülelmed, Szélszeg, Alsó- és Felső-Szivágy, Gardánfalva, Alsó- és Felső-berekszó, Mosóbánya, Borzlyuk, Patakfalva, Örményes, Alsó-, Közép- és Felső-Várca, Egerbegy, Győrtelek, Tóhát és Náprád birtokok tartoznak. Az uradalom tehát olyan helységekből áll, amelyeket a Drágffyak szereztek a környéken a 15. század második felében. E szerzeményeiket a 16. század első évtizedeiben szervezhették uradalommá és ehhez köthető, hogy 1520 táján udvarházat emelnek .

L.Szabó Márta

-Lakosai magyarok, akik mind a földművelést, mind a szőlő termesztését serényen végzik.

L. Benkő József

-1797- a Fejér és azon apro fekete Szilvának a szedését ma és holnap el fogjuk végezni a kit pedig eddig szedtünk 272 véka –Szilágycseh-.

-1797: Fejérnek való búzát mosattam a koltsárral eddig elé 16 vékát mely ugyan meg szemelve nintsen [Szilágycseh)/ Fejérnek való búzát=fehér kenyérnek/

-1797: igyekezem hatsak harmadát is a míg Natságad ki jö meg szemeltetni (Szilágycseh.)

L. E.M.Sz.T.

-Stirling János nyomán csupán említés szintjén emlékeznék meg azokról a további erdélyi kastély-, illetve kúriakertekről, melyek a szóban forgó időszak szellemiségét segítettek átmenteni az utókor számára, hiszen a kertek főbb jellemzőit idézett szerző tárgyalja, a kertekre vonatkozó leírásokat, számadásokat közli. Eszerint Brökeoson (Alsó-Fehér vm.), Görgényszentimrén (Maros-Torda vm.), Kománán (Fogaras vm.), Drassón (Alsó-Fehér vm.), Uzdiszentpéteren (Kolozs vm.), Magyarbükkösön (Alsó-Fehér vm.), Nagyteremiben (Küküllő vm.), Gerenden (Torda vm), Szilágycsehin (Közép-Szolnok vm.), Porumbákon (Fogaras vm.), a hajdani kertleírásokban fellelhető, reneszánsz kertekre utaló nyomok a táblás kiosztást, a lugaskert és a filegória meglétét, valamint a különböző dísz- és gyógynövényekből nyert disztillátumok készítéséhez szükséges desztillálóműhelyek (liktáriomok) jelenlétét is bizonyítják.

L .Fekete Albert

-szilágycsehi gyümölcsök:Hiri Ferenc a Zilahi Ref. Kollégium (1831-1850)tanára jegyezte fel,hogy" régebben..... a szilágycsehi kertek voltak híresek"

-Az 1895-ős összeíráskor Szilágycseh határában 115 kat.hold gyümölcsös kert volt, amelyben 5844 almafa, 10.081 körtefa, 229 cseresznyefa, 605 meggyfa, 917 őszibarackfa, 203 kajszibarackfa, 10.792 szilvafa,2193 diófa, 25 mandulafa ,21 gesztenyefa, és 123 eperfa volt. Összesen 22.032 gyümölcsfa.

-A II-ik Világháborúig híres volt a Bornemissza gyümölcsös kert.

L. Nagy -Tóth Ferenc

-szilágycsehi szőlő és bor:1869-ben 138 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-1591-ben a középszolnokmegyei szolgabírák tanúvallatást tartottak Rátóti Gyulafi László számára arról, hogy a Szongolit szőlő tizedét és kilenczedét Csehbe szedték.(szongolit szőlő=apró, fekete szőlő)

-„Sz.-Csehben mind országos, mind hetivásárokon csak a lakosoknak volt szabad bort árúltatni, egyéb napokon pedig az uraságok is árúltattak, csak egy helyen, oly móddal, hogy míg egyik egy hordó bort el nem árúltatott, addig a másik más hordó bort árúltatni nem kezdett.....".

-1549-ben egy szőlőt foglalnak el,

-1671-ben a város pecsétjén egy ökörfej látható,szarvai közt Anno 1595

-1676-ben osztanak föl szilágycsehi szántóföldeket, szőlőhegyeket, réteket, szénafüveket és kaszálókat,

-A lakosok földmíveléssel s iparral foglalkoznak. Pár év előtt állami szőlőtelep létesül (1860-as évek)csehi vár tizennyolczadik századbeli urbariuma szerint Szilagi Csehy város (oppidum)ban ..... Majorság-szántóföldek a Vadkert felől való fordulóban vannak, mellettök mindkét oldalról két szélszántó. Majorságföldek terűlnek el Völcsök és Győrtelek felöl meg a Szamos két partján; kaszáló rétek Horvát felől, a Szilágy mellett meg a Bodon kútnál; majorságszőlők pedig a Tibrocz-, Telek- és Nagy-hegyen. A vár alatt van egy vadkert; majd egy halastó, melyen egy puszta malom áll, ezen alól egy haltartó. Borból, búzából, zabból, árpából, alakorból és tönkölyből tizeddel tartoznak; de kilenczed nincsen. Bárányból, rajméhből, disznóból szintén adnak tizedet.

-1895-ben . területe katasztrális holdban:, szántóföld 2467, legelő 696, erdő 626, rét 586, szőlő (parlag) 190, beültetve 6, kert 115.

-Igásfogatok: lófogat egyes 7, kettős 33, hármas 12, négyes 3; ökörfogat kettős 43, négyes 20; bivalyfogat 15, öszvér- és szamárfogat 42, tehénfogat 18.

-Gyümölcsfák: alma 5844, körte 10,081, cseresznye 229, meggy 605, őszi baraczk 917, kajszinbaraczk 203, szilva 10,790, dió 2193, mandula 25, gesztenye 21, eper, szeder 123, összesen 22,032.

-Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves, 10, 2 éves 2, 3 éves 5, 3 éven felül 5; üsző tehén 1 éves 76, 2 éves 43, 3 éves 15, 4 éves 40, 4 éven felül 209; tinó, ökör 1 éves 72, 2 éves 88, 3 éves 26, 4 éves 34, 4 éven felül 220, összesen 845; az összes állományból: magyar, erdélyi 731, mokány vagy riska 3, pirostarka 2, bivaly 109.

-Ló: mén 1 éves 9, 2 éves 2, 3 éves 1, 3 éven felül 2; kancza 1 éves 22, 2 éves 16, 3 éves 22, 4 éves 15, 4 éven felül 89; herélt 1 éves 4, 2 éves 12, 3 éves 8, 4 éves 5, 4 éven felül 82, összesen 289.

-Szamár 142, öszvér 6, kecske 30, sertés 2537, juh 918, baromfi 4119, méhcsaládok száma 97.

Határrészei: Mogyorós, Szilágy-mente, Somos, Csipkés, Demesoldal, ennek részei: a Kincses-domb és a Borzbükk; Szőlő-alja: Lencsehegy, Tibrucz, Vár-alja, Csorgó és Komala szőlőhegyekkel; Bükk-pataka, Mihály-bükk, Pettyin, Paphegy-alja, Cseres-völgy erdővel övezve, Hegy-megett: Nagy- és Kis-telek, Csere, Kádár-hegy, Virág-hegy és Bánom-hegy szőlőkkel.

L. Petri Mór Szilágy

-Az 1860-as években méhész egyesület alakul itt.

L.Pallas Nagy Lexikona

-Szilágy-Csehben méhészeti szövetkezet alakult egyelőre 30 taggal 50 frt befizetés mellett. A szövetkezet czélja az okszerű méhtenyésztés s különösen annak ismertetése, terjesztése és felvirágoztatása.

L.Köztelek 1891 október 14

Szilágycsehi ménes-1903.
Tulajdonosa: Báró Bornemisza Elemér.
A ménes helye: Szilágycseh, Szilágymegye.
Alapitotta jelenlegi tulajdonosa 1887-ben.

Az anyakanczák részben hevernek, másrészt a gazdasági fogatokban használtatnak.

Fedező ménekül mindenkor angol telivér méneket használnak; s ilyeneket többnyire Récsey Endre sülelmedi birtokos, ménestulajdonossal közösen béreltek. Utóbbi időben: Sürgöny (Ercildoune—Renown), Maunderer (Petrarch—Lady-Maura), Fortély Craig-Millar—Becses) ének fedeztek a ménesben. Ez idő szerint pedig Alkony (Abonnent—Erény?) angol telivér saját ményt használják.

Állomány 20 drb angol félvér anyakancza. Az egész lóállomány 60 drb körül váltakozik.

Tenyésztési czél: Középmagasságú, szívós, edzett kocsilovak, valamint a lovasság szükségleteinek megfelelő hátas lovak nevelése.

Felnevelési rendszer: Az anyakanczákul kiszemelt példányok előzőleg kocsiban,vagy a zsuki falka után nyereg alatt kipróbáltatnak s csakis kellő eredmény alapján osztatnak be a ménesbe.

Nyáron a ménes természetes, kitűnő minőségű, dombos legelőn jár, télen megfelelő takarmányozás mellett karámokban mozgatják.

Értékesítés: Az éves méncsikók megvétel végett évente az államnak ajánltatnak fel. A számfeletti kanczák és heréltek rendszerint 3 éves korban a katonai csikótelepekre adatnak el.

L.Podmaniczky

-1897-ben Szilágycsehben, amerikai szőlővesszőt termesztenek.

L.Csávossy Gy

-1940-ben a gazdakör elnöke Dr. Újhelyi Sándor

L. EMGE

Szilágycseh vára

-1696 május 10-dikétől 1697 deczember 31-dikéig való időről fennmaradt Gyulai Ferencz szilágycsehi várának jövedelme. Leltár szerint 1696-ban a csehi határon 22 köböl búzavetés volt, melyből lett 173//13 kalangya búza, ebből dézmában elvittek 8/13 kalangyát. Maradt az úrnak 165 kalangya 1697-ben 46 köböl és 2 véka búzvetés után termett búza 213 kalangya. Dézmában elvettek 5//13 kalangyát. Maradt az úrnak 207//13 kalangya. 1696-ban dézmában jutott Monóból 1//13 kalangya. Tóhátról 1, Sülelmeden 3, Benedekfalván és Széplakon 2. 1697-ben a csehi határról 2//13, ardai határról 6//13, sülelmedi

határól 6//10, széplaki határról 2//. Az allodialis s dézmakalangyák összege 397//10. Termett búza 233 köböl. 1696-ban a csehi határon elvetettek 46 köböl búzát, 1697-ben 45-öt, megőröltek 24 köblöt. Konvencióban kijárt s egyebekre 96 köböl. Restanczia 22. még számot adnak a rostaaljakról is, (14 köböl). 1696-ban 8 köböl, 1697-ben 15 köböl zabvetés, mely 72 köblöt termett. Másé a két évben (éretlen) 31 köböl. Árpa, borsó, lencse 1–2 köböl. Az ökrök, tehenek, hizók, üszők száma 27, a juhoké 14, méhraj 32, méz 7 kantával, sertés 69, majorság 118, bor 162 veder, pénz, részben birságból, befolyt 88 fr.

L.Petri Mór Szilágy

Szilágyerked

Neve előfordúl egy 1383-diki határjárásnál.

-Szántóföldje 1715-ben 13, 1720-ban 67 köbölnyi, rétje 1715-ben 16,1720-ban13 kaszás, szőlője 1720-ban 8 kapás.

-1895-ben gazdaságainak száma 104. Területe 1647 katasztrális hold, a melyből szántóföld 651, erdő 464, rét 277, legelő 150, szőlő parlag 43, beültetve 4, kert 11, terméketlen 47 hold.

Határrészei

Kenderföld, Kerekligeti prædium, Irtás, Kigyós, Felsőhegy, Hágómező, Felsőlábföld. Kis-tó rétje, Csibamező, Falu alatti rét, Sárgásoldal, Csiba, Magascser, Kőröságmező, Alsórét, Zálogosmező. Erdők: Fogás, Libalegelő, Sötétág, Böszörmény, Kopaszdomb, Magascsertető, Rókalyuktető, Nagytiszta gazza, Böszörményárka, Kőröságárka, Kis-tópataka, Térpatak, ezen van a «Gát hídja», Vadalmás, Kis-kű gazza, Cserésbokros hely és Temető. Kútjai: Külsőkút, Kőbánya kútja, Hágó kútja, Kőröság kútja, Gál-Zsigó-kút, Bálint kútja, Kolcsár János kútja.

L. Petri Mór Szilágy

Ujabb határnevek: /Damin-árok, Gödöri, Gátfar, Hágó, Kigyós, Kerek liget, Magoscser, Ódal, Nagy híd, Sárgás, Zálogos mező, Vizes oldal,

Szőlőhegyei: Csiba hegy, Fogás, Kis –irtás, Kígyósmente, Új-hegy,

L. Szilágysági magyarok.

Szilágyfőkeresztúr

A Szódokhegy .A néprege erről a helyről azt tartja, hogy "ez alá van eltemetve amaz aranyeke, mellyel a községet körülbarázdálták; ezért nem jöhet át a községbe semmiféle járvány".

L. Wikipedia

-A Szilágyság pontosabban a Tövishát adta lehetőségek nagymértékben meghatározták és határozzák ma is, a falú mezőgazdasági tevékenységeit A hepehupás domborzat leginkább a szőlőnek és a gyümölcstermesztésnek felel meg.

Ezen felül legelői az állattenyésztéshez nyújtanak megfelelő alapot .A domborzati nehézségek ellenére a falú népe igyekezett és igyekszik minden talpalatnyi földet kihasználni.

-A Ceausescu diktatúra ideje alatt Szilágyfőkeresztúr a 80-as években felkerült a falurombolási terv egyik állomásaként,amely szerette volna teljesen megszüntetni a falut,lakosságát pedig a közeli városba,Zilahra telepíteni. Ceausescu tervét csak elkezdeni tudta,véghezvitelében megakadályozta a 89-es változás.

A falu határa azonban megváltozott, buldózerekkel kinyomták a Görcsönnel határos mintegy 30 hektárnyi szőlőhegyet, kipusztítva a gyümölcsfákat is, amelyek a szilágysági embernek a legtöbb hasznot vitték a házhoz.

L. Szilágyság VII.

-szilágyfőkereszturi szőlő és bor:1869-ben 19 hold szőlője volt.

L. Csávossy

-1459-ben keresztúri szántok erdők, rétek elfoglalását tiltják, «Kotholyos terra arabilis»

-1545- Keresztur birtok határán ……a Kónya szőleje nevű puszta előhegy alatt és a Baczilgáttyanevű helyen felűl fekvő Hoszútős nevű rétjén a füvet letaposták, továbbá a Zaraz Geder nevű föld mellett fekvő szántóföldjét felszántották.

-1546-ban egy kúriáért per folyik,

-1549-ben egy kúriáért per folyik,

-1559-ben tanúságot tesznek a Bodon és a Csiglen erdők tulajdonáról,

-1848-ban egy egy praedium

-1805-ben a következő nemeseket eskették meg: Bíró Sándor, Szénás Károly és János, Szentmihályi János, Kolcza Dávid ref. lelkész, Oláh Mihály, Oláh Márton rector, Luka György és fia: Luka István, Luka Pál Ferencz, Oláh Ferencz, ifjú Oláh Mihály, Adi János András, Adi Bálint és fia: Adi József, Adi András és György, Dénes András és fia: Dénes András, Adi András és fiai: Adi Ferencz és Elek, Dénes Pál és fiai: Dénes Pál és Dániel, Luka András, Luka Pál János, Adi Ferencz és János, Luka Pál és fia: Luka György, Dénes Bálint, Luka Mihály és fia: Luka Mózes, Luka M. Mihály és fia: Luka Bálint, ifjú Luka Pál, Luka János, Adi István, Péter, Mihály és Zsigmond, Dúl György, Nagy Mihály, Sepsi János és fia: Sepsi János, Farkas Sámuel, Zaj József és fiai: Zaj János és József, Szabó András, Luka Bálint, Gora Mihály, Farkas Dániel, Nagy György, Luka Mihály, Kis Bálint, Fazakas Márton, Mihály és András, Zaj Mihály, Dúl János és fia: Dúl András, Máté János, Fazakas Bálint, Zaj János, idősb Zaj János és fia Pál, Tót János és Mihály, Sepsi György és fia Péter, Almási István, Sepsi Pál és fia János, Sepsi Bálint, Balog János, Szabó János, ifjú Tót Ferencz és fia András, Tót Márton és fiai: János és József, Sepsi András és fiai: Zsigmond és Bálint, Tót András, Zaj Dániel, Tót Bálint és fia János, idősb Tót Ferencz, Nagy András és fia Pál, Zaj András, Gora József, Balog Dániel, Síkos János, Kis Mihály és György, Ligner György, Eger György, Schmutzer Filep, Nagy Mihály, Kis Márton, Síkos István, Luka József, Tót Márton és fia Dániel,

Jankó István, Tót Pál, Balog Ferencz, Dobai Sándor, Mezei Mihály, Luka István és fia János, Sepsi Mihály és Nagy István.

-…….a tizenhetedik században a papnak járt mindenféle dézma, ú. m. bor, búza, rozs, tönköly, alakor, zab, méh és bárány…..

- 1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 697, erdő 193, legelő 182, rét 176, kert 63, szóló (parlag) -

- Szilágyfő-Keresztúr kuriális község 1715-ben és 1720-ban.

- Káposztát termelnek különösen.

Határrészei

Pós, Nagy-agyagos, Berekszőlő, Berekszőlő-alja, Nagy-nyíl, Hegyhát, Ereszvény-alja, Szódok-hegy, Békás, Cseresznye- és Berekkert-kút.

Szőlők: Nyáras, Pál-oldal, Kőhegy; Kis-, Nagy-, Hosszú- és Kurta-rét; Ravasz-lik, Forrásláb- és Rét-melléke.

Erdők: Bakony-erdő, Büti-szőlő-erdő, Berek-kertkút-erdő. A Szilágy-pataka a Cseresznyekút dülőben ered.

L. Petri Mór Szilágy

- gazdaköri elnök Dénes György gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Dénes György kisgazda

L. EMGE

Szilágygörcsön Wesselényi kastély

-Itt született 1886. január 5-én Suba Lajos költő.

L.Wikipedia

Báró Wesselényi Miklós kastélya

-A kastélyon kívül van a két részre két rend istálló szalmafedél alatt: ajtói fasarkon, hevedereken állanak, a reteszét levették. A kastély külső udvara sövénynyel van körülvéve. Ez udvar mellett van egy puszta virágos kert, közös, egy sövénynyel bekerített veteményes kert a Serédi Istváné; e kert mellett ugyancsak Istváné egy csűrös kert, fiatal fából összetákolt csűrrel. A csűr mellett idei őszbúza van három asztag s tavaszbúza egy asztag, az összesben mintegy 600 kalangya. Van egy kevés köles is, 40 kalangya. Serédi Péternek a templomnál van csűrös kertje s 300 kalangya búzája, szénája is van talán 25 kis szekérnyi. Ez időben volt itt: majorságbor 25 vederrel, pár borjú s 12 süldő (a süldők az Istvánéi.

L.Petri Mór Szilágy

1681 decz. 16 előtt egy közös erdő használata ügyében intenek meg….

-A görcsöni kastélyhoz tartozó középszolnokvármegyei Görcsön birtokról szedni szokott tizedet a gabonafélékből s a házi állatokból 1724 jul. 13-. dikán…..

-Az egyház a tizenhatodik század elejéig Szilágyfő-Keresztúr filiája. Serédi István midőn Czigányit is Görcsönhez csatolta, a pap részére hatvan veder bort s hatvan kereszt búzát «igért istenhez s a szenteklézsiához való kegyességből az udvarból.» A mikor «elszakadott volt Keresztúrtól» az egyház, akkor a földesúr «igért» «a búza és bor mellé» «egy karaf. dolmányt és felső ruhát, egy nadrágot, két verő ártánt, két kaszáló rétet, szántást-vetést. «Az korság minden házas ember másfél kalangya búzát, egy kalangya zabot» és 25 dénárt, «egy nyílas rétet, a mennyit bír egy ember kaszálót» adott

-A kastély kertjében levő körülbelül 150 cm. átmérőjű tölgyfát, mint már szintén említettem, a Serédi család egyik tagja ültette. E fa tetején most filegoria van.

-1895-ben gazdaságainak száma 206. Területe 2327 katasztrális hold, a melyből szőlője 1720-ban 33 kapás.

L. Szilágyság VII

-G ö r c s ö n (k. Szolnokmegye.) szarvas marha, főleg disznó kerestetik 's találtatik vásárain.

L.Nagy

-Szántóföldje 1715-ben 40, 1720-ban 427 1/2 köblös; rétje ,1715-ben 46, 1720-ban 223 kaszás; szőlője 1720-ban 33 kapás.

-l895-ben szántóföldje 847, legelő 573, rét 508, kert 115, erdő 97, szőlő parlag 54, beűltetve 10,

Határrészei

Halastó, Rétre-járó, Szénafű, Nagy-rét, Szőlők: Nagyhegy, Kolozsi, Gögény és Udvari szőlő. Erdők: Berek és Mikó.”

-A helység déli részén Czigányi, Vártelek és Görcsön között gyönyörű változatokban terülnek el báró Wesselényi Miklósnak szántóföldjei, legelői és erdői. E határrészben a falu mellett van a –halastó- szépen parkírozott helyen temérdek aranyhallal. E tóban van a forrása a Szilágypatak egy ágának. E mellett van a Csompasz nevű tanya, Bogdánfi Ferencz birtoka. A határrészhez tartozó többi terület kizárólag szántóföld és legelő,”

L. Petri Mór Szilágy

- Merinos nyáj volt: Görcsönben br. Wesselényi Miklós birtokán

L. Dr. Szentkirályi

Görcsöni ménes-1903.
Tulajdonosa: Báró Wesselényi Miklós.
A ménes helye: Görcsön, Szilágymegye - Görcsön-Vártelek.
A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 400 k. h.
Alapította Zsibón néhai báró Wesselényi Miklós 1769-ben.

Az anyakanczák, valamint az évjáratok igen tágas bekerített, meredek lejtőjű legelőkön járnak s csupán a kanczák kis része jár a gazdasági fogatokban.

A ménesben régebben saját nevelésű angol telivér és angol félvér ének fedeztek. Később ilyenek az államtól béreltettek. A Csikmegyében beszerzett székely kanczákra éveken át O-Bajan (O-Bajan—Mahmoud Mirza) arabfajta bábolnai mén béreltetett. Legutóbb Prímás (Dunure—Primadonna) angol telivér állami bérmén fedezett a ménesben, azonban 1903 tavaszán egy műtét alkalmával szerzett sérülés folytán kiirtatván,az emlitett kisegítőül báró Wesselényi Béla Búvár (Galaor-Chutney) angol telivér ménje fedezett. Állomány 32 drb anyakancza ós. pedig 24 angol félvér, 8 drb székely kancza, részben már O-Bajan ivadéka. Az egész állomány 100 drb körül ingadozik. Tavaszi elletés.

A ménes tenyésztési iránya: Sebes járású, szívós, könnyebb kocsi-lovak és vadászatra alkalmas háti lovak nevelése.

Felnevelési rendszer: Nyáron a bekerített legelőn jár a ménes, aratás után tarlón, télen megfelelő takarmányozás mellett istállón.

A megtartásra szántak közül a hátas jellegűek nyereg alatt, a többiek hámba idomittatnak s a hátasok a zsuki falka után használtatnak vadászlovakul.

Értékesités: Az éves méncsikók az államnak ajánltatnak fel megvétel végett, az egyéb számfelettiek a katonai lóavató bizottságnak mutattatnak be.

A ménesben nevelt négyes fogat nyerte meg 1891-ben a Pozsony—Wien-I 65 kilométeres távhajtást, az utat 162 percz alatt tevén meg. A négyes a czél előtt teljes vágtába ment át s a czélpont után a kocsin volt 3 egyén által cask nagy erőlködéssel volt megállitható, mely körülmény a négyes fogat szívósságát igazolta. A négyes teljesen ép maradt. A négy ló közül háromnak apja «Sámson» (apja Zetland) nevű saját nevelésű mén volt, egynek pedig Balbi, Blitz Major angol telivér után nevelt félvér volt.

L.Podmaniczky

-1940-ben a gazdakör elnöke Fazakas András

L. EMGE

Szilágykövesd

-Szilágykövesd volt egykor a Kövesdi uradalom központja is. A településen állt az uradalom két udvarháza, mely egyben az uradalmi központ volt.

L.Wikipedia

-Szilágy-Kövesden vár állott…..

A kövesdi várhoz tartozott Mázsatelek, egy része a kövesdi határnak, meg Szértelek. «Kewesd határában fekvő Masa és Zerthelek» nevű földeket elfoglalta- 1461 július 18-

-A helység, a hol a vár volt, két részből állt, amint az oklevelek mutatják: Olahkewesd. Magyarkewesd 1466. Kebesd, Kewesd 1475. 1487.

-„…..világosabb képe van magának a hozzátartozó uradalomnak….”

-A jószághoz tartoztak ezek a középszolnoki helyek: Sarmaság, Szigeth, Kis- és Nagy-Derzsida, Girókuta (Gyerő-Kuta) nevű faluk: Kis-Korond, Remete és Mojád nevű praediumok (1648 előtt).

A kövesdi nemes udvarház

-…….. egy öregistállóra találunk; kívül-belől tapaszos, jó széles tornácz előtte, tizenkét lóra való

-Leltárából: …..három eczetes hordócska, kettő 2–2, a harmadik 3 erdélyi vedres - egy jó katonanyereg szerszámostól, …….., két üvegpalaczkkal, ……., négy lóra való hám, kötelek nélkül, négy fék és egy «égettbor égető rézfazék»- .egy sajtnyomó szék, egy kis teknő, tíz fatál s tizenhat fatányér. -egy földből való pincze-Harmincznyolcz cseber bor van benne tíz hordóban, három hordó üres…….

A pinczében négy hordóban tizenöt cseber bor. Hat kád, három szuszék, egy öreg szuszékban tizenöt vékányi búza.A pincze előtt egy jó öreg bornyomó sajtó hever. Benn az udvarban a felső házak mellett két rendbeli istálló van

Az udvarház mellett egyik felől baromlegeltető udvar, jó sövénynyel bekerítve, itt egy jó hosszú szín tehenek, juhok számára. A baromudvaron felül van a veteményes s virágos kert. A házon fölül egy kis udvarkert is van. E mellett is jó kert, a melybe néha-néha marhákat szoktak rekeszteni.

Az udvarházon fölül van gyümölcsöskert, szőlő (tizenhat lépés), bekerítve fedeles sövénynyel. Az udvarháztól nyugotra van a csűröskert, a csűr mellett egy búza- s egy tönkölyasztag, az előbbiekben száz, az utóbbiban ötven kalangya. A csűr «hiján» tizenkét kalangya lesz (korondi ember a felese) és ugyancsak a csűr mellett a somlyai páter számára is van egy kis asztag, huszonöt kalangyával. A «rétkertben» két tavalyi asztagban száznegyven és háromszáz kalangya búza van.

Két öreg tehén, két tavalyi tinó, egy ménló…….., hatvannégy juh, húsz bárány, tizenhat kecske, tizenkét lúd, tizenkét tyúk, nyolcz récze is volt.

Ez a képe az uradalom középpontjának a XVII. század derekán.

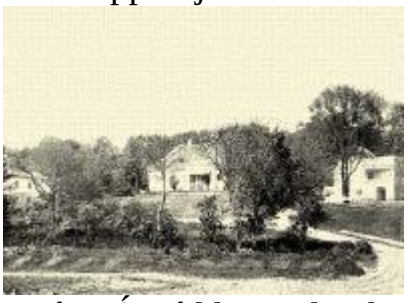

báró Kemény Árpád kövesdi udvarháza.

- 1616 július 12-dikén kövesdi szőlőt említenek.
- 1646-ban udvarházat említenk.
- 1647 május 20-dikán egy nemesi házat és cúriát említenek.
- 1701 május 21-dikén egy udvarházat említenek.
- 1703-ban „Van két majorházhely, puszta. Az egyik Sarmasági György, a másik a Kemény-család részére való. A majorságföldeket két fordulóra szántják; a Sziget felé esőben 200, a Sarmaság felőliben 300 köblöt lehet elvetni. Kaszáló a Fürj-Pad, 200 kaszás. Van egy Vancsa nevű szőlő a kisderzsidai hegyén, már vén a fája; jó termés idején 130 vedret ad."
- Erdők: Nagy-erdő, Asag-erdő (ez a kövesdi kastélyhoz tartozik). A Nagy-erdőn 3000 sertés meghízhatik,…….. Az Asag-erdő csak az urak számára való, melyet Avasnak szoktak fogni, 200 sertésre való. (avasnak fogni=örzött erdő)
-….a kövesdi Nagy-erdő közepén van egy, a kövesdi határhoz tartozó halastó is…….

Kövesd

-A magyarok nagyobb része a tótokkal együtt beolvadt az oláhságba.

Határrészei-csak a magyar megnevezések-

Fűpad, Fűpad-oldal, Szigeti patak, Holmuri = Holmurj (halmok), Ajagă = Ázsága (agyagos), Kis-rét, Riturilë prësztë Árák (árkon túli rétek), Alsó-rét, Romocsa, Mázsa, Sándor-domb, Koltó , Capul Sinii = Kapul Szinyij (Szinafő), Cser, Szőlőhegyek: Purkerecz, Nagy-hegy (Hegyul cel Mare = Hegyul csël Márë), Dealul Viilor = Gyálul Gyijilor (szőlők hegye), Capul Sinii = Kápul Szinyij (Szinafő), Cacova = Kákova, Poeana Popii = Pojáná Popij (papi erdei rét), Plop-hegy (nyárfa-hegy), la Prins = lá Prinsz (rabhegy).

L.Petri Mór Szilágy

-A 19. század elején birtokosai a gróf Batthyányak voltak, a 20. század elején pedig gróf Zichy Jenő volt itt a nagyobb birtokos, aki az ide tartozó Magaslakon szép kastélyt is épített.

- Kukoricacséplő kas és cséplőbot, Kövesd (Szilágy vm.)

L. Magyar Néprajz.II.K.

Szilágylompért Itt van Ady Endre gesztenye fája, Séra kuria

Ady Endre gesztenyefája és asztala.

A Gyulafehérvárt keltezett 1643 áprilisi oklevél szerint ezidőben Lompértnak nem, volt szőlőművelésre alkalmas területe ,ezért azt a jogot kapta,hogy a helységgel szemben a Zilah patakon túli dombon lakósai szőlőt telepíthessenek ,s meghatározatlan időre felmentést kaptak a tized fizetése alól.

L. SzilágyságVII

-1639-ben lompérti lakosnak ilosvai határban szőlője van.

-1650-ben elzálogosítják a Hydféle rétet,

-1652-ben udvarházat ajándékoznak összes tartozékaival,

-1654-ben egy elhagyott udvarházat említenek,

-1666-ban szántóföldet ajándékoznak,

-1668-ban a Malomsorban két földet cserélnek ki,

-1720-ban kúriát cserélnek,

-1721-ben szántóföldet és rétet használnak jogtalanul,

-1731-ben egy telket említenek,

-1768 szept 26-dikán kezdik meg a határ felosztását.

-1895-ben területe katasztrális holdban: szántóföld 946, erdő 326, rét 272, legelő 198, kert 88, terméketlen 88 hold.

Határrészei

Nagy-mező, Felső-rét, Kert-alja, Horgos-rét, Liget, Madaras-nád, Szoldok.

L. Petri Mór Szilágy

-Elbeszélések szerint a falu szarvasmarha állományának nagy részét hol a német, hol pedig az orosz katonák tizedelték meg.

Szőnyi Levente: Szilágylompért 2009 Zilah

A budai vinczellér- és pinczemesterképezdén az első éves tanfolyamról vizsgázott Szentmihályi József Lompertről.

L.Borászati 1880 július

Szilágynagyfalu Bánffy kastély szép parkkal, a falunak több udvarháza is van.

Itt született 1952. március 26-án Szabó Árpád földrajzi és honismereti szakíró.

Itt tevékenykedett Major Miklós földrajzi szakíró

L.Wikipedia

-A XI. században a Napkor-Meszte és a Csolt-Vata nemzetség nyári legelőterületéhez tartozott.

-A legkorábbi - Árpád-kori - telepítésű falvak közé tartozik.

-„.. több évszázadon át a Réz-, illetve a Meszes-hegység közét is magába foglaló óriási Bánffy-birtok uradalmi központja”

-1470 körül Nagyfalu országos sokadalmak tartására kapott jogot, ezt követően mezővárossá fejlődik, országos hírű állatvásárokkal.

-A század második felének békésebb időszaka szerényebb mértékben fellendítette településünk gazdasági életét. Az állattenyésztés mellett egyre jelentősebb a gabonatermesztés. Megjelenik és egyre nagyobb teret nyer a kukorica és a burgonya. Ebben az időszakban a falu néhány, korábban megszerzett jogát - korcsmáltatás, mészárszéktartás, makkoltatás, erdőlés - a Bánffy uraságok megcsorbítják.

-A XIX. század második felében már érezhetők a polgárosodás jelei, Szilágynagyfalu igazi gazdasági fellendülését a vasút megépítése hozta el. Alapvető ágazata azonban továbbra is a mezőgazdaság - a gabona- és a gyümölcstermesztés - mellett a belterjesebb állattenyésztés - szarvasmarha, juh és sertés tenyésztése - volt.

L.a község honlaján

-A nagyfalusi kastélyt, …….., az ott létezett zárda köveiből építették.

L.Petri Mór Szilágy

-Toldi Miklós mondájának történelmi alapja van, ő maga történelmi személy. A mondát 1574-ben Ilosvai Selymes Péter foglalta versekbe. Legújabban Szilády Áron mutatta ki, hogy Toldi Miklós a biharmegyei Nagyfaluból származott, s Nagy Lajos királyunk alatt vitézkedett, előbb mint pozsonyi alispán és várnagy, később mint bihari főispán.

L.Osztrák-Magyar

-Nagyfalu mint mezőváros, vásártartási joga révén, széleskörű és sokrétű kapcsolatokat épített ki és tartott fenn környezetével.

-Nagyfalu a hunyadiak korában mezővárosi rangot kapott.

-Állatvásárait már 1471-ben említik a krónikák.

Kirakódó vásár Szilágynagyfaluban.

-korábban négy, a századfordulótól pedig hat nagyvására (vízkereszti, böjti, szentgyörgyi, sarlós, dióverő, újbor) volt.

-Nagyfalu mezőgazdasági terméket (zöldség, gyümülcs, tejtermék) vitt …….. eladásra. Állatvásáraira pedig szarvasmarhát (hízott ökröket).

- Malmairól pedig a 15. század óta van tudomásunk.

L. Major Miklós

-szilágynagyfalui szőlő és bor: :.A XV. század közepe táján főleg a pálosok foglalkoztak szőlőtermeléssel .Ekkor a Bánnffyak ….....a Kerekhegy (Promontorium) nevű határrészben egy szőlővel beültetett területet adományoznak nekik .A XVI. századi dézsmajegyzékek már jelentős bordézsmáról szólnak. A nagyfalusi jobbágy , borból földesurának kilencedet,az iskolamesternek 1 pintet adott. A XVIII század végén Nagyfaluban 120 család tartozik bordézsmával

-1715-ben 104 kapás,

-1720-ban 288 kapás szőlője van

-A XIX század végén a falu határában 230 k.hold szőlő van a falu határának 2,5 % részén

-Szőlőhegyek: Uj-hegy, Szóvár-hegy, Nagy-Csicsó, Kis-Csicsó, Pap csaló, Rózsás ,Diós(szőlő és dió ültetvényes), Mókuci ahol az 1800-as évek végén jelentős szőlőtelepítés zajlik. A szőlőtelepítést számos pince építése követi. pl. Hosszú-pince ,Pap csaló. 1893-ban Bánffy Albert bárónak 4 k.hold szőlője és 6 k.hold kertje van,Bánffy Zoltán bárónak 33 k.hold szőlője és 9 hold kertje van.

L . Szilágyság VII.

-A filoxéra előtt a Járdovány,az Oportó,a Rizling, és a Szerémi zöld fajtákat ültették. Ekkor Szilágynagyfalú 234 szőlőbirtokosának átlagban 1,2 k. hold ültetvénye volt.1869-ben 244 hold szőlője volt. Ma is kb 20 ha szőlőt művelnek meg.

L. Csávossy

- Klosterneuburgból hozatott simagyökeres vesszők egyik megrendelője 1870/71. Nagyfalu. B Bánffy János

L.Borászati 1875 március

- Kovács Józsefnek Nagyfaluban van: 1874-iki fehér bora 200 akó., Báró Bánffy Istvánnak van: 1872-iki fehér bora 30 akó 1873-iki fehér bora 700 akó és 1874-iki fehér bora 1000 akó a nemzetközi borvásárra.

L.Borászati 1875 április

-Szilágynagyfalú állattenyésztése és hízott ökrei: .Hízott ökreit svájci,olasz,osztrák,debreceni és nagyváradi kereskedők vásárolják fel..A XIX század végén a Bánffy birtokon 276 szarvasmarha, 50 ló,(verseny lovak)1251 sertés és 104 juh van.

-Szilágynagyfalú gyümölcsösei: A szilvások a nagyobb mértékű pálinkafőzést tették lehetővé, kis részét aszalták. Szilvával beültetett hegy a

Hekt-szilvás. Almával beültetett részei az Almáskert és a Szaksz-kert. Cseresznye, őszibarack, és diófát inkább a szőlőhegyen, alma, szilva és körtefát a kertekben ültettek. 1975-ben 348 hektár gyümölcsös volt a határban a Kócé völgyben és a Nagy -Csicsón.1970-ben 15 ha fekete ribizli ültetvény volt.

L.Szilágyság VII.

-Szilágynagyfalú zöldségtermesztése:A zöldségféléket a legrégebbi időktől termelik,-híres a Kabay kerék helyen folytatott bolgár kertészet1930 óta.- az Újfogásban és a Malom-kertben is.A termelő szövetkezet 1966-ban 20 , 1980-bna 80 hektáron termel zöldséget ,elsősorban paradicsomot, paprikát, és uborkát.

-1497-ben egy kúriát cserélnek meg,

-1470-ben egy a Berekyo-n levő vízimalmot akarnak elidegeníteni,

-1531-ben szántóföldet említenek, amely a Leveles pataktól délre a Borzás (Bozzás) faluig terjed,

-1549-ben említik a Fechkefarkató nevű halastavat, és ugyanakkora Mezesallya nevű erdőből nagyszámú sertést hajtanak el,

-1549-ben Nagyfalú előhegyén levő szőlőt foglalják el,

-1552-ben egy kúriát támadnak meg,

-1563-ban említenek egy malmot, két szőlőt és és szántóföldet,

-1565-ben egy szőlőhegyet említenek,

-1580-ban szőlőt cserélnek ugyanebben az évben egy malmot említenek és több szántóföldet,

-1579-ben szőlőt cserélnek,

-1614-ben egy kúriát említenek, 1690-ben a Zovány felé néző malmot említik,

-1703-ban egy puszta Bánffy kastélyt említenek borospincével,a majorsági szőlő harminc kapás, gyümölcsöst és veteményest sorolnak fel. A Valkó várához való erdőn meghizhatik másfél ezer disznó. Említve van még ebben az évben két udvarház.A majorság földön a Somlyó s Réz fordulókban 50-50 köblös földek vannak,kaszálok a Korlát és Baráth nevű helyeken ,a szőlő jó,terméskor kétezerhárom veder bort ad,huszonöt kapás. Egy szőlőhegy még van külön. A Berettyón két bokor kőre forgó malom van,évente 100 vékát jövedelmez. 1808-ban összesen 11 kúriát jegyeztek fel.

-A művelés alatti területből …..összeírtak szántóföldet 1715-ben 266, 1720-ban 349 köblöst;Rétet 1715-ben 98, 1720-ban 345 kapást; szőlőt ,1715-ben 104, 1720-ban 288 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban, szántóföld 3602, erdő 3211, rét 696, legelő 686, kert 326, szőlő, parlag 230, beültetve 2,

Határrészei 1900-ban

Barátrét, Új fogás, Halmosdpataka, Kőkút, Kert-felett, Két–patak, Görvegy, Rend-tövis, Sziget, Nagyrét, Tér, Kishegy-melléke, Isten-kelete, Puszta, Korlát, Tőkés, Kaczur, Mál-oldal, Berek, Határ-patak, Rókalyuk, Bivaly tó, Bincsó, Agyagverem. Erdők: Lapis, Vékony, Cser, Garda, Korlát.

Szőlőhegyek: Mókuczi, Kis- és Nagy-Csicsó, Papcsaló, Diós, Szóvárhegy, Rózsás, Kecskés, Kóczé, Újhegy, Zsombos, Nyibucz. Ezek mind szőlővel voltak beültetve; most nagy részük kopár.

-Állatvásárait távol fekvő vidékek is felkeresik, például a XV .században a debreceni kereskedők.

L. Petri Mór Szilágy

-A hatodik kolozsvári kiállításon 1888. — báró Bánffy Györgytől Szilágy Nagyfaluból Hampshirei keresztezésű juhokat láttunk.

L. Dr. Szentkirályi

Haszonbérlet.

Szilágy megyében, Szilágynágyfalu, kis részben Szilágy-Somlyó határában fekvő, egy összefüggő tagot alkotó, mintegy 797 kat. hold szántóföld. 388 kat. hold rét, 257 kat. hold legelő és 48 kat. hold ezidőszerint puszta szőlőből álló birtokamat 10, esetleg 12 évre haszonbérbe adom.

A birtok a Szilágy-somlyoi vasuti állomás közvetlen-közelében jó karban tartott országút mellett fekszik.

A részletes haszonbéri feltételek az alulirt tulajdonosnál Maros Gersébe u. p. Maros Ludas és Schmidt Ferencz intéző erdömesternél, Szász-Régenben tudhatók meg.

Báró BÁNFFY JÁNOS.

L.Köztelek 1897 június 5.

-1897-ben itt népies mintagazdaság alakul meg.

-A kitűzött czél érdekében a mintagazdaság tulajdonosára természetesen kötelezettségek ….. hárulnak, nevezetesen a birtokos kötelezi magát arra,hogy: 1. a már előzőleg tulajdonában volt, mint különösen a segélykép nyert állatokat,gépeket s egyéb segélytárgyakat kellő gondozásban részesiti, a kapott vetőmagot vagy egyéb anyagot gazdaságában elveti, illetőleg a kijelölt czélra felhasználja; 2. Gazdaságában előállított takarmányt és szalmát állatai takarmányozására és almozására, a gondosan összegyűjtött és megfelelően kezelt összes trágyát földjei trágyázásra felhasználja; 3. a használatra nyert nagyobb gépeket (konkolyozó vetőgép) saját munkájának befejezése után gazdatársai kérelmére saját felelősségének fenmaradása mellett megfelelő mérsékelt dij ellenében nekik használatra átengedi, a befolyt használati dijakat első sorban az eszközök javítására,a felesleget pedig a felügyelettel megbízottnak utasításai szerint a gazdaságban szükségesnek mutatkozó beszerzésekre fordítani tartozik; 4. a megállapított vetésforgót szigorúan betartja és megfelelő nagyságú területet évenként betrágyáz 5. gazdatársainak a gazdaság minden részére és menetére vonatkozó bárminő kérdéseire felvilágosítással szolgál; 6. a mintagazdaság felügyeletével megbízottnak a gazdaság szakszerű vezetésére vonatkozó tanácsait figyelembe veszi és útbaigazításait követi, a menynyiben pedig előre nem látható okok miatt a vetésforgó módosítása, valamely állat vagy eszköz kicserelése mutatkozik

szükségesnek, tartozik a tulajdonos ezt a felügyelőnek bejelenteni és annak előzetes engedélyét, illetőleg intézkedését kikérni.

L.Köztelek1900 december 19

- Arról híresek, hogy "létráról" szedik a ribizlit. Ezért a környékbeliek ribizliseknek csúfolják őket.

L.Major Miklós

Mezőgazdasági tanfolyam Nagyfaluban. Bagosi résztvevők: Szabó Árpád, Szabó Gábor, Kapitány András, Kincses Anti és Birtalan Bandi (Szilágynagyfalu)

-gazdaköri elnök Szabó István gazda

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Tőtös Gy. György

L. EMGE

Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre báró Bánffy János gazdaságában Szilágynagyfalun Fleischmann 481 . búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Szilágypanit—

-Itt van a híres Szilágypaniti Tölgyes természetvédelmi terület.

-1564-ben Hadad várának tartozékául van említve.

-1805-ben Sz.-Panit községből megeskették a következő adómentes nemeket: Szondi Kis Dániel és Pál, Almási István, Lulia Gáspár (Gasparus Lulia), Deák János és Miklós, Kis Péter János és Ardai István; adózó nemeseket: Vadas Mihály János, Gombos Ferencz, Kozma György és Péter, ifjú Kozma Péter, Bányai Péter, Fazakas Ferencz, Kozma Márton, ifjú Almási Péter, Kis-Vadas Péter, Kerekes másként Incze István, idősb Almási Péter, Vadas-

János Péter, Nagy Ferencz, Kis-Vadas Márton, Gál Mihály, Illés János, Székely Mihály, idősb Bonyhai Mihály, Kozma Mihály, Bálint János, Almási Pál, Bálint György, Pál István, Dari István, László János, Orosz Mihály, Uza János, Vadas-János Ferencz, Kis-Péter György, Fazekas Tamás, Vadas… István, ifjú Fazakas János, Vadas-Jankó János, idősb Vadas Ferencz, Fazakas Péter, ifjú Fazakas Ferencz, ifjú Vadas Márton, Erdei János, Kozma Ferencz és András, Kovács György, Veres János, Kui András, Domokos András, Boros Ferencz, Fodor Sándor, Sallai János, Balázs János, Magyari Ferencz, László András, Vádas Pál, Fazakas József, Vadas Mihály, Magyari Miklós, Nagy István, ifjú Bonyhai Mihály, Kovács Péter, Székely János, Bányai János, Bonyhai János, Kovács Mihály, Vadas András és Bálint Péter.

L.Petri Mór Szilágy

-szilágypaniti szőlő és bor:

-A lankás lejtőjű dombokon az erdőségek helyét a gabonafélék, gyümölcsösök és a szőlőskertek foglalják el.

-1701 március 2-án a paniti eklézsia számára a Micze hegyen egy darab szőlőt adott Panyiti Balogh György.

-1715-ben 11 kapás,1720-ban 30,5 kapás szőlő van a határban.

Határnevek a melyekben szőlő szerepel: Kuka szőlő, Szódok szőlő, Csiket szőlő, Kökörcsényes szőlő.1869-ben 33 hold szőlője van.

-Goger -féle udvarház és park.-Sebes kuria- Goger László birtokát Katona Béla örökölte és 1937-ig gazdálkodik……...

L. Szilágyság VII

-1869-ben 33 hold szőlője van

L. Csávossy

A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 48, 1720-ban 345 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 11, 1720-ban 114 kaszást; szőlőt 1715-ben 11, 1720-ban 30 1/2 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban,szántóföld 876, erdő 683, rét 292, legelő 179, kert 37, szőlő (parlag) 1.

Határrészei

Kerék-szódoba, Sűrű, Ritka, Bükk-kert, Bartus, Major, Májárka-pataka, Józsi Mári-tábla, Folt, Agyagos-tere, Keserüs-bükk, Meleg-oldal, Alsó-rét, Érek, Nyíres, Kuralyosalj, Balog-írtás, Kukaszőlő, Kuka-alja, Garda, Erős-alj, Csorgó-melléke, Hengergő-domb, Tőkés-hágcsó, Szódok-szőlő, Méh-csere, Almakút-árka, Oroleitt? Cselleg-alj, Szódok-alja, Kapus-nyak, Cser, Hatvanfa-dombja, Nyírágos-tető, Irtovány, Taplós-melléke, Felső-rét, Tó-rét, Várde, Selymék, Somos, Bene-gödre, Temető, Bükkfű, Csiket-szőlő, Bornyú-kert, Csiket-alja, Kökörcsényes-szőlő, Kis- és Nagy-Kuka, Nádaszék, Ozolat. Erdők: Falu-erdője, Teleki-erdő, Egyházi erdő, Nyíres, Bartus-csere, Májárka-erdő, Ritka-erdő, Sűrű-erdő, Bükkfü-erdő, Csere, Gúti-tábla, Rédeg, Bánfi-rész, Fosztó-rész, Szárdomb-tere, Cselleg.

L .Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Ardai János

L. EMGE

Szilágyperecsen Báthory kastély a Viola dombon 1826-ban

-Itt született Boér Miklós 1857. január 10-én, író, pedagógus, újságíró, régi nemesi családból.

-hires a szilágyperecseni hagyma…….

-a község központjában nemrég felavatták a világ legnagyobb hagymaszobrát. A két méter magas talapzaton négy méter átmérőjű ,jó kövér,rövid szárú hagymafej áll.

-Szilágyperecseny nagy múltú, zöldségtermesztéséről híres. A múlt század közepi jobbágyfelszabadítás nem hozta meg a felemelkedést, boldogulást a perecseni nép számára. A föld nagy része továbbra is néhány nagybirtokos (Bánffy, Szentmarjai, Erdőtelki, Huszti, Farkas) kezében összpontosult. A faluban jelentős számú ,kis földterülettel rendelkező szegényparaszt,zsellér, bérmunkás, cseléd élt,akik a nagybirtokon dolgoztak. Felemelkedésüket ,a szegénységtől való megszabadulásukat a mezőgazdaság fellendítésétől,ezen belül a zöldségtermesztés meghonosításától remélhette e szegény népréteg..A rendelkezésünkre gyér források azt bizonyítják,hogy a zöldség -s ezen belül a hagyma-intenzív termesztése jobbágyfelszabadítást követő évtizedekben kezdődött el. Jobb megélhetési lehetőséget a szorgalom,a tudás, a kezdeményezőkészség mellett csakis a zöldségtermesztés ,a leggyorsabban pénzt hozó mezőgazdasági ágazat biztosított. A jól fizető hagyma meghonosításának legfőbb mozgatói a fentieken kívül a környező városok piacai voltak,a XIX század végén már a zöldség-hagyma- piacra való termesztése bevonult a falú termelési rendjébe,szerves része lett a perecsényi nép gazdálkodásának. A hagyma amolyan értékmérő ,társadalmi rangjelző lett.

Benkő Elek lovardája-1948-ban lebontják???

K.Nagy Miklós birtokos ?

Horváth Károly birtokos ?

- Szilágyperecseni szelidgesztenye arborétum.

L. Szilágyság.VII

-szilágyperecseni szőlő és bor:

-1869-ben 133 hold szőlője volt .

A régi háztáji szőlő kb 70 ha amelyet ma is művelnek,gyakori fajták a Király leányka,Fehér leányka, és az Ottonel muskotály. 1981 előtt a gazdaság 130 ha szőlőt művelt meg. A régi szőlőhegyek:Csillagdomb,Golgonczé és a Balog-hegy,új telepítés a Somkerék dűlőben volt.

L. Csávossy

-perecsényi hagyma:Két alakban jelenik meg ,nyári és őszi. A nyári gyenge minőségű.,lapos. A szeptemberi enyhén hosszúkás,ropogós,nem vadul csípős. Paszulyleveshez és szalonnához kitűnő.-perecsényi hagymaleves,

perecsényi hagyma szobor-perecsényi szőlő és bor, perecsényi szelid gesztenye arborétum

L.Bányavidéki Új Szó 2011 június 10.

Az 1351., 1352., 1356., 1378., 1435., 1553. években Somlyó várához tartozott, 1601-ben, 1623-ban városnak van mondva.

A Berecsen (így) birtokról elhajtott tíz ökör és két ló tárgyában 1417-ben vizsgálatot tartanak ……..

-1465-A középszolnokvármegyei Perecsen birtokról negyven ökröt hajtottak el ……..

-1529-ben Perecsenyben a Báthoriaknak körülbelül huszonegy jobbágyuk volt, kik ily nevűek: Barla, Kovács, Varga, Lovas, Zombor, Veres, Mátyás, Kancsi, Jakob, Paal, Choma, Kevencs, Eger, Nagy, Miklós

-1571-ben elhajtanak nyolc ökröt egy jobbágytól,……

-1549-ben a Sósdarab nevű völgyben földet fognak fel szőlőnek,……

-1550-ben egy udvarházat szőlővel és földekkel eladnak……,

-1551-ben két hold szántóföldet említenek,……

-1578 ápr. 19-dikén Perecsen határán a Nagyfalu felé járóban nyolcz hold földet adott cserébe……..

-1582-ben a perecseni szőlőhegyen egy szőlőt adományoznak,……..

-1584-ben átirják…… perecseni birtokáról szóló határjárási levelet…

-1601-ben a krasznavármegyei Perechjen városban (oppidum)……..

-1593-ban….. elzálogosít Perecsen határán a Varsolcz felé való nyomásban két szántóföldet tizenöt forintért…….

-1601-ben a krasznavármegyei Perechjen városban (oppidum)…….

-1610-ben a Perechen birtoki nemesi udvarházba és birtokrészbe, meg más, körülfekvő birtokokba,……

- 1625 jul. 16-dikán a perecseni kastélyban……

-1628-ban…..,zálogba adta a Perecsenben levő udvarházbeli részét is minden hozzá tartozó földdel……..

-1641 jun. 5-dikén osztoznak, …..Szaniszlófi Báthori Kata asszonynak köztük való dispositiója szerint. A perecseni kastély ekként oszlott meg: Lónyai Zsigmondé az első kőház aljával és a külső élésházzal, Lónyai Kata kapta a kis szobát az alatta való helyiséggel s a konyha mellett való házakkal, Becski Györgynek, Zsuzsánnának jutott: a kőtorony, aljával és a régi konyha mellett való istállókkal. A konyha, tömlöcz, szekérszín, kapuk, a kastélyban levő külső udvarok közösek maradtak. Megosztják továbbá a jószágokat: Perecsen, Somlyó, Csehi, Gyulakuta, Kerestelek, Győrtelek, Ujlak, Hídvég, Diósad, Magyar-Csaholy, Felső-Csaholy, Zölcze (Szöldcze), Badacson, Szécs, Ujfalu és Kőd (?), Kelencze, Fejérd, Géres stb. (másutt levő jószágok),…..

-1642-ben….adott vala egy kertet……,

-1659-ben egy udvarházat emlitenek….

-Egy 1675-diki összeírás szerint: az udvarháztelken, mely közös majorház telek……..Szőlőföldek, kaszálók, puszta földek, osztatlanok

-1687-ben,….. szántóföldeket cserél. A Somlyó felé való fordulóban a malomnál levő két szántóföldjének úgy Somlyó, mint Perecsen felől szomszédosa Erdőteleki György, a másik két szántóföld, a Varsolcz felé való fordulóban van Magyarosd alatt, szomszédja kelet felől László Péter szénaföldje, nyugot felől Orbán Mihály……

-a XVIII. században Méreg nevű kúriát említenek,…..

-1694-E rétek közül az egyiket, mely rétnek szomszédja egyfelől Kósa Ferencz, másfelől a nagy erdő, hatodfél frton, a másikat 190 pénzben vette zálogba Kóka Mihály.

-1710-ben Bideskúti Boldizsár a perecseni határon levő búzáját nejének…adta.

-a felső malmot említik….

-1808-ban 5 kúriát írnak össze,…….

-1668-előtt egy Báthori kastély létezett,

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 184, 1720-ban 118 köblöst; rétet 1715-ben 59, 1720-ban 91 kaszást, szőlőt 1715-ben 46, 1720-ban 87 kapást.

-1649-ben itt a Szilágyban a perecseni bornak ára: hat cseber hatvan magyar forint.

-1895-ben területe katasztrális holdban melyből szántóföld 2309, erdő 1498, legelő 812, rét 598, szőlő parlag 193, beültetve 5, kert 149,

Határrészei

Alsó-mező, Felső-mező, Csarnok, Somkerek, Nagy-tér, Pólyás, Kovácsmál, Darvas, Rét, Pap-rét, Vargadomb, Téglás, Kóliczka, Szilvakert, Bánffy-domb, Cser-alja, Szugolya, Észak, Kőkút, Szécsi patak, Dulbükk, Csákó, Sarmás. Erdők: Pólyás, Darvas, Kálló, Magyarhát, Orbóbükk, Cser, Bükk, Nagy-erdő. Szőlőhegyek: Kókadomb, Kukukmál, Cserény-patak, Nagy-hegy, Diós, Szilvakerek, Oláh-hegy, Ebédleső, Csillag, Dúczos, Tyúkhegy, Somkerek és Vargadomb.

-1585-diki jegyzék szerint perecsenyi határrészek: Kisfok, Nagyfok, Csákó, Cserei patak, Somlyai-Mál, Hold-zúgó, Közép-Láb. Nagy-hegy nevű szőlőjének szomszédságában állott a már említett várkastély; helyét egyes kőmaradványok ma is mutatják. A szőlőhegynek déli szélével közvetetlenül szomszédos helyen találták Báthorinak már említett ónkoporsóját egy kősírban a negyvenes években.

-1703-ban Perecsen birtokon Béldi Zsuzsánnának van egy udvarházhelye, azon két emeletes az egyik rendház. Alúl egy istálló s egy gabonásház is van, ezek felett pedig két «felház», a mely előtt egy kis folyosóra egy grádicson járnak, a két felháznak hat üvegablaka van, részint ónba, részint fába foglalva. Kemencze van egy, mely mind a két házat (szobát) fűti. Asztal kettő, lábastól, hosszú karszék kettő, egyes karszék három, deszkás nyoszolya egy. A belső háznak van egy oldalkamarája. Ajtaja mind a háznak, mind a kamarának

félszeres, vassarkakkal, valami tolózár is rajtok. A ház szalmával fedett. Van tovább még egy cselédház .

L. Petri Mór Szilágy

-A Nagy-hegyen építik udvarházaikat a Báthoryak a gazdasági épületeiket (istállók, magtárak szekérszínek, cselédlakások, műhelyek)

-Szilágyperecsen a Báthoryak uradalmi központja.

Szilágyróna

-Az itt levő Rákoczi hegyen vett búcsut II. Rákoczi Ferenc Erdélytől .

-1869-ben 22 k.hold szőlője volt.

L. Csávossy

Szilágysámson

-Szikszai Lajos Szilágy-Sámsonban 1825 november 25-dikén született a magyar köznemesség osztályából

-A falu határában létezett egy II. Rákoczi Ferencről elnevezett tölgyfa.

-szilágysámsoni szőlő és bor. A tövisháti falvak közül itt a legegységesebb a pincekultura,legváltozatosabbak a szőlőfajták és ebből következik a bor jó minősége. Mocsolyával együtt, a sámsoni az egyik legjobb bortermő vidék.

L. Szilágyság VII

-A szilágysámsoni bor jelzői" a hagyományos borkúltura hazája"," a tövisháti szőlészet végvára", a tövisháti paradicsom itala"

L .Szilágyi Brigitta..

Társadalmi viszonyok a szilágysámsoni szőlőgazdálkodásban.

-Híres szőlő termesztők, egységes pincekulturával, változatos szőlőfajtákkal és jó borával.1895-ben 107 kat.holdal.

L. Szilágyság hetilapban

-Keleti Károly 1875-ben statisztikai alapon a Szilágysági borvidék hegyháti területének központjaként jelöli meg 124 k.hold szőlőműveléssel Sámsont. A sámsoni szőlőművelési mód ,a csapos művelés.

-"Mennyiségi borvidéknek számít a Kárpátoktól nyugatra a bánáti, az érmelléki és a szilágysági borok-kivéve a Tövishátat Balla,Szilágysámson és Mocsolya szőlőit-valamint az É-Nyugati borvidéket általában.

-1869-ben 124 hold szőlője volt .

-A régi szőlők fajtái. Erdei(nagy részaránnyal) Járdovány,Bakator,Olasz rizling,Fehér leányka, Ottonel muskotály,Juhfark és Saszla.

-Az új szőlők fajtái.: Járdovány 20 ha,Piros tramini 15 ha, 125 ha Királyleányka.

-A régi szőlők dűlői:Morgó 10 ha,Belsőhegy 20 ha,Kerekhegy 10 ha,Külsőhegy 30 ha,Messzilátó 10 ha.

-Az új szőlőhegyek nevei: Kiskertoldal, Máldomb, Ábrántér, Hegyhát, Hegyesalja, 10 ha,Ilbáti rész,.

-A Szilágysámson öreg szőlőiben a dűlőút mentén sorakozó tornácos borházak és az azokból bevájt pincék a tájnak nemcsak festői de hangulatteremtő elemei is.”

L. Csávossy

-A szájhagyomány szerint, a sámsoni bornak a zsidó kereskedők olyan hírnevet szereztek,hogy Bécsben,egyik koronázási ünnepélyen sámsoni bort fogyasztottak.

-1430-ban elzálogosítanak huszonnégy hold szántót és több kaszálót,…

-1461 augusztus 19-dikén…….tizenegy ökröt tartozik adni.

-1475-ben két udvarházat tartanak nyilván,

-1483-ban Sámson birtokon az Abram nevű földrészt elfoglalta……

- Sámson birtokon 1490-ben gabonát foglalt le…

-1494 julius 1-sején……Sámson birtokukat Mázsatelke (Masatheleke) és Szertelke (Zertheleke) pusztákkal együtt ….

-1550-ben…történt itteni határjárásról, lefoglalásról és visszahelyezésről,

-A birtok leirása: a) Chyzar Zsigmond «inquilinus» egy puszta ház-telekkel, a Chakan Bálint, György, Ferencz háza mellett;b) Pechen Mátyás, Naghchyzar Mihály egy puszta háztelekkel; c) Horwath Mátyás egy puszta háztelekkel, Zwkan András háza mellett; d) Pechen Ferencz, Thoth Ferencz egy puszta háztelekkel; e) Warga Benedek, Thoth János inquilinusa; f) Balynth Miklós; g) Warga Tamás, egy szántó egyharmadával, a kik Bewnyei Mátyás felperesnek jutnak; h) Balynth György, Zwka Balázs, Thoth Balázs özvegye, egy pusztatelekkel, Warga Tamás háza mellett; i)Balynth Demeter egy pusztatelekkel, Bozzassy Istvánné háza mellett; j) Myndzenthy György udvarháza, tartozékaival, melyben egykor {321.} Cherghe (?) Imre lakott, s mely Zenthmaryay Gáspáré és Myndzenthy Györgyé, Baldony Ambrus nemesi háza, mely most Kende Andrásé és Gáspáré; k) Thoth Péter egy pusztaszántóval ; l) Warga Kelemen, Thoth Mihály; m) Warady Gáspár puszta háztelke, puszta szántóval, mely Budahazy Menyhérté és fivéreié; n) Kyschyzar Mihály része: Wayda Tamás, Warga Ferencz, Wayda Mihály jobbágyok; o) Wayda Ambrus és fiainak földrésze; p) Pethen Lőrincz és r) Chakan Pál, pusztatelkei.

-1553-ban elfoglalják a Dögvölgyben levő szántót,

-1554-ben… Sámsonban három holdnyi szántóföldet foglaljanak le…holott azokat a földeket Pap István szántotta fel azelőtt,.... az egyik Zwrdwk-elew nevű, kettő pedig a Dyenes Dombya nevű helyen van.,….. a Kerekzewlew-hegytől nyugotnak fekszik,…. Kwthws-Kerek nevű földrészét……

-1668 jun. 19-dikén …….szántó és kaszáló földet ad két magyar frtért.

-1797-ben emlitik az Ilosvay család nemesi kúriáját.

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 60, 1720-ban 241 köblöst; rétet 1715-ben 25, 1720-ban 74 kaszást; szőlőt 1715-ben 21, 1720-ban 61 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban:, szántóföld 1994, erdő 595, rét 508, szőlő parlag 107, beültetve 2, legelő 33, kert 25,

Határrészei

Rét, Szénafű, Dögvölgy, Mázsa, Felső- és Alsó-Böndő, Szertelek, Csovaszél, Kiskút-oldal, Kenderág, Cserefar, Aszufa, Háromhalom, Peres.

Erdők: Hegyes, Kisbükk és Nagy-Csere.

Szőlők: Belső-, Külső- és Rigó-szőlőhegy.

A tizenhatodik században dühöngött marhavész alkalmával az elesett marhák hulláit a Dögvölgyre hordták ki. A Mázsa eredetileg Sz.-Kövesdhez tartozott, de Kemény János, erdélyi fejedelem, a mint egyszer Sámson birtokosához, Horváthhoz jött látogatóba – így beszéli a nép – ezen a helyen Horváthnak egy jobbágyasszonyával találkozva azt (véletlenül?) elgázolták, a miért Horváth perbe fogta a fejedelmet; az lett a per vége, hogy Kemény e területet átengedte Horváthnak, melyet ma is a Horváth-családba beházasodottak bírnak. 1729-ben a Mázsa-határrész még makkos erdő volt. A Peres Sámson és Mocsolya között per tárgya volt, de végül is kétfelé osztották. ……..A Hegyes tetején levő várromot a hagyomány is a Jakcsiénak mondja.

A Hegyes alján ered a Mázsa-patak egyik ága, mely a község határán a Mázsa-patak mocsolyai ágával egyesül.

L. Petri Mór Szilágy

-1938 januárjában itt Hangya szövetkezet angya szövetkezet Hangya működött.

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke Palló Miklós ref.lelkész

L. EMGE

-

Málékas Szilágysámson 1954.Kós Károly

Szilágysámson

Szilágysolymos

- Szilágysolymos (Solymos) Árpád-kori település……

-Solymos nevét hihetőleg onnan vette, hogy lakosai adójukat solymokban rótták le.

-1387-ben Salumus …….. az aranyosi várhoz tartozott,……

-1540-ben Jakcsi Mihálynak középszolnoki Nagy Solymos birtokára tizenkét ökröt, egy boros edényt meg egy szekeret vitetett Mihályfalvi Horvát Vid, a kit megint azért Menyői Fodor Bálint.

-„Hogy a Jakcsiak után (a tizenhatodik század végén) a Wesselényiek kezére kerül a birtok, azt már tudjuk. Csak azt említem meg, hogy 1642-ben Vesselényi Istvánnak Kis-Solymoson lakó jobbágya: Nagyszegi Ignácz egyike volt azoknak, kik Szilágyfő-Keresztúron lakó Ramocsaházi István egy jobbágyáért száz magyar forintig kezességet vállaltak.”

-A népesség száma 1715-ben 81 lélek, mind magyar; 1720-ban 270 lélek, magyar 207, oláh 63.

-A tizenhetedik században említve van a solymosi majorságzab.

-1895-ben gazdaságainak száma 191. Területe 3979 katasztrális hold, a melyből erdő 2137, szántóföld 938, legelő 388, rét 333, kert 91, szőlő, parlag 14, terméketlen 78 hold.

-Néhány gyanús határnév: Karuly (Károlyi), Macovişte = Mákogyistyë mákföld?) Váljá Kucsëuluj (Kucsó-patak völgye), Buia ca = Bujáká (élénk, t. i. buja termés), Fundul Goruluj (Gor? telke), Jërtasul Czigánuluj (a czigány irtása), Pogecsajë (Pogăceoæ, nagy bukta ?), Maluri = Málurj (partok), Făget = Fazsët (bükkfás), Jërtásul Páskuluj (Páskuly irtása).

A magyar határnevek törnek elő, akarva nem akarva.

Kiss Károly

Vizei: a Solymosi- és a Sutáj-patak.

L.Petri Mór Szilágy

- A 40-es években 600 holdas Béldy uradalmat Juhász János vezeti. Apám Juhász János 19o1-ben született Zsibón -Szilágy vármegye-gazdálkodó család gyermekeként. Végzettsége 7 elemi és gazdálkodni az apjától tanult aki maga is gazdálkodó és a zsibói Teleki grófok terményraktárosa is volt.

Ilyen előzmények után lett a zsibó határában (a határrész neve Cseralatt) fekvő gazdaság vezetője amely a zsibói Wesselényi kastélyban lakó Teleki grófok tulajdona volt. Szolgálata kezdetének pontos időpontját nem tudom de 1929,ben született testvérbátyám születése évében már ott szolgáltak.

Onnan költöztek a Zsibótol 7 kilóméterre fekvő akkor már szinromán Szilágysolymos faluba ahol Béldi Dénes gróf 6oo holdas birtokának a vezetését vették át. A költözés pontos évét nem tudom, de én Juhász Bálint második élő gyerekük már ott születtem.

A birtok tulajdonosa Béldi Dénes gróf nem a zsibói Wesselényi kastélyban hanem külön kastélyban,a fentebb emlitett Cseralatti határrészben lakott.

1941-ben Apám kilépett a gróf szolgálatából mert gazdasági előljárói tanfolyamra küldték Szilágysomlyóra, amit sikeresen elvégzett és utána a környék gazdasági előljárója lett, továbbra is Szilágysolymoson lakván, noha már saját háza volt Zsibón.

1944-ben költöztek, költöztünk haza Zsibóra.

A gazdálkodáshoz a munkaerőt igásállatok biztositották, ekék, boronák, vetőgépek, cséplőgépek, gőzkazánok- képezték a gépparkot, traktorokra nem emlékszem hogy akkor és ott lettek volna.

A terménykálát az itt honos gabonafélék képezték.

Létezett még elég komoly szőlő erdőgazdálkodás hiszen a környezet és az éghajlati adottságok erre alkalmasak voltak, Gyümölcstermesztés és kisállat tenyésztés ugy tudom, csak saját használatra folyt, Ugyszintén erdei vadgazdálkodás is, noha Zsibónak a mai napig létező és használt határrész és dülő nevei még örzik a Wesselényi időkben folyó gazdasági tevékenység emlékeit, mint pld.Vadaskert, Futóhely.

Kereskedelmi, értékesitési tevékenységről koromnál fogva nem lehetett és lehet fogalmam.

Ennyi az amit akkor látni és megjegyezni tudtam.

1944 és 195o között noha tevékeny résztvevője voltam az akkori mezőgazdasági tevékenységnek már ami a "szegényparaszti" kategóriát illeti, de az semmiben nem külömbözött az országos átlagtól, azaz nem találok benne semmi emlitésre méltót

Köszönöm Juhász Bálint iskolatársamnak.

Kiss Károly

Szilágysomlyó Báthory várkastély és a Somlyói vár.

-várkerttel.

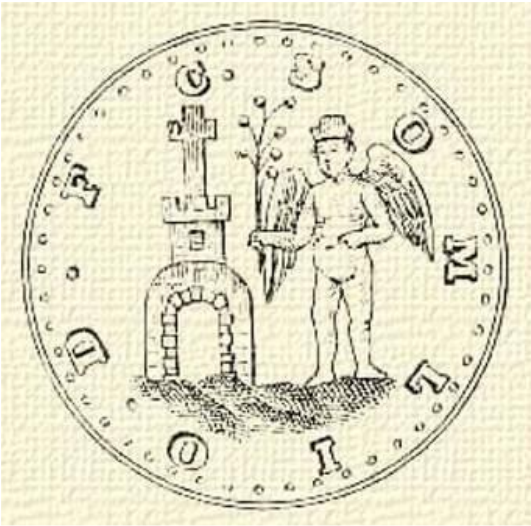

A város cimere.

A XVIII. században alakulnak meg a somlyói céhek: bor- és prémfeldolgozók, gubások, szűcsök és csizmadiák alkották az iparosok legnépesebb csoportját; a város legszámottevőbb céheibe tömörültek a fazekasok, szíjgyártók, patkolókovácsok, kulcskészítűk, ácsok, kűművesek, szitaszövők, kékfestők, kötélverők, kalaposok és kádárok

-1417-ben mezővárosi ranggal rendelkezik (oppidum Somllyo).

-1873-ban rendezett tanácsú város (r.t.v.), …..7748 kataszteri hold (kh) területtel.

-1944-ben Szilágysomlyó megyei város,……7886 kh. földterületen.

-1906-ban Éhen Gyula Szilágysomlyóról a következo adatokat közli:……van közvágóhídja, a „Báthoryféle várkert”-je,szeszgyára kettő, 1 cser- és tölgyfa ipartelepe.

-A Szilágyperecsen felé vezető útban 1902-ben Földművelésügyi Minisztérium több hasonlóval együtt, Szilágysomlyón is m. kir. Földmíves Iskolát hozott létre, megfelelő nagyságú tangazdasággal.

-…. 1941-ben a Hangya Szövetkezet, 1945 után a Kaláka zöldség és gyümölcs feldolgozója,majd a Fogyasztási Szövetkezet raktárai létesültek ……

-A Rákóczi utcai Görgy Emőd-féle birtok……

L.Szabó M. Attila

-1692 junius 13-dikán Kusalyi Dobray Péter nemes ember néhány hordó bort vivén Várad felé kereskedésnek okáért,….

-Csekén 1699 február 7-dikén írt levelében panaszkodik, hogy borait nem tudja eladni, mivel a Tiszahátság nagy szorongatásban lévén…….

-1719 október 14-dikén rendeli Kraszna vármegye gyűlése, hogy a somlyói Nagyhegy nevű szőlőhegyen a jövő kedden kezdjék a szüretet, a Szenthegyet pedig a jövő hétfőhöz egy hétre szedhetik.

L.Petri Mór Szilágy

-1770: En az Somjaji hegyeken Levő Szüretet elvegeztem [Somlyó Sz; Borb. II Szathmari János lev.

L.E.M.Sz.T.

-„Századokon keresztül a mezőgazdaság ágazatai jelentették a gazdasági tevékenységet. Ezek termékeinek házilag történő feldolgozása képviselte sokáig.

Az iparűzés csiráit, a fa megmunkálásától a szövés-fonáson át a gubakészítésig. A város környéke nem biztosított elsőséget a gabonatermesztésnek, annál inkább a szőlő és gyümölcstermesztésnek, állattenyésztésnek, főleg a hajdan kiterjedt erdők makkoltatási lehetőségeit kihasználó sertéstenyésztésnek és juhászatnak. A borászat jelentős helyet foglalt el a somlyóiak életében. A Magura nagy kiterjedésű déli oldalán ,a kedvező talajon rendszeres munkával jó minőségű szőlőt termesztettek,a kiváló borszakértővé vált helybeli gazdák .”

L. Szilágysági magyarok

- A Magura déli tövében, gyönyörű vidéken, mintegy gyümölcsös kertben fekszik Szilágysomlyó.

- A lovagvár kertje sétányul szolgál.

L.Osztrák-Magyar

- Szilágysomlyó gyümölcsei: 1895-ben összeíráskor a falú határában 246 kat. holdon összesen 40.198 gyümölcsfa volt

L. Nagy -Tóth Ferenc.

-Kincs Gyula írja a milléniumi” Osztrák-Magyar monarchia írásban és képben”c,könyvsorozatának Szilágy megyét bemutató részében :

-A somlyói Magura hegyen””.....illatos magurai körte.....” terem és ott...”jelentős gyümölcstermesztés folyt...”Kincsék büszkén írták,hogy zamatosabb,színre, alakra nézve szebb,egészségesebb alma,körte nem igen terem szerte az országban”

„Kiváló jó és szép besztercei,vagy más néven berzenczei szilvája,amelyet aszalvány vagy szilvaíz alakjában országszerte ismernek. Különféle szilvából évente nagy mennyiségű szeszt főznek. Terem továbbá sok és kitűnő diója, zamatos és szép cseresznyéje.....Nagyobb kivitele megyének csak gyümölcsfélékből lehetne. Most másfél millió forintot vesz be évente „A terjedelmes szilvások az egész vidéknek adott jövedelmet.-az 1800-as évek végén.

-szilágysomlyói szőlő és bor: A XIII . századból származó forrás már utal a környékbeli szőlőművelésre. 1669-ben a somlyói borászoknak már létezett statutuma. Itt van az ország legmagasabb szőlőhegye a Magura (509 m)-/a jelzés Magyarországra vonatkozik/

L.Szilágyság VII

-Itt karikás és csapos szőlőműveléssel dolgoztak. Jó bor terem a somlyói Magurán -Királyleányka,Olasz rizling és Ottonel muskotály. Az 1715-ős összeírás szerint határában 225 kapás szőlő volt és ezzel az első helyet foglalja

el, az akkori Kraszna megyében..A szilágysomlyói Hubert István aszú bora és telegdi Márton Bakator bora az 1873-as világkiállításon haladási érdemérmet nyer. Ebben az évben Keleti Károly kimutatása szerint Szilágysomlyón 444 szőlőbirtokos van 600 k,hold szőlővel.

-Régi szőlőfajták.:

Bakator, Erdei, Járdovány, Juhfark, Kövér, Mézesfehér, Szerémi zöld és Furmint. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület 1857-1859-es évlapjában olvashatjuk"A Magurát maga a természet jelölte ki a szőlő hazájának,e föld lakói megértették az intést ,s bár minden lépést páratlan küzdelemmel kell megvásárolni,e büszke hegy meghajtván fejét a szorgalom hatalma előtt temérdek területén ,fordulatai és rejtekei közt alig van használható hely ,mely a nemes szőlőtő művelésre el nem lenne foglalva...A szőlő oeconomiája,a termelt fajok minősége más mint Zilahon,vagy Erdélyben. Itt kezdődik az u.n tőkésművelés.....".A Magurán levő szőlőhegyek,melyek többé-kevésbé ma is művelésben vannak::a Pokol-tó,Pokros-hegy,Mester-hegy, Vár-hegy,Őr-hegy, Jeruzsálem, Padlás,Száldomb, Ingvám, Gangos, Külik,Ördögnyerge. Más szőlőhegyek :a Púpos,Fehér hegy,Szent-hegy, Jaj-hegy,és az Epresmál. Az új telepítések fajtái:Király leányka,Fehér leányka,Piros tramini,Oportó,Ottonel muskotály, Chasselas és a Hamburgi muskotály." Mostanában a szőlő nemcsak munkát ,de a nyár folyamán konyhakerti termékeket,virágot és a hét végén kellemes időtöltést is jelent és főleg kulturált borfogyasztást „

-A Magurán termett bor tüzes,savas,többnyire száraz,zamatos,sajátos ,össze nem téveszthető tájjelleggel a „magurai ízzel" (egyfajta talaj ízzel) rendelkező értékes ital

L. Csávossy

-".....a somlyói Magura.....déli és keleti lejtőinek meszes összetételű földjén eredetileg kitűnő bor termett...."

L. Ambrus Lajos Szilágysági hepe-hupa

-Az 1873-as bécsi világkiállításon a nemzetközi borverseny zsürije Huberth István, Magyarország, Szilágy-Somlyó, aszú boráért és Telegdi Márton, Magyarország, Szilágy-Somlyó, bakator borért. érdem érmet adott.

L.Borászati 1873 szeptember

-Klosterneuburgból hozatott simagyökeres vesszők egyik megrendelője - 1869/70. Szilágy-Somlyó. B. Bánffy János.

L.Borászati 1875 március

-Eladó hegyi szőlőbirtok . 25 katasztrális hold, ebből 4½ hold 15 éves oltványültetésü szőlő, az egy holdnyi csemegeszőlőnek biztos helybeli vevője van, 6 hold 15 éves vágású erdő, továbbá gyümölcsös és kaszáló. Még 6 hold igen kedvező fekvésű terület esetleg további szőlőtelepítésre kiválóan alkalmas. Szüretelő berendezés elsőrendű. Közvetlen a város fölött a szőlő közepén télen-nyáron lakható kényelmes szép lakás : 2 szoba, konyha, szép nagy terrasz, sajtószin, istálló és pincze. A jövő évre szükséges rézgálicz és rafia már be van szerezve. Eladó saját termésű 100 hektó idei és 25 hektó 1914. évi kiváló

minőségű hegyi Rizlingbor. Bővebb felvilágosítást ad Simay Gerő, Szilágysomlyó .

L.Borászati 1916 január

-„Az én szülőföldem – írja P. Szathmári K. – Szilágy-Somlyó a természettől ritka szépséggel megáldott hely. A legősibb zöldes csillámpalából álló tekintélyes Magura hegy hármas orma mintáúl szolgálhatna a kettős kereszt alá Magyarország czímeréhez, fenn erdővel koszorúzva, alant arany nedvet termő borággal, melynek eleven zöld színe kedves a szemnek. Hasonló jóságú gyümölcs sehol sem fordúl elő az országban. A bülgezdi hólyagos cseresznye, a Bacsó-körte, Sz.-István- és sáfrányos baraczk, sóvári és más almák s végre a sötét bakator e vidéket gazdaggát tehetnék …....„

-1549-ben földeket réteket foglalnak el malmok és tavak csinálására,.

-1638-ban nemesi házat említenek,

-1710-ben nemesi udvarházat adományoznak,

Volt a városnak, illetőleg a Bánfiaknak egy igen szép franczia nyitott kertjük, a városon kívül puskalövésnyire, az úgynevezett Bánffy-kert, mely vasárnaponként kellemes kiindulási helyül és valódi népkertűl szolgált, míg egy ügyetlen tiszt ki nem vágatta.

-A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 152, 1720-ban 72 1/2 köblöst; rétet 1715-ben 17, 1720-ban 1 kaszást; szőlőt 1715-ben 117, 1720-ban 225 kapást.

-Mezőgazdasági állapota 1895-ben a gazdaságok területe művelési ágak szerint: szántóföld 2503, erdő 1456, rét 766, szőlő beültetve 58, parlag vagy kiirtott 617, legelő 296, kert 246, katasztrális hold.. Gazdaságok iparvállalattal 1, műtrágyát használó gazdaság nincs. Igásfogatok: lófogat egyes 18, kettős 36, hármas 4, négyes 1, bivalyfogat 3, öszvér- és szamárfogat 14, tehén 47. Gyümölcsfák: alma 7827, körte 1695, cseresznye 1533, meggy 1569, őszibaraczk 6323, kajszinbaraczk 500, szilva 18,915, dió 1415, mandula 64, gesztenye 122, eper (szeder) 235, összesen 40,198 darab. Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves 18, 2 éves 7, 3 éves 4, 3 éven felűl 13, üsző, tehén 1 éves 125, 2 éves 60, 3 éves 45, 4 éves 34, 4 éven felűl 253, tinó, ökör 1 éves 58, 2 éves 64, 3 éves 16, 4 éves 42, 4 éven felűl 174, összesen 913, az összes állományból magyar erdélyi 639, mokány vagy riska 5, pirostarka 100, borzderes 2, egyéb szines 45, bivaly 122. Ló: mén 1 éves 4, 2 éves 2, 3 éves nincs, 3 éven felűl 2 kancza 1 éves 4, 2 éves 6, 3 éves 2, 4 éves 2, 4 éven felűl 49; herélt 1 éves 3, 2 éves 4, 3 éves 5, 4 éves 5, 4 éven felűl 47, összesen 135 darab; szamár 32, öszvér 9, kecske 2, sertés 1416, juh 54, baromfi 2700, méhcsalád 165.

P. Szathmári Károly ezeket mondja Somlyó környékének gyümölcseiről:

-„A Szilágyság, és pedig Somlyó környéke, gyűmölcseiben oly kincset bír, hogy ha azt Pesten vagy a külföldön értékesíteni tudná, ebből magából gazdag lehetne! Hogy hol vette a Szilágy e máshol ily kitünőségben sehol elő nem fordúló fajokat, nehéz megmagyarázni; én azt hiszem, még a Báthori-

család idejében honosodtak azok itt meg. Ilyenek: a bürgezdi hólyagos- és magurai ropogóscseresznye, minőkhöz hasonlókat sehol sem láttam; a nyári körtefajok, különösen a dinnyével érő és a Bacsókörte; a Sz. István és sáfrányos baraczk, melyek elő sem fordúlnak a pesti piaczon; a sóvári-, jeges- és bőralmák; de első sorban a sötétvörös bakator szőlő, mely külföldre szállítva aranynyal fizettetnék. Csak a szállítás módját kellene kitalálni a vasútig. Mindezen fajok a mi kertünkben is előfordúltak; egy részük talán ma is megvan; hozzá még néhanap pompás sárga dinnyét is termeltünk. Ezek pedig már nem az én születésházamban, hanem az atyám által, gondolom 36-ban, vásárolt és épített Erdőteleky-féle háznál fordúltak elő, melyet atyám csöndes és merengésre hajló természetéből kifolyólag szerzett volt meg”

Határrészei

-Púpos, Szent-hegy, Jaj hegy, Fejér-hegy, Liget, Nagyfalusi fordúló, ebben a Csárda-völgy; Sötét-völgy, ebben a Csűr-oldal és Cziher-oldal; Epresmál-oldal, Bagosi fordúló, része a Szoldokos; Berek, Közép-völgy, Kollát, Szállás, ebben a Balog-utcza és Magyarok írtása; Nyáraska, Móriczmál, Bükk, ebben a Kecske-hát nevű domb; Galagonyás, Cser-megett, Cser-megetti-gaz, Úrrét, Markórét, Nyíres, Bacsó, Nagy-rét, Tér, Nagymál-oldal, Szőrmál-oldal, Szőrmál-alja, Gangos, Külik, ebben az Orhegy, Külik-ingvány, Vesenya, Pulyka-hegy, Szarvas-hegy és Pásztor-járások; Várhegy, Mester-hegy, Pokrócz-hegy, Magura, ennek részei: Kápolnás, Kis-Kati pusztája, Faragó-rét, Faragó-völgy, Kenderesi-völgy, Kis- és Nagy-Keselyűs; Körös-völgy, Borzás-völgy, Pogányvár, ebben a Pogányvár-kapú, Romlás, (mezei patak), Törvényfa, Kádár-szilvás, Disznó-akol, Csonkás, Csillagkút, Czigány-völgy, Mátyáskút, (pintyes?), Bogyásza, Hollós-völgy, Tóvölgy, (pocsolyácska), , Körös-hegy, ugyancsak a Magurában vannak: Miklós-völgy, Mészárszékvölgy, Hosszúbércz, Jákob bükkfása, Szőkekút-völgy, (pénzes mező), Első-völgy. A Csárdavölgyben bort árultak a szomszéd községbeli vásárok alkalmával. A Szoldokos szoldokfa erdőség volt. A Kenderesi-völgyön egy hasonnevű egyénnek rétje volt. A Kádár-szilváson hasonnevű egyénnek szőlője és szilvása volt. Makkoltatás idején a Magurában tanyázó disznók aklait a Disznó-akolban állították föl. A Csillag-kútban Csillag Jánosnak szőlője volt.

-1815-ben említve van az Ingvám nevű szőlőhegy.

L. Petri Mór Szilágy

-„A somlyóiak egyik..... jövedelmező pénzforrása, a szőlőművelés volt. A különböző források, az adófizetők között szereplő nagyszámú vincellér igazolják azt, hogy a környék dombjain érdemes volt szőlőt művelni. Ezt a városiak mellett a főurak is felismerték és nagy területeket telepítettek be szőlővel. 1734-ben Bánffy László főispánnak 5 somlyói vincellérét mentették fel az adófizetés alól ami azt jelenti ,hogy a főúri gazdálkodásban fontos szerepet játszott a szőlő-művedlés és a bortermelés.”

-"Az itteni vásárokon gazdát cserélt .....a Rézalja , és a Meszesalja gazdáinak állat és gyümölcsfeleslege, a bihariak gabonája,a somlyóiak bora,....."

L. Szilágysági magyarok

- Szilágy-Somlyón lehet a borkészlet aszubor 1874-iki fehér borból . . .. 600 akó a nemzetközi borversenyre.

L.Borászati 1875 április

- A fehér percsenye borok közül: Mint kitűnő első rendűnek találtatott: a fajborok közt Goldglanz Lajos 1866. szilágy-somlói bakar bora az 1875-ős borvásáron.

L.Borászati 1876 március

- HIRDETMÉNY.

Szilágysomlyó város pokroczhegyi szölövesszötelepén kb.150.000 darab 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző kerül eladásra. Ára 1000 drb.-ként I. o. 48 korona, II. o. 32 korona Szilágysomlyó vasútállomásra szállítva csomagolással együtt. 1000 drb.-nál kevesebb mennyiségre ajánlatot nem fogadunk el. Előjegyezni a vételár 50%-ának előzetes beküldése mellett a város polgármesterénél lehet; a hátralékos vételár a szállitás teljesítéseknél utánvetetik. A vesszők szállítása f. évi márczius hó 15.-én veszi kezdetét.

Szilágysomlyó, 1916. február hó 21.-én.

Donogány János 1914 polgármester.

L.Borászati 1916 február

-Borászati tanfolyam néptanítóknak. A tanfolyam két részletben fog megtartatni és pedig a tanfolyam első része április 27-étől május 10-éig, a második része pedig októberben 14 napig Szilágysomlyón.

L.Köztelek 1899 március 29

-A parlagi kecske nemesítése Kovárzik Károly nevéhez fűződik aki 1915- ben Szilágysomlyón, Szentmártonkátán és Nyárasladányon hozott létre törzstenyészetet.

L.

-„Egy-egy kis törzs karakult kapott tiszta tenyésztésre és keresztezésre a szilágysomlyói ……földmives iskola “.

L. Dr. Szentkirályi

-1897-ben Szilágysomlyon amerikai szőlővesszőt termesztenek.

L.Csávossy Gy.

-1940-ben a gazdakör elnöke id. Szabó István

-Itt a magyar Mezőgazdasági Minisztérium 1940-ben felállított egy téli gazdasági iskolát.

L. EMGE

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre a m. kir.Téli Gzadasági Iskola gazdaságában Szilágysomlyón Bánkuti-1.205. búzával.

L.Erdélyi 1941-42

A Báthory várkert Szilágysomlyon.

-A szilágysomlyó mezőgazdasági szakiskolánál felállítandó állattenyésztési szakiskola szervezeti szabályzata-1944-

L.M.O.L.

Szilágyszeg: Benkő kúria

-arborétuma,lovardával és gazdasági épületekkel 1948-ig

-1705-ben végzett összeíráskor nemesek voltak a településen Dobai Sándor, Újvári Gergely, Nagy Lajos, Török Sámuel, Kiss Sándor, László, István és János, Kis János, József és Veress Zsigmond

-1720-ban 12 köblös szántót s 8 kaszás rétet írtak le,és curiális község.

-1895-ben területe katasztrális holdban,:szántóföld 1085, erdő 806, rét 479, legelő 171, kert 8, terméketlen 82 hold.

Határrészei

Burjászó, Telek, Krëmënosz (oláh, kovaköves ?), Bőnye, Somos, Nyíres, Sűrű, Meleg-oldal, Kies, Bükk, Barta-kút, Gáboró, Menyhe, Hosszú, Szénafű.

L. Petri Mór Szilágy

Szilágyszentkirály

-Itt született 1884. január 17-én Udvary József jogász, közíró, lapszerkesztő, 1918-ban Szilágysomlyó polgármestere.

L.Wikipedia

-1559-ben…… a Bodon és Csiglen nevű erdők hovatartozásának megállapítása…..

-1895-ben gazdaságainak száma 155. Területe 609 katasztrális hold, a melyből szántóföld 313, erdő 145, kert 52, szőlő (parlag) 50, rét 45, terméketlen 4 hold.

Határrészei

Hágó, Horgas, Szillos, Mogyorós, Tekintő, Észak, Verőfény, Paradicsom, Aranyos, Fejérdomb, Szállás, Láz, Kelenczegaz, Horvát szilvása, Selymék, Szakasz, Hosszúrét, Szilágy-rét.

Erdők: Rakotyástó, Hátulsó-bükk és Banyóelő.

Szőlőhegyek: Vénhegy, Újhegy és Szillos. Tekintő innen kémlelték az ellenséget. A Szállás a török- vagy kuruczvilágban búvóhelyűl szolgált a lakosoknak. Földalatti üregeket most is találhatni e helyen.

L. Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Viski Péter

L. EMGE

Szilágyzovány

-Itt született és itt halt meg Király Péter (1868. szeptember 22. – 1933. január 6.) jogász és író.

-Zoványi Jenő (Szilágyzovány, 1865. szeptember 11. – Budapest, 1958. június 24.) református egyháztörténész, egyetemi tanár, a történettudomány doktora (1956).

-Itt született 1955-ben Márkus Barbarossa János író, költő, grafikus.

-A 10. század folyamán telepedtek le itt a magyarok.

-Szilágyzovány népének fő foglalkozása ősidők óta a mezőgazdaság: szántóföldi földművelés, szőlőművelés és az állattenyésztés. Szőlőműveléséről a korai középkortól kezdődően tudunk. Az egyház pecsétjén szőlőtő szerepel. Szakszerű bortárolásáról több mint kétszáz éves présházas lyukpincéi tanúskodnak, melyek a Hangáson, Rozs-hegyen sorakoznak. A szőlőtermesztés nagy hagyományára utal a szüreti felvonulás és bál is.

-1942-ben "Aranykalászos " gazdatanfolyam indult.

L.Wikipedia

-„Szilágyzovány népének fő foglalkozása ősidők óta a mezőgazdaság: szántóföldi földművelés, szőlőművelés és az állattenyésztés. Szőlőműveléséről a korai középkortól kezdődően tudunk. Az egyház pecsétjén szőlőtő szerepel. Szakszerű bortárolásáról több mint kétszáz éves présházas lyukpincéi tanúskodnak, melyek a Hangáson, Rozs-hegyen sorakoznak. A szőlőtermesztés nagy hagyományára utal a szüreti felvonulás, bál is.”

-A község”….a közeli Hangás,Rozs-hegy és a Foglár szőlőhegyekhez simulva Berettyó árvízmentes szintjén fekszik. ”A község népének foglalkozásában központi szerepet játszik a szántóföldi földművelés ,döntően a gabonatermelés,a szőlőművelés és az állattenyésztés.”

L.Szilágysági magyarok

"Zoványt és Nagyfalut jómódú, kiváló állattenyésztő nép lakja". A zoványiakról azt is elmondták, hogy "a bályokiak mellett ők hajtották fel a legszebb ökröket a nagyfalusi vásárokra".

L .Major Miklós

-1431-ben vita kerekedik a szomszédos faluval rétek és szántók hovatartozásáéról,

-1556-ban átruházzák a zoványi malom tulajdonát,

-1571-ben malmot és szőlőt cserélnek,

-Zovány birtok hovatartozásáról a Bánffyak és Báthoriak között folyik állandó pereskedés, főleg a malomért és a szőlőkért.

-A nép sajátságai székely eredetre mutatnak. Főfoglalkozása a földmívelés. Szorgalmas és értelmes.

-Az 1629 jan. 4-i lelettárának kiegészítéséül a zoványi javakról is találunk egy lelettárt, a mely szerint: a malomnak gátja igen jól van csinálva, a ház előtt egy szekérszín van, melybe három szekér fér, a malomháznak parasztajtói vannak, vasszerszám nélkül valók, a malomház szalmával jól be van fedve, de kéménye nincs, a malom két köves, alúl csapó, a gerendelyek végei vascsap nélkül, a malomházban van egy «eöregh» hordó, s benne 2 fertály vám búza, a hordón két vasretesz van kétfelől «es az hordo feneken altal jaro vas, lakat, jo eöregh rajta,» egy kas, melyben másfél véka vámos liszt van, «mellyet az molnar szokot mindenkor maganak occupálni» arra a czélra, hogy a malom szükségére fagygyút, szappant és hájat abból vegyen, van két kővágó csákány, azon kívül egy «hosszú orru» csákány, egy malomhoz való mérővéka, egy köpécze («keöpcze»), négy «eöregh» pad, a malomhoz egy darab aczél és egy sing vas. A molnárok jutalma ez: Minden három véka vámbúzának egyíke a molnáré és azonkívül; mikor mind a két kerék forog, a maga ételére a két kőről naponta két köpécze búzát, ha egyik kerék forog, egy köpécze búzát, a mely nap egyik sem forog, az nap semmit sem fog ki.

-Majorságok: a zoványi majorság búza két asztag, melyeket a Vajda Balázs kertjében raktak, egy-egy 200–200 kalangyát tartalmaz, dézsma kilenczed búza egy asztag, melyben 109 kalangya van, egy tavalyi hetvenöt kalangyás félasztag, melyet fölcsépeltetett a tiszttartó, egy zabasztag, széna egy kazal, «mellynek magassaga es temerdeksege harom harom eöl, az ott valo biro eölivel, hosszusaga penigh» harminczhét öl, a tiszttartó erre az esztendőre huszonhét köböl buzát vettetett, majorság buza szemében öt fél köböl. Ő nagyságának a tiszttartó házánál levő eszközei: egy kád, két merő véka, egy másfél csebres átalag, egy bortöltő liu. Számba vettek még itt két disznót, melyek pázsittizedbe jutottak, az egyiket a tiszttartó megöletvén, szalonnáját sódarával, oldalpecsenyéjével, lábaival, orjával és egyéb aprólékával találták, a másik egy barna disznó, lábán jár; három búzás kast, melyeket a tiszttartó a jobbágyokon szedett; huszonnégy tyukot, melyeket a tiszttartó karácsontyukjában szedett fel.

-Szántóföldje 1715-ben 59, 1720-ban 110 köblös, rétje 1715-ben 25, 1720-ban 125 kaszás, szőlője 1715-ben 36, 1720-ban 101 kapás.

-1895-ben területe katasztrális holdban,:szántóföld 1346, erdő 1127, rét 843, legelő 326, szőlő parlag 224, beültetve 3, kert 119,

-Határrészei

Garda, Serédi-bércz, Nagy-oldal, Galagonyás-alja, Bám-oldal, Kertes-rét, Nyár-csere, Csorgó, Gyertyános, Tógát, Cservölgy, Őzfék, Sós-oldal, Cserhát, Fiatalos-erdő, Usztató, Görvegy, Új-fogás, Templom-oldal, Büdöskút, Nyires, Hidegvölgy, Gát-zúgja, Szarvadi-szer, Nyáras, Katonák rétje, Gyümölcs-kert. Szőlőhegyek: Málhegy, Hangás-hegy, Rozshegy, Foglár, Újhegy, Örömhegy, Málfar.A török-világban a Katonák rétjén legeltették a lovakat. A Gyümölcskert a Báthoriak gyümölcsöse,

L. Petri Mór Szilágy

Szilágyzoványi borpincesor.

-a zoványi szőlő és bor: Szőlőműveléséről a korai középkorból van tudomásunk .Szakszerű bortárolás a több mint 200 éves présházas(gádoros) lyukpincéi tanúskodnak, melyek a Hangászon (golgota) és a Rozshegyen vannak.

-A vidék szőlőműveléséről tanúskodik,hogy Zovány egyházának pecsétjén látható egy szőlőtő és kétfelől dús szőlőgerezddel.

-1715-ben 36 kapás, 1720-ban 101 kapás szőlője van.

A XIX. század végén a falunak 224 k.hold szőlője van, a határ 5,3 %-án. Szőlőhegyek:. Málhegy, Hangáshegy, Rozshegy, Foglár, Újhegy, Örömhegy, Málfar.

-zoványi gyümölcsös: a Gyümölcsöskerti határrész a Báthoriak gyümölcsöse

L. Szilágyság VII.

-a zoványi szőlő: zoványi bor,amely nemes fajtából készült,minőségi asztali bor,sajátos földízű tájjelleggel.A vidék szőlőműveléséről tanúskodik Zovány egyházának pecsétjén látható dús szőlőtő is.,A II. József alatti összeírás szerint Zovány szőlőterülete 10 kapás (kb 3,5 ha) 1869-ben 176 hold szőlője volt:

A XIX .század végén a falunak 224 k.hold szőlője van ,a határ 5,3 %-án. Új és régi szőlőhegyek :Hangás 10 ha régi ültetéssel,Üröm hegy 10 ha,,Málhegy 80 ha,Rigó hegy, a Ros hegy és a Foglár 50 ha kiterjedésű valamint az Újhegy. A régi szőlőkőn csapos műveléssel dolgoztak .Az új telepítések fajtái:Királyleányka,piros tramini,Szürke barát, Olasz rizling és Járdovány. Zoványban a Szilágyságban előforduló pincetípusok mindegyike megtalálható /lyukpincék, gádoros pinceházak,bolthajtásos pincék, és hétvégi gádoros lakóházas pincék)Nagy szüreti mulatságok és szokások jellemezték Zoványt

L. Csávossy

-Ince Károlynak Zoványon van: 1873-iki fehér bora 50 akó 1874-iki fehér bora 400 akó a nezetközi borvásárra.

L.Borászati 1875 április

-Gazdaköri elnök Dr. Somogyi Kálmán gazda jegyző

L. K-vári Törv-szék 363/1926 határozat

-1940-ben a gazdakör elnöke Bulyovszky Gyula

L. EMGE

-itt 1942-ben "Aranykalászos " gazdatanfolyam indult

L. Wikipedia

-219. sz. szilágyzoványi téli gazd. tanf. vizsgabiztosi megbízatása-1944-

L.M.O.L.

Major Miklós: Szilágyzovány helytörténeti monográfiája.

Sztána

-Sztánán a Csiga domb déli oldalán egy kis védett teraszon létezett Kós Károly Varju tanyája és gyümölcsöse.

L. Kolozsvár környékének a felfedezése Tóth Pál 2009 január 30 .Sztána

-A telep legjelentősebb épülete, egyben Sztána legismertebb építészeti emléke Kós Károly saját háza, az eredetileg hétvégi háznak szánt Varjúvár, melyet 1909-ben tervezett, 1910 őszén és telén épített, majd 1925-ben bővített. Efölött a Csiga-dombon építette az 1920-as években a Varjú-tanyát, amelyet alkotóhelyként használt.

-1911-től nyaralótelepi házában töltötte a nyarakat, majd 1918 decemberében ideköltözött Budapestről és 1944-ig itt élt Kós Károly építész, grafikus, író, könyvkiadó, politikus, művelődésszervező.

-Itt született 1919. augusztus 31-én Kós Károly író fia, Kós Károly néprajzkutató.

-1925-től itt töltötte a nyarakat és 1937–1944-ben itt élt Szentimrei Jenő irodalomszervező, újságíró, költő, író.

-1914-ben Kós vendége volt Móricz Zsigmond.

L.Wikipedia

-„1666 –os összeírás alapján a Kalottha szegben lévő magyar falu, kinek zab-dézmája minden esztendőben az gyalui várhoz szokott járni:Sztana. „

L.Erdélyi Múzeum Egyesület közlönye 1939 1-4 füzet

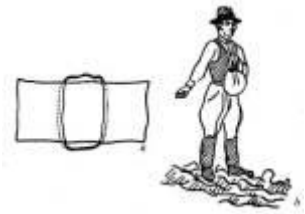

-A gabona kézi vetése: a) vetőiszák vagy átalvető; b) vető ember, Sztána (Kolozs vm.)

-A gyomlálás inkább női munka, azonban például Sztánán 'a konkujt, tüviset, repcét, vadborsót asszonyok, gyermekik s még az emberek gyomlálják, aki csak ráér.

L.Magyar Néprajz II.k.

-A felsorolásban használt röviditések a következők: A. = Alsó, a. = alatt, á. = árok, cs. = csorgó,db = domb, dő = dűlő, F. = Felső, f. = föld, g. = gödör,ht = hát, h. = hegy, i. = irtás, k. = kút, K. = Kis, Kp =Közép, Kő = Kőzépső, N. = Nagy, o. = oldal, p. = patak,r. = rét, t. = tető, u. = út, v. = völgy

Sztána határnevei:

Laczkó-db., Malom-v, Pityókás, Musthát, Berek, Rénye, Keresztfa, Oláhmező, Ágazat, Csorda-f., Faggyas, Fondetura, Makhely, Vincze-r.,Bükkfő, Szilas, Létig., Kőszikla, Kesely-k., Molnár Istók f.,. Körös-k.,Bércz,Közép-u.,Hangyas-g,Bozlik, Csőkszél, Bálint-k., Nyáras, Csusz-t., Yarga-f.,Szénégető, Két út, Kerektó, Kis Berek, Kétberek közt, Bocsicsere, Bodonhordás,Daraberdő, Telek, Légy-db., Gál-db., Balhás, Fűzkút-o., Csókás, Far,Diósberek, Kőveshegy, Fingos k., Mész-k., Ordomb, Pusztaszőllő, Kék-db.,Banyókert, Pad, Szőllő v., Malom-o., Tófenék, Fogás, Bércz, Nyomásszél,Banka, N. Szőllő, Prücsökszer, Rozsföld, Kenderárka, Szél, Szakadás,Meszpest-k., Akasztófa db.,Böndőmalma, Négy o. a., Miska kút.

L.Jankó

-1938 január 3 és 15 között EGE tanfolyamot szerveztek.

-1940-ben a gazdakör elnöke Mátyás Ferenc Dani

L. EMGE

-1938 februárjában EGE tanfolyamot szerveztek. Egyik szervezője Kós Károly.

L.Erdélyi gazda 1938 február

-Az 1940 február 17-21 között a Kolozsváron megtartott EMGE vetőmag, háziipari kiállításán és vásárán aranyéremmel díjazták a háziipari csoportban Kós Károlyt .

L. Erdélyi gazda 1940 március 1

Vályú bivalyokkal Sztána ↑ Kovács mühely.↑

Janitsek Jenő: Sztána története és névanyaga. Kolozsvár – Sztána, 2005

Szurduk Jósika kastély Hatalmas kiterjedésű parkja....."

L. Szilágysági magyarok.

Kezdettől fogva Csáki-Gorbóhoz s ezzel együtt a kolozsmegyei Almás várához tartozott.

-1652-ben egy kúriát zálogosítanak el.

1770–73-ban gr. Bethlen Miklós itteni udvarbirája Szárhegyi Bartalics János.

A kastélyhoz irodalmi életünk legszebb korának emlékei füződnek. Regényirodalmunk megalapitója báró Jósika Miklós, midőn 1824-ben atyja halála után a szurduki, branyicskai és szamosfalvi jószágokat örökölte, sok csalódás után, szinte megtörve 1834-ben, itt vonul meg s egészen az irodalomnak él. Itt a kicsiny kastélyban alkotja meg legszebb műveit: „Zólyomit", majd „Abafit", melyekkel 1836-ban Pestre megy fel, a hol munkáival a magyar Walter Scott feltünést kelt s új irodalmi korszak alapját veti meg. Regényei közül Toldy Ferencz tanácsára „Abafi" jelenik meg először 1836-ban. Utána „Zólyomi", „A könnyelmüek", „Az utolsó Báthory", „A csehek Magyarországon" stb.

Éghajlata egészséges, a szőlő kivételével minden gyümölcsnek, gabonának kedvező, széltől védve, jég ritkán bántja s akkor sem szokott nagy károkat okozni.

Három mértföldnyire terjedő s két forduló osztott határának mivelés alatt levő része verőfényes lapályon terül el, földje fehér, száraz, homokos s csak kis része nedves és sovány, általában kevés trágyát kiván, egy őszi szem búza 2 1/2 szemet ád, a tavaszi 3 szemmel fizetett.

1750-ben és 1822-ben határa I. osztályú. Adó alatt volt 1750-ben 1742 1/2 vékányi szántó (1713-ban 77 és 1822-ben 1238), ebből őszi búza alá használt 702 1/2 (1713-ban 22), tavaszi alá 262 vékát. Tengeri vetése volt 1713-ban 1 véka, termése 1750-ben 44 1/2 véka; kaszálója 1713-ban 15 1/2, 1750-ben 118 szekérnyi, 1822-ben 479 3/4 szekérre való. Erdeje a közönségnek semmi, a birtokosoknak igen sok, mely makktermésre s épületnek egyaránt jó s nagy része tölgyes.

-Határát a 40-es években tagositották s ekkor szakitottak a tengeri számára külön harmadik fordulót s a tengerit oly nagy mértékben kezdették itt előbb termelni, mint sehol más helyt vármegyénkben, réti volt kaszálóit is felszántotta s a helyett az erdők közt termelt szénát. Legelője a nyomásban és az erdőkben is tág és jó

-Jelenleg határa termékeny. Terményei: a tengeri, lóher és kerti vetemények. Hazai fajta teheneket tartanak s szaporitnak, ezenfelül lovakat, sertéseket is tenyésztenek. Gyümölcse: nemesitett faju almafélék, melyek közül a „Szurdoki piros" válik ki; körtve: a nyári vajoncz és muskotály, és beszterczei szilva. Itatója a Szamos, a szalonnai, kiskeresztesi és csákigorbói patak. Zenagoj tava nádterméséről nevezetes.

-Van jelenleg egy járgányos lóhajtásra berendezett olajütő malma a Márkovics Farkas és a szalonnai patakon egykövü lisztelő malma br. Wesselényi Béla tulajdona.

L.Kádár József Szolnok.

-Az udvarház leltára Lázár Péter idejében 1657: Sütőház cipótartóval, három istálló hintószínnel, csűrkert, majorház mellette baromkert, veteményeskert, hagymának petrezselyemnek és egy aszaló.

L. B. Nagy Margit

- Szurduki ménes 1903-körül.
Tulajdonos: Báró Jósika Sámuel.
A ménes helye: Szurduk, Szolnok-Doboka vármegye
Alapitotta jelenlegi tulajdonosa 1890-ben; az anyakanczák nagyobb része a ménesben szabadon jár.

A ménesben ez idő szerint a következő ének fedeznek: «Adieu», oldenburgi és«Bismarck» holsteini angol félvérek.

Állomány: 20 drb. angol félvér, erdélyi származású anyakancza. Az egész lóállomány 60 drb. körül váltakozik. Őszi és tavaszi elletés.

Tenyésztési czél: A könnyebb, sok nemességgel biró kanczáknak a tömeges oldenburgi és holsteini ménekkel való keresztezése által: erős csontú, nagy és értékes hintós és nehéz teher alá való hátaslovak előllítása.

A ménes nyáron legelőn jár, télen karámban mozgatják.

Az ivadékok 3 éves korban felállíttatnak s kocsiba taníttatnak be, 4 éves korban páronként adatnak el. A ménesbe anyakanczákul csupán a használatban beváltak osztatnak be.

A kitűzött tenyésztési czél annyiban már részben eléretett, miszerint eddig is több oly hámos ló adatott el külföldre, melyek küleme a nehéz, városi ló követelményeinek teljesen megfelelők voltak.

L.Podmaniczky

-Báró Jósika János szurduki gazdaságában eladó 240 drb. fekete fecskehasú mangalica választott malac.

L.Erdélyi Gazda 1938 július 1

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre báró Jósika János Szurdukon Fleischmann 481 és Bánkuti 1205-ös búzával.

L.Erdélyi 1941-42

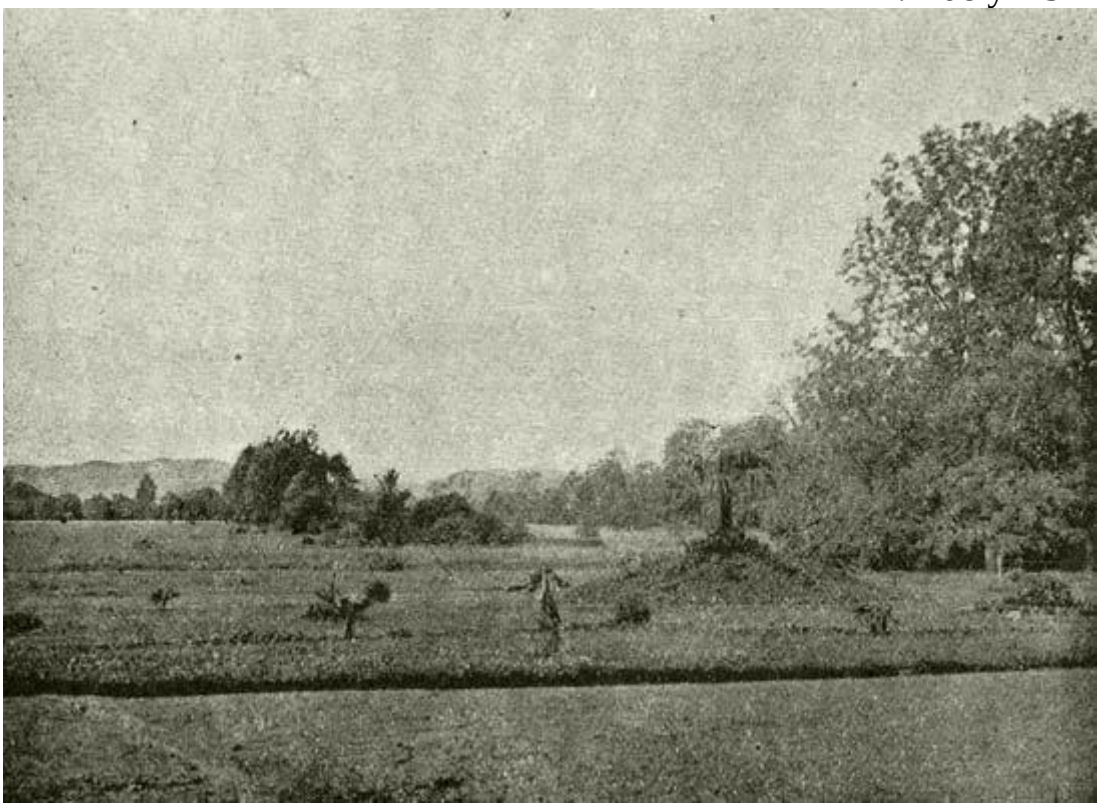

A szurduki Jósika kastély parkja

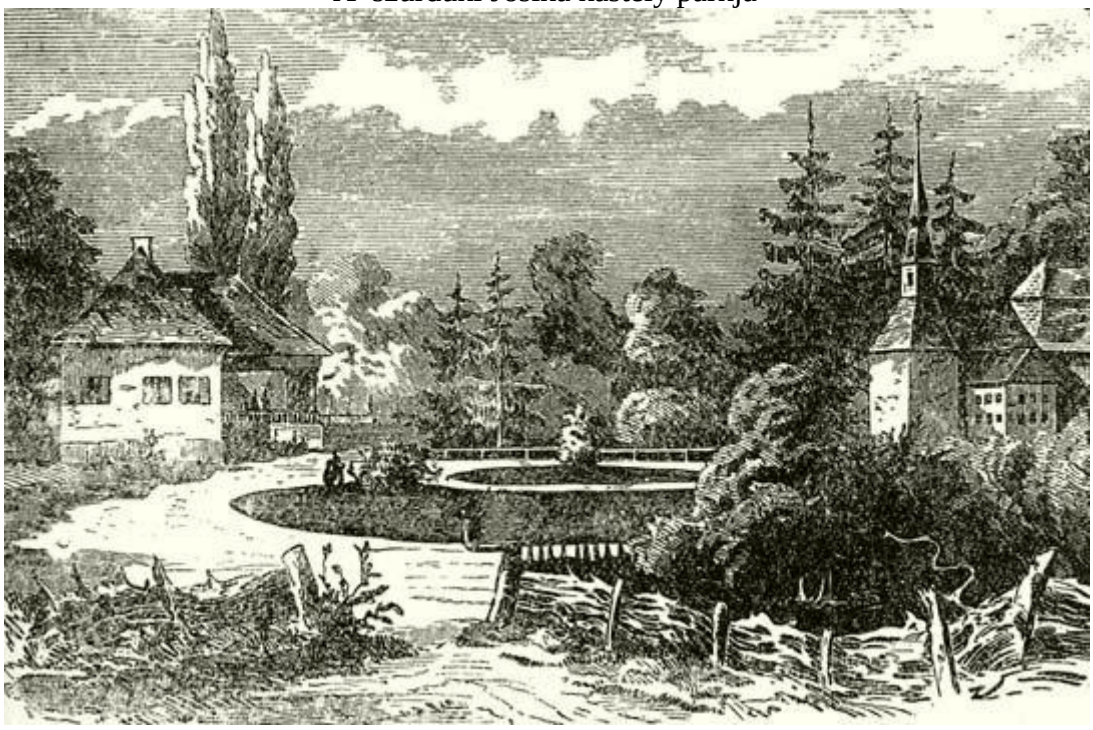

és kastélya.

Vajdaháza

-1437- ben itt él Vajdaházi Nagy Pál ,Budai Nagy Antal zászlósa-ekkor még magyar falu.

-1440-ben"… Vajdaháza magyar községnek (ungaricalis) neveztetik."

-1468-ban"… Vajdaháza negyedrésze az itteni remetéket s azok klastromát illeti, erről az ő javukra lemond..".

-1486-ban „…Vajdaháza jobbágyai eskü alatt következőket vallották és pedig Márkus Imre vallja, hogy Gebárt Benedek szolgája Burján, egy fekete lovát lopta el s urának ajándékozta, s Gebárt úr a lakosokra együttesen 16 disznót, 4 méhköpüt, 1 tömlő túrót (themlew thuró), az orvos részére pedig 4 frtot rótt ki."

-1599-ben birtokosa Sibrik Gáspár, ki azt – az egész magyar falut- – Kendy Sándor hűtlensége miatt kapta Báthory Zsigmondtól adományba.

-1801-ben birtokosai: gr. Teleki Károlynak 22, gr. Teleki Ferencznek 10, gr. Teleki Imrének 26, gr. Teleki Lászlónak 22 telke.

-1809-ben birtokosai: özv. gr. Teleki Imrének 17, özv. gr. Teleki Ferencznének 9, gr. Teleki Pálnak 12, gr. Teleki Lászlónak 11, Popa Stefánnak 1 telke.

-Lakosai egykor magyarok voltak, a kik közül az alparéti parasztlázadás alkalmával Vajdaházi Nagy Pál mester a pórság részén, mint zászlótartó nevezetes szerepet visz több társaival együtt, s a dellőapátii szerződés alkalmával a népnek egyik követe volt.

-Magyar lakosai a Básta s Mihály vajda idejében legnagyobb részben legyilkoltattak, mint egy 1655. évbeli okmány tanusitja, midőn a kiölt magyarság helyére a kővárvidéki Törökfalváról 5 oláh jobbágy bújdosott ide, kik Mikoláné Kamuthy Zsófiának birtokára telepdtek le.

-1898-ban határa hegyes, de termő; terményei: búza, rozs, tavaszbúza, {61.} zab, tengeri, burgonya, bab, kender és napraforgó. Fehér magyar fajta szarvasmarhát, bivalat, juhot, mangalicza sertést tenyésztenek. Gyümölcse: alma, körtve, szilvafélék. Itatója patakjai és forrásaiban. Van egy kétkerekü és kövü lisztelő malma Baka László és testvérei tulajdona.

L.Kádár József Szolnok

Az 1864-ben jegyzett 24 határnévből még magyarosan hangzik 5 (Kosaru- Pusztele- Magyaras- Úrháza- Füzes. Gyanusan magyar: Spandiu, Jezsetu, Rimecziu, Horházsia, Henczeile, Mugyieu, Csehaja, facza Resikurilor.

-Nevezetes marhavásár az uradalom hasznára 1750-óta évenként martius 19 és szeptember 19-én tartatik.

L.Hodor Károly

Varsólc

-a varsolci hagyma:.: A gabonatermesztés és az állattartás mellet így került sor a zöldségtermesztés meghonosítására amely a Kraszna termékeny áradmányos talaja valamint a környező városok (Somlyó.Zilah) piacainak értékesítési lehetőségei is elősegítettek. A piaci értékesítésre berendezkedett

értékesítés, a múlt század végén bontakozott ki s ma már nem csak a környező hanem a távolabbi városokat(Várad,Bánya,Károly,Szatmár,Kolozsvár)is ellátja.

-A kertészeti növények között vezető helyet foglal el a hagyma,de jelentős a káposzta és a vetemény termesztése is. A köztes növények termesztése a kollektív gazdaság idejében honosodott meg,amikor a hagymasorok mint főtermény közé köztes növényeket is (sárgarépa, petrezselyem) vetettek.

-varsolci szőlő és bor. Keletről a falut a Varga domb, a Kerek hegy ,és a Baglyos szőlővel beültetett dombsor szegélyezi. Szőlő hegyei:a Golgota hegyen belül a Hosszú hegy(pincékkel),Kerek hegy,Galagonyás, Kukuk hegy, és a Baglyos. 1715-ben 19 kapás, 1720-ban 97 kapás szőlője volt.

L. Szilágyság- VII

-1869-ben 48 hold szőlője volt. A rendszerváltás előtt a lakosság 70-80 ha szőlőt dolgozott meg .,erdélyi karikás műveléssel. Elterjedt fajták: Oportó, Fehér leányka, Járdovány, Juhfarok, Bakator. Chasselas és Ottonel muskotály.

L.Csávossy

-1546-ban elfoglalják a Gardon, Chier, és Kokas patak nevű földeket, 1761-ben egy szőlőt említenek,

-Szántóföldje 1715-ban 68, 1720-ban 130 1/2 köblös, rétje 1715-ben 27, 1720-ban 110 kaszás, szőleje 1715-ben 19, 1720-ban 97 kapás; malma is volt 2.

-1895-ben területe katasztrálisban holdban: szántóföld 1454, legelő 385, erdő 371, rét 319, szőlő parlag 72, beültetve 2, kert 52,

-Határrészei

Pap-rétje, Kutyaszorító, Darvas, Gárdon, Almási gödre, Medvés hágó, Kalabocs, Papcsere, Kápolna-kút, szőlőhely, Domb, ennek részei: Lapis, Száraz-patak, Törő-domb, Kövecses és Malomdomb; Vizes, Két-viz-köze, Irtovány, Tövises-oldal, Csalános-oldal, Puszta-Baglyos, Baglyos-alja, Észak-oldal, Verőfény, Zálogmező, Kis-tér, Kert-alja, Nagy-rét, Szakács-malom. Erdők: Bükk, Orbó és Gyertyános. Szőlőhegyek: Hosszúhegy, Kerekhegy, Galagonyás, Kukukhegy és Baglyos

L. Petri Mór Szilágy

-Varsolczon van 1874-iki fehér bor 280 akó a nemzetközi borkiállításra.

L.Borászati 1875 április

Vaskapú

- Magyarország és Erdély határszéli vaskapuja.

Váralmás Csáky udvarház

-1574-ben almási uradalomról van emlités.

L.Kádár József Szolnok.

Váralmás gazdasági épület 1949 Kós Károly

Váralmási szekér

-Valamikor Nagyalmás. 1238 előtt már felépült Almás monostorát 1241-ben tatárok pusztították el. Romos köveit Pál országbíró — az almási Dezső-várba építtette be. Ennek nagy részét 1808-ban, a faluban épített gróf Csáky-féle urasági épületekhez használták fel.

L.Kabay

-A falu feletti dombtetőn jól látható a Kalotaszegi várak egyikének, az egykori Almási várnak 20 m magas öregtornya.” Dezsővár"

L .Wikipedia

-a 14. sz-tól már mezővárosnak számított.

-A vár alatt veteményeskert, lugas, méhes kert, dinnyéskert, gyümölcsöskert, jégvermes kert, csűröskert húzódott. A külső kapu oldalán helyezkedett az istálló szekérszínnel. A várhoz még egy majorház, sörfőzőház és malmok tartoztak.

L.Magyar vagyok

Váralmási népviselet 1951 Kós Károly

-1526 elött az almási uradalmat emlitik.

L.Szabó Márta

-Az 1731 nov. 9-iki összeirás szerint a nagyalmási uradalomnak, midőn nagy része már idegen kézre volt jutva, a következő javai voltak:

	Nagyalmási	Csákigorbói	Búzai	Együtt
Udvari szántó, köböl szám	685	357 1/2	1071	2113 1/2
Kaszáló, szekér szám	359	224	255	838
Szőlő, veder szám	500	–	770	1270
Makkos erdő, disznók hizlalására	4000	400	6 db erdő	4400
Lisztelő malom	1	1	–	2

L.Kádár József Szolnok.

-1658-után Szalárdi János így ír”... a török-tatár csapatok ……. és a benne való sok szép népet mindenestől rabbá tévén,a benne való sok szép élést, sok jó borokat, föld népe sok szép javait felprédálván....”. Később gróf Wass Sámuel itt egy hatalmas lovardát épít amiből a vidék legnagyobb lóiskolája lesz -a lóistálló felirata”-G.W.S-G.B.R 1808.”

-Terjedelménél és a hozzá tartozott több ezer holdas nagybirtoknál fogva egész Kalotaszeg legelső kúriája a nagyalmási egykori Csáky udvarház volt…..

-N a g y - A l m á s o n is gr. Csákinál igen szép kezdetek indultak eperfa termesztésben.

L.Nagy

-váralmási szőlő és bor.1627-ben „A var alat egj nagi zeőlő az aliaban.... Oltvani fak is vadnak, zal karoval keritett”

L. Nagy -Tóth Ferenc II.

-A felsorolásban használt röviditések a következők: A. = Alsó, a. = alatt, á. = árok, cs. = csorgó,db = domb, dő = dűlő, F. = Felső, f. = föld, g. = gödör,ht = hát, h. = hegy, i. = irtás, k. = kút, K. = Kis, Kp =Közép, Kő = Kőzépső, N. = Nagy, o. = oldal, p. = patak,r. = rét, t. = tető, u. = út, v. = völgy.

Váralmás határnevei:

Csigás, Nagyáj, Kovácsgödre, Fülemingáj, Széles -á., Imbre Bandi gödre, Csokoj gődre, Füldi gödre, Borsosmáj, Andris -g., Mérapataka, Nyúltető,A. és F., Csüreg, Szentmezei (Csircsel Szilvása), Buta szőllő, Kormasága, Molnár dombja, Kriptahegye, Vadaskert, Vár alatt, Akasztófa vágása,Floragödre, Kurucz-o., Csorgó, Bodizsák kertje, Karácsony- g., Buta- g.,Mutuj- g., Szénás, Mogyorós, Sürü-g., Egres-p., Bakottyás, Bálitag., Dóczig.,Pitráj, Kőszek, Szelenczáj, Czód, (vagy Virvigyeszka), Székesáj, Ambrus,Sáfárg., Kocsa, Csesnyefű, Szilágyi- g., Plugar-g., Bercsáj, Makkos-v., Bedeg.,Csepány, Papaga, Tollasáj, Orbán-h., Gunyavára, Mogyoro-g., Tog., Bandi kucz-g., Cser-g., Lupuj g., Mihály g., Gunyagafű, Hidegkút, Széles a.,Tulok-g., Júh-g., Fekete-g., Hintó alja, Kút aja, Goczalj, Kaszága, Mester ága, Eszken, Csizmadi g., Fás g., Csúf g., Juon g., Varga g., Czága g.,Graur g., Barát i., Sztrintor, Szilágyi g., Babos g., Oduj g., Felfedő,Gyepes v., Birkaszin, Nagyrét, Ropó, Hegy megett, Szöllő, Gáttető, Krucsa Bozgág, Borzáj, Demeter g., Vágás.

L.Jankó

-1938 január 3 és 15 között kéthetes EGE tanfolyamot szerveztek melynek záróvizsgáján részt vett Dr. Szász Pál az EGE elnöke is

L.Erdélyi gazda 1938 február 1

-1940-ben a gazdakör elnöke ifj.Fazekas Ferenc.

L. EMGE

Vármező

-fazekas mesterek a faluban.

L. Szilágysági magyarok

-1820-ban földi mogyorót és burgonyát pedig csak Vármezőn termeltek.

L.Besze Tibor.

-Vármezői vár-

-mint Hodor írja – köve, vize, legelője, földje bőven van.

L.Petri Mór Szilágy

Vártelek

-ma Zilahhoz csatolt falu .

-1869-ben 16 hold szőlője van

L. Csávossy

Vérvölgy.

-vérvölgyi cseresznye . Híres cseresznye termő helység-

L .Nagy -Tóth Ferenc.

-A helybeli öregek emlékezete felidézi még a múltat,miszerint cseresznye volt rengeteg,a románság vásárolta,piacra vitték Zsibóra, Zilahra és ritkábban még Kolozsvárra is.

L. Szilágyság VII

-„A kajszi és őszibarack mellett a mézeskörte, motyókörte,vílmos körte,rogyás pergament körtefajták bőven előfordultak a faluban „….régen a környékbeli falvak lakósai sárgaszilvásoknak nevezték a vérvölgyieket.”A második világháborút követően még állt egy gőzmalom és egy olajmalom.

L. Szilágysági magyarok

-vérvölgyi szilva: Kőváry László szerint 1840-ben „ Vérvölgy a szilva hazája”

1975-76-ban 45 ha szilvát telepítenek.

-a vérvölgyi gyümölcsök:A kajszi és az őszibarack mellett a mézeskörte, motyókörte, vilmoskörte, rogyás pergament körtefajták bőven előfordulnak .

-vérvölgyi szőlő és bor:Híres volt boráról és egyedi szőlőpréséről. A hírneves Medvesajtó már nincs meg .Az 1837-ben fából készült, ötletes szerkezetű szőlőprés súlya után saját magától nyomta le a szőlőt és sajtolta,nem kellett csavarni. A múlt század elején Tóth Gerzson tulajdona volt.

-1869-ben 57 hold szőlő volt.1990 elött100 ha Járdovány,Királyleányka és Fehér leányka fajtákkal.

L. Csávossy

-nagy szilva termesztök voltak

L. Erdélyi Napló 2012 április.

-1895-ben területe katasztrális holdban, szántóföld 546, rét 208, legelő 97, kert 82, szőlő, parlag 59, beültetve 2, erdő 26,

Határrészei

Felszegi-gaz, Kincses-hegy, Forrás, Fű-kút melléke, Kún János-szőlőhegy, Lehelj, Szénafű, Rövid, Puszta-hegy, Kis-hegy, Jancsó-bércz, Kopasz-domb, Ürmös, Kosár-szőlőhegy, Jancsó, Felső-rét, Alsó-rét, Banyó, Verőfény, Eresztvény-erdő, Nagy-hegy, Felszegi-hegy, Belső- és Külsőerdő, Liget-far.A Kún János-szőlőhegyet hasonnevű ősi birtokosról nevezték el.

L .Petri Mór Szilágy

-1940-ben a gazdakör elnöke Szücs János ref .lelkész

L. EMGE

Völcsök:

-„…a lakosság…az évszázadok folyamán mezőgazdasággal foglalkozott…: földművelés és állattartás. Híresek gyümölcsöseik.(szilva) és szőlőhegyei.”

L. Szilágysági magyarok

-A XVII. század valamelyik évében 401 kalangya búza lett Völcsökön. A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 26, 1720-ban 139 köblöst; rétet 1715-ben 14 1/2, 1720-ban 58 kaszást; rétet 1720-ban 26 kapást.

-1869-ben 15 hold szőlője van.

L. Csávossy

-A néphagyomány azt tartja, hogy a falut eredetileg Szilágy-Mogyorósnak hívták; egyik dűlőjének neve ma is Mogyorós. A háborús idők zaklatásai miatt húzódott aztán beljebb a Szilágy patak teréről a tölgyes erdő Vöcsök nevű tisztására.

-1387-ben (Völcsek) az aranyosi várhoz, 1545-ben, 1564-ben, 1570-ben, 1584-ben Hadad várához tartozott. 1387-ben még tisztán magyar, 1423-ban részben magyar, részben oláh falu.

-A XVII. század valamelyik évében 401 kalangya búza lett Völcsökön. A művelés alatti területből adózás czéljaira összeírtak szántóföldet 1715-ben 26, 1720-ban 139 köblöst; rétet 1715-ben 14 1/2, 1720-ban 58 kaszást; rétet 1720-ban 26 kapást.

-1895-ben területe katasztrális holdban:, szántóföld 1033, erdő 315, rét 134, legelő 16, szőlő (parlag) 14, beültetve 1,

Határrészei

Mogyorós, Verőfény, Medvés, Csikásztó-rét, Urbarium-dűlő, Nyárkúti-rét, Boda, Borzik, Tölgyes, Csorgó, Szőlőfő, Sáncz-alja, (délről északra vonúl, ….), Boldizsár-kút, Fűzkút, Nyomás-karéj, Ruska, Kisis-tó, Mező-gát.

Erdők: Bükkös, Cseres, Bükk megett, Major-gaz. Kútjai: Rózsakút, Péterkút, Füzkút, Kőkút.

L. Petri Mór Szilágy

-Szőlők: Vin-hegy, László hegy, Új hegy,

L. Szilágysági magyarok

-1940-ben a gazdakör elnöke Pávelka Rudolf

L. EMGE

Zilah

-Zilah legrégibb lakosai határőrök voltak, a kiknek emlékét egyfelől a Bánkert, másfelől a Székely-nagy utcza őrizte meg.

-1854-ben lakosai részint földmívesek, részint mesteremberek és kereskedők s hivatalnokok, de «kitünőbb foglalkozásuk a szőlőművelés, minélfogva és ma is szigorúan fennálló Statutumánál fogva ide senkinek is elkocsmároltatás végett idegen bort, confiscatio alatt, behozni nem szabad».

L.Petri Mór Szilágy

-Lakossága többnyire kisiparos, egyszersmind gazdálkodó is, különösen pedig szőlőmívelő. A szőlőtermesztés ősrégi foglalkozása lehet a zilahi embernek: e mellett szól az 1246-ban épűlt templomszentély déli ablakának külső ívén látható szőlőfürtös venyige-dísz is.

L.Osztrák-Magyar

-Z i l a h o n említést érdemel a'prof. Hiri Ferencz' buzgósága, ki a' selyem-tenyésztést rendszeresen űzeti tanítványaival. Fát is többet adott ki a' vidékbe 4 ezernél pénzért és ingyen ; most is van valami 4—5 ezer csemetéje , 's a' mellett földje bevetve 's elkészítve valami 100 ezerre való. Selymet is tenyészt évenkint 25—30 fontot.

-Z i 1 a h. Gyakori országos , 's rendes héti vásárai alkalmával sok szarvas marhát hajtanak bé szűk piaczára, mellynek ott jó kelete van. Székesfehérvári kereskedők a' Duna mellől évenkint nem egyszer tekintenek be Zilah városába, 's feles ökröt, tehenet hajtanak ki.

L.Nagy

-Az EGE (Erdélyi Gazdák Egyesülete)borászati bizottmányának az egylet 1857–59-es évlapjaiban Zilah vidékén az uralkodó fajták a Járdovány,Fejér boros (Hóvíz), Erős inu (Furmint), továbbá Király és Kövér, valamint a Bakator

L.Rácz János

-A szőlőművelés fontosabb foglalkozás volt,mint a gabonatermesztés, legalább is régóta nagyobb figyelmet szenteltek neki

L.Szilágysági magyarok

-zilahi gyümölcsök:Híres a cseresznyéjéről

L.Nagy-Tóth Ferenc

-Közép-Szolnok és Kraszna megyékben mindenfajta gyümölcs bőven terem ... Zilahon ... híres, de rossz sóvári alma is nagy mennyiségben terem ...

L.Nagy-Tóth Ferenc IV.

Megjegyzés: A "rossz" jelző nem az alma ízére vonatkozik, hanem az elismert fajtájú sóvárira nem jellemző fajtajegyeire.

Kiss Károly

-Az 1561-es összeírás alapján Zilah Cigányival, Magyar- és Románegres-patakkal meg Gurzófalvával egy uradalmat alkotott, mely a szatmári nagyuradalom része volt.

-1581 április 10 én-a következő birtokokat adományozza Báthory Kristóf fejedelem: egy udarházat,két művelt szőlőt"…az egyik a Nagmal nevű szőlőhegyen……a Cibavit nevű másik szőlő ….az Eorhegy nevű szőlőhegyen fekszik,aztán két szántóföldjét e szőlőhegy alatt, illetve a Hagmas mezeo kerte nevezetű szénás kertjét amely gyümölcsfákkal van beültetve,s végül az ugyanazon Hagmas mezeo nevű dűlőben lévő halastóhelyet… "feltételei"…" hogy Zylay Péter….művelje a szőlőket,vesse be a szántóföldeket,s hozza rendbe a halastavat…"

L. Erdélyi történelmi adatok.

-1854-ben a mezőgazdasági területek között szerepel a Dinnyéskert ahol feltehetően dinnyét termesztettek.

-1891-ben a polgármesteri hivatal egy csemetekertet és egy gyümölcsfarmot hoz létre.,

-1896-ban összeírtak 101.386 gyümölcsfát, amelyből 23208 almafa, 8162 körtefa, 4402 cseresznyefa, 3317 meggyfa, 10393 őszibarackfa, 1842 kajszibarackfa, 42.694 szilvafa, 6423 diófa, 41 mandulafa, 23 szelidgesztenyefa, 786 eperfa

L. Szilágysági magyarok.

-1588-ban kihirdetik,hogy Báthori Kristóftól Zilahon egy puszta és egy betelepített udvarházat kapott Zilahi János járandósággal, azaz mindkettő után szőlőbirtokkal.

-1623 május 25-én egy uvarházat emítenek.

-1624 május 20-dikán egy házat említenek kertestől.

-1628 márczius 28-dikán határjárást tartottak Egrespatak és Zilah között. Egyfelől határ a Récse pataka, mely a Széles bérczét elválasztja az Éles-bércztől. A Széles-bércz t. i. zilahi határ, az Éles-bércz pedig egrespataki határszél. A Récse patakon felfelé haladva az erdő aljáig, hol a Tóhely nevű rét fekszik s azontúl fel a Szentkirály útjáig vezet mindenütt a zilahi határ. Mivel pedig a rétek a patak mindjét partján Zilahhoz tartoztak, ép azért a Tóhely rét felső végétől, a hol a patak megszűnik határ lenni, kissé balra kanyarodva a Hollós-bércz felé, ott, a hol megszűnik az erdő s a mezőföld kezdődik, örök határul nagy halmot emeltek összehányt földekből a rét kerítése mellett, meghagyván a régi határt is, a mely iránt kétség nem volt. Egyúttal pedig megállapodtak abban, hogy a Gurzófalvától Zilah felé vezető ösvényen túl az

Egrespatak közelében elterülő birtokrészecskéiket a zilahiak tartoznak bekeríteni, ha azokat tilalomban akarják tartani, mely czélra az {465.} egrespatakiak tartoznak erdejükből vesszőt, karót és hozzávalót adni. Ha ezt az egrespatakiak nem tennék, a szolgabiró mindannyiszor 12 forintig exequálja őket, mely összeg fele Rhédei Ferenczet, mint Zilah földesurát, fele pedig Prépostvári Zsigmondot, mint Egrespatak földesurát illette. Azonkívül a szolgabíró napidíját is megveheti.

-1684 május 20-dikán elcserélnek egy házat telkestől"….megtoldotta a cserét egy sajtóval, egy öreg nyomókáddal."

-1770 ápr. 23-dikán a „…..zilahi határon az Őrhegyen levő szőlője adómentes-e.?"

-1793-ban per folyt a Tölgyes nevű erdő miatt.

-1747 junius 30-dikán"….az Alszeg-utcza végétől mintegy száz lépésnyire emelkedett kellemes helyen, egy almafa alatt…"

-1854-ben a város fekvő javai:……..; 4. mészárszék; 5……..; 7. belső piacz; 8. barompiacz; 9. lovagló iskola. Alszeg végén a a körül szénáskert, bika-istálló, csordásház; 10 füzellői rét és kenderföld; 11 nagyszegi rét; 12. nagyszegi máléföldek, t. i. birósági, szenátori és notarialis földek; 13. nagyrét; 14. téglavetőhely az Alszeg végén; 15. Dobailáb; 16. minden névvel nevezendő erdő; 17. nyiresi fogadó és környéke; 18. hagymásmezői Kapusföld; ……..20. Kukukmál és Micze alatti Kapusföld…..

-A városban van az uraknak egy közös curiahelyök is, ezen a curián van egy kőoldalú pincze,……..

-A curiában van a hegy alatt egy csűrös kert, rossz sövénynyel kerítve, a csűr szalmával fedett, mellette az uraknak közdézsmából került buzaasztagjok, melyben 150 kalangya van, majorságföld, kaszáló az urak számára nincs.

-Szőlő (majorság-) van e curiához a zilahi hegyen 8 darab, ötven kapás. Ebben az évben termett rajtok tizenkét hordó bor (680 veder). „…..a nyolcz darab -curiai-majorságszőlőt megkapálni…"

-A kuriához van majorságföld, egy-egy fordulóra el lehet vetni húsz köböl búzát. Idei búza száz kalangya. A majorságkaszálón harmincz szekérnyi szénát lehet kaszálni. A szőlőkben van idei termés, a mi a hadak prédálásából megmaradt, nyolcz hordó (337 veder). Egy patakon felülcsapó, egy kőre forgó malom is van (1703-ban a Bideskuthi-javak).

-a Rhédei-család kuriája a barompiaczon egy kasza alakját képviseli, melynek területe a kaszaalakot képviselő helynek mintegy úgyszólván nyelét véve, hosszuságban 89, szélességben 33, magát a kaszaalakot véve pedig a patak mentében hosszúsága 50, szélessége 20 öl. Van ezen a curialis telken egy régi pincze, oldala kőfal, fedve szalmával, tölgyfapadozattal ellátva; elfér benne 70 darab 40 vedres hordó, a padlását üres edények és kádak számára használják, a telken egynehány szilva-, alma- és diófa is van; ehhez tartoznak: egy 25 öl hosszú, 20 öl széles allodialis telek, egy 8 öl széles, 70 öl hosszú telek, . A csűröskert ……. 20 öl széles, 26 öl hosszú. A ……sombori kert van a Papp

András városi polgár gyümölcsöse mellett 40 öl széles, 50 öl hosszú, hajdan a curiához tartozó gyümölcsösben most egy körte- és négy diófán kívül egyéb fa semmi sincsen. Egy kenderföld mellett …….volt a zilahi patakra a fentebbi kuria által építve egy vízimalom, mely elpusztulván, azon helyet bekerítve, a városiak kenderesnek használták.

-A Tölgyes erdőből készíttettek az allodialis szőlőhöz karókat. A város mindegyik erdőben korlátlan használati és haszonélvezeti joggal bír a makkoltatásra nézve is, minden taksa- vagy váltságdíj nélkül emberemlékezetet meghaladó időktől fogva.

-Allodialis szőlők./Földesurak jobbágyokkal műveltetett földje, mely hűbéres szolgáltatástól, kötelékektől mentes volt. Ide tartozhattak a szántóföldek, legelők, erdők és tavak is. /

Majorságszőlő van: a Ravaszmálon, délről Kenderessi András utódai, északról Török Márton szőlői szomszédságában; területe: hosszúságban 74, szélességben 134 öl, melynek mintegy negyedrésze az 1740., 41., 42. években volt szertelen esőzések miatt leszakadozott s elcsúszott; a mívelés alatti rész termett jó termésben 500, középtermésben 300, gyenge terméskor 200 vedret; azt mondják, hogy mielőtt leszakadozott volna, termett 1000 vedret is. Háromszori kapálására szükséges 120 ember, összesen tehát 40, elfedésére 40. Ezen szőlőnek egyéb munkáját is a városi lakosok – ingyen, a földesuraság minden kiadása nélkül, a régibb szokás szerint szolgálatban – teljesítik. A vinczellért a földesúr tartja, kinek is a fizetése akkor 12 magyar forint, 24 véka búza, ezenfelül tizedfizetéstől való mentesség. A szőlő aljában van a sajtószín 8 cserfaágason, szalmával fedve.

-Hetivásárt tartottak minden szombaton. Országos vásárok.. A városnak nyolcz országos vásárja van: 1. vízkereszt után; 2. hamvazószerda után; 3. Szent György után; 4. Szent Margit-nap után; 5. Szent Bertalan után; 6. Szent Mihály után; 7. Mindenszentek után; 8. Szent Lucza szűz- és martyrnapja után.

-A termények piaczi árai. A tiszta búza vékája legfeljebb 51 kr., középár 25 kr., legalsó 17 kr.; zab vékája legfelső árban 12 kr., középár 9 kr., legalsó 6 kr.; egy veder bor legfeljebb 30 kr., középár 20 kr., legalsó 15 kr.; egy kas méh 2 rhénes forint; egy új hordó 1 frt 42 kr.

-Itt székel a Szilágyvármegyei Gazdasági Egyesület.

Zilah mezőgazdasága :

-A határt 1846-ig két forduló rendszer szerint művelték, ekkor hozták be a ma is fennálló három forduló rendszert. A tagosítást 1896-ban fejezték be. Gazdaságok száma 962. A gazdaságok területe művelési ágak szerint szántóföld (kat. holdakban) 3035, kert 176, rét 1736, szőlő beültetve 78, parlag vagy kiirtott 268, legelő 1215, erdő 2260, nádas, nem termő terület 663, összesen 9431 k. h. A gazdaságok területéből tulajdon birtok 8394, haszonélvezeti birtok 603, haszonbéres birtok 434 k. h. Gazdaságok száma: épület biztosítással tűz ellen 398, gabona és takarmány biztosítással tűz ellen. 1. átalány biztosítással

tűz ellen 43, jégkárbiztosítással 20. Gazdaságok iparvállalattal 3, műtrágyát használó gazdasága nincs.

-Igásfogatok, lófogat: egyes 44, kettős 71, hármas 4, négyes nincs; ökörfogat: kettős 117, négyes 3, hatos nincs; bivalyfogat 3, öszvér- és szamárfogat 37, tehénfogat 27.

-Gyümölcsfák: almafa 23.203, körtefa 8162, cseresznyefa 4402, meggyfa 3317, őszi baraczkfa 10.393, kajszinbaraczkfa 1842, szilvafa 42.794, diófa 6423, mandulafa 41, gesztenyefa 23, eper (szeder) fa 786, összesen 101,386 drb.

-Szarvasmarha: bikaborjú, bika 1 éves 34, 2 éves 12, 3 éves 2, 3 éven felül 4; üsző, tehén 1 éves 163, 2 éves 86, 3 éves 55, 4 éves 37, 4 éven felül 457; tinó, ökör 1 éves 68, 2 éves 53, 3 éves 41, 4 éves 55, 4 éven felül 290, összesen 1357 drb, az összes állományból magyar erdélyi 986, mokány vagy ritka 158, pirostarka 118, borzderes 2, egyéb színes 9, bivaly 84.

-Ló: mén 1 éves 2, 2, 3 éves és 3 éven felül nincs, kancza 1 éves 4, 2 éves 6, 3 éves 2, 4 éves 10, 4 éven felül 83, herélt 1 éves 3, 2 éves 4, 3 éves 6, 4 éves 27, 4 éven felül 135, összesen 282,

-szamár 66, öszvér 3, kecske 127, sertés 3404, juh 49, baromfi 7588, méhcsalád 219 drb.

-Szántóit.....(1854) három fordulóban használják, ezek: keleten Homolyó, Hagymásmező, Őrhegyalja, Dombalja, Oláhút, Középforduló: Ravaszmál és Récsealja, Éhmező, Farkasdomb, Nagymálalja, Nyugoti forduló: Miczetere, Malomdomb, Tolvajdomb és Németalja, Kukukmálalja, Viskikút, összesen tesznek 2808 holdat s 1120 • ölet.

-Kaszálói minden évben használhatók: Mihályhida több név alatt, Nagyrét, Sarmásirtása, Hatlóirtása, Köszörűpatak, Kis- és Nagy Pálkert, Juhoshida, Kis- és Nagy Németi-kert, Récse pataka, Dinnyéskert, Bánkert, Vargák rétje, Postarét.

Váltólag használhatók: Récsekert, Fossdóalj, Kútaskert és a Szántók között összesen tesznek 2154 holdat s 1406 • ölet a kertekkel.

Földje minősége: harmadik osztályzatú.

-1868-ban «Isten határunkat, valamint az egész országot megáldotta gabonával, szénával és borterméssel»

-Zilah város 9440 katasztrális hold területéből most 2440 hold esik erdőre, a többi szőlő, szántó, kaszáló és legelő.

-1854-diki följegyzés szerint erdei: Nyíres 383, Szodokgödör 128, Miczecsere 31, Tölgyes 1408, Oláhút 34, Észak 570, mérnöki mérés szerint 2554 holtat tettek összesen.

L.Petri Mór Szilágy

-zilahi szőlő és bor: Zilah valamikor híres szőlőtermő központnak számított. Az első írásos feljegyzés a zilahi szőlőtermesztésről Nagy Lajos királyunk idejéből való.

-1703-ban Zilahon már 8 szőlőhegyet említenek, utána 1854-ben már 15 van 341 holdon.

-Csak dézsmaként 23.363 liter bort szállítottak. A város első hegyközségi szabályzata 1775-ben készült el. A városba tilos volt idegen borokat behozni....Az EGE 1857-59-es borászati évlapjában írják „Zilahon a borág gazdagabban fizet ,mint bárhol a magyar borvidéken” .Művelési módjuk szerint a szőlőben egy évben 4-5 -ször kapálnak mivel a „ kapa a legjobb trágya”Uralkodó szőlőfajták a Járdovány, Fejér boros,(Hóvíz) Erős inú(Furmint) a Király,a Kövér és a Bakator. „ A ritkán csaló,nem kényes termetes és sok gerezdű ,vékony és bőséges nedű Járdovány képezi a hegyek főtételeit”

-A szőlők kipusztulása miatt , a szőlődombok újra való betelepítésére, bevezette az ellenálló amerikai szőlőfajták iskoláját.

L. Szilágysági magyarok

-A Meszesre támaszkodó szőlőhegyei.: Nagymál, Hagymásmál, Ravaszmál, Simándi, Őrhegy, Sarmás, Puli, Németi, Dombajja, Somosoldal. A Zilahtól Dél-Keletre eső szőlőhegyek: Recsei-hegy, Verőfény, Kakukkmál. A pincékkel rendelkező szőlőhegyek: Hegyesmál, Unumál, Kecskemál, Laskamál, Pulickamál, Rókamál, Tómál, Veresmál..

-Zilahon karikás szőlőmetszéssel dolgoztak.1869-ben 411 hold szőlője van a városnak.

-„A zilahi borok tisztaízű,könnyű,egészséges asztali borok.”

L. Csávossy

-Állami amerikás szőlőtelepe van.

L. Pallas Nagy Lexikon.

-1720-ban egy-egy kapás föld csupán egy cseber bort hozott, de ennek ára 1 frt 65 kr. volt.

-1862-ben a bor «borzasztó mennyiségben» termett, alig tudták az emberek elszűrni még kádakba is és «annak felette igen jó» volt ez a bor. Annál nagyobb szüksége volt a vízben; a szárazság egész éven át tartott, a kutak kiapadtak s az emberek egymástól lopták az ivó- s itató vizet. Egy veder bort ekkor 13 krért lehetett kapni.

-1867-ben is bő bortermés volt. Ekkor a bor jósága közepes, ára szüretkor 50 és 60 kr. Abban az évben mindenekben jó termés volt.

L.Petri Mór Szilágy

-A IX . vagyis a boros egyéb szeszes italok csoportjában: Kiállítási nagy éremmel lett kitüntetve: Bikfalvy Ferencz, Zilah, jó fehér asztali boráért

L.Borászati 1885 november

-Zilah, ápr. hó. Szilágymegyének közel 10,052 kat. holdat tevő szőlőterületén termett összesen 49,560 hektoliter must. Ebből még ilyen állapotban eladatott 12,636 hektoliter, bor pedig készült 33,232 hkl. és pedig fehér közönséges 32,803, finom csemege 231, vörös közönséges 120, finom csemege 3, siller 72, asszu 3 hkl. Egy holdról nyeretett átlag 4'45 hkt. Mint szőlő kizárólag belfogyasztásra eladatott 45,798 klgr. Az összes bor értéke

számíttatott 325,221 frtra s az eladott szőlő 2748 frtra, tehát az egész eredmény 327,969 frt értékre.

L.Borászati 1886 április

-Zilah, 1887. évi november hó 17-én. Szüret után vagyunk s igy az idei össztermés kezünkben van. Városunk és a vidék igen egyformán csalatkozott ez évben is. Szőlőnk félltermést, borunk csak közönséges asztali borrá fejlődhetik, mert a szőlő éretlen volt. Vevőnk nincs rá ; a korcsmárosok kicsiben 5—6 forinton szedik hektoliterenként. Gyümölcs közül csak szilvánk termett dúsan, de eladni nyersen alig tudtunk valamit, az aszalt szilvát most kezdik venni, 10 forinton métermázsánként; a szilva-ízt senki sem keresi. Alma volt jó fél termés, a mit jobbár a megaszaltak, mert ez évben az aszalt alma volt a legkeresettebb, métermázsája megindult 7 forint 50 krajezáron s ma már 10 forinton veszik, de alig kaphatni, mert mind Hamburgba szállítják .

L.Borászati 1887 november

Bereczki Máté szakmai és baráti kapcsolata :

-Zilahról (Szilágymegye), Mezey Albert, törvényszéki bírótól háromféle sóvári almáról kaptam mutatóul gyümölcsöt,melyek közül az egyik azonos az általom leírt Daru almával, de a másik kettő megint különbözik az eddig már fölemlegetett,valamennyi sóvári almától. Minthogy pedig ez utóbbi két faj közül az egyik, a melyiket Mezey Albert tisztelt honfitársam Barna piros sóvárinak nevezett, olyan kitűnő fajnak mutatkozott, hogy az ekkoráig nekem bemutatott sóvári almafajokat minden tekintetben fölül múlta; el voltam határozva, hogy sóvári alma — név alatt ezt írom le körülményesen; mert valamennyi sóvári alma közt ezt tartottamlegérdemesebbnek a sóvári alma hires nevére: de, sajnos, Mezey Albert időközben, lakását Zilahról Pestre tevén át, tőle a Barnapiros sóváriról, sem ojtóvesszőt, sem gyümölcsöt nem kaphattam többé! Küldöttek ugyan a Barnapiros sóváriról, Zilahról, ketten is vesszőt: de a növényzetről ítélve úgy látom, hogy e név alatt a Zilahon legismertebb sóváriról, — mely a Daru almával azonos, — küldöttek volt vesszőt. Ilyen módon aztán a tengeri kígyó, melyett a Barnapiros sóváriban nyakon csíphetni reméltem, megint csak kisiklott kezeim közül.

L.Bereczki Máté III.

Szöges rambúr alma

Származása. E becses alma Szatmár megyében és a Szilágyságban van elterjedve. (Guzman Dénes, barátom Misztótfaluból és ifj. Török József, törvényszéki iktató Zilahról küldöttek róla gyümölcsöket hozzám meghatározás végett. Minthogy könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt egyet sem találok; hiszem, hogy ez is olyan faj, mely hazánkban lépett a világra. Hol ? mikor született? senkisem jegyezte föl. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam Guzman Dénes barátomtól, Misztótfaluból. Több ízben termett már a fajfán nálam is. Mint terjesztésre méltó hazai fajunkat ezennel bemutatom körülményes leírásban.

L. Bereczki Máté IV.

Határnevei

Hatlóírtás,Gombosírtás,Horvátírtás,Récse patak mente, Rózsa kert, Récse kert, Hagymás oldal.

-1658-ban a város lakói, búzát, árpát, rozsot, tönkölyt és szőlőt termelnek. Ebből is adóznak Még adóznak nyári malacokból és a méhekből.

-1715-ben és 1720-ban Zilahon a következő területeket vették nyílván tartásba:

-Szántóföldet 170 és 2280 köblöst, rétet 143 illetve 607 kaszást.

-1770-ben 468 hold szántót és kaszálóján 658 szekér széna, szőlőjében 2420 meszely bor termett.

-1848-ban szántója 1053 köblös,kaszálóján1333 szekér széna, és szőlőjében17.453 urna bor terem.

-1896-ban 3035 k.hold,kert 176,kaszáló1736, szőlő 78 (filoxéra)

„-1715-ős és az 1720-as összeírások alkalmával maghatározták az abban az időben használt mértékegységek értékét .Az alap a pozsonyi mérték volt. E szerint egy pozsonyi köböl föld 1100-1200 négyszögöl, ,egy kaszás által lekaszált kaszáló 800-1200 négyszögöl,,egy kapás által megkapált szőlőterület 94 négyszögöl volt. Ugyanitt említik a szőlők termőképességét is.1720-ban az egykapás szőlőterület közép Szolnok megyében két cseber vagy kád bor volt.”

-A XVIII században Zilahon négy Kalandos egyesület /a Krasznai,a Székely-Nagy,a Tyúkol, és az Alszeg utcai/működött,amelyek meghatározták a csorda nagyságát,a megfelelő legelőt,,fajállatokat biztosít és felfogadja a pásztorokat.

-Ezek „fontos szerepet vállaltak a közös mezőgazdasági munkák megszervezésében, különösen az állattenyésztésben, lévén a legelők közösségiek.”

L .Szilágysági magyarok.

-1868-ban a kormány is több faiskolát létesített mint például Zilahon.

L.Budapesti Corvinus

-A 19. század végén a kormány rendeletére az országot bejárta egy kertészeti bizottság, melynek az volt a feladata, hogy a szaporítható gyümölcsfajtákat vidékenként meghatározza. A javasolt fajtákat 4 állami faiskola nagy mennyiségben szaporította és terjesztette kedvezményesen……

Zilahon három almafajtát, az ágeni és besztercei szilvát és diót neveltek az elpusztult szőlő helyére, évenként 31 000 darabot.

L.MNL.II.k

Milléniumi kiállítási érem Szilágy megye gazdasági egyesületének Zilah. Sikeres közhasznú tevékenységért.

L. Köztelek 1896 november 21

-A földmüvelésügyi minisztérium megszervezi itt is a gyümölcsfavédelmi akciót.

L.Erdélyi gazda 1943 május

-Zilahi 375. sz. honvéd gazdasági tanfolyam keretében előadók változása.-1944-

-Zilahi 378. sz. honvéd gazdasági tanfolyam keretében előadók változása-1944-

L.M.O.L.

Zsibó: A Wesselényi kastély

A kastély első része a kastély hátsó része

-Zsibó a nagy Wesselényi Miklósnak szülőföldje, porainak nyugvóhelye.

L.Osztrák-magyar

-Zsibó Wesselényi-falu, amelyet méltóságos báró Wesselényi Miklós udvarházai ékesítenek.

L. Benkő József

-„…. Mennyi természetbáj, mennyi szeretet, mennyi iszony, mennyi férfibú és történeti gyász lebeg e kastély és széles parkja fölött, mely a szomszéd hegyek széléig nyúlik, s míg lankáján a legnemesebb gyümölcsök érnek……..”

L .Kemény Zsigmond

-Zsibón, melynek szépségeiről Kazinczy még hevültebb ditirambuszokat zengett, hiszen a Wesselényiek kastélya különösen szívéhez nőtt. 1805-ben járt ott első ízben s midőn tizenegy év multán visszamegy, látja,hogy azóta „a bokrok ligetekké vonakodtak fel s az obeliszk, mely akkor magosan nyula ki a tömött apró surjánból, most csaknem látatlanná változott el…” A kastély keleti oldalán „egy szökőkút löveli sugarát s teknőjében aranyhalakat nevel”. Tekergő utak visznek az üvegházhoz, „egy hínárral teljes tó”-hoz; a domboldalon fenyők, a bokorpartiának grottája, ernyője s egy gyönyörű mesterséges forrása, amely mellett a kávét felhozták; „négy piedesztál tartott itt egy medencét, padokkal, olasz nyárfákkal körítve, összeelegyítve oly fákkal, melyek boglyákat eresztenek, hogy a homály setétebb legyen. Kedves az árny, kedves a víz csergése, kedvesen suhognak az olasz nyarak; a hold a maga teljes szent fényében tekinte alá az egymást szeretőkre a fák suhogó tetők között…”

-angolparkká alakul a zsibói kert, de itt a nyírt bokrok mai napig is láthatók;

L. Bíró József

-A Szilágy mind a házi, mind a vadállatok sorából igen sok fajjal dicsekedhetik. A házi állatok ismeretes sorából Kőváry kiemeli a juhok és sertések sokaságát. Honi juhot majd mindegyik gazda tart, tehetsége szerint

nagyobb vagy kisebb mennyiségben. A birkatenyésztést a szilágyi főnemesség karolta fel lelkesen. Számosan vetélkedtek e szép iparág meghonosításán. «Sem pénzöket, sem fáradságukat nem kímélték», csakhogy eredményhez jussanak: báró Wesselényi Farkas és Miklós, báró Bánfi Ádám és János s Pelei Farkas. Közülök a főérdem id. báró Wesselényi Farkast illeti, mint a kit nemcsak a Szilágy, hanem egész Erdély «első birkagazdául» emleget, általában pedig az egész Wesselényi-családnak a külföld előtt is megvan alapítva «birkászt hitele». Zsibónak, mint főgazdasági czikkét, említi írónk a ló- és birkatenyésztést, «a legnemesebb honosított fajokból».

L.Petri Mór Szilágy

-a Béldy kastély. Az ingatlan egy tölgyerdő közepén található, és egy, a kor ízlése szerint kialakított park veszi körül.

L .Wikipédia

Idősebb báró Wesselényi Miklós (Zsibó, 1750. december11-Zsibó, 1809. október 25.) erdélyi magyar katona, politikus, főúr, a "zsibói bölény"

Ifjabb hadadi báró Wesselényi Miklós (Zsibó, 1796. december 30. – Pest, 1850.április 21.) az országgyűlési főrendiház vezére, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatósági és tiszteletbeli tagja, az 1838-as pesti árvíz árvízi hajósa.

-Érdemei vannak……, a selyemhernyó-tenyésztés meghonosítása és a földművelés, állattenyésztés körül.

-Cikkei közül: „Az úrbér és örökváltság tárgyábani nézetei. (Erdélyi Hiradó,201- 204.)Szabad-e még most is az annyira drága gabonából pálinkát főzni? (Erdélyi Hiradó, 1847. 225. sz.)

Műveiből:

-A régi híres ménesek egyike (zsibói) megszünésének okairól. Pest, 1829,." 'sibon irta 1828-ban.

-Teendők a lótenyésztés körül. Kolozsvár, 1847.

L. Wikipedia

A mostani új ménesemben van:

Elsőbben, négy teljes-vérű angol kancza u. m. Hyppodamia, az Angliában igen híres Phantom leánya. Ezt Angliából magam hoztam.

South down Rubens leánya, vette Gróf Széchenyi István 1822-ben Angliában, midőn ott a' Király'ménessét eladták, Anyja ez, a mostan Tökölv Péter úr birtokában lévő Ariel nevű hágó mén lónak.

Alborak melly 1827-ben a' Magyarországon, versenezés' dijjáúl legelőbb kitett Billikomot nyerte. — a z előbbeninek testvére.

Ezen teljes vérű kanczák s maradékaik fognak apalovakat nevelni.

Másodszor, nyolcz fél vérű angol kancza. Ezeknek fajjaiból a' kanczák fajra, a' ménlovak pedig eladásra fognak használtatni.

Harmadszor, a' Cato nevű angol ménlovamnak 5 leánya, mellyeknek anyjaik előbbeni ménesemből valók. — Ezekhez járul 29 darab, három, két, — és egy esztendős kancza-csikóm , mind Cato és Ditto , angol ménlovaktól, —

ezeknek is anyjok a' régi ménesbeliek , de többnyire a'már említett Alexander nevű angol ménlónak, vagy egy Almansor nevű arabsomnak fajjaiból valók. Ezek mind erősségekre nézve, nem csak anyjokat; de minden várakozásomat feljülmúlják.

Mindazonáltal igen hihető , hogy legalább az első egy két fajzásban csikajik nem lesznek kemény haszon vételre p. o. róka-vadászatra, nehéz lovas' alá , elég erősek , hanem, hogv éppen olly jó vérű és mozdulású mint igen tartós 15—l6 markos lovak fognak származni, annyival bizonvosabb, mivel ezen első fajzásbeliek is igen formások, s haszonra termettek.

Negyedszer, 12 mostan Csíkban vett eredeti Székely kancza. A ' régi jó,tartós, erdélyi lovak még csak illyen havasi fajtákban találtathatván fel, ezeket teljes vérű angol Imákkal nemesítve s jó tartás által nagyítva, akarok és fogok ezen kanczáktól igaz jó erdélyi lovakat nevelni.

Több szemem előtt lévő példák által is meggyőződtem illyetén ivadékok' valódi jóvoltáról.

-Mind ezen kanczáimhoz használom az Angliából hozott két teljes vérű ménlovamat, Catot, és Dittot — 's az elsőnek a' Hyppodámiától nálam született, most a" Gróf Kendeffy Ádám' birtokában lévő fiát Sanchot

-Vagynak feles eladó fiatal lovaim is , mellyek hiszem vevőjükben se fognak soha is a' régi Wesselényi ménes' elenyészésért bánatot gerjeszteni .

-Valamint minden feljebb mondottakból, úgy ménesem'ezen mostani állapotja leírásából is reméllem , most minden részre nem hajló ’józanon itélő megfogja ismerni, hogy az előbbeni ménesem eladása se hazafiságtalanság , se a' lótenyész -tés'dolgára nézve káros lépés nem volt.”.

L.báró Wesselényi

széki Teleki Béla

-1899 május 16 Kolozsvár-1990 február 7 New-York a zsibói Wesselényi kastély utolsó ura.1936-ban az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület alelnöke .A bécsi döntés után az észak-erdélyi EMGE elnöke.

L. Szilágysági magyarok

-báró Wesselényi István zsibói javainak 1703-ban történt összeírásából „…volt ott egy curia……ezen kívül egy majorház…..egy veteményes kert….egy csrös kert….két búza asztag 200-250 kalangyával…rozs 50….”

-„…..ide idegen sertéseket nem fogadnak,hanem mikor termése volt a makknak az urak és a falu sertései emésztették.”

-malom van egy az Egre(gy) vizén,három bokor kőre v aló,gátja nem derekes

-Az európai hírű zsibói ménes. A ménes első hivatalos említése 1573-ból maradt fenn. Wesselényi Ferenc az iratban megemlékezett kiváló lovairól is, melyeket katonai célra rendkívül alkalmasnak tartott.

-Ifj. Wesselényi Miklós 1815-ben vette át a ménes irányítását. A híres zsibói ménes nemcsak édesapjának, a „zsibói bölénynek”, hanem az ifjú Wesselényi Miklósnak is nagy büszkesége volt. A ménes, a szép istállók és a

lovarda fenntartása azonban sok pénzt és nagy személyzetet igényelt. Wesselényi ezért igyekezett megoldást találni erre a problémára.

-1820-ban életre szóló barátságot kötött Széchenyi Istvánnal (1791–1860). Barátja társaságában 1821–1822 között hosszabb utat tett Franciaországba és Angliába. Angliai utazásuk célja az volt, hogy megismerjék az angol lótenyésztést és megfelelő lovakat vásároljanak méneseik számára.

-Wesselényi Miklós az 1828. október 1-én megrendezett nagy árverés kapcsán írta meg ismert művét, melynek címe: A régi híres ménesek egyike megszűnésének okairól. A könyv 1829-ben jelent meg, egy évvel Széchenyi István, Lovakrul című munkája után. Barátjához hasonlóan ő is a hasznot állította művének középpontjába, mert „minden országoknak, a hol a lótenyésztés virágzatra jutott, példája azt mutatja: hogy az abból nyerő vagy nyerhető haszon vitte azt elé.”

Wesselényi István (1708-1757) a megalapítója a híres zsibói ménesnek,felépíti a nagy lóistállót,felesége Dániel Polixénia (1718-1775) tovább fejleszti. Idős .Wesselényi Miklós lovardát épít melléje 1771 előtt,az állattenyésztést híressé teszi ifjú Wesselényi Miklós. Aki többek között angol telivért hoz be, amelyet székely ménnel keresztez

-„ Zsibót híressé tette az állattenyésztés ifjabb Wesselényi Miklós idejében is gyarapodott a ménes. Új alapokra helyezi a lótenyésztést…… 1828-ban elárverezi a meglevő ménes nagy részét .A megmaradt lóállomány:két Angliából hozott telivér mén,négy telivér angol kanca,29 egy-három éves kancacsikó. Ezekből telivér angol paripákkal akart új fajtát kitenyészteni. Ez a vásárlásokkal tovább gyarapított állomány válik azután az európai hírű zsibói ménes alapjaivá.

-Lovai 1827-1930 között sorban díjakat nyertek a pesti gyepen(Alborak,Iblája,Navrinó,Phantom, Kedves)Wesselényi nem csak kiváló lótenyésztő, ménesgazda és lovászati szakíró volt, hanem a leghíresebb, legvakmerőbb lovas is .Az angol, francia, német arisztokraták ha Magyarországon jártak, Zsibóra is lejöttek oly messze földön híres volt a Wesselényiek bámulatos lóidomító ügyessége.”

-Az ifjú Wesselényinek sikerült új irányt adnia Erdély mezőgazdaságának. Édesapja jól rendezett gazdaság gyarapítását fia Wesselényi Béla tovább vitte.

-„A zsibói kastély utolsó ura Teleki Béla (1899-1990) folytatja a Wesselényiek által megalapított okszerű mezőgazdálkodást. Vérében volt a népe felemelkedése iránti felelősségtudat. Aktív szerepet vállal a zsibói gazdasági élet fellendítésében,gazdaköröket szervez,amelyekbe a parasztság valamennyi rétegét bevonja.”

L.Szilágysági magyarok-

-Kazinczy Ferencz Utazásaiban leírja Wesselényi ménesét. Ezeket mondja róla: A zsibói istálló azon szerint érdemel bővebb előadást, a hogy a vásárhelyi, szebeni, fejérvári gyűjtemények, mert ez Erdélynek úgy kevélysége,

mint amazok. A ménest Wesselényi Pál, a most élő Miklós nagyatyjának nagyatyja állítá 1660 táján, válogatott erdélyi kanczákból s az magát már az ő idejében tekintetbe hozta volt. István, rendek előlülője, Pálnak fia, látta a szerencsés kezdetet, és ménesét török és tatár kanczák által nemesítette. Fiai, Ferencz és István, megosztozának. István, a mi Miklósunk nagyatyja, nápolyi méneket hoza be, hogy a török faj magasabb termetűvé váljék. Látta, hogy a két faj nem illik együvé, s valami megkorcsosult, kihányta. Most megveve Generalis Brentanótól egy huszonnyolcz esztendős Galant nevű mént, kétszáz arányon és tizennégy darab harmadfű csikón. Ennek atyját akkor hozák által a Pyrenéeken, midőn VI. Károly Barcellonában megkoronáztaték, s ez leve törzsöke, atyai vagy anyai ágon, minden Zsibón nevelt lovaknak. Istvánnak özvegye, vargyasi báró Dániel Polixéna, még nagyobb fénybe hozá a ménest. Óvta a nemtelen lovaktól, a fajokat megkülönböztette, jegyzőkönyveit nagy gonddal vitette, az ifjú lovakat költségesen neveltette, taníttatta. Ügyes lovászmestereket fogada szolgálatjába, nevezetesen Gründelt, ki mestere lőn Miklósnak. Ez, akkor kapitány a Bethlen Ádám huszárai közt, 1775-ben egy Monarch és egy Brillant nevű spanyol eredetű mént hoza a lengyel király istálójából, és egy törököt. Anyja halála után 1776-ban a gróf Haller János gorbói istálójából egy Cicerót vett meg, mely I. Ferencz, római császárnak spanyol ménű spanyol kanczájú lovai {743.} közül eredt: Hyam angol lójátékostól 1773-ban egy négy esztendős Alexander szürke mént; herczeg Kaunitz Domonkostól pedig 1790-ben egy Andaluso nevű spanyolt, melyet a herczeg atyja, a miniszter, maga hozott ki Spanyolországból; végre 1792-ben szerencsés volt szert tenni gróf Mikótól egy Müzir nevű eredeti arabsra. A Monarch és Brillant maradékait nem tartotta meg Zsibó. A mostani ménes nevel spanyol, angol, arabs fajokat. Ezeknek törzsökeik: a spanyol fajtában: 1. Galant, más nevével Brentáno; 2. a Hallertől vett szürke Cicero; 3. a Kanitztól vett Andalusó; az angol fajtában: 1. a Hyamtól vett Alexander; 2. a II. Miklós által Angliából 1822-ben kihozott Cato; az arabs fajtában, a gr. Mikótól vett Müzir. I. Spanyol faj. 1. Brentano neme. Ebben ragyogtanak a II. és III. Galant, a Superbo, Daru, Amico, Kakas, Kedves, Bucephal, Jupiter, a Daru Bucephal fia, Hannibal, Pajzán, Philosoph. Bucephal, 1816-ban huszonnyolcz esztendős volt. Szine sárgásfakó, serénye és farka fehér és serénye igen tömött, hosszú, perpendicularis. Feje busa, háta horpadt. És mégis egyike az istálló fő díszeinek, urának egyik öröme. Philosoph, tizenhat markos, szürke, remekje a tanúlt lovaknak; s innen a név. Az I. Miklós kedvencze, méltósággal teljes lépdelései miatt. Jupiter, barnapely, főéke a hattyúnyak. Pajzán, szürke kancza. Teljesen iskolázott, oly uszó trappos, mozdulásai oly pattanósak, oly fáradhatatlan, hogy álmélkodás nélkül nem láthatni. Amico, Wesselényinek már katonaságában is kedvese, Lengyelországban és Silesiában. Harminczhat esztendőt élt. Kedves, Zsibónak legtanúltabb nevelése, Miklós a maga nyolczesztendős Miklósát 1805-ben ezen kezdé iskolázni. 2. Cicero neme. Legnevezetesebb gyermekei a lángszínű I. Caesar, Zsibónak, sőt az egész Erdélynek örök dísze, a külföldnek

irigysége. Kihalt 1804-ben, maga helyett hagyván a hasonló színű II. Caesart, a Csinost, a courbettoló ifjú Cicerót s Armidort, az ifjabb Caesar anyai testvérét, a szép Madár kanczát és Scipiót, Armidornak és Spagnolának fiát, ki szép, mint atyja, s nagyobb. 3. Andalust neme. Az ifjabb Andalusó, a Tüzes, Spagmolo, Superbo, Ráró és Spagnola, híres kancza. Ez nem volt czifra ló; de mindig szép fiakat szült. Gróf Károlyi József érette 700 aranyat igért. «Annyit nem ér, mondá Wesselényi; s nekem a ménestartás oly kötelességem, melylyel őseim emlékezetének tartozom». II. Angol faj. Alexandernek leghíresebb gyermekei: Fox, Pitt, Admirál, Eclipsz, ifjabb Alexander, Fanny és Jenny. Eclipsznek egy szép fiát, Bruce, én vettem ajándékban 1816-ban. Az ifjabb Miklós 1822 februáriusban indúlt ki együtt kapitány gr. Széchenyi István úrral, a nagy Széchenyi fiával, Londonba és Párizsba, s Angliából hozá Cato nevű sötétbarna tizenöt markos háromhüvelyű ménét. Született Cato 1809-ben Lord-Stawelnél. (General Studbook II. k. 133. l.) Atyja volt Sancho, anyja Gipsy. Gipsynek atyja Trompator; ennek Conductor; és ez unokája volt Matchimnek s Cadének második unokája Cade Godolphin angol atyától származott. (I. k. 169. l.) Gipsynek anyja Herodtól és Snap leányától ered, ki Childersnek unokája volt. (II. k. 342. l.) Sancho atyja Don Quixot; ennek anyja Highflyer. (I. k. 155. l.) Don Quixot Chaunters fia, Eclipsz unokája. (I. k. 86. l.) III. Arabs faj. Müzirnek minden ménmaradékai közül egyedül Almanzor élt 1816-ban, de feleségei, leányai voltak. Csak tizennégy markos; színe szürke. Neptun nem teremte soha szebbet s a genealogiáját Salamon idejéig felvivő kochláni ménes kevélykedve nevezhetné fiának. Ha valamely fejedelem a legigazságosabb háborúban meggyőzte volna ellenségét, annak triumphusát Almanzoron kellett volna tartani. A ló igen öregen és hektikában nagy áron vétetett meg a drezdai udvar számára.

A felső istálóban, a fedett iskolával egy fedél alatt, Kazinczy legutóbbi ottlétekor balra ezek állottak s ezzel a renddel: 1. Superbo, 2. Zoroaster, 3. Jupiter, 4. Armidor, 5. Scipio, 6. Büszke, 7. Bucephal, 8. Tibar, 9. Kakas, 10. Andaluso, 11. Eclipsz, 12. Arioso, 13. Almanzor, 14. Daru, 15. Philosoph. Az udvar felé ezek: 1. Generál, 2. Mariandel, 3. Lámpás, 4. Pajzán, 5. Ráró, 6. Batallador, 7. Astereon, 8. Oszkár, 9. Caesareon; s a ház asszonya négy feketéje, és két hermelinje. A húsz mén, három kancza, egy metszett körül szolgált 1 lovászmester, 8 legény, 2 ficzkó és a lovaglók. Az alsó istáló a kastély keleti szárnyában, tele volt hasonlóul már kitanúlt vagy akkor iskolázott lovakkal. A lovak a Wesselényi-czímert viselték balfarukon, a rózsát tartó szírént; nem a név első betűit.

Az ifjabb Caesar és Armidor a legszebbjei mindama lovaknak, a melyeket Kazínczy Ferencz látott s ezeket, valamint Bucephalust Brutust («mely csupa tűz, mint minden ló, mely Zsibón lett») bele is szövé amaz ódájába, melyet Báró Wesselényi Miklóshoz, Miklós fiához 1809-ben írt

-Paget János 1835-ben a Wesselényi Miklós zsibói ménesének ismertetése közben, kitérőleg a következő érdekes megjegyzést teszi, midőn

Wesselényi M. eszméinek korára minden irányban kiterjedő hatását ecseteli: «Majdnem mosolyt kelt a lótenyésztés és politikai nézetek szoros összefüggésének vizsgálata. Első, mit a «liberalis» ifjú tesz, midőn ősei birtokához jut az, hogy atyja istálóit a régi «anyagtól» (t. i. lóanyag) megtisztítja s magát Zsibóról újjal látja el; míg az absolutizmus hivei öntudatosan elődeik haszontalan lovait tartják meg. Elannyira, hogy a férfiu politikai nézete lova farkának vágásáról is felismerhető! A mint egyszer éj idején a báró egy megyegyűlésről hazatérőben levő társaságot ért utól, hangos üdvriadással üdvözlék, mint «barátot», mert habár, mint mondák, arczáról föl nem ismerhették, mégis tudták lova farkának vágásáról, hogy ő a «jók fajából» való.

L.Petri Mór Szilágy

-zsibói gyümölcsösök Hiri Ferenc a Zilahi Ref. Kollégium(1831-1850) tanára jegyezte fel" ...most a legnevezetesebb kertek Zsibon vannak s az egész Szilágyságban „" nemes alma ,körtefákkal az egész uradalom be van ültetve"

L .Nagy -Tóth Ferenc.

-1895-ben Zsibónak 5472 alma, 1005 körte,60 cseresznye, 238 meggy,,287 őszibarack ,50 kajszibarack,4644 szilva,571 dió,1 mandula, 1393 eperfája van ami összesen 13.721 gyümölcsfát tesz ki, amikor a község a lakossága 1890-ben 2279 lélek 355 házban.

-zsibói selyemhernyó tenyésztés: Kiemelkedik Zsibó mint a selyemhernyó tenyésztés ősi helye,melynek alapját a XIX. század elején Wesselényi Miklós vetette meg .Az ötvenes években különösen virágzott,a századfordulón ismét nagyobb lendületet vett,s a vármegyében az első helyen állt.1898-ban pl 2,4 kg selyemgubót termeltek,1901 -ben már 1246,6 kg gubóért 2410 K 62 f kaptak.a tenyésztök.

L .Szilágysági magyarok

- zsibói szőlő és borok:1869-ben 11 hold,1895-ben 19 hold szőlője van.

L.Csávossy

-….". II. Rákóczi Ferencz csatája, az 1848–49-diki szabadságharcz utolsó emlékei, a nagy Wesselényi sírja megszentelték földjét, mely fölött mindenha a hazafias kegyelet fog virrasztani. …..."

-„A művelés alatti területből összeírtak szántóföldet 1715-ben 121, 1720-ban 456 köblöst; rétet 1715-ben 68, 1720-ban 278 kaszást; szőlőt 1720-ban 59 kapást.

-A tizenhetedik században a Sybai majorságbúza 2000 kalangya, majorságzab a solymosin kívűl 443 kalangya.

-1895-ben mezőgazdaságainak száma 302. A gazdaságok területe (kat. holdakban) művelési ágak szerint: szántóföld 1458, kert 139, rét 391, szőlő parlag 19, legelő 585, erdő 1763, nádas, nem termő terület 139, összesen 4.494 k. h.Gazdaságok iparvállalattal 2. Igásfogatok: lófogat: egyes 6, kettős 33, hármas 3; ökörfogat: kettős 20, négyes 15; bivalyfogat 30; öszvér- és szamárfogat 5; tehénfogat 24. Gyümölcsfák: alma 5472, körte 1005, cseresznye 60, meggy 238, őszi baraczk 287, kajszinbaraczk 50, szilva 4644, dió 571,

mandula 1, eper (szeder) 1393, összesen 13,721 drb. Szarvasmarha: bikaborju, bika egy éves 58, két éves 32, három éves 15, három éven felül 15; üsző, tehén, egy éves 143, két éves 66, három éves 55, négy éves 33, négy éven felül 272; tinó, ökör, egy éves 50, két éves 56, három éves 31, négy éves 25, négy éven felül 214, összesen 1065 drb, az összes állományból: magyar erdélyi 777, mokány vagy riska 2, pirostarka 80, bivaly 206 drb. Ló: mén egy éves 8, két éves 5, három éves 1, három éven felül 3; kancza egy éves 7, két éves 2, három éves 7, négy éves 5, négy éven felül 67, herélt két éves 5, három éves 2, négy éves 1, négy éven felül 54, összesen 167 drb. Szamár 14, öszvér 6, kecske 12, sertés 1694, juh 1497, baromfi 2638, méhcsalád 143 drb.ki kell emelnem Zsibót, mint ősi helyét a vármegyében a selyemtenyésztésnek, melynek alapját a múlt század elején báró Wesselényi Miklós vetette meg. Az ötvenes években különösen virágzott a selyemtenyésztés, pár év óta ismét nagyobb lendületet vett s ma a vármegyében a legelső helyen áll az előmenetel tekintetében. 1898-ban meg csak 2 kgr. 40 dk. selyemgubót termeltek, 1901-ben már 1264 kgr. 60 dk. gubóért 2410 K 62 f beváltási árt kaptak a tenyésztők."

-„Határrészei

Luksa, Rakotya, Parlag, Dülői tábla, Kövics-aljai tábla, Két-út köze, Veres-patak, Veres-láb, Erős-oldal, Pusztaszőlő-oldal, Csonkás, Köves-patak, Kopasz-domb, Magyaros-árok, Vizes-árok, Tulsó-Nagy-árok, Sós-árok, Csiglen, Csiglen-tér, Csiglen-tér-alja, Malom mellett, Kösöny-árok, Szilas, Csikós kert, Nyúlsziget (románúl: Epurisce = Jepuristyë), Fáczán-kert, Kőhegy megett, Cserfar, «A magas hegyet – írja Kemény – mely oldalról néz az úrilakra (t. i. a Wesselényi-kastélyra), Rákóczi-hegynek nevezik, minthogy az alatta elnyuló völgyben körülkerített és megvert magyar vezér e hegyre menekűlt, hol végig tekintve a tábor-romokon és halottakon, könyes szemmel vett bucsút Erdélyt."

L. Petri Mór Szilágy

-Zsibó (Közép-Szolnok) mezőváros a Szamos partján, nevét hihetőleg a Szamos alábbi megszorulásától veszi. Zsibou oláhul szorulat; országos hírűvé lett mint báró Wesselényi Miklós uradalma főhelye, mint Erdély egyetlen gazdasági iskolája, mely napként világít minden váltó- és nemváltó gazdaságoknak. Hol mint a természet nagy rendé, zavartalan foly a kora gazdaság, néhány felügyelő alatt. Örömmel tolulnak ide a gazdaságot tanulni akaró ifjak, rendszerint hármat szoktak felvenni, kik néhány évi gyakorlat után kész szolgálatra mindenfelé hívattatnak. Nyaranként tanuló ifjakat is láthatni itt, s gyakran birtokos nemes ifjakat egészen meghajolva az uradalom szabályainak. Fő gazdasági cikke a ló- és birkatenyésztés, a legnemesebb honosított fajakból. Figyelmet érdemel az új vadaskert, hol most még csak szarvasokat láthatni. Gyönyörű a váltógazdaság tere s a szilvafákkal kertelt csikókertek és fácánberek. Híresíti márványa is és az ütközet, melyre Rákóczi könnyezve néze le a vele szembe magasió hegycsúcsról, mint annyi küzdéseinek semmisítő végcsatájára. E hegy ormán Rákóczi búcsút vett seregétől, búcsút óriási

terveitől, búcsút az imádott hontól. A hegy ma is Rákóczi dombjának hívatik. rengetegéből, mint nézhettek ki a hajdankor villái; bennök járva képök mindennapias, az utazó kedélyét fel sem emelik, le sem sújtják.

-Az említetteken kívül nevezetesebb helyek s egyszersmind vásárosok is: Kraszna régen nagy mezőváros,

L. Kőváry László

Zsibó. Leghíresebb vásáros helység a' Szilágyba, országos vásárain a legszebb szarvas marha és igen sok ló találtatik. Itt veszik a legcsinosabb kinézésű tulkokat. Nyári vásárkor sajt, gyapjú feles mennyiségben árultatik népes piacczán.

- "……a báró Wesselényi Miklós gyárairól, a zsibói- kékesi- és g a l a c z i r ó l azon nemes adatom, hogy a nagy hazafi mint néprontó eszközöket eltörlé; holott tán egyedül a zsibói 5000 pengőbe került volt.

L.Nagy

-az erdélyi részek merinos tenyésztésére jelentősebb volt báró Bánffy Dániel borsai nyája, melyből Zsíbóra is jutott.

L. Dr. Szentkirályi

-az 1800-as évek második felétől Zsibón is elkezdődik a cukorrépanemesítése.

L.MAÉ

-Kazinczy Ferenc "……Erdélyi útján 1816-ban megnézte a zsibói kertet"

L. Rapaics

-1817-1875-között Kelemen Benjámin jószágigazgató korszerű alapokra helyezi a zsibói uradalom gazdálkodását. Bevezeti a váltógazdálkodást vetésforgót-, a hagyományos felszereléseken kívül bevezeti a sorhúzót , vetőgépet,,extirpátort, cséplőgépet,-1837-szórórostát. Maga is új gépeket tervez és készittet:törökbúzavetőt,-1837- szecskavágót, stb.

-1926- A zsibói Teleki uradalomban előállítják a Funknak nevezett lófogú kukoricát.

L.Csetri

-Béldi Kálmán gról' zsibói földbirtokos, sz. 1882-ben Báld kolozsmegyei kisközségben. Az erdélyi magyarság legjobban megalapozott kultur egyesületének az EMKE-nek elnöke. Aktiv részt vesz az erdélyi kisebbségi politikában, a szilágymegyei Magyar Párt elnöke. A kolozsvári "Mezőgazdasági Bank igazgatósági elnöke.

L.Erdélyi Lexikon

-Benkő Samu szerint Wesselényi báró minden jószágában általa taníttatott és kiképzett gazdatisztek álltak, akiknek képzését Kelemen Benjámin biztosította.

L.Szőcsné

-1894-ben Cserháti Sándor javaslatára itt Rázsó Imre és Hunyadi István fővegyész vezetésével cukorrépa nemesítése indult meg.

L.Kajdi Ferenc 1

Zsibói ménes-1903.
Tulajdonosa: Báró Wesselényi Béla.
A ménes helye Zsibó, Szilágymegye
A ménes elhelyezéséül szolgáló birtok területe 5000 k. h.
Alapitotta jelenlegi tulajdonosa 1868-ban.
A régi hirneves angol félvérméne feloszlattatott, anyaga egy része a ménestulajdonos fivérének Miklósnak görcsöni ménesébe került.

A ménes alapját Prince-Paris (The Duke-Abbes) angol telivér mén vetette meg, mely mén a versenypályán kimutatott szívósságát és egyéb kiváló tulajdonait nagy átörökítő képességénél fogva számos angol telivér és angol félvér ivadékainál érvényesítette. E kiváló mén 1899-ben, 29 éves korában mult ki Zsibón.

Ez idő szerint alábbi saját mének fedeznek a ménesben: Vadász (Insulaire- Fleetness), Búvár (Galaor-Chutrey), Hector (Prince-Paris- Héja). Búvár mén az 1903. Évi fedeztetési idényben báró Wesselényi Miklós görcsöni ménesében fedez .

Állomány a következő 14 drb angol telivér anyakanczából áll:

l.Héja (Dami-Hebe), 2.Parisis (Prince Paris-Zebra), 3. Melinda (Prince Paris Banilla), 4. Helena (Prince Paris-Judith), 5. Alborack (Prince Paris-Judith) Pythia (Prince Paris-Judith), 7. Psyche (Prince Paris-Judith), 8. Serpolette "(Pirat-Szép Ilonka), 9. Rebecca (Seraphin-Jessy), 10. Syrene (Prince Paris-Loreley), 11. Pardubitz (Pirat-Parisis), 12. Medusa (Lancastrian-Melinda). 13. Niobe (Prince Paris- Rebecca).

A ménes ivadékai otthon, a ménes helyén, a tulajdonos személyes vezetése mellett, idomittatnak.

A ménesből eddig az alábbi nevesebb versenylovak kerültek ki:

1. Prince Paris (The Duke-Abbess), 2. Zebra (Zetland-Wave), 3. Banilla Bois Roussel-Jezabel), 4. Zsibó (Zetland-Carronade), 5. Finum Rózsi (Zetland-Freudenau), 6. Menelaus (Prince Paris-Zebetta), 7. Papolani (Prince Paris-Zebetta), 8. Trója (Prince Paris-Banilla), 9. Rigó (Prince Paris-Zebra), 10. Murillo (Prince Paris-Judith), 11. Pedrillo (Prince Paris-Judith), 12. Pastoral (Prince Paris-Judith), 13. Helena (Prince Paris-Judith), 14. Alborack (Prince Paris-Judith), 15. Pythia (Prince Paris-Judith), 16, Szélvész (Prince Paris-Szellő), 17. Patroclus) (Prince Paris-Szellő), 18. Pylades (Prince Paris - Szellő), 19. Bánk-Bán (Bois- (Roussel—Zebra), 20. Judith (Rothschild -Jezabel), 21. Vihar (Rothschild- Wawe, 22. Rudolf (Bois Russel -Freudenau), 23. Zelia (Zetland-.Buttercup), 24. Pardubitz (Pirat-Parisis), 25. Fiametta (Vadász-Fiorella),26.Flamingó(Prince Paris-Kuku),27.Fancille(Ruy-Blas-Freudenau), 28. Syrene (Zetland—Sylph).

A ménes felsorolt ivadékai összesen 45 versenyt nyertek (500,000 korona értékben. Többek között 12 államdijat, «Trial Stakes»-t, a berlini Omniunot, a «Silbernes Pferd-Rennen»-t, a «Grosse Armee-Steeplechase»-t, a «Grosse Pardubitzer Step.lechase»-t, a «Nagy alagi akadályversenyt)), a «Nagy erdélyi dijat 3-szor, a bukaresti Grand Prix»-t stb.

A ménes számos ivadéka került az állami méntelepek állományába, s ezek közül Menelaus, Flamingó, Pylades, Zsibó, Parnassus és Hercules mének most is a köztenyésztést szolgálják.

L.Podmaniczky

-Legnevezetesebb Szilágyban a' gyümölcs tenyésztésre, mint sok egyebekre nézve is, Zsibó: nemes alma-, körtefákkal az egész uradalom bé van ültetve.

L.Nagy-Tóth Ferenc IV.

A' z s i b ó i uradalomban b. Wesselényi Miklósnál meghaladja a' 100 ezerét az eperfák száma. Selymet is tenyésztet évenkint egy-két mázsát.

L.Nagy

-1940-ben a gazdakör elnöke Paál János

L. EMGE

- Eladó 60 drb fajtiszta 8 hetes báznai malac gróf Teleki Béla gazdasága Zsibón.

L.Erdélyi gazda 1940 szeptember 1

-Búza vetőmag szaporító gazdaság a m. kir. földmüvelésügyi minisztériumi kirendeltség által beszervezve 1941—1942. évre gróf Béldi Kálmán gazdaságában Zsibón Bánkuti 1205-ös . búzával.

L.Erdélyi 1941-42

Zsobok

-Sovány, köves, nehezen müvelhető határa nem keltette fel sem a földesurak kívánságát, sem más ajkú népek letelepedési, birtoklási vágyát.

-A szőlők-gyümölcsösök……

L.a falu honlapja.

-gazdaköri elnök Muzi István gazdálkodó pap

L.K-vári Törv-szék 363/1926 határozata

-Az 1944-ben az E.M.G.E által szervezett kukoricatermelési versenyen Ambrus Gáspár János 1drb vetőgépet nyert.

-Az 1944-ben az E.M.G.E által szervezett kukoricatermelési versenyen Ambrus Kis István egy darálót nyert.

-Az 1944-ben az E.M.G.E. által szervezett napraforgó termelési versenyen Tárkányi János egy drb. morzsolót nyert.

L.Erdélyi gazda1944 február 1

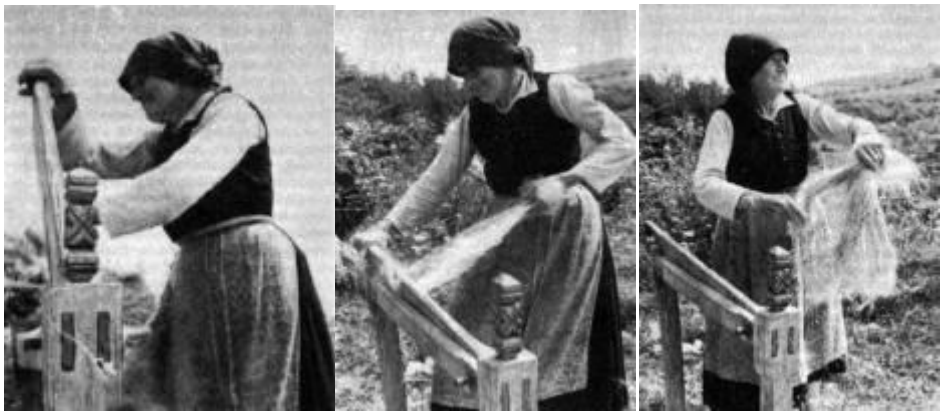

A tilolás folyamata Zsobokon

Szilágy megye falvainak magyar és román elnevezései.

Almás-Balázsháza-Bălan
Almástamási-Tamaşa
Almásszentmihály-Sănmihaiu Almaşului
Alsóbán-Banişor
Alsóegregy-Romanaşi
Alsófüld-Fildu de Jos
Alsóhagymás-Hasmaş /Salaj/
Alsókaznacs-Cosniciu de Jos
Alsóvalkó-Vălcău de Jos
Bábony-Babiu
Bádon-Badon
Benedekfalva-Benesat
Blenkemező-Poiana Blenchii
Bősháza-Biuşa
Búzamező-Buzaş
Bürgezd-Bilghez
Cigányi-Crişeni
Csákigorbó-Gărbou
Csícsókápolna-Căpălna
Csömörlő-Ciumarna
Dabjonújfalu-Barşa
Debren-Dobrin
Désháza-Deja
Diósad-Dioşod
Drág-Dragu
Egregyborzova-Borza
Egrespatak-Aghireş
Falkosány-Fălcuşa
Farnas-Sfăras
Felsőegregy-Agrij
Felsővalkó-Valcău de Sus
Gorbómező-Valea Lungă
Gurzófalva-Fetindia
Gyümölcsénes-Plopiş
Halmosd-Halmaşd
Haraklány-Hereclean
Hidalmás-Hida
Hosszúújfalu-Husia
Ipp-Ip
Kabalapatak-Fântănele Rus
Kárásztelek-Carastelec
Kendermező-Chendrea
Kerestelek-Criştelec
Ketesd-Tetişu
Kettősmező-Chechiş
Krémer-Camar
Kisdoba-ma Nagydobához tartozik-Doba mare
Kisdoboka-Dabiceni
Kispetri-Petrinzel
Konkolyfalva-Negreni
Kornislaka-Rogna
Köd-Cheud
Középfüld-Fildu de Mijloc
Középlak-Cuzăplac
Kraszna-Crasna
Krasznahorvát-Horoatu Crasnei

Krasznahosszaszó-Huseni
Krasznarécse-Recea
Kucsó-Cuceu
Kusaly_Coşeiu
Lecsmér-Leşmir
Magyarbaksa-Bocşita
Magyargoroszló-Guruslău
Magyarkecel-Meseşeni de Jos_
Magyarzsombor-Zimbor
Maladé-Maladia
Menyő-Mineu
Mocsolya-Valea Pomilor
Nagyderzsida-Bobota
Nagyilonda-Ileanda
Nagykeresztes-Cristolţi
Nagymon-Naimon
Nagymonújfalu-Deleni
Nagypetri-Petrindu
Náprád-Năpradea
Nyírfalva-Bulgari
Nyírsid-Mirşid
Oláhhorváth-Horoatu Cehului
Ördögkút-Treznea
Pecsely-Peceiu
Ráton-Ratin
Romlott-Romiţa
Sarmaság-Sarmaşag
Selymesilosva-Ilişua
Seredén-Seredeiu
Semesnye-Simişna
Somaly-Şumal
Somlyóújlak-Uileacu Şimleului
Somlyószécs-Sici
Szakadás-Luminişu
Szamosudvarhely-Someş Odorhei
Szamosőrmező-Var
Szilágybagos-Boghiş
Szilágyballa-Borla
Szilágyborzás-Bozieş
Szilágycseh-Cehu Silvaniei
Szilágyerked-Archid
Szilágyfőkeresztúr-Cristur Crişeni
Szilágygörcsön-Garceiu
Szilágykövesd-Chieşd
Szilágylompért-Lompirt
Szilágynagyfalu-Nuşfalău
Szilágypanit-Panic
Szilágyperecsen-Pericei
Szilágyróna-Rona
Szilágysámson-Şamşud
Szilágysólymos-Şoimuş
Szilágysomlyó- Şimleu Silvaniei
Szilágyszeg-Salatig
Szilágyszentkirály-Săncraiu Silvaniei
Szilágyzovány-Zauan
Sztána-Stana
Szurduk-Surduc
Vajdaháza-Voivodeni
Varsolc-Varşolţ
Vaskapu-Poarta Sălajului
Váralmás-Almaşu
Vármező-Buciumi
Vártelek-Ortelec
Vérvölgy-Verveghiu
Völcsök-Ulciug
Zilah-Zalău
Zsibó-Jibou
Zsobok-Jebucu

Erdélyi uradalmak általam összegyűjtött magyar mezőgazdasági örökségi adatai.

Abrudi uradalom Fehér m.

alcsilli Almay család u r a d a l ma Arad m.

algyógyi uradalom Hunyad m.

Almási uradalom Szilágy m.

Alsófarkadini uradalom Hunyad m.

Alsó-Lugos gr. Zichy Jenő uradalma Bihar m.

Alsórákosi uradalom Brassó m.

Alsóorbó a 13–15. században uradalmi központ volt Fehér m.

Alsótorjai uradalom Kovászna m.

Alvinci uradalom Fehér m.

Aradi uradalom ,1885 január 21-én alakul 56 gazdatiszttel, és pedig az aradi számtartóságban 4, a pécskai tiszttartóságban 20 és a ménesiben 10, míg a többi az aradi maroshídi vámhivatalra, az aradi erdőhivatalra, s a kamarai ügyészségre s építészeti hivatalra esett.Arad m.

Asszonynépi uradalom Fehér m.

Asszonyvásári a premontrei rend uradalma-Bihar m.

Az avassági uradalom Szatmár m.

Baczai uradalom Beszterce-Naszód m.

Balázstelki Haller uradalom Kis Küküllő m.

Batizi uradalom Hunyad m.

Bályoki gróf Károlyi Tibor uradalma-Bihar m.

Bánloki Királyi Uradalom Temes m.

Bethleni uradalom Beszterce-Naszód m.

Béli uradalom Arad m.

Béldi uradalom Bodolán Brassó m.

Bélteki uradalom Szatmár m.

váradi deák püspök béli uradalma Bihar m.

Bocskói uradalom Máramaros m.

Az 1569-ben született Szatmári urbáriumban Bogyoszló a szilágycsehi uradalom része.

báró Atzél Lajos borosjenői uradalma Arad m.

A b o r o s s e b e s i uradalom.Arad megye

Branyicskai uradalom Hunyad m.

Bögözi uradalom Hargita m.

Búzai uradalom Kolozs m.

A bulcsi uradalom Arad m.

László József és dr. Ákontz János béruradalma B.-Szent-Miklós, up L .Sajó Fehér m.

Csengerbagossy uradalom Szatmár m.

Cséhtelek a sólyomkői uradalom falva .Bihar m.

A csicsói uradalom első említése 1283-ból való……Beszterce Naszód m.

Csórai uradalom Hunyad m.

Daróci uradalom Szatmár m

Dettai uradalom Temes m.

Déva vára uradalma Hunyad m.

Diódi uradalom Fehér m.

Diószegi gróf Zichy Ferencz uradalma- Bihar m.

Drassói Teleki Arvéd birtok-uradalom- Fehér m.

a dicsői uradalom Kis-Küküllő m.

1410-ben a diódi váruradalom Fehér m.

Ebesfalvi Apafi uradalom Szeben m.

A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán áll e vidéken a, a gróf *Dégenfeld*Sándor erdőszádai uradalma, az *Ujfalussy* Miklós remetemezői, a

ABáthoryak ecsedi uradalma Szatmár m.

Egresi uradalom Temes m.

Gyulafehérvári káptalan enyedi uradalma Fehér m.

gr. .Almássy Alajos, az élesdi (Sólyomkő) és a nagyrévi uradalmak-Bihar m.

Fejérdi uradalom Kolozs m.

Fogarasi fiskális uradalom Brassó m.

Fülesdi uradalom Fehér m.

Gerendkeresztúri uradalom Maros m.

Giládi közalapítványi uradalom Temes m

Gorbói uradalom Beszterce Naszód m.

Garbai uradalom Arad m.

Gyéresi uradalom Kolozs m.

Gyulafehérvári püspökség uradalma Fehér m.

Hagymádfalvi uradalom : br. Huszár Károly XVIII.szd-Bihar m

Halmágyi uradalom Hunyad m?

A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán áll e vidéken a
Teleki László és Gyula hosszúfalvi uradalma.
Illyei uradalom Hunyad m.
Karátsonyi uradalom Temes m.
Kecsedi uradalom Kolozs m.
Kecskekő –kecskési-várának uradalma Fehér m.
Kentelki uradalom Beszterce Naszód m.
A kereki uradalomhoz 1589-ben a következő helységek tartoztak: Bedes, Furta, Konyár, Pályi, Latabár falvak. Bihar m.

Keresztvári(nyéni) uradalom Brassó m.

a kéczi uradalom: gr. Károlyi Görgy Bihar m.

Királydaróci uradalom Szatmár m.

Királyfalvi uradalom,Kis Küküllő m.

Kisjenői József nádor uradalom.-Arad m.

Kodori uradalom Kolozs m.

Kolozsmonostori uradalom Kolozs m.

A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán áll e vidéken a, koltói gróf

Teleki János uradalma. Szatmár m.

Korbest felsőtopai uradalom Bihar m.

a gróf Csáky uradalom Körösszegen Bihar m

Körösszegi váruradalom Bihar m.

kővári uradalom Szatmár m.

Kövesdi vár uradalom Szilágy m.

Krakkai uradalom Fehér m.

Krasznai uradalom Szilágy m.
Lázárfalvi uradalom Hargita m.
Lónai uradalom 1653-1658-Kolozs m.
Lugosi, vagy másként a révi uradalmat: gr. Zichy Domonkos bírta-Bihar m.
a Báthoryak majtény-vidéki uradalma Szatmár m.
Lunkai uradalom Hunyad m(gróf Gyúlay)
Marosbrettyei Bornemissza uradalom Hunyad m.
Marosnémeti uradalom Hunyad m.
Marossolymosi uradalom.Hunyad m.
Meggyesi uradalom Szatmár m.
Meggyesaljai uradalom a meggyesaljai Morócz-családé. Szatmár m. Középpontja Szinérvára. Sokszor szinérváraljai uradalom.
Gaál Gyula Mező-Örményesi földbirtokos uradalma-Beszterce-Naszód
Metesdi uradalom Fehér m.
Mezőtelegdi uradalom gróf Telegdy József uradalma és Thormann Vilmos
Mezőtelegdi gyümölcsöse.Bihar m.
Mikószilvási uradalom Fehér m.

Nagyalmás az erdélyi római katolikuspüspökség uradalmának központja Fehér m.
Nagybányai uradalom Máramaros m.
Nagygalambfalvi uradalom Hargita m.

Nagyhalmágyi Bethlen Gábor uradalom Arad m,.

Nagy-kágyai uradalom Bihar m.
Nagylétai: gr. Csáky Sándor uradalma, Bihar m.
A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán áll e vidéken a
Nagysomkúti, uradalom.Szatmár m.-gróf *Teleki* Sándor

Nagy-Szalonta Lovassy Ferencz uradalma; ide tartozik még Fekete-Bátor, N.Bihar m.

Nyujtódi uradalom Kovászna m.

Óbébi uradalom Temes m.

Óhábai uradalom Brassó m.

Ompolyicai uradalom Fehér m. Fülesd-Ompolyica (1299) még falu?

Ompolyvölyi uradalom Fehér m.?

Öraljaboldogasszony Kendeffy uradalom Hunyad m.

Bajom és O.Szt.-Miklós uradalmak Bihar m.

Palotai uradalom –Bihar m .-gr. Batthyányi József özvegye,.

Pankotai: gr. Csáky Károly uradalma Arad m.

Pardányi uradalom Temes m.

Pécskai kincstári uradalom Arad m.

Péterlaki uradalom Kis Küküllő m.

Radnóti uradalom Maros m.

Remetemezői, uradalom Szatmár m- A mezőgazdasági kulturának magasabb színvonalán áll e vidéken , az *Ujfalussy* Miklós uradalom.
Régeni uradalom Maros m.
Sajói uradalom Beszterce N. m.
Sebeshelyi uradalom Fehér m.
Sinkovics uradalom Kovászna m.
Simándi uradalom Arad m.
Siteri uradalom-Bihar m.- gr. Csáky család
Solymosi vár királyi uradalom Arad m.
Somlyói uradalom Hargita m.
Szalárdi: Csernovits Péter uradalma –Bihar m.
Szamosujvári uradalom 1653-1658 Kolozs m.
Szatmári nagyuradalom Az 1561-es összeírás alapján Zilah Cigányival, Magyar-és Románegres-patakkal meg Gurzófalvával egy uradalmat alkotott, amely a szatmári nagyuradalom része volt.….Szilágy .
Szálláspataki uradalom Hunyad m,
Szemlaki vallás-alapítványi uradalom Arad m.

Szent-Benedeken gróf Korniss Viktor uradalma
Szentgyörgyi uradalom Hargita m.
Szentjakabi uradalom Kolozs m.
Szentjobbi: a szentjobbi apát uradalma-Bihar m.
Szeszármai uradalom Beszterce -Naszód m..
Székelyhídi Stübenberg-uradalom Bihar m.
Székesföldi uradalom Fehér m.
Széplaki uradalom.Bihar m.
Szilágycsehi Nagyerdő uradalom Szilágy m.
Tasnádi uradalom Szatmár m.
Tauczi hitbizományi uradalom Arad m.
Tekei nagy uradalom Beszterce- Naszód m.
Törcsvári uradalom Brassó m.
Tövisi uradalom Fehér m.
Új-Aradi uradalom Arad m.
P r il e s z k y Mi h á l y ,vadászerdei birtokos- Temes m.
Vajdahunyadi uradalom Hunyad m.
Várad-olaszi és a vaskohi:a váradi latin szertartásu püspöki uradalom Bihar m.
a Veresegyház-székesi uradalom-1313-ban- Fehér m.
Világosvári uradalom Arad m.
Vicei uradalom Beszterce Naszód m.
Vingárdi váruradalom Fehér m.
Zalatnai uradalom Fehér m.
Zarándi uradalom Arad m.
Zádorlaki uradalom Arad m.
Zámi uradalom Hunyad m.